

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRK HUKUKUNDA
İCRA TEŞKİLATI

Bedriye Tuğçe BALABAN
(144133002001)

DOKTORA TEZİ

Danışman

Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY

Konya-2021

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRK HUKUKUNDA
İCRA TEŞKİLATI

Bedriye Tuğçe BALABAN
(144133002001)

DOKTORA TEZİ

Danışman
Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY

Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu (Tübitak) tarafından doktora tez projesi olarak desteklenmiştir.

Konya- 2021

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

2214-A Doktora Sırası Yurt Dışı Araştırma Programı çerçevesinde beni destekleyen Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu'na (TÜBİTAK) teşekkür ederim.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü
BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Bedriye Tuğçe BALABAN

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Bedriye Tuğçe BALABAN	Numarası	144133002001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Hukuk / Özel Hukuk		
	Danışmanı	Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY		
Tezin Adı		Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İcra Teşkilatı		

ÖZET

Cebri icra, borçlunun kendi rızasıyla yerine getirmediği edimin ifasının, alacaklının talebi üzerine devlet eliyle gerekirse zor kullanılarak, alacaklıya hakkının tesliminin sağlanmasıdır. Alacaklı, hakkını ancak devletin cebri icra faaliyetini yürütmekle görevlendirdiği icra organlarınca yapılan icra takibi sonucu elde edebilir. Çünkü Modern hukuk sistemleri bakımından, hakkın bizzat elde edilmesi (ihkak-ı hak) kural olarak yasaktır. İcra hukukunda icra faaliyetini gerçekleştiren icra organları ve bu organların bir araya gelerek oluşturduğu bir icra teşkilatı bulunmaktadır.

İcra teşkilatı kapsamında karşılaştırmalı hukuktaki birçok ülke hukukunda, icra hukukunun medeni usul hukukunun bir alt dalı olarak ifade edildiği, çoğu zaman yargılama usullerine ilişkin kanunların belirli bölümlerinin icra hukukuna ilişkin düzenlemelere ayrıldığı dikkat çekmektedir. Çalışmada Avrupa Birliğine üye bazı ülkeler ve Türk Hukukunda yer alan icra teşkilatları mukayeseli olarak incelenmiştir. Global çevrelerde artık ülke hukuklarından ziyade, kıta ve dünya hukuk sistemlerinin konuşulduğu günümüzde, çalışmanın amacı, Türk icra teşkilatının, Avrupa ülkeleri standardını yakalaması için ışık tutmaktır.

Anahtar kelimeler: *İcra ve İflas Hukuku, İcra Organı, İcra Teşkilatı, İcra Müdürü, İcra Dairesi Görevlileri*

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Bedriye Tuğçe BALABAN	Numarası	144133002001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Özel Hukuk / Özel Hukuk		
	Danışmanı	Prof. Dr. İbrahim ÖZBAY		
Tezin İngilizce Adı		Enforcement Agency in European Union and Turkish Law		

SUMMARY

Execution is called the procedure by which the performance of the act that the debtor did not perform of his own accord is ensured by the delivery of his right to the creditor, using force if necessary by the state at the request of the creditor. The creditor can obtain his right only as a result of the enforcement proceedings conducted by the executive bodies entrusted by the State with carrying out the enforcement activities of the State. Because from the point of view of modern legal systems, obtaining the right in person (ihkak-i hak), as a rule, is prohibited. In executive law, there are executive bodies that perform executive activity and an executive organization formed by these bodies come together. It is worth noting that in the law of many countries in comparative law within the framework of the enforcement agency, enforcement law is expressed as a sub-branch of civil procedural law, most often certain parts of the laws on judicial procedures are divided into regulations on enforcement law.

In the study, some member states of the European Union and the executive agencies in Turkish Law were examined in comparison. Nowadays, when continental and world legal systems are no longer spoken about in global circles, rather than country laws, the purpose of the study is to shed light on the Turkish executive agency's ability to meet the standard of European countries.

Key words: *Enforcement and Bankruptcy Law, Executive Body, Enforcement Agency, Bailiff, Officers of the Executive Department.*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR.....	ii
BİLİMSEL ETİK SAYFASI	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İCRA TEŞKİLATI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

§ 1 İCRA TEŞKİLATI- İCRA ORGANLARI KAVRAMI VE KAPSAMI	6
A. Kavram	6
B. Kapsam	9
§ 2 İCRA ORGANLARININ TEŞKİLAT MODELLERİ ve TÜRK İCRA ORGANLARINCA YÜRÜTÜLEN İCRA FAALİYETİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	11
A. Genel Olarak İcra Teşkilat Modelleri	11
I. İcra Memuru Temelli Teşkilat Modeli	14
II. Mahkeme Temelli Teşkilat Modeli.....	16
III. İdari Mercii Temelli Teşkilat Modeli	17
IV. Karma Yapılı Teşkilat Modeli.....	17
B. Türk Hukuku Bakımından Cebri İcra Faaliyetinin Niteliğine ve Türk İcra Teşkilatı Modeline İlişkin Değerlendirmeler.....	19
I. Türk Cebri İcra Faaliyetinin Hukuki Niteliği.....	19
II. Türk İcra Teşkilatı Modeli	22
§ 3 AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİNİN CEBRİ İCRA HAKKINDAKİ REC (2003) 17 SAYILI TAVSİYE KARARI ve AVRUPA BİRLİĞİ KAPSAMINDA İCRA PERSONELLERİNİN ULUSLARARASI ALANDA TEMSİLİ	24
A. Rec (2003) 17 Sayılı Tavsiye Kararı ve Kapsamı	24
B. Uluslararası Yargı Görevlileri Birliği (Union Internationale des Huissiers de Justice, The International Union of Judicial Officers- UIHJ).....	37

C. Avrupa Yargı Görevlileri Birliği (The European Union of Judicial Officers-UEHJ)	38

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYE BAZI DEVLETLER İLE İNGİLİZ HUKUKUNDA İCRA ORGANLARININ TEŞKİLATLARININ ÖZELLİKLERİ, İCRA TEŞKİLATLARINDA YER ALAN GÖREVLİLER, GÖREVLİLERİN GÖREV VE YETKİLERİ

§ 4 AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYE DEVLETLERİN HUKUK SİSTEMLERİNDE İCRA TEŞKİLATLARI.....	40
A. Alman Hukukunda.....	40
I. Genel Olarak Alman İcra Teşkilatı	43
II. Alman İcra Teşkilatının Yapısı, Teşkilatta Yer Alan Görevliler, Görevlilerin Görevleri ve Yetkileri	44
1. Sulh Mahkemesinin Bir Dairesi Olarak İcra Mahkemesi.....	47
a. İcra Mahkemesinin Para Alacakları İçin Öngörülen İhtar Prosedüründeki (Mahnverfahren) Görevleri.....	47
b. İcra Mahkemesinin ZPO § 828-863 ile § 864-871 Kapsamındaki İcra Takiplerindeki Görevleri.....	51
2. Genel Mahkeme (Tahkikat Mahkemesi, Prozessgericht).....	52
3. Yardımcı Adalet Memuru (Rechtspfleger).....	53
a. Genel Olarak	55
b. Yardımcı Adalet Memuru Olmak İçin Aranılan Şartlar	57
aa. Yardımcı Adalet Memuru Olmak İçin Aranılan Genel Şartlar	57
bb. Yardımcı Adalet Memuru Olmak İçin Aranılan Eğitim Şartları	58
c. Yardımcı Adalet Memurunun Görevleri	62
d. Yardımcı Adalet Memurunun Maaşı	69
e. Yardımcı Adalet Memurunun Denetlenmesi	69
f. Yardımcı Adalet Memurunun Yasaklılığı ve Reddi	70
aa. Genel Olarak	70
bb. Yardımcı Adalet Memurunun Yasaklılığı	71
cc. Yardımcı Adalet Memurunun Reddi.....	74
g. Yardımcı Adalet Memurunun Kararlarına Karşı Müracaat Yolları (Rechtsbehelfe)	78
4. İcra Memuru (Gerichtsvollzieher).....	82
a. Genel Olarak	83
b. İcra Memuru Olmak İçin Aranılan Eğitim Şartları.....	85
aa. Aracı Yargı Hizmetleri Memuru Olmak İçin Aranılan Şartlar	87
bb. Aday İcra Memuru Olmak İçin Aranılan Özel Eğitim Şartları	89
c. İcra Memurunun Görevleri	91
aa. İcra Memurunun Görevlendirildiği Takipler Bakımından Yetkisi	95
bb. İcra Memurunun Görevlendirildiği Takipler Bakımından Takip Alacaklısı ile İlişkisi	97
cc. İcra Memurunun Görevlendirildiği Takip ve İşlemler Bakımından Sorumluluğu.....	102

d. İcra Memurunun Maaşı ve Ücreti.....	104
aa. İcra Memurunun Maaşı.....	104
bb. İcra Memurunun Ücreti	104
e. İcra Memurunun Hukuki Statüsü.....	106
f. İcra Memurunun Denetlenmesi.....	107
aa. İcra memurunun İşlemlerinin Şikâyet Başvurusu Yoluyla Adli Yönden Denetlenmesi (Sachaufsicht; ZPO § 766 Erinnerung, Vollstreckungserinnerung).....	108
bb. İcra Memurunun Adli Yönetim Aracılığıyla Hiyerarşik Bakımdan Denetlenmesi (Dienstaufsicht).....	114
g. İcra Memurunun Yasaklılığı ve Reddi	118
h. İcra Memurlarının Ulusal ve Uluslararası Hukukta Temsili	119
5. Tapu Dairesi (Grundbuchamt).....	123
B. Avusturya Hukukunda	125
I. Genel Olarak Avusturya İcra Teşkilatı.....	126
II. İcra Teşkilatının Yapısı, Teşkilatta Yer Alan Görevliler ve Görevlilerin Görev ve Yetkileri	126
1. İcra Mahkemesi	127
2. Yardımcı Adalet Memuru (Rechtspfleger- Court Clerk)	129
a. Yardımcı Adalet Memuru Olabilmek İçin Aranan Eğitim Şartları	131
b. Yardımcı Adalet Memurunun Görevleri	133
c. Yardımcı Adalet Memurunun Yasaklılığı ve Reddi	135
aa. Yardımcı Adalet Memurunun Yasaklılığı.....	135
bb. Yardımcı Adalet Memurunun Reddi	136
d. Yardımcı Adalet Memurunun Kararlarına Karşı Müracaat Yolları	137
3. İcra Memuru (Gerichtsvollzieher- Court Bailiff)	138
a. İcra Memurunun Görevleri	140
b. İcra Memurunun Yasaklılığı ve Reddi	141
c. İcra Memurunun İşlemlerine Karşı Şikâyet Başvurusu	141
C. Fransız Hukukunda	142
I. Genel Olarak Fransız İcra Teşkilatı	143
II. Fransız İcra Teşkilatının Yapısı, Teşkilatta Yer Alan Görevliler ve Görevlilerin Görev ve Yetkileri	144
1. İcra Yetkilisi (Huissiers de Justice).....	145
a. İcra Yetkilisi Olmak İçin Aranan Şartlar	146
aa. İcra Yetkilisi Olmak İçin Aranan Genel Şartlar.....	148
bb. İcra Yetkilisi Olmak İçin Aranan Eğitim Şartları.....	149
aaa. Hukuk Fakültesi Mezunu Olmak	149
bbb. Staj Yapmak	150
ccc. Staj Sonunda Yapılan Meslek Sınavında Başarılı Olmak	152
b. İcra Yetkilisinin Görevleri.....	152
2. Açık Arttırma Görevlisi (The Auctioneer Commissaire – Priseur).....	158
3. Mahkeme Tellalı (Courtier en marchandise- Court Broker)	159
4. Zabıt Kâtibi (Greffier du tribunal d’instance- Court Clerk).....	159
5. Noterler ve Hukuk Müşaviri Avukatlar (Notaries and Solicitors)	159
D. Hollanda Hukukunda	159

I. Genel Olarak Hollanda İcra Teşkilatı.....	160
II. Hollanda İcra Teşkilatının Yapısı, İcra Teşkilatında Yer Alan Görevliler, Görevlilerin Görev ve Yetkileri	161
1. Mahkeme İcra Görevlisi (Gerechtsdeurwaarders- Court Bailiff).....	161
a. Mahkeme İcra Görevlisi Olarak Atanma Koşulları	164
b. Mahkeme İcra Görevlilerine İlişkin Disiplin Kuralları	166
c. Mahkeme İcra Görevlisinin Görevleri	167
d. Kraliyet İcra Görevlisi Mesleki Kuruluşu (KBvG)	170
E. İsveç Hukukunda.....	171
I. Genel Olarak İsveç İcra Teşkilatı	172
II. İsveç İcra Teşkilatının Yapısı, İcra Teşkilatında Yer Alan Görevliler ve Görevlilerin Görev ve Yetkileri	174
§ 5 İNGİLİZ HUKUK SİSTEMİNDE İCRA TEŞKİLATI.....	177
A. Genel Olarak İngiliz İcra Teşkilatı	181
B. İngiliz İcra Teşkilatının Yapısı, Teşkilatta Yer Alan Görevliler, Görevlilerin Görev ve Yetkileri	182
I. Asliye Mahkemesi Şerif ve Memurları (High Court Sheriffs and Officers).....	182
1. Baş Şerif (High Sheriff).....	183
2. Şerif Yardımcısı (Under Sheriff).....	183
3. Asliye Mahkemesi Memurları (High Courts Officers).....	184
II. İcra Memurları (Bailiffs)	185
1. Yerel (İlçe) Mahkeme İcra Memurları (County Court Bailiffs; County Court Enforcement Officers)	185
2. Asliye Mahkemesi İcra Memurları (High Court Enforcement Officers)	188
3. Sertifikalı Özel İcra Memurları (Certificated Private Bailiffs, Certificated Enforcement Agents)	192
4. Sulh Ceza Mahkemesi İcra Memurları (Civillian Enforcement Officers, Magistrates Court Bailiffs)	195

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA İCRA TEŞKİLATI SİSTEMİ, İCRA TEŞKİLATININ TARİHSEL GELİŞİMİ, ASIL VE YARDIMCI ORGANLARI, ORGANLARIN GÖREV, YETKİ, SORUMLULUKLARI VE HAKLARI

§ 6 İCRA TEŞKİLATI.....	201
A. Merkez Teşkilatı	202
I. Genel Olarak	202
II. İcra İşleri Dairesi Başkanlığı, Başkanlığın Teşkilat Yapısı	204
III. İcra İşleri Daire Başkanlığı Büroları ve Görevleri	205
B. Taşra Teşkilatı.....	209
§ 7 İCRA ORGANLARI	209
A. Asıl (Asli) Organlar	209
I. İcra Dairesi	210
1. İcra Dairesinin Türk Hukukundaki Tarihsel Gelişimi	211

a. İlamatı- Hukukiyyenin Sureti İcrasına Dair Muvakkat Kanun (09.06.1879) Döneminde İcra Dairesi	212
b. 18.04.1929 Tarih ve 1424 Sayılı Kanun Döneminde İcra Dairesi	215
2. 09.06.1932 Tarih ve 2004 Sayılı Kanun Çerçevesinde İcra Dairesinin Güncel Durumu.....	215
II. İcra Mahkemesi.....	219
1. Genel Olarak.....	219
2. Yargısal Görevi	223
3. İdari Görevi	226
4. Danışma Görevi.....	226
III. Bölge Adliye Mahkemesi'nin İcra ve İflas İşleri ile Görevli Hukuk Daireleri	228
IV. Yargıtay'ın İcra ve İflas İşleri ile Görevli Hukuk Daireleri.....	228
B. Yardımcı (Fer'i- Tali) Organlar	229
I. Mahkemeler.....	229
II. Adalet Müfettişlikleri.....	231
III. Cumhuriyet Savcılıkları.....	231
IV. Zabıta (Polis) Teşkilatı	232
C. Diğer Organlar	232

§ 8 İCRA DAİRESİ GÖREVLİLERİ, BU GÖREVLİLERİN GÖREVLERİ, YETKİLERİ, YÜKÜMLÜLÜKLERİ, SORUMLULUKLARI, HAKLARI VE DENETİMİ	233
A. İcra Dairesi Görevlileri	233
I. İcra Müdürü ve Görevleri.....	235
II. İcra Müdür Yardımcısı ve Görevleri.....	240
III. İcra Kâtibi ve Görevleri.....	241
IV. Mübaşir ve Görevleri.....	243
V. Hizmetli ve Görevleri	244
B. İcra Dairesi Görevlilerinin Yetkileri.....	244
I. Yetki Türleri.....	245
1. İcra Müdürünün Takdir Yetkisi.....	245
2. İcra Müdürünü Bağlayıcı Yetkisi	245
3. İcra Müdürünün Emretme Yetkisi.....	247
4. İcra Müdürünün Zor Kullanma Yetkisi	247
II. Yetkilerin Kapsamı ve Sınırlandırılması	250
1. Konu Bakımından Sınırlandırma	250
2. Zaman Bakımından Sınırlandırma	250
III. İcra Müdürünün Yokluğunda İcra Müdürünün Takip Hukukuna İlişkin Yetkilerini Kimin Kullanacağı.....	251
C. İcra Dairesi Görevlilerinin Yükümlülükleri.....	252
I. Olumlu Yükümlülükleri	253
1. Dosya ve Tutanak Düzenlemek ve Saklamak (İİK m. 8; İİK Yön. m. 22) ..	253
2. Parayı Ödemek ve Değerli Eşyaları Muhafaza Etmek (İİK m. 9; İİK Yön. m. 8 ve m. 110)	258
3. İcra Dairesinin Aydınlatma Yükümlülüğü	260

II. Olumsuz Yükümlülükleri.....	261
1. İcra Dairelerinin İş Görmekten Memnuiyeti	261
2. İcra Dairelerinin Memnu İşleri	263
D. İcra Dairesi Görevlilerinin Sorumlulukları.....	264
I. Hukuki Sorumluluk	264
1. Tazminat Sorumluluğu	265
2. Zimmet Dolayısıyla Sorumluluk	269
II. Ceza Sorumluluğu.....	270
III. Disiplin Sorumluluğu	273
E. İcra Dairesi Görevlilerinin Denetlenmesi	277
I. İç Denetim	277
1. Cumhuriyet Savcısı Tarafından Yapılan Denetim.....	277
2. İcra Mahkemesi Tarafından Yapılan Denetim	279
a. “Şikâyet” Yoluyla Denetim	280
aa. Genel Olarak	280
bb. Şikâyet Sebepleri	281
cc. Şikâyet Süresi.....	283
dd. Şikâyet Üzerine Verilecek Kararlar.....	285
aaa. Şikâyet Talebinin Reddi Kararı.....	286
bbb. Şikâyet Talebinin Kabulü Kararı	286
ee. Şikâyet Talebi Üzerine Verilecek Kararlara Karşı Başvurulabilecek Kanun Yolları	287
aaa. Eski Kanun Yolu Sisteminde	288
bbb. Yeni Kanun Yolu Sisteminde	290
b. Ödeme Emrine İtiraz Üzerine Denetim	292
aa. Genel Olarak	292
bb. İtiraz Sebepleri.....	292
cc. İtiraz Süresi	293
dd. İtirazın Bertaraf Edilmesi	294
aaa. İtirazın İptali Davası.....	295
bbb. İtirazın Kaldırılması.....	296
c. İcra Mahkemesinin İstihkak Davası ve İhaleinin Feshi Talebine İstinaden Yaptığı Denetim.....	297
aa. İstihkak Davası.....	298
bb. İhaleinin Feshi	300
3. İcra Mahkemesi Kararlarına Karşı Kanun Yolu Denetimi.....	301
a. Olağan Kanun Yolları	302
aa Genel Olarak	302
bb. İstinaf.....	303
cc. Temyiz	304
b. Olağanüstü Kanun Yolları	305
aa. Yargılamanın İadesi	305
bb. Kanun Yararına Temyiz	308
II. Dış Denetim	309
1. Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık)	309
2. Sayıştay.....	311

3. Bireysel Başvuru	311
a. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru.....	312
aa. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Usulü	316
aaa. Başvurulacak Merciler	316
bbb. Başvuruda Yer alması Gereken Bilgiler	317
ccc. Başvuru Süresi	317
bb. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Üzerine Verilebilecek	
Kararlar	317
aaa. Başvurunun Reddi Hakkında Karar	318
bbb. Başvurunun Kabul Edilebilirliği Hakkında Karar	318
ccc. Başvurunun Kabul Edilemezliği Hakkında Karar.....	319
ddd. Başvurunun Esastan İncelenmesi	320
b. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Bireysel Başvuru	321
aa. Genel Olarak	322
bb. İcra Mahkemesi Kararları Bakımından Avrupa İnsan Hakları	
Mahkemesine Bireysel Başvuru	323
F. İcra Dairesi Görevlilerinin Hakları.....	324
I. Dava ve Şikâyetlere Karşı Korunma Hakları	324
II. Özlük Hakları.....	325
SONUÇ	331
KAYNAKÇA.....	343

KISALTMALAR

6216 Sa. Ka.	: Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulü Hakkında Kanun
AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AGGVG BaWü	: Gesetz zur Ausführung des Gerichtsverfassungsgesetzes und von Verfahrensgesetzen der ordentlichen Gerichtsbarkeit (Baden- Württemberg Eyaletine ait Mahkeme Teşkilatı Kanunu ve Adli Yargıya İlişkin Usul Kanunlarının Uygulanması Hakkında Kanun)
AHBVHFD	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AIHS	: İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme
ALR	: Ankara Law Review
AMG	: Amtsgericht (Alman Sulh Mahkemesi)
AMK	: Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun
ArbGG	: Arbeitsgerichtsgesetz (Alman Federal İş Mahkemeleri Kanunu)
Art.	: Article (madde)
AIHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
ASK	: Adli Sicil Kanunu
ASKATK	: 7155 sayılı Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun

ASKATY	: 7155 sayılı Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Yönetmelik
aşa.	: Aşağıda
AußStrG	: AußerStreitGesetz (Avusturya Çekişmesiz Yargı Kanunu)
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBE	: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Av. K.	: Avukatlık Kanunu
AVAG	: Anerkennungs und Vollstreckungsausführungsgesetz (İcra Kararlarının Tenfizi Hakkında Kanun)
AYHD	: Anayasa Hukuku Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
AYM İçtüzük	: Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü
b.	: Bent
Baş. No	: Başvuru Numarası
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BaWü	: Baden- Württemberg
Bd.	: Band (Cilt)
BeamStG	: Gesetz zur Regelung des Statusrechts der Beamtinnen und Beamten in den Ländern; Beamtenstatusgesetz Eyaletlerde Görevli Devlet Memurları'nın Statüsü Hakkında Kanun
BGBI	: Bundesgesetzblatt (Alman Federal Resmî Gazetesi)

BGH	: Bundesgerichtshof (Alman Federal Yargıtayı)
BIICL	: The British Institute of International and Comparative Law
bkz.	: Bakınız
Bs.	: Baskı (Aufl.)
BVerwGE	: Entscheidungssammlung des Bundesverwaltungsgerichts (Alman Federal İdare Mahkemesi Karar Derlemesi)
C.	: Cilt
CBK.	: Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
c.	: Cümle
CBA	: Certificated Bailiffs Association (Sertifikalı İcra Çalışanları Birliği)
CCA	: Consumer Credit Act (Tüketici Kredileri Kanunu)
CCR	: County Court Rules (1981 Tarihli İngiliz İlçe Mahkemesi Kuralları)
CD	: Ceza Dairesi
CEPEJ	: Commission européenne pour l'efficacité de la justice (Adaletin Etkinliğine İlişkin Avrupa Komisyonu)
CICM	: Chartered Institute of Credit Management
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
CPO	: Zivilprozeßordnung (Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nun (ZPO) Fransız Hukuku'ndan iktibas edilen hali)
CPR	: Civil Procedure Rules (İngiliz Hukuk Usulü Kuralları)

dbb	: deutsche Beamtenbund und Tarifunion (Alman Devlet Memurları ve Ücret Birliği)
dCCP	: Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering- Dutch Code of Civil Procedure (Hollanda Medeni Usul Kanunu)
DD	: Danıştay Dergisi
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi
DEÜSBE	: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
DEÜY	: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını
DGVb	: Deutscher Gerichtsvollzieher Bund e. V (Alman Federal İcra Memurları Birliği)
DGVZ	: Deutsche Gerichtsvollzieher Zeitung (Alman Federal İcra Memurları Dergisi)
Diss.	: Dissertation (Doktora tezi)
dn.	: dipnot
DRiG	: Deutsches Richtergesetz (Alman Hâkimler Kanunu)
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
EAÜHFD	: Erzurum Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi
EBLR	: European Business Law Review
EBYÜHFD	: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakóltesi Dergisi
EBYÜSBE	: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ECHR	: European Convention on Human Rights (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)
Ed.	: Editör
EGGVG	: Einführungsgesetz zum Gerichtsverfassungsgesetz (Alman Federal Mahkemeler Teşkilatı Kanunu'nun Uygulanması Hakkındaki Kanun)
EİİBFY	: Ege Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Yayını
EO	: Exekutionsordnung (Avusturya İcra Kanunu)
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
FamFG	: Gesetz über den Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Aile Uyuşmazlıkları ve Çekişmesiz Yargı İşleri Hakkında Alman Federal Usul Kanunu)
FGO	: Finanzgerichtsgesetz (Alman Federal Vergi Mahkemesi Kanunu Sosyal Sigorta Mahkemesi Kanunu)
GBO	: GrundbuchOrdnung (Alman Federal Tapu Sicil Kanunu)
GG	: Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (Alman Federal Anayasası)
GÜSBE	: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GVBl	: Gesetz- und Verordnungsblättern (Kanun ve Yönerge Gazeteleri)
GVG	: Gerichtsverfassungsgesetz (Alman Federal Mahkemeler Teşkilatı Kanunu)

GVGA	: Geschäftsanweisung für Gerichtsvollzieher (Alman İcra Memurları İçin İşlem Yönetmeliği)
GvKostG	: Gerichtsvollzieherkostengesetz (İcra Memurları Giderleri Kanunu)
GVZ	: Gerichtsvollzieher (Alman İcra Memuru)
H.	: Heft (Sayı)
HCEA	: High Court Enforcement Association (İngiliz Asliye Mahkemesi İcra Memurları Birliği)
HCEOs	: High Court Enforcement Officers (İngiliz Asliye Mahkemesi İcra Memurları)
HD	: Hukuk Dairesi
HMCTS	: Courts&Tribunals Services (İngiliz Mahkemeler ve Yargı Yerleri Hizmetleri)
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HMK Yön.	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği
HRTüz.	: Hayvan Rehni Tüzüğü
HSK	: Hâkimler ve Savcılar Kurulu
HUAK	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
HÜSBE	: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
InsO	: Insolvenzordnung (Alman Federal İflas Kanunu)
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK Niz.	: İcra ve İflas Kanunu Tatbikatına Dair Nizamname

İİK Yön.	: İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İn.ÜHFD	: İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İYUK	: İdari Yargılama Usulü Kanunu
İz.BD	: İzmir Barosu Dergisi
JbeitrG	: Justizbeitreibungsgesetz (Alman Federal Adli Ödemelerin Tahsili Kanunu)
JEX	: Judge de l'execution (Fransız İcra Hâkimi)
JMBI	: Justizministerialblatt (Alman Federe Adalet Bakanlığı Gazetesi)
JN	: Gesetz über die Ausübung der Gerichtsbarkeit und die Zuständigkeit der ordentlichen Gerichte in bürgerlichen Rechtssachen; Jurisdiktionsnorm (Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Yargı Yetkisinin Kullanılması ve Medeni Hukuk Uyuşmazlıklarında Mahkemelerin Yetkisi Hakkındaki Kanun)
K.	: Karar
Ka.	: Kanun
Ka. K.	: Kadastro Kanunu
Karş.	: Karşılaştırınız
KBvG	: Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders; The Royal Professional Organization of Bailiffs (Hollanda Kraliyet İcra Görevlileri Mesleki Kuruluşu)
KDK	: Kamu Denetçiliği Kurumu

KDKK	: Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu
kn.	: Kenar Numarası
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
LfbG	: Gesetz über die Laufbahnen der Beamtinnen und Beamten, Laufbahngesetz (Alman Federal Devlet Memurlarının Mesleki Gelişimi Hakkındaki Kanun)
LG	: Landgericht (Alman Asliye Mahkemesi)
M-EPLI	: Maastricht European Private Law Institute
MHKT	: Mağdur Hakları Kanun Taslağı
MİHDER	: Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi
MK	: Medeni Kanun
MKÜSBED	: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
MTS	: Merkezi Takip Sistemi
MÜİİHT	: Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı
MÜHFD	: Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
MÜHFHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
MÜSBE	: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
NEÜHFD	: Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
NJW	: Neue Juristische Wochenschrift
NK	: Noterlik Kanunu
Nr.	: Numara

OLG	: Oberlandesgericht (Alman Federal Eyalet Yüksek Mahkemesi)
öB-VG	: Österreichisches Bundes-Verfassungsgesetz (Avusturya Federal Anayasası)
öGVZ	: Österreichischer Gerichtsvollzieher (Avusturya İcra Memuru)
öRpfl	: Österreichischer Rechtspfleger (Avusturya Yardımcı Adalet Memuru)
öRpflG	: Österreichisches Rechtspflegersgesetz (Avusturya Yardımcı Adalet Memuru Kanunu)
öVerwEinzG	: Österreichisches Bundesgesetz über die Hinterlegung und Einziehung von Verwahrnissen; Verwahrungs- und Einziehungsgesetz (Avusturya Federal Mahkemeye Tevdi Edilen Eşyaların Zabt ve Müsaderesi Hakkında Kanun)
öZPO	: Österreichische Zivilprozessordnung (Avusturya Federal Medeni Usul Kanunu)
PD	: Practice Directions (İngiliz Kanunlarına İlişkin Uygulama Yönetmeliği/ Yönergeleri)
R.G.	: Resmî Gazete
RG	: Reichsgericht (Alman İmparatorluk Mahkemesi)
RGZ	: Vereinigte Zivilsenate des in RGZ (Alman İmparatorluk Mahkemesi Hukuk Genel Kurulu)
Rpfl	: Alman Yardımcı Adalet Memuru
RPflG	: Rechtspfleger Gesetz (Alman Federal Yardımcı Adalet Memuru Kanunu)
RSC	: Rules of Supreme Court (İngiliz Yüksek Mahkeme Kuralları)

s.	: Sayfa
S.	: Seite (sayfa)
SD	: Sayıştay Dergisi
Sa.	: Sayı
SaÜHFD	: Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ScheckG	: Scheckgesetz (Alman Federal Çek Kanunu)
SchKG	: Bundesgesetz über Schuldbetreibungs-und Konkursrecht (İsviçre Federal İcra ve İflas Kanunu)
SchRegO	: Schiffsregisterordnung (Alman Federal Gemi Sicili Kanunu)
SchulG	: Schulgesetz (Alman Federal Okul Kanunu)
SGG	: Sozialgerichtsgesetz (Alman Federal Sosyal Sigorta Mahkemesi Kanunu)
StGB	: Strafgesetzbuch (Alman Federal Ceza Kanunu)
StPO	: Strafprozessordnung (Alman Federal Ceza Muhakemeleri Kanunu)
StVollstrO	: Strafvollstreckungsordnung (Alman Federal Ceza İnfaz Kanunu)
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TARES	: Ticari İşletmeler için Taşınır Rehni Sicili
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBBY	: Türkiye Barolar Birliği Yayını
TBK	: Türk Borçlar Kanunu

TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCEA	: The Tribunals, Courts and Enforcement Act 2007 (2007 tarihli İngiliz Yargı Yerleri, Mahkemeler ve İcra Kanunu)
TCK	: Türk Ceza Kanunu
Teb. K.	: Tebligat Kanunu
Teb. Tüz.	: Tebligat Tüzüğü
Teb. Yön.	: Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TKKBK	: Tarım ve Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TNB	: Türkiye Noterler Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UEHJ	: The European Union of Judicial Officers (Avrupa Yargı Görevlileri Birliği)
UIHJ	: International Union of Judicial Officers, Union Internationale des Huissiers des Justice et Officiers Judiciaires (Uluslararası Yargı Görevlileri Birliği)
UMD	: Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
vd.	: ve devamı
VerwEinzG	: Verwahrungs-und Einziehungsgesetz (Alman Federal Saklama ve Müsadere Kanunu)
Vol.	: Volume (Cilt)

VollstrVergV	: Vollstreckungsvergütungsverordnung (İcra Hizmetlerinde Görevli Memurlara Yapılan Ödemelere İlişkin Yönetmelik)
VwGO	: Verwaltungsgerichtsordnung (Alman Federal İdari Yargılama Usulü Kanunu)
WG	: Wechselgesetz (Alman Federal Kıymetli Evrak Kanunu)
Y.	: Yıl
Yarg.	: Yargıtay
YD	: Yargıtay Dergisi
YKD	: Yargıtay Kararlar Dergisi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
yuk.	: Yukarıda
ZKÜSBD	: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
ZPO	: Zivilprozessordnung (Alman Federal Medeni Usul Kanunu)
ZVfV/zvfv	: Zwangsvollstreckungsformular- Verordnung (İcra Takiplerinde Kullanılacak Matbu Evrak Hakkındaki Yönetmelik)
ZVG	: Gesetz über die Zwangsversteigerung und Zwangsverwaltung, (Hacizli Malların) Cebri Arttırma ve Cebri İdaresi Hakkında Kanun
ZZP	: Zeitschrift für Zivilprozess

GİRİŞ

Ülkemizde çeşitli dönemleri kapsayacak şekilde Avrupa Birliği'ne (AB) Katılım İçin Ulusal Eylem Planları hazırlanmaktadır¹. Söz konusu eylem planları, ülkemizin katılım sürecinde başlıca yol haritalarından biridir. Eylem Planı, önümüzdeki dönemde AB sürecinde atacağımız adımları hem mevzuat uyumu hem de kurumsal ve idari yapılanmalar çerçevesinde somut bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu çerçevede hazırlanan eylem planlarında çeşitli kanun, ikincil düzenlemeler ve idari yapılanmaların hayata geçirilmesi hedeflenmektedir.

Sonuncusu 2019-2023 dönemleri için hazırlanan devlet kalkınma planı çerçevesinde çeşitli kanunlarda yapılan değişiklikler de dikkate alındığında, uzun süredir köklü bir değişiklik geçirmemiş olan İcra ve İflas Kanunu'nun yeniden yazılması suretiyle dünyada ve ülkemizde yaşanan sosyal, ekonomik, teknolojik değişikliklere uygun bir icra ve iflas sisteminin kurulması ve bu çerçevede icra teşkilatı hakkında çeşitli düzenlemelere gidilmesi söz konusu kalkınma planlarında yer alan önemli hedeflerdendir².

Türkiye Cumhuriyeti'nin, AB'ye aday üye ülke konumunda olması sebebiyle, Avrupa Birliği müktesebatı bakımından Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde ülkemiz, "Topluluk Müktesebatının" oluşması için çeşitli ulusal programlar düzenlemektedir. Geliştirilen mevzuatın etkili bir şekilde uygulanmasını garanti altına alabilmek için bu süreç, Türkiye'nin sadece kendi ulusal mevzuatını AB mevzuatı ile uyumlaştırmak için değil, ayrıca adalet sisteminin daha etkin işleyişini gerçekleştirmek amacıyla da mühim çabalarını kaçınılmaz kılmaktadır.

İcra takip süreci, Türkiye'deki adli faaliyetlerin bütüncül bir parçasını oluşturmaktadır. Kanunlarda öngörülen icra takiplerinin yürütülmesi, kural olarak icra

¹ 2016-2019 dönemini kapsayan AB'ye Katılım İçin Ulusal Eylem Planı, 26 Şubat 2016 tarihinde kamuoyu ile paylaşılmıştır. Eylem planı için bkz. www.ab.gov.tr/abye-katilim-icin-ulusal-eylem-planı-2016-2019-_51499.html, (E.T. 01.10.2021).

² Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı tarafından hazırlanan Ocak 2016-Aralık 2019 dönemini kapsayan "Avrupa Birliği'ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı" hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. http://www.ab.gov.tr/files/ceb/Ulusal_Eylem_Planlari/ulusal_eylem_planı_2016_2019_tr.pdf, s. 165, (E.T. 01.10.2021).

daireleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Yetersiz bir icra teşkilatı ve sistemi, binlerce mahkeme hükmünü ve ilâmsız icra takibini kâğıt üzerinde bırakıp vatandaşların adalet sistemine duyduğu güveni kaybetmesine neden olacağından, bu da Adalet idaresinin işleyişinde ciddi bozukluklara sebep olabilmektedir.

Türkiye, yetersiz icra sistemi ve teşkilatında var olan aksaklıklar sebebiyle adalet yönetimi alanında AB'nin fazlaca eleştirilerine maruz kalmaktaydı. Bu sebeplerle Türkiye'deki icra dairelerinin etkililik ve yeterliliğinin artırılması ve bu dairelerde çalışan personelin beceri ve eğitimlerinin geliştirilmesinin amaçlandığı bir eşleştirme projesi yapılmıştır³.

Eşleştirme Projesinin ana hedefi, icra dairelerinin kurumsal kapasitesini arttırarak söz konusu dairelerin etkililik ve yeterliliğini sağlamaktır. Bu ana hedefler çerçevesinde başlatılan bu eşleştirme projesi ile icra dairelerinde yeniden yapılandırılmaya gidilerek dairelerin, etkililiğinin artırılması ve eğitim programı

³ Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın, İspanya Hükümeti ile ortak yürüttüğü, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen, "İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Eşleştirme Projesi"dir. Faz I ve Faz II olmak üzere iki dönem halinde çeşitli yıllara bölünerek hazırlanan bu projenin Faz I aşamasında, yeni icra dairesi modelinin başarıyla uygulanmasının ardından, bu model çerçevesinde birçok yeni düzenleme benimsenmiştir. Bu kapsamda büyük ölçekli icra dairelerinde uygulanacak yeni bir icra modelinin ortayakonulmaya çalışılmaktadır. Projenin birinci fazında, küçük ve orta ölçekli yerler için öngörülen yeni icra dairesi modelinin, yoğun iş yükü altında olan büyük ölçekli yerlerdeki başarı ihtimalinin düşük olması öngörüsü üzerine, devam projesi ile büyük ölçekli yerlerde uygulanabilecek yeni bir icra modelinin oluşturulması hedeflenmiştir. Büyük ölçekli yerlerde yeni icra dairesi modeli (genel yetkili icra dairesi), gayrimenkul satış icra dairesi, banka alacakları icra dairesi ve abonelik sözleşmeleri (MTS) icra dairesi şeklinde tasarlanmıştır. Pilot mahallerdeki ihtiyaç, kadro ve fiziki alan durumları dikkate alınarak bu dairelerden hepsi veya bir kısmı ilgili mahalde faaliyete geçirilecektir. Ayrıca kamuoyunun icra dairesine olan güveninin artırılması ile icra dairesi hakkında yapılan şikâyetlerin azaltılması da devam projesinin hedefleri arasındadır. Söz konusu düzenlemeler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/icra-dairelerinin-etkinliginin-arttirilmasi-devam-projesi-faz-ii>, (E.T. 05.09.2021); **Gündoğan, Ali**, İcra Dairelerinin Değişim ve Dönüşüm Şifreleri, İstanbul 2019, s. 75 vd. Devam projesi olarak gerçekleşen Faz II (TR 14 IPA JH 09 17 kodlu) kısımda yeni icra modeli kalite yönetimi ve yönetim teknikleri hakkında İspanyol uzmanlar tarafından Türk icra müdürlerine seminerler verilmiştir. Faz II'nin resmi kapanış programı, 16.04.2021 tarihinde, Ankara Hâkimevinde gerçekleştirilmiştir. (Bkz. <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/icra-dairelerinin-etkinliginin-arttirilmasi-faz-ii-devam-projesi-kapanis-programi20042021015411>, (E.T. 05.09.2021)). Bu proje, "İcra Dairelerinin Kapasitesini Geliştirme Projesi" olarak da bilinmektedir (bkz. <https://www.ab.gov.tr/52210.html>, (E.T. E.T. 05.09.2021)).

aracılığı ile icra dairesi görevlilerinin kabiliyet ve yetkinlikleri arttırılmaya çalışılmıştır. İki faz halinde planlanan bu eşleştirme projesi kapsamında, Avrupa Birliği'ne üye bazı ülkelere çalışma ziyaretlerinde bulunularak, elde edilen bulgular çerçevesinde pilot illerde yeni icra dairesi modeli⁴ tatbik edilmiş ve başarılı sonuçlara ulaşılmıştır⁵.

Avrupa Birliği ve Türk Hukuku'nda İcra Teşkilatı'nın doktora tez konusu olarak seçilmesinin sebeplerinden en mühimi, teknolojik gelişmelerin de baş döndürücü bir hızla ilerlediği, artık ülke hukuklarından ziyade, kıta ve dünya hukuk sistemlerinin konuşulduğu günümüzde, Türk icra teşkilatının, Avrupa ülkeleri standardını yakalaması için ı ışık tutmaktır. Bu sebeple, iç hukukta yapılan projelere ve bu amaca katkı sağlamak gayesiyle, çeşitli ülke icra teşkilatı sistemleri incelenerek söz konusu teşkilatların olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilmeye çalışılacaktır. Bununla birlikte, tespit edilen hususların Türk hukukuna adeta tepeden inen bir devrim olarak sunulması söz konusu değildir. Çalışmada amaç, hukukumuzda var olan imkân ve kaynaklarla nasıl daha etkin bir icra teşkilatı oluşturulabileceği sorusunun cevaplanmasıdır.

Senelerce iç hukuk doktrininde çeşitli eleştirilere konu edilen icra takip prosedürü ve bu prosedür bakımından birinci derecede görevli organ olan icra daireleri başta olmak üzere, Türk icra teşkilatının aksayan ve eksik olan yönlerinin neler

⁴ İİK m.1/1'e göre, her asliye mahkemesinin yargı çevresinde ihtiyaca bianen bir ya da daha fazla icra dairesi bulunabilmektedir. Böylece aynı yerde birden fazla icra dairesi kurularak, icra hizmetleri ifa edilmektedir. Yeni icra dairesi modelinde, takip işlemlerinin daha hızlı ve etkin şekilde yapılabilmesi ve uzmanlaşmanın sağlanması amaçlarıyla aynı yerden birden fazla icra dairesi kurulmasının yerine, o yerdeki icra dairelerinin tek bir icra dairesi çatısı altında birleştirilmesi modeli benimsenmiştir. Birleştirilmiş icra dairesinde, iş bölümü esasına göre, danışma ve kalite yönetim, esas ve aile, haciz, satış, mali işlemler, dosya ve arşiv büroları oluşturularak icra hizmetleri, tek bir icra dairesinde verilmektedir. Bu dairelerde tüm icra dairesi görevlileri iş bölümüne göre birlikte görev yapmaktadır (bürolar ve görevleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Gündoğan**, s. 27-34. Ayrıca bkz. <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/yeni-icra-modeli>, (E.T. 05.09.2021)).

⁵ Yapılan yenilik çerçevesinde 10 Ocak 2019 tarihli ve 27 sayılı "Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (R.G., T. 10.01.2019, sa. 30651)"nin 7. maddesi ile değişik 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 40. maddesinin (k) bendi gereğince "İcra İşleri Dairesi Başkanlığı" kurulmuştur. İcra İşleri Dairesi Başkanlığının görev ve yetkileri, teşkilat şeması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/gorev-ve-yetkileri>; <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/teskilat-semasi>, (E. T. 01.10. 2021).

olduğunun tespiti ve AB'ye üyelik yolculuğunda söz konusu aksaklıklar ve eksikliklerin giderilmesi için iç hukuk düzenimizde yapılan düzenlemeler ve aksaklıkların çözümlerinin neler olabileceği, incelenen üye ülke icra teşkilatlarından Türk icra teşkilatına nelerin entegre edilerek, icra teşkilatının daha etkin kılınabileceği esas olarak ele alınmaya çalışılacaktır.

Türk icra hukukunda icra takipleri denildiğinde akla ilk gelen ve vatandaşların, mahkemelerden evvel ilk olarak takip prosedüründe muhatap oldukları görevliler, icra dairesi ve burada görev yapan memurlardır. İcra takibi devam ettiği müddetçe çoğu zaman, iki taraf da birbirinden adeta kaçır şekilde bu prosedürün sonuçlandırılmasını beklemektedir.

Çalışma boyunca Türk icra teşkilatının aksayan ve olumsuz taraflarının düzeltilmesi ve olumlu yanlarının ise geliştirilmesi için ne gibi düzenlemeler getirilebileceğine detaylıca değinilecektir. Bu çerçevede çalışma, üç ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, ilk olarak icra teşkilatı kavramının ve icra teşkilatının hangi organlardan oluşabileceği açıklanacaktır. Sonrasında, icra teşkilatları hakkında doktrinde belirtilen teşkilat modellerinin neler olduğu, AB'ye üye ülkeler üzerinden incelenerek ifade edilecektir.

Çalışmada özellikle, farklı icra teşkilatı modellerine sahip ve icra teşkilatı bakımından esaslı kanuni düzenlemeleri bulunan üye ülkelerle sınırlı olarak bir incelemede bulunulacak ve böylelikle her üye ülkenin incelenmesi halinde ortaya çıkacak muhtemel bilgi tekrarından kaçınılmış olacaktır. Birinci bölümde son olarak işlenecek iki başlıktan ilki, icra teşkilatına ilişkin öneriler içermesi sebebiyle önem arz eden, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin cebri icraya ilişkin tavsiye kararı olacaktır. Bu tavsiye kararındaki önerilere, yeri geldikçe Türk hukukunda ne derecede uyulduğuna ilişkin açıklamalara da yer verilecektir. İşlenecek diğer konu, AB kapsamında icra personellerinin uluslararası alanda ne şekilde temsil edildiğine ilişkin bilgilerden oluşacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, AB üyesi, Almanya başta olmak üzere, Avusturya, Fransa, Hollanda ve İsveç tarafından benimsenen farklı icra teşkilat

modelleri detaylıca incelenecektir. AB'den kısa süre önce ayrılmış olmasına rağmen⁶, sahip olduğu farklı icra teşkilat modelinde, Türk icra teşkilatına sunulabilecek önerilerin neler olabileceği hakkında bilgi verilmek gayesiyle, üye ülkelerden sonra, İngiliz icra teşkilatı örneği hakkında da detaylı açıklamalarda bulunulacaktır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise Türk icra teşkilat sistemi, icra teşkilatımızın tarihi gelişimi esas alınarak güncel kanuni mevzuat çerçevesinde açıklanmaya çalışılacaktır. Bu kapsamda icra teşkilatı mensubu asli ve yardımcı organların görev, yetki ve sorumlulukları hakkında ayrıntılı bilgiler verilerek Türk icra teşkilatı, ikinci bölümde açıklanan üye ülke icra teşkilatlarıyla karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Böylece Türk icra teşkilatında olması gerekenlere ilişkin olarak çeşitli sonuçlara ulaşılmaya çalışılacaktır. Çalışma, çeşitli öneri ve değerlendirmelerin yer alacağı sonuç kısmıyla bitirilecektir.

⁶ **Karaca, Tuğba**, “Lizbon Antlaşması’yla Tanınan Ayrılma Hakkı Çerçevesinde Brexit Süreci, Brexit’in Birleşik Krallık ve AB Üzerinde Muhtemel Etkileri”, AÜSBE, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2019, s. 32 vd.

BİRİNCİ BÖLÜM

İCRA TEŞKİLATI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

§ 1 İCRA TEŞKİLATI- İCRA ORGANLARI KAVRAMI VE KAPSAMI

A. Kavram

Cebri icra, borçlunun kendi rızasıyla yerine getirmediği edimin ifasının, alacaklının talebi üzerine devlet eliyle gerekirse zor kullanılarak, alacaklıya hakkının tesliminin sağlandığı usule denir. Modern hukuk sistemleri bakımından, hakkın bizzat elde edilmesi (ihkak-ı hak) kural olarak yasak olduğundan⁷ alacaklı, hakkını ancak devletin cebri icra faaliyetini yürütmekle görevlendirdiği icra organlarınca⁸ yapılan icra takibi sonucunda elde edebilmektedir⁹.

⁷ **Belgesay, M. Reşit**, Adliye Hukuku, C. I, İstanbul 1944, (**Belgesay- Adliye**), s. 12; **Pekcanıtez, Hakan Y.**, İcra- İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986, (**Pekcanıtez- Şikâyet**), s. 16; **Üstündağ, Saim**, “İcra Dairelerinin Reorganizasyonu”, İBD, 1993, Sa. 10-12, (s. 718-750), (**Üstündağ- Reorganizasyon**), s. 718; **Üstündağ, Saim**, İcra Hukukunun Esasları, 8. Bs., İstanbul 2004, (**Üstündağ- İcra**), s. 23; **Postacıoğlu, İlhan E./ Altay, Sümer**, İcra Hukuku Esasları, 5. Bs., İstanbul 2010, s. 21; **Kuru, Baki**, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Ankara 2013, (**Kuru- İcra El Kitabı**), s. 63; **Muşul, Timuçin**, İcra ve İflas Hukuku, 6. Bs., C. I, İstanbul 2013, (**Muşul- İcra, C. I**), s. 3; **Karşı, Abdürrahim**, İcra ve İflas Hukuku, 3. Bs., İstanbul 2014, (**Karşı- İcra**), s. 37, 38; **Yıldırım, Mehmet Kâmil/ Deren- Yıldırım, Nevhis**, İcra Hukuku, 7. Bs., İstanbul 2016, (**Yıldırım/ Deren- Yıldırım- İcra**), s. 24 vd.; **Yılmaz, Ejder**, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Ankara 2016, (**Yılmaz- İİK**), s. 36; **Çelikoğlu, Topel Cengiz**, İcra Dairesi Kararı, Bursa 2017, s. 22; **Muşul, Timuçin**, İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet, 2. Bs., Ankara 2018, (**Muşul- Şikâyet**), s. 5, 7; **Özbek, Mustafa Serdar**, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda İlamlı İcranın Etkinliği, 4. Bs., C. I, Ankara 2018, (**Özbek- İlamlı, C. I**), s. 241; **Pekcanıtez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin- Özkan, Meral/ Özekes, Muhammet**, İcra ve İflas Hukuku, 6. Bs., İstanbul 2019, (**Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra**), s. 40; **Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel**, İcra ve İflas Hukuku Ders kitabı, 6. Bs., Ankara 2020, (**Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**), s. 53.

⁸ **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 47-48; **Konuralp, Cengiz Serhat**, İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler, İstanbul 2013, s. 11. **Yıldırım/ Deren- Yıldırım- İcra**, s. 1; **Üstündağ- İcra**, s. 2; **Muşul- İcra, C. I**, s. 38 vd.

⁹ Kamu hizmeti çerçevesinde Devlet tüzel kişiliğini temsil eden Adalet Bakanlığı’nın yetki, görev ve sorumluluğuna ilişkin hükümler, başta Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olmak üzere, Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin ilgili hükümlerinde (m. 38 vd.) yer almaktadır. 10.07.2018 tarihinde, 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 No’lu Kararname’nin 38. maddesinin birinci fıkrası a bendi gereğince, icra ve iflas daireleri

Medeni usul hukukunda yargılama faaliyetini yürüten organ olarak başta mahkemeler gelmektedir. Benzer şekilde, icra hukukunda da icra faaliyetini gerçekleştiren icra organları ve bu organların bir araya gelerek oluşturduğu bir icra teşkilatı bulunmaktadır. İcra teşkilatı kapsamında karşılaştırmalı hukuktaki birçok ülke hukukunda, icra hukukunun medeni usul hukukunun bir alt dalı olarak ifade edildiği, çoğu zaman yargılama usullerine ilişkin kanunların belirli bölümlerinin icra hukukuna ilişkin düzenlemelere ayrıldığı dikkat çekmektedir¹⁰. Hatta icra hukukuna ilişkin hükümlerin, ayrı bir kanun çatısı altında bir araya getirilmesine rağmen, icra hukukunun, medeni usul hukukundan belli ölçüde bağımsız bir hukuk dalı olarak görülmediği ülkeler de bulunmaktadır¹¹. Açıklanan bu ülkelerden farklı olarak Türk hukuk sistemi içerisinde icra ve iflas hukuku, bağımsız bir hukuk dalı olarak yer almaktadır¹².

Medeni usul hukuku, kanunlar ve belirli kurallar çerçevesinde kişilere tanınan özel haklar bakımından, herhangi bir ihlâl iddiasının olduğu hallerde, bu iddianın tespiti ve durumun mahkeme kararıyla hüküm altına alınması ve hakkın çeşitli

gibi her derece ve türdeki adalet kurumlarını planlamak, kurmak ve idari görevleri çerçevesinde gözetim ve denetimini yerine getirmek ve geliştirmek, Adalet Bakanlığı'nın görevlerindendir. Adalet Bakanlığı bu görevini, icra işleri daire başkanlığı aracılığıyla yerine getirmektedir. Bkz. aşağıda § 6, A, I, 2. **Karşılı- İcra**, s. 5; **Postacıoğlu/ Altay- İcra**, s. 5.

¹⁰ Örnek kanuni düzenlemeler için bkz. aşağıda § 4, A, C; § 5, A.

¹¹ İspanya ve kısmen İngiltere ve Galler hukuk sistemlerinde bu anlayış mevcuttur. Almanya'da ise tarihsel süreç içinde takip prosedürünün yargılamanın bir aşaması ve hâkimin görevli olduğu bir alan olduğu anlayışı, Fransız icra hukuku sisteminin bazı kriterlerinin benimsenerek, icra memurlarının mahkeme teşkilatı dışında faaliyet göstermeleriyle tarihsel süreç içinde gelen bu anlayışın kısmen terk edildiği söylenebilir (**Özbek- İlamlı**, C. I, s. 248). Alman cebri icra sisteminde Fransız hukuk anlayışının etkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağıda § 4, A, I.

¹² “İcra hukukunun da hakların korunması fonksiyonu ile meşgul olması sebebiyle usul hukukuna izafe edilmesi düşünülebilirse de hukuki aidiyeti itibarıyla icra hukukunun yegâne meşguliyet alanı bir dava sonunda alınan ilâmların icrası olmadığı için, bu düşünce doğru da bulunamaz. Zira icra hukuku, mahkemenin bir hükmüne dayanmayan taleplerin dahi icrasına hizmet etmektedir (İİK m. 42). Bu sonuncu durumlarda icra hukuku, usul hukukunun bir sürrogatı (onun yerine kaim olan) olarak ortaya çıkmakta ve bir bakıma onun hükümlerine benzer hükümler husule getirmektedir. Bu yüzden cebri icra ihtilaflı yargının bir devamı asla değildir. Ancak cebri icra, ihtilaflı yargının bir kısmını teşkil eder. Cebri icra, usul hukukunun vazgeçilmez bir parçası, esaslı bir kısmı da değildir. Cebri icra ve ihtilaflı yargı birbirinden tamamıyla bağımsızdır” (**Üstündağ- İcra**, s. 3, dn. 3aa).

prosedürler sonucu hukuken tanınmasıyla ilgilenen hukuk dalıdır¹³. Ancak ihlâlin ya da hakkın varlığının hüküm altına alınması, tarafların ne yazık ki, her zaman hükmün gereğini rızaen yerine getirmelerini sağlayamamaktadır. İşte bu durumda, hükümle elde edilen sonuç ile haklı çıkan tarafın, bizzat hakkını elde etmesi de yasak olduğu için haklı tarafın hukuken korunan alacağının, devlet eliyle borçludan alınarak, kendisine verilmesi gerekmektedir.

Hukuk güvenliği ve hukuk barışının sağlanması amaçlarıyla hakkın bizzat elde edilmeye çalışılması (ihkak-ı hak) yasaklanmışken, alacaklının hakkının kendisine verilmesini devlet otoritesinden başka bir otoriteden ya da kurumdan istemesi, söz konusu olamayacağı için bizzat devlet, alacaklının hukuken tespit edilen hakkını, hukuk güvenliğini ve barışının sürekliliğini topluma göstermek için gerekirse zor kullanma yetkisini de kullanarak hükmün gereklerinin icra organları aracılığıyla ve kamu gücü kullanarak yerine getirecektir¹⁴.

Devlet, mahkemelerce verilen hükümlerin ve icra edilebilir nitelikteki belgelerin gereğini, kendisinin belirlediği icra organları aracılığıyla borçlunun malvarlığına gerekli müdahalelerde bulunarak; uyuşmazlık konusu bir mal ise, bu malın borçlunun mal varlığında aynen bulunması halinde, malın borçludan alınarak alacaklıya verilmesi (aynen ifa); aynen ifanın mümkün olmadığı hallerde ise, malın bedelinin veya uyuşmazlık konusu bir miktar para ise, söz konusu miktar kadar paranın, borçludan alınarak yine alacaklıya verilmesiyle yerine getirir¹⁵. Mahkeme

¹³ **Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin- Özkan, Meral/ Özekes, Muhammet**, Medeni Usul Hukuku, 7. Bs., İstanbul 2019, (Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- Usul), s. 11.

¹⁴ **Üstündağ-** İcra, s. 23; **Karşı-** İcra, s. 3; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 53; **Ziytaç, Gülcan/ Gürler, Cemalettin**, “İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Model Üzerine”, ABD, Sa. 3, Y. 2016, (s. 545- 551), s. 545.

¹⁵ **Üstündağ-** İcra, s. 354; **Uyar, Talih**, İlamlı Takipler, 2. Bs., Manisa 1991, (Uyar- İlamlı), s. 2 vd., s. 88 vd.; s. 231 vd.; **Karşı-** İcra, s. 3; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 53; **Oberhammer, Paul**, “Civil Enforcement in Austria”, Enforcement Agency Practice in Europe (Ed. **M. Andenas/ B. Hess/ P. Oberhammer**), (BIICL), Great Britain-2005, (s. 104-121), (Oberhammer- Austria), s. 118-120; **Rosenberg, H. C. Leo/ Gaul, Hans Friedhelm/ Schilken**,

hükümlerinin ve kabul edildiği ölçüde icra edilebilir belgelerin cebri icrası dışında, para ve teminat alacakları bakımından, alacaklının önceden dava açarak mahkemeden bir hüküm elde etmesine gerek kalmadan doğrudan icra organlarına başvurarak borçlu aleyhine takipte bulunabilmektedir¹⁶.

Hakların elde edilmesi amacıyla getirilen kanuni yaptırımların uygulanması, takip prosedürlerinin düzenlenmesi, yönetimi, denetimi ve kanuni yaptırımların uygulanması sebebiyle oluşan uyuşmazlıkların giderilmesinde görevlendirilen kişi ve kuruluşların tamamı, icra organlarını; icra organlarının bütünü ise icra teşkilatını ifade etmektedir¹⁷.

B. Kapsam

Avrupa Birliği üyesi ülkeler bakımından, her devletin icra teşkilatını oluşturan icra organları, çeşitli kişi ve kuruluşlardan teşekkül etmektedir. Devletlerin ulusal hukuk sistemleri ve iç hukuk düzenlemeleri, icra organlarının hangi kişi ve kuruluşlardan oluşacağını tespit ederek bir bütün halinde icra teşkilatını şekillendirmektedir. İcra teşkilatı ve icra organı denildiği zaman ön plana çıkan unsur, icra daireleri ve bu dairelerde çalışanlardır. İcra dairesi şeklinde organize olarak icra organını oluşturan icra dairesi çalışanlarının eğitimi, hukuki statüsü ve devlet tüzeli

Eberhard/ Becker-Eberhard, Ekkehard/ Lakkis, Panajotta, Zwangsvollstreckungsrechts, 12. Aufl., München 2010, (**Gaul/ Schilken/Becker-Eberhard/ Lakkis**), s. 474 vd.; **Knadjian, Bruno**, “French Legal and Regulatory Update”, Paris 2012, (s. 1-7), s. 5, s. 7; **Çelikoğlu**, s. 35; **Andrews, Neil**, The System of Enforcement of Civil Judgments in England (Comperative Studies of Civil Enforcement and Provisional Measures, Tübingen 2011, (s. 13-20), (**Andrews- Judgments in England**), s. 14-15.

¹⁶ Türk icra hukukunda genel haciz yoluyla takip (ilâmsız icra yolu) olarak adlandırılan bu usul, Alman ve Avusturya icra hukuklarında da ihtar prosedürü (Manhverfahren) olarak yer almaktadır. Türk hukuku bakımından ilâmsız icra prosedürü için bkz. aşağıda. § 7, A. Alman ve Avusturya ihtar prosedürleri hakkında ayrıntılı bilgi için ise sırasıyla bkz. aşağıda. § 4, A, II, 1, a; § 4, B, II, 2, b.

¹⁷ **Üstündağ**- İcra, s. 23, **Üstündağ**- Reorganizasyon, s. 718; **Kuru**- İcra El Kitabı, s. 63; **Yılmaz-İİK**, s. 36; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası**- İcra, s. 53; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes**- İcra, s. 40; **Muşul**- Şikâyet, s. 5; **Muşul**- İcra, C. I, s. 37; **Pekcanitez**- Şikâyet, s. 16; **Karlı**- İcra, s. 37, 38; **Postacıoğlu/ Altay**- İcra, s. 21; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım**- İcra, s. 24 vd.; **Özbek**- İlamlı, C. I, s. 241; **Çelikoğlu**, s. 22.

kişiliği içindeki konumu bakımından üye ülkeler arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır¹⁸. İcra teşkilatında icra dairelerinden başka iç hukuk düzenlemeleri uyarınca mahkemeler, alacaklının avukatı, noterler, açık arttırma yapan serbest meslek mensupları da yer alabilmektedir¹⁹.

Çalışmada çeşitli icra teşkilat modellerine göre değişen, Avrupa Birliği üyesi kurucu (çekirdek) ülkeler²⁰ ile Avrupa Birliği'nde çeşitli zaman dilimlerinde oluşan genişlemelerle, birliğe dâhil olan bazı ülkelerin ve İngiltere'nin benimsediği icra teşkilatlarının esas organları incelenmiştir²¹. Bu kapsamda, Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin bir kısmının ve İngiltere'nin icra teşkilatları, mahkemeler, devlet memurları ve serbest meslek mensubu kişilerden oluşmaktayken;²² diğer ülkelerde tek bir kişi veya kurumdan müteşekkil icra teşkilatları²³ da bulunabilmektedir²⁴. Böylece incelenen ülkeler bakımından farklı kapsamlarda icra teşkilatları ve her bir teşkilatın kendine has özellikleri olduğu dikkat çekmektedir. Takip prosedürleri bakımından incelenen ülkelerde ortak hususun, icra organ sayısının az veya çok olmasından ziyade, prosedürün icra organları aracılığıyla en etkin şekilde sonuçlandırılması olduğunu söylemek mümkündür.

¹⁸ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 241, dn. 34.

¹⁹ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 241.

²⁰ Fransa, Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'dan oluşan kurucu ülkeler "Altılar" olarak da anılmaktadır. 1 Ocak 1973 tarihinde İngiltere, birinci genişlemede birliğe üye olurken, 1 Ocak 1995 tarihinde Avusturya ve İsveç, dördüncü genişlemede birliğe dâhil olmuştur (**Karaca**, s. 29-32).

²¹ Bu organlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. § 2, A, I, II, III ve IV.

²² Bu kapsama giren teşkilatlar için bkz. aşağı. § 4, A, B, C, D, E ve § 5. Türk icra teşkilatı için ise ayrıca bkz. aşağı. § 6.

²³ Bu türdeki teşkilatlar hakkında bkz. aşağı. § 4, A, D, E.

²⁴ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 241.

Türk icra teşkilatı bakımından, icra takiplerinin yürütülmesinde kural olarak birinci derecede görevli olan icra ve iflas dairelerinde²⁵ çalışanlar hakkında yapılacak açıklamalar, bu çalışmada icra dairesi çalışanlarıyla sınırlandırılarak karşılaştırmalı hukukta ele alınan ülkelerin icra teşkilatlarındaki organlar ve görevlilerin, Türk icra dairesi çalışanları başta olmak üzere Türk icra teşkilatının diğer organlarıyla da mukayese edilerek incelenmesi ekseninde olacaktır.

§ 2 İCRA ORGANLARININ TEŞKİLATLANMA MODELLERİ, İCRA ORGANLARINCA YÜRÜTÜLEN İCRA FAALİYETİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Genel Olarak İcra Teşkilat Modelleri

İcra teşkilatlarındaki organların bir ya da birkaçının hukuki nitelikleri, Avrupa Birliği'ne kurucu (çekirdek) ve genişleme sonucu dâhil olan üyelerinin merkezi hukuk

²⁵ İİK m. 2'ye göre, “her asliye mahkemesinin yargı çevresinde gerektiği kadar iflas dairesi yer alır”. Asliye mahkemelerinin il ve ilçeleri kapsayan yargı çevresinde icra daireleri gibi iflas daireleri de yer almaktadır. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi iflas işlerinin diğer illere oranla fazla olduğu şehirlerdeki icra teşkilatlarında, icra dairesinden ayrı bir iflas dairesi de bulunmaktadır. Bu halde, iflas dairelerinde tıpkı icra dairelerinde olduğu gibi, iflas müdürü, müdür yardımcısı, kâtip ve hizmetli olarak personeller çalışmaktadır. İflas dairesi çalışanlarının hukuki statüsü, icra dairesi çalışanlarıyla aynıdır. İflas işlerinin fazla olmadığı şehirlerde ayrı bir iflas dairesi bulunmamaktadır. Bu halde, o şehirdeki icra dairesi veya daireleri, iflas dairesinin görevlerini de yerine getirir. Birden fazla icra dairesinin bulunduğu şehirlerde, iflas işleri genellikle bunlardan birine verilmektedir. İcra dairelerinin, iflas işlerini gördükleri durumlarda, icra ve iflas işlerinin aynı icra dairesinde birleştirilmesi (İİK m. 3) veya söz konusu işlemlerin ayrı dairelerde görülmesi gerekeceğinin takdiri, Adalet Bakanlığı'ndadır (Uyar, Talih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 1, 3. Bs., Ankara 2014, (Uyar/ Uyar/ Uyar, İİK Şerhi, C. 1), s. 4-5; Postacıoğlu, İlhan E., İflas Hukuku Esasları, C. I, İstanbul 1949, (Postacıoğlu- İflas), s. 10- 11; Kuru- İcra El Kitabı, s. 1086-1087; Yılmaz- İİK, s. 44; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 457; Kuru, Baki, İcra ve İflas Hukuku, 3. Bs., Ankara 2019, (Kuru- İcra), s. 367-368; Karşı- İcra, s. 513-514; Berkin, Necmeddin, M., İflas Hukuku Dersleri, 2. Bs., İstanbul 1966, (Berkin- İflas), s. 31; Muşul- Şikayet, s. 11; Tikveş, Özkan, İcra ve İflas Kanunu (Şerh), İstanbul 1990, s. 21; Kaçak, Nazif, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 2. Bs., Ankara 2004, s. 41; Muşul- İcra, C. I, s. 40; Oskay, Mustafa/ Koçak, Coşkun/ Deynekli, Adnan/ Doğan, Ayhan, İİK Şerhi, C. 1, Ankara 2007, s. 7-9.

sistemlerine göre deðiřerek icra teşkilatlarının merkezinde yer alan organ, hangi organsa icra teşkilat modeline bu organın adı verilmektedir²⁶.

Avrupa Birliği’nin kurucu ve genişlemelerle birliğe üye olan ülkelerin cebri icra sistemleri incelendiğinde bu modelleştirme bakımından esas alınan hususlar, icra teşkilatlarının mahkeme teşkilatından bağımsız olup olmaması ve icra takiplerinde görevli olan icra personellerinin serbest meslek mensubu teşkil edip etmedięidir²⁷. Böylece icra teşkilatlarındaki organların hukuki niteliği de dikkate alınarak Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde çeşitli icra teşkilat modelleri benimsenmiřtir²⁸.

Çalışmada icra teşkilatları hakkındaki sınıflandırmalar, Avrupa Birliği’ne üye ülkeler ve İngiltere örneği bakımından, dört ayrı tür icra teşkilat modeli üzerinden yapılmıştır. Bu icra teşkilat modellerinden ilkinde, icra memuru (müdürü) esas alınmaktadır. Diğer bir model, icra teşkilatının merkezi olarak mahkemeyi baz alan mahkeme temelli modeldir. Üçüncü olarak, icra teşkilatı idare hukuku içerisinde, idari temelli model türünde olabilir. Dördüncü ve son olarak, icra organlarının hukuki niteliği, hem adli hem de idari faaliyet olarak görüldüğünden icra teşkilatı, karma yapılı model olarak ifade edilir²⁹.

²⁶ **Kennett, Wendy**, Enforcement of Judgements in Europe, Oxford Monographs in Private International Law, General Editor: P. B. Carter QC, 2005, s. 75; **Muşul- İcra**, C. I, s. 37; **Çelikoğlu**, s. 27.

²⁷ **Kennett**, s. 75, dn. 73; **Çelikoğlu**, s. 29.

²⁸ **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 247; **Çelikoğlu**, s. 29.

²⁹ İcra teşkilatlarının sınıflandırılmasındaki bu model, **Henderson, Ketth/ Shah, Angana/ Elena, Sandra/ Autheman, Violaine**, tarafından ortaya konulmuştur. Bkz. **Henderson, Ketth/ Shah, Angana/ Elena, Sandra/ Autheman, Violaine**, Regional Best Practices: Enforcement Of Court Judgement (White Paper 5), IFES Rule of Law White Paper Series (Ed. **Henderson, Keith**) April 2004, s. 5-6, http://www.pdf.usad.gov/pdf_docs/PBAABS93.pdf, (E.T. 11.06.2020). Benzer şekilde doktrinde, icra takiplerinde görevli organlar bakımından, teşkilatlanma hakkında ayrıca bkz. **Hess, Burkhard**, “Comperative Analysis of the National Reports”, Enforcement Agency Practice in Europe (Ed. **Andenas M/ Hess, B./ Oberhammer, P.**), BIICL, Great Britain 2005, (s. 25-46), (**Hess- Comperative Analysis**), s. 33; **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 247; **Çelikoğlu**, s. 29; **Hess, Burkhard**, “Different Enforcement Structures”, Comperative Studies of Civil Enforcement and Provisional Measures, Tübingen 2011, (s. 49-67), (**Hess- Enforcement Structures**), s. 54-57. **Kerameus, Konstantinos D.**, Enforcement Proceedings, International Encyclopedia of Comperative Law,

Çalışmanın ilerleyen kısımlarında da detaylı şekilde açıklanacağı üzere, Avrupa ülkelerine benzer şekilde, Türk hukukunda da icra teşkilatı incelenirken, icra organları, icra prosedüründeki görevlerinin ağırlığı ve sadece icra takipleri bakımından görevlendirilmiş organ olmaları esas alınarak asıl (asli) ve yardımcı (fer'i- tali) organlar olmak üzere ikiye ayrılmıştır³⁰.

Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin icra teşkilatları, cebri icra sistemleri, takip prosedüründe görevlendirilen organlar ve icra takiplerine ilişkin benimsenen usuller incelendiğinde, bazılarında ya merkezi ya da parçalı özellik arz eden bir sistemin söz konusu olduğu, icra takiplerinde görevlendirilen organların hukuki niteliğine göre, özel ya da kamu hukuku karakterli teşkilat sistemleri görülmektedir³¹. Ayrıca icra takiplerinde görevlendirilme bakımından tekeli veya rekabetçi bir anlayışın egemen olduğu modeller de bulunmaktadır³². Söz konusu sistemlere ilişkin olarak çalışmanın ilerleyen kısımlarında daha detaylı açıklamalara yer verilecektir³³.

(Sorumlu Ed. **Zweigert, K./Drobnig U.**), Vol. XVI, Civil Procedure, (Baş Ed. **Cappaletti, Mauro.**), Chapter 10, Tübingen 2002, s. 11. Ancak doktrinde bu konuda daha erken bir dönemde icra teşkilatları, yargısal, idari ve özel sınıflandırılan sistemler olarak tasnif edilmiştir. Bu tasnif için bkz. **Uzelac, Alan**, "The Role Played by Bailiffs in the Proper and Efficient Functioning of Judicial System- an Overview with Special Consideration of Issues Faced by Countries in Transition", Council of Europe- Multilateral Seminar on the Role, Organization, Status and Training of Bailiffs, Varna 19-20 September 2002, (Final Version 08.01.2003, (s. 1-50) s. 8-9). İcra teşkilatlarının sınıflandırma modelleri hakkında doktrindeki diğer açıklamalar için ayrıca bkz. **Yarkov, Vladimir**, "The Various European Systems of Enforcement", The Efficiency of Civil Enforcement Proceedings in Europe, UIHJ- CEPEJ, 1st Global Forum on Enforcement, 10.12.2014, France, (s. 1-6), s. 2, (http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/meetings/2014/Forum_Enforcement), (E.T. 05.12.2017); **Perez Ragone, Alvaro**, General Report For Session 4-4.2, International Association Of Procedural Law, Conference Book, Seul 2014, (s. 599-758), s. 619-621; **Lhuillier, J./ Lhuillier Solenik, D./ Nucera, G. C./ Passalacqua, J.**, Enforcement of Court Decisions in Europe, European Commission For The Efficiency of Justice (CEPEJ), France- Switzerland 2008, s. 21-26.

³⁰ **Üstündağ-** İcra, s. 23; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 63; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 48; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özokes-** İcra, s. 100; **Karlı-** İcra, s. 37, 38; **Muşul-** İcra, C. I, s. 27; **Çelikoğlu,** s. 27. Bkz. aşağıda § 7, A, B.

³¹ **Özbek-** İlamı, C. 1, s. 239-240; **Çelikoğlu,** s. 26-27.

³² **Özbek-** İlamı, C. 1, s. 239-240; **Çelikoğlu,** s. 27-28.

³³ Bkz. aşağıda § 4, A, B, C, D, E ve § 5.

I. İcra Memuru Temelli Teşkilat Modeli

İcra teşkilatının ağırlık merkezi olarak icra memurunu esas alan bu sistemde, cebri icra faaliyetleri, devlet tarafından atanan, hukuki statüsü, devlet memuru olan ancak mahkeme teşkilatından bağımsız, serbest meslek mensubu konumundaki icra memurları/ yetkilileri tarafından yürütülmektedir³⁴. İcra memuru temelli icra teşkilatlarında mahkemelerin icra takiplerine müdahaleleri, icra memuru veya yetkilisinin iş ve işlemlerinin hukuka aykırılık iddiaları için başvuru hukuki çare kapsamında, bu başvuruları incelemek ve haklarında karar vermek şeklindedir³⁵. Üye devletlerden Fransa³⁶ ve Hollanda'nın³⁷ bu sistemi benimsediğini söylemek mümkündür.

İcra takiplerinin esas olarak icra memurları eliyle yürütüldüğü bu sistemde, icra memurlarının mesleki denetimi, görevlendirildikleri faaliyet alanları açısından, kamusal nitelikli meslek örgütleri tarafından yapılmaktadır. İcra memuru temelli teşkilat modeli kendi içinde, kamu görevlisi olan icra memuru ve serbest meslek mensubu niteliğindeki icra yetkilisi/ görevlisi olmak üzere iki türü barındırmaktadır³⁸.

Fransız icra yetkililerinin, kamu görevlisi niteliğindeki tür içinde yer aldığı söylenebilirse de Fransa'da benimsenen icra memuru temelli teşkilat modeli incelendiğinde, bu sistemi benimseyen ülkeler³⁹ bakımından daha karmaşık bir

³⁴ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 248.

³⁵ **Çelikoğlu**, s. 30.

³⁶ Fransa hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. § 4, C.

³⁷ Hollanda hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. § 4, D.

³⁸ **Çelikoğlu**, s. 30; **Uzelac**, s. 9; **Henderson/ Shah/ Elena/ Autheman**, s. 6; **Perez Ragone**, s. 621, **Yakov**, s. 3.

³⁹ Benelüks ülkeleri ve İskoçya hakkında bilgi için bkz. **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 248. Yunanistan ve İspanya'da icra yetkilisi sistemi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Clark, S. David**, International Encyclopedia of Comparative Law, (Baş Ed. **Cappelletti, Mauro**), Volume XVI (16), Civil Procedure, "The Organization of Lawyers and Judges, (Chapter. 3)", (s. 1- 100), s. 27-28.

yapının hâkim olduğu görülmektedir⁴⁰. İcra yetkilileri, başta mahkemeler tarafından verilen kararların icrası olmak üzere, noterler ve diğer resmî kurumlardan verilen icrası kabil belgeler hakkındaki icra takiplerinde bölgesel bir tekel hakkını haiz kamu görevlileridir. Ayrıca icra yetkilileri, ticaret mahkemelerinde tarafları temsil de edebilmektedir⁴¹.

Fransa’da icra yetkilisi, ataması Adalet Bakanlığı tarafından yapılan bir kamu görevlisi olmanın yanı sıra, bir serbest meslek mensubu olarak örgütlenmiş bir çalışan olarak, alacaklının talebiyle icra takibinde görev alabilmektedir⁴². Bu bakımdan taraf egemenliğinin hâkim olduğu icra takip prosedüründe icra yetkilisi, faaliyetlerinin karşılığı olan ücretlerini kendisinden talepte bulunanlardan almaktadır⁴³. Bununla beraber icra yetkilisi, alacaklının hizmetinde bir çalışan olarak kabul edilmemekle birlikte, Fransız Temyiz Mahkemesi tarafından icra yetkilisinin yerine getirdiği icra faaliyetleri, kamusal nitelikli olarak kabul edilmektedir⁴⁴.

İcra yetkilisinin, serbest meslek görevlisi niteliğinde olduğu modelin özelliklerini barındıran Hollanda icra teşkilatında, icra takiplerinde görevli olan mahkeme icra görevlisi (Gerechtsdeurwaarder) şeklinde ifade edebileceğimiz icra görevlisi, 15.07.2001 tarihinde yürürlüğe giren İcra Memurları Kanunu ile özerk bir yapıya kavuşan bir serbest meslek çalışanı olarak takip prosedürlerindeki faaliyetlerini

⁴⁰ **Kerameus**, s. 11.

⁴¹ **Clark**, s. 27; **Çelikoğlu**, s. 30.

⁴² **Özbek- İlamli**, C. 1, s. 259 vd.; **Çelikoğlu**, s. 35; **Alpaslan, Mehmet Emin**, İcra Dairelerinin Özerkleştirilmesi: Fransız İcra Görevliliği Modeli, İstanbul 2018, s. 105 vd.

⁴³ **Kerameus**, s. 11.

⁴⁴ **Andenas, Mads/ Nazzini, Renato**, “Market Integration, the Harmonization Process, and Enforcement Practices in the EU Member States”, Enforcement Agency Practice in Europe (Ed. **Andenas/ Hess/ Oberhammer**), The British Institute of International and Comparative Law (BIICL), Great Britain, 2005, (s. 53-101), s. 71; **Kerameus**, s. 11; **Özbek- İlamli**, C. I, s. 249; **Çelikoğlu**, s. 40.

sürdürmektedir. Ayrıca icra görevlisine yerine getirdiği işler karşılığında ücret ödenmekte ve hatta icra görevlisi, alacaklılar ile ücret sözleşmesi yapabilmektedir⁴⁵.

II. Mahkeme Temelli Teşkilat Modeli

Cebri icra takiplerinin mahkeme (yargı) teşkilatı bünyesinde merkezi bir yapının içinde organize olan görevli organlar eliyle yürütüldüğü bu modelde icra takibi, yargılamanın devamı niteliğinde kabul edildiğinden takiplerin büyük bölümünde, mahkemeler, görevli icra organı olarak görev almaktadır⁴⁶.

Mahkemeler tarafından icra takiplerinin yürütülmesi, bizzat hâkimin eliyle olabileceği gibi, ilgili iş ve işlemler, mahkemece denetlenen veya bir iş ya da işlemin yerine getirebilmesi için mahkemenin emri gereken, hukuki statü bakımından devlet memuru olan ve hâkimler tarafından görevlendirilen yardımcı adalet memurları aracılığıyla da yapılabilmektedir⁴⁷. Bu açıdan, çalışmada incelenen ülkeler bakımından mahkeme temelli teşkilat modeline, icra takiplerinin, icra mahkemesi, yardımcı adalet memuru ve icra memurundan oluşan görevli organlar tarafından yerine getirildiği Avusturya icra hukuku örnek olarak gösterilebilir⁴⁸.

⁴⁵ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 248; **Çelikoğlu**, s. 31; **Clark**, s. 27-28; **Jongbloed, Ton**, “National Reports-Netherlands”, Enforcement Agency Practice in Europe, (BIICL), Great Britain, 2005, (s. 195-213), s. 211; **Henderson/ Shah/ Elena/ Autheman**, s. 6.

⁴⁶ **Çelikoğlu**, s. 31; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 249.

⁴⁷ Adalet hizmetlerinin etkinliğinin artırılması amacıyla, hâkimlere ait bazı adli görevlerin, hâkim olmayan ancak yeterli eğitim almış kişilerce yerine getirilebilmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Özbek, Mustafa Serdar**, “Avrupa Konseyince Adalet Hizmetlerinin Etkinliğinin Artırılması İçin Öngörülen Tedbirler”, AÜHFD, C. 55, Sa. 1, Y. 2006, (s. 207-292), (**Özbek-** Adalet Hizmetleri), s. 263.

⁴⁸ Avusturya hakkında bilgi için bkz. aşağıda § 4, B, II, 2, a, b, c. Danimarka ve Belçika hakkında bilgi için bkz. **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 249-250.

III. İdari Mercii Temelli Teşkilat Modeli

Avrupa’da tipik örnek olarak özellikle İsveç⁴⁹ ve Finlandiya icra hukuklarının gösterilebileceği bu modelde, icra takipleri, tamamen mahkeme teşkilatının dışında örneğin bir bakanlık bünyesinde görev yapan, çeşitli bürolardan (daire) ve bölgelerden müteşekkil bir idari kurum aracılığıyla yapılmaktadır⁵⁰. İdari mercii temelli teşkilat modelinde icra görevlileri, devlet hiyerarşisinde Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ya da bu bakanlıklarla irtibat halinde olan özerk kuruluşların yönetimi ve idari açıdan denetimi altında icra takiplerini yapmaktadır. Bu teşkilat modelinde mahkemeler, sadece yapılan icra takip iş ve işlemlerinin denetiminde görev almaktadır⁵¹.

IV. Karma Yapılı Teşkilat Modeli

Karma yapılı modelin esas olduğu ülkelerde icra takip prosedürü, çeşitli aşamalara bölünerek bir veya birden fazla, farklı ve asli icra organı tarafından yerine getirilmektedir⁵². İcra takibinin çeşitli aşamalarının birbirinden farklı organlar tarafından yürütülmesi, parçalı yapı sistemi olarak da ifade edilmekte; bu yapı, benimseyen ülkeler bakımından özellikle para alacaklarının cebri icrası hakkında sıklıkla kullanılmaktadır. Örneğin borçlunun taşınır ve taşınır mal varlığı hükmündeki değerlerine yönelik takiplerde, mahkeme tarafından icra memurunun görevlendirilmesi söz konusu iken, para alacakları dışındaki alacaklar veya borçlunun taşınmaz veya taşınmaz malvarlığı hükmündeki değerlerine yönelik takipler bakımından mahkemenin kendisi görevli olabilmektedir⁵³.

⁴⁹ **Hess-** Enforcement Structures, s. 57; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 253; **Çelikoğlu**, s. 31-32.

⁵⁰ İsveç hakkında bilgi için bkz. aşağıda § 4, E, II.

⁵¹ **Çelikoğlu**, s. 31-32.

⁵² **Kerameus**, s. 61, dn. 753; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 250; **Çelikoğlu**, s. 32.

⁵³ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 250; **Çelikoğlu**, s. 32; **Kerameus**, s. 61, dn. 753; **Kawano, Masanori**, “Civil Enforcement as a Fundamental of Effective Justice”, Comparative Studies on Enforcement and Provisional Measures, (Ed. **Sturmer R./ Kawano M.**), Tübingen 2011, s. 8.

İcra takiplerinin kısmen mahkeme kanalıyla kısmen de icra memuru veya yardımcı adalet memurunun görevlendirilerek yapıldığı bu sisteme, incelenen üye ülkelerden tipik bir örnek olarak Alman ile İngiliz icra teşkilatları gösterilebilir⁵⁴. Karma yapılı sistemin benimsendiği ülkelerde⁵⁵ genel olarak icra teşkilatı, icra prosedürüyle görevli hâkim/ mahkeme⁵⁶, Adalet Bakanlıkları tarafından atanan ve devletten maaş alan, devlet memuru statüsünde ancak mahkemeden bağımsız olarak takip prosedüründe yer alan icra memurları⁵⁷ ile varsa mahkemenin emir ve talimatları altında çalışan yardımcı adalet memurlarından oluşmaktadır⁵⁸.

Karma yapılı icra teşkilatının bir diğer örneğini oluşturan İngiliz icra teşkilatındaki organlar; asliye mahkemesi ilâmlarının icrasında görevli şerif büroları⁵⁹, ilçe mahkemesi ilâmlarına ilişkin takiplerde görevlendirilen ilçe mahkemesi icra memurları⁶⁰ ve özellikle kiralanın taşınmazın ilâmsız tahliyesinde özel olarak görevlendirilen sertifikalı icra memurları⁶¹ olmak üzere kendi içinde de çeşitli gruplara ayrılan üç temel görevliden müteşekkildir⁶². Mahkeme ilâmlarının icrasında görevli icra memurları ve özel sertifikalı memurlar, ancak Güvenlik Endüstrisi Kurumu

⁵⁴ **Kerameus**, s. 12. Alman icra teşkilatı örneği için bkz. aşağı. § 4, A, I. İngiliz icra teşkilatı için bkz. aşağı. § 4, B, I. İngiltere'nin AB'den çıkışı hakkında ayrıca bkz. **Karaca**, s. 32 vd.

⁵⁵ **Özbek**- İlamlı, C. I, s. 250; **Çelikoğlu**, s. 33.

⁵⁶ Alman icra mahkemeleri ve genel mahkemeleri hakkında bkz. aşağı. § 4, A, I, a, b.

⁵⁷ Alman icra takip prosedürü, bu organların yer aldığı teşkilat tarafından yürütülmektedir. Alman icra memurlarına ilişkin bilgi için bkz. aşağı. § 4, A, II.

⁵⁸ **Özbek**- İlamlı, C. I, s. 251; **Çelikoğlu**, s. 33. Alman yardımcı adalet memurları hakkında bilgi için bkz. aşağı. § 4, A, II, 3.

⁵⁹ Şerif bürolarına ilişkin olarak bkz. aşağı. § 5, B, I, 1 ve 2.

⁶⁰ İlçe mahkemesi icra memurları hakkında bilgi için bkz. aşağı. § 5, B, III, 1.

⁶¹ Sertifikalı icra memurlarına ilişkin açıklamalar için bkz. aşağı. § 5, B, III, 3.

⁶² **Özbek**- İlamlı, C. I, s. 252; **Kruse**- Bailiff, s. 140; **Martin, D. F.**, A Comparative Study of Enforcement in England and France, Civil Justice Quarterly 1982, Vol. 1, s. 220-221; **Kerameus**, s. 12.

(Security Industry Authority, SIA) aracılığıyla edindikleri lisanslar üzerine icra takiplerinde görev alabilmektedir⁶³.

B. Türk Hukuku Bakımından Cebri İcra Faaliyetinin Niteliğine ve Türk İcra Teşkilatı Modeline İlişkin Değerlendirmeler

I. Türk Cebri İcra Faaliyetinin Hukuki Niteliği

Türk hukukunda cebri icra faaliyetleri, üst kavram olarak icra teşkilatı, ancak icra takip prosedürleri bakımından birinci derecede görevli olan icra (ve iflas) daireleri tarafından yürütülmektedir. Bu sebeple cebri icra faaliyetinden kasıt, icra (ve iflas) dairelerinde başta amir konumdaki icra müdürleri olmak üzere, icra dairesinin diğer görevlileri, icra müdür yardımcıları ile icra kâtiplerinin icra takiplerinin ilerlemesine yönelik iş ve işlemleridir⁶⁴.

İcra müdürünün faaliyetinin hukuki niteliği hakkında doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır⁶⁵. Bu tartışmalar asıl önemini, uygulamadan ziyade teorik alanda göstermektedir⁶⁶. Doktrinde icra dairesi amiri icra müdürünün faaliyetlerinin hukuki niteliğinin idari faaliyet olduğu yönündeki görüşe göre⁶⁷, icra dairesi, icra

⁶³ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 253. Kurum hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/926112/sia-enforcement.pdf, (E.T. 21.08.2018).

⁶⁴ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 254; **Çelikoğlu**, s. 93; **Arslan**, s. 22 vd.; **Üstündağ-** İcra, s. 23; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 63; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 48; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 100; **Karlı-** İcra, s. 37, 38; **Muşul-** İcra, C. I, s. 27.

⁶⁵ Tartışmalar için özellikle bkz. **Rüzgaresen, Cumhuriyet**, “Türkiye’de İcra ve İflas Daireleri Görevlilerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri- İcra Müdürlerinin Statüsü, Hak ve Yetkileri”, Adalet Bakanlığı ve Avrupa Birliği Tarafından Desteklenen İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Eşleştirme Projesi Kapsamında Uluslararası İcra ve İflas Hukuku Konferansı ve Çalıştayı- Tebliğ ve Raporlar, Ankara 2014, (s. 91-111), s. 6; **Çelikoğlu**, s. 94.

⁶⁶ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 255.

⁶⁷ **Belgesay, Mustafa Reşit**, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 2. Bs., 1949, (**Belgesay-** İcra Şerhi), s. 60; **Berkin, Necmeddin N.**, Tatbikatçılara İcra Hukuk Rehberi, C. I, İstanbul 1979, (**Berkin-** Rehber, C. I), s. 34; **Ansay, Sabri Şakir**, Hukuk ve İcra İflas Usulleri, 5. bs., Ankara 1960, s. 17, 21; **Kuru, Baki**, Nizasız Kaza, Ankara 1961, (**Kuru-** Nizasız), s. 42, s. 110, dn. 10; **Pekcanitez, Hakan/ Simil, Cemil**, İcra-İflas Hukukunda Şikâyet, 2. Bs., İstanbul 2017, (**Pekcanitez/ Simil**), s. 26, kn. 91; **Erişir, Evrim**, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, İstanbul 2013, (**Erişir-** İhtiyati), s. 94-95; **Umar, Bilge**, İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel

faaliyetlerinde alacaklının hakkını elde etmesi amacıyla görevleri çerçevesinde çeşitli işlemleri yerine getirmektedir. İcra dairesi, bu kapsamda tıpkı idari işlemler gibi herkes bakımından yenilik doğurucu işlemler yaptığından icra dairelerinin takip işlemleri, idari nitelik arz etmektedir⁶⁸.

İcra dairesi faaliyetlerinin dolayısıyla da icra müdürünün işlemlerinin hukuki niteliğine ilişkin diğer bir görüş ise, bu işlemlerin hem adli hem de idari nitelikleri bünyesinde barındıran karma işlemler olduğunu savunmaktadır⁶⁹.

Doktrinde cebri icra hukuku ile ilâmlı ve ilâmsız takip işleri başta olmak üzere çekişmesiz yargı işlerini de kapsayan çok boyutlu cebri icra faaliyetlerini yürüten icra (ve iflas) dairelerinin bu işlerinin salt adli ya da idari hukuka ait olduğuna ilişkin bir

Teorisi, EÜİİBFY, No: 64/ 38, (**Umar**- Tarihi Gelişim), s. 42-43; **Umar, Bilge**, “Kuru/ Arslan/ Yılmaz’ın İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı (15. Basım) Üzerine Gözlemler”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, (s. 685-705), (**Umar**- Gözlemler), s. 692; **Üstündağ-İcra**, s. 7, 9; **Arslan, Ramazan**, İcra-İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, Ankara 1984, (**Arslan, R.**), s. 65, 191; **Seviğ, Vasfi Reşit**, Doktrin ve İçtihatlar Açısından Türk İcra ve İflas Kanunu C. 1, 1966, C. 2, 1967, Ankara, (**Seviğ- İcra**, C. 1), s. 35; **Meriç, Nedim**, Türk-İsviçre Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Başvuru Yolları, Ankara 2015, (**Meriç- Paylaştırma**), s. 241; **Özçelik, Volkan**, İcra Müdürünün Takdir Yetkisi, Ankara 2014, s. 24-25. Konunun idare hukuku bakımından icra ve iflas işlerinin Yargı’ya yardımcı birer idari faaliyet olduğu görüşü hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Gözübüyük, Şeref A./ Tan, Turgut**, İdare Hukuku Genel Esaslar, C. I, 9. Bs., Ankara 2013, s. 788; **Gözler, Kemal**, İdare Hukuku, C. II, 5. Bs., Bursa 2009, s. 1047. Fransa ve Alman hukuklarında da cebri icra faaliyetinin idari bir faaliyet olarak kabul edildiği görülmektedir. Alman hukuku için bkz. aşağı. § 4, A, I; Fransız hukuku için bkz. aşağı. § 4, C, I.

⁶⁸ Ancak idari nitelikte olan bu faaliyetler sonucu yapılan işlemler, idare hukuku bağlamında sonuç doğurmamaktadır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Pekcanitez, Hakan**, İcra- İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986, (**Pekcanitez- Şikâyet**), s. 19-20). İcra ve iflâs memurları, takip esnasında yaptıkları işlemlerini veya kararlarını sonradan, şikâyet süresi içinde düzeltme veya değiştirme yetkisini haizdir. Bu yetki, icra organlarının işlemlerinin, yargısal değil, idari nitelikte işlemler olduğunun göstergesidir. Zira sadece idari nitelikteki işlemler, işlemi yapan memurlarca sonradan düzeltilebilir ya da geri alınabilir (**Pekcanitez/ Simil**, s. 25-26, kn. 89).

⁶⁹ İcra müdürlerinin idari nitelikli görevlerini adli alanda yerine getirdikleri görüşü için bkz. **Özekes, Muhammet**, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara 2009, (**Özekes- Temel Haklar**), s. 24. Bu sebeple Özekes’in, Postacioğlu/ Altay tarafından savunulan icra-iflas dairelerinin faaliyetlerinin adli faaliyet olduğu, ancak icra müdürleri tarafından yapılan işlemlerin idari özellikler taşıması sebebiyle bu işlemlerin yalnızca adli veya idari olarak nitelendirilemeyeceği ve bu işlemlerin adli-idari işlem olarak ifade edilebileceği görüşü için bkz. **Postacioğlu/ Altay- İcra**, s. 30-35.

sınıflandırmaya tabi tutulmasının yerinde olmadığı, icra hukukunun ve icra dairelerinin faaliyetlerinin kendine özgü işlem olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde görüş de bulunmaktadır⁷⁰.

Doktrinde son olarak, icra dairesi faaliyetlerinin hukuki niteliğinin adli faaliyet olduğu yönündeki görüşe göre, icra müdürü, bir adli memur statüsüne sahip olduğundan icra müdürü tarafından yapılan işlemler, Av. K. m. 35 kapsamında, adli işlem olarak değerlendirilmektedir⁷¹.

Kanaatimizce ve bizim de katıldığımız doktrindeki son görüşe göre, İİK'nın çeşitli hükümlerinden de anlaşılacağı üzere (bkz. İİK m. 1, m. 4, m. 5, m. 360), icra daireleri, icra mahkemesinin denetimi altında, ancak mahkemeden bağımsız olarak görevlerini yerine getirmektedir (bkz. İİK m. 357; 359; 367). İcra daireleri, yargısal niteliği haiz işlemler yapmadıkları gibi yargılama faaliyeti de yapmamaktadır. İcra dairelerince yapılan icra takip işlemleri, kişilerin özel hukuka ilişkin, mal veya şahıs varlığı haklarına yönelik olduğundan, bu işlemlere karşı idari yargı yoluna başvurulması da mümkün değildir⁷². Bu işlemlerdeki hukuka aykırılık iddiaları, medeni yargı koluna mensup özel bir mahkeme olan kural olarak icra mahkemesine başvurularak ileri sürülmektedir⁷³.

⁷⁰ Üstündağ- İcra, s. 32, 34.

⁷¹ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 83; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 55. Doktrinde icra müdürlerinin faaliyetlerinin niteliği gereği idari olduğu kabul edilmekle birlikte, icra müdürleri kanunlarca kendilerine verilen yetkiler çerçevesinde kural olarak hiçbir merciiden emir almadan işlem yapabildiklerinden, söz konusu bu işlemlerin adli işlem olarak anılabileceği görüşü için bkz. **Karşlı-** İcra, s. 41, 42, 44. Bundan başka, icra- iflas müdürlükleri yaptıkları işlemler aracılığıyla, genel anlamda kamu hizmeti niteliğinde olan adli hizmetlerin yerine getirilmesini sağladıklarından onların görevleri, kamusal nitelikte olup işlemleri, ayrı bir kategori oluşturmakla birlikte işlemlerin, esasen adli işlem niteliğini haiz olduğu hakkında bkz. **Tanrıver, Süha,** Konkordato Komiseri, Ankara 1993, s. 129-133. Yargıtay da aynı görüştedir. Bkz. YHGK, T. 03.10.2007, 12-601/695 (MİHDER, Sa. 9, Y. 2008/I, s. 221-223).

⁷² **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 53.

⁷³ Bkz. ve karşı. **Çelikoğlu,** s. 98-105; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 255; **Özekes-** Temel Haklar, s. 135. Hukuki denetimi, adli yargı aracılığıyla yapılan bu işlemleri yapan icra ve iflas daireleri adli teşkilatta yer aldığından, yapılan işlemler idari nitelikli olsa bile adli işlem olarak

İcra mahkemesi, icra dairelerinin takip işlemlerini İİK m. 16 vd. hükümleri çerçevesinde şikâyet yoluyla denetlemektedir. Bu çerçevede kanaatimizce icra dairesi faaliyetlerinin hukuki niteliğinin adli faaliyet olduğunun kabulü gerekir. İcra dairelerinde alacak tahsil ve takibi ile ilâmların icrasına ilişkin işlemlerin yapılması Av. K. m. 35/ I kapsamında, adli işlem olarak değerlendirildiğinden icra müdürü de bir adli memur statüsünde olacak ve yaptığı işlemler de adli işlem olarak kabul edilecektir.

II. Türk İcra Teşkilatı Modeli

Türk icra hukukunda icra takipleri bakımından alacaklının alacağının miktar ve türü bakımından herhangi bir ayrıma gidilmeksizin özel hukuktan doğan alacaklar hakkında bütün icra takipleri için kural olarak icra dairelerine başvurulmaktadır⁷⁴. İcra daireleri, devlet tüzel kişiliğine tabi ve mahkemelerden bağımsız şekilde teşkilatlanmıştır. İcra dairelerindeki görevliler, hukuki statü olarak Devlet Memurları Kanunu'na tabi birer devlet memurudur. İcra dairelerinin, İİK'nın 13. maddesi uyarınca, icra mahkemesi hâkiminin daimî gözetim ve denetimi altında olmaları, ayrıca Cumhuriyet savcıları ve Adalet müfettişleri aracılığıyla da düzenli periyotlar halinde denetlenmeleri nedeniyle, Türk icra teşkilatının aşağıda detaylı şekilde incelenen Avrupa Birliği üyesi diğer ülkelerden farklı şekilde merkeziyetçi bir yapıyı haiz olduğunu söylemek mümkündür⁷⁵.

değerlendirilmeleri gerektiğine ilişkin görüş için ayrıca bkz. **Onar, Sıddık S./ Belgesay, Mustafa R.**, Adliye Hukukunun Umumi Esasları, İstanbul 1944, s. 15, 19, 21, 35; **Onar, Sıddık S.**, İdare Hukukunun Umumi Esasları, 3. Bs., C. I-III, İstanbul 1966, (**Onar- İdare**, C. I), s. 351; **Onar, Sıddık S.**, İcra Hukukunda Temel Bilgiler, İstanbul 1968, (**Onar- İcra**), s. 34-35.

⁷⁴ **Berkin-** Rehber, C. II, s. 179; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 63; **Üstündağ-** İcra, s. 23; **Postacıoğlu-** İcra, s. 105; **Yılmaz-** İİK, s. 39; **Muşul-** Şikâyet, s. 8; **Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan**, s. 941; **Canpolat İsmail**, İcra Takibine Rehber, Zonguldak 1966, s. 8; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 254; **Çelikoğlu**, s. 93; **Arslan**, s. 49; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 48; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 100; **Karşı-** İcra, s. 37, 38; **Muşul-** İcra, C. I, s. 257; **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 159. Ayrıca Alman icra hukuku örneği için bkz. aşağıda, § 4, A, I, 2.

⁷⁵ **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 24. Alman icra hukuku için bkz. aşağıda, § 4, A, I, 2. Fransız icra hukuku bakımından ise bkz. aşağıda, § 4, C, II, 3.

İcra ve İflas Kanunu m. 4/ I' e göre, icra mahkemesi hâkimi, Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından kendisine dönüşümlü olarak bağlanan icra ve iflas dairelerinin işlemleri hakkında yapılan itiraz ve şikâyet başvurularını karara bağlamakta ve bu dairelerin idari işleriyle de ilgilenmektedir. İcra daireleri, bir taraftan adli bakımından icra mahkemeleri aracılığıyla denetlenirken; diğer taraftan da Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilen Cumhuriyet savcıları ve adalet müfettişleri aracılığıyla düzenli olarak idari bakımdan denetlenmektedir. İcra daireleri görevlilerinin sicil işlemleri de Cumhuriyet savcılarınca yapılmaktadır⁷⁶ (İİK m. 13, m. 13/a; İİK Yön. m. 102-105, m. 113).

İcra teşkilat modellerine ilişkin yapılan açıklamalar dikkate alındığında, Türk icra teşkilatının, herhangi bir teşkilat modeline girmediğini söylemek mümkündür. Örneğin, Türk icra teşkilatı bünyesinde, tipik örneğini Fransız icra teşkilatının oluşturduğu, özerk bir icra yetkilisi temelli bir sistem çerçevesinde özerk bir icra yetkilisi yer almamaktadır⁷⁷. Bundan başka, Türk icra teşkilatı, İngiliz ve Alman icra teşkilatlarının örnek gösterilebileceği devlet memuru ve serbest çalışan görevlilerin yer aldığı karma yapılı teşkilat modeline dâhil olmadığı gibi⁷⁸, İsveç örneğindeki gibi idari mercii temelli ya da Avusturya örneğindeki gibi mahkeme temelli teşkilat modellerine girdiği de yine söylenemeyecektir⁷⁹. Kanaatimizce Türk icra teşkilatının, bu modeller dikkate alındığında, her bir modelin kendi içinde barındırdığı bazı özellikleri bünyesinde bir araya getiren, kendine özgü Türkiye'ye özgü bir icra teşkilat modeline sahip olduğunu söylemek mümkündür⁸⁰.

⁷⁶ Cumhuriyet savcılarınca yapılan denetimlerin yetersizliği hakkındaki eleştiriler için bkz. **Karşlı-İcra**, s. 44; **Pekcanitez Hakan/ Simil, Cemil**, Şikâyet, 2. Bs., Ankara 2017, s. 4; **Özbek- İlamlı, C. I**, s. 269

⁷⁷ **Özbek- İlamlı, C. I**, s. 248. Özerk icra yetkilisini esas alan icra teşkilat sistemi için bkz. yuk. § 2, A, I ve bu sistemi benimseyen Fransız icra teşkilatı için bkz. aşağı. § 4, C, II, 1 ve Hollanda icra teşkilatı için bkz. § 4, D, II.

⁷⁸ **Özbek- İlamlı, C. I**, s. 250. Karma yapılı icra teşkilat sistemini benimseyen ülke örnekleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. § 4, A, I ve § 4, B.

⁷⁹ İcra teşkilatında mahkeme esaslı sistemi esas alan Avusturya icra teşkilatı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. § 4, B, II.

⁸⁰ Türk icra teşkilatı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. § 6, A; § 6, B.

§ 3 AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİNİN CEBRİ İCRA HAKKINDAKİ REC (2003) 17 SAYILI TAVSİYE KARARI ve AVRUPA BİRLİĞİ KAPSAMINDA İCRA PERSONELLERİNİN ULUSLARARASI ALANDA TEMSİLİ

A. Rec (2003) 17 Sayılı Tavsiye Kararı ve Kapsamı

Belçika Krallığı, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Krallığı, Danimarka Krallığı, Fransa Cumhuriyeti, Hollanda Krallığı, İrlanda Cumhuriyeti, İsveç Krallığı, İtalya Cumhuriyeti, Lüksembourg Büyük Dukalığı ve Norveç Krallığı hükümetleri, Adalet ve uluslararası işbirliğine dayalı olan barışı sürdürme amacı başta olmak üzere, insanlık toplumu ve uygarlığının korunması, ekonomik ve sosyal ilerlemenin sağlanması için Avrupa'nın bu anlayıştaki tüm üye Avrupa devletleri arasında daha yakın bir birliği sağlamak amacıyla bir Hükümet Temsilcileri Komitesiyle bir Danışma Meclisinden oluşan Avrupa Konseyi kurmaya karar vermiştir. Bu amaçla Avrupa Konseyinin Statüsüne Dair Sözleşme, 5 Mayıs 1949 tarihinde Londra'da imzaya açılmış ve 42. maddeye⁸¹ uygun olarak 3 Ağustos 1949 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁸².

Türkiye, bu Sözleşmeyi 8 Ağustos 1949 tarihinde imzalamış; 12 Aralık 1949'de onaylamıştır⁸³. Çalışma bakımından Avrupa Konseyi'nin icra hukuku kapsamında verdiği ve icra teşkilatını ilgilendiren bu Tavsiye Kararının da sunulan öneriler kapsamında incelenmesi gerekmektedir.

⁸¹ Avrupa Konseyi Statüsü, Bölüm 10- Son Hükümler- m. 42'ye göre, bu Statü, onaylamaya açıktır. Onay belgeleri, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı hükümetine verilir. Bu Statü, yedi onay belgesinin verilmesiyle birlikte yürürlüğe girer. Birleşik Krallık Hükümeti, Statü'nün yürürlüğe girdiğini bildiren ve o tarihteki Avrupa Konseyi üyelerinin adlarını gösteren bir belgeyi tüm imzacı hükümetlere gönderir. Bundan sonra bu Statü'yü imzalayan her devlet, kendi onay belgesini verdiği tarihten başlayarak bu Statü'ye taraf olur (<https://www.Ombudsman.gov.tr/document/mevzuat/771a1--Avrupa-Konseyi-Statüsü.pdf>, (E.T. 20.03.2021)).

⁸² <https://www.ombudsman.gov.tr/document/mevzuat/771a1--Avrupa-Konseyi-Statüsü.pdf>, (E.T. 20.03.2021).

⁸³ 5456 sayılı Onay Kanunu, 17.12.1949 tarihinde 7382 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır. Kanun metni için bkz. https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc032/kanuntbmmc032/kanuntbmmc03205456.pdf, (E.T. 20.03.2021).

Avrupa Konseyi'nin çalışmaları kapsamında Rec (2003) 17 sayılı, 9 Eylül 2003 tarihinde, Bakan Vekillerinin 851. toplantısında kabul edilen ve başta ilâmlı icra olmak üzere, icra daireleri hakkında da önerileri bünyesinde barındıran ve üye devletlerin hükümetlerine, mahkeme kararları yanında diğer adli ve gayri adli icra edilebilir kararların etkin ve ekonomik şekilde icra edilmesini kolaylaştırmayı ve birazdan açıklanacak olan 'icraya ilişkin rehber ilkeler'in aşamalı olarak uygulamaya konulması düşüncesiyle, duruma göre gerekli gördükleri tüm tedbirleri almaya veya takviye etmeye ilişkin "Tavsiye Kararı"⁸⁴ almıştır. "Bu Tavsiye Kararı'na istinaden

⁸⁴ Tavsiye Kararı'nın içeriği: "Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Kanunu'nun 15b maddesi gereğince, Avrupa demokrasilerinin dayandığı hukuk devletinin, adil, etkili ve erişilebilir yargı sistemlerine bağlı olduğu kabul edilerek;

İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin (İHAS) 6. maddesine göre, bir mahkeme ilâmının icrasının, makul süre içerisinde adil yargılanma şeklindeki temel insan hakkının ayrılmaz bir parçası olduğu göz önüne alınarak;

Hukuk devleti ilkesinin, sadece vatandaşların yasal haklarını ileri sürebildikleri ve hukuka aykırı eylemlere karşı koyabildikleri takdirde, uygulamada bir hakikat olacağını kabul ederek;

üye devletlerin, nihai ve bağlayıcı bir mahkeme ilâmı alan herkesin bunun icra edilmesi hakkına sahip olmasını sağlama yükümlülüğü altında olduğu göz önüne alınarak (böyle bir ilâmın icra edilmemesi veya onun icrasında gecikme olması, taraflardan birinin zararına olarak bu hakkı kullanılamaz veya etkisiz hale getirebilir);

hukuk davalarında ilâmların icrasında daha fazla etkinliğin ve adillliğin sağlanması ve icra takibinde tarafların hakları ve menfaatleri arasında olumlu bir denge kurulması gerektiğine inanılarak;

etkili bir icra sistemi olmadan, 'özel adalet' in diğer türlerinin yayılabileceğinin ve yasal sisteme ilişkin kamu güveni ve onun itibarı üzerine olumsuz sonuçlar doğurabileceğinin bilincinde olunarak;

4 ve 5 Ekim 2001'de Moskova'da yapılan, sonucunda mahkeme kararlarının uygun, etkili ve etkin icrasının, güçlü ve itibar gören bir yargı sistemi yaratma, destekleme ve geliştirmede devletler için büyük önem taşıdığı kabul edilen, 'Yargı Kararlarının Etkin İcrasını Sağlayan Genel Yaklaşım ve Yöntemler Hakkındaki 24. Avrupa Adalet Bakanları Konferansı'nın 3 No'lu Kararı' hatırlanarak;

18 Eylül 2002'de Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen, 'Adaletin Etkinliğine İlişkin Avrupa Komisyonu'nu (the European Commission for The Efficiency of Justice, Cepej) kuran Res (2002) 12 sayılı Kararı göz önünde bulundurularak;

icra takiplerinin etkinliğinin artırılmasında bilgi teknolojisinin önemi ve adalet sektöründe bilgi teknolojisi sistemlerinin iş birliği hakkındaki Rec (2003) 14 sayılı Tavsiye Kararı ile yasal sektörde elektronik belgelerin arşivlenmesi hakkındaki Rec (2003) 5 sayılı Tavsiye Kararı dâhil olmak üzere, bu alandaki Avrupa Konseyi'nin ilgili hukuk belgeleri göz önünde tutularak oluşturulmuştur." (Özbek- İlâmlı, C. I, s. 168-172).

benimsenen icraya ilişkin rehber ilkeler, çeşitli kategorilere ayrılmaktadır. Buna göre⁸⁵:

I- Tanımlar

Bu tavsiye kararının amaçları doğrultusunda;

- a. ‘İcra’, yargı kararlarının ve diğer adli veya gayriadli icra edilebilir kararların, borçluyu, hükmedilen şeyi yapmaya, bunu yapmaktan kaçınmaya veya ödemeye zorlayan hukuk kuralına uygun olarak yerine getirilmesi demektir.
- b. ‘İcra kurumu’, devlet tarafından istihdam edilip edilmediğine bakılmadan, icra takibini yerine getirmek üzere devlet tarafından görevlendirilen kişi demektir⁸⁶.
- c. ‘Talep sahibi’, icra takibinde bulunan taraftır.
- d. ‘Borçlu’, kendisine karşı icra takibi yapılan kişidir.

II- Kapsam

1. Bu tavsiye kararı, ticaret, tüketici, iş ve aile hukuku dâhil olmak üzere, hukuk uyuşmazlıklarında uygulanır. Bu tavsiye kararı, idari uyuşmazlıklara uygulanmaz⁸⁷. Bu tavsiye kararı, hürriyeti bağlayıcı ceza ile ilgili olmayan ceza uyuşmazlıklarına da uygulanır.

⁸⁵ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 168-172.

⁸⁶ Bakanlar Komitesi’nin tavsiye kararı, daha hazırlanma aşamasındayken bile Avrupa Birliği’ne üye devletlerden büyük çoğunluğunu, icra takip prosedürlerini ve benimsedikleri esasları yeniden incelemeye sevk etmiştir. Devletlerin, icra teşkilatlarındaki görevlileri çeşitli sınıflandırmalara tabi tutarak iç hukuklarındaki düzenlemeleri bu sınıflandırmalar ekseninde ele aldıkları görülmektedir (**Özbek-** İlamlı, C. I, s. 175, 247 vd.). Sınıflandırmalar için ayrıca bkz. yuk. § 2, A, I, II, III ve IV. Türk icra teşkilatı için ise bkz. ve karşı. aşağı. § 6, A.

⁸⁷ İdare hukukunda idari ve adli kararların icrası bakımından, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Rec (2003) 16 sayılı Tavsiye Kararı dikkate alınmalıdır. 16 sayılı Tavsiye Kararı, incelediğimiz Karar ile herhangi bir uyuşmazlık içinde değildir. Statü’ye üye devletler, inceleme konusu yaptığımız bu tavsiye kararda yer alan esasları, uygun düştüğü ölçüde ilgili diğer alanlarda da kullanabilmektedir (**Özbek-** İlamlı, C. I, s. 175).

2. Bundan başka bu tavsiye kararı, yargı kararları yanında, diğer adli veya gayriadli kararların icrasında da uygulanır.

III- İcra Takip Usûlleri

1. İcra takiplerini mümkün olduğu kadar etkili ve etkin kılmak için;

a. İcra, tarafların ve üçüncü kişilerin hakları, yetkileri ve sorumlulukları belirli olacak şekilde, açık yasal çerçeveye tanımlanmalı ve desteklenmelidir.

b. İcra, ilgili hukuk kuralları ve yargı kararlarına uygun olarak yürütülmelidir. Tüm mevzuat, icra sürecinin yasal olarak belirli ve şeffaf olması yanında, mümkün olduğu kadar öngörülebilir ve etkin olması için yeterli ölçüde ayrıntılı olmalıdır.

c. İcra sürecinde taraflar, uygun şekilde iş birliği yapma ödevi altında olmalı; buna ilaveten, özellikle aile hukuku uyuşmazlıklarında, ilgili merciiler iş birliğini kolaylaştırmalıdır⁸⁸;

d. Borçlular, gelirleri, malvarlıkları ve ilgili diğer konuları hakkında güncel bilgi vermelidir⁸⁹;

⁸⁸ Ayrılık ya da boşanma aşamasındaki eşlerin mahkeme süreci öncesinde aralarındaki anlaşmazlıkları, tarafsız bir arabulucu (mediator) yardımıyla çözümleyerek uzlaşmayı sağlayan bir uygulama olarak aile arabuluculuğu kurumu birçok ülkede öngörülmüştür (**İl, Sunay**, “Aile Arabuluculuğu (Family Mediation)”, Toplum ve Hizmet (Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Yayını), C. 20, Sa. 1, Nisan 2009, (s. 23-31), s. 24). Türk hukuku bakımından aile arabuluculuğunun uygulanabilirliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Karagözoğlu, Nursen**, “Aile Uyuşmazlıklarında Arabuluculuğa Elverişlilik”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2017, s. 83 vd.; **Yaşa, Uğur**, “Aile Bütünlüğünün Korunmasında Aile Arabuluculuğunun Gerekliliği”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2019, s. 43 vd.; **Parlak, Ece**, “Sosyal Hizmet Perspektifinden Aile Arabuluculuğu Uygulamalarının İncelenmesi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2019, s. 211 vd.; **Fırat, Erhan**, “Aile Arabuluculuğu”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzincan 2021, (**Fırat- Aile**), s. 45 vd.

⁸⁹ İİK m. 74’e göre, borçlunun hacizden önceki dönemde ne gibi mallarının bulunduğu öğrenilmesi ve yapılacak haczin başarılı olabilmesi amacıyla borçlunun gerek kendisinde ve gerekse üçüncü kişilerde bulunan mal, alacak ve haklarından borcuna yetecek miktarını bildirmesi

e. Devletler, davada tekrar yargılama yapıldığı izlenimi verilmemesi için, taraflardan herhangi birinin icra sürecini kötüye kullanmasını önleyecek yöntemler oluşturmalıdır⁹⁰;

f. Kanun tarafından öngörülen haller dışında, icra süreci ertelenmemelidir. Erteleme, mahkeme tarafından inceleme konusu olmalıdır⁹¹;

zorunludur. İİK m. 74'e uygun şekilde mal beyanında bulunmayan borçlu, İİK m. 337'e göre cezalandırılır (**Uyar/ Uyar/ Uyar**, İİK Şerhi, C. 1, s. 1486-1489). Borçlunun mal beyanında bulunmaması sebebiyle cezalandırılması bakımından mal beyanında bulunulmasının ehemmiyeti ve sonuçlarına ilişkin olarak ayrıntılı bilgi için bkz. **Ercan, Hasan**, "İcra ve İflas Kanununa Göre Mal Beyanı", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), AÜSBE, Ankara 2004, s. 13 vd.; **Ataman, Engin**, İcra ve İflas Hukukunda Mal Beyanı ve Mal Beyanından Kaynanlanan Suçlar, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), EÜSBE, Erzincan 2010, s. 49 vd.; **Toğrul, İsa**, "İcra ve İflâs Hukuku'nda Mal Beyanında Bulunmamanın ve Gerçeğe Aykırı Mal Beyanında Bulunmanın Sonuçları", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), AÜSBE, Ankara 2011, s. 43 vd.; **Özbek, Mustafa Serdar**, "İcra Ve İflâs Kanununda Mal Beyanında Bulunma Yükümlülüğünün İhlâli Hâlinde Öngörülen Tazyik Hapsi ve Disiplin Hapsinin Mükerrer Cezalandırma Yasağı Bakımından Değerlendirilmesi", DEÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, (s. 2447-2511), Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ'e Armağan (Y. 2015), (**Özbek**- Mal Beyanı), s. 2449.

⁹⁰ Bu kapsamda, icra organlarına veya mahkemelere, icra takiplerinde dürüstlük kuralına aykırı hareket edenlerin cezalandırılabilmesi amacıyla daha fazla yetki- para cezası öngörülebilmesi veya bu konu bakımından araştırma yapma yetkisinin genişletilmesi veya verilmesi öngörülebilir (**Özbek**- İlamı, C. I, s. 177).

⁹¹ İİK m. 51-55 maddeleri arasında bütün borçlular hakkında uygulanan tatil ve talik halleri düzenlenmiştir. Bu erteleme sebepleri, kanun koyucu tarafından önceden belirlenmiş ve sınırlı sayıda düzenlenmeleri öngörülmüştür. İcra takibinin belli bir süre için ertelenmesini gerektiren bu hallerden biri gerçekleştiğinde, icra müdürünün derhal uygun süreyi tayin etmesi gerekir. Bu halde icra müdürünün, takibin taliki hakkında takdir hakkı bulunmamaktadır (**Boran, Nilüfer**, İcra Takibinin İptali ve Taliki, İzmir 2006, s. 146). İİK m. 51 gereğince, gece vakti ve tatil günlerinde icra takip işlemleri yapılamamaktadır. İİK m. 52'ye uyarınca, borçlunun eşi, kan ve kayın hısımlığı itibarıyla altsoy veya üst soyundan birinin ölümü halinde, borçlu aleyhindeki takip, ölüm günü ile birlikte üç gün için ertelenecektir. İİK m. 53 kapsamında ise, takip sırasında ölen borçluya karşı başlatılmış olan takipler, ölüm günü ile birlikte üç gün için geri bırakılacaktır (**Uyar/ Uyar/ Uyar**, İİK Şerhi, C. 1, s. 841-847). Takip borçlusunun tutuklu veya hükümlü olması halinde, borçlunun yasal temsilcisi bulunmuyorsa ve temsilci tayini vesayet makamına ait değilse, icra dairesi tarafından tutuklu veya hükümlü borçluya bir temsilci tayini için uygun bir süre verilir. Bu sürenin sonuna kadar borçluya karşı takip işlemi yapılamaz (karş. İİK m. 54/ II). Takip borçlusunun askerlik hizmetini yerine getiren er, onbaşı veya kıta çavuşu (uzman veya uzatmalı çavuş ve onbaşılar hariç olmak üzere) olması halinde, icra dairesi tarafından borçlunun kendisine bir temsilci ataması için süre verilir ve bu sürenin sonuna kadar icra takip işlemi yapılmaması esastır (karş. İİK m. 54a/ II). Aleyhine takip yapılan borçlunun kendisine temsilci tayin edemeyecek derecede ağır hasta olması halinde, icra dairesi, hastalığın durumuna göre uygun bir süre için icra takibini erteleyebilir (İİK m. 55/ I) (**Yılmaz**- İİK, s. 285-293). Türk hukukunda ilâmlı takipler bakımından, İİK m. 36'ya göre, kendisine icra emri gönderilen borçlunun, aleyhindeki ilâmı süresi içinde temyiz ettiğini, mahkemeden aldığı belgeyi icra dairesine vererek ispatlaması ve hükmedilen para ya da eşya değeri

g. İcra takibi sırasında, özellikle İHAS'ın 6. ve 8. maddeleri gözönünde tutularak, alacaklılar ile borçluların menfaatleri arasında uygun bir denge kurulmalıdır⁹². Uygun hallerde, üçüncü kişilerin menfaatleri de dikkate alınmalıdır⁹³. İcra takibi aile hukuku konularıyla alakalı olduğunda aile üyelerinin menfaatleri de göz önünde bulundurulmalı; bunun yanında, özellikle icra takibi çocukların haklarını ilgilendirdiğinde, milli ve milletlerarası hukuka göre çocuğun yüksek yararları öncelikle düşünülmelidir⁹⁴.

kadar icra mahkemesi tarafından kabul edilen bir teminat göstermesi ya da borçlunun bu meblağı karşılayacak kadar malının haczedilmesi halinde, Yargıtay'dan icranın geri bırakılması için karar almak amacıyla icra müdürünün kendisine süre vermesini talep edebilir (**Uyar/ Uyar/ Uyar**, İİK Şerhi, C. 1, s. 732-733; **Yılmaz-** İİK, s. 199-200). İİK'nın tatil ve talik halleri kısmında düzenlenmemekle birlikte borçluya karşı kural olarak icra takip işlemlerinin yapılamayacağı öngörülen haller de bulunmaktadır. Bu kapsamda konkordato mühleti (İİK m. 287, 289), fevkaledde hallerde mühlet ve tatildir (İİK m. 317 vd.). Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Yılmaz, Ejder**, "Olağan Üstü Durumlarda Borçluya Mühlet Verilmesi", BATİDER, C. 9, S. 1, 1977, (s. 153-191), (**Yılmaz-** Mühlet), s. 154-155.

⁹² İİK m. 58/ II, b. 4 uyarınca alacaklı, elinde alacaklı olduğunu ispatlayacak herhangi bir belge olmadan, borçlu olduğunu iddia ettiği kişi aleyhine, icra dairesine başvurarak genel haciz yoluyla takipte ödeme emri göndertebiliyorken, İİK m. 66/ I, c. 1 gereğince, borçlunun, süresi içinde yaptığı itiraz, başlatılan bu takibi durdurmaktadır. Bu cümleyle birlikte, alacaklının beyanı üzerine başlatılan takip, borçlunun itirazı üzerine durmaktadır (**Çiftçi, Pınar**, İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Ankara 2010, (**Çiftçi-** Menfaat Dengesi), s. 260-261). Alman icra hukuku bakımından icra memurunun, alacaklının temsilcisi olup olmadığı hakkındaki tartışmalar için bkz. aşağı. § 4, A, II, 4, c, bb. Türk icra hukuku bakımından icra müdürünün alacaklı, borçlu ve üçüncü kişiler bakımından menfaat dengesini sağlama yükümlülüğü hakkında bkz. aşağı. § 8, A, I. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Çiftçi, Pınar**, "Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 12, Özel Sa. 2010, (s. 313-379), (Y. 2012), (**Çiftçi-** Karşılaştırma), s. 319 vd.; **Sungurtekin Özkan, Meral**, "İcra Hukukunda Oranlılık İlkesi", Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce'ye Armağan, DEÜY, İzmir 2001, (**Sungurtekin Özkan-** Oranlılık), (s. 177-203), s. 181, 183, 187.

⁹³ **Çiftçi-** Menfaat Dengesi, s. 212-214.

⁹⁴ Çocuklar ve çocukların haklarına ilişkin icra takipleri bakımından devletlerin iç hukuk düzenlemelerinde ve milletlerarası hukukta "en ziyade himayeye mazhar menfaat grubu" olarak tanımlanan çocukların, haklarının muhafaza edilebilmesi için kabul edilen hükümlere uyulmalıdır. Türk hukuku bakımından başta çocuk teslimi olmak üzere, çocukla kişisel ilişki kurulması ve nafaka alacakları hakkındaki ilâmların icrasında, çocuğun yüksek yararının korunmasına dikkat edilmelidir (**Özbek-** İlamlı, C. I, s. 177-178). Konu hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Özbay, İbrahim**, "Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Muhalefet Edenlerin Cezalandırılması (İİK m. 25/a; İİK m. 341)", Haluk Konuralp Anısına Armağan, C. 2, Ankara 2009, (s. 319-331), (**Özbay-** Çocuk), s. 320-321. Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların, İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre icra daireleri tarafından yerine getirilmesine getirilen yoğun eleştirilerin ve sorunların dikkate alınması üzerine, Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan "Mağdur Hakları

2. İcra takipleri şu esasları taşımalıdır:

- a. Takip esasları açıkça tanımlanmalı ve icra organlarının uygulayacağı şekilde kolay olmalıdır⁹⁵;
- b. İcra edilebilir belgelerin ve bunların nasıl uygulanacağını bir tanımı ve sıralaması yapılmalıdır⁹⁶;

Kanun Taslağı”nda, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair mahkeme kararlarının, Adli Hizmet ve Mağdur Hakları Müdürlüğü tarafından yerine getirilmesi düzenlenmiştir (MHKT m.16). Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların icrası hakkında güncel uygulama ve MHKT’de öngörülen düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Belgin Güneş, Derya**, “Mağdur Hakları Kanunu Taslağı’nın Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, SÜHFD, C. 29, Sa. 2, Y. 2021, (s. 913-931), s. 917 vd. Konu hakkında köklü düzenlemeler getirilmesi itibarıyla 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’a ilişkin olarak ayrıca bkz. aşağıda § 7, A, II.

⁹⁵ İcra ve İflas hukukunda şekilcilik ilkesinin en belirgin örneği olan İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği, İcra ve İflas Kanunu’na uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Yönetmelik, hem Kanunun uygulanması gereken biçimi somut olarak göstermekte, hem de icra takiplerinin bütün temel aşamalarında ihtiyaç duyulacak formları, içerikleriyle birlikte açıklamaktadır. Çoğunluğu ihtar ve bilgilendirme içeriğini haiz ve temel ilkelere göre hazırlanmış formlardan başka, Kanunda ve yönetmelikte kaleme alınanlara aykırı yeni formlar hazırlanamaz. Ne taraflar anlaşarak ne de icra organları gerekli olduğunu belirterek yeni bir form oluşturabilir ya da var olan formları karma biçimde düzenleyerek kullanabilir (**Özekes-** Temel Haklar, s. 102, 104; **Çiftçi-** Menfaat Dengesi, s. 124; **Arslan**, s. 44-45, dn. 101).

⁹⁶ Mahkeme ilâmları (HMK m. 301/ II), ilâmlı icranın konusunu oluşturmakla birlikte, İİK m. 38’de ilâm niteliğine sahip belgeler hüküm altına alınarak elinde bu belgelerden biri olan alacaklı, borçlu aleyhine ilâmlı icra takibinde bulunabilmektedir. Bu belgelerden başka, örneğin İİK m. 149’da düzenlenen kayıtsız şartsız borç ikrarını içeren ipotek akit tablosu da ilâm niteliğini haizdir. ilâm niteliğindeki belgeler, sadece İİK’da hüküm altına alınan belgelerle sınırlı olmayıp, çeşitli özel kanunlarda da yer almaktadır. Av. K. m. 35/A’ya göre, taraflar ve tarafların avukatları tarafından imzalanmış uzlaşma tutanakları, İİK m. 38 anlamında ilâm niteliğini haiz belgelerdendir (**Özbay, İbrahim**, “Avukatlık Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Tutanağının İlâm Niteliği”, AÜEHFD, C. 8, Sa. 3-4, Y. 2004, (s. 387-418), (**Özbay-** İlâm), s. 412-413). TKHK m. 70/ II gereğince, tüketici hakem heyeti kararları; HUAK m. 18/ II uyarınca, arabuluculuk faaliyeti sonunda mahkemeye icra edilebilirlik şerhi verilen anlaşma, ilâm niteliğindedir. TTK m. 1284’e göre, dispeç raporunda yer alan alacaklar, raporun onaylanması hakkındaki karar kesinleştiğinde bu karar, ilâm niteliğinde belge haline gelir (**Yılmaz-** İİK, s. 216-217). TKKBK m. 12 gereğince, tasdik olunan kooperatif kredisi ile ilgili alacak senetleri, kayıtları, her türlü taahhütnameler ve sözleşmeler de ilâm niteliğindeki belgelerdendir (**Aydemir, Fatih**, “1518 Sayılı Tarım ve Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu m. 12’de Düzenlenen İlâm Niteliğinde Belge ve Bu Belgeye İlişkin Uygulamadaki Hukuki Sorunlar”, C. XXIII, Sa. 3-4, EBYÜHFD, Aralık 2019, (**Aydemir-** İlâm Niteliğinde Belge), (s. 313-360), s. 326 vd.). Özel kanunlarda ilâm niteliğini haiz çeşitli belge örnekleri için ayrıca bkz. **Uyar, Talih**, İcra Hukukunda İlâmli Takipler, 2. Bs., Manisa 1991, (**Uyar-**

c. Tahsil edecekleri alacağa yönelik sıraları ve yetkileri ile paranın alacaklılar arasındaki paylaşırma şekli⁹⁷ dahil olmak üzere, talep sahiplerinin, borçluların, üçüncü kişilerin hak ve borçlarını açıkça tanımlamalıdır;

d. Belgelerin en etkili ve uygun tebliğ yollarını sunmalıdır⁹⁸ (örneğin icra daireleri tarafından bizzat tebligat yapılması, elektronik vasıtalar veya posta);

İlamlı), s. 88 vd.; **Fırat, Erhan**, Özel Kanunlarda Düzenlenen İlam Niteliğindeki Belgeler, Ankara 2016, (**Fırat- Belge**), s. 32 vd.

⁹⁷ İİK m. 138’de haczedilen malların satışından elde edilen meblağın, aynı derecede hacze iştirak eden alacaklılar arasında ne şekilde ve ne zaman paylaşılacağı düzenlenmiştir. Genel haciz yoluyla takiplerde, hacizli malların satışından elde edilen meblağdan, satış ve paylaşırma gibi bütün alacaklıları ilgilendiren giderler çıkarıldıktan sonra, mahcuz malların satış bedeli, bütün alacaklıların alacaklarını karşılıyorrsa, satış bedeli, her alacaklı için düzenlenen hesap tablosuna göre ödenir. Ancak satış bedeli alacaklıların alacaklarını karşılamaya yetmezse, yapılacak ödeme garameten (alacakları oranında) olacaktır. Satış bedelinin, alacaklıların alacaklarını karşılamaya yetmemesi sebebiyle re’sen yapılan tamamlama haczine rağmen (İİK m. 139), hacizli malların satışından elde edilen para, alacaklıların alacaklarını tamamen ödemeye yetmezse, bu halde alacaklılara alacakları, hazırlanacak sıra cetveline göre paylaşılacaktır (İİK m. 140). İİK m. 140/ II’ye göre düzenlenecek sıra cetvelinde, alacaklılar İİK m. 206 gereğince, iflasta hangi sıraya girebileceklerse o sıraya kabul edilirler. İflas yoluyla takiplerde ise alacaklıların alacakları, her zaman sıra cetveli üzerinden paylaşılır. İİK m. 232 uyarınca, alacakların kaydı için öngörülen süre geçtikten sonra ve iflas idaresinin seçilmesinden itibaren en geç üç ay içinde iflas idaresi tarafından İİK 206’ncı ve 207’nci maddelerde yazılı hükümlere göre alacaklıların sırasını gösteren bir cetvel hazırlanmaktadır. Bkz. **Bilgen, Mahmut**, İcra ve İflas Hukukunda Sıra Cetveli, 3. Bs., Ankara 2016, s. 304; **Yılmaz- İİK**, s. 747-751; **Uyar, Talih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt**: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 1-2-3, 3. Bs., Ankara 2014, (**Uyar/ Uyar/ Uyar- İİK Şerhi**, C. 1, 2, 3) s. 2521). Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Uyar, Talih**, “Sıra Cetveli Düzenlenmeden Paraların Paylaşırılması”, Ergun Önen’e Armağan 2003, (s. 431- 446), (**Uyar- Sıra Cetveli**), s. 444.

⁹⁸ 7201 sayılı Teb. Ka. hükümlerine göre tebligat çıkarmaya yetkili merciler, Kanun’un 1. maddesinde sınırlı sayıda sayılmıştır. Bu merciler dışındaki kurum ve kuruluşlar, Posta Kanunu’na tabi olarak tebligat işlerini gerçekleştirmektedir. İcra daireleri ve icra mahkemeleri, Teb. Ka. m. 1’de sayılan merciler arasında yer almamakla birlikte, İİK m. 21/ I ve İİK m. 57/ I’de açıkça bunlar tarafından çıkarılacak tebligatların Teb. Ka. hükümlerine tabi olduğu düzenlendiği için yapılacak tebligatlarda ve bu tebligatlar hakkındaki uyuşmazlıklarda Teb. K. hükümleri esas alınacaktır (**Muşul- İcra**, C. I, s. 164). Teb. Ka. m. 1 ve m. 41 gereğince, tebligat, kural olarak PTT (Posta ve Telgraf Teşkilatı) A.Ş. veya tebliği çıkaracak merciin memuru tarafından yapılır. Teb. Ka. m. 2 ve Teb. Yön. m. 5’te ise tebligatın, tebliği çıkaracak merciin memuru tarafından yapılmasının zorunlu olduğu haller düzenlenmiştir. İcra dairesi de doğrudan daire çalışanı mübaşir aracılığıyla icra takibi ile ilgili evrakı, tutanağa geçirilmek şartıyla veya imzası karşılığında ve tebliğ konusu hakkında bilgi vererek muhatabına verebilir (**Muşul- İcra**, C. I, s. 167). İcra daireleri ve icra mahkemelerinin memurları aracılığıyla tebliğleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Özbay, İbrahim/ Yardımcı, Taner Emre**, Tebligat Hukuku, 2. Bs., Ankara 2020, s. 36 vd. Bkz. İİK m. 19; İİK m. 62/ I, c. 1. 6099 sayılı Tebligat Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 7201 sayılı Teb. K. m. 1’e getirilen değişiklik ile icra işlerinin de (İİK m. 21, m. 57) elektronik tebligatla

e. Usuli yönden hakkın kötüye kullanılmasının caydırılması veya önlenmesi için tedbirler içermelidir;

f. Tarafların hak ve menfaatlerinin korunması için, taraflara icranın ertelenmesi talebinde bulunma hakkını tanımalıdır⁹⁹;

g. Uygun hallerde, icra takibi sırasında alınan adli veya gayriadli kararların yeniden incelenmesini isteme hakkı tanımalıdır¹⁰⁰.

3. İcra giderleri makul, kanun tarafından belirlenmiş ve taraflarca baştan belirlenebilir olmalıdır.

yapılmasının önü açılmıştır. Teb. K. m. 7/a'da sayılanlar dışındaki kişilerin, talepleri üzerine kendilerine verilen elektronik adres üzerinden tebligat yapılması mümkündür. İcra takiplerinin kesinleştirilmesinde en önemli husus, borçluya tebligatın yapılabilmesidir. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu (NHK) na getirilen adres kayıt sistemi (NHK m. 48 vd.) uygulaması aracılığıyla, adrese dayalı nüfus kaydı oluşturulmaya başlanmıştır. Bu sistem üzerinden ulusal adres veri tabanına kaydedilen bilgiler, kurumlar ve kamu hizmeti sunan tüzel kişilerle paylaşılmaktadır (NHK m. 3/I, k). Kimlik bilgilerine erişebilecek kurumlar, NHK m. 45'de sayılmıştır. Bu kapsamda icra organlarına da borçluların adres bilgilerine erişim imkânı tanınmalıdır. Teb. Ka. m. 10'da yapılan değişiklik ile muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi, resmi tebligat adresi olarak kabul edilmiştir. Teb. Ka. m. 10/ II uyarınca, bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığının anlaşılması veya tebligat yapılamaması halinde, muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi, bilinen en son adres olarak kabul edilmektedir; tebligat buraya yapılacaktır. Bu sayede tebligattan sorumlu memurun, ayrıca bir adres araştırmasına gerek kalmamakta, bu da icra işlerinin tebliğini hızlandırıcı etki oluşturmaktadır. Teb. Ka. m. 49'daki değişiklik ile tapu sicilleri de daha etkin kılınmaya çalışılmıştır. Buna göre, tapuda kayıtlı veya miras, istimlak, cebri icra veya mahkeme ilâmı ile kazanım sağlayan hak sahibinin adresinin bilinmemesi halinde, adres kayıt sistemindeki adres, tebligat adresi sayılmıştır. Bu değişiklik, hem tapu daireleri tarafından yapılan tebligatları hızlandırmakta hem de borçlunun bilgilerinin daha şeffaf olmasına katkıda bulunmaktadır. Yargı organları ve kamu kurumları arasında verilerin karşılıklı olarak, güvenli bir ortamda doğru ve hızlı bir şekilde erişimi, paylaşımı ve kullanımı amaçlarıyla iş birliği protokolleri oluşturulmaktadır. UYAP ve Merkezi Adli Sicil Bilgi Sistemi ile Dışişleri Bakanlığı "konsolosluk.net" arasında, veri iletişim bağlantısı oluşturularak ilgili mevzuat çerçevesinde bilgi erişimi, paylaşımı ve kullanımı sağlanmaktadır (Özbek- İlamli, C. I, s. 463).

⁹⁹ İİK m. 71'de icra mahkemesi kararıyla takibin taliki veya iptali de alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesinin sağlanması ve korunmasına yönelik düzenlemelerden biridir. Buna göre, borcu sona erdiren itfa, ertelenme, imha veya zamanaşımına uğrama gibi bazı özel hallerde borçlu, duruma göre, icra takibini erteletebilir veya iptal ettirme imkânını haizdir. İİK m. 71'in, İİK m. 51-56 hükümlerinden farkı ve konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Boran**, s. 20 vd.

¹⁰⁰ **Muşul**- Şikâyet, s. 191 vd.; **Pekcanitez/ Simil**, s. 57 vd.; **Postacıoğlu**, s. 72 vd.; **Yılmaz**- İİK, s. 92 vd.

4. İcra takibini yürütmek için yapılan girişimler talep, tahsili beklenen alacak ve borçlunun menfaatleriyle orantılı olmalıdır.

5. İcra takibi için gereken masraflar, her ne kadar üçüncü kişilerin süreci kötüye kullanması halinde bunlara yüklenebilirse de genellikle borçlu tarafından karşılanmalıdır.

6. Borçlunun malvarlığının araştırılması ve haczi, ilgili insan hakları ve veri koruma yükümlülükleri dikkate alınarak, mümkün olduğu kadar etkili olmalıdır¹⁰¹. Borçluların malvarlıkları hakkında gerekli bilginin toplanması,

¹⁰¹ Türk hukuku bakımından, hukuki ilişkide bulunulacak müstakbel borçluların, ileride yapılması muhtemel icra takiplerinden evvel, mali durumları hakkında bilgi edinilmesi, özel kanuni düzenlemelerde yer alan hükümler çerçevesinde sınırlı bir alanda gerçekleştirilebilmektedir. 5941 sayılı Çek Kanunu’nun (R.G. 20.12.2009, Sa. 27438) “Bankanın araştırma yükümlülüğü, çek hesapları ve çek defterleri” başlıklı, 2. maddesinin birinci fıkrasına göre, bankalar, çek hesabı açılması ile ilgili olarak bu Kanunla kendilerine verilen görev ve yükümlülükleri yerine getirirken, çek hesabı açtırmak isteyenın yasaklı olup olmadığını bu Kanun hükümlerine göre araştırırlar; ayrıca ilgili kişinin ekonomik ve sosyal durumunun belirlenmesinde gerekli basireti ve özeni gösterirler. Çek hesabı açtırmak isteyenlerin, bankaya yasaklılık durumları hakkında Risk Merkezi ile adli sicil kayıtlarını ve açık kimlik kayıtlarının saptanabilmesi için fotoğraflı nüfus cüzdanı, pasaport veya sürücü belgelerinin örneklerini, yerleşim yeri belgelerini, vergi kimlik numaralarını, tacirlerin ayrıca ticaret sicili kayıtlarını, esnaf ve sanatkârların ise esnaf ve sanatkâr sicil kayıtlarını ibrazı gerekmektedir (ÇK m. 2/ II). Banka ve finans kurumları, müşterilerinin ekonomik ve sosyal durumlarına ilişkin bilgilere, 1951 yılında Merkez Bankasında oluşturulan Risk Santrali ve bankalar tarafından kurulan Kredi Kayıt Bürosu A.Ş. aracılığıyla erişebilmekte idi. Kredi Kayıt Bürosu, bireysel kredi ürün müşterilerine ait bilgilerin paylaşımını, büro üyesi kurumlar arasında, gerçekleştirmekte idi. Üyeler, Kredi Referans Sistemi sayesinde kredi kararı aşamasında risk etkenini edindikleri bilgiler çerçevesinde asgari düzeyde tutabilmekteydiler (**Babuşçu, Şenol**, “Risk Santralizasyonu”, Ekonomist Ocak 2008, (s. 82-83), s. 82; **Özbek- İlamlı, C. I**, s. 442-443). Daha sonra, Türkiye Merkez Bankası Kanunu’nunda düzenlenen risk santralizasyonunun yürürlükten kaldırılmasıyla 6111 sayılı Kanun’un 149. maddesiyle Bankacılık Kanunu’na getirilen Ek 1 maddede, “Risk Merkezi” düzenlenmiştir. Bu kapsamda, Türkiye Bankalar Birliği nezdinde, kredi kuruluşları ile BDDK’nın onayladığı finans kuruluşları, müşterilerinin risk bilgilerine erişmek ve bu bilgileri, bu kuruluşlar ve gerçek veya tüzel kişilerin kendileriyle ya da onay verilmesi şartıyla gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileriyle de paylaşılması amacıyla Risk Merkezi kurulmuş; ayrıca bilgi paylaşım süreci hakkında uyulması gereken esas ve usullerin düzenlendiği, Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi Üyelerinin Müşterilerinin Risk Merkezi Nezdindeki Bilgilerinin Kendilerine ya da Onay Vermeleri Koşuluyla Belirledikleri Gerçek veya Tüzel Kişilere Verilmesine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik, (R.G. T. 10.04.2012, Sa. 28260) yayımlanmıştır. Risk Merkezinin bütün işlem ve kayıtlarında gizlilik esas olduğundan, sadece Bankacılık Kanunu Ek Madde 1’de sayılan gerçek ve tüzel kişilerle sınırlı olmak üzere, merkezin edindiği bilgiler paylaşılmaktadır (**Özbek- İlamlı, C. I**, s. 447).

borçluların malvarlıkları hakkında beyanda bulunması yanında, siciller¹⁰² ve diğer kaynakların ihtiva ettiği ilgili bilgiye erişim yoluyla, hızlı ve etkin olmalıdır¹⁰³.

¹⁰² Türk hukukunda birçok nedenle ve çeşitli ihtiyaçları karşılayabilmek için farklı siciller oluşturulmuştur. Tapu sicili (TMK m. 997-1027), ticaret sicili (TTK m. 24- 40), gemi sicili (TTK m. 839-865), hayvan rehni sicili (HRTüz. m. 4), trafik sicili (KTK m. 20/ d), ticari işlemlerde taşınır rehni sicili (TARES), adli sicil (5352 Sa. K) gibi sicil örnekleri çeşitli kanuni düzenlemelerde yer almaktadır. Aciz vesikası sicili, karşılıksız kalan takipler hakkında uyarıcı bir görevi haiz olmakla birlikte dolaylı yoldan bir anlamda kamu yararına da hizmet eden açıklayıcı nitelikli bir sicildir. Borç ödemeden aciz vesikasının düzenlendiği İİK m. 143'de 4949 Sa. K. ile yapılan değişikliğe ilişkin gerekçede, aciz belgesinin özellikle bir kimsenin kredi verilmeye uygun olup olmadığının belirlenmesinde önem arzettiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, her il merkezinde (merkez ilçede) Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilen bir icra dairesinde özel bir sicil oluşturulmuştur. Söz konusu sicilin ne şekilde tutulacağı, hangi hususların sicile kaydedileceği, sicilden terkinin nasıl yapılacağı konuları, Adalet Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikte düzenlenmiştir (İİK Yön. m. 94-101). İcra dairesi, aciz vesikasının bir örneğini, Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan aciz vesikası siciline kaydedilmesi için (elektronik ortamda) bu icra dairesine göndermektedir (İİK m. 143/ I; İİK Yön. 94/ I). Aciz vesikası sicili, ticari ilişkide tarafları koruyucu bir etki oluşturduğu gibi, ticari toplumda verilecek kredileri korumak, muhtemel borç ilişkilerinin kurulmasını engelleyerek olası icra takiplerini asgariye indirmek veya ortadan kaldırmak ve sözleşmenin taraflarını uyarak sağlıklı şekilde işleyen bir ekonomi amaçlarına hizmet etmektedir. Aciz vesikası sicili bir nevi, aciz halindeki borçluların yer aldığı borçlu listesi olarak da görülmektedir. Doktrinde başta alacaklılar ve icra dairelerinin erişimine açık olan, ülke genelinde borçlulara karşı yapılan bütün icra takiplerinin yer aldığı merkezi elektronik veri tabanlarında tutulan sicillerin oluşturulması, bu sicillere, ticaret ve sanayi odalarının bilgi erişimi sağlayabilmesi, UYAP avukat portalından ilgili sicile erişim imkânının sağlanmasının gerektiği savunulmaktadır (**Taşpınar Ayvaz, Sema**, "Türk Hukukunda Bir İcra Sicil Düzenlemesi Örneği, 'Aciz Vesikası Sicili'", Haluk Konuralp Anısına Armağan, C. 2, Ankara 2009, (s. 579-621), (**Taşpınar Ayvaz-Sicil**), s. 582, 584; **Özbek- İlamlı, C.I.**, s. 456). Türk Hukukunda ilk kez, aciz vesikası sicilinin oluşturulması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Öztek, Selçuk**, İcra ve İflas Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası, İstanbul 1994, (**Öztek- Vesika**), s. 103-104.

¹⁰³ İİK m. 357'ye göre, icra dairesinde kanuna göre yapılan tebliğ ve emirleri derhal yapmaya ve neticesini geciktirmeksizin icra dairesine bildirmeye alakadarlar mecburdur. Makul sebep haricinde tebliğ ve emirleri yapamayanlar hakkında ait olduğu dairece tahkikatı evveliyeye hacet kalmaksızın Cumhuriyet Savcılığınca doğrudan doğruya takibat yapılır (Cumhuriyet savcılıklarının, icra dairelerince kendilerine verilmeyen malumat üzerine yaptıkları ihbarları geri gönderdiği hususu hakkındaki eleştiriler için bkz. **Gündoğan**, s. 59). İİK m. 359 gereğince, icra müdürleri, muameleden dolayı her daire ve makam ile doğrudan doğruya muhabere edebilirler. NHK m. 45'de kişilerin kimlik bilgilerine erişebilecek kurumlar arasında, icra organları yer almadığı için icra daireleri İİK'da kendilerine tanınan yetki çerçevesinde borçlunun malvarlığına ilişkin bilgi edinmek amacıyla özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişileriyle doğrudan yazışabilmektedir. İİK m. 367 gereğince, İcra ve iflas dairelerinin borçlunun malvarlığı hakkında istediği bütün bilgileri, gerçek ve tüzel kişilerin derhal vermeleri ve talep edilirse, ellerinde bulunan malvarlığı unsurlarını icra dairelerine teslim etmeleri gerekmektedir. İİK m. 89; m. 355; m. 367 hükümlerinde öngörüldüğü üzere, bilgi verme yükümlülüğüne aykırı davrananlar hakkında, İİK m. 357 uyarınca Cumhuriyet savcılığınca soruşturma yapılabilir. İİK. Yön. m. 16/ III hükmü ile, elektronik ortamda sicillerden borçlunun malvarlığı bilgileri, icra daireleri ve avukatlar tarafından edinilebilmektedir. Bu husus,

7. Malvarlığı, en yüksek piyasa değeri elde edilmesi için çaba gösterilerek ve masraf ve gereksiz değer düşmesinden kaçınılarak ivedilikle satılmalıdır¹⁰⁴.

IV- İcra Daireleri

1. Devletler, icra takibinin yürütülmesi için icra dairelerini kullandıkları takdirde¹⁰⁵, bu tavsiyedeki ilkelere uymalıdır.

2. İcra takibine mümkün olduğu kadar belirlilik ve şeffaflık kazandırmak için icra dairelerinin statü, görev, sorumluluk ve yetkileri kanunla öngörülmelidir¹⁰⁶.

Devletler, icra dairelerinin statülerini belirlemede özgür olmalıdır.

borçluların yerleşim yeri ve malvarlığı hakkındaki bilgilerin netliğine hizmet edeceğinden, bu sayede icra takipleri, hızlanarak daha başarılı sonuçlandırılacak böylece adalet erişimine katkı sağlanacaktır. KVKK m. 2/a, m. 5 hükümleri uyarınca, kanunlarda açıkça öngörülmesi halinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin işlenmesi mümkün olduğundan söz konusu kayıtların İcra ve İflas Kanunu'na dayanması yerinde olacaktır. İcra daireleri, borçluların bilgilerini takiplerle sınırlı olacak şekilde öğreneceği ve kullanacağı için, bu bilgi erişimi KVKK bakımından herhangi bir aykırılık olarak görülmemelidir (**Özbek-** İlamlı, C. I, s. 469 vd.). İcra dairesinin veri sorumlusu olarak ilgililerin kişisel verilerini koruma yükümlülüğü altında olması hakkında bkz. aşağı. § 8, C, I, 1.

¹⁰⁴ Bkz. İİK m. 113/ II. Konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Tat Arslanpınar, Tuğçe**, “İcra Dairesi Tarafından Vaktinden Evvel Satış”, TBBD, Sa. 151, Y. 2020, (s. 199-234), s. 206 vd.

¹⁰⁵ İcra takiplerinin yürütülmesinde icra dairelerinin kullanılmasından kasıt, takipleri devlet eliyle görevlendirilen icra organlarının yerine getirmesidir. Bu husus, icra dairesi çalışanlarının mutlaka devlet memuru ya da devlete bağlı bir kurumda görevli olması gerektiği şeklinde anlaşılmamalıdır. Kararda, icra dairesi çalışanlarının hukuki statüsüne veya kurumsal yapılanmasına ilişkin herhangi bir görüş belirtilmemiştir (**Özbek-** İlamlı, C. I, s. 182). Özerk icra yetkilisi tarafından yürütülen takipler ve bu model hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ve karşı. aşağı. § 4, C. Kanaatimizce icra dairelerinin devlet eliyle görevlendirilmesinden anlaşılabilecek bir diğer husus, icra daireleri tarafından yürütülen icra takiplerinde, personelin kanuna aykırı hareketleri sonucunda ortaya çıkması muhtemel zarardan devletin sorumlu tutulmasıdır. Zira özerk icra yetkilisi eliyle yürütülen takip prosedürleri de dâhil olmak üzere, icra dairesi çalışanının kanuna aykırı hal ve hareketleri sebebiyle oluşabilecek zarardan devletin sorumluluğu esastır. Devletin sorumlu olduğu bu sistem örnekleri için bkz. aşağı. § 4, A, II, 2, 4, cc; § 4, C, II, 1, b. Türk hukuku hakkında bkz. aşağı. § 8, D.

¹⁰⁶ Türk hukuku bakımından kamu personeli için etik davranış kurallarının oluşturulması hakkında öngörülen kapsamlı düzenleme, 25.05.2004 tarihinde kabul edilen ve 08.06.2004 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”dur. Kanunun uygulama yönetmeliği ise “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” tir. Yönetmelik, kamu görevlilerinin tabi oldukları davranış ilkelerini, kamu hizmeti bilincine uygunluk, vatandaş odaklılık, hizmet standartlarına uygunluk, tarafsızlık, dürüstlük, misyona bağlılık, saygınlık ve güven, saygı ve nezaket kurallarına bağlılık, yasallık, hesap verebilirlik,

3. İcra dairelerine personel alınırken, adayların etik standartlarına, hukuk bilgilerine ve ilgili hukuk ve usul dalındaki eğitimlerine dikkat edilmelidir. Bu amaçla adaylar, nazari ve tatbiki bilgilerinin değerlendirilmesi için sınava tabi tutulmalıdır¹⁰⁷.

4. İcra daireleri, görevlerini yerine getirirken dürüst ve ehil olmalı ve her zaman, kabul edilen yüksek mesleki ve etik standartlara uygun davranmalıdırlar. İcra daireleri, tarafların işlerini görürken tarafsız olmalı ve yargı kontrolü de dâhil olmak üzere mesleki inceleme ve gözleme tabi tutulmalıdır¹⁰⁸.

5. İcra dairelerinin yetki ve sorumlulukları açıkça tanımlanmalı ve hâkimlerle olan ilişkileri açık şekilde belirlenmelidir¹⁰⁹.

saydamlık ve bilgi verme, çıkar çatışması durumlarında kamu menfaatini önde tutma olarak açıklamaktadır. Kamu görevlilerinin etik davranışlarının hüküm altına alındığı bir diğer kanuni düzenleme, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'dur. DMK m. 7 gereğince, devlet memurları görevlerini tarafsız bir biçimde yerine getirmek ve devlet menfaatini korumak zorundadır. Yine DMK m. 11 göre, devlet memurları, konusu suç olan bir emri hiçbir şekilde yerine getiremez, böyle bir emri yerine getiren kişi sorumluluktan kurtulamaz. Devlet memurları kendileri, eşleri ve çocukları için mal beyanında bulunur (DMK m. 14). Ayrıca devlet memurlarının, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre, tacir veya esnaf sayılmalarını gerektirecek bir faaliyette bulunmaları ve hediye almaları ve menfaat sağlamaları da yasaklanmıştır (DMK m. 28, m. 29) (**Özdemir, Murat**, "Kamu Yönetiminde Etik", ZKÜSBD, C. 4, Sa. 7, Y. 2008, (s.179-195), s. 191). İcra dairesi çalışanları bakımından hazırlanması önerilen icra dairesi çalışanları etik kuralları hakkında bkz. aşağıda § 8, G.

¹⁰⁷ Bu kapsamda örneğin, Fransız icra yetkililerinin hukuk fakültesi mezunu olma mecburiyeti bulunmaktadır (bkz. aşağıda § 4, C, II, 1, aa, aaa). Alman icra memurları eğitim ve sınav yönetmelikleri ile Türk icra müdür ve yardımcısı ile icra kâtiplerinin sınav, atama ve nakil yönetmelikleri hakkında bkz. aşağıda § 8, A, I ve II.

¹⁰⁸ Bkz. İİK m. 16, İİK m. 66. Alman icra memurlarının iş ve işlemlerinin adli ve idari bakımdan denetlenmesi ile Türk icra dairelerinin işlemlerinin denetlenmesi hakkında bkz. ve karşı. aşağıda § 4, A, II, 4, f; § 8, E, I ve II.

¹⁰⁹ Alman ve Avusturya icra teşkilatlarında görevli olan yardımcı adalet memuru (Rechtspfleger) ve bu memurların hukuki statüleri bakımından ortaya çıkan anayasal sorunlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağıda § 4, A, II, 3, a; § 4, B, II, 2, b. Türk hukukunda icra müdürü hakkında ise bkz. aşağıda § 8, A, I.

6. İcra dairelerinin görevlerini kötüye kullandıkları yönündeki iddialar, gerçekleşen kötüye kullanmaya uygun olarak disiplin, hukuki ve/veya cezai yaptırımlara konu olmalıdır¹¹⁰.

7. Devletçe istihdam edilen icra daireleri uygun çalışma koşullarına, yeterli fiziki kaynaklara ve personel desteğine sahip olmalıdır. Bu dairelere yeterli miktarda maaş da verilmelidir¹¹¹.

8. İcra daireleri açıkça tanımlanmış ve iyi planlanmış amaç ve hedeflere göre, başlangıç eğitimi ve sürekli eğitime tabi tutulmalıdırlar¹¹².

B. Uluslararası Yargı Görevlileri Birliği (Union Internationale des Huissiers de Justice, the International Union of Judicial Officers- UIHJ)

Uluslararası Yargı Görevlileri Birliği, 1952 yılında Paris'te, çeşitli hukuk sistemlerinde icra memuru olarak çalışan veya icra memuriyetine benzer memuriyetlerde görevli olanların bulunduğu, başta Avrupa Birliği'ne üye devletler olmak üzere, diğer devletlerin¹¹³, öncelikle Avrupa Birliği'ne üye devletlerdeki çalışanlar için, Avrupa'da bağımsız bir yargı görevlisi yapısının oluşturulmasını amaçlayan bir çatı organizasyonu olarak (UIHJ) kurulmuştur¹¹⁴. UIHJ' nin Bangkok'

¹¹⁰ İcra dairesi çalışanları, görevlerini yerine getirirken yaptıkları işlem ve davranışlardan hukuki, disiplin ve cezai sorumluluk altındadır. Bkz. aşağıda § 8, D. İİK m. 5, c. 1 gereğince, hukuki sorumluluk bakımından, icra ve iflas dairesi görevlilerinin kusurlarından doğan tazminat davaları, ancak, idare aleyhine açılabilir. İcra dairesi çalışanlarının hukuki sorumluluklarından başka, cezai ve disiplin sorumlulukları da bulunmaktadır (DMK m. 124).

¹¹¹ Fransız icra yetkilisinin icra takip prosedüründeki görevleri karşılığında edindiği ücret ve maaşı ile Alman icra memurunun maaş ve ücreti hakkında bkz. ve karşılaştırmaya aşağıda § 4, C, II, 1; § 4, A, 4, d, aa, bb. Türk icra dairesi çalışanlarının maaşı hakkında ise ayrıca bkz. ve karşılaştırmaya aşağıda § 8, F, II.

¹¹² **Özbek-** İlamli, C. I, s. 168-172. Alman, Fransız ve İngiliz icra teşkilatları ve Türk icra müdürleri ve dairedeki diğer görevlilerin eğitimleri hakkında bkz. ve karşılaştırmaya aşağıda § 4, A, II; § 4, C, II; § 5, A; § 8, A, I, II, III.

¹¹³ Uluslararası Yargı Görevlileri Birliği'ne, Dünya çapında üye olan Afrika, Asya, Amerika ve Avrupa'daki diğer ülkeler hakkında ayrıntılı bilgi bkz. <https://www.uhj.com/about-us-2/members-of-the-uhj/>, (E.T. 25.04.2021).

¹¹⁴ **Baumgart**, s. 23. 1949 yılında yapılan Fransız Ulusal Yargı Görevlileri Kongresinde Fransız Ulusal Yargı Görevlileri Odası başkanı tarafından bir uluslararası yargı görevlileri birliği kurulması fikri ortaya atılmıştır. Böylece 1952 yılında Uluslararası Yargı Görevlileri Birliği'nin ilk kongresi,

ta 4 Mayıs 2018 tarihinde yirmi üçüncüsü gerçekleştirilen Uluslararası Yargı Görevlileri Kongresi'ne, 89 ülkeden, 93 üye ve iş birliği anlaşmaları yoluyla üye kuruluş katılmıştır¹¹⁵.

C. Avrupa Yargı Görevlileri Birliği (The European Union of Judicial Officers- UEHJ)

UIHJ ile sıkı bir iş birliği çerçevesinde 2016 yılında kurulan Avrupa Yargı Görevlileri Birliği (The European Union of Judicial Officers-UEHJ), Avrupa Birliği'ne (aday) üye devletler içindeki başta icra memuru olarak çalışanlar olmak üzere, icra memurluğu mesleğine benzeyen ve yargı görevlisi olarak çalışanları temsil etmek, görevlilerin hukuken korunmaya değer menfaatlerini korumak, mesleki gelişimlerini teşvik etmek ve bu sayede ilerlemelerini sağlamak amaçlarıyla kurulmuş bir uluslararası dernektir¹¹⁶. Hali hazırda 24 üyesi bulunan UEHJ, 7 üyeden oluşan bir icra komitesi tarafından yönetilmektedir. Genel sekreter, yürütme komitesi tarafından atanır ve derneğin tanıtımından, lojistik ve idari yönetiminden sorumludur. Genel kurul, UEHJ'nin egemen organıdır. Genel kurul yılda iki kez UIHJ Daimî Konseyi'nde toplanır¹¹⁷. Çalışmada inceleme konusu teşkil eden ülkelerden Almanya'nın da - Alman İcra Memurları Birliği (Deutscher Gerichtsvollzieher Bund e. V- DGVB¹¹⁸) kuruluşu aracılığıyla- aralarında olduğu UIHJ'ye üye olan birçok devletin ulusal icra

Belçika, Fransa, Yunanistan, İtalya, Lüksemburg, Hollanda ve İsviçre olmak üzere toplam yedi ülkenin katılımıyla Paris'te gerçekleştirilmiştir (<https://www.uhj.com/>, (E.T. 25.04.2021)).

¹¹⁵ <https://www.uhj.com/>, (E.T. 25.04.2021).

¹¹⁶ <https://www.uehj.eu/about-us/>, (E.T. 25.04.2021). Türk icra müdürlerinin ulusal çapta şehirlerde icra müdürleri (memurları) odaları ve merkezde (Ankara) bir "İcra Müdürleri Birliği" olmak üzere ulusal boyutta teşkilatlanması tamamlandıktan sonra, öncelikle ülkemizin üyeliğe aday devlet statüsünde olmasından dolayı UEHJ'ye, ilk aşamada gözlemci üye kuruluşu olarak katılım sağlanıp Avrupa Birliği bölgesinde bu mesleğin ihtiyaçları ve gelişimi hakkında ne tür çalışmaların yapıldığı ve birliğin sisteminin anlaşılması sağlandıktan sonra, bu öğretilerin ulusal teşkilatlanma içine entegre edilebilmesi için tam üyelik başvurusunun yapılması, kanaatimizce icra müdürlüğü mesleğine farklı bir bakış açısı kazandıracaktır.

¹¹⁷ İcra komitesi, bir başkan, başkan yardımcısı, genel sekreter, sayman ve birliğe üye üç devletten (Danimarka, Almanya ve Macaristan) oluşmaktadır (<https://www.uehj.eu/about-us/>, E.T. 25.04.2021).

¹¹⁸ Alman İcra Memurları Birliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağıda § 4, A, II, 4, h.

memurları odaları ve birliklerinin yoğun çalışmaları ve destekleriyle geliştirilen UEHJ, Avrupa Birliği'ne üye devletlerdeki icra memurları için bir tür bağımsız alt kuruluş olarak 23.11.2016'da Paris'te yapılan kurucu meclis toplantısıyla Avrupa hukuk sahasına giriş yapmıştır. Bu zamana kadar, AB'ye üye 23 devletin ulusal icra memurları odaları ve dernekleri, UEHJ'ye katılmıştır¹¹⁹. UEHJ, AB üye ülkelerinin icra memurlarının menfaatlerini gözeterek Avrupa düzeyinde icra memurlarını temsil edecek donanımı edinmeyi amaçlamaktadır¹²⁰.

¹¹⁹ <https://dgvb.de/europaeische-union-der-gerichtsvollzieher-gegruendet-uehj/>, (E.T. 25.04.2021).

¹²⁰ <https://dgvb.de/europaeische-union-der-gerichtsvollzieher-gegruendet-uehj/>, (E.T. 25.04.2021).

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYE BAZI DEVLETLER İLE İNGİLİZ HUKUKUNDA İCRA ORGANLARININ TEŞKİLATLARININ ÖZELLİKLERİ, İCRA TEŞKİLATLARINDA YER ALAN GÖREVLİLER, GÖREVLİLERİN GÖREV VE YETKİLERİ

§ 4 AVRUPA BİRLİĞİ'NE ÜYE DEVLETLERİN¹²¹ HUKUK SİSTEMLERİNDE İCRA TEŞKİLATLARI

A. Alman Hukukunda

Alman Medeni Usul Kanunu'nun¹²² (Zivilprozessordnung; ZPO- the Code of Civil Procedure) 7. Kitabı'nda (Yargılama Usullerine ilişkin kısımda § 688-703d)¹²³

¹²¹ Bkz. yuk. § 1, B.

¹²² Tarihsel süreç içerisinde Alman cebri icra hukukuna ilişkin esaslar, 1806'dan sonra Fransız modelinin baskın etkisiyle çıkartılan çeşitli Kanunlarla peyderpey değiştirilmiştir. 1793 Prusyalı eyaletler müşterek kanun hükümleriyle yapılan cebri icranın kusurlu ağır işleyişini, alacaklının ilk derece mahkemesinde icra takip talebinde bulunmasından başka takip prosedürünün devamını sağlayan ek taleplerde bulunamaması, mahkemenin re'sen, icra takibi işlerini kendi icra memurlarının (Exekutor) yapmasına izin vermesi ve icra işlerini, icra memurlarına bırakması suretiyle önlemeyi denemiştir. Kanunda yapılmaya çalışılan yenilikler için belirleyici güç, Fransız Medeni Kanunu ve 1806 tarihli Fransız Medeni Usul Kanunu olmuştur. Fransız Medeni Usul Kanunu'na göre cebri icra, mahkeme tarafından değil, taraflarca yürütülmesi gereken bir husustur. Cebri icranın mahkeme tekeline çıkartılarak taraflara bırakılması, süregelen cebri icra sisteminin değiştirilmesi (Deregulierung der Vollstreckung) olarak nitelendirilmektedir. Cebri icranın taraflara bırakılması ciddi sonuçlar doğurmuştur. Buna göre alacaklı, mahkemenin katılımı gereksizdirin şartlı hükmü icra edebilir. Cebri icra sistemindeki bu değişiklik, alacaklıya doğrudan icra organına erişme imkânı kazandırmıştır. İcra organından maksat ise asıl olarak icra memuru olup icra memuru, mahkemenin yardımcı organı değil, bilakis alacaklının vekilidir. Tüm bu açıklamalar için bkz. **Baur, Fritz/ Stürner, Rolf/ Bruns, Alexander**, Zwangsvollstreckungsrecht, 13. Aufl., Heidelberg 2006, s. 26-27, kn. 3.20, 3.21. **Eich, Alexander**, "Vollstreckungspersonen-Ursprünge und Entwicklungen bis zum Gerichtsvollzieher des Heutigen Rechts", DGVZ 1995, Nr. 1/2, (s. 13-19), s. 13, 15-17). 1877 tarihli Alman Federal Medeni Usul Kanunu, icra yetkilisi temelli teşkilat modelinin benimsenmiş olan Fransız hukukundaki modeli esas almıştır (bkz. yuk. § 2, A, I). Buna göre, yargılamanın merkezi, davanın görüldüğü mahkeme olmakla birlikte; icra takibi, bağımsız bir icra teşkilatını oluşturan icra organları tarafından yürütülür. İcra organının etkinliğinin sağlanmasına hizmet etmesi bakımından yargılama faaliyeti ile icranın ayrılması söz konusudur. Yürürlükte olan 12.09.1950 tarihli Alman Federal Medeni Usul Kanunu (BGBl. I S. 533 vd.) için bkz. https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/BJNR0_05330950.html, (E.T. 22.03.2019). **Pohlmann, Petra**, Zivilprozessrecht, 4. Aufl., München 2018, s. 12-13, kn. 29-30.

¹²³ **Guth, Monika**, Die direkte Vollstreckung von Urteilen ohne Einleitungsverfahren, Bd. 5, 2010, s. 2- 3; **Karşı- İcra Tetkik Mercii**, s. 40; **Karşı, Abdürrahim**, "Alman Hukukundaki Mahnverfahren Usulünün Türk Hukukunda İlamsız İcra Usulü ile Karşılaştırılması", Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan, Ankara 2009, (s. 311-330), (**Karşı- Alman**), s. 313; **Karşı- İcra**, s. 12; **Çelikoğlu**, s.

Alman icra hukukunda, alacaklının alacağını kolaylıkla elde edebilmesi için Kanun'da yer alan koşulları sağlaması şartıyla, öncelikle yargılama yapılarak mahkeme kararı alınmasına gerek olmaksızın doğrudan icra takibi yoluna başvurma imkânı tanıyan prosedür, "Mahnverfahren" düzenlenmiştir¹²⁴. Bu takip usulünü, "İhtar Prosedürü" olarak ifade etmek mümkündür¹²⁵.

Mahnverfahren usulünün icra takipleri bakımından önemi ileride açıklanacak olmakla birlikte¹²⁶, Türk hukukundaki ilâmsız icra takip yolu ile önemli ölçüde benzerlikler taşıması bakımından, çalışmanın bu başlığında da ihtar prosedürü hakkında kısaca bilgi verilmesinin gerekli olduğu kanaatindeyiz. Bununla birlikte ZPO'nun 8. Kitabı'nda hukuk davalarında icra takip usulleri ve bu takiplerde görevli olan organlar başta olmak üzere, cüz'i icra takiplerine ilişkin hükümler (§ 704-945 Zwangsvollstreckung) yer almaktadır. İflas hukukuna ilişkin hükümler ise, ayrı bir İflas Kanunu'nda (Insolvenzordnung, InsO¹²⁷) hüküm altına alınmıştır¹²⁸.

Türk icra hukukundakinin aksine Alman icra hukukunda, icra takiplerine ilişkin kuralların düzenlendiği ayrı bir İcra Kanunu bulunmamaktadır¹²⁹. Alman hukuk sisteminde cebri icra hukuku, medeni usul hukukunun bir parçasını teşkil ettiğinden, icra hukukuna ilişkin düzenlemeler, Alman Federal Medeni Usul Kanunu (ZPO)

43; **Gören Ülkü, Nazlı**, İcra Hukukunda Ödeme Emri, İstanbul 2008, s. 147; **Arslan**, s. 57. Ayrıca bkz. **Walker, Wolf-Dietrich**, "Alman Hukuku'nda Cebri İcrada Temel Hakların İhlali ve Korunması", (Çev. **Erişir, Evrim**), MUIİHT- VII: İlamsız İcra, İzmir 2008 (Ankara-2009), (s. 156-179), s. 161.

¹²⁴ **Thomas, Heinz/ Putzo, Hans/ Hüßtege, Rainer** (Bölüm yazarı), Zivilprozessordnung, 40. Aufl. 2019, vor § 688, s. 987, kn. 1; **Karşlı- İcra Tetkik Mercii**, s. 40 vd.; **Gören Ülkü**, s. 148.

¹²⁵ Karşlı, Alman Hukuku'ndaki Mahnverfahren'i, bir takip (dava) usulü; sonuçsuz kalan ihtar üzerine icra takibi olarak ifade etmektedir (bkz. **Karşlı- Alman**, s. 311; **Karşlı- İcra**, s. 13).

¹²⁶ Bkz. aşağı. § 4, A, II, 1, a.

¹²⁷ 05.10.1994 tarihli, BGBl. I S. 2866. Kanun metni için bkz. <https://www.gesetze-im-internet.de/inso/ BJNR286600994.html# BJNR286600994BJNG000100000>, (E.T. 12.03.2019).

¹²⁸ **Guth**, s. 3-4; **Pohlman**, s. 9, kn. 23-24; **Kerameus**, s. 5.

¹²⁹ **Karşlı, Abdürrahim**, İcra Tetkik Mercii Kararlarının Temyizi, İstanbul 1995, (**Karşlı- İcra Tetkik Mercii**), s. 40; **Karşlı- Alman**, s. 312; **Karşlı- İcra**, s. 12; **Pekcanitez- Şikâyet**, s. 37, dn. 7; **Walker**, s. 161; **Çelikoğlu**, s. 43; **Gören Ülkü**, s. 147; **Arslan**, s. 57.

içerisinde yer almaktadır¹³⁰. Bununla birlikte cebri icraya ilişkin kanuni düzenlemeler, yalnızca ZPO'nun 7. ve 8. kitabıyla (§ 688-703d; § 704-959) sınırlı değildir. ZPO'dan başka, (Hacizli Malların) Cebri Arttırma ve Cebri İdaresi Hakkında Kanun'da (Gesetz

¹³⁰ 1864 tarihli Hannover Tasarısının hazırlık çalışmalarında, mahkemenin yetkisinin, yargılama faaliyeti sonucu verilen kararın icrasını da kapsadığı fikrinin egemen olduğu ifade edilmektedir. Buna rağmen az bir çoğunluk farkı ile 1877 tarihli Alman Medeni Usul Kanunu'nda Fransız hukukuna ait olan sistem benimsenmişti. Buna göre, hâkim, yalnızca uyuşmazlık konusu ihtilafı çözmekle görevli olacak, yargılamayla ilgili diğer iş ve işlemler, mahkemenin görev alanı dışında kabul edilecekti. O dönemde liberal yargılama anlayışının baskın olması sebebiyle yargılamada tarafların hâkimiyeti ilkesi geçerliydi. Yargılama sürecinde tarafların bağımsızlık kazanması ile birlikte bundan sonra cebri icra faaliyetlerinin yürütülmesinin, mahkemenin yetkisini aştığı ve bu sebeple de ihdas edilecek yeni icra organlarının yerine getirilmesi gerektiği ifade edilmişti. Böylece Fransız Huissier (Gerichtsvollzieher; icra memuru) sistemi, Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nda temelde korunarak ancak bazı farklılıklar ile birlikte benimsenmişti. Alman medeni usul hukukunun, Fransız sistemini esas almasının temelinde coğrafi etkenler büyük rol oynamıştır. İlk olarak, söz konusu Fransız sisteminin benimsenmesi, Almanya ile Fransa arasında sürekli el değişikliğine maruz kalan bölge olarak bilinen Kuzey Ren Westfalya Bölgesi'nde gerçekleşmiştir. Böylece, bölgede Huissier sistemi 1850'den beri uygulanagelmıştır (**Gören Ülkü**, s. 147, dn. 593). Aynı yönde bkz. **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 3. 1879'a kadar Almanya'da icra memurluğu kurumu mevcut değildi. İcra faaliyetleri, hâkimin sağ kolu olarak ifade edilen sözlük anlamı, mahkemede hizmet eden kişi, mübaşir olan Gerichtsdienner (Exekutoren, Boten, Büttel) tarafından yürütülüyordu. Alman hukukunda icra memurluğu faaliyetinin ortaya çıkışı ve tarihi gelişimi hakkında ayrıca bkz. **Vogler, Ernst**, "Wieweit gilt der Gerichtsvollzieher als Vertreter des Glaubigers?", Diss. Göttingen 1930, s. 3-7; **Ziegler, Hans-Günther**, "Die Stellung der Gerichtsvollzieher in der Zwangsvollstreckung nach dem Entwurf einer Zivilprozessordnung von 1931", Diss. Schweningen 1936, s. 21-24; **Baumgart, Gustav- Adolf**, Der Gerichtsvollzieher, Berlin 1964, s. 13-15; **Rosenberg, H. C. Leo/ Gaul, Hans Friedhelm/ Schilken, Eberhard/ Becker-Eberhard, Ekkehard/ Lakkis, Panajotta**, Zwangsvollstreckungsrechts, 12. Aufl., München 2010, (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**), s. 468-469, kn. 1-5. Batı kaynaklı birçok hukuk dalının ortaya çıkışında ve gelişmesinde mihenk taşı olan Roma hukukuna bakıldığında ise, Pratetor tarafından alacaklılara borçlunun mallarına el koyma hakkı tanınması (Bonorum Vendito), günümüz takip prosedürünün prototipi gibi düşünülebilir. Bu gelişme, Augustus zamanında, M.Ö. 16 yılında çıkarılan Lex Julia Judiciorum Privatorum Kanunu ile sağlanmıştır. Ancak tarafların bu prosedüre işlerlik kazandırabilmesi için Pretor'e başvurması gerekli idi (**Umar- Tarihi Gelişim**, s. 64-65). Pretor ise Roma eyaletlerinde yargı işleriyle görevlendirilen, icra yetkisini de haiz, hâkim olmayan bir adli teşkilat görevlisidir (**Oğuzoğlu, H. Cahit**, Roma Hukuku, Ankara 1959, s. 329; **Kocaoğlu, N. Kağan**, "Roma Hukuku'nda Adli Teşkilatlanma", ABD, Sa. 1, Y. 2013, (s. 187- 200), s. 195). İcra hukukunun daha sonraki gelişim döneminde münferit icra prosedürü işlerlik kazanmıştır. Alacaklı, yetkili Pretore talepte bulunmakta, Pretor ise icracı (Executores) olarak ifade edebileceğimiz çalışanlarından birini, borçlunun, borcunu ödemeye yetecek miktarda mallarının haczi için görevlendirmekte idi. Yukarıda Alman mahkemelerinde hâkimin sağ kolu olarak icra işlerini yürüten Exekutor'un, köken olarak Roma hukukundaki Exekutor'dan geldiğini söylemek kanaatimizce mümkündür.

über die Zwangsversteigerung und Zwangsverwaltung, ZVG)¹³¹ taşınmazların haczi ve cebri icra yoluyla satılmasına ilişkin ek hükümlere yer verilmiştir¹³².

Mahkemeler Teşkilatı Kanunu'nda (Gerichtsverfassungsgesetz- GVG¹³³), İcra Memurları Yönetmeliği'nde (Gerichtsvollzieherordnung- GVO) ve Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'nda (Rechtspflegengesetz- RPflG¹³⁴), mahkemelerin teşekkülü ve mahkeme teşkilatındaki görevliler ve bu görevlilerin görev, yetki ve statülerine ilişkin çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır¹³⁵.

I. Genel Olarak Alman İcra Teşkilatı

Alman icra hukukunda, icra takiplerinde görevli olan icra organları, mahkeme teşkilatından ayrı bağımsız bir icra teşkilatı olarak örgütlenmiş olmamakla birlikte¹³⁶, sulh mahkemesinin (Amtsgericht) bir dairesi olan icra mahkemesi (Vollstreckungsgericht), icra memuru (Gerichtsvollzieher)¹³⁷, yardımcı adalet

¹³¹ Aynı yönde çeviri için bkz. **Karşı-** Alman, s. 311. Bu Kanunun “Cebri İcra Yoluyla Satış ve Yed'i Adli İdaresi Hakkındaki Kanun” şeklindeki çevirisi için ise bkz. **Kıyğı, Osman Nazım**, Hukuk ve Ekonomi Terimleri Sözlüğü II, Almanca- Türkçe, München 1999, s. 976.

¹³² **Guth**, s. 4. Özellikle taşınmaz malların cebri açık arttırma yoluyla satılması ve bu malların kayyum tarafından yönetilmesi usulüne ilişkin hükümlerin yer aldığı ZVG, bu hükümleri ile Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nun (ZPO) taşınmaz malların cebri icrasına ilişkin § 864 ile § 871 hükümlerini tamamlaması dolayısıyla, adeta ZPO'nun bir parçası olarak görülmektedir (**Pohlmann**, s. 8, kn. 18).

¹³³ **Pohlmann**, s. 6, kn. 15., 12.09.1950 tarihinde hazırlanan ve 09.05.1975 tarihli (BGBl. I S. 1077) resmî gazetede yayımlanan Kanun metni için bkz. <https://www.gesetze-im-internet.de/gvg/BJNR005130950.html#BJNR005130950BJNG000100666>, (E.T. 22.03.2019).

¹³⁴ Yardımcı Adalet Memuru Kanun (RPflG) metninin çevirisi için bkz. **Meriç-** Alman, s. 15, 29; **Akil-** Yardımcı, s. 289, 300.

¹³⁵ **Ziegler**, s. 22; **Pohlmann**, s. 11, kn. 28; **Hess, Burkhard/ Mack, Marcus**, “Civil Enforcement in Germany, (National Report)”, Enforcement Agency Practice in Europe (Ed. **Andenas, Mads/ Hess, Burkhard/ Oberhammer, Paul**), (BIICL), Great Britain 2005, s. 169; **Walker**, s. 161; **Özbek-İlamlı C. I**, s. 238; **Çelikoğlu**, s. 43.

¹³⁶ Bkz. yuk. § 2, A, II.

¹³⁷ **Özbek- İlamlı, C. I**, s. 253; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 38-39, **Rüzgaresen**, s. 93; **Çelikoğlu**, s. 54-55; **Arslan**, s. 59; **Oberhammer-** Austria, s. 116.

memuru (Rechtspfleger), yargılamayı yürüten genel mahkeme (tahkikat mahkemesi, Prozessgericht) ve tapu dairesinden (Grundbuchamt) oluşmaktadır¹³⁸.

II. Alman İcra Teşkilatının Yapısı, Teşkilatta Yer Alan Görevliler, Görevlilerin Görevleri ve Yetkileri

Alman hukukunda hâkimler dışında hukukumuzdaki yazı işleri müdürlüğüne benzeyen özellikleri haiz bir mahkeme teşkilatı, yargılama faaliyeti kapsamındaki görevlerinin yanında, büyük çoğunlukla cebri icra prosedürlerini de yürütmektedir.

Alman icra hukukunda, Türk icra hukukundaki yapının aksine, mahkeme teşkilatından ayrı bir icra teşkilatı yapısı bulunmamaktadır¹³⁹. Ayrıca Alman icra teşkilatı, Türk icra teşkilatının merkezi yapısı karşısında parçalı bir yapıyı haizdir¹⁴⁰.

Alman icra hukukunda alacaklı, alacağına karşılık bir icra takibi başlatmak istediğinde, borçlunun hangi malvarlığı hakkı üzerine takip yapılmasını isterse, başvuracağı mercii de bu hakka göre değişmektedir¹⁴¹. Alacaklının alacağının bir

¹³⁸ **Brox, Hans/ Walker, Wolf-Dietrich**, Zwangsvollstreckungsrecht, 11. Aufl., München 2018, s. 7, kn. 11; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 98, kn. 8; **Muthorst, Olaf**, Grundzüge des Zwangsvollstreckungsrechts, 2. Aufl., München 2015, s. 32, kn. 5; **Gerhardt, Walter**, Grundbegriffe des Vollstreckungs und Insolvenzrechts, 1985, s. 9 vd., kn. 13, 14; **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard**, s. 462, kn. 1; **Vogler**, s. 5; **Eich**, s. 15.

¹³⁹ **Kuru-İcra El Kitabı**, s. 63; **Gören Ülkü**, s. 573; **Karşı- İcra**, s. 91; **Erişir- İhtiyati**, s. 95.

¹⁴⁰ Bkz. ve karş. aşa. § 5, A. **Burghardt, Jürgen**, “Zwangsvollstreckungsorgane in europäischen Ländern im Vergleich zum deutschen Gerichtsvollzieher”, Diss. Bochum 1976, s. 4. Her icra takip türü için farklı bir icra organının görevli olması parçalı yapıyı ifade eder (**Thomas/ Putzo/ Seiler, Christian** (Bölüm yazarı), s. 1028, kn. 32; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım**, s. 23; **Çelikoğlu**, s. 43; **Arslan**, s. 56). **Brehm, Wolfgang**, “Zentralisierung der Zwangsvollstreckung”, Rechtspfleger Zeitung 1982, H. 4, s. 125; **Behr, Johannes**, “Reform der Zwangsvollstreckung”, Rechtspfleger Zeitung, 1981, H. 11, s. 420; **Gerhardt**, s. 9; **Vogler**, s. 3; **Stamm, Jürgen**, “Reformbedarf in der Zwangsvollstreckung?- die Schaffung eines zentralen Vollstreckungsorgans”, Justiz Zeitschrift, Nr. 2, 2012, (s. 67-76), (**Stamm- Reformbedarf**), s. 67-68.

¹⁴¹ Dispositionmaxime (Tasarruf ilkesi), esas itibarıyla, icra takibinin başlatılmasında, borçlunun hangi malvarlığı hakkı aleyhine takip yapılacağını ve hangi alanda takip yapılacağını alacaklı serbestisinde olmasını, takip esnasında depozito kararı verilmişse bunun kaldırılması ve depozitodan feragat ya da vazgeçmeye karar verilmesi, hangi taşınır malvarlığı hakkının ya da taşınmazın üzerine takip yapılacağını seçimi, başka bir deyişle takip prosedürünün hangi alanda ve hangi malvarlığı hakkı üzerinde başlatılıp sürdürüleceğinin taraf egemenliğinde (alacaklı egemenliğinde) olmasını ifade etmektedir (**Thomas/ Putzo/ Seiler** (Bölüm yazarı), s. 2, kn. 5). Ayrıca bkz. **Hess/ Mack**, s. 170; **Çelikoğlu**, s. 42; **Karşı- İcra**, s. 38; **Brehm**, s. 126; **Behr**, s. 420-

miktar para alacağından doğması halinde, ZPO'nun "Para Alacaklarından Dolayı Cebri İcra" (Zwangsvollstreckung wegen Geldforderungen) başlığı altındaki § 802a-882h maddeleri arasındaki hükümlere göre ve bu hükümlerde takip için görevlendirilen organlar aracılığı ile yürütülür¹⁴².

Alacaklı, para alacağını borçlunun taşınmazlarına ve üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklarına yönelteceği takip üzerine elde etmek isterse bu takiplerde ZPO'nun § 764¹⁴³, 828¹⁴⁴, 829¹⁴⁵ hükümleri gereğince, icra mahkemesi görevli olacaktır¹⁴⁶.

421. Türk icra takipleri bakımından icra daireleri, kural olarak birinci derecede görevli icra organı olarak icra teşkilatında yer almaktadır. Bkz. ve karş. aşağıda § 8, A.

¹⁴² Alman idari-icra hukukunun büyük kısmını, idari makamlarca verilen idari kararlar ve yapılan işlemlerin (vergi, harç, masraf, katkı, aidat, ödeme emri gibi) icrası ile Federal (Ülke) ve Eyalet İdari İcra Kanun'larında idari mercii yararına olarak isimlendirilmiş taleplerin icrası oluşturur. İdari karar veya işlemin cebri icrasının özelliği, cebri icranın temelini, idari eylemin kendisinin oluşturması ve her merciinin, kendi yetkili ve görevli icra organı aracılığı ile idari-icra takip prosedürünü yürütmesidir. İdari-icra takiplerinin, idari icra organlarıyla birlikte diğer icra organlarının koordineli veyahut eş zamanlı olarak yapılması ve idari-icra takibinde birden fazla eş zamanlı icra tedbirinin öngörülmesi, hiçbir durumda söz konusu değildir (**Burghardt**, s. 3). Bu sebeple, Alman icra teşkilatı boyutuyla çalışmada incelenen bu kısım, tarafların özel hukuk borç ilişkileri sebebiyle yapılacak olan icra takiplerinin hangi icra organı eliyle yerine getirileceği şeklinde sınırlandırılmıştır.

¹⁴³ **Baumbach, Adolf/ Lauterbach, Wolfgang/ Albers, Jan/ Hartman, Peter**, Zivilprozessordnung, 77. Aufl., München 2019, (**BLAH**), s. 2205, kn. 1; **Prütting, Hanns/ Gehrlein, Markus**, Zivilprozessordnung, 10. Aufl., Köln 2018, s. 1826, kn. 1; s. 1827, kn. 1-2; **Thomas/ Putzo/ Reichold, Klaus** (Bölüm yazarı), s. 1112, kn. 1-4.

¹⁴⁴ **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 1251, kn.1; (**BLAH**), s. 2414, kn. 1-6; **Prütting/ Gehrlein**, s. 2023, kn. 1-5.

¹⁴⁵ **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 1253, kn. 4.

¹⁴⁶ İcra mahkemesi (Vollstreckungsgericht), Alman mahkeme teşkilatı içinde, sulh mahkemesinin (Amtsgericht) icra işlerinden sorumlu dairesi olarak yer alır (**Hess/ Mack**, s. 171). Bu sebeple, ZPO'nun çeşitli hükümlerinde (ZPO § 764, 766, 769, 828) icra işlerinde görevli mahkeme belirtilirken "Amtsgericht" kavramı değil, özellikle "Vollstreckungsgericht" kavramı kullanılmaktadır. Alman eyaletlerinde mahkeme teşkilatı, sulh mahkemesi (Amtsgericht- AM), asliye mahkemesi (Landgericht- LG) ve Alman Federal Eyalet yüksek mahkemelerinden (Oberlandesgericht- OLG) oluşmaktadır. Sulh mahkemeleri, mutlak surette ilk derece mahkemeleridir, ancak asliye mahkemeleri hem ilk derece hem de ikinci derece mahkemesi olarak da görev yapmaktadır. Eyalet yüksek mahkemeleri, asliye mahkemelerinin kararlarına karşı istinaf ve itiraza yetkili ikinci derece mahkemelerdir. Alman Federal Yargıtayı (Bundesgerichtshof- BGH) federal hukuk mahkemeleri hiyerarşisinde en üst basamakta yer almakta ve asliye ve eyalet yüksek mahkemelerinin kararlarını istinaf ve temyiz başvuruları bakımından incelemektedir (**Güralp, Ayşe Gülin**, Anglo- Amerikan ve Kıta Avrupası Medeni Yargılama Hukuku Sistemleri'ndeki Reform Çalışmaları, Yeni Gelişmeler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, İstanbul

Alacaklı, para alacağı için borçlunun taşınır malvarlığı haklarına yönelik takipte bulunmak isterse bu takipler, ZPO'nun § 753¹⁴⁷, 808¹⁴⁸, 809¹⁴⁹ maddelerine göre, icra memuru (Gerichtsvollzieher) tarafından yerine getirilecektir.

Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nun § 887¹⁵⁰, 888¹⁵¹, 890¹⁵² hükümleri gereğince, alacaklının konusu paradan başka olan alacağı hakkındaki icra takiplerinde ise, kural olarak görevli ve yetkili mahkemede yapılacak yargılama sonucu elde edilecek ilâm üzerine hükmü veren ilk derece mahkemesi, aynı zamanda alacaklının (davacının) talebi üzerine görevli icra organı olarak ilâmlı icra takibini de yürütecektir (karş. İİK m. 24-41).

2010, s. 13-14). Amtsgericht kavramı, HMK'da sulh ve asliye hukuk mahkemesinin görev bakımından ayrımıyla da doğrudan örtüşmemektedir. Zira Alman mahkeme teşkilatında *Amtsgericht* ve *Landgericht* arasındaki görev ayrımı, bu iki mahkeme de ilk derece mahkemesi olarak görev yaptığından, HMK'nın sulh ve asliye hukuk mahkemelerinin görev ayrımına ilişkin hükümlerinden farklı olarak 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'ndaki görev ayrımına ilişkin kriterlere uymaktadır. Örneğin bazı uyuşmazlıklarda doğrudan sulh mahkemesinin görevli olduğu belirtilerek GVG § 23, § 71/ I, bunun dışında malvarlığına ilişkin uyuşmazlıkların miktar ve değeri bakımından 5000 Euro parasal sınır öngörülmüş olup miktar ve değeri 5000 Euro ve altındaki uyuşmazlıklar için sulh mahkemesi (Amtsgericht), miktar ve değeri 5000 Euro üzerindeki uyuşmazlıklar bakımından ise asliye mahkemesi (Landgericht) görevlendirilmiştir (**Güralp**, s. 14.) Bu sebeple Landgericht'in yargı teşkilatımızdaki asliye hukuk mahkemesine karşılık geldiğini söylemek mümkündür. Amtsgericht ve Landgericht arasındaki görev ayrımına ilişkin olarak bkz. **Pohlmann**, s. 95, kn. 213; **Kissel/ Mayer**, s. 777, kn. 1-6. Alman medeni yargılamasında mahkemelerin derecelendirilmesinde piramit modeli hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Clark**, s. 110-111.

¹⁴⁷ **Prütting/ Gehrlein**, s. 1797, kn. 1; (**BLAH**), s. 2175, kn. 3-8; **Thomas/ Putzo/ Seiler** (Bölüm yazarı), s. 1095, kn.1.

¹⁴⁸ **Prütting/ Gehrlein**, s. 1978, kn. 1-2, 15; (**BLAH**), s. 2372, kn. 23, 25; **Thomas/ Putzo/ Seiler** (Bölüm yazarı), s. 1226, kn. 12.

¹⁴⁹ **Prütting/ Gehrlein**, s. 1985, kn. 1,7; (**BLAH**), s. 2372, kn. 2; s. 2373, kn. 4; **Thomas/ Putzo/ Seiler** (Bölüm yazarı), s. 1228, kn. 1.

¹⁵⁰ **Prütting/ Gehrlein**, s. 2331, kn. 8, 11; **Thomas/ Putzo/ Seiler** (Bölüm yazarı), s. 1383, kn. 6a, 11; (**BLAH**), s. 2372, kn. 2; s. 2593, kn. 3.

¹⁵¹ **Prütting/ Gehrlein**, s. 2340, kn. 8, 12; **Thomas/ Putzo/ Seiler** (Bölüm yazarı), s. 1387, kn. 14; (**BLAH**), s. 2372, kn. 2; s. 2603, kn. 8, 10.

¹⁵² **Prütting/ Gehrlein**, s. 2352, kn. 21. § 877, kn. 6a' ya atfen görevli olan genel mahkeme olarak ifade edilmektedir (**Thomas/ Putzo/ Seiler** (Bölüm yazarı), s. 1391, kn. 6a, s. 1395, kn. 32).

Alacaklı, ZPO'nun § 864-871 hükümleri kapsamında, para alacağını borçlunun taşınmaz malvarlığı haklarına yönelik olarak yapılacak takipten elde etmek isterse, görevli organ olarak yine icra mahkemesine başvurması gerekmektedir. Bu halde tapu dairesi aracılığı ile taşınmaz üzerinde ipotek kaydı oluşturulabilir, icra mahkemesi kararı ile taşınmazın yönetimi için kayyım ataması yapılabilir veya açık arttırma yoluyla taşınmaz satılır, elde edilen meblağdan alacaklının alacağını elde etmesi sağlanabilir¹⁵³.

İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde ipoteğin, ZPO § 867¹⁵⁴,ye göre, taşınmaz üzerinde tapu siciline tescili ile kurulma işlemi (Zwangshypothek), tapu dairesi tarafından yapılmaktadır. Bu takipler bakımından tapu dairesi, yaptığı işlemler ile icra organı olarak icra teşkilatı içerisinde değerlendirilmektedir¹⁵⁵. İcra organları hakkında yapılan genel açıklamalardan sonra, aşağıda sırasıyla bu icra organları hakkında görevli oldukları takip türü kapsamında detaylı bilgiler verilecektir.

1. Sulh Mahkemesinin Bir Dairesi Olarak İcra Mahkemesi

a. İcra Mahkemesinin Para Alacakları İçin Öngörülen İhtar Prosedüründeki (Mahnverfahren) Görevleri

İcra mahkemesi (Vollstreckungsgericht), ZPO § 764/ I ile GVG § 22/ I hükümlerine göre, Alman mahkeme teşkilatında, tek hâkimli bir mahkeme olan sulh mahkemesinin (Amtsgericht) bir dairesi olarak yer almaktadır¹⁵⁶. İcra takibinde

¹⁵³ Baur/ Stürner/ Bruns, s. 7, kn. 2.5.

¹⁵⁴ EJE (European Judicial Enforcement) Information Sheets- Germany (EU, "Information Sheet-Ger"), E-note 1-5, E- not: 2.IV (the Land Registry), <http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/note-2-actors-enforcement-1>, (E.T. 22.03.2019); Karşlı- İcra, s. 39; Çelikoğlu, s. 42; (BLAH), s. 2552, kn. 14-15; Prütting/ Gehrlein, s. 2277, kn. 1; Thomas/ Putzo/ Seiler (Bölüm yazarı), s. 1344, kn. 7.

¹⁵⁵ Rosenberg, H. C. Leo/ Schwab, Karl Heinz/ Gottwald, Peter, Zivilprozessrechts, 18. Aufl., München 2018, s. 546-547, kn. 3.

¹⁵⁶ Baur/ Stürner/ Bruns, s. 112-113, kn. 8.30; Thomas/ Putzo/ Seiler (Bölüm yazarı), s. 1024, kn. 6; Prütting/ Gehrlein, s. 2788, kn. 2; Guth, s. 9.

görevli organın, icra takibinin borçlunun hangi malvarlığı hakkına yönelik olarak yapılmasına göre değişiklik göstereceği ise yukarıda açıklanmıştır¹⁵⁷.

İcra mahkemesinin, ihtar prosedüründe (Mahnverfahren) ZPO'nun § 688- 703d hükümleri arasında düzenlenen çeşitli görevleri bulunmaktadır¹⁵⁸. İcra takip türü olmaktan ziyade bir dava usulü olarak kabul edilen bu özel prosedüre alacaklı, ancak alacağının sadece memleket parası ile ödenmesi gereken belli bir miktar paradan doğması halinde başvurabilmektedir¹⁵⁹. Bu prosedürde alacaklı, alacağını dava açmaya mecbur kalmadan, daha basit, hızlı ve az masrafta bulunarak elde edebilme imkânına sahiptir¹⁶⁰.

Alacaklının yerleşim yerindeki sulh mahkemesi, takibe konu alacağın miktar ve değerine bakılmaksızın ihtar prosedüründe münhasıran görevli ve yetkili mahkemedir

¹⁵⁷ Bkz. yuk. § 4, A, I, 1.

¹⁵⁸ **Kern, Christoph/ Diehm, Dirk/ Elden, Erkan** (Bölüm yazarı) / **Frauenknecht, Timm** (Bölüm yazarı), Zivilprozessordnung, 3. Aufl., Berlin 2017, s. 1330, kn. 1-3; **Musielak, Hans- Joachim/ Voit, Wolfgang**, Zivilprozessordnung, 16. Aufl., München 2019, s. 1691, kn. 1; **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 1344, kn.7; **Prütting/ Gehrlein**, s. 1978, kn. 1-2, 15; **(BLAH)**, s. 2372, kn. 23, 25; **Zöller, Richard**, Zivilprozessordnung, 32. Aufl., Köln 2018, s. 1390, kn. 4.

¹⁵⁹ ZPO § 688/ II b. 1'de Mahnverfahren usulüne hangi hallerde başvurulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre, takibin konusu olan alacak, alacaklının, Alman Federal Medeni Kanunu'nun (BGB) § 491- 508 maddeleri arasında düzenlenen sözleşmelerden doğan taleplerinden ileri geliyor ve ayrıca faiz alacağını da kapsıyorsa, ana sözleşmedeki BGB § 247'de sözleşmelerin sona ermesinde geçerli olan faiz oranına, sözleşme tarihinde BGB § 492/ II'ye göre, Avrupa Merkez Bankasının belirlediği efektif yıllık faiz oranının yüzde 12'sini aşan talepleri söz konusu ise Mahnverfahren'e başvuramaz. Hak ya da alacak, henüz yerine getirilmemiş bir karşı edime bağlı ve ödeme emrinin (Mahnbescheid) borçluya ilânen tebliğinin gerektiği bir hal var ise de alacaklı bu yola başvuramayacaktır.

¹⁶⁰ **Pohlmann**, s. 359, kn. 819; **Karslı-** Alman, s. 314; **Gören Ülkü**, s. 148.

(ZPO § 689/ I, II)¹⁶¹. İcra işlemleri ise esasen sulh mahkemesince görevlendirilen yardımcı adalet memuru (Rechtspfleger)¹⁶² tarafından yerine getirilir¹⁶³.

Alman Federal Medeni Usul Kanunu’nun 693. maddesinin birinci fıkrasına göre, alacaklının sulh mahkemesine icra takibi talebiyle başvurduğu günü takip eden iş günü içerisinde¹⁶⁴, sulh mahkemesi tarafından borçluya Türk hukukundaki ödeme emrine benzeyen bir ödeme ihtarı (Mahnbescheid) tebliğe çıkarılır¹⁶⁵. Ödeme ihtarı, hukuki niteliği bakımından icra edilebilir bir belge ya da ilâm değildir¹⁶⁶. Ancak borçlu ZPO § 692/ I, 4 hükmü uyarınca, iki haftalık itiraz süresi içinde ödeme ihtarına itiraz etmez ise¹⁶⁷ mahkeme, ZPO § 699/ I’e göre, alacaklının talebi üzerine Türk icra hukukunda,

¹⁶¹ Türk hukukunda alacağın miktar veya değeri bakımından icra daireleri arasında görev ayrımı söz konusu değildir. Alman hukukundan farklı olarak, ilâmsız icra takiplerinde görevli icra organı, icra dairesidir. İİK m. 50’ye göre, icra takiplerinde yetkili icra dairesine ilişkin olarak Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’ndaki yetkiye ilişkin hükümlere atıfta bulunulmuştur. HMK m. 447/ II’nin “Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18.06.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’na yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun bu hükümlerinin karşılığı olan maddelerine yapılmış sayılır” düzenlemesi gereği, HMK’da para ve teminat alacakları için öngörülen genel ve özel yetki kuralları (HMK m. 5-19) genel haciz yoluyla takipler için de uygulanır. Ayrıca İİK m. 50/ I’de sözleşmeden doğan alacaklar için sözleşmenin yapıldığı yerdeki icra dairesinin de yetkili olduğu hüküm altına alınmıştır (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 91).

¹⁶² Çalışmada “Rechtspfleger” kavramı için kullanılan yardımcı adalet memuru ifadesi yerine doktrinde, “sulh hukuk mahkemesinin zabıt kâtibi” kavramının da kullanıldığı görülmektedir. Bkz. **Karşlı-** İcra Tetkik Mercii, s. 41; **Karşlı-** Alman, s. 315; **Karşlı-** İcra, s. 38.

¹⁶³ **Gören Ülkü**, s. 148; **Arslan**, s. 57; **Konuralp**, s. 13-14. Yardımcı adalet memuru, takip şartlarının ve alacaklı olduğu iddiasındaki kişinin takip ehliyetinin bulunup bulunmadığını, ilgili talep için bu yola başvurulup başvurulamayacağını, alacaklının bu yolla alacağını elde etmede hukuken korunmaya değer bir yararının olup olmadığını ve takip ve yargılama harçlarının yatırılıp yatırılmadığını re’sen inceler (**Pohlmann**, s. 361, kn. 823; **Karşlı-** Alman, s. 322). Türk hukukunda genel haciz yoluyla takip yoluna başvurulması halinde, takip talebini alan icra müdürü/ memuru, İİK m. 58/ II; İİK Yön. m. 20/ II hükümleri çerçevesinde takip talebinde bulunması gereken hususları inceleyecektir.

¹⁶⁴ Bkz. ve karşı. İİK m. 61.

¹⁶⁵ RPfIG § 3/ III ve § 20/ I hükümleri uyarınca, ödeme ihtarı belgesi, yetkili ve görevli olan icra mahkemesinin (sulh mahkemesinin) yardımcı adalet memuru tarafından düzenlenir.

¹⁶⁶ **Walker**, s. 161.

¹⁶⁷ Türk hukukunda genel haciz yolu ile takipte borçlu, ödeme emrine süresi içinde itiraz etmediği takdirde ödeme emri kesinleşir (İİK m. 66/I) ve bu ödeme emri, alacaklının alacağına karine teşkil eder. Kesinleşen ödeme emri üzerine alacaklı, kural olarak borçlunun mallarını icra dairesi aracılığıyla haczedebilme hakkını edinirken (İİK m. 60/ I, b. 5) (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin**

borçlunun süresinde itiraz etmediği için kesinleşen ödeme emrine benzeyen ancak bu belgeden daha tesirli, alacağı gösteren ve icra edilebilir bir belge olan icra emri (Vollstreckungsbescheid)¹⁶⁸ düzenler¹⁶⁹.

Sulh mahkemesinin yardımcı adalet memuru tarafından düzenlenen ödeme ihtarına süresi içinde itiraz edilmediği takdirde bu belge, alacağın varlığını kanıtlayan başka bir belge olmasa bile, takibe konu alacağın esasının incelenmesine gerek kalmaksızın tek başına, alacağın varlığını kanıtlayan belge niteliğini kazanır. Böylece itiraz süresinin dolmasından sonra, belgenin tek başına bu haline dayanarak icra takibine devam edilebilir¹⁷⁰.

Borçlu, ZPO § 692/ I, II ve § 694 hükümleri uyarınca, kendisine gönderilen ödeme emrine süresi içinde itirazda bulunursa alacak, çekişmeli hale gelir ve uyuşmazlık konusu alacağın tahsiline ZPO § 696 vd. hükümlerine göre artık kendiliğinden, mahkemenin gördüğü bir dava olarak devam edilir. Bu halde alacaklının talebiyle başlatılan özel ihtar prosedürü (Mahnverfahren), alacaklının alacağını dava yoluyla elde etmesi için tüketilen bir ön başvuru usulü haline dönüşmüş olur¹⁷¹.

Özkan/ Özkes- İcra, s. 91). Alman ihtar prosedüründe ödeme ihtarına itiraz edilmemesi, alacaklıya sadece icra kararı çıkarabilmesi için mahkemeden talepte bulunma hakkı vermektedir (**Gören Ülkü**, s. 152).

¹⁶⁸ Buradaki icra emrinden kasıt, Türk icra hukukunda para alacakları hakkındaki ilâmlı icra takibi üzerine İİK m. 32'ye istinaden borçluya tebliğ edilen icra emri değildir. İlâmlı icradaki icra emri ile karışmaması için bundan sonra ihtar prosedürüne (Mahnverfahren) ilişkin yapılacak açıklamalarda söz konusu kavramı, Türk hukukunda, icra dairesi tarafından ilâmsız icra takiplerinde borçluya gönderilen ödeme emrine karşılık gelir şekilde kullanacağız.

¹⁶⁹ Borçlu, ödeme emrine itiraz ederek sözlü yargılamaya gelmezse alacaklı, gıyap kararı isteyebilir (**Pohlmann**, s. 364, kn. 831). ZPO § 699 hükmü kapsamında düzenlenen ödeme emri, ZPO § 794/ I, b. 4'de sayılan icrası kabil belgelerdendir. Aynı zamanda bu ödeme emri, ZPO § 700/ I'e göre geçici icra edilebilir bir gıyap kararıdır. Bu sebeple de aleyhine takip yapılan borçluya icra kararı tebliğ edildikten sonra borçlu, bu karara karşı itiraz edilebilir (**Karşı-** İcra, s. 17). Ayrıca Vollstreckungsbescheid kavramı, kabul hükmündeki gıyabi karar olarak da ifade edilmektedir (**Çelikoğlu**, s. 44).

¹⁷⁰ **Karşı-** Alman, s. 316.

¹⁷¹ **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 1009, kn. 4-5; **Karşı-** Alman, s. 316.

Türk ilâmsız icra takibinden farklı olarak İhtar prosedüründe (Mahnverfahren) icra işlemleri, sulh mahkemesi huzurunda ve bünyesinde çalışan yardımcı adalet memuru tarafından yürütülse bile, ihtar prosedürü içinde verilen kararlar, (Mahnbescheid ve Vollstreckungsbescheid) birer mahkeme kararıdır¹⁷². Türk icra hukukunda ise icra takipleri esnasında icra dairesi tarafından yapılan işlemler, icra takip işlemidir. Hukuki nitelik bakımından mahkeme kararı değildir¹⁷³. İcra takiplerinden sorumlu bu iki organın yaptığı bu işlemler hakkında ortaya çıkan hukuka aykırılık iddialarının hangi mercii önünde ve nasıl ileri sürülmesi gerekeceği noktasında oluşan farklılıklar, çalışmanın ilerleyen kısımlarında detaylı olarak incelenecektir¹⁷⁴.

b. İcra Mahkemesinin ZPO § 828-863 ile § 864-871 Kapsamındaki İcra Takiplerinde Görevleri

İcra mahkemesi, icra teşkilatında yer alan görevli icra organlarından biridir. Yetkili icra mahkemesi, icra takibinin yapıldığı ya da yapılması gereken yerdeki sulh mahkemesidir (ZPO § 764/ I ve II). Bu mahkeme, ZPO § 802 hükmü gereğince, münhasıran yetkili mahkemedir. Bu sebeple taraflar kendi aralarında yetkisiz bir mahkemeyi, yetkili olarak kararlaştıramazlar¹⁷⁵.

İcra mahkemesinin görevli olduğu icra takiplerindeki iş ve işlemlerin, az bir kısmı icra mahkemesi hâkimi aracılığıyla; çoğunluğu ise yardımcı adalet memuru tarafından yerine getirilmektedir¹⁷⁶. Bu kapsamda icra mahkemesi hâkimi tarafından yardımcı adalet memuruna, ZPO § 828-863 maddeleri arasında düzenlenen borçlunun üçüncü kişilerdeki alacak ve diğer malvarlığı haklarına ilişkin icra takipleri ile ZPO §

¹⁷² **Karsh-** İcra, s. 13; **Prütting/ Gehrlein**, s. 1985, kn. 1, 7; **(BLAH)**, s. 2038 vd., kn. 1 vd.; **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 998 vd., kn. 1 vd.

¹⁷³ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Arslan**, s. 46-50.

¹⁷⁴ Bkz. aşa. § 8, E, I.

¹⁷⁵ **Brox/ Walker**, s. 10, kn. 13.

¹⁷⁶ Bkz. aşa. § 4, A, II, 3, c.

864- 871’de hüküm altına alınan borçlunun taşınmaz ve taşınmaz niteliğinde sayılan malvarlığı unsurlarına el konulmasına ilişkin takiplerin yürütülmesi devredilmektedir¹⁷⁷. Buradan da anlaşılabacağı üzere icra mahkemesi hâkiminin bizzat görmesi gereken işler daha dar kapsamda kalmaktadır.

İcra mahkemesi hâkimi bilhassa, ZPO § 766’da düzenlenen, icra memurunun görevlendirildiği icra takibinin konusu veya türüne karşı hukuka aykırılık iddiaları hakkında yapılan şikâyet başvuruları ile yardımcı adalet memurunun görevli olduğu işlerdeki muhafaza tedbirlerine ilişkin kararlara karşı¹⁷⁸ yapılan şikâyet başvuruları hakkında karar vermektedir. Ayrıca RPflG § 11’de düzenlenen yardımcı adalet memurunun kararlarına karşı gidilen hukuki çarelerden RPflG § 11/ I’de hüküm altına alınan, acele şikâyet (sofortige Beschwerde)¹⁷⁹ ve RPflG § 11/ II’ye göre yapılan şikâyet (Beschwerde) başvuruları da yine icra hâkimi tarafından incelenmektedir.

2. Genel Mahkeme (Tahkikat Mahkemesi, Prozessgericht)

Genel mahkemeler takip prosedürü içinde ilk derece icra organı olarak, diğer icra organlarına nazaran daha az görev üstlenmiştir. Genel mahkemeler, ZPO § 887 vd.’da düzenlenen bir işin yapılmasına veya yapılmamasına ilişkin ilâmların icrasında, borçlu tarafından şahsen ifası gereken ve gerekmeyen edimlerin ifası hakkındaki ilâmlı icra takiplerinde, konu ve yer bakımından, münhasıran görevlidir (ZPO § 802).

İlk derece mahkemesi olarak kabul edilen genel mahkemelerde yardımcı adalet memurları görevlendirilmesine rağmen, yukarıda açıklanan ilâmlı icra takipleri

¹⁷⁷ Çelikoğlu, s. 47.

¹⁷⁸ İcra takibine ilişkin olarak takip borçlusuna ait kilitli yerlerin açtırılması veya borçlunun banka kartlarına el konulmasına ilişkin kararları birer örnektir (Özekes, Muhammet, İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Ankara 1999, (Özekes- İhtiyati), s. 82).

¹⁷⁹ Alman icra takip prosedüründe ZPO 793’de hüküm altına alınan ve duruşma yapılmaksızın veya borçlu dinlenilmeksizin verilen kararlara karşı başvuru olan “Die sofortige Beschwerde” kavramına karşılık olarak Türk hukukunda, hem acele şikâyet (Pekcanitez/ Simil, s. s. 54, kn. 163; Akil-Yardımcı, s. 293; Gilles, Peter, (Çev. Haşhaş, Abdülkadir), “Almanya’da Kararlara Karşı Kanun Yolları: Çeşitlilik, Karmaşıklık, Klişeler Ve Sorgulanabilir Meşruiyet”, DEÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, (s. 123-132), Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan (Basım Yılı: 2015), (Gilles, Çev. Haşhaş- Meşruiyet), s. 126) hem de acele itiraz (Karşılı- İcra, s. 71) ifadeleri kullanılmaktadır.

bakımından yerine getirilmesi gereken işlerin yardımcı adalet memuruna devredilmesi mümkün olmadığından, mutlaka hâkim tarafından yerine getirilmesi gerekir¹⁸⁰.

Genel mahkemelerin ZPO § 887, 888, 890’da düzenlenen icra takip prosedürü kapsamında verdiği kararlarına karşı, acele şikâyet yoluna başvurulur (ZPO § 793). Genel mahkemelerin icra takipleri bakımından görevli oldukları diğer bir konu ise, kiralanan taşınmazın tahliyesi ve teslimine ilişkin ilâmlı icra takiplerinde ZPO § 721 ve § 794a hükümleri uyarınca, taşınmazın tahliye (Raumungstiteln) ve teslimine ilişkin kararı (Raumungsschutz) vermeleridir¹⁸¹.

3. Yardımcı Adalet Memuru (Rechtspfleger)

Görevleri ve hukuki statüsü, Yardımcı Adalet Memuru Kanunu’nda¹⁸² (RechtspflegerGesetz- RPflG) düzenlenen yardımcı adalet memuru (Rechtspfleger), üç yıllık stajı tamamlayan ve bu staj sonunda yapılacak yargı memurluğu sınavını kazandıktan sonra bu ünvanla atanan üst düzey bir yargı memurudur (RPflG § 2/ I)¹⁸³.

¹⁸⁰ **Brox/ Walker**, s. 11, kn. 15. Özel hukuktan kaynaklanan uyuşmazlıklardan yardımcı adalet memuruna devredilebilecek olanların yer aldığı RPflG § 20/ b. 17 uyarınca, yardımcı adalet memuruna devredilebilecek işler, Alman Federal Medeni Usul Kanunu’nun sekizinci kitabında düzenlenen cebri icra işlemleridir. Ancak bendin devamında, bu işlerin devredilebilmesi için, söz konusu işlemlerin icra mahkemesince ya da bu mahkemece istinabe edilen bir mahkeme tarafından ya da ZPO § 848, 854, 855 hükümlerindeki hallerde başka bir sulh mahkemesince ya da ZPO § 873’e göre, paylaşırma (taksim) mahkemesince yerine getirilmesi gereken işlemlerden olması gerektiği ifade edilmektedir. ZPO § 887 vd. hükümleri bu kapsamda yer almadığından söz konusu icra takiplerindeki işler, yardımcı adalet memuruna devredilemeyecek; her zaman bizzat hâkim tarafından yürütülecektir (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 545, kn. 5).

¹⁸¹ Genel mahkemelerin icra takiplerinde görevli oldukları diğer işler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Gaul/ Schilken/Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 474, kn. 16.

¹⁸² 05.11.1969 tarihli bu Kanun’un son hali, 14.04.2013 tarihinde (BGBl. I S. 778, 2014 I S. 46) resmî gazetede yayımlanmıştır. Kanun, en son 19.03.2020 tarihinde (BGBl. I S. 541) değişikliğe uğramıştır. Yürürlükteki Kanun metni için bkz. http://www.gesetze-im-internet.de/rpflg_1969/BJNR020650969.html#BJNR020650969BJNG00010, (E.T. 23.03.2020).

¹⁸³ **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 146, kn. 1; **Gaul, Hans Friedhelm**, “Der Rechtspfleger als Vollstreckungsorgan und Entscheidungsorgan in der Zwangsvollstreckung”, Festschrift für Rolf Stürner zum 70. Geburtstag, (Rolf Stürner 70. Yaş Armağanı), Tübingen 2013, (s. 687-739), (**Gaul- Der Rechtspfleger**), s. 687; **Arnold, Egon**, Stellung und Aufgaben des Rechtspflegers, (Kommentar zum Rechtspflegergesetz vom 8. Februar 1957), s. 47; **Haschied, J. Walther**, “Der Rechtspfleger in der Gerichtsorganisation- eine Wiederbesinnung”, Liber amicorum Walter F., (LindacherWalter F. Lindacher’a Armağan), 2007, (s. 29-67), s. 30; **Ule, Hans Micheal**, Der Rechtspfleger und sein

Karşılaştırmalı hukuk çalışmalarında en sık rastlanılan durum, aynı kurum ve kavramların farklı ifadelerle dilimize çevirisinin yapılmış olmasıdır. Bununla birlikte ilgili kavram ve kuruma, ulusal hukukta aynı ya da benzer kavram ve kurumların bulunup bulunmadığının doğru bir şekilde tespit edilmesi gerekmektedir. Çalışmada bahsi geçen kavramların farklı ve benzer yönlerinin, birbirine paralel bir şekilde açıklanarak bu olgunun çalışmaya yansıtabilmesi, çalışmayı özgün kılacak en temel etmendir. Bu sebepler ve açıklamalar birlikte düşünüldüğünde dilimize, yardımcı adalet memuru şeklinde tercüme ederek kullanmayı tercih ettiğimiz Rechtspfleger kavramı için, “yargı memuru¹⁸⁴”; “yardımcı adalet memuru¹⁸⁵”; “adli hizmet uzmanı¹⁸⁶”; “yüksek düzey mahkeme kâtibi¹⁸⁷”; “hâkim yardımcısı¹⁸⁸” olmak üzere çeşitli ifadelerin kullanıldığını belirtmek gerekir.

Çevirilerdeki farklılıklara değinmemizin sebebi, bu kavrama hukukumuzda özdeş bir görevli bulunmaması dolayısıyla yeknesak bir terim kullanmanın,

Richter, 1983, s. 16-17, kn. 44-45; **Akil, Cenk**, “Alman Yardımcı Adalet Memuru Yasası”, EÜHFD, Sa. 1-2, Y. 2011, (s. 287-309), (**Akil- Yardımcı**), s. 288 vd.; **Bilgin, Akgün**, Almanya’da Hukuk Eğitimi, Ankara 2018, s. 129.

¹⁸⁴ **Kıyğı, Osman Nazım**, Wörterbuch der Rechts-und Wirtschaftssprache, Almanca -Türkçe, Hukuk ve Ekonomi Terimleri Sözlüğü Kısım II, Münih 1999, s. 635; **Yelbaşı, Cengiz**, Fransızca-İngilizce-Almanca Karşılıklarıyla Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü, Ankara 2014, s. 719.

¹⁸⁵ **Lessing, Volker**, “Türk Alman Dostluğunun Bağlantı Halkasını Teşkil Eden “Alman Yardımcı Adalet Memuru” (Rechtspfleger) Kimdir?” (Çev.: **Özcan Bilge / Özcan Fırat**), AÜHFD, C. 40, Y. 1988/ 1-4, s. 348 vd.; **Üstündağ-** Reorganizasyon, s. 720; **Erdem, Murat**, “Avusturya Yardımcı Adalet Memuru Kanunu”, (Çeviri), SaÜHFD, C. 2, Sa. 1, Temmuz 2014, (s. 135-154), (**Erdem-Kanun**), s. 135; **Akil- Yardımcı**, s. 288 vd.; **Furtun, Hakan/ Gürler, Cemalettin**, “Alman ve Türk Hukuklarında Adli Hizmet Uzmanlığı-Rechtspfleger Kurumuna Kısa Bir Bakış”, ABD., C. 65, Sa. 2, Y. 2007, (s. 58-60), s. 58.

¹⁸⁶ **Furtun/ Gürler**, s. 58.

¹⁸⁷ **Rapor-Avusturya**, s. 14.

¹⁸⁸ **Kurt Konca, Nesibe**, “Hâkim Yardımcılığı Kurumu ve Türkiye’de Uygulanabilirliği, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı- SETA Yayınları” İstanbul 2016, s. 26, https://setav.org/assets/uploads/2016/11/2016102_4155749_hâkim-yardimciligi-kurumu-pdf.pdf, (E.T. 15.02.2019); **Meriç, Nedim**, “Alman Hâkim Yardımcılığı Kanunu Çevirisi”, MİHDER, C. 7, Sa. 20, Y. 2011/3, İstanbul 2011, (s. 13-42), (**Meriç- Alman**), s. 13.

Rechtspfleger'in farklı görevler üstlenmesinden dolayı mümkün olamayacağını ifade edebilmektir¹⁸⁹.

Çalışmada icra teşkilatları ve bu teşkilatlarda yer alan görevlileri incelenen bazı devletlerin ulusal hukuklarında icra görevlilerini ifade etmek için, aynı terimin kullanıldığı görülmektedir¹⁹⁰. Ancak farklı ülkelerde, icra görevlisini ifade etmek için aynı kavram kullanılıyor olsa da bu görevlileri açıklarken ilgili kavrama karşılık olarak aynı terimi birebir şekilde çevirerek kullanmak kanaatimizce uygun olmayacaktır.

Farklı ülkelerin ulusal icra ve mahkeme teşkilatlarındaki bu görevliler, aynı şekilde tercüme edilmiş olsalar da icra takiplerini ve Kanunlar tarafından kendilerine devredilen diğer iş ve işlemleri, farklı görev ve yetkilerle donatılarak yerine getirmektedir. Bu sebeple görevliler, aynı kavram ile ifade edilmiş olsa da görevleri, yetkileri ve yaptıkları işlerin kapsamı farklılıklar arz etmektedir¹⁹¹.

a. Genel Olarak

Yardımcı adalet memurları, Alman hukuk sistemi içinde sosyal, politik ve ekonomik nitelikli birçok önemli görevleri yerine getirmektedir. Ortaya çıkışlarından itibaren özellikle Anayasa hukuku bakımından hukuki statülerine ilişkin yıllar süren çeşitli tartışmalara konu olmalarına rağmen¹⁹², yürürlükteki Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'ndan da anlaşılacağı üzere, adli teşkilat içerisinde bu memurlar, hâkimin yanında görev yapmaları bakımından önem arz eden bir konuma sahiptirler¹⁹³.

Kanunlar aracılığıyla kendilerine verilen görevler bakımından yardımcı adalet memuru, Alman mahkeme teşkilatında “yargının (üçüncü gücün) ikinci sütunu¹⁹⁴”

¹⁸⁹ **Konuralp**, s. 13-14, dn. 36.

¹⁹⁰ Bkz. aşağıda § 4, A, II, 2, b.

¹⁹¹ Bkz. ve karşı aşağıda § 4, A, II, 3, c; § 4, B, II, 2, b.

¹⁹² **Gaul**- Der Rechtspfleger, s. 700-705; **Habscheid**, s. 30 vd.

¹⁹³ **Bilgin**, s. 131.

¹⁹⁴ **Kurt Konca**, s. 26.

olarak ifade edilmektedir. Zira yardımcı adalet memurları, hâkimin yanında ancak bağımsız ve özel bir mahkeme organı olarak görev yapmaktadır. Onlar da tıpkı hâkimler gibi sadece hukuk ve kanunlar ile bağlıdır, başka bir ifadeyle görevlerini ifa ederken devletin diğer kurumlarından emir almazlar¹⁹⁵.

Yardımcı adalet memurluğu kurumunun ortaya çıkmasında, 01.06.1909 tarihinde Alman Federal Medeni Usul Kanunu değişikliğiyle, zabıt kâtiplerine, hâkimin görevleri arasında sayılan örneğin, yargılama giderlerinin hesaplanması ve ödeme emirlerine icra edilebilirlik şerhi verilmesi gibi kısa sürede ve basit bir şekilde yapılabilen işlerin tevdi edilmesi, bir başlangıç olarak kabul edilmektedir¹⁹⁶. Hâkime ait bu görevlerin zabıt kâtiplerince yerine getirilmesine ilişkin düzenlemeler, eyalet adli yönetimleri tarafından hazırlanan iç düzenlemeler (yönetmeliklerle) aracılığıyla eyaletler bazında zaman içinde kabul edilmeye başlanmıştır. İlk defa Prusya bölgesine ait yönetmelik ile 28.05.1923'te (PreußJMBI, S. 401), hâkime ait olan belli bazı işlerin devredildiği görevli olarak zabıt kâtibinden farklı bir şekilde yardımcı adalet memuru (Rechtspfleger) kavramı kullanılmaya başlanmıştır¹⁹⁷.

Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'nun ilk kez 1957 yılında yürürlüğe girmesi¹⁹⁸ ve yardımcı adalet memurlarına bu Kanun aracılığıyla hâkimlere ait çeşitli işlerin devredilmesiyle birlikte, hâkimlerin yargısal olmayan diğer iş ve faaliyetlerindeki iş

¹⁹⁵ **Ule**, s. 18-20, kn. 48-52; **Abel, Wolfgang**, “Der Rechtspfleger im Rechtssystem der Bundesrepublik Deutschland”, Ankara Law Review, C. 1, Sa. 2, (Kış 2004), (s. 177-200), s. 178; **Kurt Konca**, s. 26-27. Yardımcı adalet memurları, bu özellikleri bakımından Türk icra müdürlerine benzetilmektedir. Bkz. ve karş. aşı. § 8, A, I.

¹⁹⁶ **Kurt Konca**, s. 26.

¹⁹⁷ **Dörndorfner, Josef/ Dallmayer, Peter/ Eickmann, Dieter**, Rechtspflegergesetz Kommentar, 2. Aufl. 2014, s. 29, kn. 21-22. Yardımcı adalet memurluğu kurumunun tarihi süreçte, 1906-1920, 1928-1943, 1945 1951, 1957, 1969 yılları ve bu yıllar arasında geçirdiği reform çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 28-35.

¹⁹⁸ 08.02.1957, BGBl. 1957 I, 18, 44. **Rellermeyer, Klaus / Hintzen, Udo/ Georg, Manfred**, (Bölüm yazarı), Rechtspflegergesetz Kommentar, 8. Aufl. 2015, s. 2, kn. 8.

yüklerinin hafifletilerek, gerçek anlamda yargısal görevleri ve işleri yapabilmeleri için onlara daha fazla zaman sağlanması amaçlanmıştır¹⁹⁹.

Yardımcı adalet memuru, Yardımcı Adalet Memuru Kanunu tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirmektedir (RPfLG § 1). RPfLG § 9'a göre, yardımcı adalet memuru, görevinde bağımsız olup sadece hukuka ve kanuna bağlıdır²⁰⁰. Yardımcı adalet memuru, kendisine tanınan yetki sınırı çerçevesinde adeta bir hâkim gibi karar verebilmektedir²⁰¹. Ancak yardımcı adalet memurları ne Alman Federal Anayasası anlamında ne de Mahkeme Teşkilatı Kanunu hükümleri çerçevesinde hâkim statüsündedir. Yardımcı adalet memurları, hâkimin kişisel bağımsızlığı teminatından da yararlanamamaktadır²⁰².

b. Yardımcı Adalet Memuru Olmak İçin Aranılan Şartlar

Almanya'da yardımcı adalet memuru olarak görev yapmak isteyen bir memur adayının, bu mesleğin icrasında devlet memuru statüsünde olmasından mütevellit, Kanunlarda öngörülen, devlet memurluğunun gerektirdiği şartları taşıması gerektiği gibi adayın görevlendirileceği iş ve işlemleri yapabilmesi için ayrıca özel eğitim şartlarını da sağlaması gerekmektedir.

aa. Yardımcı Adalet Memuru Olmak İçin Aranılan Genel Şartlar

Yardımcı adalet memurluğunun, tarihi köken olarak özgün bir meslek olmasından ziyade, zabıt kâtipliğinden esinlenilerek ortaya çıktığı yukarıda detaylı bir şekilde açıklanmıştı. Bu bakımından yardımcı adalet memurluğu aslen zabıt kâtibi

¹⁹⁹ **Kurt Konca**, s. 25; **Furtun/ Gürler**, s. 58.

²⁰⁰ Aynı yönde çeviri için bkz. **Akil-** Yardımcı, s. 292; **Aras**, s. 83.

²⁰¹ **Habscheid**, s. 37. 1998 yılında RPfLG'nin 11. maddesine getirilen yardımcı adalet memurlarının kararlarına karşı başvurulacak müracaat yollarına ilişkin hüküm incelendiğinde bu husus açıkça görülmektedir. Zira burada, yardımcı adalet memurunun kararlarına karşı gidilebilecek müracaat yolları olarak hüküm altına alınanlar, esas olarak mahkemeler için öngörülen (caiz olan) kanun yollarıdır (**Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 146, kn. 1).

²⁰² **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 146, kn. 1.

olma niteliğini haiz ve ancak özel bir eğitim aldıktan sonra yardımcı adalet memurluğu sınavında başarılı olan orta ve üst dereceli yargı memurları arasından atanacak adayların memuriyetini ifade etmektedir²⁰³. Buna göre, orta ve üst dereceli yargı memuru olmak için Eyaletlerde Görevli Devlet Memurları'nın Statüsü Hakkında Kanun'unda (Gesetz zur Regelung des Statusrechts der Beamtinnen und Beamten in den Ländern; Beamtenstatusgesetz- BeamStG)²⁰⁴ öngörülen şartların sağlanması²⁰⁵, yardımcı adalet memuru adayları bakımından da geçerli olacaktır²⁰⁶.

bb. Yardımcı Adalet Memuru Olmak İçin Aranılan Eğitim Şartları

Yardımcı adalet memuru olmak için gereken eğitim şartları, ilk defa, 1941 yılında Yardımcı Adalet Memuru Eğitim Düzenlemesi (Rechtspflegerausbildungsordnung- RpflAO) ile ülke çapında bağlayıcı olmak üzere düzenlenmiştir. 1945 yılından sonra, Baden, Bayern, Berlin, Hamburg, Nordrhein-Westfalen, Reihnland-Pfalz, Schleswig-Holstein eyaletleri, bu düzenlemeye dayananak kendi eyalet içi düzenlemeleriyle ilgili eyalet bazında bağlayıcı olan eğitim yönetmelikleri çıkarmışlardır. Diğer eyaletlerde ise, söz konusu eğitim düzenlemesi, imparatorluk sınırları boyunca geçerli olmaya devam etmiştir²⁰⁷. Yardımcı adalet

²⁰³ Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann, s. 80, kn. 11.

²⁰⁴ 05.02.2009 tarihinde (BGBl. I S. 160) yayınlanarak yürürlüğe giren metin için bkz. http://www.gesetzeiminternet.de/bbg_2009/BJNR016010009.html#BJNR016010009BJNG00010000, (E.T. 20.03.2020).

²⁰⁵ BeamStG § 7 gereğince, memur olarak atanacak kişinin, Alman vatandaşı olması veya Alman Federal Anayasası'nın 116. maddesinin birinci fıkrası uyarınca sonradan Alman vatandaşlığına geçmiş olması (Avrupa Birliği üyesi diğer bir devlet vatandaşı olması veya Avrupa Ekonomik Alanı Anlaşması'na taraf olan bir devlet vatandaşı olması ya da Almanya Federal Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği'nin sözleşmeli olarak mesleki niteliklerin tanınması hakkı öngördüğü diğer bir ülke vatandaşı olması) gerekmektedir. Bununla birlikte, devlet memuru adayı, Alman Federal Anayasası'na ve Kanun'larına sadakatla bağlı kalma ve söz konusu Kanun'ları, sadakatla uygulama yükümlülüğüne altındadır. Türk Devlet Memurları Kanunu'nda açıkça düzenlenen, Devlet memuriyetine girişte 18 yaşını doldurmuş olma şartı ise, Alman hukuku bakımından aranmamaktadır. Bkz. ve karşı. DMK m. 40.

²⁰⁶ Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann, s. 72, kn. 85.

²⁰⁷ Rellermeyer/ Hintzen/ Georg, (Bölüm yazarı), s. 64, kn. 1; Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann, s. 77, kn. 2.

memurlarının eğitim şartları, ilk defa 1957 yılında Yardımcı Adalet Memuru Kanunu ile federal çapta bir Kanun ile düzenlenmiştir²⁰⁸.

Kişinin yardımcı adalet memurluğu mesleğine atanabilmesi için, esas itibariyle, lise diplomasına sahip, başka bir ifadeyle herhangi bir üniversiteden eğitim alabilmek için gerekli eğitim seviyesine erişmiş olması gerekmektedir²⁰⁹. Yardımcı adalet memuru (yargı erki memuru), üç yıllık stajı tamamlayarak bu staj sonunda yapılacak yargı memurluğu sınavında başarılı olduktan sonra yardımcı adalet memuru olarak atanmaktadır (RPflG § 2/ I c. 1, 2) ²¹⁰. Bu stajda, bir yüksekokul nezdindeki ya da onunla eş değer bir eğitim kapsamında, memura bilimsel bilgi ve metotlar ile yardımcı adalet memurunun görevlerini yerine getirirken ihtiyaç duyacağı mesleki yetenek ve bilgiler öğretilmektedir (RPflG § 2/ I c. 3) ²¹¹.

Staj, en az onaltı aylık uzmanlık eğitimi ve mesleki pratiğe yönelik eğitimden oluşmaktadır. Mesleki pratiğe yönelik eğitim, öncelikle yardımcı adalet memurunun görevlerini kapsayan, en az bir yıl süreli bir eğitim programını ifade etmektedir. Staja yüksekokula girme yeterliliğine sahip olanlar ya da buna eş bir eğitim alanlar kabul edilmektedir (RPflG § 2/ II c. 1) ²¹².

Merkezi yargı teşkilatının memurlarından, meslek sınavından sonra en az üç yıl merkezi adalet teşkilatında görev yapmış olan ve o zamana kadarki çalışma performansıyla yardımcı adalet memurluğu için uygun görülenler, yardımcı adalet

²⁰⁸ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 78, kn. 2; **Rellermeyer/ Hintzen/ Georg**, (Bölüm yazarı), s. 64, kn. 1.

²⁰⁹ **Rellermeyer/ Hintzen/ Georg**, (Bölüm yazarı), s. 82-83, kn. 58-63; **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 79, kn. 8; **Akil- Yardımcı**, s. 288; **Kurt Konca**, s. 26.

²¹⁰ Orta ve üst dereceli yargı hizmetlerinde görevli olan memurların, yardımcı adalet memuru olarak görev yapabilmelerinin ön koşulunu bu üç yıllık staj oluşturmaktadır (**Erbsland, Manfred**, *Öffenrechtlichen Personalausgaben: eine emprschise Analyse für die Bundesrepublik Deutschland, Allokation im Marktwirtschaftlichen System*, Bd. 32, 1991, s. 10 vd.).

²¹¹ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 81, kn. 12; **Lessing**, s. 365; **Akil- Yardımcı**, s. 288; **Kurt Konca**, s. 26.

²¹² **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 81, kn. 12; **Lessing**, s. 365; **Akil- Yardımcı**, s. 288.

memurluğu eğitimine kabul edilmektedir. Eyaletler, merkezi adalet teşkilatında geçen sürenin altı aya kadarki kısmının mesleki eğitim süresinden sayılmasını kararlaştırabilmektedir (RPfLG § 2/ II c. 2, 3)²¹³. Ayrıca eyaletler, yardımcı adalet memuru adaylarının eğitimleri hakkında tercihan daha detaylı düzenlemeler öngörebilirler²¹⁴ (RPfLG § 2/ VI).

Yardımcı adalet memuru olabilmek için hukuk fakültesi mezunu olma veya lisans eğitimi alma zorunluluğu bulunmamakla birlikte²¹⁵, üç yıllık meslek yüksekokulundan²¹⁶ mezun olma ve yargı alanında staj yapmış olma şartları aranmaktadır²¹⁷.

Almanya'da yardımcı adalet memuru olmak için mezun olunması gereken meslek yüksekokulunun Türkiye'deki karşılığının, adalet meslek yüksekokulları olduğu söylenebilir. Ancak, ülkemizdeki adalet meslek yüksekokullarındaki eğitim süresi, Almanya'daki meslek yüksekokullarının aksine üç değil, iki yıldır²¹⁸. Lise ve

²¹³ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 82, kn. 16; **Akil-** Yardımcı, s. 288, 289.

²¹⁴ Eyaletler, hazırladıkları eyalet içi yönetmelik ve diğer kanuni düzenlemeler ile örneğin, eğitim süresinin uzatılması ya da eğitim içeriklerinin çeşitlendirilmesi ve yardımcı adalet memurluğu sınavı hakkında detaylı hükümler getirebilirler. Ancak RPfLG'de hüküm altına alınan ve eğitim süresi üç yıl olan meslek yüksekokul mezuniyeti şartı aranmasını eyalet içi düzenlemeler ile değiştiremezler (**Rellermeyer/ Hintzen/ Georg**, (Bölüm yazarı), s. 80, kn. 11). Eyalet bazında düzenlenen, yardımcı adalet memurlarının eğitim ve meslek sınavına ilişkin yürürlükteki yönetmelik ve iç düzenlemeler için bkz. **Rellermeyer/ Hintzen/ Georg**, (Bölüm yazarı), s. 91-92, kn. 95-96.

²¹⁵ Fransız icra yetkilisi bakımından ise hukuk fakültesi mezunu olmak, icra yetkilisi olabilmek için öngörülen şartlar arasındadır. Bkz. ve karş. aşa. § 4, C, II, 1, a, bb, aaa.

²¹⁶ Yardımcı adalet memurunun sadece üç yıl süren bir eğitim ile adli yönetim (Justizverwaltung) alanında yeterli derecede eğitilmesi mümkün değildir. Üç yıllık bu eğitimde, memura, sadece genel olarak mesleki faaliyetlerini sürdürebilmesi için gereken genel hatları kapsayan bir eğitim verilebilir. Bu nedenle, yardımcı adalet memurları için, Kuzey Ren-Vestfalya'da Kamu Yönetimi Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde İdari İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı kurulmuştur. Söz konusu program, yönetsel, idari ve hukuki alanlara ilişkin derslerin bir arada yürütüldüğü, altı ay süreli yoğunlaştırılmış bir eğitimi içermektedir (**Rellermeyer/ Hintzen/ Georg**, (Bölüm yazarı), s. 67, kn. 8).

²¹⁷ **Rellermeyer/ Hintzen/ Georg**, (Bölüm yazarı), s. 79, kn. 50; **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 82, kn. 16-17; **Kurt Konca**, s. 25; **Akil-** Yardımcı, s. 292.

²¹⁸ **Kurt Konca**, s. 25. Adalet meslek yüksekokullarında öğrenim, iki yıl süreli ve genellikle dört dönemdir. Öğrenciler bu iki yıllık eğitim süresi kapsamında, başta hukuk ve adalet alanlarına ilişkin

dengi eğitim kurumlarından mezun olunarak mezuniyet şartı sağlanabileceği gibi, yargı hizmetlerinin orta dereceli memur kadrosunda başarılı bir şekilde çalışarak iş deneyimi sahibi olmuş ve yüksekokulda eğitim görmek için dışarıdan giriş sınavını kazanmış olanlar da yine yardımcı adalet memurluğu için başvuru yapabilmektedir²¹⁹.

Yardımcı adalet memurluğu eğitimi, adayın, mesleki olarak kendisine devredilen iş ve işlemler hakkında bağımsız olarak karar verebilmesi için hukuk dersleri başta olmak üzere, çeşitli alanlarda edinmesi gereken bilgileri kapsamaktadır²²⁰.

Yardımcı adalet memuru olmak için yüksekokulda eğitim gören aday öğrenciler, öğrenimleri boyunca görevlerine son verinceye kadar üst derece yargı hizmetleri memuru statüsündedir. Memur statüsüne sahip oldukları için de bütün eğitimleri süresince, maaş almaktadırlar. Bu durum, eğitim sonundaki sınavda başarısız olmalarına kadar devam eder²²¹.

temel bilgi dersleri olmak üzere, üniversitelere göre çeşitli farklılıklar gösterebilen, meslek dersleri, genel kültür dersleri, ofis, bilişim dersleri ile seçmeli dersler ve genel kültür dersleri görmektedir. Ayrıca adalet meslek yüksekokulu öğrencilerinin bir kısmının mezuniyetten sonra dikey geçiş sınavıyla hukuk fakültesi veya kamu yönetimi alanlarındaki lisans programlarına geçme ihtimali de göz önünde bulundurularak, bu geçişe yardımcı olabilecek derslere de eğitim programı kapsamında yer verilmektedir. Adalet meslek yüksekokulları öğrencileri, her üniversitede farklı sürelerde olmak üzere mecburi staja tabidirler. Bu stajlar, % 99 oranında adliyelerdeki çeşitli birimlerde yaptırılmaktadır. Böylece öğrencilere, teorik ve uygulama hakkında edindikleri bilgileri, çalışma hayatında bizzat kullanarak ileriye yönelik olarak meslek hayatlarında deneyim kazandırılmaktadırlar. Adalet meslek yüksekokulları, örgün olarak I. öğretim (gündüz), II. öğretim (gece) ve uzaktan eğitim yoluyla öğretim yapabilmektedir. Örgün eğitimde dersler, yüz-yüze yapılırken, uzaktan eğitimde internet üzerinden canlı olarak tele-konferans şeklinde yürütülmektedir. Ara ve genel sınavlar ise örgün eğitimdeki esaslara uygun şekilde yapılmaktadır (**Ezer, Feyzullah/ Çelik, Sami**, “Türkiye’de Adalet Eğitimi ve Adalet Meslek Yüksekokulları Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi”, MKÜSBED, C. 12, Sa. 31, Y. 2015, (s. 272-278), s. 275-276).

²¹⁹ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 82, kn. 17-18; **Lessing**, s. 365.

²²⁰ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 82-83, kn. 20; **Rellermeyer/ Hintzen/ Georg**, (Bölüm yazarı), s. 65, kn. 6.

²²¹ **Rellermeyer/ Hintzen/ Georg**, (Bölüm yazarı), s. 68, kn. 12; **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 82, kn. 19; **Lessing**, s. 365.

Yüksekokula eğitim için gönderilecek adaylar, asliye mahkemesi başkanı tarafından seçilmektedir. Yardımcı adalet memuru olmak için alınması gereken üç yıllık eğitim, teorik ve uygulamalı öğrenim bölümlerine ayrılmıştır. Kesintisiz bir şekilde devam eden bu eğitimlere, sadece tatillerde ara verilir. Bu tatiller, üniversitelerin ara tatilleriyle aynı zamanda olmamakla birlikte, aynı statüdeki memurların yıllık iznine karşılık gelmektedir²²².

Uygulamalı eğitim, özel olarak seçilmiş sulh mahkemeleri ve savcılıklarda yürütülmektedir. Öğrenciler buralarda da kendileri gibi yardımcı adalet memurlarının yardımıyla, çalışma yerlerinde yetiştirilmektedir. Ayrıca, okulda öğretilen teorik bilgiler, verilen ev ödevleriyle desteklenmektedir. Yüksekokullarda genellikle, farklı iş alanlarındaki, tecrübeli yardımcı adalet memurları ders vermektedir²²³.

Yardımcı adalet memuru eğitiminin birinci bölümü, üç ay süreli olan uygulama eğitiminden, ikinci bölümü, oniki ay süreli olan teorik eğitimden, üçüncü bölümü, on ay süren uygulamalı eğitimden, dördüncü bölümü altı ay süren teorik eğitimden ve son olarak beşinci bölümü, beş ay süren bir uygulama eğitiminden oluşmaktadır. Tamamlanan bu eğitim sonunda yapılan sınavda da başarılı olan adaylar²²⁴, yardımcı adalet memurluğu mesleğine atabilmek için gereken diplomayı almaya hak kazanmaktadır²²⁵.

c. Yardımcı Adalet Memurunun Görevleri

Yardımcı Adalet Memuru Kanunu § 3'de yardımcı adalet memuruna devredilebilecek, başka bir deyişle yardımcı adalet memuru tarafından yapılabilecek işler sayılmıştır. Bu işlerin, sulh mahkemesinin görevli olduğu işler başta olmak üzere,

²²² Lessing, s. 365.

²²³ Rellermeyer/ Hintzen/ Georg, (Bölüm yazarı), s. 84-85, kn. 64-71; Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann, s. 82-83, kn. 20, s. 83, kn. 21-23; Lessing, s. 365.

²²⁴ Rellermeyer/ Hintzen/ Georg, (Bölüm yazarı), s. 81, kn. 54.

²²⁵ Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann, s. 83, kn. 21, 22, s. 84, kn. 26-27; Rellermeyer/ Hintzen/ Georg, (Bölüm yazarı), s. 66, kn. 7; Lessing, s. 365-366.

çekişmesiz yargıya ait işlerin büyük çoğunluğundan oluştuğu görülmektedir²²⁶. RPfIG § 20 hükmünde yardımcı adalet memuruna devredilebilecek özel hukuk

²²⁶ **Yıldırım-** Çekişmesiz Yargı, s. 28-29; **Budak, Ali Cem**, “Prof. Dr. Baki Kuru’nun *Nizasız Kaza* İsimli Eserinden Beri Çekişmesiz Yargı Alanında Meydana Gelen Başlıca Değişiklikler”, Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, (s. 273-306), (**Budak-** Çekişmesiz), s. 273 vd. **Aras, Aslı**, Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü, (6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Çekişmesiz Yargılama Usulü), Ankara 2017, s. 83. RPfIG § 3 (Devredilebilecek İşler), yardımcı adalet memuruna aşağıdaki işler devredilebilir:

“1. Yasal hükümler uyarınca sulh hukuk mahkemesi hâkimi tarafından yerine getirilmesi gereken işlerden; a) Alman Medeni Kanunu’nun 29. 37. ve 55 ile 79. maddelerine göre derneklere ilişkin işler ile Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu’nun beşinci kitabında sayılan işler, b) Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu’nun 410. maddesine göre çekişmesiz yargı işleri ile Sigorta Sözleşmeleri Kanunu’nun 84. maddesinin ikinci fıkrası ve 189. maddesindeki işler, c) Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu’nun sekizinci kitabında düzenlenmiş olan gaiplik usulü işleri, d) Ürün Kirası Kredisi Kanunu anlamındaki ürün kirası kredisi işleri, e) Alman Medeni Kanunu’nun 1558 ilâ 1563 maddeleri ile Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu’nun beşinci kitabına ve bununla bağlantılı olarak Alman Hayat Ortaklığı Kanunu’nun 7. maddesi uyarınca mal rejimi sicili işleri, f) Beyanın tutanağa geçirilmesi dâhil senet işleri, g) Gaiplik usulüne ilişkin işler, h) Tapu sicili, gemi sicili, gemi inşası sicili işleri ile hava taşıt araçlarının rehni işleri, i) Alman Cebri Artırma Kanuna ilişkin işler, k) Cebri icra dışında Alman Federal Medeni Usul Kanunu hükümleri uyarınca gerçekleştirilen paylaştırmaya (taksime) ilişkin işler, l) Cebri artırma dışında, cebri artırmada bedelin paylaştırılması hakkındaki hükümler uyarınca gerçekleştirilen paylaştırma işleri, m) Arazi Toplulaştırma Kanunu m. 75, II, Arazi Temini Kanunu m. 54/ III, Hava Trafığı Kanunu m. 28/ II, İnşaat Kanunu m. 119/ III ve Federal Dağ Kanunu m. 94/ IV uyarınca paylaştırma (taksim) işleri,

2. Bu Kanun’un 14 ile 19b maddesinde sayılan istisnalar saklı kalmak üzere, yasal hükümler gereğince sulh hukuk mahkemesine verilmiş görevlerden,

a) Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu m. 151, 186 ve 269 uyarınca soybağı ve evlat edinme işleri ile bu maddelerin kıyasen uygulandığı hayat ortaklığı bağından doğan işler, b) Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu m. 271 ve 340’a göre müşavirlik işleri ve müşavirlik hukukundan doğan tahsis işleri, c) Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu m. 342 uyarınca tereke ve taksim işleri, d) Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu m. 374 ve 375 uyarınca ticaret, kooperatif ve ortaklık sicili işleri ile işletme hukukundan doğan işler, e) Alman Federal Aciz Kanunu’na ilişkin işler, f) (mülga) g) Avrupa Birliği Konseyi’nin 1346/2000 sayılı ve 29 Mayıs 2000 tarih ve 1346/2000 sayılı Aciz İşleri Yönetmeliği ile Aciz Kanunu’nun Yürürlüğü Hakkındaki Kanun m. 102’de gösterilen işler, h) Deniz Ticaret Hukuku Paylaştırma Tüzüğü’ndeki işler,

3. Bu Kanun’un 20 ile 24a, 25 ve 25a maddelerinde münferiden zikredilen;

a) Alman Federal Medeni Usul Kanunu ve Kiracının Korunması Hakkında Kanun’daki işler, b) Tespit işleri, c) Ceza işleri ile idari kabahatlerin yargılanmasındaki mahkeme işleri, d) Patent mahkemesinde görülen işler, e) Beyanın tutanağa geçirilmesi, f) Danışma masrafları yardımı işleri, g) Aile hukuku işleri, h) Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu’nun adli yardıma ilişkin işleri,

4. Bu Kanun’un 29. ve 31. maddelerinde ayrıca zikredilen;

uyuşmazlıkları düzenlenmiştir. Bu işlerin yanında, ihtar prosedüründe (Mahverfahren), sulh mahkemesinin görevli olduğu icra takibinde, icra takip işlerinin yapılmasında yardımcı adalet memuru da görevlendirilmektedir²²⁷. RPflG § 4/ I' e göre²²⁸, yardımcı adalet memuruna devredilen işler, bu işlerle ilgili olarak gereken muhafaza tedbirlerini almayı da kapsamaktadır²²⁹.

Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'nda açık bir şekilde hangi işlerin yardımcı adalet memuruna devredileceği hüküm altına alınmış olmakla birlikte, RPflG § 7 uyarınca, bir işin, hâkim ya da yardımcı adalet memuru tarafından mı ele alınacağı

a) Uluslararası ticarete, b) (mülga), c) Ceza yargılamasında savcılık işleri, ceza işleri ve idari kabahatler ile inzibati cezalar ve zorlayıcı önlemlere ilişkin işler.” (bkz. naklen, **Akil-** Yardımcı, s. 289-291).

²²⁷ Bkz. yuk. § 4, A, I, 2, a, aa.

²²⁸ RPflG § 4/ II'de, yardımcı adalet memurunun yetkisinin kapsamı dışında kalan işler hüküm altına alınmıştır. Buna göre;

“1. Yeminin edasını emretme ya da bir yemini kabul etme, 2. Hürriyeti bağlayıcı cezayı ihtar etme ya da hürriyeti bağlayıcı ceza verme. Ancak bunun için cezanın icrasına yönelik şu tedbirlerin söz konusu olmaması gerekir:

a) Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre hürriyeti bağlayıcı ceza ya da Alman Federal Medeni Usul Kanunu'na göre verilen inzibati mahiyetteki hafif hapis, b) Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 463. maddesine göre iyileştirme ve koruma tedbirleri, c) İdari Kabahatler Kanunu'nun 97. maddesi uyarınca tazyik hapsi. 3. (mülga) (3) Şayet yardımcı adalet memuru, ikinci fıkranın bir ve iki numaralı bentleri uyarınca almaya yetkili olmadığı tedbirlerin alınmasını gerekli görürse, bunların karara bağlanması için meseleyi hâkime arz eder.

Bununla birlikte yardımcı adalet memuru, kendisine devredilmiş işleri, uyuşmazlığın incelenmesi sonucunda, Alman Federal Anayasası'nın 100. maddesine göre, Alman Federal Anayasa Mahkemesi'nin ya da eyaletler bazında Anayasa'ya ilişkin uyuşmazlıklarda karar vermeye yetkili bir mahkemenin kararı gerekirse; devredilen iş ile hâkim tarafından icra edilen iş arasında bunların birbirinden ayrılmasının faydalı olmayacağı derecede sıkı bir bağlantı var ise; yardımcı adalet memurunun kendisine tevdi edilen işte yabancı hukukun uygulanması gereken haller bulunmaktaysa hâkime arz eder. Hâkim gerekli görürse, kendisine tevdi edilen iş üzerinde çalışır, bu işi yardımcı adalet memuruna geri de gönderebilir. Şayet hâkim, işi yardımcı adalet memuruna geri gönderirse artık yardımcı adalet memuru, hâkimin bildirdiği hukuki görüş ile bağlıdır.” (RPflG § 5, bkz. naklen, **Akil-** Yardımcı, s. 291-292).

²²⁹ **Özekes-** İhtiyati, s. 81-82. Benzer şekilde Almanya'da icra memuru da görevlendirildiği icra takipleri bakımından gerekli tüm muhafaza tedbirlerinin alınmasında yetkilidir. Bkz. aşa. § 4, A, II, 4, c.

konusunda bir uyuşmazlık yahut belirsizlik ortaya çıkması halinde, hâkim bu belirsizliği bir ara kararı ile karara bağlar. Bu karar, iptali kabil bir karar değildir²³⁰.

Yardımcı adalet memuruna devredilen bir iş, hâkim tarafından yapılırsa bu durum, yapılan işin geçerliliğini etkilemeyecektir. Bununla birlikte, yardımcı adalet memuru, kendisine hâkim tarafından devredilebilen bir işi yapmışsa bu işlem, devir işlemi yapılmaması yahut somut olayda devir için gerekli koşullar bulunmaması sebepleriyle geçersiz olmaz²³¹. Ayrıca, yapılan bir işlem, § 5 RPflG uyarınca, yardımcı adalet memuru tarafından hâkime arz edilmediği için de geçersiz sayılmayacaktır. Benzer şekilde, yardımcı adalet memuru, yazı işleri müdürlüğünde görevli bir memur tarafından yapılması gereken bir işi yapmışsa yapılan bu işlem, geçerli kalmaya devam edecektir²³². Ancak yardımcı adalet memuru, hâkim tarafından yerine getirilmesi gereken ve ne kendisine devredilmiş ne de devredilmesi mümkün olan bir işi yerine getirdiyse söz konusu işlem, geçersizdir. Ancak bu geçersizlik, RPflG § 7 kapsamında yardımcı adalet memuruna bir kararla havale edilmiş işlemler bakımından uygulanmayacaktır (RPflG § 8).

Yardımcı adalet memuruna devredilen özel hukuk uyuşmazlıklarına ilişkin işlerden icra hukuku boyutuyla değinilmesi gerekenler, RPflG § 20/ I, b. 1’de hüküm altına alınmıştır. Buna göre, Alman Federal Medeni Usul Kanunu’nun yedinci kitabı uyarınca yapılan ihtar prosedürü (Mahnverfahren) ile dava için yetkili olduğu belirtilen mahkemenin beyan edilmesi işlemleri, RPflG § 20/ I, b. 7 uyarınca, Avrupa İlamsız İcra Usulü kapsamındaki işlemler, çekişmeli yargı için yetkili olarak gösterilen mahkemeye devir de dâhil olmak üzere ZPO’nun on birinci kitabının beşinci kısmında yer alan Avrupa İlamsız İcra Takip işlerinin yapılması, RPflG § 20/ I, b. 12 gereğince,

²³⁰ Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann, s. 161, kn. 1.

²³¹ Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann, s. 164, kn. 6.

²³² Rellermeyer/ Georg/ Hintzen, (Bölüm yazarı), s. 180, kn. 2.

ilâm veya icra edilebilir belgelere²³³, icra edilebilirlik şerhinin²³⁴ (Vollsreckungsklausel) verilerek, bu şerhi içeren nüshaların²³⁵ ilâmlı icra takibi

²³³ Türk hukukunda, ilâmlı icraya başvurabilmek için, alacaklının elinde ilâm veya İİK ve diğer kanuni mevzuatta düzenlenen ilâm niteliğindeki belgelerden birinin bulunması, gerekli ve yeterlidir. Türk hukuku bakımından icra kabiliyetini haiz belgeler, ilâmlar (HMK m. 301) ve ilâm niteliğindeki belgelerden (İİK m. 38 ve diğer kanunlarda düzenlenen belgeler) ibarettir (**Üstündağ-** s. 354 vd.; **Tanrıver, Süha,** İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Ankara 1996, (**Tanrıver-** İlamlı), s. 83 vd.; **Fırat-** Belge, s. 7 vd.). Alman hukukundaki “icra edilebilir belge” yerine, Türk hukukunda ilâm ve ilâm niteliğindeki belgeler bulunmaktadır. Ayrıca ilâmların icra edilebilmesi için, şerhe ihtiyaç duyulmadığı -istinai olarak, HMK m. 414/ II uyarınca, mahkeme, hakem veya hakem kurulunca verilen tedbir kararının, geçerli bir tahkim sözleşmesinin var olması kaydıyla taraflardan birinin talebi üzerine icra edilebilirliğine karar verir. Bundan başka, HUAK m. 18/ II gereğince, ilgili mahkemece, arabuluculuk faaliyeti kapsamında, tarafların uzlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilir; bu işlem, HUAK m. 18/ III uyarınca, çekişmesiz yargı işidir (HMK m. 382-388)- gibi, kural olarak, ilâmların kesinleşmesi de gerekmemektedir (**Üstündağ-** İcra, s. 355; **Arsan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 398 vd.; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 286; **Karslı-** İcra, s. 400; **Fırat-** Belge, s. 31 vd.).

²³⁴ Alman hukukunda, ilâmlı icra takibi bakımından, ilâmlar veya icra edilebilir belgelerin nüshalarına icra edilebilirlik şerhinin verilmesi, takibin önemli bir basamağı ve kural olarak, icra edilebilir belgelerin ilâmlı icra takibine konu edilebilmesinin ön şartıdır. İcra edilebilirlik şerhi ile bu belgelere icra kabiliyeti tanınmaktadır (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis,** s. 82-84, kn. 39-44; **Thomas/ Putzo,** s. 1064, kn. 1-4; **Zöllner/ Seibel** (Bölüm yazarı), s. 1483, kn. 1-3a; **Prütting/ Gehrlein,** s. 1745-1746, kn. 1-3; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 323). Ancak Kanun’da icra edilebilir belgelerin tamamı için icra edilebilirlik şerhi öngörülmemektedir. Örneğin ZPO § 795a gereğince, yargılama giderlerinin icraya konu edilebilmesi için, icra edilebilirlik şerhi verilmesi gerekmemektedir (**Thomas/ Putzo,** s. 1176, kn. 1).

²³⁵ Nüshaların hazırlanmasına ilişkin usul ve esaslar hakkında bkz. ZPO §§ 724-749.

yapılabilmesi amacıyla²³⁶ ilgililere teslimi²³⁷, yardımcı adalet memuru tarafından yerine getirilecek işlerdendir.

Uyuşmazlık konusu hakkında ihtiyati haciz (ZPO § 926/ I) ya da ihtiyati tedbir kararı (§ 936 ZPO) edinen tarafın belli bir süre içinde dava açması gerektiği yolundaki karar, RPflG § 20/ I b. 14'e göre, yardımcı adalet memuru tarafından verilir. Benzer şekilde RPflG § 20/ I b. 15 uyarınca, ihtiyati haciz kararında gösterilen teminatın yatırılması suretiyle ihtiyati haczin kaldırılması talebi hakkındaki karar da yine yardımcı adalet memuru tarafından verilir.

²³⁶ Türk hukukunda kural olarak düzenlenmediği için, yabancı olduğumuz icra edilebilir belge kavramı, özellikle ilâmlı icra takiplerine, sadece ilâm ve ilâm niteliğindeki belgelere istinaden başvurulduğundan bu takip yolunun, üye devletlerde öngörülen ilâmlı icra takiplerine kıyasla daha sınırlı bir alanda kaldığını söylemek mümkündür. Özel olarak boşanma davalarında yargılama esnasında hükmedilebilen geçici koruma tedbiri niteliğindeki tedbir nafakasına ara karar ile hükmedildiğinden, bu kararın- Yargıtay'ın da yerleşik içtihatları göz önünde bulundurulduğunda- ilâm ya da ilâm niteliğini haiz bir belge olmaması sebebiyle ilâmlı icraya konu edilememesi, uygulamada ciddi hak kayıplarına sebep olmaktadır (**Özbek- İlâmlı**, C. I, s. 312; **Yıldırım, Mehmet Kâmil**, İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları, İstanbul 1995, (**Yıldırım- İptal**), s. 223). Mahkemelerce, istisnai olarak, icra edilebilirlik şerhi verilmesi hususu, icra edilebilirlik şerhinin özellikle bu tarz ara kararlarla hükmedilen, geçici koruma tedbiri niteliğindeki nafaka kararları hakkında öngörülmesi, kanaatimizce, hak kayıplarını azaltıcı etki oluşturacaktır. Aynı yönde bkz. **Özekes, Muhammet/ Erişir, Evrim**, "Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi", MİHDER, Sa. 3, Y. 2006, (s. 1235-1274), s. 1266. Kanaatimizce alacaklı ancak icra edilebilirlik şerhinden sonra bu nüshayla icra dairesinde ilâmlı icra yoluna başvurabileceğinden, bu şerhin verilmesinde UYAP sistemi üzerinden mahkemenin geçici hukuki koruma tedbiri hakkında bilgi edinen icra dairelerinin yetkilendirilmesi, usul ekonomisi bakımından yerinde olacaktır.

²³⁷ ZPO § 724/ II'ye göre, icra edilebilirlik şerhi içeren nüshanın hazırlanması ve ilgililere verilmesi, kural olarak mahkeme kaleminde çalışan memurun (Urkundsbeamten der Geschäftsstelle) görevidir (**Yıldırım- İptal**, s. 221). Bununla birlikte RPflG § 20/ I, b. 12' de özel olarak belirtilen ZPO § 726/ I, §§ 727- 729, § 733, § 738, § 742, § 744, § 745/ II ve § 749 hükümleri kapsamında, icra edilebilirlik şerhi içeren nüshanın hazırlanması ve ilgililere verilmesinde, yardımcı adalet memuru görevlidir; düzenlenen nüshada her hangi bir hukuka aykırılık iddiası, icra mahkemesinde şikayet yoluyla ileri sürülecektir (**Thomas/ Putzo**, s. 1064, kn. 5; **Zöller/ Seibel** (Bölüm yazarı), s. 1484, kn. 9; **Prütting/ Gehrlein**, s. 1748, kn. 10; **Yıldırım- İptal**, s. 221). İlâmın veya icra edilebilir diğer bir belgenin şerh verilen nüshası, tarafların adına düzenlenir; bu nüsha, örneğin şarta bağlı bir alacak hakkında şartın gerçekleştiğinin ispatlanması üzerine, nüshada adı geçen taraf aleyhine takip yapılmasını sağlar. Ayrıca nüsha, tarafların haleflerinin de icra takibi yapabilmesine veya taraf haleflerinin aleyhine takip yapılabilmesine imkân tanımaktadır. ZPO §§ 727 vd. hükümlerinde başta taraflar ve onların halefleri olmak üzere, yardımcı adalet memurunun icra edilebilir nüsha verebileceği diğer kişiler düzenlenmiştir (**Özbek- İlâmlı**, C. I, s. 323). Mahkeme kaleminde çalışan memur ile yardımcı adalet memurundan başka, noterlerin de icra edilebilirlik şerhi verme yetkisi bulunmaktadır (bkz. ZPO 797/ II).

Yardımcı Adalet Memuru Kanunu § 20/ I b. 16'ya göre, ihtiyati haciz emri, aynı zamanda kesin haciz kararı ya da talimatı içermiyorsa alacakların haczi aracılığıyla, sicile kayıtlı gemiler ile inşaat halindeki gemiler üzerindeki ihtiyati haczin kesin hacze çevrilmesine yönelik talepleri hakkında kararın verilmesi, RPflG § 20/ I b. 16a gereğince, 19 Şubat 2001 tarihli Tanıma ve Tenfiz Yürürlüğü Hakkındaki Kanun'un²³⁸ 21. maddesine göre, malların açık arttırmaya çıkarılması ve satış bedelinin verilmesi kararının yardımcı adalet memuru tarafından verilmesi mümkündür.

Yardımcı Adalet Memuru Kanunu § 20/ I b. 17'ye göre²³⁹, Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nun sekizinci kitabında düzenlenen icra işlemleri de yardımcı adalet memuru tarafından yerine getirilebilir. Ancak bu işlemlerin yardımcı adalet memuru tarafından yapılabilmesi için, icra mahkemesince ya da bu mahkemece istinabe edilen bir mahkeme tarafından yahut ZPO § 848, § 854, §855 hükümleri gereğince, başka bir sulh mahkemesi veya ZPO § 873 hükmüne göre görevlendirilen mahkemece yerine getirilmesi gereken işlemlerden olması gerekmektedir²⁴⁰.

Yardımcı Adalet Memuru Kanunu § 31/ I b. 2 uyarınca, Alman Federal Ceza Muhakemesi Kanunu'nun § 111f, § 1111/ III hükümleri kapsamında, cebri icra ve ihtiyati haciz yargılamasında bazı işlerin yardımcı adalet memuruna devredilmesi şartıyla, el koymanın ve hapsin icrası ile bir alacağın mahkeme emri üzerine devredilmesi hakkında olan (yargısal temlik) ve diğer emirler, yardımcı adalet memuru tarafından yerine getirilmektedir. RPflG § 31/ II gereğince, ceza ve hafif para cezasının

²³⁸ (BGBl. I S. 288, 436)

²³⁹ İcra mahkemesi, ZPO § 828 vd.'na göre, para alacakları ve diğer hak iddialarına ilişkin icra takiplerinde ve ZVG § 1'e göre, taşınmaz mallar ve taşınmaz mal hükmündeki diğer haklara yönelik icra takiplerinde çeşitli görevler üstlenmiştir. Bunlardan başka, bir denetim organı olarak ZPO § 765a ve § 811a hükümleri kapsamında borçluya yönelik icra tedbirlerine ilişkin kararlar da bizzat icra mahkemesi tarafından verilmektedir. Ayrıca ZPO § 766'ya göre, taraflardan birinin ya da her ikisinin şikâyet yoluna başvurusu halinde, şikâyet prosedürü de yine icra mahkemesi tarafından görülecektir. Bu haller, yardımcı adalet memuruna devredilebilen icra mahkemesi işlerinin istisnalarını oluşturmaktadır (Abel, s. 191).

²⁴⁰ Akil- Yardımcı, s. 302.

icrasında icra makamlarına düşen işler, yardımcı adalet memurlarına devredilebilir. Bunun istisnasını Alman Federal Çocuk Mahkemesi Kanunu m. 114 uyarınca verilmesi gereken kararlar oluşturmaktadır²⁴¹.

d. Yardımcı Adalet Memurunun Maaşı

Yardımcı adalet memurları, memuriyete ilk başladıkları dönem içerisinde²⁴² meslek yüksekokul mezunu, üst düzey memuriyet görevini yerine getiren memurlardan oldukları için BBesG § 23/ I, Nr. 3 (Bundesbesoldungsgesetz)²⁴³ gereğince A9 kategorisinde maaş almaktadır²⁴⁴.

e. Yardımcı Adalet Memurunun Denetlenmesi

Üst yargı hizmetlerini yerine getiren bir devlet memuru olarak yardımcı adalet memuru, görevli olduğu mahkemenin idari amirinin hiyerarşik denetimi altındadır²⁴⁵.

Yardımcı adalet memuru görevlerini yerine getirirken bağımsız olup yalnızca hukuka ve kanuna bağlıdır (RPfLG § 9). Yardımcı adalet memurunun bağımsızlığını açıklayan bu hükmün düzenlenme şekli sebebiyle, bu bağımsızlık, hâkimin bağımsızlığıyla benzer nitelikte kabul edilmektedir. Ancak yardımcı adalet memuru,

²⁴¹ **Akil-** Yardımcı, s. 302.

²⁴² Almanya’da memuriyete ilk atılan dönem bakımından, kişinin eğitim seviyesine göre belirlenen 4 ayrı grup kategoride maaş verilmektedir. Her bir kategoride özel olarak belirlenen eğitim seviyesi ve buna bağlı oluşturulan maaş grubu için edinilmesi gereken eğitim koşulları sayesinde her meslek mensubu kendi kategorisi içinde homojen, yetkin ve etkin bir şekilde memuriyet görevini yerine getirmektedir (**Erbsland**, s. 47).

²⁴³ BGBl. I S. 1434, 19.06.2009 tarihinde yenilenerek yürürlüğe giren ve en son BGBl. I S. 402, 20.03.2021 tarihinde değiştirilen Kanun metni için bkz. <https://www.gesetze-im-internet.de/bbesg/BJNR011740975.html#BJNR011740975BJNG000111311>, (E.T. 21.03.2021).

²⁴⁴ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 181, kn. 39, 41; **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen**, (Bölüm yazarı), s. 193, kn. 9. İcra memurlarının aksine, yardımcı adalet memurları maaşları dışında ek bir ödenek almamaktadır (**Hess- Enforcement Structures**, s. 57). İcra memurları için yapılan ek ödemeler için bkz. ve karşı. aşağı. § 4, A, II, 4, d.

²⁴⁵ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 181, kn. 39, 41; **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen**, (Bölüm yazarı), s. 193, kn. 10.

hâkim olmadığı gibi hâkim statüsünde de değildir. Onun bağımsızlığının, görevlerinin ifasında sadece kanuna bağlı olduğunun hüküm altına alınması ve bu bağımsızlığın sınırlarının kanuni düzenlemeler çerçevesinde ayrıca ve açıkça çizilmemiş olması doktrinde eleştirilmektedir²⁴⁶. Bu bağlamda kamu görevini ifa eden diğer devlet memurları gibi hâkimlerin de kanuni düzenlemeler çerçevesinde bağımsızlıklarını etkilemediği müddetçe, ancak diğer memurlara nazaran sınırlı da olsa hiyerarşik denetime (Deutsches Richtergesetz, DRiG § 26²⁴⁷) tabi oldukları gibi yardımcı adalet memurları da devlet memuru olmaları sebebiyle görevli oldukları mahkemelerde, örneğin sulh mahkemesinde görevli iseler, sulh mahkemesinin denetimden sorumlu hâkiminin; diğer mahkemelerde ise o mahkemelerin denetimden sorumlu hâkiminin hiyerarşik denetimi altındadır²⁴⁸.

f. Yardımcı Adalet Memurunun Yasaklılığı ve Reddi

aa. Genel Olarak

Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nun Birinci Kitabı'nın 4. kısmında "Yargılama Süjelerinin Yasaklılığı ve Reddi" üst başlığı altında yer alan ZPO §§ 41-49 maddeleri arasında düzenlenen yasaklılık ve red sebepleri ile yasaklılık ve red üzerine yapılacak işlemlere ilişkin hükümler, başta medeni yargılamada görevli hâkimler olmak üzere, mahkeme teşkilatı içinde yer alan diğer görevliler için de kural olarak geçerlidir²⁴⁹. Bununla birlikte, RPfLG § 10'da, ZPO §§ 41-49'a yapılan atıf üzerine, bu yasaklılık ve redde ilişkin hükümler, yardımcı adalet memurları hakkında

²⁴⁶ Eleştiriler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 181, kn. 39, 41; **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen**, (Bölüm yazarı), s. 193, kn. 4.

²⁴⁷ BGBl. I S. 713, 08.09.1961 tarihinde yürürlüğe giren ve son olarak BGBl. I S. 1755, 22.12.2019 tarihinde değişikliğe uğrayan Kanun metni için bkz. <https://www.gesetze-im-internet.de/drig/BJNR016650961.html#BJNR016650961BJNG000100666>, (E.T. 20.02.2020).

²⁴⁸ **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen**, (Bölüm yazarı), s. 224, kn. 13.

²⁴⁹ **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 116, kn. 1; **Zöller/ Vollkommer, G.**, (Bölüm yazarı), s. 182, kn. 3; **(BLAH)**, s. 167, kn. 5; **Kern/ Diehm/ Pätz, Claus**, (Bölüm yazarı), s. 180, kn. 3.

da kıyasen uygulanacaktır²⁵⁰. RPflG, yardımcı adalet memurunun yasaklılığı ve reddine ilişkin yalnızca bu atıf hükmünü getirerek, ayrıntılı bir düzenleme ihtiyacı duymaksızın ZPO §§ 41-49'da yer alan hâkimin yasaklılığı ve reddine ilişkin sebeplerin, yardımcı adalet memurları için de kıyasen uygulanmasını öngörmektedir²⁵¹.

bb. Yardımcı Adalet Memurunun Yasaklılığı

Alman Federal Medeni Usul Kanunu'ndaki düzenlenme sırasına riayet edildiğinde ilk olarak yardımcı adalet memurunun yasaklılığı (memnuiyeti) incelenecektir. ZPO § 41'de yer alan hallerden biri varsa, yardımcı adalet memurunun iş yapması, kanunen yasaklanmıştır²⁵².

Alman Federal Medeni Usul Kanunu § 41'de hüküm altına alınan yasaklılık sebepleri, sınırlı sayıda (tahdidi olarak) düzenlenmiştir²⁵³. Buna göre, yardımcı adalet memuru, kendisinin taraf olduğu (kendisine ait olan) veya taraflardan biri ile kendisi

²⁵⁰ **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 147, kn. 4; **Thomas/ Putzo/ Hübtege** (Bölüm yazarı), s. 116, kn. 1; **Akil-** Yardımcı, s. 293. Ayrıca yardımcı adalet memurlarının görevlerini yerine getirirken sadece kanun ve hukuka bağlı olmaları, yardımcı adalet memuruna adeta hâkimin bağımsızlığına benzer bir bağımsızlık verdiğiinden, bu bağımsızlığın bir teminatı olarak bünyesinde barındırdığı tarafsızlık hakkında uyuşmazlığın taraflarında herhangi bir şüphe oluşmaması için de bu yasaklılık ve ret kurumunun yardımcı adalet memurları için de öngörülmüş olması isabetli olmuştur (**Arnold**, s. 94).

²⁵¹ Yardımcı adalet memurları özel mahkemelerde de görevlendirildiğinden, görevli oldukları mahkemeye ait özel bir kanun düzenlemesi ve bu düzenlemede yasaklılık ve redde ilişkin hükümler mevcutsa bu düzenlemeler, Alman Federal Medeni Usul Kanunu'ndaki hükümlerle birlikte uygulanacaktır. Örneğin, Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Hakkındaki Yargılama Usulü Kanunu § 6'ya göre, Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nda düzenlenen yasaklılık ve ret sebepleri, aile hukukuna ait veya çekişmesiz işler için görevlendirilen yardımcı adalet memuru için de geçerli bir yasaklılık veya ret sebebi olarak kullanılabilir ve bu sebebe istinaden takip edilmesi gereken usul işlemleri ZPO §§ 41-49 hükümlerine göre yapılacaktır. Yardımcı adalet memurunun görevlendirildiği diğer mahkemeler ve bu mahkemelerde Alman Federal Medeni Usul Kanunu'ndaki hükümlerle birlikte uygulanacak olan yasaklılık ve ret prosedürüne ilişkin diğer hükümler için bkz. InsO § 4, StPO § 22 vd., ArbGG § 46/ II, § 49, GBO § 81/ II, SchRegO § 89/ II.

²⁵² **Thomas/ Putzo/ Hübtege** (Bölüm yazarı), s. 116, kn. 1.

²⁵³ **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen**, (Bölüm yazarı), s. 224, kn. 13; **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 191, kn. 4; **Thomas/ Putzo/ Hübtege** (Bölüm yazarı), s. 117, kn. 1.

arasında ortak hak sahipliği, müşterek borçluluk veya tazminat ödeme yükümlülüğü ilişkilerinden birinin mevcut olduğu hallerde; aralarındaki evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin taraf olduğu davalarda ve takiplerde; aralarındaki hayat ortaklığı bağı, ortadan kalkmış olsa bile hayat ortağının taraf olduğu davalarda ve takiplerde; kendisi veya eşinin altsoyunun, üçüncü derece de dâhil olmak üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi ikinci dereceye kadar kayın hısımlığı bulunanların davasında ve takiplerinde²⁵⁴; bir tarafın yasal temsilcisi veya danışmanı olarak atandığı veya bir tarafın yasal temsilcisi sıfatıyla hareket ettiği davalarda ve takiplerde; tanık veya bilirkişi olarak dinlendiği davalarda; ilk derece mahkemesinde yahut tahkim yargılamasında, naip hâkim veya tahkikat hâkimi olarak görev yapmayıp, iptali talep edilen bir hüküm hakkında karar verdiği bir davada²⁵⁵, şayet ilk derece mahkemesinde yürütülen ve gereğinden uzun sürmesi dolayısıyla tarafların tazminat talebine dayanak teşkil edebilecek bir yargılamada karara katılmışsa²⁵⁶; daha önceden bir arabuluculuk faaliyetine yahut başka bir mahkeme dışı çözüm yöntemlerine (außergerichtlichen Konfliktbeilegung) katıldığı bir hususla ilgili davada kanunen görev yapamayacaktır²⁵⁷.

²⁵⁴ Türk hukuku bakımından yasaklılık sebepleri karşılaştırıldığında dikkat çeken husus, HMK m. 34/ç bendinde “hâkimin arasında evlatlık bağı bulunanın davasında” yasaklı olduğu düzenlenmişken, ZPO m. 41’de evlatlık ile ilgili bir düzenlemenin açıkça bulunmamasıdır. Ancak Alman Federal Medeni Kanunu’nun (BGB) § 1589 vd., § 1754 vd. hükümlerine göre, ZPO § 41, 3. bentte yer alan alt soy kapsamına, evlilik içi ve dışı çocuklar ile evlatlık da dahildir (bkz. **Musielak/ Heinrich** (Bölüm Yazarı), s. 216, kn. 10; **BLAH**, s. 169, kn. 11; **Prütting/ Gehrlein**, s. 218, kn. 26; **Özbay, İbrahim/ Aydemir, Fatih**, “Güncel Kazai İçtihatlar Çerçevesinde Aile Mahkemelerinde Görev Yapan Uzmanların Hukuki Statüsü ve Reddi”, MİHDER, C. 16, Sa. 46, Y. 2020, (s. 463-514), s. 496, dn. 102).

²⁵⁵ Yardımcı adalet memuru, hâkim olmadığı ve hâkim statüsünde de bulunmadığı için bu ve akabindeki yasaklılık sebebi, yardımcı adalet memuru bakımından uygulaması bulunmayan sebeplerdendir. Ancak Kanun metninin tamamına yapılan atıf gereğince, bütünlüğün bozulmaması açısından metinde yer vermeyi uygun bulmaktayız.

²⁵⁶ Yardımcı adalet memuru, hâkim olmadığı ve hâkim statüsünde de bulunmadığı için bu yasaklılık sebebi yardımcı adalet memuru bakımından uygulaması bulunmayan bir sebeptir. Ancak Kanun metninin tamamına yapılan atıf gereğince, bütünlüğün bozulmaması açısından metinde yer vermeyi uygun bulmaktayız.

²⁵⁷ **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 117-118, kn. 1-10; **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 221, kn. 4; **Kern/ Diehm/ Pätz** (Bölüm yazarı), s. 180, kn. 4.

Yardımcı adalet memuru, yasaklılık halini, kendisine hâkim tarafından devredilen işe ait dosyaya kaydeder. Bu aşamadan sonra kendisine devredilen işlere ilişkin olarak herhangi bir işlemi yerine getirmekten kaçınır. Ret prosedüründen farklı olarak²⁵⁸, ivedi şekilde yerine getirilmesi gereken işler söz konusu olsa bile bu işlerin yapılması, yasaklılık halinde mümkün değildir²⁵⁹. Bu durumda, yardımcı adalet memuruna devredilen işler, iş dağılımı planı (Geschäftsverteilungsplan)²⁶⁰ gereği o yerde görevli olan diğer bir yardımcı adalet memuru tarafından, o yerde başka bir yardımcı adalet memuru yoksa yardımcı adalet memurunun vekili olarak görevlendirilen²⁶¹ memur aracılığıyla yapılacaktır²⁶².

Yardımcı adalet memurunun kendisine devredilen iş ve işin tarafları ile ilgili bir yasaklılık sebebinin doğup doğmadığına ilişkin talepler, RPflG § 10 c. 2'ye göre, hâkim tarafından karara bağlanır²⁶³. Ancak yardımcı adalet memuru, yasaklılık sebeplerinin bulunmadığı kanaatiyle, kendisine devredilen işlemi yapmaya devam ederse, başta devredilen işlemin tarafları olmak üzere, bu işleminden etkilenen diğer ilgililerin de yasaklılık sebebinin bulunduğuna ilişkin iddialarını, ZPO § 42/ I çerçevesinde, yardımcı adalet memurunun reddi prosedürü aracılığıyla ileri sürmeleri gerekmektedir²⁶⁴. Bu sebeple, yardımcı adalet memurunun reddi prosedürü hakkında aşağıda yapılacak açıklamalar, yardımcı adalet memurunun yasaklılığı içinde geçerlidir²⁶⁵.

²⁵⁸ **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 131, kn. 1a.

²⁵⁹ Bkz. ve karş. aş. 4, A, II, 3, f, bb.

²⁶⁰ **Kissel/ Mayer**, s. 527-528, 530, kn. 87, 92.

²⁶¹ RPflG § 2/ V'e göre, yardımcı adalet memuru stajyerleri, yardımcı adalet memurunun işlerini geçici olarak görmek için vekil olarak görevlendirilebilmektedir. Yasaklılık halinde işleri geçici olarak yürütecek olanlar, stajyerler arasından seçilebilmektedir.

²⁶² **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 224, kn. 13; **Zöller/ Vollkommer** (Bölüm yazarı), s. 2013, kn. 2.

²⁶³ **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 224, kn. 13.

²⁶⁴ **Dörndorfer/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 191, kn. 4.

²⁶⁵ Bkz. yuk. § 4, A, II, 3, f, bb.

Yardımcı adalet memurunun kendisinde yasaklılık halinin bulunmadığı kanaatiyle yaptığı işlemler de dâhil olmak üzere, yasaklı yardımcı adalet memuru tarafından yapılan işlemler, hukuken geçerlidir. Bu işlemlerin iptali, olağan hukuki çarelere, müracaat yollarına (ubliche Rechtsbehelfe) başvurularak sağlanabilir²⁶⁶. Yasaklı olduğu iddia edilen yardımcı adalet memurunun kendisine devredilen işlerle ilgili olarak verdiği karara itiraz edilmezse, bu karar, yardımcı adalet memurunun yasaklı olmasına rağmen kesinleşir²⁶⁷.

cc. Yardımcı Adalet Memurunun Reddi

Yardımcı adalet memuru, RPflG § 10/ I'e göre hem Kanun'da düzenlenen yasaklılık sebepleri hem de yardımcı adalet memurunun tarafsızlığından şüpheyi gerektiren önemli bir sebebin bulunması hallerinde²⁶⁸, hâkimlerin yasaklılığı ve reddine ilişkin prosedüre aynen tabi olacağından bu hallerin doğmasıyla birlikte,

²⁶⁶ İcra takip prosedürü, borçlunun malvarlığına çeşitli müdahalelerin yapıldığı bir süreci içermektedir. Bu süreçte sadece borçlunun değil, aynı zamanda takip alacaklısının ve hatta takibe muhattap üçüncü kişilerin haklarının da müdahalelere konu olması muhtemeldir. Bu sebeple takip borçlusu, alacaklısı ve üçüncü kişiler için bu müdahalelere karşı, kanunlarda başvurulabilecek çeşitli hukuki çareler öngörülmüştür: En bilinen hukuki çareler, ZPO § 766 Şikâyet yolu (Die Erinnerung), ZPO § 793 Acele Şikâyet Yolu (Die Sofortige Beschwerde), ZPO § 767 İcraya Karşı Dava (Die Vollstreckungsgegenklage; Vollstreckungsabwehrklage olarak da kullanılmaktadır), ZPO § 771 İstihkak Davasıdır (Die Drittwiderspruchsklage) (**Konuralp**, s. 16 vd.). Bunlardan başka, hukuki çare olarak ifade edilebilecek müracaat yolları, ZPO § 323 kapsamında açılabilen değişiklik davası (Abänderungsklage), icraya karşı dava niteliğini haiz olan menfî tespit davası, takip prosedürü sona erdikten sonraki süreç içinde BGB § 821 vd. gereğince açılabilen istirdat davası (Herausgabe), BGB § 823 vd.'na göre açılacak tazminat davası (Schadenersatz) ve ZPO § 765a'da hüküm altına alınan icrai koruma olarak dilimize çevirebileceğimiz Vollstreckungsschutz'dur (bkz. **Karılı- İcra Tetkik Mercii**, s. 46).

²⁶⁷ **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 224, kn. 13.

²⁶⁸ Türk hukukunda da hâkimin reddine ilişkin sebepler, burada olduğu gibi sınırlı sayıda sayılmayarak, taraflar veyahut uyumsuzluk konusuna ilişkin olarak hâkimin tarafsızlığından şüpheyi gerektiren önemli bir sebebin varlığı, genel bir ret sebebi olarak yer almaktadır. Aynı yönde Türk hukukunda hâkimin reddi için bkz. **Pekcanitez, Hakan**, (Ed. **Pekcanitez, Hakan/ Özkes, Muhammet/ Akkan, Mine/ Taş Korkmaz, Hülya**), Medeni Usul Hukuku, C. I, 15. Bs. İstanbul 2013, (**Pekcanitez- Usul**), s. 379, dn. 73; **Çon, Ömer**, Hâkimin Davaya Bakmaktan Yasaklılığı ve Reddi, Ankara 2013, s. 56; **Özbay/ Aydemir**, s. 492.

yukarıda yasaklılık haline ilişkin açıklamalarda da ifade edildiği üzere, ZPO § 42 hükmü çerçevesinde, tıpkı hâkimler gibi reddedilebilecektir²⁶⁹.

Yardımcı adalet memurunun reddi, dilekçe ile veya reddi istenen yardımcı adalet memurunun görevli olduğu mahkemenin kaleminde tutanağa geçirilerek yapılır. ZPO § 43'e göre, ret sebebini bilen tarafın, bu talebini derhal ileri sürmesi gerekir. Aksi halde tarafın ret talebi artık dinlenmez. Yardımcı adalet memurunun reddini gerektiren bir sebebin varlığı, işlemin yapılması esnasında öğrenilmiş ise, öğrenmeden sonra ancak başka yeni bir işlem yapılmadan evvel, derhal ret talebinde bulunulması gerekir. Aksi halde ZPO § 43 uyarınca taraf, ret hakkını kaybedecektir.

Yardımcı adalet memurunun reddi dilekçesinde, reddedilen yardımcı adalet memurunun kimliğinin ve ret talebinin dayanağı olan sebepler ile delil veya emarelerin açıkça gösterilmesi ve varsa belgelerin de eklenmesi gerekmektedir²⁷⁰. Görevlendirildiği mahkemeye verilen ret dilekçesi üzerine, yardımcı adalet memuru da ret dilekçesi hakkında, kendisinin tarafsızlığını şüpheyi düşürecek herhangi bir halin bulunup bulunmadığı ve ret sebeplerinin Kanun'a uygun olup olmadığı hakkındaki görüşünü yazı ile beyan eder²⁷¹.

Yardımcı adalet memurunun reddi talebinin süresi içinde yapılmaması, ret sebebi ve bu sebebe ilişkin inandırıcı delil veya emareler gösterilmemesi gibi ret talebinde usule ilişkin aykırılıkların bulunması halleri, açıkça yargılamayı ya da yapılacak işi uzatma amacı taşıdığı anlaşılan ret taleplerinde, hakkın kötüye kullanımı söz konusudur. Bu durumda yardımcı adalet memuru, açık bir şekilde hakkın kötüye kullanıldığı kanaatiyle, istisnai olarak ret talebini hâkime sunmadan bizzat kendisi

²⁶⁹ **Ule**, s. 21, kn. 52, s. 95, kn. 285; **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 147, kn. 4; **Arnold**, s. 96, kn. 3; **Özbay/ Aydemir**, s. 488-489.

²⁷⁰ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 126, kn. 37; **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 126, kn. 1-3.

²⁷¹ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 197, kn. 46.

reddedebilir²⁷². Yardımcı adalet memurunun bu kararına karşı, RpflG § 11/ I uyarınca müracaat yollarına başvurulabilir.

Yardımcı adalet memuru, kendisi aleyhine yapılan ret başvurusunu, RpflG § 28 kapsamında yetkili hâkim olarak ifade edilen, görevli olduğu mahkemenin hâkimine sunmak zorundadır. Bu durumda hâkimin reddi prosedüründen ayrılan bir uygulama söz konusudur. Zira ZPO § 45/ II' ye göre örneğin sulh mahkemesinde görevli bir hâkim reddedildiğinde, ret başvurusu hakkında sulh mahkemesinde görevli bir diğer hâkim tarafından karar verilmektedir. Ancak burada reddedilen yardımcı adalet memuruna ilişkin ret başvurusu, görevli olunan o mahkemedeki bir diğer yardımcı adalet memuru tarafından değerlendirilemez. Bu durumda RpflG § 10 c. 2 hükmü, ZPO § 45/ II karşısında özel bir düzenleme olarak uygulama alanı bulacak ve yardımcı adalet memurunun reddi başvurusu, yetkili hâkim tarafından karara bağlanacaktır²⁷³.

Yardımcı adalet memuru, kendisine devredilen iş ve işin tarafları ile ilgili olarak kendisinin tarafsızlığından şüpheyi gerektiren bir hal içinde olup olmadığı hakkında tereddüte düşecek olursa, bunu da ZPO § 48 hükmü gereğince hâkime bildirmesi gerekmektedir. Ancak, hâkime bu durumu bildirmesi, yardımcı adalet memurunun kendini reddedebileceği şeklinde anlaşılmamalıdır. ZPO § 48 maddesinin başlığının, “kendini ret; re’sen karar verme (Selbstablehnung; Ablehnung von Amts wegen)” şeklinde olması doktrinde eleştirilmektedir²⁷⁴. Zira buna göre, hâkimin kendini reddedebilme hakkını haiz olduğu izlenimi oluşmaktaysa da burada hüküm altına alınan, hâkimin kendi kendini (bizzat) reddi değil, bu hususu bildirme

²⁷² **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 227, kn. 18; **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 197, kn. 46.

²⁷³ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 196, kn. 43; **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 227, kn. 17; **Kern/ Diehm/ Pätz, Claus**, (Bölüm yazarı), s. 196, kn. 43. Türk hukukunda zabıt kâtibinin de benzer şekilde reddi mümkündür. Bkz ve karş. HMK m. 45. Zabıt kâtibinin reddi hakkında bilgi için bkz. **Taşpınar Ayvaz, Sema**, “Zabıt Kâtiplerinin Reddi”, DEÜHFD, C. 11, Sa. Özel Sayı, Y. 2010, (s. 595-615), (**Taşpınar Ayvaz- Ret**), s. 608 vd.

²⁷⁴ **Zöller/ Vollkommer**, (Bölüm yazarı), s. 215, kn. 1; **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 133, kn. 1; (**BLAH**), s. 205, kn. 5; **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 198, kn. 54.

mükellefiyetidir. Hâkim, burada kendisinde bir yasaklılık sebebine veya kendisinin reddine sebep olabilecek, tarafsızlığından şüpheyi gerektiren bir olguya ulaştıysa ya da bu hususlarda kendisi de tereddüte düştüyse, bunları içeren yazılı bir bildirimde bulunmak zorundadır. Yoksa kendisi re'sen karar vererek kendini (bizzat) reddedememektedir²⁷⁵. Maddenin içeriği incelendiğinde de her ne kadar başlık olarak "kendini reddetme" ve "re'sen karar verme" ifadeleri yer alsa da tamamen yukarıda açıklanan bildirimle ilişkin bir hükümden ibaret olduğu da anlaşılmaktadır²⁷⁶.

Kanaatimizce hâkimin yasaklılığı ve reddine ilişkin hükümlerin, kıyasen uygulandığı yardımcı adalet memuru için de bizzat hâkimde bile olmayan bir hakka yardımcı adalet memurunun da haiz olması beklenmemelidir. Sonuç olarak yardımcı adalet memurunun kendini reddetme hakkı bulunmamaktadır²⁷⁷. Burada yardımcı adalet memuru, tıpkı hâkimin yaptığı gibi bu şüphe halini bildirmekle mükelleftir. Yoksa yardımcı adalet memuru, hâkimin reddi hükümlerine yapılan atıf nedeniyle, hâkimin bile teknik anlamda yapamadığı gibi yukarıda açıkladığımız sebeplerle kendini reddedememektedir. Bu sebeple, yardımcı adalet memuru, tarafsızlığından şüpheyi gerektirecek bir hal içinde olup olmadığına ilişkin tereddütünü, hâkime bildirmesi üzerine, bu duruma ilişkin olarak RPflG § 10 c. 2 gereğince karar verecek olan yine bizzat hâkimdir²⁷⁸.

Yardımcı adalet memurunun kendisi aleyhindeki red başvurusu hakkında karar verdiği istisnai hal dışında, yardımcı adalet memurunun reddi başvurusu hakkında, karar vermeye yetkili hâkim, yardımcı adalet memurunun görevlendirildiği mahkemenin hâkimidir (RPflG § 28)²⁷⁹. Örneğin yardımcı adalet memuru, sulh

²⁷⁵ Bkz. ve karşı. HMK m. 34 vd.

²⁷⁶ **Zöller/ Vollkommer**, (Bölüm yazarı), s. 215, kn. 1; **Thomas/ Putzo/ Hüßtege** (Bölüm yazarı), s. 133, kn. 1; (**BLAH**), s. 205, kn. 5; **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 198, kn. 54.

²⁷⁷ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 198, kn. 54; **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 233, kn. 25.

²⁷⁸ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 198, kn. 54.

²⁷⁹ **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 226-227, kn. 17.

mahkemesinde görevli ise, ret talebi hakkında sulh hâkimi; aile mahkemesinde görevli ise aile mahkemesi hâkimi tarafından karar verilir.

Reddi istenen yardımcı adalet memuru, asliye mahkemesinde (Landgericht) veyahut iş mahkemesinde (Arbeitsgericht) görevli ise ret talebi hakkında, asliye mahkemesinin ilgili dairesi tarafından; eyalet yüksek mahkemesinde (Oberlandesgericht) veyahut Alman Federal Yargıtay'ında (Bundesgerichtshof- BGH) görevli ise bu mahkemelerin ilgili kurulları tarafından karar verilir²⁸⁰. Yardımcı adalet memurunun reddi talebi, kural olarak hüküm verilinceye kadar ileri sürülebilir, daha sonra yapılan ret talepleri dinlenmez²⁸¹.

Sulh veya aile mahkemesi hâkiminin, yardımcı adalet memurunun reddinin kabulü kararına karşı kural olarak itiraz edilemez²⁸², ancak istisnai olarak hukuki dinlenilme hakkına aykırı olarak ret talebinin kabul edildiği iddiasıyla, acele şikâyet (sofortige Beschwerde) yoluyla asliye mahkemesine başvurulabilir²⁸³.

Yardımcı adalet memurunun reddi talebinin reddine karar verildiği hallerde ise, bu karara karşı, talebin gerekçesiz olarak reddedildiği iddiası, acele şikâyet (sofortige Beschwerde) yoluyla, ret talebini gerekçesiz olarak reddeden mahkemeden bir üst derecede olan mahkemede ileri sürülecektir²⁸⁴.

g. Yardımcı Adalet Memurunun Kararlarına Karşı Müracaat Yolları (Rechtsbehelfe)

Yardımcı adalet memuru tarafından verilen kararlara karşı, genel hükümler uyarınca, hâkimin kararlarına karşı başvurulabilen kanun yollarına başvurulabilir

²⁸⁰ **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 227, kn. 17; **Kern/ Diehm/ Pätz** (Bölüm yazarı), s. 197, kn. 44; **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 197, kn. 44.

²⁸¹ **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 224, kn. 13.

²⁸² **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 197, kn. 48.

²⁸³ **Zöller/ Vollkommer** (Bölüm yazarı), s. 217, kn. 3, s. 218, kn. 5; **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 224, kn. 13; **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 197, kn. 44.

²⁸⁴ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 197, kn. 49.

(RPflG § 11/ I)²⁸⁵. Buna göre, yardımcı adalet memurunun kararı, Aile Hukuku ve Çekişmesiz Yargı İşleri Hakkındaki Yargılama Usul Kanunu'nda (Gesetz über den Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit- FamFG²⁸⁶) yer alan bir uyuşmazlığa ilişkin ise, bu karara karşı, FamFG § 58 vd. hükümlerine göre, süreli şikâyet; FamFG § 389-390 ve FamFG § 393 kapsamında verilen bir karar söz konusu ise itiraza başvurulabilir.

Yardımcı adalet memurunun Alman Federal Medeni Usul Kanunu kapsamındaki bir konu hakkında karar vermesi durumunda bu karar aleyhine, hâkimin nihai kararlarına ve ara kararlarına karşı başvurulabilen, ZPO § 567 vd. hükümlerine göre, acele şikâyet yoluna (sofortige Beschwerde) gidilebilir²⁸⁷. RPflG § 11/ I'de açıklanan, genel hükümler uyarınca Alman Federal Medeni Usul Kanunu kapsamındaki konular hakkında verilen kararlara karşı başvurulabilen hukuki çare ile kastedilen ZPO §§ 567-572 maddeleri arasında yer alan acele şikâyet prosedürüdür²⁸⁸. Buna göre, yardımcı

²⁸⁵ Yardımcı adalet memurunun hâkim olmadığı gibi hâkim statüsünde de olmadığı aşîkârdır. Bununla birlikte, Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'nun almanca metninde m. 11'de yardımcı adalet memurunun, *işlemlerine* karşı değil *kararlarına* karşı terimi kullanıldığından biz de çalışmanın bu başlığı altında hâkim olmayan ve hâkim statüsünde de yer almayan yardımcı adalet memurunun işlemlerine karşı ifadesi yerine, kararlarına karşı ifadelerini kullanmayı uygun bulduk. Aynı yönde bkz. **Akil-** Yardımcı, s. 293; **Meriç-** Alman, s. 23. Ayrıca bkz. Gegen die Entscheidungen des Rechtspflegers ist das Rechtsmittel gegeben, das nach den allgemeinen verfahrensrechtlichen Vorschriften zulässig ist (RPflG § 11/ I).

²⁸⁶ 17.12.2008 tarihli, (BGBl. I S. 2586) Kanun metni için bkz. https://www.gesetze-im-internet.de/fam_fg/, (E.T. 06.12.2020).

²⁸⁷ **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 207, kn. 12- 13; **Gilles, Peter**, (Çev. **Erişir, Evrim**), Alman Kanun Yolu, "2002 Usul Hukuku Reformu Sonrası Hipertrofik Bir Medeni Yargının Problem Sahası Olarak Alman Kanun Yolu Sistemi", Medenî Usûl Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı, İzmir/Çeşme 19-20 Ekim 2007 MUIİT- VI, Ankara 2008, (s. 19-51), (**Gilles**, Çev. **Erişir-** Kanun Yolu), s. 26. Yukarıda açıklananlardan başka, yardımcı adalet memurunun görevlendirildiği diğer alanlar bakımından verdiği kararlara karşı başvurulacak hukuki çareler çeşitlilik göstermektedir. Bu kapsamda örneğin, ceza hukuku alanında görevlendirildiği bir husus hakkındaki kararına karşı, Alman Federal Ceza Kanunu (Strafgesetzbuch, StGB) § 304 vd. hükümleri uyarınca acele şikâyet yoluna; tapu siciline ilişkin bir kararına karşı, Tapu Sicil Kanunu (GBO) § 71 vd. hükümlerine göre tapu sicil şikâyetine başvurulabilecektir. Yardımcı adalet memurunun diğer kararları ve başvurulacak hukuki çarelere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann**, s. 207, kn. 14-16.

²⁸⁸ Şikâyetin esas itibarıyla erteleme ve bir üst mahkemeye doğrudan aktarılma etkilerinin olmaması sebebiyle kanun yolu olmadığı, ancak, ZPO § 572/ II'ye göre, aleyhe olan kararlara karşı başvuru

adalet memurunun icra mahkemesi (Vollstreckungsgericht) veya asliye mahkemesinde (Landgericht) görevli olduğu hallerde verdiği kararlara karşı, ZPO §§ 567-572’de öngörülen koşulların sağlanması ve usulün takip edilmesiyle, bir üst dereceli mahkemede acele şikâyet yoluna gidilebilir²⁸⁹. Buna göre, icra mahkemesinde görevli olan yardımcı adalet memurunun kararına karşı acele şikâyet, GVG § 72/ I, c. 1 gereğince, bir üst derece mahkemesi olan asliye mahkemesinde (Landgericht) görülür.

Yardımcı adalet memurunun asliye (Landgericht) mahkemesinde görevli olması halinde ise, acele şikâyet başvurusunda görevli mahkeme, GVG § 119/ I, c. 2’ye göre, eyalet yüksek mahkemesidir (Oberlandesgericht -OLG). Yardımcı adalet memurunun aile hukuku ve çekişmesiz yargı işleri hakkındaki kararlarına karşı acele şikâyet yoluna başvurulacak ise, GVG § 119/ I, 1a ve GVG § 119/ I, 1b gereğince görevli mahkeme, eyalet yüksek mahkemesidir (OLG)²⁹⁰.

Alman Federal Medeni Usul Kanunu kapsamındaki bazı konular bakımından yardımcı adalet memurunun kararlarına karşı başvurulacak hukuki çarelere ilişkin özel düzenlemeler bulunmaktadır. Bu sebeple, söz konusu konulara ilişkin kararlara karşı, acele şikâyet yolu yerine, öngörülen bu hukuki çarelere başvurulmaktadır. Bununla birlikte, RPflG § 11/ III c. 1 gereğince yardımcı adalet memurunun görevlendirildiği ihtar prosedüründe (Mahnverfahren), ZPO §§ 694-700 kapsamında verdiği kararlara karşı ise şikâyet yoluna başvurulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak yardımcı adalet memurunun devam eden bir icra takibinde muhazafa tedbirine karar verdiği hallerde, bu tedbir kararına karşı, ZPO § 766’da düzenlenen şikâyet yoluna

iptal ve kontrol etme aracı olarak bir kanun yolu olduğuna ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. **Gilles**, Çev. **Erişir**- Kanun Yolu, s. 47-49.

²⁸⁹ Alman Federal Medeni Usul Kanunu kapsamında, yardımcı adalet memurunun acele şikâyet yoluna başvurulabilen diğer kararlarına örnek olarak bkz. § 850b/ II, § 850f, § 850g, § 850i.

²⁹⁰ **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 254, kn. 34.

başvurulabilir²⁹¹. Bu halde şikâyet başvurusu, icra takibinin yapılacağı/ yapıldığı yer veya borçlunun yerleşim yeri icra mahkemesi tarafından incelenecektir²⁹².

Yardımcı adalet memurunun kararlarına karşı, genel hükümler kapsamında herhangi bir müracaat yolunun öngörülmediği hallerde, RPflG § 11/ II gereğince, kararın tebliğinden itibaren iki haftalık süre içinde, şikâyet yoluna başvurulabilir (sürelî şikâyet²⁹³) (RPflG § 11/ II, c. 1). Şikâyet başvurusunda bulunmak isteyen kişinin, başvuru için öngörülen iki haftalık süreyi, kendi kusuru bulunmaksızın kaçırmaması halinde, engelin ortadan kalkmasından itibaren iki hafta içinde dilekçe ile eski hale getirme talebinde bulunması gerekir (RPflG § 11/ II, c. 2) ²⁹⁴.

İlgili, dilekçede eski hale getirme talebinde bulunmada haklı olduğunu gösteren sebepleri de ispatlamalıdır. Kanun yollarına başvuru hakkında hiç bilgi verilmediği veya yanlış bilgi verildiği hallerde, kişinin süreyi kaçırmada kusuru olmadığı varsayılır (RPflG § 11/ II, c. 3, 4). Kaçırılan sürenin sona ermesinden itibaren bir yıl geçtikten sonra artık eski hale getirme talebinde bulunulamaz (RPflG § 11/ II, c. 4).

Yardımcı adalet memuru, sürelî şikâyet başvurusu hakkında istisnai olarak (hakkın kötüye kullanımı hallerinde) kendisi karar verebilir. Yardımcı adalet memurunun karara bağlayamadığı sürelî şikâyet başvuruları ise, hâkim tarafından kesin olarak

²⁹¹ Dörndorfner/ Dallmayer/ Eickmann, s. 208, kn. 23.

²⁹² Zöller/ Herget (Bölüm yazarı), s. 1561, kn. 26. İcra mahkemesinden kasıt, sulh mahkemesine bağlı dairesidir. Zira icra mahkemesi, Alman mahkeme teşkilatı içinde, sulh mahkemesinin bir dairesi olarak görev yapmaktadır. Bkz. yuk. § 4, A, I, 2, a.

²⁹³ Sürelî şikâyet olarak ifade ettiğimiz kurum için doktrinde Karşlı, acele itiraz (bkz. Karşlı- İcra, s. 71); Akil ise itiraz (bkz. Akil- yardımcı, s. 293); Yıldırım (Yıldırım, Mehmet Kâmil: “Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, MUIİHT- IV, Medeni Usul Hukuku’nda Çekişmesiz Yargı, İcra ve İflas Kanunu’nda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, Ankara, 30 Eylül- 11 Ekim 2005, Ankara 2006, (s. 18-48), (Yıldırım- Çekişmesiz Yargı), s. 40) ise sürelî itiraz kavramını kullanmaktadır. Kavramlar hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. Pekcanitez/ Simil, s. 54-55.

²⁹⁴ Bkz. ve karşı. Türk hukukunda şikâyet süresinin kaçırılması halinde eski hale getirme başvurusu yapıp yapılamayacağı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tercan, Erdal, Medeni Usul Hukukunda Eski Hale Getirme, Ankara 2006, s. 161-168. Ayrıca bkz. Pekcanitez- Şikâyet, s. 82.

karara bağlanır (RPflG § 11/ II, c. 5, 6) ²⁹⁵. Acele şikâyetle ilişkin hükümler uygun düştüğü ölçüde süreli şikâyet hakkında da uygulanmaktadır (RPflG § 11/ II, c. 7).

4. İcra Memuru (Gerichtsvollzieher)

Alman icra teşkilatının önemli organlarından biri olarak ifade edebileceğimiz icra memuru (Gerichtsvollzieher), Alman Federal Mahkeme Teşkilatı Kanunu (Gerichtsverfassungsgesetz- GVG) ²⁹⁶ § 154' e göre, faaliyetini mahkeme denetimi altında ²⁹⁷ ancak mahkeme teşkilatından bağımsız olarak ²⁹⁸ kendisine ait işyerinde

²⁹⁵ **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 147, kn. 6; **Rellermeyer/ Georg/ Hintzen** (Bölüm yazarı), s. 240, kn. 5.

²⁹⁶ 09.05.1975 tarihli, BGBl. I S. 1077'de yayımlanarak yürürlüğe giren bu Kanun, son olarak 07.07.2021 tarihinde değiştirilerek BGBl. I S. 2363'de yayımlanmıştır. Kanun metni için bkz. <http://www.gesetze-im-internet.de/gvg/BJNR005130950.html#BJNR005130950BJNG000100666>, (E.T. 10.08.2021).

²⁹⁷ İcra memurunun görevli olduğu takiplerdeki faaliyetlerini yürütmedeki bağımsızlığı, çifte denetimle sınırlandırılmıştır. İcra memuru, icra organı olması sebebiyle, medeni usul hukukuna göre maddi denetime (Sachaufsicht) tabidir. Takip prosedüründe ilgili kişinin ZPO § 766'da düzenlenen şikâyet prosedürüne (Erinnerung) başvurusuyla maddi denetimde görevli olan icra mahkemesi, icra memurunun yaptığı işlemin, amacını ve hukuken takip prosedürüne uygun olup olmadığını denetler. İkinci denetim ise, icra memurunun, devlet memuru olması sebebiyle adli yönetimin (Justizverwaltung) idari denetimidir. Bu denetim, yerel mahkemede idari denetimden sorumlu hâkimin, memur üzerindeki disiplin yetkisini de kapsayan hiyerarşik bir denetimdir (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 474, kn. 16; **Brox/ Walker**, s. 8, kn. 12; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 98, kn. 8.3). Hiyerarşik denetimin ardından icra memurunun işlemleri, GVO § 72 kapsamında, her üç ayda bir yapılan incelemeden (Geschäftsprüfung) de geçmektedir (**Burghardt**, s. 7).

²⁹⁸ Görevli olduğu takip prosedürünün işleyişi bakımından icra mahkemesinin denetimi altında olması (ZPO § 766) ve devlet memuru olarak görevli olduğu mahkeme hâkiminin hiyerarşik (Dienstaufsicht) denetimine tabi bulunması sebepleriyle bu bağımsızlığı, nisbi bağımsızlık olarak ifade etmek daha uygundur (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 470, kn. 8). Söz konusu nisbi bağımsızlığın, yardımcı adalet memurunun (Rechtspfleger) bağımsızlığıyla kıyaslanabilen ancak hâkimin bağımsızlığıyla kıyaslanamayan bir bağımsızlık olduğu görüşü için bkz. **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 470, kn. 8. Söz konusu bağımsızlığın ne hâkimin ne de RPflG § 9' a göre, yardımcı adalet memurunun bağımsızlığıyla kıyaslanabilir nitelikte olduğu görüşü hakkında bkz. ve karşı. (**Zöller/ Lückemann** (Bölüm yazarı), s. 2749, kn. 5). İcra memuru, icra mahkemesi hâkiminin hiyerarşik denetimi altındadır. Ancak icra faaliyetlerini hâkimin idaresi altında veya hâkimin vereceği emir ve talimatlar üzerine yürütmez. İcra organı olarak kendi yetkisi kapsamında icra işlerini yerine getirir. Yaptığı iş ve işlemlerin hukuka ve amaca uygunluğu denetlendiğinde, mahkemeden bağımsızlığı sebebiyle bizzat kendisinin sorumluluğuna gidileceği hakkında bkz. **Burghardt**, s. 7. Aynı yönde bkz. **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 98, kn. 8.3; **Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 8; **Dütz, Wilhelm**, Der Gerichtsvollzieher als Selbständiges Organ der Zwangsvollstreckungsrecht, Berlin 1972, s. 12.

yürüten, Alman Federal Yargıtay’ında yer alan (Bundesgerichtshof -BGH) hizmet (görev) ve faaliyet (iş) ilişkisi, Federal Adalet Bakanlığı aracılığıyla; eyalet mahkemelerindeki hizmet ve faaliyet ilişkisi ise eyalet adli yönetimleri tarafından belirlenen bir devlet memurudur²⁹⁹.

a. Genel Olarak

İcra memuru görevlerini yerine getirirken, diğer devlet memurlarının da yaptığı gibi, kamu hizmetlerini ifa etmektedir. Bu sebeple Alman Federal Anayasası (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland- GG) Art. 33/ IV hükmü gereğince, icra memuru, devlet gücünü ve otoritesini, kamu hizmeti ve sadakati çerçevesinde kullanmalıdır³⁰⁰.

İcra memurlarının hukuki statüsü, GVG § 154 maddesinde, temel bir hükümle belirtilmekle yetinilmiştir. GVG § 154 hükmünden başka, icra memurları hakkında çeşitli düzenlemeler de mevcuttur. Bunlardan biri, icra memurunun federal ve eyalet kanunlarına göre, görevli ve yetkili olduğu iş ve işlemleri sonucu oluşan masraf ve giderlerin düzenlendiği İcra Memurları Giderleri Kanunu’dur (Gerichtsvollzieherkostengesetz- GvKostG)³⁰¹. Bir diğeri, İcra Memurları Yönetmeliği’dir (Gerichtsvollzieherordnung- GVO).

Eyaletler, GVG § 154’ün kendilerine verdikleri yetkiye dayanarak yetkili eyalet adli yönetimleri aracılığıyla icra memurlarının hizmet ve iş ilişkilerini ülke genelinde yeknesak uygulama için bağlayıcı olacak şekilde İcra Memurları Yönetmeliği’nde ve

²⁹⁹ **Lackmann, Rolf**, Zwangsvollstreckungsrecht, 10. Aufl. 2013, (**Lackmann- Recht**), s. 4, kn. 11; **Prütting/ Gehrlein**, s. 1798, kn. 3; **Zöller/ Lückemann** (Bölüm yazarı), s. 2749, kn. 1; **Kissel/ Mayer**, s. 1021, kn. 2; **Brill, Werner/ Matthes, Hans Christoph/ Oehmann, Werner**, Insolvenz- Zwangsvollstreckungsrecht, Stuttgart 1976, s. 124; **Hess, Burkhard/ Mack, Marcus**, “National Reports- Germany” (Enforcement Agency Practice in Europe, BIICL 2005, (s. 169-193), s. 170; **Walker**, s. 160.

³⁰⁰ **Jauernig, Othmar/ Berger, Christian**, Zwangsvollstreckungs und Insolvenzrecht, 23. Aufl., München 2010, s. 33, kn. 5.

³⁰¹ 19.04.2001 tarihli, BGBl. I S. 623’de yayımlanarak 01.05.2001’de yürürlüğe giren bu Kanun, son olarak 20.08.2021 tarihinde, değiştirilerek BGBl. I S. 3932’de yayımlanmıştır. Kanun metni için bkz. <https://www.gesetze-im-internet.de/gvkostg/BJNR062310001.html>, (E. T. 09.09.2021).

01.04.1980 tarihli İcra Memurları Faaliyet Talimatnamesi'nde (Geschäftsanweisung für Gerichtsvollzieher- GVGA), eyaletler bazında tamamlayıcı ve özel düzenlemeler yapma hakkına sahiptir.

Kanun koyucunun, icra memurunun faaliyet ve iş ilişkilerini düzenleme yetkisini § 154 GVG hükmü uyarınca, eyalet adli yönetimlerine devretmesindeki amacı, eyalet bazındaki iç uygulamaların, ZPO'nun hükümlerine ve amacına uygun olmak şartıyla, federal çaptaki uygulamalara benzer hale getirilmesidir³⁰². Keza icra memurunun görevleri kapsamında yürüteceği işlerin hukuki kapsamını ve yapılacak iş ve işlemlerde aranması gereken kanuni koşulların daha rahat bir şekilde tespitini sağlamak amacıyla bir icra faaliyet talimatnamesi de bulunmaktadır³⁰³.

³⁰² Aynı yönde bkz. **Prütting/ Gehrlein**, s. 2848, kn. 1.

³⁰³ **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 99, kn. 8.4; **Burgardt**, s. 5; **Brill/ Matthes/ Oehmann**, s. 124; **Renkl, Günter**, Zwangsvollstreckungs- Konkursrecht, Stuttgart, 1983, s. 60, kn. 55. **Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 5; **Lackmann- Recht**, s. 4, kn. 11. Doktrinde bir görüşe göre, § 766 ZPO'da düzenlenen şikâyet prosedüründe (Erinnerungsverfahren), denetim kriteri (Prüfungsmaßstab -kontrol standartları) olarak İcra Memurları Faaliyet Talimatnamesi'nde (GVGA) yer alan düzenlemeler göz önünde bulundurulabilir (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 472, kn. 8, dn. 43). Ancak idare hukukunda idari yönetmeliklerin, dış etkisine ilişkin yerleşmiş öğreti, icra hukuku boyutuyla benimsenmemiştir. Gaul'e göre, GVGA'nın talimatları, ne hâkimin takdir yetkisini kullandığı durumlara ilişkin olarak yol gösteren ne de kanunları yorumlayan talimatlardır. Bunlar ancak yönlendirme yahut direktif esaslarını ifade edebilirler. ZPO § 766' ya göre şikâyet başvurusu incelenirken, bu talimatlar şikâyete konu işlemin, hukuka uygunluk standardı olarak düşünülebilirse de hâkim, şikâyet prosedürünü, GVGA'da icra memurları için öngörülen talimatları göz önüne alarak değil, ZPO ve GG çerçevesinde yürütür. ZPO § 766' ya göre, icra memurunun işleri hem hukuka uygunluk hem de amaca uygunluk bakımından hâkim tarafından denetlenmektedir (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 472, kn. 12). Aynı yönde bkz. **Dütz**, s. 22-23; **Kissel/ Mayer**, s. 1022, kn. 5. Konuya ilişkin olarak doktrindeki diğer bir görüşe göre ise, bu talimatnamelerde icra memurunun takip prosedürüyle alakalı olarak alacaklı, borçlu ve üçüncü kişilerle ilişkilerinde hukuken bağlayıcılığı olmamakla birlikte, icra memurları için bağlayıcı düzenlemeler bulunmaktadır. İcra memurunun buradaki düzenlemelere aykırı davranışı sebebiyle icra işlemi, hukuka ve kanuna aykırı olmayacaktır. Zira buradaki düzenlemelerin icra memuru ile takibin tarafları ve ilgilileri arasında bir bağlayıcılığı yoktur. Bunlar, icra memurunun takip prosedürünü daha iyi bir şekilde idare edebilmesi için öngörülen düzenlemelerdir. Bu sebeple de memurun talimatnameye aykırı davranışından ötürü uyarılması mümkün olabilir. Ancak memurun talimatnameye aykırı hareketleri, itiraz veya diğer müracaat yollarına başvurulmasına sebebiyet vermeyecekse de icra memurunun talimatname içeriğine aykırı hareketi, gerekli kanuni koşulları içermesi şartıyla devletin hukuki sorumluluğuna konu olabilir (**Muthorst**, s. 34, kn. 16).

Alman icra memurunun (Gerichtsvollzieher), Türk hukukunda tam bir karşılığı olmamakla birlikte, icra organları arasında, icra dairesi görevlilerinden hem icra memurunun hem de icra müdürünün bir kısım görevlerini ifa ettiğini söylemek mümkündür³⁰⁴.

Hukukumuzda icra takip prosedüründe birinci derecede görevli ve geniş yetkileri haiz olan icra müdür ve memurları karşısında Alman icra memurları, icra takip türlerinin tamamında değil, bir kısmında görev almaktadır. GVO § 3 uyarınca icra memuru, Kanunda düzenlenen bu görevlerini kendisine ait iş yerinde şahsen ifa etmekle yükümlüdür³⁰⁵. İcra memuru, aksi belirtilmediği müddetçe icra iş ve işlemlerinin yürütülmesini başka bir kişiye devredemez. Bununla birlikte her icra memuru, faaliyetlerinin yoğunluğuna göre ve yönetmelikte öngörülen koşullar çerçevesinde yeteri kadar personel çalıştırabilir (GVO § 34/ III).

b. İcra Memuru Olmak İçin Aranılan Eğitim Şartları

Devlet Memurlarının Mesleki Gelişimi Hakkındaki Federal Kanun’nda (Gesetz über die Laufbahnen der Beamtinnen und Beamten, Laufbahngesetz- LfbG)³⁰⁶ meslekler, çeşitli kategorilere ayrılarak düzenlenmiştir. Her bir meslek, kendi içindeki bütün branşları ve o branş için öngörülen bir hazırlık ve ileri eğitim koşulu varsa bunları da kapsamaktadır. İcra memurluğu mesleği, anılan bu Kanun’un § 2/ II, b. 5’e göre, “Yargı ve Adli İnfaz Hizmetleri” uzmanlık alanı (Justiz und Justizvollzug Dienst) içerisinde 1. grup meslek olarak, yeniden adlandırılan bir kategoride yer almaktadır³⁰⁷.

³⁰⁴ Pekcanitez- Şikâyet, s. 37, dn. 9.

³⁰⁵ Kissel/ Mayer, s. 1023, kn. 9; Rosenberg/ Schwab/ Gottwald, s. 150, kn. 10.

³⁰⁶ 01.07.2011 tarihinde yayımlanarak GVBl. S. 266, yürürlüğe giren Meslek Kanunu metni için bkz. <http://gesetze.berlin.de/jportal/portal/t/17vd/page/bsbeprod.Psml;jsessionid=4C4A5577933BCDF050EB1E2A9D60F993.jp11?pid=Dokumentanzeige&Showdoccase=1&jspeid=Trefferliste&documentnumber=1&numberofresults=4&fromdoc=doc=yes&doc.id=jlrLbGBE2011rahme&doc.part=&doc.price=0.0&doc.hl=1#jlr-LbGBE2011V1P2>, (E.T. 03.03.2020).

³⁰⁷ Meslek Kanunu’nda meslekler, bilim dallarına göre yeniden adlandırılıp gruplandırılarak eski ve yeni gruplar, adlarıyla birlikte karşılaştırmalı tablolar şeklinde verilmiştir. İcra memurluğu

1. grup meslek kategorisinde gösterilen icra memurluğu mesleğini icra edebilmek için³⁰⁸ alınması gereken özel eğitime ve eğitim sonunda yapılacak olan meslek sınavına ilişkin kurallar, her eyaletin kendi yönetmeliğinde yer almaktadır. Ancak bu düzenlemelerin, federal düzeyde yeknesak olarak uygulanabilirliğini sağlamak amacıyla her eyalet, kendi yönetmeliklerini, birbirine uygun hükümler içerecek şekilde düzenlemektedir³⁰⁹. Başka bir ifadeyle her eyaletin adli yönetimleri

mesleğinin yer aldığı 1. grup meslek kategorisinde yer alan diğer meslekler için bkz. http://gesetze.berlin.de/jportal/portal/t/17vd/page/bsbeprod.psml;jsessionid=4C4A5577933BCDF050EB1E2A9D60F993.jp11?pid=Dokumentanzeige&showdoccase=1&js_peid=Trefferliste&documentnumber=1&numberofresults=4&fromdoctodoc=yes&doc.id=jlrLbGBE2011rahmen&doc.part=X&doc.price=0.0&doc.hl=1#jlr-LbGBE2011V1P2, (E.T. 03.03.2020).

³⁰⁸ İcra memurluğu mesleğine ilişkin özel eğitimlere başvurmadan önce, bu mesleğe başvurabilmek için hali hazırda sahip olunması gereken eğitim düzeyi ise LfbG § 7'de düzenlenmiştir. LfbG § 7/I'e göre, 1. Grupta yer alan meslek dallarından birinci basamak hizmetlerdeki (erste Einstiegsamt) memuriyetlerden birine başvurabilmek için adayın, başvuru yapılacak eyaletin, eyalet adli yönetimlerince kabul edilen bir mesleki eğitim olgunluğuna erişildiğini gösteren bir okul mezuniyetinin veya buna eş değer kabul edilen bir eğitim seviyesine sahip olması gerekir. Bu da Okul Kanunu'na (Schulgesetz – SchulG) göre, lise veya eş değer kabul edilen bir eğitim seviyesine tekabül etmektedir. Lise veya eş değer eğitim seviyesiyle birlikte, başvurulacak alana ilişkin tamamlanmış bir meslek eğitimi veya meslek eğitiminin tamamlanmasıyla birlikte en az 6 ay süreli bir staj eğitiminin bulunması şarttır.

LfbG § 7/II gereğince, 1. Grupta yer alan meslek dallarından ikinci basamak hizmetlerdeki (zweite Einstiegsamt) memuriyetlerden birine başvurabilmek için, SchulG § 21/I, b. 3' e göre, lise veya buna eş değer kabul edilen eğitim seviyesi veya başvurulacak meseleğe ilişkin mesleki eğitim olgunluğunu gösteren bir belge ve başvurulacak alana uygun, tamamlanmış bir meslek eğitimi veya mesleki eğitim olgunluğunu gösteren bir belge ve başvurulacak alanda kamusal bir meslek eğitiminin yapılmış olması veya ifade edilen eğitimlere eş değer bir eğitim seviyesine sahip olunmasına ek olarak, tamamlanmış meslek eğitimi ve başvurulacak alanda en az 1 yıl süreyle profesyonel olarak mesleki deneyime sahip olmak veya en 2 yıl süreli bir staj eğitim programını, program sonunda yapılan mesleki geliştirme sınavından başarılı olarak bitirmek ya da içerik olarak başvurulacak memuriyetin gerektirdiği donanımına sahip olunduğunu gösteren bir mesleki eğitimin tamamlanması, başvurulacak memuriyette öngörülen bir özel eğitim koşulu varsa bu koşulu sağlayan bir mesleki eğitimin tamamlanmış olması ve en az 1 yıl süreli bir staj programından başarıyla mezun olunması gerekmektedir. Bu asgari koşullardan başka, eyalet adli yönetimleri kendi yönetmeliklerinde ek koşullar düzenleyebilmektedir.

³⁰⁹ **Baumgardt**, s. 16, 19. İcra memuru adayları için, alınması gereken hazırlık eğitimi, mesleki eğitim ve sınav şartlarına ilişkin eyaletlerin hazırladıkları yönetmelik örnekleri için bkz. https://www.azj.nrw.de/aufgaben/gerichtsvollzieher/ausbildung/bewerbungsvoraussetzungen/AP_OGV.pdf; <https://www.gesetze-bayern.de/>; https://recht.nrw.de/lmi/owa/br_text_anzeigen?v_id=2520100108100136085, (E.T. 20.10.2019).

(Landesjustizverwaltungs³¹⁰), ülke çapında yeknesak bir sistem kurabilmek amacıyla, yönetmeliklerde yer alan kurallarını, bazı tamamlayıcı ve farklı kurallar içermekle birlikte esas olarak, diğer eyaletlerdeki kurallara uygun bir biçimde oluşturmaya dikkat etmektedir.

İcra memurluğu mesleği için öncelikle aracı yargı hizmetleri memuru olmak ve bu meslek için gerekli eğitimi tamamlamak gerekmektedir. Zira icra memurluğu, aracı yargı hizmetleri içerisinde özel bir meslek koludur. İcra memuru olarak çalışmak isteyen kişilerin, öncelikle aracı yargı hizmetleri memuru olması, sonrasında icra memuriyeti için gerekli özel eğitimleri alarak bu eğitim sonunda yapılan meslek sınavında başarılı olmaları gerekmektedir³¹¹.

aa. Aracı Yargı Hizmetleri Memuru Olmak İçin Aranılan Şartlar

Aracı yargı hizmetleri memurlukları, hukukumuz bakımından mahkeme kalemlerinde görev yapan mübaşir, kâtip vb. personele karşılık gelen ancak Türkçe'ye sırası ile adli asistan, adli sekreter; adli üst sekreter ve adli baş sekreter olarak tercüme edebileceğimiz, Justizassistent, Justizsekretar; Justizobersekretar, Justizhauptsekretar'ı ifade etmektedir³¹².

Aracı yargı hizmetlerinde memuriyetin bir önkoşulu olan meslek eğitimi, uygulama (praktische Ausbildung), teorik derslerden (theoretische Unterricht und Übungen) oluşmaktadır. Mesleki eğitim kapsamında, onsekiz aylık bir staj eğitim programı öngörülmektedir. Bu staj programı, teorik ve uygulama kurs eğitiminden oluşmaktadır. Teorik kurs eğitimi, altı ay sürelidir. Mesleki deneyim ve hazırlık eğitimi ile birlikte toplamda üç yılın üzerinde bir meslek eğitimi süresi öngörülmektedir³¹³.

³¹⁰ Justizverwaltung kavramının Türkçe tam bir karşılığı olmamakla birlikte, bu kavram, adli idare olarak da ifade edilmektedir. Bkz. **Pekcanıtez/ Simil**, s. 53, kn. 157.

³¹¹ **Baumgardt**, s. 16.

³¹² **Baumgardt**, s. 16.

³¹³ **Baumgardt**, s. 18.

Aracı yargı hizmetleri kapsamında yapılan hizmet işlemlerinin gösterildiği uygulama eğitiminde aday, oniki aylık süre boyunca ilk olarak sulh mahkemesinin sırasıyla hukuk ve ceza dairelerinden başlayarak, tapu sicil dairesinde ve çekişmesiz yargı işlerine bakan diğer bölümlerde uygulamalı eğitim görmekte ve son olarak da mahkeme veznesinde görevlendirilmektedir. Bu sayede aday, ileride yapacağı işlemleri, yerinde ve uygulamalı olarak öğrenme becerisi kazanmaktadır. Aracı yargı hizmetleri mesleğiyle ilgili belirli bir yeterlilik edinen aday, daha sonra üç ay süre ile asliye mahkemesinde hukuk ve ceza dairelerinde görevlendirilmektedir. Son olarak da yine üç ay süre ile savcılık bürosundaki uygulama eğitimiyle, adli sicil kaydından sorumlu memurun (Strafregisterführer) görevleri hakkında bilgi sahibi olarak toplamda onsekiz ay olan eğitim sürecini tamamlamaktadır³¹⁴.

İcra memuru aday, sistematik olarak verilen dersler üzerinden yürütülen uygulamalı eğitime devam ederken bir yandan da kurs formatında sürdürülen teorik dersleri takip etmektedir. Bu derslerde, medeni hukukun esasları, yargı örgütü, yargılama usulünün genel esasları, idare hukukunun genel esasları ve aracı yargı hizmetlerinin yürütülmesi için bilinmesi gereken diğer kanuni mevzuat ve yönetmelikler hakkında bilgiler verilmektedir. Yapılan alıştırmalarda konu olarak, adayın gelecekteki çalışma alanında karşılaşılabileceği uygulamaların, işlemler ve formlar aracılığıyla sözlü olarak muhakeme edilmesi seçilmektedir³¹⁵. Eğitimin özellikle tutanakların nasıl düzenleneceğine ilişkin bölümü, büyük önem arz eder ve ayda en az bir kere, başta hazırlanması gereken tutanaklar olmak üzere, diğer yazılı belgelerin nasıl düzenleneceğine ilişkin verilen ödevlerle adayın gelişim süreci desteklenmektedir. Bu eğitim sonunda, haftalık iki kez yapılan blok derslerle birlikte toplamda yaklaşık olarak üç yüz saatlik ders verilmektedir³¹⁶.

Eğitim sonunda yapılacak olan aracı yargı hizmetleri meslek yeterliliği sınavı (Prüfung zur Qualifikation für den mittleren Justizdienst), iki gün süren yazılı sınav ve

³¹⁴ Baumgardt, s. 19.

³¹⁵ Baumgardt, s. 19.

³¹⁶ Baumgardt, s. 19.

bir gün de sözlü sınav olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Yazılı sınavda idare hukukuna, ceza hukukuna, tapu siciline, senet ve resmî belge işlemlerine, vesayet hukukuna, mahkeme veznesinin işleyişine ve icra memurlarının diğer işlemlerine ilişkin sorular sorulmaktadır. Ayrıca adaylardan örneğin borcun taksitle ödenmesi veyahut bir malın peşin olarak satılması istemi hakkında genel bir dilekçe veyahut ödenmemiş bir borca ilişkin takip talebi yazmaları istenmektedir³¹⁷.

Mesleki yeterlilik sınavında başarılı olan aday, aracı yargı hizmetlerinde memur olarak görevlendirilebileceği gibi icra memuru adayı olarak icra memurluğu mesleğinin icrası için ön koşul olan iki yıl mesleki deneyimi edinirken, aynı zamanda icra memurluğu için öngörülen özel meslek eğitimine de başvurabilir. Aracı yargı hizmetleri memuru olduktan sonra icra memuru olabilmek için gereken, aracı yargı hizmetlerinde iki yıl mesleki deneyim süresi, eyaletlerin adli yönetimleri tarafından yeterli sayıda yetişmiş icra memuru bulunmaması halinde, söz konusu eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla, istisnai olarak kısaltılabilmektedir³¹⁸.

bb. Aday İcra Memuru Olmak İçin Aranan Özel Eğitim Şartları

İcra memuru olmak isteyen kişilerin, alacakları eğitimden sonra icra memurluğu meslek sınavına girmesi ve bu sınavda başarılı olması gerekmektedir. İcra memuru adayları, eğitim esnasında, ileri düzeyde ve icra işlerinin ifası için yeterli gelişimi gösteriyorlarsa, icra memuriyetinin gerektirdiği işleri, bağımsız bir şekilde yerine getirmeleri için görevlendirilebilirler. Söz konusu özel eğitimin içeriği, eyalet hukukuna göre düzenlenmektedir³¹⁹.

³¹⁷ Baumgardt, s. 19.

³¹⁸ Baumgardt, s. 19.

³¹⁹ Prütting/ Gehrlein, s. 2848, kn. 2. Hatta bu meslek grubunda özel eğitim almadan doğrudan üniversite eğitimi düzeyinde eğitim vermek ve bu özel eğitim şartını yerine getirecek nitelikte olmak üzere, Baden-Württemberg (BaWü) Eyaletinde 2016 yılında, eğitim süresi üç yıl olan ve eğitimi başarıyla tamamlayan öğrencilerin, hukuk lisansı diploması edindiği bir meslek yüksek eğitim (Fachhochschulstudium) kurumu kurulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.mit-recht-in-diezukunft.de/gerichtsvollzieher/>; https://www.studiereninbw.de/fileadmin/studieninfobw/pdf/Studienfuehrer-201617_MWK_20160916_web.pdf; <https://www.dgvb-bw.de/der-beruf/au>

İcra memurluğu özel eğitiminde dört parçalı bir sistematığın takip edildiği dikkat çekmektedir. Aday icra memurunun eğitimi, tıpkı aracı yargı hizmetleri uygulamalı eğitimine başladığı gibi ilk olarak üç ay süre ile sulh mahkemesinde başlamaktadır. Sulh mahkemesindeki eğitim sonunda, aday icra memuru, hali hazırda icra memuru olarak görev yapan başka bir icra memurunun yanında görevlendirilmektedir. Teorik kurs eğitiminde başarılı olunması ve son olarak da tekrar üç ay süre ile icra memurunun işyerinde çalışılması ile söz konusu eğitim tamamlanmaktadır³²⁰.

Teorik kurs süresi, aracı yargı hizmetleri eğitimindeki gibi altı aydır. Ancak bu altı aylık süre zarfında aday icra memuru, uygulamalı herhangi bir eğitime katılmaz, yalnızca teorik dersleriyle alakadar olur. Buradaki teorik eğitim, aday icra memurunun çalışma alanı çerçevesinde bilmesi gereken hukuk derslerinden oluşur. Medeni Kanun, Poliş ve Çek Hukuku, Medeni Usul Kanunu, İcra Hukuku, Ceza Hukuku, Devletler Hukuku, İdare Hukuku, Devlet Memurları Hukuku, Harçlar Hukuku, Vezne ve Tahsilat İşleri, icra memurları için faaliyet talimatnamesi ve icra memurları yönetmeliği hakkında bilgiler, bu eğitim kapsamında verilmektedir³²¹.

Eğitim sonunda yapılan sınavda başarılı olan adayın, artık icra memuru olarak ataması yapılabilir. Böylece yargı teşkilatının bağımsız bir memuru olarak icra memuru, GVO 34/ III'e göre kendisine ait bir işyeri açıp gerekli görürse yanında personel çalıştırabilir. Hatta kendisinin de bir zamanlar olduğu gibi hâlihazırda aday

sbildung/, (E.T. 20.09.2018). Ayrıca bkz. <https://www.badenwuerttemberg.de/de/service/presse/pressemitteilung/pid/bundesweiteinmaligerbachelorstudiengang-zumgerichtsvollzieher>, (E.T. 20.09.2018).

Ülkemizde de benzer şekilde BaWü Eyaleti'nde kurulan meslek yüksekokulu sistemi esas alınarak ülke şartlarına uyarlanan, icra memurları için hukuk lisans diplomasını öngören bir kurumun oluşturulması veya adalet meslek yüksekokullarının eğitim ve öğretim sistemi ve süresinin, hukuk fakültelerinin eğitim ve öğretim süresinin beş yıla çıkarılmasının planlandığı gelecek öngörülerıyla uyum arz eden ve yukarıda açıklanan eğitim kurumuna benzer şekilde yeniden düzenlenmesi bu çerçevede de eğitim ve öğretim süresinin üç yıla çıkarılması, yerinde bir reform çalışması olacaktır.

³²⁰ Baumgardt, s. 19.

³²¹ Baumgardt, s. 19.

icra memurlarının, kendi işyerinde uygulama eğitimleri almalarına olanak sağlayabilir³²².

c. İcra Memurunun Görevleri

Alman Federal Medeni Usul Kanunu § 753/ I'e göre, alacaklının takip talebiyle başlayan ve ifası mahkemeye bırakılmayan icra takipleri, adliyenin bağımsız organı olarak da ifade edilen icra memurları aracılığıyla yerine getirilmektedir³²³. İcra memurunun ZPO'da düzenlenmiş görevlerinden başka, eyalet hukukuna göre yetkilendirildiği, ek görevleri de bulunmaktadır³²⁴.

İcra memuru, ZPO §§ 808-827 arasında düzenlenen alacaklının para alacağından kaynaklı, borçlunun taşınır malvarlığına yönelik icra takiplerinde borçlunun, borcu ve icra masraflarını karşılayacak miktarda taşınır mallarının haczi işlemleri başta olmak üzere, Kanun tarafından yetkilendirildiği diğer icra iş ve işlemlerini de yerine getirmektedir. Söz konusu bu takiplerde, ZPO § 802c/ I'e göre, malvarlığı hakkında bilgi verme mükellefiyeti kapsamında, borçlunun malvarlığı hakkında bilgi edinilmesi amacıyla borçlunun mal beyanında bulunmaya davet edilmesi ve ZPO 802g/ II

³²² **Baumgardt**, s. 19.

³²³ **Muthorst**, s. 33, kn. 13; **Brox/ Walker**, s. 8, kn. 12; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 98, kn. 8.1; s. 99, kn. 8.4; **Jauernig/ Berger**, s. 33, kn. 1. İcra memurlarının icra takiplerinde kullanılacak formlara ilişkin olarak ayrıca bkz. Zwangsvollstreckungsformular- Verordnung- ZVfV/zvfv) v. 23.08.2012 (BGBl. I S. 1822)'nin VO v. 16.06.2014 (BGBl. I S. 754) ile değiştirmiş hali için bkz. <http://www.gesetze-im-internet.de/zvfv/>, (E.T. 30.12.2019).

³²⁴ **Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 4; **Kissel/ Mayer**, s. 1024, kn. 13-14. Örneğin Baden-Württemberg Eyaletine ait Mahkeme Teşkilatı Kanunu'nun ve Adli Yargıya İlişkin Yargılama Usulü Kanunlarının Uygulanması Hakkındaki Kanun (Gesetz zur Ausführung des Gerichtsverfassungsgesetzes und von Verfahrensgesetzen der ordentlichen Gerichtsbarkeit-AGGVG BaWü) § 13'de icra memurunun görevlendirildiği işler düzenlenmiştir. Bu kapsamda, borçlunun taşınır mallarının ve yetişmemiş mahsüllerinin ihtiyari açık arttırma yoluyla satılması, icra memurunun bu maddede yer alan görevlerinden biridir. İcra memurunun maddede sayılan diğer görevleri için bkz. AGGVG BaWü § 13. Ayrıca İş Mahkemesi Kanunu (Arbeitsgerichtsgesetz-ArbGG) § 9 ve § 50; Vergi Mahkemesi Kanunu (Finanzgerichtsgesetz- FGO) § 53, § 150, §151; Sosyal Sigorta Mahkemesi Kanunu (Sozialgerichtsgesetz- SGG) § 63, § 198; İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (Verwaltungsgerichtsordnung- VwGO) § 56, § 169/ I, § 170 maddelerinde, ZPO §§ 166 vd.'na yapılan atıfla, iş, vergi, sosyal güvenlik ve idare mahkemelerinin görev alanına giren uyuşmazlıklara ilişkin icra takiplerindeki tebligat işlerinin yerine getirilmesinde icra memuru görevlendirilmektedir (**Kissel/ Mayer**, s. 1026, kn. 27-30).

gereğince, mal beyanında bulunmayan borçlunun hapisle tazyiki için yakalanmasının talep edilmesi de icra memurunun görevlerindendir.

Alman Federal Medeni Usul Kanunu kapsamında icra memurunun görevli olduğu takipler bakımından, ZPO § 831'e göre, borçluya ait ciro edilebilir belgelerin, bizzat icra memuru tarafından kendi uhdesine alınmak suretiyle haczin gerçekleştirilmesi; ZPO § 845 gereğince alacaklının talebiyle, icra memuru tarafından borçlunun alacaklı olduğu üçüncü kişilere, borçluya ödeme yapmamalarına ilişkin; borçluya da, üçüncü kişi tarafından kendisine yapılacak ödemeleri kullanmaması hakkında ihtarları içeren haciz ihbarnamelerinin hazırlanması ve tebliğ edilmesi; ZPO § 847/ I hükmü uyarınca, hacz edilmiş bir taşınır mala ilişkin üçüncü kişilerin istihkak iddiası var ise, bu halde alacaklının taşınırı icra memuruna teslim etmesinin emredilmesi de yine icra memurunun görevleri arasında yer almaktadır³²⁵.

İcra memuru, ZPO §§ 883- 898 arasındaki hükümlerde yer alan bir taşınır malın iadesinin talep edildiği icra takiplerinde de (Zwangsvollstreckung zur Erwirkung der Herausgabe von Sachen) görevlendirilmiştir³²⁶. Bu takipler kapsamında, ZPO § 883 uyarınca, borçlunun teslim etmesi gereken taşınır malları teslim etmemesi üzerine, taşınır malın borçludan gerekirse zor kullanma yetkisi kullanılmak suretiyle alınarak, bu malın alacaklıya teslim edilmesi icra memuru tarafından yapılmaktadır³²⁷.

İcra memurunun bir diğer görevi ise ZPO § 885'e göre, kiralanan bir taşınmazın veya geminin tahliyesi hususunda, taşınmazı tahliyeden imtina eden borçlunun, taşınmazdan çıkartılması ve taşınmazın alacaklıya teslim edilmesi (alacaklının taşınmaza yerleştirilmesi) işlemlerini yerine getirmesidir³²⁸.

³²⁵ Bkz. ve karşı. İİK m. 89/ I, İİK m. 96/ I; İİK m. 97; İİK m. 99.

³²⁶ **Brox/ Walker**, s. 5, kn. 7-8; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 9, kn. 2.10; **Brill/ Matthes/ Oehmann**, s. 123; **Lackmann- Recht**, s. 4, kn. 11; **Burghardt**, s. 4.

³²⁷ Bkz. ve karşı. İİK m. 24/ I.

³²⁸ Bkz. ve karşı. İİK m. 26, İİK m. 27.

Borçlunun icra takibi esnasında cebri icra işlemine karşı koyması halinde, ZPO § 892 hükmü gereğince alacaklı, borçlunun mukavemetini ortadan kaldırması için, icra memurunun ZPO § 758/ III'de düzenlenen zor kullanma yetkisi kapsamında, kolluk kuvvetlerine başvurmasını ve borçlunun yokluğunda yapılacak bir cebri icra işlemi söz konusu ise bu işlemlerin, tanık veya kolluk kuvvetlerinin katılımıyla gerçekleştirilmesini talep edebilir³²⁹.

Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nda icra memurunun görevlendirildiği cebri icra iş veya işlemlerine ek olarak, mahkemelerde yürütülen yargılamalarda ve icra takiplerinde tebligat ve davetiyelerin icra memuru eliyle gönderilmesine ilişkin çeşitli hükümler de yer almaktadır³³⁰. Ayrıca İflas Kanunu'nda (InsO) da icra memurunun görevlendirildiği işler bulunmaktadır³³¹.

³²⁹ Türk hukukunda da icra müdürü ve müdür yardımcılarının icra takipleri bakımından İİK m. 24-32; m. 80) çerçevesinde zor kullanma yetkisi bulunmaktadır. Bu yetkinin kapsamı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ve karşı. aşı. § 8, B, 4.

³³⁰ ZPO § 168/ II'ye göre, mahkeme kaleminin görevi olan ve ZPO §§ 173-175' te düzenlenen tebligat işlemlerinin yapılmasında, tahkikat mahkemesinin başkanı veya bir üyesinin yetkilendirmesiyle bu tebligat işlemleri, icra memuru aracılığıyla yerine getirilir. Benzer şekilde ZPO § 176'da da icra memurunun tebligat için yetkilendirilmesi hüküm altına alınmıştır. § 192 ZPO gereğince, icra memuru, taraflar arası usul işlemlerinin yurt içi ve yurt dışında birbirlerine tebliği hususunda görevlendirilebilmektedir. Ayrıca ZPO § 192/ III uyarınca taraflar, sulh mahkemesindeki yargılama esnasında, yargılama makamının kalemi vasıtasıyla icra memurunun sulh mahkemesindeki yargılama işlemlerinin tebliğinin yapılması hususunda görevlendirilmesini talep edebilir. ZPO § 829/ II ve ZPO § 835/ III hükümleri gereğince, icra memurunun tebligat işlemlerinin koordinasyonunu sağlaması görevi, mahkeme kararları başta olmak üzere, icra takibi bakımından alınacak icra tedbirleri ve icra prosedürü kapsamında yapılan tüm tebligat işlemleri için de geçerlidir. ZPO § 193 vd.'na göre, alacaklıya ilâmın onaylı sureti, icra memuru aracılığıyla teslim edilmektedir. Türk hukukunda memur vasıtasıyla yapılan tebligat işlemleri için bkz. Teb. Ka. m. 2/ I; Teb. Ka. Yön. m. 64; Teb. Tüz. m. 62.

³³¹ Bkz. InsO § 97-98. Türk iflas hukukunda icra müdürü ve müdür yardımcısı, alacaklı tarafından borçlunun iflası talebi üzerine iflas prosedürüne ilişkin işlemlerin yerine getirilmesi ile görevlendirilmiştir. Görevleri ve diğer hususlar hakkında ayrıntılı bilginin ilerleyen kısımlarda verildiği icra dairesi (icra müdürü, müdür yardımcısı ve diğer çalışanlar), aynı zamanda bir iflas organı olarak görev yapmaktadır. Zira iflas yolu ile takipte de alacaklı tarafından icra dairesine bir takip talebinde bulunulması gerekmektedir. Takip talebini alan icra dairesi, borçluya bir iflas ödeme emri gönderecektir (bkz. İİK m. 154, m. 155, m. 167, m. 171, m. 172). Bu husus, kambyo senetlerine mahsus iflas yolunda da geçerlidir (İİK m. 171/ III, m. 172). İflas davası açılana kadar olan prosedür kısmında görevli organ, iflas (icra) dairesidir. Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, icra dairesi, iflas hukukunda iflas organı olarak görev yapmaktadır. İflas hukukunda görevli olan bir diğer organ olan iflas idaresinin görevi ise, asliye ticaret mahkemesi tarafından borçlunun

Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nda icra memurunun görevlerine ilişkin hükümlerin yanısıra, Alman Federal Ceza Muhakemesi Kanunu'nda (StPO) adli para cezalarının cebri icrasında ve müsadere işlerinde icra memurunun görevlendirildiği hükümler de yer almaktadır³³².

Alman Federal Medeni Usul Kanunu (ZPO), Federal Alman Ceza Muhakemesi Kanunu (StPO) ve İflas Kanun'larından (InsO) başka diğer bazı kanunlarda da işlerin yapılmasında icra memurunun görevlendirildiği düzenlemeler mevcuttur. Örneğin Alman Federal Medeni Kanunu'na (BGB) göre, haczedilen malın isteğe bağlı açık arttırma yoluyla satışının yapılması, Alman Federal Kıymetli Evrak Kanunu (Wechselgesetz-WG) ve Çek Kanun'nda (ScheckG), başta çek olmak üzere diğer kıymetli evrak protestolarının kabul edilmesi, icra memurunun bu kanunlarda yer alan görevlerindendir³³³. İcra memuru, görevli olduğu icra takipleri bakımından, takibin

iflasına karar verilmesi üzerine söz konusu olacaktır. İflas dairesi teşkilatı da icra dairesinde olduğu gibidir bkz. İİK m. 2/ II (**Kuru**, İcra El Kitabı, s. 1086).

³³² Bkz. Alman Federal Ceza Muhakemeleri Kanunu (StPO) § 459; Alman Federal Ceza İnfaz Kanunu (StVollstrO) § 48, § 57, § 61, § 64.

³³³ Bkz. BGB § 383, § 1233 vd.; WG Art. 79; ScheckG Art. 55/ III.

gerektirdiği muhafaza tedbirlerini³³⁴ kanuni sınırlar çerçevesinde almaya da yetkilidir³³⁵.

aa. İcra Memurunun Görevlendirildiği Takipler Bakımından Yetkisi

İcra memurunun icra takiplerindeki yetkisi, fonksiyonel (konu) ve yer bakımından olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

İcra memurunun fonksiyonel yetkisi, kanunlarca icra mahkemesi ve genel (tahkikat) mahkemenin görevlendirilmediği icra takiplerini ve işleri ifade

³³⁴ ZPO § 808/ II gereğince, borçlunun haczi kabil mallarından bir kısmının borçlunun muhafazasına bırakılmasına ilişkin icra tedbirine icra memuru tarafından karar verilir (**Thomas/ Putzo**, s. 1226, kn. 3 vd.). ZPO § 809 uyarınca, borçluya ait mal ve haklardan üçüncü kişiler yedinde olanların haczine ilişkin olarak hacizli malın üçüncü kişinin yedinde bırakılabileceğine ilişkin muhafaza tedbirine icra müdürü karar verir (**Thomas/ Putzo**, s. 1228, kn. 1-3). Bunlarla birlikte, borçlunun mallarına hukuken el konulması başka bir deyişle borçlunun mallarına ZPO m. 811’de yer alan haczedilmezlik kuralına riayet ederek el konulması bir icra tedbiridir (**Thomas/ Putzo**, s. 1231, kn. 1 vd.). **Özekes-** İhtiyati, s. 82. İcra organları, icra takibi yapılmasının hukuken caiz olduğu hallerde, ancak icra iş ve işlemlerini yerine getirmelidir. Hukuken caiz olmayan bir takip yapılır ve bu takipte icra tedbirleri uygulanırsa, bu tedbirler, hukuken sakat hale gelir (fehlerhaft). İcra takibinin hukuken caiz olup olmadığı ise, çeşitli kriterlere göre tespit edilir. Bu kriterlerin herhangi birinde bir eksiklik olursa, yalnızca yapılan icra işlemi iptal edilebilir hale gelir. Başka bir deyişle, kanuni şartlarında eksiklik olan icra takibi kapsamında alınan bir icra tedbiri, iptal edilebilir hale gelmektedir. Bu durumda da icra tedbiri, iptal edilene kadar geçerli bir icra tedbiri olarak hukuk âleminde varlığını sürdürür (**Thomas/ Putzo**, s. 1028, kn. 38). İcra memurunun yapacağı her icra işlemini, ZPO § 762 gereğince tutanak düzenleyerek kayıt altına alması gerektiği gibi, alınacak icra tedbirlerinin de kaydedilmesi gerekir. İcra tedbirleri de yine tutanağa yazılır. Tutanağa yazılan bir tedbirin kanuni unsurlarında noksanlık ya da tedbirin kendisi hukuka aykırılık oluşturuyorsa, icra takibi yapılmasının hukuken caiz olduğu hallerde, icra tedbirindeki bu noksanlık, icra takibini hukuka aykırı hale getirmez. Ancak söz konusu tedbir, hukuken batıldır. İcra memuru tarafından tutulan bu tutanak, ispat kudretini haiz resmî bir belgedir (**Stelhe/ Bork**, s. 49, kn. 69). Türk hukukunda da icra müdürü tarafından İİK m. 8 kapsamında tutulan tutanaklar da resmî belge niteliğindedir (**Pekgöz, Vildan**, “İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, Cevdet Yavuz Armağanı, Y. 2016, (s. 2377- 2406), s. 2378. Bkz. ve karş. aşağıda § 8, C, I, 1). Hukuken geçerli bir icra takibi yapılabilmesi için gereken koşullar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Thomas/ Putzo**, s. 1028-1030, kn. 39-52. ZPO § 762/ II uyarınca, tutanakta yapılan işlemin yer ve saati, icra işlemine konu olan malvarlığına ilişkin bilgi, özellikle yapılan işlemin esaslı noktalarının kısaca açıklaması, icra işlemi ile ilgili olarak görüşülen kişilerin isimleri, imzaları ve tutanağın okunmasından veya tutanağın ibraz edilerek gözden geçirilmesinden ve akabinde onaylanmasından sonra imzalandığına ilişkin kaydın ve icra memurunun imzasının yer alması gereklidir. Aynı yönde bkz. ve karş. İİK m. 8/ II, III.

³³⁵ **Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 4, 8. Türk hukuku bakımından icra müdürünün almaya yetkili olduğu muhafaza ve diğer icra tedbirleri hakkında bkz. ve karş. İİK m. 89, m. 90, m. 91, m. 92, m. 93. **Çelikoğlu**, s. 135 vd.

etmektedir³³⁶. İcra memurunun fonksiyonel yetkisinin kapsamı dışında yapacağı bir icra işlemi, doktrindeki baskın görüşe göre kural olarak geçersizdir³³⁷. İcra memurunun yer bakımından yetkisi ise, görevli olarak atandığı yerel mahkeme olan sulh mahkemesinin bölgesini (yer bakımından yetkisini) kapsamaktadır³³⁸. İcra memuru, görev bölgesi dışındaki bir bölgede de yine icra işlemi yerine getirebilir. Ancak bu halde yapılan işlem, hukuken geçersiz değil, iptali kabil bir işlem niteliğindedir³³⁹.

³³⁶ İcra memurunun fonksiyonel (konu) ve yer bakımından yetkisine ilişkin örnekler için bkz. (BLAH), s. 2177, kn. 11-12; Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis, s. 482, kn. 34-37.

³³⁷ Muthorst, s. 33, kn. 14; (BLAH), s. 2177, kn. 13; Baur/ Stürner/ Bruns s. 100, kn 8.9; Jauernig/ Berger, s. 32, kn. 12, 13; Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis, s. 464, kn. 7; Thomas/ Putzo, s. 1031, kn. 58; Zöller/ Seibel (Bölüm yazarı), s. 1439, kn. 34. Yetkisiz organlar tarafından yapılan işlemlerle ilgili olarak, icra işlemindeki yetkisizliğin, mutlak yetki eksikliği (absoluten Zuständigkeitsmangels) ya da nisbi yetki eksikliğinden kaynaklanıp kaynaklanmadığı, (relativen Zuständigkeitsmangels) yapılan her işlemi geçersiz hale getirmeyeceğinin önemle belirtilmesi gerekmektedir. Örneğin icra memurunca yapılması gereken bir işlem (taşınır bir malın haczedilmesi gibi), icra mahkemesince veyahut tam tersi şekilde icra mahkemesi tarafından yapılması gereken bir işlem (borçlunun üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklarının haczi gibi) icra memuru tarafından yapıldığında, her iki halde de söz konusu işlemler, bu işlemleri yapmaya yetkisi olmayan organlar tarafından yapıldıklarından mutlak yetki eksikliği sebebiyle geçersiz olacaktır. Bununla birlikte, taşınır malların haczine ilişkin işlemlerde genel olarak görevlendirilmiş olan icra memuru, ZPO § 865/ II' ye aykırı olarak taşınmaz teferruatlarını haczederse, burada nisbi yetki eksikliğine dayalı olarak yapılan bir işlem söz konusudur ve bu halde işlem, geçersiz değil, iptal edilebilir hale gelmektedir (Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis, s. 464, kn. 8). Konuya ilişkin diğer örnekler için bkz. Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis, s. 464-465, kn. 9, 10; Thomas/ Putzo, s. 1031, kn. 57-59.

³³⁸ Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis, s. 466, kn. 11; s. 473, kn. 14; Baur/ Stürner/ Bruns, s. 102, kn. 8.10; Muthorst, s. 34, kn. 15. Yerel mahkemede görevli olarak tek bir icra memuru bulunuyorsa, memurun yer bakımından yetkisi, yerel mahkemenin yer bakımından yetkisiyle aynı sınırları kapsamaktadır. Birden fazla icra memurunun görevli olduğu durumda, GVO §§ 10/ I, 16-17 hükümleri uyarınca, hizmet denetimini yürüten hâkim (dienstsaufsichtführende Richer) tarafından her bir icra memurunun çalışma bölgesi belirlenmektedir. İcra memurunun yer bakımından yetkisi, eyalet ve ülke bazında ilgili eyalet tarafından belirlenen şartlara göre tayin edilmektedir (Brill/ Matthes/ Oehmann, s. 123).

³³⁹ Baur/ Stürner/ Bruns, s. 102, kn 8.10; Muthorst, s. 34, kn. 15; (BLAH), s. 2177, kn. 14; Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis, s. 466, kn. 11. Türk hukukunda icra müdürünün, kendi yetki alanı dışında bulunan bir malı haczetmesi gerekirse, kendisine tanınan istinabe yetkisine binaen malın bulunduğu yerdeki icra dairesini istinabe edebilir. Ancak bu durum, haczinin sicile kaydı mümkün olan mallar için mecburiyet arz etmemektedir (Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 155). Ayrıca bkz. İİK m. 79/ II.

İcra memuru, icra takibini, ZPO'nun hükümlerine uygun olarak yürütmektedir. İcra memurunun görevlendirildiği icra takipleri kapsamında, zor kullanma ve konut araması yetkisine ilişkin hükümler başta olmak üzere, icra memurunun meşruiyetine, işlemleri sevk ve idaresine, tutanak tutmasına ilişkin hususi düzenlemelere ZPO §§ 754-763 maddeleri arasında yer verilmiştir.

bb. İcra Memurunun Görevlendirildiği Takipler Bakımından Takip Alacaklısı ile İlişkisi

Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nun § 753/ I hükmünde, icra memuru aracılığıyla yapılacak takip prosedürüne nasıl başvurulması gerektiği düzenlenmiştir. Buna göre, icra memuru, alacaklının icra takip talebinde (Vollstreckungsauftrag) bulunmasıyla takip prosedürüne dâhil olarak icra takip iş ve işlemlerini yapmaya başlar. Alacaklının, icra takibinin başlatılabilmesi için yaptığı bu başvuru ya da alacaklının talepte bulunması işlemi, genel bir talep, başvurudur³⁴⁰. Hâlbuki ZPO § 753/ I'de kullanılan "im Auftrag³⁴¹ des Glaubigers" ifadesi, "alacaklının vekâleti üzerine" şeklinde dilimize çevrilebilir. Bu da icra memurunun, adeta alacaklının vekili gibi, alacaklının talebi üzerine harekete geçebileceğinin anlaşılmasına sebebiyet vereceğinden, Kanun koyucunun burada kullandığı "vekâlet" (Auftrag) kavramı, doktrinde icra memurluğu kurumunun tarihsel gelişim süreci boyutuyla ve icra memurunun görevlendirildiği icra işleri bakımından, alacaklının vekili mi yoksa alacaklı ve borçlu karşısında bağımsız bir konumda mı yer aldığı hususlarının

³⁴⁰ ZPO § 753/ I ve § 766/ II hükümlerinde, tıpkı BGB § 662 vd. da düzenlendiği şekilde, alacaklının, icra memuruna takip yapabilmesi için vekâlet ilişkisi kurulması şeklinde bir durum olmamasına rağmen, BGB § 662 vd. da vekâlet ilişkisini ifade eden "vekâlet" (Auftrag) kavramının ZPO § 753/ I ve ZPO § 766/ II hükümlerinde de kullanılması, doktrinde eleştirilmektedir. Zira burada "vekâlet" (Auftrag) ifadesi, vekâlet ilişkisinden daha ziyade prosedürel bir talebi karşılayan bir kavramdır (Brox/ Walker, s. 8, kn. 12; Muthorst, s. 36, kn. 17; Baur/ Stürner/ Bruns, s. 34, kn. 16; (BLAH), s. 2174-2175, kn. 2-3; Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis, s. 485, kn. 46). Türk Hukuku bakımından alacaklının icra takip talebinde bulunması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ve karşı. aşağı. § 8, A, I.

³⁴¹ Auftrag kavramının Türk hukukundaki karşılıkları, vekâlet, vekâlet işi veya emir şeklindedir. Bkz. Kıyğı, s. 80.

irdelenmesine ve bu konularda çeşitli eleştirilere sebep olmuştur³⁴². Kavramın ifade ettiği durum incelendiğinde, kanun koyucunun yazı dilinde kullandığı eski ifadeler sebebiyle, ZPO § 753/ I’de kullanılan “vekâlet” (Auftrag) kavramının eski dile ait bir kavram olarak, güncel Kanun maddesinde yer verilmesinin soruna sebep olduğu görülmektedir. ZPO § 753/ I’de her ne kadar “vekâlet” (Auftrag) ifadesi kullanılsa da bunun “talep” (Antrag) olarak anlaşılması gerekmektedir³⁴³. Alman doktrininde yer verilen açıklamalar da dikkate alınarak çalışmada bu kavram, “icra takip talebi” anlamında kullanılacaktır.

³⁴² Kanun koyucunun ZPO’da kullandığı eski dil alışkanlıkları sebebiyle, burada “talep” (Antrag) kavramı kullanılması gerekirken bunun yerine “vekâlet” (Auftrag) kavramının kullanılarak sanki alacaklı ile icra memuru arasında âdeta bir ticari işlem veyahut gelir sağlama amacıyla kurulan özel hukuk karakterli bir ilişki olduğu düşünülebilirse de aralarındaki ilişkinin hukuki niteliği, yapısı gereği, kamu hukuku karakterlidir (**Thomas/ Putzo**, s. 1096, kn. 14; **Kissel/ Mayer**, s. 1024, kn. 15, 17. Alman İmparatorluk Mahkemesi Kararı C. 82, 85 (Vereinigte Zivilsenate des RG in RGZ Bd. 82, 85- T. 02.06.1913). **Brox/ Walker**, s. 8, dn. 9; **Brill/ Matthes/ Oehmann**, s. 123; **Jauernig/ Berger**, s. 34, kn. 6; **Muthorst**, s. 36, kn. 17; **Lackmann- Recht**, s. 4, kn. 12). Kanun koyucunun hukuk terminolojisi, Fransa’dan kendi ulusal hukuk sistemlerine uygun olmayan bir cebri icra düzenlemesi (deregulierte Vollstreckungsorganisation), örgütlenmesi alınmasından sonra, özel hukuk anlayışının baskın olduğu bir dönemden geçerek günümüze kadar gelmiştir (**Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 99, kn. 8.5, s. 99, kn. 8.5, dn. 9). Tarihsel süreç içinde Alman medeni yargılama kuralları, ilgili mevzuatta kısmi değişiklikler yapılarak bugünkü haline kavuşmuştur. Özellikle 1806’dan sonra, Fransız modelinin baskın etkisi takip edilerek söz konusu değişikliklere devam edilmiştir. Alman Medeni Usul Kanunu’nda yapılmaya çalışılan yenilikler için belirleyici güç, Fransız Medeni Kanun’u ve Fransız Medeni Usul Kanunu’ndan gelmiştir. Fransız Medeni Usul Kanunu’na göre cebri icra, taraflara ait bir konu olarak mahkeme tarafından değil, taraflarca yürütülür. Buna cebri icranın bozulması (Deregulierung der Vollstreckung) denilmektedir. Cebri icranın taraflara bırakılması ise, ciddi sonuçlar doğurmuştur. Buna göre alacaklı, mahkemenin katılımı gerekmeksizin şartlı hükmü icra edebilmekteydi. Bozulmuş cebri icra, alacaklıya doğrudan icra organına erişim imkânı kazandırmıştır. İcra organı olarak görev yapan icra memuru, alacaklının vekiliydi. Mahkemenin yardımcı organı değildi. Bu sebeple de ZPO’da kullanılan “Auftrag” kavramı, icra memurunun alacaklının vekili olmamasına rağmen hala eski Kanun teriminin burada kullanılması, tartışma konusu haline gelmiştir (**Muthorst**, s. 36, kn. 17). Zira bu kavramın kullanılmaya devam etmesi sebebiyle icra memurunun hala alacaklının vekili konumunda olduğu gibi bir sonuca ulaşılması, icra memurunun icra faaliyetlerini yerine getirirken kusurlu davranışları ile sebep olduğu kusurundan doğan zarardan, alacaklının sorumlu tutulmasını gerektirirdi. Ancak, doktrin ve uygulamada da kabul edilen, alacaklı ve icra memuru arasında vekâlet ilişkisi bulunmadığı ve bu sebeple de doğabilecek hizmet kusurundan dolayı GG Art 34, BGB § 839 kanuni düzenlemeleri ışığında, devletin hukuki sorumluluğuna gidilmesi gerekmektedir.

³⁴³ **Thomas/ Putzo**, s. 195, kn. 8; **Zöller/ Seibel** (Bölüm yazarı), s. 1438, kn. 19, s. 1529, kn. 2; **Kissel/ Mayer**, s. 1024, kn. 16; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 99, kn. 8.5; **Jauernig/ Berger**, s. 34, kn. 6.

Vekâlet ifadesinden yola çıkılarak açıklanması gereken diğer husus, icra takibi yapılabilmesi için alacaklı ve icra memuru arasında BGB § 662 vd. anlamında bir vekâlet sözleşmesi ilişkisi kurulmasının gerekmediğidir. İcra memuru, BGB § 662’de düzenlendiği şekilde alacaklının vekili olmadığı gibi, BGB § 278 ve BGB § 831 hükümlerine göre ne borcun yerine getirilmesinde ne de işlerin görülmesinde yardımcı kişidir³⁴⁴ (kıyasen TBK m. 100). İcra memuru ve alacaklı arasında vekâlet ilişkisinin bulunmamasının sonucu olarak ise, icra memurunun icra takiplerindeki kusurlu davranışlarından ötürü, kural olarak alacaklının sorumluluğuna da gidilemeyecektir³⁴⁵. İcra memurunun görevi ihlâl sonucunu doğuran hatalı davranışlarından ötürü GG Art 34’ te öngörülen şartlar altında, devletin hukuki sorumluluğu gündeme gelecektir³⁴⁶. Ayrıca icra memurunun takip işlerini yürütürken yaptığı masraflardan da kural olarak alacaklı sorumlu tutulamayacaktır³⁴⁷.

³⁴⁴ **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 485, kn. 46; **Kissel/ Mayer**, s. 1024, kn. 17; **Stehle, Heinz- Eugen/ Bork, Reinhard**, Grundriß der Zwangsvollstreckung- eine systematische Darstellung, 1. Aufl., Düsseldorf- Werner, 1984, s. 46, kn. 65; **Jauernig/ Berger**, s. 34, kn. 9.

³⁴⁵ Borçlu, alacaklının icra takibine konu olacak maddi hukuk anlamında bir hakkının söz konusu olmadığını ve bu sebeple de yapılan icra takibinin hukuka aykırı olduğunu, alacaklıya karşı genel mahkemelerde açacağı dava ile ileri sürebilir (ZPO § 767’de hüküm altına alınan icra müdahalesinin önlenmesi davası). Bu halde davacı borçlunun bu davayı kazanmasıyla alacaklının sorumluluğu gündeme gelebilecektir (**Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 52, kn. 5.17).

³⁴⁶ **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 487, kn. 51; **Brox/ Walker**, s. 9, kn. 12; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 99, kn. 8.4; **Muthorst**, s. 34, kn. 14; **Renkl**, s. 60, kn. 55; **Stehle/ Bork**, s. 46, kn. 65. GG Art. 34 çerçevesinde zarardan dolayı devletin sorumluluğuna gidilecek olması, icra takibinin aslen alacaklı ve borçlu arasında yürütülen bir prosedürü ifade ettiği gerçeğini değiştirmez. Örneğin icra memuru haczi caiz olmayan bir malı haczetmişse, icra mahkemesi, ZPO § 766 ’ya göre yapılan şikâyet başvurusu üzerine, haczin geçersiz olduğunu ilân eder. İcra mahkemesinde başvurulmuş şikâyet prosedürüne ilişkin masraflardan, kusurlu hareketi sebebiyle icra memuru sorumlu tutulamayacaktır. Bu halde devletin değil, alacaklının sorumluluğu söz konusudur. Alacaklı da bu sorumluluğunu bertaraf edebilmek için eyalet aleyhine icra memurunun hizmet kusuru sebebiyle zararın tazmin edilmesini talep edebilir. Başka bir ifadeyle, eyalet aleyhine icra memurunun hizmet kusuru sebebiyle zarar tazmini için dava açabilecektir (**Lackmann- Recht**, s. 5, kn. 12). Türk hukukunda icra dairesinin hukuka aykırı iş ve işlemlerinde devletin sorumluluğu hakkında (İİK m. 5) bkz. ve karş. aşı. § 8, D, I.

³⁴⁷ **Stehle/ Bork**, s. 46, kn. 65; **Muthorst**, s. 36, kn. 19; **Lackmann- Recht**, s. 5, kn. 12; **Burghardt**, s. 6.

İcra memuru, alacaklının vekili olmadığından, icra memurunun, icra takiplerindeki görevlerini onun emir ve talimatları altında yerine getirme mülkellefiyeti de bulunmamaktadır. Buna rağmen alacaklı, icra memuruna, alacağın tahsilinin, alacağın toplam miktarının bir kısmıyla sınırlandırılmasına veyahut icra takibinin belirli bir eşya ya da mal üzerinde yapılmasına³⁴⁸ ve icra takibine hangi

³⁴⁸ **Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 6; **Muthorst**, s. 36, kn. 19. İcra memurunun, borçlunun belli bir malının haczi hususunda alacaklının verdiği talimatı yerine getirmesinde herhangi bir sakınca yoktur; ancak alacaklının talimatı, borçlu için özellikle manevi tatmin sağlayan bir malın sırf borçluya bir baskı unsuru oluşturması için haczedilmesine yönelik ise, bu talimat, takibe hizmet eder nitelikte olsa bile, icra memuru tarafından reddedilir (**Lackmann-** Recht, s. 47, kn. 118). Türk hukukunda ise, haczi kısmen ve tamamen caiz olmayan mal ve haklar, İİK ve diğer özel kanunlarda sayılmıştır (İİK m. 82, 83; TMK m. 354, 838; 5393 Sa. Belediye K. m. 15/IX; Köy K. m. 8; Av. K. m. 164/ son; 5510 Sa. K. m. 93/I vb.). Haczi caiz olmayan bir malın haczedilmesi halinde, icra memurunun kanuna aykırı davranışı üzerine borçlu, icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurabilir (İİK m. 16). Alman hukukunda da icra memurunun bir değerlendirmede bulunarak alacaklının bu talebini reddettiği görülmektedir. Örneğin, icra memuru kanunlarca haczedilmesi caiz olmayan bir malı haczetmişse, icra mahkemesi, ZPO § 766 kapsamında şikâyet yoluyla haczin geçersiz olduğunu re'sen ilân eder. İcra mahkemesinde başvuru şikâyet usulüne ilişkin masraflardan, kusurlu hareketi sebebiyle icra memuru sorumlu tutulamayacaktır. Bu halde GG Art. 34 çerçevesinde zarardan dolayı devletin değil, ancak alacaklının sorumluluğu söz konusudur. Alacaklı ise bu sorumluluğunu bertaraf etmek için icra memurunun hizmet kusuru sebebiyle eyalet aleyhine, zararın tazmin edilmesini talep etme yoluna gidebilir (**Lackmann-** Recht, s. 5, kn. 12).

zaman aralığında³⁴⁹ başlanılacağına dair talimatlar verebilir³⁵⁰. GVGA § 31/ II gereğince, alacaklının talimatları, başta ZPO olmak üzere diğer kanunlara ve GVGA'nın hükümlerine aykırı olmadığı müddetçe veya kanunlar ve GVGA tarafından üzerinde kararlaştırılabilir nitelikte hüküm altına alınmış bir düzenlemeyse, icra memuru tarafından dikkate alınır³⁵¹. GVGA § 58' e göre ise, alacaklı kadar borçlunun da icra takibinin yapılışında gereksiz masrafa ve takibin yürütülmesinde aksaklığa sebep olmayan, takibin maksadını engellemeyen talepleri de icra memurunca yine nazarı dikkate alınır. Alacaklı, icra takibinde bulunmak istediğinde

³⁴⁹ Yapılacak icra takip işlemi, borçlu veya borçlu ile birlikte oturanlar için hakkaniyete aykırılık oluşturuyorsa ya da icra memurunun eylemi ile elde edilmeye çalışılan sonuç arasında orantısızlık, mevcut ise, icra memuru, bu icra takip işlemini gece vakti ve resmî tatil günlerinde yapamaz. ZPO § 758a/ IV uyarınca, borçlunun konutunda gece vakti icra takip işlemi yapılabilmesi, ancak sulh mahkemesinin (Amtsgericht) bu konuya ilişkin hususi bir kararının olmasıyla mümkündür. Gece vakti, akşam saat 21.00 ile sabah 06.00 saatleri arasını kapsamaktadır. İcra memuru, alacaklının talebi üzerine gece vakti veya resmî tatil günlerinde de icra takip işlemlerini ZPO § 758a'da öngörülen koşullar mevcutsa yapabilir. İcra memuru, bu halde yapacağı işlemler için, icra memurunca yerine getirilen işler hakkında ücretlerin düzenlendiği GvKostG § 11'de, ZPO § 758a/ IV, c. 2'ye yapılan atıf gereğince iki katı ücret alacaktır. Türk hukukunda ise İİK m. 51 uyarınca, güneşin batmasından bir saat sonra ile güneşin doğmasından bir saat önceye kadarki devrede (Gece vakti) ve tatil günlerinde takip muameleleri yapılamaz. Ancak, gece iş görülen yerlerde gece vakti hasılat haczi mümkündür. Tatil günlerinde haciz ve tebligat yapılabileceği gibi muhafaza tedbirleri de uygulanabilir. Borçlunun mal kaçırdığı anlaşılırsa gece vakti dahi haciz yapılması caizdir. Buna göre, ancak kanunda öngörülen hallerde gece vakti haciz yapmak mümkündür. Türk hukukunda icra memurunun gece vakti hacze gidebilmesi için Alman takip prosedürünün aksine, bu hususta icra mahkemesi hâkiminden özel olarak alınmış bir karara ihtiyacı yoktur. Ayrıca icra memurları, gece vakti yapılan icra takip işlemleri için mesai saatleri dışında yapılan bu iş sebebiyle Alman meslektaşları gibi iki katı ücret alınması bir yana, ek bir ücret bile almamaktadırlar. İcra takip giderleri kapsamında değerlendirilen bu icra takip işlemleri sebebiyle oluşan masraflar, mesai saatleri dışında bir emeğin sonucu olduğundan kanaatimizce Alman hukukundakine benzer şekilde, Türk icra hukukunda da icra memurlarına ek ücret verilmesine ilişkin bir düzenleme ile bu fikrin uygulanabilirliği mümkün kılınabilir. İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nde yer alacak bir hüküm ile resmî tatil günlerinde ve gece vakti yapılabilecek icra takip işlemleri için icra memurlarına ek bir ücret ödenmesi sağlanabilir.

³⁵⁰ **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 487, kn. 52; **Brox/ Walker**, s. 9, kn. 12; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 99, kn. 8.4

³⁵¹ RG, T. 17.08.1939, RGZ Bd. 161, 111 (**Brill/ Matthes/ Oehmann**, s. 124). BGH NJW 2001, 434 (**Muthorst**, s. 36, dn. 5).

ise, istediği icra memuruna değil, yer bakımından yetkili olan icra memuruna başvurmak zorundadır³⁵².

cc. İcra Memurunun Görevlendirildiği Takip ve İşlemler Bakımından Sorumluluğu

İcra memuru, takip prosedüründe alacaklının vekili olmadığı gibi, icra takibini yürütürken borçluya karşı da alacaklının vekili gibi davranamaz. Bu sebeple, takip esnasında icra memurunun borçluya karşı kusurlu davranışı, zarara sebebiyet verirse, bundan alacaklının değil³⁵³, icra memurunun fiilinden³⁵⁴ dolayı GG Art. 34 çerçevesinde devletin tazminat (zarar) sorumluluğu söz konusu olacaktır³⁵⁵.

İcra memurunun takip işleri sebebiyle muhatap olduğu, gerek takibin tarafları olan alacaklı ve borçluya gerekse takibin diğer ilgililerine karşı, devletin egemenlik gücünü kamusal çerçevede kullanan bir kamu görevlisi olarak, GG Art. 34 kapsamında hukuki bir sorumluluğu bulunmaktadır. Bununla birlikte icra memuru, alacaklı ve borçluya karşı takibe konu malvarlığının bakım ve muhafazasına ilişkin olarak ceza hukuku boyutuyla StGB § 266'ya göre, güveni kötüye kullanma suçuna vücut

³⁵² ZPO § 753/ II 'ye göre, takip talebi, doğrudan icra memurunun adresine gönderilebileceği gibi, icra memurunun bürosuna ya da adresine gönderilmek üzere ilgili mahkemenin kalemine de verilebilir. GVO § 33 vd. gereğince, birden fazla icra memurunun görevli olduğu mahkemelerde, icra memurlarına gönderilecek takip talepleri için bir tevzi bürosu bulunmaktadır. Tevzi bürosu aracılığıyla alacaklının takip talebi, doğrudan icra memurunun bürosuna iletilmektedir.

³⁵³ Takip alacaklının sorumluluğu, ancak alacaklının icra memuruna verdiği hukuka aykırı talimatlar, direktifler bir zarara sebep olursa gündeme gelir. Bu halde alacaklının sorumluluğu, BGB § 823 ve § 826 kapsamında veyahut borçlu ile aralarında ayrı bir hukuki ilişki varsa bu kapsamda değerlendirilir. Bkz. RG 08.01.1934, RGZ, Bd 143, 118 (**Brill/ Matthes/ Oehmann**, s. 124). Aynı yönde bkz. **Jauernig/ Berger**, s. 34, kn. 8.

³⁵⁴ İcra memurunun görevli olduğu tebligat işleri, icra takipleri ve açık arttırma işlerindeki kusurlu davranışları, devletin sorumluluğuna neden olur. Bu halde alacaklının BGB § 831' e göre herhangi bir sorumluluğuna gidilemeyecektir. Bununla birlikte, yapılan icra takibi sebebiyle bir zarar doğduğu iddiasıyla zararın tazmini talep edilecekse, GVG § 71/ II, 2'ye göre dava açılabilir (**Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 150, kn. 13).

³⁵⁵ **Brox/ Walker**, s. 9, kn. 12; **Lackmann- Recht**, s. 5, kn. 12.

verebilecek bir sorumluluk altındadır³⁵⁶. Türk hukuku bakımından da benzer şekilde, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Özel Hükümler Kitabı'nın Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler başlıklı dördüncü kısmının Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar başlıklı birinci bölümünde yer alan 247. maddesinde hüküm altına alınan zimmet suçu icra müdürü bakımından oluşacaktır.

Suçun basit hâlinin yer aldığı TCK m. 247/ I'de, görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisinin, beş yıldan on iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı öngörülmektedir. İcra müdürü ve diğer icra görevlileri, kamu görevlisi olmaları sebebiyle zimmet suçunu işlemiş olacaklardır³⁵⁷.

İcra takibinde alacaklı, borçlu ve takipten etkilenen üçüncü kişiler, ZPO § 760'ya göre, icra memurunun yaptığı icra işlemlerini içeren dosyayı incelemeyi ve icra dosyasının bir suretinin kendisine verilmesini talep edebilir. İcra memuru, işlemleri elektronik ortamda yürütmüş ise, bu halde dosyanın incelenmesi, elektronik işlemlere ilişkin bilgilerin bilgisayar dökümlerinin çıktılarının verilmesi şeklinde olabileceği gibi elektronik ortamdaki belgelerin gönderilmesi veya bu belgelerin ekran üzerinden sunumu yoluyla da gerçekleştirilebilir. Burada ilgiliden kasıt, takip alacaklısı, borçlusu ve hukuken icra takibine konu malvarlığıyla bağı olan üçüncü kişidir. İlgililer dışındaki diğer kişilerin icra dosyasına kolaylıkla erişebilmesine Kanun cevaz vermemektedir³⁵⁸. Onlar için dosyanın ulaşılabilirliğinden ziyade, icra memuruna müracaat ederek dosya hakkında bilgi edinilmesi daha uygundur³⁵⁹. İcra memurunun,

³⁵⁶ **Kissel/ Mayer**, s. 1024-1025, kn. 17, 22. Türk hukuku bakımından ise icra memuru, kamu görevlisi olması sebebiyle, bu halde TCK m. 247 gereğince zimmet suçunun faili olacaktır.

³⁵⁷ Türk hukuku bakımından zimmet ve güveni kötüye kullanma suçlarının ayrımı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Balcı, Umut**, "Türk Hukukunda Güveni Kötüye Kullanma Suçları", AÜSBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019, s. 86, s. 145 vd.

³⁵⁸ Türk hukukunda da benzer şekilde, İİK m. 8/ III hükmü gereğince ilgililer, icra tutanaklarını (dosyası) görebilir ve bunların örneğini alabilir.

³⁵⁹ **Brill/ Matthes/ Oehmann**, s. 124.

yürüttüğü takip bakımından üçüncü kişilere karşı ise, yalnızca GG Art. 34 kapsamında sorumluluğu bulunmaktadır³⁶⁰.

d. İcra Memurunun Maaşı ve Ücreti

aa. İcra Memurunun Maaşı

Almanya’da memuriyet karşılığında ödenen maaş, memurluk mesleğini icra eden kişinin sahip olduğu nitelikler, mesleki deneyim ve görev yaptığı eyalet dikkate alınarak oluşturulan maaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Maaş grupları sınıflandırmasında icra memuru, A8 ve A9 olarak belirlenen gruplarda maaş alan bir devlet memurudur³⁶¹.

bb. İcra Memurunun Ücreti

İcra memuru asıl maaşına ilaveten, yerine getirdiği işler için İcra Memurları Giderleri Kanunu’na³⁶² (Gerichtsvollzieherkostengesetz- GvKostG) göre, çeşitli harçlar, tazmin masrafları ve giderler olmak üzere çeşitli ödemeler almaktadır. İcra memurunun yerine getirdiği işler dolayısıyla oluşan masraflar, icra takip masrafları olarak kabul edilmektedir. İcra memurunun yaptığı masraflar, diğer takip masraflarıyla aynı zamanda tahsil edilir (ZPO § 788). İcra memuru masrafları, diğer icra takip masraflarının da yatırıldığı yer olan eyalet adli veznelerinde (Landesjustizkasse)

³⁶⁰ İcra memurunun üçüncü kişilere karşı sorumluluğu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Kissel/ Mayer**, s. 1025-1026, kn. 23.

³⁶¹ A8 grubunda maaş alan bir icra memurunun maaş geliri, ortalama 2.685- 3.476 Avro arasında değişmektedir. Yüksek mahkemede görevli icra memuru (Obergerichtsvollzieher) A9 grubunda yer alarak aylık ortalama 2.897-3.754 Avro’luk bir maaşa sahiptir. Kamu görevini ifa eden diğer memurların aldıkları maaşlar ve çeşitli memuriyet gruplarında öngörülen maaş miktarları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.beamtenbesoldung.org/besoldungsgruppe.html>, (E.T. 03.03.2019).

³⁶² 19.04.2001 Art. 17’de 12.12.2019’daki (BGBl. 2001 I S. 623, 2019 I S. 2652) değişiklikle <https://www.gesetze-im-internet.de/gvkostg/BJNR062310001.html>, (E.T. 30.12.2019).

toplanmaktadır³⁶³. İcra memuru, GvKostG'ye göre ücretlendirilen masraflarını³⁶⁴, kanunen bu masraflardan sorumlu olan kişiden alır³⁶⁵.

İcra memurunun sunduğu hizmetlere ilişkin olarak bu Kanun kapsamında hizmet bedelleri belirlenmiş ve yapılacak her işlem, Kanun'da gösterilen bedel üzerinden ücretlendirilmiştir. Bu kapsamda, teşvik ödemesi olarak ifade edilen bu bedeli de icra memuru, asıl maaşına ek gelir olarak elde etmektedir³⁶⁶.

İcra memuru, yaptığı icra takip masraflarının bir kısmına kendi ücreti olarak, işyeri masraflarının tazminini, seyahat masrafları yolluk ve yevmiyesini, takip esnasında başkası namına yaptığı masrafların ücretlerini de eyalet hukuku kurallarına göre, aracı yargı hizmetleri memuru olarak aldığı maaşına ek olarak almaktadır. İcra memurunun alacağı bu tazmin ödenekleri hakkındaki uyuşmazlıklar, devlet hazinesi ile icra memuru arasındaki idare hukuku kaynaklı ilişki çerçevesinde çözümlenmesi

³⁶³ **Kissel/ Mayer**, s. 1024, kn. 18.

³⁶⁴ Yerine getirilecek işin masraf hesaplaması, icra memuru tarafından yapılır. İcra memuru tarafından hesaplanan masrafların gerçeğe aykırı olduğu iddiası varsa bu halde, GvKostG § 5/ II' ye göre, şikâyet (Erinnerung) yoluna başvurularak yapılan hesaplama işlemine karşı konulabilir (**Kissel/ Mayer**, s. 1025, kn. 19). Doktrindeki baskın görüşe göre, masraf hesaplaması şikâyete konu edilen icra memuru, şikâyet üzerine verilen bu karara karşı itiraz edebilir (**Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 150, kn. 11; **Musielak/ Lackmann** (Bölüm yazarı), s. 1923, kn. 4). Aksi yönde bkz. **Brox/ Walker**, s. 618-619, kn. 1258; **Zöller/ Herget** (Bölüm yazarı), s. 1563, kn. 37, s. 1612, kn. 4; **Becker- Eberhard, Ekkehard**, "Weitere Aufgaben Für Gerichtsvollzieher/-innen-Was ist Rechtlich Möglich und Was (noch) Nicht?", DGVZ 2014, Sa. 9, s. 226; **Lackmann, Rolf**, "Zur Beschwerdebefugnis des Gerichtsvollziehers", DGVZ 2015, Sa. 12, (**Lackmann-Beschwerdebefugnis**), s. 243 vd.

³⁶⁵ ZPO § 788/ I gereğince icra takip masraflarından borçlu ve varsa müşterek diğer borçlular sorumludur. İcra memurunun icra takibi esnasında yaptığı ve GvKostG'ye göre ücretlendirilen masraflar da § 788 kapsamında icra takip masrafıdır. ZPO § 788'e göre, bu masrafların, borçlu ve varsa müşterek diğer borçlulardan tahsil edilebilmesi için ayrı bir belge ya da ilâm alınmasına gerek yoktur (**Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 12; **Kissel/ Mayer**, s. 1024, kn. 18).

³⁶⁶ **Burghardt**, s. 5; **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 149, kn. 4. İcra memuru teşvik ödemesini, "İcra Hizmetlerinde Görevli Memurlara Yapılan Ödemelere İlişkin Yönetmelik (T. 06.01.2003, BGBl. I, S. 8) (VollstrVergV)" kapsamında almaktadır (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 473-474, kn. 15).

gereken bir durumu ifade ettiği için, bu uyuşmazlıklar hakkında idare hukuku kapsamında öngörülen yollara başvurulmaktadır³⁶⁷.

İcra memuru faaliyetlerini, masraflarının kendisi tarafından karşılanacağı bir işyerinde yürütmektedir³⁶⁸. GVO § 16' ya göre, icra memuru işyerini, görev yaptığı sulh mahkemesinin yargı çevresi içerisinde açar. GVO § 36 ve § 49 hükümleri gereğince, icra memurunun işyerinde, mesleki faaliyetin icrası için gerekli taşınır, sabit eşya ve malzeme ile icra memuru tarafından işyeri hizmetine tahsis edilmiş bir haciz deposu (Pfandkammer) bulunması gerekir.

İcra memurunun işyerinin kirası, aydınlatma, ısıtma, kırtasiye, personel ücretleri, sigorta primleri, iş yeri ile ilgili vergi, resim ve harçlar, görevin yapılabilmesi için başkalarına gördürülen iş karşılığı ödenen ücretler, vergi mevzuatına göre gider kaydı mümkün olan sair harcamalar işyeri giderleridir³⁶⁹.

e. İcra Memurunun Hukuki Statüsü

İcra memurunun hukuki statüsüne ilişkin olarak Alman Hukuk doktrininde farklı görüşler ileri sürülmektedir. Doktrindeki “Vekil Teorisi” (Vertreter Theorie) görüşüne göre, Alman hukukunda, Fransız hukuku kuralları iktibas edilmeden önce,

³⁶⁷ Kissel/ Mayer, s. 1025, kn. 20, 21.

³⁶⁸ Bkz. yuk. § 4, A, II, 4, a.

³⁶⁹ Alman hukukunda icra memurlarının kendilerine ait işyerlerinde çalışma prensibi, Türk hukukunda noterlik kurumuyla benzerlik arz etmektedir. Bu bakımından Alman icra memurlarının Türk meslektaşlarından farklı bir tarzda, daha çok Türk noterlik kurumuna özdeş bir çalışma prensibi içinde olduklarını söylemek mümkündür. Noterlik Kanunu’nun “Noterlik Dairesi” başlıklı 6. Kısım m. 40 vd. hükümlerinde noterlik dairesinin niteliği ve kiralanması, personel, başkâtip ve diğer kâtiplerin seçimi ve işe alınması ile ilgili düzenlemeler (m. 40 vd.) yer almaktadır. Buna göre, resmi daire sayılan noterlik dairesinin adına, kira sözleşmesi noter tarafından yapılır. Noterlik dairesinin her türlü gideri notere aittir. Noterlik dairesi personeli, noterin emri altında bulunan işe yeter sayıdaki kâtip ve hizmetliden meydana gelir. Bu düzenlemeler de dikkate alındığında Alman icra memurlarının icra takip iş ve işlemlerini kendilerine ait iş yerlerinde yerine getirmeleri bakımından Türk hukukunda icra müdürlerinden/ icra dairesinden ziyade Türk noterlik kurumuyla benzedikleri görülmektedir. Noterlik kurumu hakkında ayrıntılı bilgi için ise bkz. **Ulukapı, Ömer/ Atalı, Murat**, Noterlik Hukuku, Konya 1994, s. 74 vd.; **Budak, Ali Cem/ Kararaslan, Varol/ Apaydın, Eylem/ Aydemir, Fatih**, (Bölüm Yazarı), Avukatlık ve Noterlik Hukuku, (Ed. Ali Cem Budak), İstanbul 2021, (**Aydemir**- Noterlik), s. 168, 186, 193 vd.

icra memurunun, alacaklının vekili veyahut yardımcısı olarak kabul edildiği anlayışı hâkimdi. Güncel olarak icra memurunun hukuki statüsüne ilişkin dokrindeki baskın görüş ise “Hizmet Teorisi” (Amtstheorie) dir. Bu görüş, hukuken alacaklı ve icra memuru arasında icra takibi dolayısıyla oluşan ilişki bakımından daha uygun olduğu kabul edilen görüştür. Burada icra memuru, takip faaliyetlerini yürütürken alacaklının ne yardımcısı ne de vekili olarak hareket eder. O, devletin memuru olarak, icra prosedürünü kanunda kendisine tanınan yetkiler çerçevesinde yürütmektedir³⁷⁰.

İcra memuru, kamu (idare) hukuku ve tazminat sorumluluğu bakımından devlet memuru, ceza hukuku bakımından da kamu görevlisi statüsündedir³⁷¹. İcra memurları faaliyet talimatnamesinde (GVGA), icra memurunun icra işlerini yerine getirirken hangi hareketlerinin hizmet kusuru sayılacağı da düzenlenmiştir. İcra memurunun, görevin ihlâli suçunu işlemesi ya da hizmet kusuruna sebep olan davranışta bulunması halinde, sorumluluğun kime ait olacağı da yine çeşitli kanuni düzenlemelerle belirlenmiştir³⁷².

f. İcra Memurunun Denetlenmesi

İcra memuru, yürüttüğü icra takiplerinde takibin taraflarına karşı mahkemeden bağımsız olarak görev yapan bir icra organıdır. İcra memurunun bu bağımsızlığı, nisbi bir bağımsızlıktır³⁷³. İcra memurunun bu nisbi bağımsızlığı, çifte denetim yoluyla

³⁷⁰ Bu görüşler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Brox/ Walker**, s. 185, kn. 313; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 100-101, kn. 8.7; **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard**, s. 494 vd., kn. 66 vd; **Becker- Eberhard**, s. 210-211.

³⁷¹ **Brox/ Walker**, s. 8, kn. 12; **Stehle/ Bork**, s. 46, kn. 65. Türk hukukunda icra dairesi çalışanlarının hukuki statüsü hakkında bkz. ve karşı. aşağı. § 8, A, I, II.

³⁷² İcra memurunun ihmal veya kusuru, Alman Federal Ceza Kanunu’nda düzenlenen bir suç hakkında öngörülen şartları içeriyorsa memurun kendisi; kamusal bir görev ifa ettiği için, takip işlerini yürütürken doğan zarar söz konusu ise, bizzat kendisi değil, hizmet kusuru olması nedeniyle devlet sorumlu olacaktır (GG Art. 34; karşı. İİK m. 5). İcra memurunun hizmet kusuruna istinaden devletin hukuki sorumluluğuna gidilmekle birlikte, icra memurunun icra takibinde alacaklı, borçlu ve üçüncü kişilere karşı sorumluluğu, BGB § 839’a göre düzenlenmiştir (**Brill/ Matthes / Oehmann**, s. 124). Bu sorumluluk hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Kissel/ Mayer**, s. 1025, kn. 22, 23.

³⁷³ Bkz. yuk. § 4, A, II, 4, a.

sınırlandırılmıştır. Buna göre, icra memuru ve işlemleri, icra organı olması sebebiyle, ilgililerin icra mahkemesine ZPO § 766' ya göre başvuru yapmasıyla, medeni usul hukuku bakımından şikâyet yoluyla adli denetime (Sachaufsicht³⁷⁴); devlet memuru olması nedeniyle ise sulh mahkemesinin denetim işlerine bakan hâkimi aracılığıyla yürütülen idare hukuku bakımından hiyerarşik denetime (Dienstaufsicht) tabidir³⁷⁵.

aa. İcra memurunun İşlemlerinin Şikâyet Başvurusu Yoluyla Adli Yönden Denetlenmesi (Sachaufsicht; ZPO § 766 Erinnerung, Vollstreckungserinnerung)

İcra memurunun işlemlerinin hukuka ve amaca uygunluğu, ZPO § 766'ya göre başvurulacak şikâyet yolu (Erinnerungsverfahren) üzerine icra mahkemesinin mutlak denetimine tabidir³⁷⁶.

Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nun 766 maddesine göre, icra takibinde, icra memurunun kanun hükümlere aykırı olarak yaptığı işlem ve aldığı icra

³⁷⁴ Doktrinde adli denetim için "Sachaufsicht" kavramı yerine "Fachaufsicht" kavramını kullanan yazarlar için bkz. ve karş. **Dütz**, s. 31; **Brox/ Walker**, s. 8, kn. 12.

³⁷⁵ **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 474, kn. 16; **Dütz**, s. 26, 31; **Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 7; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 98, kn. 8.3; **Brox/ Walker**, s. 8, kn. 12.

³⁷⁶ **Jauernig/ Berger**, s. 34, kn. 14. İcra mahkemesi aracılığıyla yapılan bu denetim, ZPO § 766 hükmünün açık ifadesi doğrultusunda hem icranın nasıl ve ne şekilde yapılacağı (yerindelik) konusunu hem de icra memuru tarafından icra işleri sırasında gözetilmesi gereken usulleri (hukuki) kapsar. Böylece adli denetim yoluyla icra memurunun işlemlerinin hem hukuki hem de yerindelik bakımından denetlenmesi sağlanmaktadır (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 474, kn. 18).

tedbirleri³⁷⁷ aleyhine, takibin yapıldığı yerdeki icra mahkemesinde şikâyet (Erinnerung, Vollstreckungserinnerung)³⁷⁸ yoluna gidilebilir³⁷⁹.

İcra memurunun yaptığı işlemde menfaati etkilenen ilgililer, ZPO § 766 kapsamında, icra takip türüne ve takip usulüne ilişkin olan ve icra organları tarafından yürütülen işlemler hakkındaki hukuka aykırılık iddialarını şikâyet yoluna dilekçe ile başvurarak icra mahkemesinde ileri sürebilir³⁸⁰.

Şikâyet prosedürüne³⁸¹, sadece icra memurlarının takip prosedürüyle bağlantılı işlemleri değil, aynı zamanda sulh mahkemesinin icra organı olarak görevli olduğu

³⁷⁷ Çelikoğlu, s. 136.

³⁷⁸ İcra organları tarafından takip esnasında uyulması gereken hükümlere aykırı olarak yapılan işlemler ve tedbirler aleyhine “itiraz” yoluna başvurulur (**Konuralp**, s. 16). Alman icra hukukundaki “itiraz”, hukukumuzdaki şikâyet kurumuna benzemektedir (**Pekcanitez- Şikâyet**, s. 38; **Pekcanitez/ Simil**, s. 53, kn. 159). “Erinnerung” kavramının sözlük anlamı, itiraz olmakla birlikte, çalışmanın ilerleyen kısımlarında da detaylı olarak yapılacak açıklamalardan anlaşılacağı üzere Türk hukukundaki şikâyet kurumuyla büyük oranda benzerlikleri olan bir usulü içerdiğinden çalışmada bu kavramı ve uygulanacak usulü ifade ederken şikâyet kavramının kullanılması daha uygun bulunmuştur. Aynı yönde bkz. **Karşı- İcra**, s. 69, 70, 95 vd.

³⁷⁹ Türk hukukundaki şikâyet yolu hakkında bilgi için bkz. ve karşı. aşı. § 8, E, I, 2, a.

³⁸⁰ **Thomas/ Putzo**, s. 1120, kn. 1, s. 1122, kn. 19; **Prütting/ Gehrlein**, s. 1836, kn. 1; **Jauernig/ Berger**, s. 41, kn. 5-8. Şikâyetin şekle bağlı olarak yapılmayacağı görüşü için bkz. **Karşı- İcra**, s. 95. İcra organlarının işlemlerine karşı yapılmış olsa da işlemi yapan memur ya da işlemin yapıldığı mahkeme, şikâyet başvurusunda taraf olarak gösterilmemektedir. Şikâyetinde bir taraf olarak, takip alacaklısı, diğer tarafta ise borçlu veya işlem ilgilisi üçüncü kişi yer alır (**Brox/ Walker**, 680-681, kn. 1229).

³⁸¹ Sulh mahkemesi ifadesi, yerel mahkemenin (Amtsgericht) bir dairesi olarak öngörülen icra mahkemesini karşılamaktadır. Başka bir ifadeyle, icra mahkemesi kendisinin görevli olduğu icra takiplerinde yaptığı işlemler aleyhine şikâyet yoluna başvurulduğunda incelemeyi yine bizzat kendisi yapar, hatta bu sebeple şikâyet, icra hukukunda bir kanun yolu olarak değil, kendine özgü bir hukuki çare olarak ifade edilmektedir (**Pekcanitez- Şikâyet**, s. 43, s. 38, dn. 14; **Pekcanitez/ Simil**, s. 48, kn. 148). Şikâyetin, icra hukukuna özgü bir kanun yolu olduğu görüşüne ilişkin olarak ayrıca bkz. **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 103; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım- İcra**, s. 31; **Berberoğlu Yenipınar, Filiz**, İcra Takibinde Şikâyet, Ankara 2020, s. 17. Alman icra hukuku sisteminde şikâyetin, icra organlarının işlemlerine karşı müracaat edilebilecek bir kanun yolu olduğu görüşü için bkz. **Karşı- İcra**, s. 95.

takiplerdeki işlemleri³⁸² de konu edilebilmektedir³⁸³. Ayrıca RPfIG § 11'e göre, yardımcı adalet memurlarının icra tedbiri niteliğindeki işlemlerine karşı da yine şikâyet yoluna başvurulabilmektedir³⁸⁴. Bunlardan başka, alacaklı tarafından icra memurunun tebliğ işleri ile ilgili yetkilendirildiği hallerde, ZPO § 845 kapsamında, borçlunun üçüncü kişilerdeki hak ve alacakları hakkındaki haciz ihbarnamesinin hazırlanması ve söz konusu alacaklar için haciz işlemleri ile AVAG (Anerkennungs und Vollstreckungsausführungsgesetz) § 21 çerçevesinde icra kararlarının tenfizindeki hukuka aykırılık iddiaları için de bu yola başvurulabilir³⁸⁵.

Şikâyetle konu olan hukuka aykırılık iddiaları, medeni usul hukuku esaslı itirazlardır. Başka bir deyişle, maddi hukuka dayanan itirazlar, şikâyetle konu edilemez³⁸⁶. Kanun'da genel (Tahkikat, Prozessgericht) mahkemelerin ve tapu dairesinin görevlendirildiği icra takipleri hakkında, alacaklının haciz ihbarnamesinin tebliği dışındaki işlemlerine karşı ve icra memurunun takip prosedürü dışında görevli

³⁸² İcra mahkemesi tarafından ZPO § 829 kapsamında, usulüne uygun şekilde borçlunun yokluğunda verilen ve borçlunun üçüncü kişilerdeki para alacağının haczine ilişkin kararı, ZPO § 834 uyarınca, hacizden evvel, borçluya, hacze gidileceğinin önceden bildirilmemesi hükmüne aykırı bir bilgilendirme yapılmış olması hali, ZPO § 845'e göre, hacizli malın iadesinin emredilmesinde veya borcun ifası için ZPO § 846' da öngörülen usule ve şartlara aykırı işlemler yapılmış olması, icra mahkemesinin şikâyetle konu olabilecek işlemlerine birer örnektir (**Jauernig/ Berger**, s. 40, kn. 3).

³⁸³ İcra mahkemesinin görevli olduğu icra takiplerinde, ancak icra tedbirlerine hükmettiği kararlarına karşı ZPO § 766'ya göre, şikâyet yoluna gidilebilir. Bunun dışında, icra takiplerindeki kararlarına karşı ise ZPO § 793 uyarınca, acele şikâyet yoluna (sofortige Beschwerde) başvurulabilir (**Thomas/ Putzo**, s. 1121, kn. 3, 6).

³⁸⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. § 4, A, II, 3, g.

³⁸⁵ İcra memurunun ZPO §§ 829/ II, III- 835/ III kapsamında, haciz ve havale kararının veya ZPO § 845'e göre borçlunun üçüncü kişilerdeki hak ve alacaklarına ilişkin haciz ihbarnamesinin tebliği gibi, icra takibiyle bağlantılı tebligat işlerini yapmaktan kaçınması hallerinde, icra memurunun bu tutumuna karşı ZPO § 766/ II uyarınca şikâyet yoluna gidilebilir. Bu durum, ZPO § 750'ye göre, kural olarak icranın gerçekleştirilmesi amacıyla ilâmın tebliğinin söz konusu olduğu hallerde de geçerlidir. İcra memurunun, icra takiplerinden bağımsız olarak mahkemelerce tebligat işlerinde de yetkilendirildikleri durumlarda, başka bir ifadeyle, yapılan tebligatın icra takibi ile hiçbir ilgisinin bulunmadığı hallerde ZPO § 766 uygulanamaz. Bu hallerdeki hukuka aykırılık iddiası, duruma göre ZPO § 573/ I hükmünün kıyasen uygulama alanı bulmasıyla ileri sürülebilir (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 474-475, kn. 18; **Kissel/ Mayer**, s. 1022, kn. 6).

³⁸⁶ **Zöller/ Herget** (Bölüm yazarı), s. 1550, kn. 7; **Prütting/ Scheuch** (Bölüm yazarı), s. 1836, kn. 1.

olduğu işlemler aleyhine (örneğin Alman Federal Medeni Kanunu'na göre yapılan hacizli malın satılması işlemi hakkındaki hukuka aykırılık iddialarına karşı, bürgerlich-rechtlichen Pfandverkauf) bu yola gidilemeyecektir³⁸⁷.

Alman icra hukukundaki şikâyet başvuru yolu, Türk icra hukukunda icra organlarının bilhassa icra ve iflas dairelerinin yaptığı muameleler hakkında Kanuna aykırı olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından, bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı başvurulmuş şikâyet usulüne benzemektedir³⁸⁸ (Karş. İİK m. 16). Bununla birlikte, Türk icra hukukundaki şikâyet başvurusunda, icra ve iflas dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna aykırı olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı bu başvuru, süreyle sınırlandırılmasına rağmen, Alman icra hukukundaki şikâyet, kural olarak süreye tabii değildir³⁸⁹.

İcra memurunun takip prosedüründeki her işlemine karşı ZPO § 766'ya göre, şikâyet yoluna başvurulabilecektir³⁹⁰. Bu işlemler, bir icra tedbirine ilişkin olabileceği gibi yapılması gereken bir işlemin sürüncemede bırakılması da olabilir. Ayrıca, icra memuru tarafından yapılan usulsüz tebligatlar ile yapmayı reddettiği ancak takibin devamı için gerekli tebligatlar da şikâyet yoluna konu edilebilecek icra memuru işlemlerine birer örnektir. İcra memurunun, bir Kanun hükmüne aykırı olarak takip prosedürünü yürüttüğü, takip türünü yanlış belirlediği hallerde, alınan icra

³⁸⁷ Maddi hukuk bakımından verilen diğer örnekler ve bu hallerde başvurulabilecek hukuki çareler (hukuk yolları) için ayrıca bkz. **Thomas/ Putzo**, s. 1120, kn. 4; s. 1121, kn. 7.

³⁸⁸ **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 38. Ayrıca bkz. ve karşı. aşağıda § 8, E, I, 2, a.

³⁸⁹ **Thomas/ Putzo**, s. 1122, kn. 20; **Prütting/ Scheuch** (Bölüm yazarı), s. 1841, kn. 28. Şikâyet, kural olarak süreye tabi olmamakla birlikte, icra takibinin başlangıcından itibaren şikâyete konu icra işleminin sonuçlanmasına (Abschluss der beanstandeten Vollstreckungsmaßnahmen) kadar yapılabilir (**Jauernig/ Berger**, s. 41, kn. 10; **Musielak/ Lackmann** (Bölüm yazarı), s. 1869, 1870, kn. 15).

³⁹⁰ **Thomas/ Putzo**, s. 1121, kn. 6.

tedbirlerinin iptali veya kaldırılması da yine şikâyet yoluna başvurularak sağlanmaktadır³⁹¹.

İcra mahkemesi, şikâyet başvurusu üzerine, ZPO § 766/ II uyarınca icra memurunun takip talebini sebepsiz yere reddetmesi halinde, icra memurunun takip talebini kabul etmesine; takip talebine uygun olan bir icra işlemini yapmaktan imtina etmesi halinde ise, işlemi yerine getirmesine karar verir. Bunlardan başka, icra mahkemesi, icra memurunun sadece aldığı bir icra tedbirini kaldırması veya düzeltilmesi konusunda icra memuruna talimat verme yetkisine sahip değildir. İcra mahkemesi, şikâyetle konu edilen icra işlemi hakkında icra memuruna bundan sonra takip edilmesi gereken yol konusunda talimat verebilir³⁹².

İcra mahkemesi, ZPO § 766 şikâyet prosedürü aracılığıyla sadece icra memurunun şikâyetle konu işleminin kaldırılmasına değil, gerekirse bu işlemin iptaline ya da alınan icra tedbirinin (Vollstreckungsmaßnahme) değiştirilmesine karar verebilir. Ayrıca icra mahkemesi, icra memurunun özellikle, icra takibini, takip talebine uygun olarak yürütmekten kaçınması ve takibi sürüncemede bırakması sebebiyle ileride oluşabilecek hak ihlallerini önlemek amacıyla takibe konu şeye uygun olan takip prosedürünün yürütülmesini de emredebilir veya icra memurunun özellikle bunu yapmadığı hallerde talep doğrultusunda icrayı yürütebilir ve böylece yine icra işlerinin gecikmesini ve gelecekteki hak ihlallerini engelleyebilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, icra mahkemesinin icra memuruna somut icra işlemini aşan, genel nitelikli talimatlar vermeye yetkili olmadığıdır³⁹³.

³⁹¹ Türk hukukunda usulsüz tebligat halinde şikâyet ve itiraz prosedürüne başvuru üzerine yapılacak işlemler için bkz. aş. § 8, E, I, 2, a.

³⁹² **Thomas/ Putzo**, s. 1121, kn. 16; **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 474-475, kn. 18.

³⁹³ **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 474-475, kn. 18.

Şikâyet yoluna takip prosedürüyle bağlantılı olan tebligat işlemlerindeki usulsüzlüklerin giderilmesi için de başvurulabilir³⁹⁴. İcra memurunun, ZPO § 766 kapsamında icra mahkemesinin verdiği kararlara karşı, şikâyet yoluna başvuru hakkı (Beschwerdebefugt) bulunmamaktadır³⁹⁵. İcra memuru, mahkemenin şikâyet üzerine verdiği kararlara uygun olarak gereken işlemleri yapar³⁹⁶.

³⁹⁴ **Kissel/ Mayer**, s. 1022, kn. 5.

³⁹⁵ **Thomas/ Putzo**, s. 1123, kn. 28; **Kissel/ Mayer**, s. 1022, kn. 7; **Jauernig/ Berger**, s. 41, kn. 8. Bu durum, icra memurunun konumu itibariyle devlet tarafından yürütülen icra işlerinde görevli bir icra organı olmasından ve bu konumu sebebiyle taraflara karşı kamu gücü kullanmasından kaynaklanmaktadır. İcra memurunun mahkeme emirlerini uygularken borçlunun müdahalesiyle karşı karşıya kalabilmesi de mümkündür ancak bu müdahale hali, onun kendine özgü bir dava (şikâyet) hakkına sahip olması sonucunu doğurmaz. Zira icra memurunun önemli usul kurallarına riayet ederek bağlayıcı yargısal talimatlar doğrultusunda faaliyetlerde bulunması halinde, mahkeme kararı hatalı olsa bile, hukuka aykırı bir müdahale söz konusu değildir. Bununla birlikte icra memurunun şahsi haklarının, örneğin ücret haklarının olumsuz yönde etkilenmesi durumunda: kendisi tarafından tespit edilerek hesaplanan icra takip işlemlerine ilişkin giderlerin düşürülmesi yoluyla kendisini olumsuz yönde etkileyen icra mahkemesi kararına karşı (şikâyet) hukuki çareye (hukuk yoluna) başvuru hakkı mevcuttur. İcra memurunun şikâyet hakkına ilişkin iki farklı görüşe yer verilmiştir. Yukarıda da açıklandığı üzere ilk görüşe göre icra memurunun şikâyet hakkı bulunmamaktadır. Konuya ilişkin diğer görüşe göre ise, son zamanlarda, ücretlerin (harç) alacaklısının Devlet hazinesi olması ve icra memurunun bundan yalnızca (ekonomik anlamda) dolaylı bir şekilde olumsuz yönde etkilenmesi gerekçeleriyle icra memurunun giderler konusunda (şikâyet) hukuki çareye (hukuk yoluna) başvuru hakkının olduğu fikrinin reddedilmesi gerektiği düşüncesi güç kazanmaktadır. Bu düşünceye göre, GVKostG § 5/ II'ye göre, giderlerin tespitine ilişkin kararlara karşı ücret (harçların) borçlusu (bunları ödemek zorunda olan kişiler) yanında yalnızca Devlet hazinesine (devlet hazinesi tarafından bu iş ile görevlendirilen bölge denetçisine) bir şikâyet yetkisi vermektedir. Böylece GVKostG § 5 kapsamında, icra memurunun şikâyet hakkı bulunmadığına göre onun hukuk yoluna başvuru (Beschwerde) hakkı da olmamalıdır. Ancak GVKostG § 5, yalnızca icra memurunun icra takibi dışında kalan ilgili gider hesabına karşı (giderlerle ilgili) şikâyet düzenlemektedir ve bu konudaki yetkiyi sulh mahkemesine (Amtsgericht) vermektedir. İcra takip prosedüründe takip giderlerinin hesabına (ilişkin karara) karşı ZPO § 766/ II uyarınca şikâyet, hükmün açık bir ifadesiyle icra mahkemesinde ileri sürülecektir. Bu nedenle GVKostG § 5 düzenlemesi, icra memuruna ZPO § 766/ II çerçevesinde ayrı bir dava hakkı tanınmasını doğal olarak engellememektedir. Bu görüşler için bkz. **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 476-477, kn. 20. Aynı yönde bkz. **Dütz**, s. 50 vd. İcra memurunun görevlendirildiği icra işleri karşılığında yaptığı ücret hesaplaması hakkında ZPO § 766/ II'ye göre şikâyet hakkı bulunup bulunmadığına ilişkin ayrıntılı değerlendirme için ise ayrıca bkz. **Christmann, Günter**, "Zum Beschwerderecht des Gerichtsvollziehers im Kostenprüfungsverfahren nach § 766 Abs. 2 ZPO", DGVZ 2/ 1990, (s. 19-21), s. 19-20.

³⁹⁶ **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 476, kn. 20. Türk hukukunda da şikâyetin kabulü kararını veren icra mahkemesi, o işlemi bizzat yapmayıp işlemin yapılması için icra dairesine emreder. Bkz. ve karş. İİK m. 17/ II. Bunun üzerine icra dairesi, icra mahkemesinin kararı doğrultusunda gereken işlemleri yapar. Aynı yönde bkz. İİK Niz. m. 25/ son.

Alman Federal Medeni Usul Hukuku Kanunu § 764 maddesi uyarınca, icra mahkemesi şikâyetle konu iddia hakkında kural olarak dosya üzerinden inceleme yaparak karar verir. Dosya üzerinden somut durumun tespit edilemediği hallerde ise duruşmalı inceleme yapılarak karar verilmektedir ve bu halde geçici icra tedbirlerine de hükmedilebilir³⁹⁷.

İcra mahkemesinin şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı ise, ZPO § 793'e göre, acele itiraz (sofortige Beschwerde) yoluna başvurulur, acele itirazda görevli mahkeme ise, asliye mahkemesidir³⁹⁸.

bb. İcra Memurunun Adli Yönetim Aracılığıyla Hiyerarşik Bakımdan Denetlenmesi (Dienstaufsicht)

İcra memuru, devlet memuru olması sebebiyle, görevlendirildiği sulh mahkemesinde, sulh mahkemesinin denetimden sorumlu olan hâkimi tarafından yapılan bir hiyerarşik denetime tabidir (GVO § 2). Adli yönetimlerce (yargı idarelerince) gerçekleştirilen bu hiyerarşik denetimin yanında idarelerin, idari teşkilat anlamında belli bir konuda (hukukilik ve yerindeliği kapsayan) ayrı bir denetim yapmaları söz konusu değildir. GVG ve CPO³⁹⁹ gerekçelerinde, adli denetimin (şikâyet) yanında, aynı zamanda hiyerarşik denetim yoluyla kapsamlı bir denetim yapılması gerektiği de ifade edilmektedir.

İcra memurunun mahkemeden bağımsız ancak mahkeme denetiminde faaliyetini sürdüreceği belirtilen GVG § 154 hükmüne istinaden, yalnızca adli denetim değil, idari bir denetimin de yapılacağı anlaşılmakla birlikte, bu denetimin nasıl

³⁹⁷ **Thomas/ Putzo**, s. 1112, kn. 6; s. 1121, kn. 8.

³⁹⁸ **Thomas/ Putzo**, s. 1123, kn. 29; **Karslı- İcra**, s. 71; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 38.

³⁹⁹ Civilprozeßordnung: Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nun (ZPO) Fransız hukukundan iktibas edilen ilk halidir (versiyonu), [https://www.deutscher-reichsanzeiger.de/rgbl/zivilprozessordnung-vorwort/#:~:text=Die%20deutsche%20Civilproze%C3%9Fordnung%20abgek%C3%BCrzt%20CPO,grunds%C3%A4tzlich%20alle%20Zivilprozesses%20relevanten%20Vorschriften,\(E.T.30.01.2019\).](https://www.deutscher-reichsanzeiger.de/rgbl/zivilprozessordnung-vorwort/#:~:text=Die%20deutsche%20Civilproze%C3%9Fordnung%20abgek%C3%BCrzt%20CPO,grunds%C3%A4tzlich%20alle%20Zivilprozesses%20relevanten%20Vorschriften,(E.T.30.01.2019).)

olacağı düzenlenmemiştir⁴⁰⁰. Buna göre, icra memurunun hizmet ve iş ilişkilerini düzenleme konusu tamamen eyalet adli yönetimlerine (yargı idarelerine) bırakılmaktadır⁴⁰¹. Başka bir ifadeyle, icra memurunun hukuki statüsüne ilişkin yegâne hüküm olan GVG § 154'te icra memurunun iş ve hizmet ilişkileri hakkındaki düzenlemelerin federal çapta bağlayıcılığı olan kanuni bir düzenleme ile değil, eyalet adli (yargı idarelerince) idareleri tarafından hazırlanacak olan kanuni düzenlemelerle yapılması hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple, bu hükümden idari denetimden kastedilenin ne olduğu açık bir şekilde anlaşılamamaktadır. GVG § 154 dışında başka bir kanuni düzenlemede idari denetimin kapsamını belirten bir hüküm bulunmamakla birlikte, hâkimlerde ve yardımcı adalet memurlarında olduğu⁴⁰² gibi, icra memuru üzerindeki hiyerarşik denetimi açık bir şekilde sınırlayan bir hüküm de mevcut değildir⁴⁰³.

Adli yönetimin devam eden icra takiplerine müdahale etmesini engelleyen, ZPO § 764 ve ZPO 766 hükümlerine göre, icra mahkemesi, icra takip usulünün denetlenmesi konusunda tek başına yetkilidir. Böylece adli yönetimlerce yapılan hiyerarşik denetim ile icra mahkemesince yapılan adli denetimin sınırı, ZPO § 766'ya göre başvuru şikâyet ile hiyerarşik üstlere yapılan şikâyet (Dienstaufsichtbeschwerde) arasındaki sınıra benzer şekildedir. Başka bir deyişle, icra memurunun ZPO § 766'ya şikâyet yoluyla denetlenen işlemleri, kural olarak adli

⁴⁰⁰ İcra memuru aracılığıyla yapılan icra takiplerinde izlenmesi gereken usule ilişkin bir hüküm olan ZPO § 753'de de bu hiyerarşik denetim hakkında herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Bu hüküm, bir devlet memuru olarak icra memurunun adli yönetim ile ilişkisini değil, onun bir icra organı olarak takip alacaklısı ile olan ilişkisini ve icra memurunun takip konusundaki fonksiyonel yetkisi ile icra mahkemesinin yetkisinin sınırını düzenlemektedir (**Dütz**, s. 31 vd.; **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 478, kn. 24).

⁴⁰¹ **Kissel/ Mayer**, s. 1023, kn. 8.

⁴⁰² **Rellemayer/ Hintzen/ Georg** (Bölüm yazarı), s. 67, kn. 8.

⁴⁰³ Kanaatimizce bu durumu, nasıl ki hâkimlerin ve yardımcı adalet memurlarının, hiyerarşik denetiminin sınırlandırıldığı, hâkimlerin ve yardımcı adalet memurlarının bağımsızlığına ilişkin kanuni düzenlemelerden anlaşılmaktaysa (GG Art. 97/ I, DRiG § 26, RPfG § 9), icra memurlarının da sınırlı bir hiyerarşik denetime tabi olmaları öngörülmek istenseydi benzer bir düzenlemede bulunulabilirdi şeklinde yorumlamak mümkündür.

yönetimlerce yapılan hiyerarşik denetime tabi tutulmayacaktır. Bu durumun istisnasını, icra memurunun hesapladığı icra masrafları oluşturmaktadır⁴⁰⁴.

İcra memuru göreviyle ilgili yönergelerin veya talimatların gereğini yerine getirmekle yükümlü olduğu gibi, yürüttüğü icra takip işlerine ilişkin genel kurallara da uyma mükellefiyeti altındadır. İcra memurunun, genel kurallara ve talimatlara uyup uymadığı, yapılacak olan hizmet denetimi sonucunda tespit edilmektedir. İcra memurunun talimatlarla bağlı olmadığına ya da yalnızca Kanun’a uyarak görevini ifa edebileceğine ilişkin özel kanuni bir düzenleme bulunmamaktadır. İcra memurunun takip prosedüründe yaptığı masrafların tahsilinin denetlenmesi ve somut icra takibine ilişkin hatalı bir işlem veya davranışının bulunup bulunmadığı da yine hizmet denetimi kapsamındadır (BVerwGe 65, 260)⁴⁰⁵. İcra memurunun hukuken iki tür denetime tabi olduğu yukarıda ifade edilmiştir⁴⁰⁶. İcra memuru, devlet memuru olarak amirinin hiyerarşik denetimine tabidir (Dienstaufsicht⁴⁰⁷).

Her icra işinin denetiminde GVO § 99’a göre, her bir somut işlemi icra memurunun (icra) usulü(nü) mevcut düzenlemelere uygun ve gereği gibi yürütüp yürütmediği, özellikle icra memurunun usule ilişkin düzenlemeleri ve icra memuruna verilen talimatları dikkate alıp almadığı bakımından detaylı bir şekilde denetlenmelidir (GVO § 101)

İcra memuru, harçlar konusunda da mutlak olarak adli yönetimin hiyerarşik denetimi altındadır. Söz konusu harçlar, icra memuru aracılığı ile toplansa da harçların asıl alacaklısı, icra memuru değil, tartışmasız olarak devlet hazinesidir. GVO § 99/ I, c’ye göre, denetim yoluyla, icra memuru tarafından yapılan icra takip işlemlerine ilişkin giderlerin doğru bir şekilde hesaplanıp hesaplanmadığı tespit edilir, bu tespiti ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın söz konusu olduğu hallerde, icra memurunun

⁴⁰⁴ **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 477-478, kn. 22, 23.

⁴⁰⁵ **Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 6. Ayrıca bkz. yuk. § 4, A, II, 4, f, bb.

⁴⁰⁶ Bkz. yuk. § 4, A, II, 4, f, aa, bb.

⁴⁰⁷ **Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 6.

çalıştığı mahkemede denetimden sorumlu hâkim, bu konudaki gerekli tedbirleri alacaktır.

Yapılacak hiyerarşik denetim, sadece gider tespiti ile sınırlı olmayıp, bunun yanında örneğin alacaklıya talep olmaksızın verilen haciz ve hazırda olmayan malların haczine ilişkin haciz tutanaklarına (Pfandungsabstandprotokollen) karşılık olarak hesaba dâhil edilen giderlere daha sonra itiraz edilmesi durumunda olduğu gibi, doğru olmayan bir uygulamanın mevcut olup olmadığına ilişkin hususları da kapsayabilir. Masraflara ilişkin konularda, –icra hukukuna ilişkin konu itibarıyla (Sachaufsicht) denetimden farklı olarak – hem ZPO § 766/ II’nin son kısmına göre, icra memurunca hesaplanan masraflar sebebiyle yapılan şikayet üzerine icra mahkemesince hem de mahkemenin karar vermediği müddetçe hiyerarşik denetim aracılığıyla yapılan denetim olmak üzere mutlak bir çifte denetim yapılmaktadır⁴⁰⁸. Her devlet memuru gibi icra memuru da Alman Federal Memurluk Statüsü Kanunu’nun (Beamtenstatusgesetz -BeamtStG) § 36 hükmü gereğince, devlet memurları hukukuna ilişkin itiraz prosedürü kapsamında hiyerarşik üstlerin bir talimatının hukuka uygunluğu konusundaki şüphelerini ileri sürebilir⁴⁰⁹.

⁴⁰⁸ **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 480, kn. 26-27.

⁴⁰⁹ Talimatların hukuka uygun olup olmadığı şüphesi, icra memuruna EGGVG § 23/ I c. 1’ye göre bir dava hakkı tanımamaktadır. Zira icra memurunun işleri yürütmesiyle ilgili olarak adli yönetimin denetim tedbirleri, hukuk yargılaması alanıyla ilgili konulara ilişkin düzenleme talimatları niteliğinde değildir. Bu sebeple de EGGVG § 23/ I c. 1 kapsamında ileri sürülemeyeceklerdir (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 480, kn. 26-27). Bununla birlikte, hiyerarşik denetim kapsamında verilen talimatlar, sadece hizmet içi bir tedbir anlamında görevin usulü ve türüyle ilgili olmayıp, aynı zamanda icra memurunu hiyerarşik amire karşı, hukuki statüsü itibarıyla ve böylece şahsi hukukunu olumsuz yönde etkilediği hallerde, istisnai olarak sonradan idare mahkemeleri nezdinde iptal edilebilir bir idari işlemi oluşturmaktadır (VwGO § 40/ I c. 1; VwGO 42/ I, II). İdari işlem niteliğindeki bu tür talimatlara şunlar örnek gösterilebilir: Tahsil edilen ve itiraza konu olan harçların geri ödenmesi talimatı, harçların belli bir şekilde hesaplanmasına ilişkin talimat, usulsüzlük iddiası nedeniyle icra memurunun iç hizmetlerde naklen görevlendirilmesi, GVO § 46’ya göre, büro giderlerinin tazmini için personel giderleri dışındaki giderlerin oranlarının artırılması talebinin reddedilmesi. Buna karşın, şunlar bu tür talimatlardan değildir: Adli Ödemelerin Tahsili Kanunu (Justizbeitreibungsgesetz –JbeitrG) hükümlerine göre adli kasa konularındaki (justizkassensachen) icra taleplerinin üstlenilmesi talimatı veya GVO § 16’ya göre, iş yükünün hafifletilmesi ve işbölümünün değiştirilmesi taleplerinin reddedilmesi ve görevin icrası

g. İcra Memurunun Yasaklılığı ve Reddi

Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nda icra memurunun, icra takibini tarafsızlığına aykırı olarak yürüttüğü gerekçesiyle alacaklı veyahut borçlu tarafından reddi gibi bir yol düzenlenmemiştir⁴¹⁰. ZPO'da hâkimler ve yardımcı adalet memurları için öngörülen hâkimin reddi sebeplerine dayanarak, icra memurunun reddi söz konusu değildir⁴¹¹. İcra memurunun tarafsız davranma yükümlülüğü, onun yargı teşkilatının bir organı olmasının sonucudur⁴¹².

İcra memurunun tarafsızlığı, GVG § 155 hükmü ile teminat altına alınmıştır. Hâkimin yasaklılık sebeplerinin düzenlendiği ZPO § 41 hükmüyle benzer şekilde düzenlenen GVG § 155'te hüküm altına alınan hallerde, icra memurunun görevini yerine getirmesi yasaklanmıştır (bkz. ve karşı. İİK m. 10⁴¹³; HMK m. 34⁴¹⁴). İcra memurunun, Kanun'da öngörülen yasaklılık haline rağmen, icra işlemlerini yapması durumunda bu işlemlerin akıbetinin ne olacağı ise doktrinde tartışmalıdır.

Doktrindeki hâkim görüşe göre, yasaklı icra memuru tarafından yapılan icra işlemi, hukuken geçerli bir işlem olup ancak iptal edilebilir niteliktedir

konusundaki genel olmayan talimatlardır (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 480-481, kn. 29).

⁴¹⁰ **Burghardt**, s. 6.

⁴¹¹ **Prütting/ Gehrlein**, s. 2850, kn. 1. Aynı yönde bkz. HMK m. 34-36, İİK m. 10.

⁴¹² **Prütting/ Gehrlein**, s. 2850, kn. 1; **Thomas/ Putzo**, s. 116, kn. 1.

⁴¹³ Türk hukukunda icra memurlarının, Alman hukukundaki düzenlemeler kapsamında ve benzer şekilde hâkimlerin reddine ilişkin sebeplere dayanarak reddedilmesi söz konusu değildir. İİK m. 10'da icra görevlileri olan icra müdürleri, müdür yardımcıları ve memurlarının tarafsızlığını korumak ve görevlerini kötüye kullanmalarını engellemek amacıyla bazı yasak ve sınırlamalar düzenlenmiştir. İİK m. 10'daki yasağa rağmen icra memurları iş yaparsa, bu halde işlem batıl olmayıp iptali kabil bir işlemdir. Söz konusu işlemin iptali için icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurulur. Şikâyet talebi süreye tabidir. Süresi içinde şikâyet başvurulmayan işlem, hukuken geçerli bir işlem halini alır. Bundan başka icra memurunun disiplin cezası ve zararlardan da sorumluluğu gündeme gelebilmektedir (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 47).

⁴¹⁴ **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 150, kn. 14; **Brox/ Walker**, s. 9, kn. 12; **Brill/ Matthes/ Oehmann**, s. 123.

(Anfechtbarkeit). İşlemin iptali, § 766 ZPO’da öngörülen şikâyet yoluna başvurularak sağlanır⁴¹⁵.

Doktrindeki diğer görüşe göre ise, yasaklı icra memuru tarafından yapılan icra işlemi, hükümsüzdür (Unwirksamkeit). İcra memurunun GVG § 155’e aykırı davranışı ise hizmet kusuru olarak değerlendirilebilir⁴¹⁶. Ayrıca icra memurunun, GVG § 155’te öngörülen yasaklılık halleri dışında, alacaklının talebini yerine getirmekten imtina etmesi durumunda, alacaklı, şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurabilir⁴¹⁷.

h. İcra Memurlarının Ulusal ve Uluslararası Hukukta Temsili

İcra memurlarının adli ve idari yönden denetlenmesi, onların yürüttüğü faaliyetin öneminin gereği olarak görülmektedir. Bununla birlikte icra memurluğu mesleği, 01.08.1962 tarihinde kabul edilen (BlnGVBl 1962, S. 953) Berlin Meslek Kanunu’na (Berliner Laufbahngesetz § 26) kadar Almanya’nın birçok eyaletindeki kanuni düzenlemelerde⁴¹⁸ ayrı bir meslek kolu olarak hüküm altına alınmamıştı. 1962 yılından itibaren ise ayrı bir meslek dalı olarak kanuni zeminde yer edinen icra memuriyetinin, Almanya’nın her eyaletinde, meslek mensuplarının kendi aralarında

⁴¹⁵ **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 500, kn. 79. İcra işlemi hukukten tamamen hükümsüz saymak veya kanuna aykırılığı dikkate almadan geçerli bir işlemin bütün sonuçlarını doğuracağını kabul etmek, kamu hukuku karakterli resmi bir işlemin niteliğini yanlış yorumlamak olacaktır. Bununla birlikte, yasaklı bir hâkim tarafından yapılan işlemlerin akıbeti bile kanunen tamamen hükümsüzlük değil, iptal edilebilirlik yaptırımına bağlıdır. Bu sebeple, yasaklı icra memurunun işlemi evleviyetle geçerli sayılır, ancak iptal edilebilir niteliktedir (**Kissel/ Mayer**, s. 1027, kn. 4). Yasaklı icra memuru tarafından yapılan tebligat, hukuka aykırı bir tebligat olmakla birlikte geçerlidir ancak iptal edilebilir (ZPO § 766) niteliktedir (**Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 150, kn. 14; **Hintzen/ Wolf**, s. 157, kn. 4.2).

⁴¹⁶ **Zöller/ Lückemann** (Bölüm yazarı), s. 2750, kn. 1. Hizmet kusuru olması sebebiyle de GG Art. 34 ve BGB § 839 kapsamında devletin sorumluluğu çerçevesinde idare aleyhine dava (Amtshaftungsklage) açılabilir (**Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis**, s. 500, kn. 79).

⁴¹⁷ İcra memurunun yaptığı icra takip işlemleri, ZPO § 766 kapsamında icra mahkemesi tarafından denetlenmektedir. İcra memuru, alacaklının takip talebini kanuni unsurları taşımasına rağmen kabul etmiyorsa veya alacaklının icra takibine uygun, Kanun’da icra memuru tarafından dikkate alınabilecek nitelikteki bir talebini yerine getirmiyorsa bu hallerde de ZPO § 766/ II’ye göre, icra mahkemesine başvurulur (**Burghardt**, s. 6).

⁴¹⁸ Bu eyaletler, Baden-Württemberg, Bayern, Bremen, Hamburg, Hessen, Niedersachsen, Rheinland- Pfalz ve Schleswig- Holstein’dir (**Baumgart**, s. 15).

ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü, güveni hâkim kılmak, meslek disiplini ve ahlakını korumak, icra memurlarının mesleki ve sosyal menfaatlerini teminat altına almak amacıyla eyalet icra memurları dernekleri kurulmuştur⁴¹⁹.

Eyalet icra memurları derneklerinin bir araya gelmesiyle, icra memurluğu mesleğinin amaçlarına uygun bir şekilde yürütülmesini, mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarının karşılanmasını, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini ve icra memurlarının çıkarlarının ulusal ve uluslararası platformlarda korunmasını sağlamak üzere 15.09.1909 tarihinde oluşturulan ve 02.10.1971 tarihinde de dernekler siciline kaydedilen “Alman İcra Memurları Birliği” (Deutscher Gerichtsvollzieher Bund e. V- DGVB) kurulmuştur⁴²⁰. Birliğin merkezi, Berlin’de bulunmaktadır. Birlik üyeleri, her eyaletin icra memurları derneğinden seçilerek gelen icra memurlarından oluşmaktadır. Birlik, Alman icra memurlarının meslek eğitimi, hizmet içi ve gelişim eğitimlerini de desteklemektedir. DGVB, başta medeni hukuk olmak üzere, ticaret, polise ve çek hukuku, icra hukuku, memurlar hukuku, maaş, ücret hukuku ve yargılama masrafları hukuku alanlarına ilişkin kanuni düzenlenmelerin modernizasyonu çalışmalarında da etkin olarak görev almaktadır⁴²¹.

Alman İcra Memurları Birliği, ulusal boyutta “Alman Devlet Memurları ve Ücret Birliği”nin (deutsche Beamtenbund und Tarifunion- dbb)⁴²² üyesidir. Ayrıca

⁴¹⁹ Bazı eyaletlerdeki icra memurları derneklerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.dgvb-bw.de>, Baden-Württemberg; <https://www.bay-gv-bund.de/> Bayern; <http://www.gerichtsvollzieher-berlin.de/Berlin>; <http://www.Gerichtsvollzieherbund-brandenburg.de>, Brandenburg; <http://www.dg-vb-mv.de>, MecklenburgVorpommern; www.gerichtsvollzieherbund.de, Nordrhein-Westfalen, (E.T. 25.06.2020).

⁴²⁰ **Baumgart**, s. 22; <http://www.xn--der-ffentliche-dienst-kec.de/dgvb>, (E.T. 25.06.2019). Birlik, icra memurları ve yakınlarının ihtiyaçları doğrultusunda birçok sosyal dayanışma kampanyası organize ederek, üyelerinin maddi ve manevi ihtiyaçlarının temini noktasında da gönüllülük esasına dayanan çeşitli yardım kampanyalarını hayata geçirmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.sozialwerk-dgvb.de/>, (E.T. 25.06.2020).

⁴²¹ 29.10.1965 tarihinde yürürlüğe giren dernek iç tüzüğünde, başta derneğin amaçları olmak üzere, teşkilat yapısı, üstlendiği faaliyet ve görevlerine ilişkin çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Derneğin resmi internet sitesi için bkz. <https://dgvb.de/portrait-des-dgvb/>, (E.T. 25.06.2020).

⁴²² <https://www.dbb.de/>, (E.T. 25.06.2020).

DGVB, iç tüzüklerinin ikinci maddesinde yer alan amaçları doğrultusunda, Alman icra memurlarının mesleki ve sosyal çıkarlarını koruyan, icra memurlarının mesleki eğitimini ve gelişimini destekleyen, hukukun gereken alanlarının yenilenmesine katkıda bulunan uluslararası çatı organizasyonlara da üye olabilmektedir. Bu kapsamda DGVB, “Uluslararası Yargı Görevlileri Birliği”nin (International Union of Judicial Officers, Union Internationale des Huissiers des Justice et Officiers Judiciaires- UIHJ) de bir üyesidir⁴²³.

Alman icra memurlarını uluslararası hukuk sahasında temsil eden DGVB’nin, Türkiye’de önerilebilecek bir meslek birliği modeli olması sebebiyle, birliğin organlarının incelenmesi gereklidir. Buna göre birlik, federal kongre (Bundeskongress), eyalet temsilciler meclisi (Landervertreterversammlung), başkan konferansı (Vorsitzendenkonferenz) ve federal yönetim kurulundan (Bundesvorstand) oluşmaktadır⁴²⁴.

Alman İcra Memurları Birliği'nin en üst organı olan federal kongre, ulusal icra memurları dernekleri ve eyalet temsilciler meclisi üyelerinden oluşmaktadır. Her dört yılda bir federal kongre yapılmaktadır. Eyalet temsilciler meclisi, federal yürütme kurulu ile eyalet icra memurları derneklerinin başkanları veya temsilcilerinden oluşmaktadır. Başkan konferansı, federal yürütme kurulu, eyalet icra memurları dernek başkanları veya temsilcilerinden teşekkül etmektedir⁴²⁵.

Federal yönetim kurulu ise, federal başkan, başkan yardımcısı, genel müdür ve sayman olmak üzere dört üyeden oluşmaktadır. Federal yönetim kurulu üyeleri, yapılan kongre aracılığıyla seçilerek dört yıl süreyle görev yapmaktadır. Federal kongre ve eyalet temsilcilerinin kararları, yönetim kurulu tarafından yerine

⁴²³ **Baumgart**, s. 23. Birlik hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. § 3, B.

⁴²⁴ <https://dgvb.de/europaeische-union-der-gerichtsvollzieher-gegruendet-uehj/>, (E.T. 25.06.2020).

⁴²⁵ <https://dgvb.de/europaeische-union-der-gerichtsvollzieher-gegruendet-uehj/>, (E.T. 25.06.2020).

getirilmektedir. Yönetim kurulu, DGVB’yi iç ve dış işlerinde temsil etmekle birlikte, birliğin günlük faaliyetlerinin yerine getirilmesinden de sorumludur. Başta ücret hukuku alanı olmak üzere, cebri icra zarar tazminatları, icra hukuku, medeni hukuk, icra memuru işlemlerine ilişkin giderler hukuku alanları hakkında kanun tasarıları ile ülke çapında geçerliliği haiz kamu hizmetlerine ilişkin çeşitli kanuni düzenlemelerin (Dienstvorschriften) hazırlanmasında münhasır yetkili olarak yine yönetim kurulu görevlidir⁴²⁶.

Birliğin basın organı, 1881 yılında kurulan “Alman İcra Memurları Gazetesi” (Deutschen Gerichtsvollzieher Zeitung- DGVZ)’dir. Yayıncılığını birliğin üstlendiği bu gazetede, ağırlıklı olarak icra hukuku, tebligat hukuku, yargılama giderleri alanlarında makaleler ve mahkeme kararları yayımlanmaktadır. Başta icra hukuku olmak üzere çeşitli alanlarda makaleler ve mahkeme kararları yayınlayarak icra hukukunun gelişimine sürekli katkı sağlamayı amaçlarından biri olarak gören bu gazete, şerhler ve icra takip usullerine ilişkin karşılıklı konuşma biçiminde yapılan yorum incelemelerine de yer vererek bir çeşit fikir birikimi yoluyla icra hukukunun gelişimine katkıda bulunmaktadır⁴²⁷.

Gazetenin aboneleri genel olarak, eyaletlerdeki icra memuru derneklerinin üyeleridir. Bunlardan başka söz konusu bilim dallarıyla ilgilenen diğer herkes de gazeteye abone olabilmektedir⁴²⁸. İcra memurlarının yıllık iş faaliyeti ve personel sayısına ilişkin bilgiler de yine bu gazetede yayımlanmaktadır⁴²⁹. Buna göre 2018 yılı

⁴²⁶ <https://dgvb.de/portrait-des-dgvb/>, (E.T. 25.06.2020).

⁴²⁷ <https://dgvb.de/portrait-des-dgvb/>, (E.T. 25.06.2020).

⁴²⁸ <https://dgvb.de/portrait-des-dgvb/>, (E.T. 25.06.2020).

⁴²⁹ **Brox/ Walker**, s. 5, kn. 11.

itibarıyla Almanya’da 4.370 icra memuru görev yapmaktadır. İcra memurları aracılığıyla tahsili sağlanan toplam meblağ ise 1.318 milyar Euro’dur⁴³⁰.

5. Tapu Dairesi (Grundbuchamt)

Alman Federal Tapu Sicil Kanunu (Grundbuchordnung- GBO⁴³¹) § 1’de hüküm altına alınan Alman tapu dairesi, borçlunun taşınmaz ve taşınmaz hükmündeki malvarlığı haklarına yönelik icra takiplerinde, ZPO § 866, § 867’ye (Sicherungshypothek; Zwangshypothek) göre tapu siciline kanundan doğan zorunlu ipoteğin kurulması⁴³² ve taşınmaz mallar üzerindeki haklara ilişkin takiplerde ZPO §§ 830⁴³³-857 arasında düzenlenen bazı işlerde görevlidir⁴³⁴.

Tapu dairesi, icra hukukunda hem bir icra organı hem de çekişmesiz yargı işlerinde görevli bir organ olarak çifte memuriyetle (Doppelfunktion) faaliyet göstermektedir. Tapu dairesi, icra organı olmasına binaen, bir taraftan alacaklının tapu siciline kaydedilmesini istediği talebinin icra hukuku boyutuyla gerekli ön koşulları haiz olup olmadığını incelerken; diğer taraftan da bu talebin tapu sicil hukuku boyutuyla geçerlilik şartlarına sahip olup olmadığını tetkik etmektedir. Böylece yukarıda bahsi geçen çifte işlevini yerine getirmektedir⁴³⁵.

⁴³⁰ Auskünfte Landesjustizverwaltungen bei den Landesjustizministerien bzw. Oberlandesgerichten, DGVZ 2018, s. 261.

⁴³¹ 26.05.1994 tarihli, BGBl. I S. 1114’de yayınlanan Kanun metni için bkz. <https://www.gesetze-im-internet.de/gbo/BJNR001390897.html>, (E.T. 11.11.2020).

⁴³² İpoteğin kurulması, tapu dairesi tarafından yapılırken, ipoteğin tapu siciline kaydı işlemi, yardımcı adalet memuru aracılığıyla yapılmaktadır (**Brox/ Walker**, s. 11, kn. 16).

⁴³³ ZPO § 830/ I, b. 3 gereğince, tapuya kayıtlı ipotek alacağının kaydedilmesi ve gerektiğinde ödeme yerine bu ipotek alacağının ZPO § 837/ I, b. 2’ye göre, havale edilmesinin yanı sıra, taşınmaz mükellefiyeti, taşınmaz ipotekli borcun ve BGB § 1199-1203 arasında düzenlenen emeklilik borcu/ gelir borcunun ZPO § 857/ VI’ya göre haczinin kaydedilmesi tapu dairesinin görevlerine örnek olarak gösterilebilir.

⁴³⁴ **Brox/ Walker**, s. 11, kn. 16; **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 546, kn. 1.

⁴³⁵ **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 546-547, kn. 3.

Yardımcı Adalet Memuru Kanunu § 3/ I, h hükmüne göre, yardımcı adalet memuruna devredilebilen iş kalemlerinden biri de tapu sicili, gemi sicili, gemi inşası sicili işleri ile hava taşıt araçlarının rehni işleridir. Bu sebeple, tapu dairesi ve diğer sicil kayıt makamları, yardımcı adalet memuru aracılığıyla ilgili sicile kayıt için icra takip prosedürüne dâhil olmaktadır⁴³⁶.

Tapu dairesi, söz konusu rehin işlemlerinin uygulamada yerine getirilmesinden icra organı olarak doğrudan sorumludur⁴³⁷. Alacaklının, rehin talebiyle doğrudan tapu dairesine başvurması üzerine tapu dairesi, Kanun'larda öngörülen koşulları içeren rehin talepleri hakkında gereken işlemleri yerine getirmektedir.

Alman Federal Medeni Usul Kanunu'nun § 870a hükmü uyarınca, takibe konu alacak için, gemi ipoteğinin gemi siciline kaydedileceği hallerde, bu işlem, tapu dairesi yerine gemi ipotek sicilinden sorumlu olan makam tarafından yapılır⁴³⁸. Tapu dairesi tarafından verilen kararlara karşı, GBO § 71 vd.'ye göre, (adi) şikâyet yoluna (einfache Beschwerde) başvurulur⁴³⁹.

⁴³⁶ **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 547, kn. 5.

⁴³⁷ Mahkemenin, ZPO § 941'e göre, verilen ihtiyati tedbir kararının bir sonucu olarak, ilgili tedbirin tapu siciline, gemi siciline veya gemi inşa siciline kaydedilmesini gerektiren hallerde, tapu dairesinden veya diğer sicil makamlarından ilgili sicile kayıt yapılmasını talep etme yetkisine sahip olduğu istisnai hal dışında, tapu dairesi üzerinde herhangi bir talepte bulunması söz konusu değildir. ZPO § 941 hükmünde geçen mahkeme ise icra mahkemesidir (**Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 115-116, kn. 8.35).

⁴³⁸ Gemi ipotek sicil makamının tapu dairesi yerine görevli olduğu diğer işlemler için bkz. ZPO § 830a, § 837a/ I, II.

⁴³⁹ Tapu dairesine ait bir işlem, yardımcı adalet memuruna devredilen bir iş ise ve yardımcı adalet memuru da söz konusu iş için tapu dairesini yetkilendirmeden doğrudan kendisi karar veriyse, bu karara karşı gerekirse RPflG § 11'de öngörülen kanun yollarına başvurulabilir (**Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 547, kn. 5).

B. Avusturya Hukukunda

Avusturya icra hukukuna ilişkin kanuni düzenlemeler, başta 26.05.1896 tarihli Avusturya İcra Kanunu (Exekutionordnung- EO; Execution Code)⁴⁴⁰ olmak üzere, Avusturya Medeni Usul Kanunu (österreichische Zivilprozessordnung- öZPO) ve bu kanunlara ilişkin yardımcı mevzuatlarda yer almaktadır. İcra takiplerine ilişkin düzenlemeler, esasen Alman Federal Medeni Usul Kanunu'ndan esinlenilerek hazırlanmış olmasına rağmen, özellikle Avusturya İcra Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte, Avusturya, Alman Medeni Usul Kanunu sistemindekine benzer şekilde hazırlanan, medeni usul ve icra hukukuna ilişkin düzenlemelerin tek bir Kanun içerisinde bulunması sistematüğinden ayrılmış ve icra hukukuna ilişkin hükümler, ayrı bir Kanun'da düzenlenmiştir⁴⁴¹.

Avusturya İcra Kanunu § 78'e göre, Avusturya mahkeme emir ve talimatlarının icra takip prosedürü, yapılan takibe karşı öngörülen hukuki çareler ve kanun yollarına ilişkin kurallar, esas olarak EO'da yer almaktadır. Bununla birlikte tarafların duruşmada dinlenilmesi, deliller ve delillerin toplanmasına ilişkin olarak Avusturya Medeni Usul Kanunu'ndaki genel hükümler, icra hukukunda da uygulanmaktadır⁴⁴².

⁴⁴⁰ 01.01.1989 tarihinde yürürlüğe giren bu İcra Kanunu, 1991, 1995, 2000 ve 2003 yıllarında çeşitli değişikliklere uğramıştır. Dört kısımdan oluşan Avusturya İcra Kanunu'nun ilk kısmı üç bölüme ayrılmış olup ilk bölümde (1-86c maddeler) icra prosedürüne ilişkin genel hükümler yer almaktadır. İkinci bölümde (87-345. maddeler) para alacaklarının icrasına ilişkin hükümler bulunmaktadır. İlk kısmın üçüncü bölümünde ise (346-369. maddeler) paradan başka alacakların takip prosedürüne ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Oberhammer-** Austria, s. 105-113; ayrıca bkz. **Çelikoğlu**, s. 55, dn. 269.

⁴⁴¹ **Kerameus**, s. 5. öZPO § 244-258'de ilk derece mahkemeleri önünde yargılama prosedürü başlıklı ikinci kısımda düzenlenen Mahnverfahren prosedürü, "Avusturya İhtar Prosedürü" olarak ifade edilmektedir. Türk icra takip türlerinden genel haciz yoluyla takibe bazı yönleriyle benzetmekle birlikte, bu prosedürün şartları ve yürütülmesine ilişkin hükümler, EO'da değil, öZPO'da yer almaktadır.

⁴⁴² **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 757-758, kn. 59.142- 59.148; **Oberhammer-** Austria, s. 105, dn. 4; **Çelikoğlu**, s. 55.

Ayrıca, öZPO’nun diğer bazı hükümlerinin de icra hukuku uyumsuzluklarında kıyasen uygulanabileceğine ilişkin yargı içtihatlarının da olduğu doktrinde belirtilmektedir⁴⁴³.

I. Genel Olarak Avusturya İcra Teşkilatı

Avusturya icra teşkilatı, kural olarak tek hâkimin görevli olduğu icra mahkemesi (Exekutiongericht) ve hâkimi, yardımcı adalet memuru (Rechtspfleger- öRPfl)⁴⁴⁴ ve icra memurundan (Gerichtsvollzieher- öGvz) oluşmaktadır⁴⁴⁵.

II. İcra Teşkilatının Yapısı, Teşkilatta Yer Alan Görevliler ve Görevlilerin Görev ve Yetkileri

Avusturya icra takip prosedürü, başlangıcından itibaren tamamen mahkeme teşkilatı bünyesinde görevli olan personel tarafından yürütülmektedir. Başka bir ifadeyle, icra takibini yürütecek olan görevliler, mahkeme teşkilatı içerisinde yer almaktadır⁴⁴⁶. Dolayısıyla icra organlarınca yürütülen bu faaliyet, adli nitelikli bir faaliyettir. Avusturya icra memuru (österreichischer Gerichtsvollzieher) başta olmak üzere, icra takibinin yürütülmesinde yer alan diğer bir görevli ise aşağıda açıklanacak olan yardımcı adalet memurlarıdır. Bu memurlar, münhasıran mahkemenin emir ve talimatlarına göre cebri icra faaliyetini sürdürmekle mükelleftirler. İcra takibine ilişkin emir ve kararlar da birer mahkeme kararıdır⁴⁴⁷.

Avusturya’da icra takip taleplerinin tamamı mahkeme teşkilatında yer alan yardımcı adalet memuru tarafından (Rechtspfleger- öRPfl) yapılmaktadır. Başka bir

⁴⁴³ **Oberhammer-** Austria, s. 105, dn. 4; **Çelikoğlu**, s. 55.

⁴⁴⁴ Türk hukukunda bu görevliye özdeş bir icra görevlisi bulunmamaktadır. Kavramın karşılaştırmalı hukukta da yeknesak olarak bir karşılığı yoktur. Bununla birlikte “Rechtspfleger” terimi dilimize adli memur; adli hizmet memuru, yardımcı adalet memuru, hâkim yardımcısı olmak üzere çeşitli şekillerde çevrilmiştir. Terminoloji hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. § 4, A, II, 3.

⁴⁴⁵ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 253; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 38-39, **Rüzgaresen**, s. 93; **Çelikoğlu**, s. 54-55; **Arslan**, s. 59; **Oberhammer-** Austria, s. 116

⁴⁴⁶ **Andenas/ Nazzini**, s. 58; **Oberhammer-** Austria, s. 116; **Stamm-** Reformbedarf, s. 68. **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 253; **Çelikoğlu**, s. 61; **Kurt Konca**, s. 28.

⁴⁴⁷ **Çelikoğlu**, s. 54; **Arslan**, s. 59.

ifadeyle, takip prosedüründe mahkeme teşkilatından ayrı bir icra teşkilatı bulunmamaktadır. İcra takibinde görevlendirilen personeller, aslen mahkeme teşkilatı bünyesinde görev yapmaktadır⁴⁴⁸. Bütün bu açıklamalar dikkate alındığında ise Avusturya icra teşkilatının, mahkeme temelli organizasyon modeli şeklinde örgütlendiğini söylemek mümkündür⁴⁴⁹.

1. İcra Mahkemesi

Avusturya’da mahkeme sistemi, eyalet düzeyinde düzenlenmiştir. Buna göre, eyalet bazında yerel mahkemeler (Bezirksgericht; district court), eyalet mahkemeleri ve eyalet yüksek mahkemeleri yer almakta, federal düzeyde ise temyiz mahkemesi olarak Yargıtay bulunmaktadır⁴⁵⁰.

⁴⁴⁸ Adalet Bakanlığı ve Avrupa Birliği tarafından desteklenen “İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Projesi Kapsamında Avusturya Çalışma Ziyaretine İlişkin Rapor”, (**Rapor-Avusturya**) (bkz. <https://docplayer.biz.tr/21742880-T-c-adalet-bakanligi-personel-genel-mudurlugu-icra-dairelerinin-etkinliginin-arttirilmesi-projesi-avusturya-calisma-ziyareti-degerlendirmeraporuhtml>, Rapor- **Avusturya**, E.T. 22.08.2017), s. 13. Ayrıca bkz. **Rüzgaresen**, s. 93; **Andenas/ Nazzini**, s. 58; **Oberhammer**- Austria, s. 116; **Özbek**- İlamlı, C. I, s. 253; **Çelikoğlu**, s. 54; **Pekcanitez/ Simil**, s. 55, kn. 165-166.

⁴⁴⁹ Bkz. yuk. § 2, A, II. **Özbek**- İlamlı, C. I, s. 253; **Çelikoğlu**, s. 31; **Arslan**, s. 55. Uygulamada hacizli taşınır malların açık arttırma yolu ile cebri satışını yapan memurlara ilişkin bir istisnai yetkinin söz konusu olduğu belirtilmektedir. Bunlar “İnkasso Büroları”dır. Bu bürolar, özel hukuk borçlarını toplamakla özel olarak görevlendirilebilmektedir. Bunlar sadece, ikrar edilmiş ve borçluya ödeme çağrısında bulunulmuş olan borçların tahsil hususunda yetkilidir. Ancak bunların, alacaklıyı mahkeme önünde temsil etme hususunda bir yetkileri bulunmadığı gibi cebri icra takiplerindeki genel görevliler arasında da yer almamaktadırlar (**Oberhammer**- Austria, s. 121, dn. 66). Inkasso sistemi, Avrupa’da başta İngiltere olmak üzere, Almanya, İtalya, Fransa’da da özellikle muaccel alacaklar hakkında ilâmsız icra takip prosedüründe geçerli olarak kullanılmaktadır. Söz konusu sisteme ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Alimci, Assiye**, “Alman Hukukunda Vadesi Gelmiş Alacakların Tahsilinde İnkasso Sistemi”, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2014, s. 69 vd.

⁴⁵⁰ **Rapor-Avusturya**, s. 12.

Avusturya takip prosedüründe her icra takibi, ancak bir mahkeme emriyle⁴⁵¹ başlatılabilir⁴⁵². İcra takip prosedüründe alacaklı ilk olarak, tüm icra takiplerinde münhasıran görevli ilk derece mahkemesi olan icra mahkemesine (Exekutionsgericht) başvurulmalıdır⁴⁵³. Zira icra emri düzenleme yetkisi, münhasıran bu icra mahkemelerine aittir⁴⁵⁴.

İcra mahkemesi hâkiminin kendisi veya yetki vermesi halinde yardımcı adalet memuru, icra takip talebinin Kanun'da öngörülen şekil şartlarına sahip olup olmadığını inceler⁴⁵⁵. Takip talebinin kanuni şartlara uygun olduğunun tespiti üzerine de borçluya yazılı bir ödeme emri gönderilir. Bu ödeme emri, borcun ödenmesi ve borca ilişkin herhangi bir itiraz varsa, borca itiraz edilebileceğine ilişkin ihtar içerikli ilk icra takip işlemidir⁴⁵⁶.

Borçlunun yazılı veya sözlü olarak dört hafta içerisinde, icra mahkemesine, ödeme emrine ilişkin herhangi bir itirazda bulunmaması üzerine, artık bu ödeme emri, icra edilebilir belge ve ayrıca maddi ve şekli anlamda kesin hüküm niteliğini taşır hale gelir⁴⁵⁷. Bundan sonra, icra takibinin devamı için icra mahkemesi hâkimi ya da yardımcı adalet memurunun icraya izin kararı denilen bir karar vermesiyle, verilen bu emir üzerine haciz ve muhafazaya ilişkin cebri icra işleri başta olmak üzere takibin

⁴⁵¹ Avusturya cüz'i icra takipleri, kendi içinde üçe ayrılmaktadır. Bunlar esas olarak ilâmlı takipler, noter senetlerine dayanılarak yapılan takipler ve ihtar (Mahverfahren) prosedürleridir (**Rapor-Avusturya**, s. 15). Türk icra takip türlerinden genel haciz yoluyla takibe bazı yönleriyle benzeyen Avusturya ihtar prosedürü (Mahnverfahren) hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Gören Ülke, Nazlı**, İcra Hukukunda Ödeme Emri, İstanbul 2008, s. 154 vd.

⁴⁵² **Pekcanitez- Şikâyet**, s. 40.

⁴⁵³ **Pekcanitez- Şikâyet**, s. 39; **Çelikoğlu**, 54; **Arslan**, s. 59-60.

⁴⁵⁴ **Oberhammer- Austria**, s. 116; **Çelikoğlu**, s. 54.

⁴⁵⁵ **Pekcanitez/ Simil**, s. 55, kn. 166; **Çelikoğlu**, s. 54.

⁴⁵⁶ **Arslan**, s. 59.

⁴⁵⁷ **Akil, Cenk**, Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtiraz, Ankara 2017, (**Akil- İtiraz**), s. 34.

ilerlemesine yönelik icra takip işleri, icra memuru (öGVZ) tarafından yerine getirilecektir⁴⁵⁸.

Borçlunun kendisine gönderilen ödeme emrine itiraz etmesi halinde ise, itirazı hükümden düşürmek ve başta icra takibine devam etmek için alacaklı tarafından açılan davaları sonuçlandırmak olmak üzere, ödeme emrinin kesinleşmesinden sonra varsa borçluya ait taşınmazların haczi ile paraya çevrilmesi işlemleri, icra hâkimi tarafından yürütülecek işlemlere birer örnektir⁴⁵⁹.

İcra mahkemelerinin icra takip prosedürleri hakkında verdikleri nihai kararlara karşı, EO § 65 gereğince, icra mahkemesi kararının üst mahkemede kaldırılması amacıyla itiraz (Rekurs) yoluna başvurulur⁴⁶⁰.

2. Yardımcı Adalet Memuru (Rechtspfleger- Court Clerk)

Avusturya icra teşkilatı görevlilerinden biri olan yardımcı adalet memuru (öRPfl), federal devletin bir organı olup Avusturya Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'nda (österreiches Rechtspflegergesetz- öRPflG)⁴⁶¹ yer alan hükümlerin ve kendisine devredilen yargı işlerinin yerine getirilmesinden sorumlu olan bir kamu görevlisidir⁴⁶².

Yardımcı adalet memurunun hukuki statüsü, görev ve yetkileri, eğitimine ilişkin hükümler, Avusturya Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'nda düzenlenmiştir⁴⁶³. 2018 yılı itibarıyla Avusturya'da takriben 700 yardımcı adalet memuru görev

⁴⁵⁸ **Burghardt**, s. 89 vd.; **Stamm**- Grundstruktur, s. 484; **Rapor**- Avusturya, s. 14; **Pekcanitez**- Şikâyet, s. 39; **Arslan**, s. 59.

⁴⁵⁹ **Rüzgaresen**, s. 93; **Rapor**- Avusturya, s. 14.

⁴⁶⁰ **Stamm**- Grundstruktur, s. 512.

⁴⁶¹ BGBl. Nr. 560/ 1985, bkz. https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1985_560_0/1985_560_0.pdf, (E.T. 22.11.2018).

⁴⁶² **Erdem**- Kanun, s. 135; **Meriç**- Alman, s. 13.

⁴⁶³ **Oberhammer**- Austria, s. 118.

yapmaktadır⁴⁶⁴. Avusturya Federal Anayasası'nın (österreichisches Bundes-Verfassungsgesetz- öB-VG)⁴⁶⁵ 87a maddesiyle, yardımcı adalet memurlarına, medeni yargıda hâkimin görev alanına dâhil ve aşağıda açıklanacak olan basit ve periyodik nitelikteki konularda, yargısal işlem yapabilme hakkı tanınmıştır⁴⁶⁶. Bu sayede hâkimlerin iş yükünün hafifletilmesi amaçlanmış⁴⁶⁷ olup, medeni yargıda çoğunluğu rutin iş olarak da nitelendirilebilecek bu adli işlerin yaklaşık yüzde 85'i, yardımcı adalet memurları tarafından yapılmaktadır⁴⁶⁸.

Federal Avusturya Anayasası'nın (öB-VG) 87a maddesine göre, ilk derece mahkemelerinin görev alanına giren belirli türdeki işlerin⁴⁶⁹, Federal Kanun düzenlemeleri ile hâkim olmayan, eğitilmiş⁴⁷⁰ federal görevlilerce yerine getirilmesi kararlaştırılır⁴⁷¹. Bölge mahkemelerince verilen çekişmesiz yargı işleri ve icra

⁴⁶⁴ **Österreichisches Justiz** (Broşür), Wien 2020, s. 42, (E.T. 20.06.2020); **Graf, Philipp J.**, "Der Rechtspfleger", Öffentliche Sicherheit S. 5-6, Y. 2006, s. 67, (E.T. 09.11.2018); **Kurt Konca**, s. 29.

⁴⁶⁵ Anayasa metninin 1930 yılındaki ilk hali ile 1999 değişikliklerinden sonraki hali için bkz. BGBl. Nr. 1/1930 <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=bgb&datum=19300004&seite=00000001>; BGBl. I, Nr. 194/1999, https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1999_194_1/1999_194_1.pdf, (E.T. 25.12.2018).

⁴⁶⁶ İlk defa 1962 yılında, Avusturya Federal Anayasası'nda yardımcı adalet memurlarına ilişkin düzenlemeye yer verilerek yardımcı adalet memurluğu, mesleki olarak anayasal bir güvenceye sahip olmuştur (**Graf**, s. 67).

⁴⁶⁷ **Graf**, s. 67.

⁴⁶⁸ **Atalı, Murat**, "Avusturya Hukukunda Çekişmesiz Yargı", MUIİHT- IV, TBBY, 30 Eylül- 1 Ekim 2005, Ankara 2006, (s. 50-104), s. 74.

⁴⁶⁹ Yardımcı adalet memurlarının (Rechtspfleger) yetki sınırları (diğerlerinin yanı sıra) borçlunun borcunu ödemediği için açılan davalar, kendi çalışma alanlarında hâkimin verdiği kararlarının hukuki sonuçlarını ve icra edilebilirliğinin teyidi, mahkeme kâtibi davalarında adli yardım başvurularının değerlendirilmesi, yerel mahkeme ve yerel yetkililerin talebi söz konusu olduğunda resmi işlemler gerçekleştirme gibi görevleri kapsar. Yardımcı adalet memurunun özellikle haciz ve şahsi iflas muamelelerinde kapsamlı bir iş yükü vardır. Vasiyet ve velayet muameleleri de (çekişmesiz yargı işleri olarak) Rechtspfleger'in görev sahaları arasındadır" (bkz. **Rapor-Avusturya**, s. 14).

⁴⁷⁰ Bu eğitim, ülkemizdeki Adalet Meslek Yüksekokullarındaki ön lisans eğitimine benzer bir niteliktedir. Eğitim hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşa. § 6, D.

⁴⁷¹ Anılan madde çevirisi için bkz. **Kurt Konca**, s. 29; **Atalı**, s. 74, dn. 49; Adalet Bakanlığı'nın resmi internet sitesinde yayınlanan çeviri için bkz. <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/>

takipleri hakkındaki kararların yaklaşık dörtte üçü yardımcı adalet memurları tarafından yürütülen işlemlere ilişkindir⁴⁷².

Avusturya icra prosedürlerinde Kanunlarca kendisine verilen görevleri, yetkisi çerçevesinde yerine getiren “Rechtspfleger”, Alman hukukundaki “Rechtspfleger” ile karşılaştırıldığında⁴⁷³, Avusturya hukukundaki Rechtspfleger’in görevlerini ifa ederken icra mahkemesi hâkiminin emir ve talimatlarına, Alman meslektaşına nazaran daha fazla bağımlı olması ve sadece hâkimin verdiği yetki dâhilinde yargısal kararlar verebilmesi⁴⁷⁴ buna karşılık, Alman hukukundaki Rechtspfleger’in daha özerk bir yapıya sahip olması dolayısıyla birbirlerinden ayrılan tarafları olduğu görülmektedir⁴⁷⁵.

Avusturya Hukuku’ndaki Rechtspfleger (öRPfl) kavramını, dilimize daha önceden çevrildiği üzere adli hizmet uzmanı ya da hâkim yardımcısı şeklinde bir kavramla ifade etmek yerine, Avusturya sisteminde bu görevlinin aşağıda açıklanacak olan görev, yetki ve hukuki niteliğini dikkate alarak çalışmanın bu kısmında da (öRPfl)’nin, yardımcı adalet memuru olarak anılmasının daha isabetli olacağı kanaatindeyiz.

a. Yardımcı Adalet Memuru Olabilmek İçin Aranılan Eğitim Şartları

Yardımcı adalet memuru olarak çalışmak isteyenlerin ilk olarak lise bitirme sınavında (Matura) ya da üniversiteye kabul yeterliliği sağlayacak bir okul bitirme

anayasalar/ulkeana/pdf/04-AVUSTURYA%201-98.pdf, (E.T. 25.01.2019); hükmün İngilizce ifadesi için ayrıca bkz. **Oberhammer-** Austria, s. 118.

⁴⁷² **Österreichisches Justiz** (Broşür), Wien 2020, s. 43, (E.T. 20.06.2020); **Graf**, s. 70; **Kurt Konca**, s. 29; **Atalı**, s. 74; **Erdem-** Kanun, s. 136 vd.

⁴⁷³ Bkz. yuk. § 4, A, II, 3, c.

⁴⁷⁴ **Stamm-** Grundstruktur, s. 484.

⁴⁷⁵ **Çelikoğlu**, s. 54.

sınavında başarılı olmaları⁴⁷⁶ veya kamu görevlilerinin görevlerinde terfi edebilmek amacıyla belirli bir mesleki deneyime sahip olduktan sonra girebildiği kamu görevlileri terfi sınavında (Beamtenaufstiegsprüfung) başarılı olmaları gerekir⁴⁷⁷.

Aday, daha sonra gerekli eğitimi almak için öRpflG § 24'e göre, Eyalet Yüksek Mahkemesi başkanı tarafından, yardımcı adalet memurluğu eğitimine kabul edilir. Bu eğitime ise mahkeme kalemi sınavı (Gerichtskanzleiprüfung; Court Office Exam) ve yetenek (Fachdienstprüfung; Skilled Work Exam) sınavlarında başarılı olan ve en az iki yıl süreyle mahkeme kaleminde (Gerichtskanzlei; Court Office) de çalışmış olan adaylar kabul edilmektedir⁴⁷⁸. Söz konusu eğitim, öRpflG § 25 gereğince, uygulama ve teorik olmak üzere iki bölümden oluşmakta ve üç yıllık bir süreci kapsamaktadır.

Uygulamalı kısımda aday, mahkemelerde görevlendirilerek atanmak istediği alana ilişkin uygulama eğitimi alıp çeşitli kararlar hazırlamaktadır. Teorik kısım ise, bütün adaylarca alınması gereken temel eğitim (Grundlehrgang; a basic course) ve adayın uzmanlaşmak istediği alana ilişkin özel eğitim- alt uzmanlık eğitimi (Aufbaulehrgang; a specialised course) olmak üzere iki kurdan oluşmaktadır⁴⁷⁹.

Her iki kur eğitiminin sonunda, adaylar, başkanı hâkim ve diğer bir üyesinin de yardımcı adalet memuru olan üç üyeden oluşan bir komisyon tarafından sınava tabi tutulmaktadır. Uygulamalı ve teorik eğitimleri tamamlayarak sınavdan başarılı olan adaya, ilgili alanda yardımcı adalet memuru olarak çalışabilme yetkisini gösteren yardımcı adalet memurluğu sertifikası verilmektedir. Yardımcı adalet memurlarının

⁴⁷⁶ **Kurt Konca**, s. 29; **Erdem-** Kanun, s. 142 vd.; **Koyuncu, Nuran/ Gök, Ümmügülsüm**, “Türk Hukuk Tarihinde ve Karşılaştırmalı Hukukta Hâkimlik Mesleğine Giriş ve Hâkim Yardımcılığı”, NEÜHFD, C. 2, Sa. 1, Y. 2019, (s. 68-86), s. 81; **Österreichische Justiz** (Broşür), s. 41, (E.T. 20.06.2020).

⁴⁷⁷ **Graf**, s. 68; **Oberhammer-** Austria, s. 119.

⁴⁷⁸ **Furtun/ Gürler**, s. 60; **Graf**, s. 68; **Oberhammer-** Austria, s. 119; **Österreichische Justiz** (Broşür), s. 41, (E.T. 20.06.2020).

⁴⁷⁹ **Österreichische Justiz** (Broşür), s. 41, (E.T. 20.06.2020); **Oberhammer-** Austria, s. 119.

mahkemelere dağılımı ise Eyalet Yüksek Mahkemesi başkanı tarafından yapılmaktadır⁴⁸⁰.

Yardımcı adalet memurluğu eğitimleri, öRpflG § 29/ I'e göre, Adalet Bakanlığı kararıyla ihtiyaç üzerine açılmaktadır. Eğitimlerin zamanına, yer ve süresine ilişkin bilgiler, yardımcı adalet memuru adayına Eyalet Yüksek Mahkemesi tarafından gönderilmektedir. Eğitimler, Adalet Bakanlığı tarafından seçilen hâkimler, yardımcı adalet memurları ve mesleki kıdeme sahip mahkeme görevlileri tarafından verilmektedir. Eğitimlere devam süreleri, öRpflG § 32/ II uyarınca yardımcı adalet memuru adayının hizmet süresi olarak mesleki kariyerine işleneceğinden ayrıca önem arz etmektedir.

b. Yardımcı Adalet Memurunun Görevleri

Avusturya hukuk sisteminde, yardımcı adalet memurlarının görev alabileceği dört alan öngörülmüştür. öRpflG § 16'ya göre, yardımcı adalet memuru, icra-iflas ve medeni usul hukukuna ilişkin işleri, takip ve aciz hukuku, çekişmesiz yargı⁴⁸¹, tapu, ticari işletme ve gemi siciline ilişkin işlerle, mahkemece kendisine verilen çeşitli görevleri yerine getirmektedir.

İlamsız icra takibine ait işlemleri yapmak, kıymetli evrakın iptali yargılamasını yapmak, kesin hüküm ve icra edilebilirlik şerhi vermek ve bu hususta verilen şerhleri kaldırmak, adli yardım başvuruları için gerekli işlemleri yapmak ve Avrupa ilâm

⁴⁸⁰ **Österreichische Justiz** (Broşür), s. 41, (E.T. 20.06.2020); **Oberhammer**- Austria, s. 119; **Erdem-Kanun**, s. 145 vd.

⁴⁸¹ Çekişmesiz yargı işlerinin düzenlendiği, Çekişmesiz Yargı İşleri Kanunu'nda (Außerstreitgesetz- AußStrG)§ 39/ V; § 58/ IV, 2; § 73/ III, b. 1 hükümlerinde (BGBl. I Nr. 111/ 2003) https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/2003_111_1/2003_111_1.pdf, (E.T. 20.02.2019) yer alan işlerin bir kısmı, yardımcı adalet memuru tarafından yapılmaktadır. Ancak çekişmesiz yargı işleri (Außerstreitsachen) kategorisinde sayılan ve Türk hukukundaki karşılığı çekişmesiz yargı işi olarak ifade edilen işler, HMK m. 382'de sayılan çekişmesiz yargı işleriyle tam olarak örtüşmemektedir. Avusturya hukukunda çekişmesiz yargı işleri, Türk hukukundan farklılıklar içermektedir. Örneğin, Avusturya hukukunda anlaşmalı boşanma, evlat edinme, Türk hukukundakinin aksine çekişmesiz yargı işlerinden sayılmaktadır.

niteliğinde belge onayını vermek şeklindeki görevleri, yardımcı adalet memurlarının genel yetki alanına dâhil görevlerine örnek olarak gösterilebilir⁴⁸².

Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'nun 2. maddesine göre, çekişmesiz yargı işlerinin büyük kısmını oluşturan tereke ve kayyımlık ile ilgili işler, yardımcı adalet memuru tarafından yapılabilecektir. Çekişmesiz yargı işlerinden başka, mahkemelere yapılan her türlü ödemeler (Angelegenheiten des Gerichtserlages), Mahkemeye Tevdi Edilen Eşyaların Zapt ve Müsaderesi Hakkında Kanun (Verwahrungs- und Einziehungsgesetz- VerwEinzG) § 7 gereğince, mahkemeye tevdi edilen şeylerin müsadere altına alınması, tapu sicili, gemi sicili ve ticaret sicili ile ilgili olan sicile kayıt işlemlerinin yapılması da hâkimlerce yardımcı adalet memurlarına bırakılabilir.

Yardımcı adalet memuru, görevlerini yerine getirirken yalnızca yetkili hâkimin emir ve talimatlarıyla bağlıdır⁴⁸³. öRpflG § 9'a göre hâkim, vakıanın hukuki veyahut fiili zorluğunu dikkate alarak somut işlemi kendisinin yapmasının daha uygun olduğu kanaatine varırsa, işlemi bizzat kendisi yapar⁴⁸⁴. Diğer taraftan, yardımcı adalet memuru da kendisine devredilen işin hukuki veya fiili boyutta karmaşık bir durumu içerdiği kanaatindeyse öRpflG § 10 gereğince, durumu hâkime bildirmekle yükümlüdür⁴⁸⁵.

Cebri icraya ilişkin işlemlerin büyük bir çoğunluğu, özellikle genel haciz yoluyla takipler, taşınır mal ve para alacakları hakkındaki cebri icra işlemleri, yardımcı adalet memurlarınca yapılmaktadır. Hâkim, kendi takdirine bağlı olarak taşınır mallar ve para alacaklarına ilişkin takip işlemlerini bizzat kendisi de yapabilir. Zira hâkim, daha önce

⁴⁸² **Kurt Konca**, s. 30.

⁴⁸³ **Oberhammer**- Austria, s. 119; **Kurt Konca**, s. 30; **Erdem**- Kanun, s. 135-136. Bkz. ve karş. Yuk. § 4, A, II, 3, c.

⁴⁸⁴ **Pekcanitez**- Şikâyet, s. 39.

⁴⁸⁵ **Pekcanitez**- Şikâyet, s. 39; **Oberhammer**- Austria, s. 119-120; **Erdem**- Kanun, s. 137; **Arslan**, s. 59. Benzer bir uygulama için bkz. yuk. § 4, A, II, 3, e.

belirtilen hususlarda bizzat kendisi karar verebilir. öRpflG § 16/ II, § 17/ II/, b. 1 hükümleri gereğince, yabancı mahkeme kararlarının tenfizinde ve taşınmaz mülkiyetinin haczine ilişkin işlemlerin yapılmasında evleviyetle zaten bu yetki, hâkime verilmiştir⁴⁸⁶.

c. Yardımcı Adalet Memurunun Yasaklılığı ve Reddi

Avusturya Yardımcı Adalet Memuru Kanunu'nun 7. maddesinde, Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Yargı Yetkisinin Kullanılması ve Mahkemelerin Yetkisi Hakkındaki Kanun'un (Gesetz über die Ausübung der Gerichtsbarkeit und die Zuständigkeit der ordentlichen Gerichte in bürgerlichen Rechtssachen-Jurisdiktionsnorm- JN⁴⁸⁷) § 20 vd. hükümlerinde düzenlenen hâkimlerin yasaklılığı ve reddine ilişkin hükümlerin, yardımcı adalet memurları hakkında da kıyasen uygulanacağı hüküm altına alınmıştır⁴⁸⁸.

Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Yargı Yetkisinin Kullanılması ve Mahkemelerin Yetkisi Hakkındaki Kanun'un § 26'da da yardımcı adalet memuru, icra memuru ve mahkeme teşkilatı içerisinde yer alan diğer görevlilerin, hâkimlerin yasaklılığı ve reddine ilişkin sebeplerle reddedilebileceği ifade edilmektedir.

aa. Yardımcı Adalet Memurunun Yasaklılığı

Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Yargı Yetkisinin Kullanılması ve Mahkemelerin Yetkisi Hakkındaki Kanun'un 20. maddesine göre, yardımcı adalet memuru, kendisinin taraf olduğu (kendisine ait olan) veya taraflardan biri ile kendisi arasında ortak hak sahipliği, müşterek borçluluk veya tazminat ödeme yükümlülüğü ilişkilerinden birinin mevcut olduğu hallerde; evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin taraf olduğu davalarda ve takiplerde; aralarındaki hayat ortaklığı bağı ortadan kalkmış olsa

⁴⁸⁶ Andenas/ Nazzini, s. 58.

⁴⁸⁷ 1895 yılında RGBl. 111'de yayımlanan Kanun metninin son hali için bkz. https://360.lexisnexis.at/dokument/jn_0/L-10001697-P0?origin=tc, (E.T. 22.03.2019).

⁴⁸⁸ Erdem- Kanun, s. 135.

bile hayat ortağının taraf olduğu davalarda ve takiplerde; kendisi veya eşinin altsoyunun, dördüncü derece de dâhil olmak üzere kan⁴⁸⁹ veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi ikinci dereceye kadar kayın hısımlığı bulunanların davalarında ve takiplerinde; bir tarafın yasal temsilcisi veya danışmanı olarak atandığı veya bir tarafın yasal temsilcisi sıfatıyla hareket ettiği davalarda ve takiplerde; görevli oldukları bir alt mahkemede itiraz edilen kararın veya emrin verilmesine katkıda bulundukları hallerde görev yapamayacaktır.

Yardımcı adalet memurunun görevlendirildiği takip ve işlerde, başta işlemin tarafları olmak üzere, bu işleminden etkilenen diğer ilgililer de yasaklılık sebebinin bulunduğu ilişkin iddialarını, JN § 19 kapsamında, yardımcı adalet memurunun reddi prosedürü aracılığıyla ileri sürerler⁴⁹⁰. Bu sebeple, yardımcı adalet memurunun reddi prosedürü hakkında aşağıda yapılacak açıklamalar, yardımcı adalet memurunun yasaklılığı için de geçerli olacaktır.

bb. Yardımcı Adalet Memurunun Reddi

Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Yargı Yetkisinin Kullanılması ve Mahkemelerin Yetkisi Hakkındaki Kanun'da yer alan hem yasaklılık sebepleri, hem de yardımcı adalet memurunun tarafsızlığından şüpheyi gerektiren önemli bir sebebin bulunması hallerinde⁴⁹¹, yardımcı adalet memuru, hâkimlerin yasaklılığı ve reddine ilişkin prosedüre aynen tabi olacağından bu hallerin doğmasıyla birlikte, yukarıda yasaklılık haline ilişkin açıklamalarda da ifade edildiği üzere, JN § 19 hükmü çerçevesinde, tıpkı hâkimler gibi reddedilebilir.

⁴⁸⁹ Alman hukukunda, yasaklılık sebebi olan 3. derece dâhil kan hısımlığının, Avusturya hukukunda 4. derece dâhil olmak üzere genişletildiği görülmektedir. Bkz. ve karşı. Yuk. § 4, A, II, 3, f, bb, cc.

⁴⁹⁰ Alman hukukunda yardımcı adalet memurunun yasaklılık sebepleri ve uygulanacak prosedür, büyük benzerliklerle Avusturya hukukunda da uygulanmaktadır. Bkz. ve karşı. yuk. § 4, A, II, 3, f, bb.

⁴⁹¹ Alman hukukunda yardımcı adalet memurunun reddine ilişkin sebep ve uygulanacak prosedür, büyük benzerliklerle Avusturya hukukunda da uygulanmaktadır. Bkz. ve karşı. yuk. § 4, A, II, 3, f, cc.

Yardımcı adalet memurunun reddi, dilekçe ile veya reddi istenen yardımcı adalet memurunun görevli olduğu mahkemenin kaleminde tutanağa geçirilerek yapılır. JN § 21'e göre, ret sebebini bilen tarafın, bu talebini derhal ileri sürmesi gerekir. Aksi halde tarafın ret talebi artık dinlenmez. Yardımcı adalet memurunun reddini gerektiren bir sebebin varlığı, işlemin yapılması esnasında öğrenilmiş ise, öğrenmeden sonra ancak başka yeni bir işlem yapılmadan evvel, derhal ret talebinde bulunulması gerekir. Aksi halde JN § 21/ II gereğince, taraf, ret hakkını kaybeder.

Yardımcı adalet memurunun reddi dilekçesinde, JN § 22/ I uyarınca, reddedilen yardımcı adalet memurunun kimliğinin ve ret talebinin dayanağı olan sebepler ile delil veya emarelerin açıkça gösterilmesi ve varsa belgelerin de eklenmesi gerekmektedir. Görevlendirildiği mahkemeye verilen ret dilekçesi üzerine, JN § 22/ II hükmüne göre, yardımcı adalet memuru da ret dilekçesi hakkında, kendisinin tarafısızlığını şüpheyeye düşürecek herhangi bir halin bulunup bulunmadığı ve ret sebeplerinin Kanun'a uygun olup olmadığı hakkındaki görüşünü yazı ile beyan eder.

Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Yargı Yetkisinin Kullanılması ve Mahekemelerin Yetkisi Hakkındaki Kanun'un 26. maddesine göre, yardımcı adalet memurunun yasaklılık ve ret sebepleri kapsamında usulüne uygun olarak verilen ret dilekçeleri hakkında, yardımcı adalet memurunun görev yaptığı mahkemedeki hâkim tarafından kesin olarak karar verilir.

d. Yardımcı Adalet Memurunun Kararlarına Karşı Müracaat Yolları

Yardımcı adalet memurunun üstlendiği işlerdeki yetkisinin sınırı, öRpflG § 18 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Yardımcı adalet memurunun Kanun'da öngörülen yetkilerini aşan bir karar vermesi ya da iş yapması halinde, verdiği kararların ve yaptığı

işlerin, yine Kanun'da öngörülen sürede talepte bulunulması şartıyla iptali mümkündür⁴⁹².

Yardımcı adalet memurlarının kararları, mahkeme kararları gibi iptali kabildir⁴⁹³. Bununla birlikte, yardımcı adalet memurunun işlemlerine karşı, işlemin, yardımcı adalet memurunun bağlı olduğu hâkim tarafından değerlendirilmesi (Vorstellung) ve işleme bir üst mahkemede itiraz edilerek, işlemin bu mahkeme tarafından kaldırılması (Rekurs) olmak üzere, iki farklı başvuru yolu öngörülmüştür⁴⁹⁴.

Yardımcı adalet memurlarının icra takiplerinde verdiği kararların ve yaptıkları iş ve işlemlerin denetlenebilirliğinin sağlanmasıyla, etkin hukuki güvenilirlik ilkesi korunmaktadır⁴⁹⁵. Son olarak yardımcı adalet memurları, bir özel hukuk kurumu olan “Avusturya Yardımcı Adalet Memurları Birliği” adlı personel temsilciliği tarafından ülke çapında ve uluslararası boyutta temsil edilmektedir⁴⁹⁶.

3. İcra Memuru (Gerichtsvollzieher- Court Bailiff)

İcra mahkemesine başvuru ile icra takibi başlatıldıktan sonra, icra mahkemesi hâkimi ya da yardımcı adalet memuru tarafından verilen ve icra takibinin devamını

⁴⁹² **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 39. İlgili sürelerin geçirilmesi halinde, yapılan işlem veya verilen karar kesinleşir; bundan sonra artık bir değişiklik talebi de (Abaenderungsantrag) dikkate alınmaz (**Atalı**, s. 74).

⁴⁹³ İcra takibine ilişkin olarak icra mahkemesinin verdiği kararlar, istinaf yolu ile iptal edilebilir. Benzer şekilde, yardımcı adalet memuruna bırakılan işler hakkında verilen kararların da istinaf yoluyla iptali mümkündür (**Pekcanitez-** Şikâyet, s. 39).

⁴⁹⁴ **Kurt Konca**, s. 30; **Oberhammer-** Austria, s. 120. “Yardımcı adalet memurunun işlemine karşı bağlı olduğu yerel mahkeme dairesine başvurulabilmekte olup sadece mahkeme hâkiminin, işlemin doğru olduğunu düşündüğü hallerde, yardımcı adalet memuru tarafından yapılan işlemin bölge mahkemesince (Landsgericht) incelenmesine izin verilmekte; diğer hallerde ve bu arada – İtiraz (Rekurs) sınırı altındaki müracaatlarda (Vorstellung)- mesele hâkime aktarılmaktadır” (**Oberhammer-** Austria, s. 119-120). Aynı yönde bkz. **Çelikoğlu**, s. 61, dn. 311.

⁴⁹⁵ **Graf**, s. 71; **Kurt Konca**, s. 30.

⁴⁹⁶ **Österreichische Justiz** (Broşür), s. 41, (E.T. 20.06.2020). Personel temsilciliği kurumuna ilişkin ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. https://www.vdroe.at/startseite/?no_cache=1, (E.T. 20.06.2020).

sağlayan icraya izin kararı üzerine, icra takibinde görevlendirilen, asıl olarak mahkeme kalemi memuru olan icra memuru, (öGVZ) icra işlemlerini yürütebilir⁴⁹⁷.

İcra memuru, ancak yardımcı adalet memuru ya da hâkim tarafından kendisine talimat verilmesiyle, icra takip prosedüründe görev almaktadır⁴⁹⁸. Avusturya’da 498’i tam zamanlı çalışan olmakla birlikte toplamda takriben 735 icra memuru bulunmaktadır⁴⁹⁹.

İcra memuru olarak çalışabilmek için, kişinin dokuz yıllık zorunlu okul eğitimi tamamlaması yeterlidir. İcra memuru adayının, yardımcı adalet memurluğu için gerekli olan üniversiteye kabul yeterliliği sağlayan okul bitirme sınavlarına (Matura) katılma mecburiyeti yoktur⁵⁰⁰.

Mahkemede çalışan personelin icra memuru olarak görev almak istemesi halinde, adayın yazılı ve sözlü olmak üzere iki aşamalı sınavda başarılı olması gerekmektedir. Mahkeme personeli, en az altı aylık çalışma kıdemine sahipse bu sınava girebilmektedir. Sınavda başarılı olan adaylar, icra memur yardımcısı olarak üç yıl süreyle görev yaptıktan sonra, devam süresi dört ila altı ay arası değişen mesleki eğitim kursunu ya da sekiz haftalık yoğunlaştırılmış meslek eğitimi tamamlayarak

⁴⁹⁷ **Stamm-** Grundstruktur, s. 484; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 39; **Çelikoğlu**, s. 54; **Arslan**, s. 59.

⁴⁹⁸ **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 39. Türk hukukundakinin aksine icra memuru, cebri icra prosedürüne alacaklının talebiyle değil, tabii bulunduğu mahkemenin emri üzerine dâhil olabilmektedir.

⁴⁹⁹ **Österreichische Justiz** (Broşür), s. 41, (E.T. 20.06.2020).

⁵⁰⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Avusturya Federal Adalet Bakanlığının v4 Dilimi Ücret Ödemesine Tabii İcra Memurlarının Temel Eğitim Yönetmeliği (Verordnung der Bundesministerin für Justiz über die Grundausbildung für den Gerichtsvollzieherdienst in der Entlohnungsgruppe v4-Gerichtsvollzieher Ausbildungsverordnung v4, (BGBl. 2, No. 374/2012), <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20005311&FassungVom=2012-11-30>, (E.T. 02.11.2019)).

icra memurluğu uzmanlık sınavına girebilmektedir⁵⁰¹. Uzmanlık sınavında başarılı olan adaylar, icra memuru olarak atandıkları mahkemece görevlendirilmektedir.

a. İcra Memurunun Görevleri

Avusturya icra memurları, icra takiplerinde üstlendikleri görevleri itibariyle Türk icra memuru meslektaşlarıyla karşılaştırıldıklarında, ikinci derecede görevlendirilmiş oldukları ifade edilebilir⁵⁰². Türk icra memurlarının aksine Avusturya icra memurları, her tür icra takiplerinde değil, özellikle taşınır malların haczi ve satılmasına yönelik takiplerde mahkeme tarafından görevlendirilmektedir (bkz. ve karşı. İİK m. 80/ I)⁵⁰³.

Bağlı olduğu mahkeme veya hâkimin emriyle icra işlerinde görev alabilen icra memurunun taşınır malların haczine ilişkin olarak sahip olduğu yetkisinin kapsamı, 1995 tarihli Avusturya İcra Kanunu'nda (Exekutionordnung) 2003 yılında yapılan değişiklik ile genişletilmiştir⁵⁰⁴. İlgili değişiklikten önce, icra memurunun haciz yaparken yerine getirmesi gereken her bir işlem için, mahkemeden bir karar alması gerekli iken, yapılan değişiklikle bu durum ortadan kaldırılarak, icra müdürüne, taşınır malın haczedilebileceğine ilişkin mahkeme kararı ile haciz prosedürünün tamamını yürütebilme yetkisi tanınmıştır. Dolayısıyla icra memurunun artık her bir eylemi için mahkemeden karar alması gerekmemektedir. Ayrıca icra memuru, taşınır malların teslimi ya da taşınmaz malların zilyetliğinin devri işlemlerinde de yetkilidir⁵⁰⁵.

⁵⁰¹ Avusturya Federal Adalet Bakanlığının v4 Dilimi Ücret Ödemesine Tabii İcra Memurlarının Temel Eğitim Yönetmeliği için bkz. https://www.ris.bka.gv.at/Geltende_Fassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20005311&FassungVom=2012-11-30, (E.T. 02.11.2019).

⁵⁰² İcra memurunun, hâkime ve yardımcı adalet memuruna yaptığı işler hakkında bilgi verme yükümlülüğü altında olması ve yardımcı adalet memuruna nazaran daha az miktarda maaş alması, icra memurunun bu konunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir (**Rapor-Avusturya**, s. 15).

⁵⁰³ **Oberhammer-** Austria, s. 120.

⁵⁰⁴ Yapılan değişiklikler çerçevesinde icra memuru, borcun taksitle ödenmesi veya borçlu lehine dostane çözüm önerisinde bulunulması için müzakere etme görevini de yerine getirmektedir (**Hess-Enforcement Structures**, s. 56, dn. 46; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 249, dn. 76)

⁵⁰⁵ **Oberhammer-** Austria, s. 120.

b. İcra Memurunun Yasaklılığı ve Reddi

Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Yargı Yetkisinin Kullanılması ve Mahkemelerin Yetkisi Hakkındaki Kanun'un 26. maddesine göre, icra memuru da yardımcı adalet memuru gibi hâkimlerin yasaklılığı ve reddine ilişkin sebeplerle reddedilebilecektir.

Özel Hukuk Uyuşmazlıklarında Yargı Yetkisinin Kullanılması ve Mahkemelerin Yetkisi Hakkındaki Kanun'un 20. maddesine göre, icra memuru, kendisinin taraf olduğu (kendisine ait olan) veya taraflardan biri ile kendisi arasında ortak hak sahipliği, müşterek borçluluk veya tazminat ödeme yükümlülüğü ilişkilerinden birinin mevcut olduğu hallerde; evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin taraf olduğu davalarda ve takiplerde; aralarındaki hayat ortaklığı bağı ortadan kalkmış olsa bile hayat ortağının taraf olduğu davalarda ve takiplerde; kendisi veya eşinin altsoyunun, dördüncü derece de dâhil olmak üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi ikinci dereceye kadar kayın hısımlığı bulunanların davalarında ve takiplerinde; bir tarafın yasal temsilcisi veya danışmanı olarak atandığı veya bir tarafın yasal temsilcisi sıfatıyla hareket ettiği davalarda ve takiplerde; görev yapamayacaktır.

Yardımcı adalet memurunun yasaklılık ve reddine ilişkin prosedür, bu Kanun'un 26. maddesi hükmü gereğince icra memuru için de aynı şekilde uygulanacağından, burada icra memurunun reddi prosedürü hakkında, tekrara düşmemek için, yardımcı adalet memurunun reddine ilişkin yukarıda yaptığımız detaylı açıklamaların, icra memuru için de geçerli olduğunu ifade etmek isteriz⁵⁰⁶.

c. İcra Memurunun İşlemlerine Karşı Şikâyet Başvurusu

İcra memuru, yaptığı icra işlemlerine ilişkin olarak hâkime veya yardımcı adalet memuruna bilgi verme yükümlülüğü altındadır⁵⁰⁷. Söz konusu işlemler hakkında

⁵⁰⁶ Bkz. yuk. § 4, B, II, 2, c.

⁵⁰⁷ Arslan, s. 59.

tutanak tutularak, bunların bağlı olunan mahkemeye verilmesi suretiyle, işlemlerin denetlenmesi sağlanır. Zira hâkim, icra memurunun işlemlerini her zaman iptal edebilir ya da değiştirebilir⁵⁰⁸.

İcra memuru, hâkimin emir ve talimatlarına bağlı olarak görevini icra eden, bir kamu görevlisidir⁵⁰⁹. İcra memuru, hâkimden bağımsız değildir⁵¹⁰. EO § 61'e göre, icra memurunun Kanun'a ya da hâkim veya yardımcı adalet memurunun emirlerine aykırı bir işlemi söz konusu olduğunda, bu işleme karşı, görevli olduğu mahkemede şikâyet yoluna başvurulur. İcra memuru, bir işi yapmaktan kaçınır ya da işi sürüncemede bırakırsa, şikâyet yoluna başvurulur bu işlemin yapılması emredilir⁵¹¹.

İcra memurunun işlerinin yoğunluğunu ileri sürerek haczi yapmaması ya da hacizli bir malın satışı için gereğinden uzun bir süre belirlemesi hallerinde yapılan şikâyet başvurusu üzerine, hâkim ya da yardımcı adalet memuru, gerekli kararı verir. Şikâyet üzerine verilen kararlara karşı istinaf yolu açıktır. Avusturya takip prosedüründe şikâyet için herhangi bir başvuru süresi öngörülmemiş olmakla birlikte, takibin sonuna kadar şikâyetin ileri sürülmesi mümkündür⁵¹².

C. Fransız Hukukunda

Fransız hukukunda genel çerçevede cebri icraya özelde ise icra teşkilatına ilişkin hükümlere⁵¹³ ilk olarak, 1806 tarihli Medeni Usul Kanunu (Code de Procédure Civile,

⁵⁰⁸ İcra memuru talebi esas alarak icra işlemini yapmadıysa hâkim, re'sen, hatalı işlemin kaldırılmasını veya işlemin doğru olarak tekrar yapılmasını emredebilir (**Pekcanitez-** Şikâyet, s. 39, dn. 20; **Arslan**, s. 60).

⁵⁰⁹ **Stamm-** Grundstruktur, s. 484; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 39; **Çelikoğlu**, s. 54; **Andenas/ Nazzini**, s. 58; **Oberhammer-** Austria, s. 120.

⁵¹⁰ Alman icra memurunun aksine Avusturya'da icra memuru, hâkimin veya yardımcı adalet memurunun talimatları altında görev yapmaktadır. Bkz. ve karşı. yuk. § 4, B, II, 3, a.

⁵¹¹ **Oberhammer-** Austria, s. 128; **Arslan**, s. 59.

⁵¹² **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 40.

⁵¹³ Burada sözü edilen hükümler cüzi icraya ilişkindir. Külli icraya ilişkin hükümler, Fransız Ticaret Kanunu (L. 632-2)'nda yer almaktadır (**Çelikoğlu**, s. 35, dn. 139).

art. 673-779)’nda yer verilmiştir⁵¹⁴. 1975 tarihinde yeni Fransız Medeni Usul Kanunu’nun yürürlüğe girmesine rağmen, 1806 tarihli Medeni Usul Kanunu içinde yer alan icraya ilişkin hükümlerin bir kısmı, 2007 yılına kadar uygulanmaya devam etmiş, 2007 yılı sonrasında ise yeni Medeni Usul Kanunu’ndaki icra hükümleri uygulanmaya başlanmıştır⁵¹⁵.

İcra hukukuna ilişkin temel düzenlemeler, 1991 tarihli İcra Kanunu ve 1992 tarihli Uygulama Kararnamesinde yer almaktaydı ve bu Kanun ve Kararname ise, Medeni Usul Kanunu içerisinde bulunmaktaydı. Daha sonra 01.06.2012 tarihinde yürürlüğe giren 2011-21895 sayılı Hukuk -İcra Usulleri Kanunu ve Uygulama Kararnamesi (Decree, 2012-783) ile 1991 tarihli İcra Kanunu ilga edilmiştir. Hukuk İcra Usulleri Kanunu, esasen mülga İcra Kanunu’ndaki düzenlemelerini ihtiva etmekle birlikte, diğer mevzuatlarda yer alan icra hükümlerini de kapsamına almaktadır. Bunlar haricinde 1945’te “Hussier de Justice Kanunu” ve 1956’da “Uygulama Kararnamesi”’nde aşağıda açıklanacak olan ve çalışmanın bu kısmında icra yetkilisi olarak ifade edilecek Hussier’in mesleki organizasyonu ve sorumluluklarına ilişkin hükümler bulunmaktadır⁵¹⁶.

I. Genel Olarak Fransız İcra Teşkilatı

Fransız icra teşkilatında, devlet egemenliği altında ve ancak özerk icra yetkilileri tarafından yürütülen takip prosedürlerinde icra yetkililerinin yanı sıra, prosedür içinde

⁵¹⁴ **Cavalier, George**, “French Bankruptcy Law and Enforcement Procedures”, *Comperatives Studies on Enforcement and Provisional Measures*, (Ed. **Sturner, R. / Kawano, M.**), Tübingen, 2011, s. 163-165; **Niboyet, Marie-Laure/ Lacassagne, Sabine**, “National Reports- France”, *Enforcement Agency Practice in Europe*, BIICL, Great Britain 2005, (s. 155-167), s. 156-157; **Çelikoğlu**, s. 35.

⁵¹⁵ **Cadiet, L.** “Introduction to French Civil Justice System and Civil Procedure Law”, *Ritsumeikan Law Review* 2011, Nr. 28, s. 341, 362; **Guth**, s. 32; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 728, kn. 59.1-59.3.

⁵¹⁶ **Özbek- İlamlı C. I**, s. 263; **Çelikoğlu**, s. 35, dn. 142.

belirli icra işlemlerini yerine getirmekle görevlendirilen, aşağıda açıklanacak olan kamu görevlisi niteliğindeki dört ayrı tür yardımcı icra personeli de yer almaktadır⁵¹⁷.

II. Fransız İcra Teşkilatının Yapısı, Teşkilatta Yer Alan Görevliler ve Görevlilerin Görev ve Yetkileri

Fransız hukuk sisteminde cebri icra, devlet egemenliği altında ve ancak özerk icra yetkilileri kanalıyla yürütülen bir faaliyet özelliği taşımaktadır⁵¹⁸. Mahkemelerden ayrı olarak örgütlenmiş olan, özerk bir icra yetkilisi temelli bir teşkilat yapısına sahip olan Fransız icra hukukunda, icra prosedürü, büyük ölçüde serbest meslek mensubu olarak nitelendirilen bu icra yetkilileri (Huissier) tarafından yürütülmektedir⁵¹⁹. Hem icra takibinin hem de takip esnasındaki çeşitli icra işlemlerinin (haciz, satış vb.) başlatılabilmesi için, hukukumuzdaki gibi kural olarak alacaklının talebinin aranıyor olması, Fransız icra hukukunda, icra takipleri ile Türk hukukundaki icra takiplerinin ortak bir özelliği olarak ifade edilebilir⁵²⁰.

Takip yolunun seçimi ve yöntemin belirlenmesi bakımından alacaklının iradesi esastır⁵²¹. Başka bir ifadeyle, Fransız icra hukukunda tıpkı Türk icra hukukunda

⁵¹⁷ Çelikoğlu, s. 37.

⁵¹⁸ Niboyet/ Lacassagne, s. 156; Andenas/ Nazzini, s. 71; Hess- Comperative Analysis, s. 34; Kennett, s. 76; Çelikoğlu, s. 34; Alpaslan, s. 34 vd.

⁵¹⁹ Stamm- Grundstruktur, s. 482; Özbek- İlamlı, C. I, s. 263; Niboyet/ Lacassagne, s. 157; Baur/ Stürner/ Bruns, s. 729, kn. 59.6- 59.10.

⁵²⁰ Fransız icra yetkilisi, alacaklının talebi üzerine icra takibinde görev almakla birlikte, alacaklının hizmetinde ya da vekili değildir; alacaklı, icra yetkilisinin kusurlu davranışından sorumlu tutulmamaktadır. Bu açıdan da Fransız icra yetkilisinin, Türk icra müdürüyle benzediği söylenebilir. Bkz. aşı. § 8, A, I.

⁵²¹ EJE (European Judicial Enforcement) Information Sheets- France (EU, “Information Sheet-Fr”), E-note 1-5, E-note: 2.I (Judicial Officer).1/ Enforcement.><http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/note-2-actors-enforcement-4>, (E.T. 10.02.2019); Andenas/ Nazzini, s. 71. Uygulamada genellikle bu seçim, icra yetkilisine (Hussier) bırakılmaktadır (Çelikoğlu, s. 34).

olduğu gibi tasarruf ilkesinin hâkim olduğunu söylemek mümkündür. Böylece takibin her aşaması, alacaklının talebiyle başlamaktadır⁵²².

Fransız icra hukuku sisteminde Türk icra hukukundan farklı olarak, ayrı bir icra dairesi bulunmamaktadır. Türk hukukundaki asliye hukuk mahkemesi benzeri bir mahkeme, icra işlemlerini yapmakta görevlidir. Asliye mahkemesi toplu bir mahkemedir ve mahkemenin başkanı, aynı zamanda icra hâkimi olarak görev yapmaktadır. İcra takiplerinde görevli ayrı bir icra hâkimi bulunmamaktadır⁵²³.

Asliye mahkemesi başkanı hâkim isterse, icra mahkemesi hâkimi olarak icra takiplerine ilişkin işlemleri yapma yetkisini, mahkeme üyesi diğer hâkimlere veya kendi yargı çevresinde yer alan küçük dava mahkemesi olarak ifade edebileceğimiz, uyuşmazlık konusunun miktar ve değerinin az olduğu davalara bakan mahkemelere devredebilir. Bununla birlikte hâkimin icra prosedürünün yürütülmesine re'sen müdahalede bulunma hakkı saklıdır⁵²⁴.

1. İcra Yetkilisi (Huissiers de Justice)

Fransız icra teşkilatında genel olarak icra prosedürünün yürütülmesine ilişkin yetkiye sahip görevli icra yetkilisi, Huissiers de Justice'dir⁵²⁵. İcra yetkilileri, mahkemelerden bağımsız, özerk nitelikte bir örgütlenme içerisinde olmalarıyla birlikte, icra yetkilisi kontenjanlarının Adalet Bakanlığınca kontrol edilerek sınırlı tutulması ve yetkililerin Adalet Bakanlığı kararıyla atanması, icra işlemlerindeki

⁵²² Borçlunun borcunu ifa etmesi amacıyla borçluya karşı şahsen veya borçlunun mallarına karşı zor kullanma yetkisi, borçlunun mallarına el koyma işlemlerini, önceleri alacaklının bizzat kendisi yürütebilmekte idi. Ancak günümüzde zor kullanma hak ve yetkisi, esasen ve tamamıyla icra yetkililerine aittir (Niboyet/ Lacassagne, s. 156). Türk icra hukuku bakımından ihkak-ı hakkın yasak olmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Sungurtekin Özkan- Oranlılık, s. 187 vd.

⁵²³ Stamm- Grundstruktur, s. 482; Öztekin, Selçuk, “Türk İcra Hukukunun Eleştirisi”, MUIİHT- VII: İlamız İcra, İzmir 2008 (Basım Ankara-2009), (Öztekin- Eleştirisi), (s. 201-209), s. 206.

⁵²⁴ Öztekin- Eleştirisi, s. 206.

⁵²⁵ Andenas/ Nazzini, s. 71; Kennett, s. 90; Niboyet/ Lacassagne, s. 156-157; Özbek- İlamlı, C. I, s. 240; Çelikoğlu, s. 34.

yetkilerini hukuki bakımdan hâkimin denetimi ve gözetimine tabi şekilde,⁵²⁶ kamu gücüne dayanarak ve devlet adına gerçekleştirmeleri dolayısıyla, icra yetkilileri, kamu görevlisi olarak nitelendirilmektedir⁵²⁷.

Mahkemelerden ayrı olarak teşkilatlanmış icra yetkilisi, hukukumuzdaki icra memurundan farklı olarak Adalet Bakanlığı bünyesinde kamu kurumu niteliğinde bir icra dairesinde görev yapmamakta, bu durumun aksine kendisinin sahibi olduğu işyeri veya bürosunda işveren sıfatıyla yanında çalıştırdığı personeli ile birlikte cebri icra faaliyetini yerine getiren ekonomik açıdan bağımsız bir özel hukuk kişisi olarak faaliyetlerini sürdürmektedir⁵²⁸.

a. İcra Yetkilisi Olmak İçin Aranılan Şartlar

Fransa’da icra yetkilisi olmak isteyen kişiler, çeşitli eğitimlerden ve sınavlardan geçmek zorunda olduğu gibi icra yetkililiği mesleğine kabul edilebilmeleri için şahsi ve ahlaki nitelikteki şartları da sağlamaları gerekmektedir. Bu kapsamda ilgililerin şartları taşıyıp taşımadığını ve açmak istedikleri icra ofisinin sürdürülebilir olup olmadığını inceleyerek, icra yetkilisi olarak görev yapabilmek için edinmesi gereken bir nevi ruhsat veyahut lisans alması ve mesleki eğitimi hem yerel hem de ulusal boyutta faaliyette bulunan “Chambre Nationale des Huissiers de Justice⁵²⁹” olarak ifade edilen meslek odası tarafından yürütülmektedir⁵³⁰. Adalet bakanlığı, icra

⁵²⁶ Niboyet/ Lacassagne, s. 156; Çelikoğlu, s. 38; Alpaslan, s. 34.

⁵²⁷ Menut, Bernard, “Fransa İcra Sistemi ve Teşkilat Yapısı”, Uluslararası İcra ve İflas Hukuku Konferansı ve Çalıştay- Tebliğler ve Raporlar, Ankara 2014, (s. 59-70), s. 59. İcra görevlisinin kamu görevlisi olup olmadığı hususundaki tartışmalar ve ayrıntılı bilgi için bkz. Alpaslan, s. 34 vd.; ayrıca bkz. <http://www.huissier-justice.fr/en/who-are-there-327.aspx>, (E.T. 06.02.2018).

⁵²⁸ Andenas/ Nazzini, s. 71; Çelikoğlu, s. 34; Kennett, s. 78; Alpaslan, s. 23.

⁵²⁹ Bu oda, yerel, bölgesel ve ulusal çapta hiyerarşik bir düzenlemeye sahiptir. Bu odaların teşkilat ve görevleri hakkında bkz. Safar, Patrick/ Rushe, R., French Huissiers de Justice (bailiff/judicial officers) Chambre Nationale des Huissiers de Justice, Paris 11.06.2014, s. 18; <http://huissier-Justice.fr/en/publications.aspx>, (E.T. 20.03.2018); Alpaslan, s. 84 vd.; Özbek- İlamlı C. I, s. 263-264.

⁵³⁰ Kennett, s. 77; Özbek- İlamlı, C. I, s. 240-241; Çelikoğlu, s. 34.

yetkilisinin faaliyet sınırı olarak yerel mahkemenin yargı çevresini dikkate alarak, ihtiyaç duyulan sayıda icra yetkilisi lisansı (ruhsat⁵³¹) vermektedir⁵³².

İcra yetkilisi, belirli bir bölgede icra faaliyetinde bulunabilmek için yetkilendirilir. İcra yetkilisi yalnızca kendi yetki çevresi sınırları içerisinde ikamet eden alacaklıların icra talepleriyle ilgili icra takip ve işlemlerini yapabilir⁵³³. Belirli bölgeden kasıt ise, yerleşim yeri, yerel mahkemenin (Tribunal d'instance) yargı çevresinde bulunan borçlulara karşı, adli mercilerden gelen yazılı emirlerin ve alacaklı tarafından seçilen takip prosederünün hangi bölge veyahut yargı çevresinde yapılacağıdır. İcra yetkililerinin gelirleri, yaptıkları icra takipleri ile doğru orantılı olarak arttığı için, yetki bölgesi içinde icra takibinde bulunmak isteyen alacaklılar için, adeta müşteri kapma yarışı içerisinde bulunduklarını söylemek de mümkündür⁵³⁴.

⁵³¹ İcra yetkilisi olabilmek için gereken şartları sağlamakla birlikte söz konusu ruhsatın da alınması gerekmektedir. Ruhsat sayısı, ülkenin gereksinimlerine göre kontrol edilerek belirli bir sayıda sınırlandırılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca ruhsat edinilmesi, ücrete tabidir (**Menut**, s. 59-60; **Özbek-İlamlı**, C. I, s. 259).

⁵³² **Menut**, s. 61; **Safar/ Rushe**, s. 12, (E.T. 20.03.2018). İcra yetkilileri belli bir süre için değil, kural olarak emekli oluncaya kadar meslek faaliyetini sürdürebilmektedirler. Ayrıca icra yetkilisi, işyerini Adalet Bakanlığı onayıyla devredebilmek hakkını da haizdir (**Alpaslan**, s. 195). Türk hukukunda noterlik dairesinin herhangi bir nedenle boşalması durumunda noterlik dairesinin devredilmesi gerekmektedir (**Aydemir**- Noterlik, s. 268). Noterlik dairesi; noterden notere, noterden vekile, vekilden notere ve vekilden diğer bir vekile devredilebilir. Noterlik dairesinin devrinin düzenlendiği NK m. 49/ I'e göre, her ne sebeple olursa olsun bir noterliğin boşalması halinde, durum, o noter veya noterlikte imzaya yetkili kimse tarafından derhal Cumhuriyet Savcılığına yazı ile bildirilir. Cumhuriyet Savcısı, keyfiyeti Adalet Bakanlığına, noter odasına ve noter ölmüşse bilinen mirasçılara bildirmekle beraber, hesap ve işlemlerini en çok iki aylık bir süre içinde inceliyerek evrak, defter, belge ve emanetleri bir tutanakla vekile devreder ve düzenliyeceği raporu tutanağın bir örneği ile birlikte Adalet Bakanlığına yollar. Evrak, defter, belge ve emanetlerin vekile devri hakkındaki hükümleri, noterlik dairesinin, noterden notere, vekilden notere ve vekilden diğer bir vekile devri hallerinde de uygulanır (NK m. 49/ III). Noterliğin devir işinde hazır bulunan Cumhuriyet Savcısı ile bu işte kendisine yardım etmek üzere görevlendirdiği adalet memurlarına, Harçlar Kanunu'na göre tespit edilen yol tazminatı Türkiye Noterler Birliği tarafından ödenir. Şu kadar ki, devir işinin süresi ne olursa olsun beş günden fazlası için yol tazminatı verilmez (NK m. 49/ son).

⁵³³ **Andenas/ Nazzini**, s. 71.

⁵³⁴ **Niboyet/ Lacassagne**, s. 157. İcra yetkilisi, kamu görevlisi olmasının yanı sıra, özerk teşkilat yapısı sayesinde özel girişimci niteliğinde de olduğundan, icra takiplerinin yürütülmesinde diğer meslektaşlarıyla rekabet içinde icra dairesini işletmektedir (**Menut**, s. 62-63).

aa. İcra Yetkilisi Olmak İçin Aranılan Genel Şartlar

İcra yetkilisi olmak isteyen kişinin şahsi ve ahlaki çerçevede kendisinde bulunması gereken koşullar, Türk Hukuku'nda devlet memuru olabilmek için gereken şartlara benzemektedir⁵³⁵. Ancak Fransız icra yetkilisi, yürüttüğü faaliyetin kamusal niteliği haiz olması sebebiyle kamu personeli statüsünde kabul edilmesine rağmen, Türk hukuku bağlamında bir devlet memuru olmadığı söylenebilir.

Fransız icra yetkilisi, kamusal hiyerarşi kapsamında görev yapması, atamasının ve maaş ödemesinin kamu hukuku tüzel kişilerince yapılması gibi hususlar bakımından devlet memurundan ayrılmaktadır. İcra yetkilisi, kazancını, diğer meslektaşlarıyla girdiği rekabet ilişkisi çerçevesinde müşteriler (alacaklılar) gelen ödemelerle elde etmektedir⁵³⁶. Ayrıca hiyerarşik olarak bağlı olduğu bir üst merci olmadan mesleğini bağımsız olarak ifa etmektedir. Sonuç olarak icra yetkilisi, bir devlet memuru değil⁵³⁷, bir serbest meslek mensubu olan kamu personeli statüsündedir⁵³⁸.

İcra yetkilisi olmak isteyenler, 02.11.1945 tarihli ve 45-2592 KHK'nın 4. maddesinde yer alan şartları sağlayanlar arasından Adalet Bakanlığı'na icra yetkilisi olarak atanabileceklerdir. KHK'nın 4. maddesindeki şartların açıklanması amacıyla 14.08.1975 tarihli ve 75-770 sayılı Kararname çıkarılmıştır⁵³⁹.

⁵³⁵ Bkz. aşı. § 8, A.

⁵³⁶ İcra yetkilisinin ücreti, yürüteceği takip türüne göre değişir ve bu ücretler kanuni mevzuatla düzenlenmektedir. Bununla birlikte icra yetkilisi, kamu kurumları dışında bir alacaklının (özel hukuk gerçek veya tüzel kişi) alacağını tahsil ettiğinde teşvik ödemesi de alabilmektedir (**Menut**, s. 69).

⁵³⁷ Devlet memurluğu ile kamu personeli olmak arasındaki farklara ilişkin olarak ayrıntılı bilgi için bkz. **Sevgili Gençay, Fatma Didem**, "Fransa'da Kamu Personel Rejimi", İÜHFD, C. 5, Sa. 1, Y. 2014, (s. 225-240), s. 228.

⁵³⁸ **Safar/ Rushe**, s. 14; **Alpaslan**, s. 35-36; **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 259; **Çelikoğlu**, s. 34.

⁵³⁹ **Alpaslan**, s. 48.

İcra yetkilisi adayının, devlet memuru olmamasına rağmen, devlet memuru olmak için öngörülen şartları taşıması gerekmektedir. 75-770 sayılı Kararname'nin birinci maddesine göre, Fransız Vatandaşlık Kanunu gereğince, doğum veya sonradan kazanma yoluyla Fransız vatandaşı olmalıdır. Adayın, dürüstlüğü, şerefe ve haysiyete aykırı fiiller sebebiyle, mahkûmiyeti bulunmamalıdır. Ayrıca, aday, idare veya disiplin hukuku kapsamında meslekten azline veya çıkarılmasına, meslek derecesinin düşürülmesine sebebiyet verecek fiilleri işlememiş olmalıdır. Son olarak ise aday iflasa da uğramamış olmalıdır⁵⁴⁰. Aday, bu genel şartları sağladıktan sonra ayrıca aranan başkaca mesleki koşulları da sağlamalıdır⁵⁴¹.

bb. İcra Yetkilisi Olmak İçin Aranan Eğitim Şartları

aaa. Hukuk Fakültesi Mezunu Olmak

İcra yetkilisi olmak isteyenlerin, hukuk fakültesi mezunu olması veya Adalet Bakanlığı'nca hukuk fakültesinden mezuniyete eş değer nitelikte kabul edilen diplomalardan birine sahip olmaları gerekmektedir⁵⁴².

Adalet Bakanlığı'nın 05.10.1995 tarihli Resmi gazete'de yayınlanan kararına göre, hukuk doktorası, hukuk disiplinlerinde yapılan D.E.A (le diplome d'etudes approfondis) ve D.E.S.S (le diplome d'etudes superieures specialisees): Fransız eğitim sisteminde, lisansüstü eğitimlerin tamamlanması üzerine verilen diplomalara, hukuk bilimi ve tekniği alanında mezuniyet, istinaf mahkemelerinde avukat olarak görev yapabilmek için gereken diplomaya, noterlik mesleğine kabul edilmek için gereken diplomaya sahip olmak ve FACO Paris özel statülü fakülteden mezun olmak, hukuk

⁵⁴⁰ Sevgili Gençay, s. 229.

⁵⁴¹ Alpaslan, s. 48-51.

⁵⁴² Alpaslan, s. 52; Menut, s. 61.

fakültesinden mezuniyete eş değer olan diğer eğitimler ve bu kapsamda alınan diplomalardan birine sahip olmak⁵⁴³.

bbb. Staj Yapmak

İcra yetkilisi olabilmek için gereken hukuk fakültesi mezuniyeti veya buna eş değer diplomalardan birini edinen adayın, 14.10.1975 tarihli ve 75-770 sayılı Kararname’de yer alan staja kabul ve staj organizasyonu kurallarına göre, iki yıl süreyle staj görmesi gerekmektedir⁵⁴⁴.

İki yıl süreli bu stajın yarısı bir icra yetkilisinin bürosunda, diğer yarısı açık arttırma görevlisi, noter, avukat, kamu idareleri ve şirketlerin hukuk ve muhasebe bölümlerinde tamamlanmaktadır⁵⁴⁵. Stajyer icra yetkilisi, staj gördüğü iki yıllık süre boyunca çalıştığı iş kolu için kanunlarca öngörülen çalışma süresine ve esaslarına göre belirlenen ücreti alır. Staj sonunda aday, meslek sınavından başarı olursa icra yetkilisi olarak atanabilir⁵⁴⁶.

Türk hukukunda icra müdürlüğüne atanan kişiler için öngörülen bir staj programı bulunmamaktadır. Hukukumuzda Av. K. m. 15’e göre, bir yıl süre ile Avukatlık stajı düzenlenmiştir. Stajın ilk altı ayı mahkemelerde ve kalan altı ayı da en az beş yıl kıdemi olan ve staj yaptığı baroya kayıtlı bir avukat yanında yapılmaktadır.

Kanaatimizce bu kapsamda Fransız icra yetkilisi olmak isteyen adayların tabi olduğu zorunlu iki yıllık staj, benzer şekilde Türk icra müdür, müdür yardımcıları ile

⁵⁴³ **Alpaslan**, s. 52-53.

⁵⁴⁴ Stajla birlikte icra yetkilisi, atandığı andan itibaren meslek hayatı boyunca, yılda en az yirmi saat süreli olan sürekli eğitime katılmak zorundadır. Bu sayede icra yetkilisinin bilgileri sürekli güncellendiğinden bunun sonucu olarak verilen icra hizmet kalitesi de artmaktadır (**Safar/ Rushe**, s. 25; **Menut**, s. 61).

⁵⁴⁵ **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 259; **Alpaslan**, s. 58.

⁵⁴⁶ **Safar/ Rushe**, s. 25; **Menut**, s. 61- 62; **Alpaslan**, s. 58.

icra kâtipleri açısından da uygulanabilir niteliktedir⁵⁴⁷. Böylece icra memuru adayları staj süresinin ilk bir yıllık dönemini, icra dairelerinde tamamladıktan sonra geri kalan sürede, avukat ve noter bürolarında görev yapmaları halinde, memuriyete atandıklarında muhattap olacakları meslek mensuplarıyla daha staj aşamasında çeşitli mesleki tecrübeler edinerek kendilerini daha donanımlı olarak mesleklerine hazırlama imkânı bulabilirler⁵⁴⁸.

Staj süresi boyunca gerçek bir memur gibi maaş veya ücret alınabilme imkânının sağlanması, başta stajyer olmak üzere meslek seçimi araştırması yapan genç nesilde meslek olarak icra memuriyetinin seçilmesinde, mesleğin daha prestijli hale gelmesine olumlu katkı sağlayacaktır. Sonuç olarak İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği'ne adayların staja kabul ve staj programına ilişkin eklenecek hükümler ile bu öneri hayata geçirilebilir.

⁵⁴⁷ Bu hususta doktrinde Karşlı, stajın tamamlanmasından sonra yapılan meslek sınavı ile bu sınavda başarılı olanların icra müdürü, müdür yardımcısı veya kâtibi olarak göreve başlamasının öngörülmesi gerektiğini; Adalet Meslek Yüksekokullarının prestijinin de artırılması amacıyla yüksekokul yerine fakülte olarak yeniden örgütlenmesi ve ilgili eğitim programlarının iki yıldan üç veya dört yıla yükseltilmesi ile sadece bu Adalet fakültelerinden mezun olanların icra müdürü, müdür yardımcısı veya icra kâtibi olarak görevlendirilebilmesi düzenlemesinin getirilmesinin, icra memuriyetini bir kariyer mesleği haline getireceğini ve adayların icra memurluğu mesleğine bakış açısını olumlu yönde etkileyeceğini belirtmektedir. Ayrıca yazar, icra dairesinde görevli olan bu üç önemli unsurun tamamı olmasa bile en azından icra müdürlerinin hukuk fakültesi mezunu olması, icra müdür yardımcısı ile icra kâtiplerinin ise Adalet meslek yüksekokulu mezunu olmalarının kanuni bir şart olarak düzenlenmesinin isabetli olacağını, fakülte statüsüne yükseltileme bile Adalet meslek yüksekokullarının eğitim süresi dört yıl olarak yeniden düzenlenerek, ilk iki yıllık eğitimden sonra ön lisans diploması verilebileceği gibi, uygulamaya yönelik bir staj programı olarak kalan iki yıllık eğitimin tamamlanması imkânının öngörülebileceğini, dört yıllık bu eğitimin başarı ile tamamlanmasının bir sonucu olarak adaya sınavsız olarak hukuk fakültelerine geçiş imkânının tanınabileceğini, icra müdür yardımcısı olarak en az beş yıl fiili olarak görev yapanların yapılacak sınavda başarılı olunması şartıyla icra müdürü olarak görev yapmasının da yerinde bir düzenleme olacağını, son olarak ise, hâkim ve savcılarının derece yükselmesi esaslarına ilişkin ilke kararlara benzer şekilde icra memuriyetinde de derecelendirme esası benimsenerek birinci bölge icra müdürlüklerinde birinci sınıf icra müdürlerinin görevlendirilmesinin mümkün hale getirilebileceğini ifade etmiştir (**Karşlı-** İcra, s. 44-45).

⁵⁴⁸ **Menut**, s. 62.

ccc. Staj Sonunda Yapılan Meslek Sınavında Başarılı Olmak

İcra yetkilisi stajyerlerinin, staj süresi sonunda yapılan “Stajyerlerin Formasyonu Departmanı” adlı sınavda başarılı olması gerekir. Bu sınavda adaylara, medeni hukuk, medeni usul hukuku, icra hukuku, ticaret hukuku, ceza ve ceza muhakemesi hukuku dallarına ilişkin çeşitli sorular sorularak onların hukukun temel alanlarına hâkim bir hukukçu olup olmadıkları ölçülmeye çalışılmaktadır⁵⁴⁹.

b. İcra Yetkilisinin Görevleri

İcra yetkilisinin asıl görevi, icra edilebilir belgelerin ve mahkeme kararlarının cebren icra edilmesidir⁵⁵⁰. Bununla birlikte ticari çekiliş, her türlü yarışma ve benzeri şans oyunlarına ilişkin çekiliş vb. işlemlerinin yapılması da icra yetkilisinin tekelindedir⁵⁵¹. Bu faaliyetlerden ayrı olarak icra yetkilisi, tekel hakkını haiz olmadan çeşitli faaliyetleri de yerine getirebilir.

İcra yetkilisi, dostane çözüm yoluyla taraflar arasında karşılıklı anlaşma yapılmasını sağlayarak her türlü borcun (kira, ödenmemiş fatura, aile yardımı,

⁵⁴⁹ **Alpaslan**, s. 61; **Alpaslan**, s. 61, dn. 251; Türk hukuku bakımından hukuk alanındaki mesleklerde çalışacak olanların mesleki sınavlarla atanma gereklilikleri hakkında ayrıca bkz. **Pekcanitez, Hakan**, “Hukuk Eğitimi, Hukukta Probleme Dayalı Öğretim”, Makaleler, C. II, İstanbul 2016, (s. 90-93), (**Pekcanitez- Eğitim**), s. 91.

⁵⁵⁰ Fransız Hukukunda alacaklı, elinde bir mahkeme ilâmı olmaksızın, alacağının likid, muaccel ve icra edilebilir bir belgeye dayanması koşulu ile para alacağını elde etmek için cebri icra yoluna başvurabilir (**Niboyet/ Lacassagne**, s. 155). Mahkeme karar ve ilâmları başta olmak üzere, hâkim tarafından onaylanmış uzlaşma belgeleri, hakem kararları, noter senetleri, ödenmemiş çekler ve özel Kanunlarda ilâm niteliğinde belge olarak sayılan belgeler, icra edilebilir belgelere örnek olarak gösterilebilir (**Çelikoğlu**, s. 36; **Menut**, s. 67; EU, “Information Sheet-Fr”, E-note: 1.I (Conditions).1/Enforceable Rights). Alacaklının, konusu paradan başka bir şey olan alacaklarına ilişkin takip başlatabilmesi için elinde bir mahkeme ilâmı olması gerekir. Bu ilâmlardan bizzat borçlu tarafından ifası gereken alacağa ilişkin ilâmlar, icra mahkemesi aracılığı ile icra olunur (**Niboyet/ Lacassagne**, s. 161; **Menut**, s. 68). Alman icra hukukunda ise, bu takipler için icra mahkemesi değil, genel mahkemeler görevlidir (bkz. ve karş. yuk. § 4, A, II, 2).

⁵⁵¹ **Stamm-** Grundstruktur, s. 483. Türk hukukunda, bu işlerin yapılmasında noterler görevlidir. 1512 sayılı Noterlik Kanunu’nun (NK) sekizinci kısım, birinci bölümünde noterlerin görevleri, genel olarak sayılmış, ikinci bölüm de ise özel olarak görevli oldukları işler, düzenlenmiştir. Bu kapsamda, NK m. 61 uyarınca, noterlerin özel olarak görevlendirildiği işlerden biri de davet edildiklerinde piyango ve özel kuruluşların kur’a, seçim ve toplantılarında hazır bulunarak durumu belgelendirmeleridir.

apartman ücretleri vb.) iyileştirilmesi yahut sona erdirilmesine ilişkin işlemlerin yapılması; arazi kirası mahkemelerinde yapılan işlemlerde ve ticaret mahkemelerinde davacının temsil edilmesi⁵⁵²; bir borcun yapılandırılmasına ilişkin önceden iletişime geçilmiş olan şirketlere yasal tavsiyelerde bulunulması, delil tespiti ve diğer tespit işlemlerinin yapılması, miras hukukuna ilişkin geçici hukuki koruma önlemlerinin alınması, ipotek tescil işlemlerinin yürütülmesi, resmi şekle tabi olmayan sözleşmelerin hazırlanması, kira ilişkilerinde fesih bildiriminde bulunulması, sigorta acenteliği ve gayrimenkul yönetiminde görev alınması, arabuluculuk yapılması gibi Türk hukuku ve incelenen diğer ülkeler bakımından icra memurunun görevleri dâhilinde bulunmayan bu işleri de yürütmektedir⁵⁵³.

Fransa’da icra yetkililerinin faaliyet gösterdikleri alanların çeşitliliği dikkate alındığında, bu yetkililerin yukarıda sayılan hukuki işlemlere ilişkin olarak danışılan ilk meslek mensubu oldukları görülmektedir⁵⁵⁴. Kişiler yukarıdaki hukuki işlemlerden birini yapmak istediklerinde, ekonomik, hukuki, teknik bilgileri ve uygulamaya yönelik tecrübelerinin fazla olması nedeniyle ilk olarak icra yetkilileriyle görüşmektedir. Adalet Bakanlığı’nca atanan bu icra yetkilileri, faaliyetlerini belli başlı şekli kurallar çerçevesinde yerine getirirler⁵⁵⁵.

⁵⁵² **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 264.

⁵⁵³ **Niboyet/ Lacassagne**, s. 157; **Kennett**, s. 78. Bu görevlere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Alpaslan**, s. 155 vd; <http://www.huissier-justice.fr/en/who-are-there-327.aspx>, (E.T. 06.02.2018). İcra yetkilisi, sigorta acenteliği ve gayrimenkul yönetiminde görev almayı ve kayyımlik görevini, ancak Adalet Bakanlığı’nca yetkilendirildikleri takdirde yapabilmektedir (**Özbek-** İlamlı, C. I, s. 265). Ayrıca bkz. <https://www.huissier-justice.fr/nos-missions/>, (E.T. 06.02.2018); **Alpaslan**, s. 104 vd.

⁵⁵⁴ Türk icra hukukunda icra müdürlerinin görevleri arasında yer almayan, farklı hukuk disiplinlerine ait görevler, Fransız icra yetkilisinin çok disiplinli yaklaşım esasına göre görevlerini yerine getirdiği şeklinde yorumlanmaktadır (**Menut**, s. 67)

⁵⁵⁵ <http://www.huissier-justice.fr/en/who-are-there-327.aspx>, (E.T. 06.02.2018).

İcra yetkilisinin (Huissier) gelirleri, münhasıran alacaklı ve borçlunun icra işlemleri karşılığı ödedikleri ücretler ile takibe konulmak istenilen alacağın değerine göre belirlenen diğer ücretlerin toplamından oluşmaktadır⁵⁵⁶.

İcra yetkilisi (Huissier), yürüttüğü icra faaliyeti karşılığında devletten maaş almayan, ekonomik açıdan bağımsız çalışan bir icra yetkilisidir⁵⁵⁷. İcra yetkilisinin münhasıran yapmaya yetkili kılındığı işlemlere ilişkin ücretler, devlet kanalıyla düzenlenmiştir. İcra yetkilisinin tekelinde olan işlemler hakkında icra yetkilileri, şahsi olarak serbest bir ücret belirlemesine gidemezler⁵⁵⁸. Bu işlemler dışında, yalnızca icra yetkilisi aracılığıyla yerine getirilmesi mecburi olmayan işlemler- özel belge taslağını hazırlama, icra işlemlerinde yardım, vekil olarak şahısları temsil etme gibi- için ise icra yetkilisi, serbestçe ücret takdir edebilir⁵⁵⁹.

Ekonomik açıdan bağımsız oldukları halde icra yetkilisi, aynı zamanda bir kamu görevlisidir (Officiers ministériels) ve onların verdikleri belgeler, noter belgeleri gibi bir resmiyeti haizdir. İcrası kabil belge çıkarmak (writ) ve görevli olduğu coğrafi yetki çevresi dâhilinde yapılan icra takiplerini yürütmek de yine icra yetkilisinin görevidir. Ayrıca icra yetkilisi, icra takibi kapsamında ihtiyaç duyulan bilgilere ulaşmak için çeşitli tahkikatlar yapmak üzere de atanabilmektedir⁵⁶⁰.

⁵⁵⁶ EU, “Information Sheet-Fr”, E-note: 2.I (Judicial Officer).1, (E.T. 06.02.2018).

⁵⁵⁷ **Andenas/ Nazzini**, s. 71. İcra yetkilisinin (Hussier) icra takipleri karşılığı alacağı ücret, tarifeye göre takip bazında maktu ve takipli alacak ile tahsilata göre nisbi bir oran üzerinden belirlenip alacaklı tarafından ödenir ve takip sonucuna binaen bu ücret, borçluya da yüklenebilir (**Çelikoğlu**, s. 36).

⁵⁵⁸ İcra yetkilisi tekelinde yürütülen işlemlere ilişkin ücretler, the Decree of 12 December 1996 Official Journal 13 December 1996’da ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.Do?cidTexte=JORFTEXT000000745854&fastPos=1&fastReqId=3079653&categorieLien=cid&oldAction=rechTexte>, (E.T.07.02.2018); <https://www.huissier-justice.fr/nos-missions>, (E.T. 07.02.2018).

⁵⁵⁹ **Safar/ Rushe**, s. 16.

⁵⁶⁰ **Andenas/ Nazzini**, s. 71.

Fransa’da icra yetkilisi, faaliyetlerini meslek odasına bağılı olarak yürütür ve bu meslek odası tarafından temsil edilir⁵⁶¹. Meslek odaları, il, bölge ve ulusal çerçevede örgütlenmiş, kamu tüzel kişiliğini haiz olan kamu yararına kuruluşlardır⁵⁶².

İcra yetkililerinin meslek odaları dışında üye olabilecekleri çeşitli meslek birlikleri de mevcuttur. Bu odalar, üyesi olan icra yetkililerini denetler, üyeleri hakkındaki soruşturmaları yürütür ve üyelerinin banka hesaplarının denetimini de yapmaktadır⁵⁶³. Bundan başka, icra yetkilisinin yürüttüğü icra faaliyeti kapsamında hukuki, disiplin ve cezai bakımdan sorumluluğu doğmaktadır⁵⁶⁴. Örneğin, yürüttüğü icra faaliyeti kapsamında suç işlediği iddiasıyla cumhuriyet savcılığına şikâyetle bulunulabilir ve bu halde cumhuriyet savcısı tarafından icra yetkilisi aleyhine kamu davası açılabilir ve icra yetkilisinin cezai sorumluluğu gündeme gelebilir⁵⁶⁵.

İcra yetkililerinin hukuka ve kanuna aykırı işlemleri aleyhine, Türk hukukunda olduğu gibi başvuru imkânı bulunmaktadır. İcra yetkilisinin görevli olduğu takip

⁵⁶¹ Bu açıdan da Türk hukukunda noterlere benzemektedirler. Bkz. **Tanriver, Süha**, Noterlik Hukukuna İlişkin İncelemeler, Ankara 2011, (**Tanriver- Noterlik**), s. 12 vd. Benzer şekilde Alman icra memurları da ulusal ve uluslararası boyutta mesleki birlikler aracılığıyla temsil edilmektedir. Bkz. ve karş. yuk. § 4, A, II, 4, h.

⁵⁶² **Menut**, s. 61. Meslek odalarının teşkilatlanması ve görevlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Alpaslan**, s. 85; **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 263; **Safar/ Rushe**, s. 17-19.

⁵⁶³ İcra yetkilisinin dairesi, yılda en az bir defa olmak üzere, aralarında mutlaka bir yeminli muhasabecinin de olduğu üç kişilik bir denetim ekibi tarafından fiziki olarak denetlenmektedir. Denetim ekibi, icra yetkilisinin banka hesaplarını, hesap defterlerini, vergi ve varsa diğer mali yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini kontrol eder. Yapılan denetim sonucunda icra yetkilisinin görevini kötüye kullandığının tespit edildiği hallerde ekip, ilgili savcılığa başvuruda bulunur (**Menut**, s. 65). **Andenas/ Nazzini**, s. 71.

⁵⁶⁴ İcra yetkilisinin icra takiplerindeki hukuki, disiplin ve cezai bakımdan sorumluluğu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Alpaslan**, s. 224-244.

⁵⁶⁵ İcra yetkilisi ile takip alacaklısı, takip süresince yapılan hatalı işlemlere ilişkin olarak takip borçlusuna ile üçüncü kişilere karşı müteselsilen sorumludur (**Niboyet/ Lacassagne**, s. 167; **Çelikoğlu**, s. 36). Yazarlara göre, icra yetkilisi, alacaklının vekili konumundadır (**Niboyet/ Lacassagne**, s. 157). Aynı yönde bkz. **Alpaslan**, s. 180. Fransız icra yetkilisinden farklı olarak, Alman icra memurunun takip işleriyle ilgili olarak alacaklı ile ilişkisinin hukuki niteliği, kamu hukuku karakterli olmasıdır. İcra memuru, BGB § 662’de düzenlendiği şekilde alacaklının vekili olmadığı gibi, BGB § 278 ve BGB § 831 hükümlerinde açıklanan ne borcun yerine getirilmesinde ne de işlerin görülmesinde yardımcı kişidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. ve karş. yuk. § 4, A, II, 4, c, bb.

bakımından hukuka ve kanuna aykırı işlemlerine karşı hukuki çare olarak itiraz edilebilir⁵⁶⁶.

İcra yetkilisi, takip esnasında herhangi bir zorluk ya da sorunla karşılaşırsa bu durumu, icra hâkimine (Juge de l'exécution -JEX)⁵⁶⁷ veya savcılık makamına (Ministère Public) bildirerek gerekli tedbirlerin alınmasını isteyebilir⁵⁶⁸. Bununla birlikte icra takibi devam ederken, icra yetkilisi ihtiyaç duyması halinde Türk icra hukukunda, icra memurları gibi şekli müracaatta bulunarak zor kullanma hususunda kolluk kuvvetlerinden yardım isteyebilir (bkz. ve karşı. İİK m. 81).

İcra yetkilisi, aynı zamanda resmi mahkeme görevlisi olarak da hizmet edebilmektedir. Ancak bu statüdeki icra yetkilisine, "Hussiers audienciers" denir. Bunlar, mahkeme tarafından her yıl o bölgede görev yapan icra yetkilileri arasından seçilmektedir⁵⁶⁹.

İcra yetkilisi, takip prosedürünü ancak alacaklı ile yaptığı anlaşma üzerine yürütebileceği için bu anlaşmayı ihlâl eden kişi, cezai ve hukuki bakımdan sorumlu

⁵⁶⁶ **Menut**, s. 69. Fransız hukuku bakımından itiraz yolunun, Türk hukukunda içerik olarak şikâyet yoluyla benzediği ve itiraz prosedürüne başvuru hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Alpaslan**, s. 139 vd.

⁵⁶⁷ 1806 tarihli Napoleonic Code of Civil Procedure, yani Napolyon Dönemi Medeni Usul Kanunları, tam iki yüzyıl boyunca uygulanmıştır. 1991 tarihli Kanun, icra hükümleriyle ilgili köklü reformları da beraberinde getirmiştir. Bu reformlardan biri, icra hâkimliği müessesinin getirilmesidir. İcra mahkemesi hâkimi, (Juge de l'exécution- JEX), icra takibi süresince ortaya çıkabilecek sorunları çözme yetkisiyle donatılmış hâkimi ifade etmektedir. İcra hâkimi (JEX), ilk derece mahkemesinin kurul halinde çalışması halinde başkan olabileceği gibi üye hâkimlerden biri de olabilir. İcra mahkemesi hâkimi, sadece maaş veya ücret haczinde yetkili olan mahkeme başkanının kararın icrasından doğan sorumluluğunu paylaşır. Mahkeme başkanı ve üye hâkim, bu halde işlemlerden birlikte sorumludur. Ticaret mahkemesi başkanı ise ticari davalarda geçici hukuki koruma tedbirleri alma konusunda yetkili olduğu gibi hâkimlerden biri de tek başına bu yetkiye sahiptir. Sulh mahkemesi veyahut asliye mahkemesi hâkimlerinden biri de icra hâkimi olarak görev yapabilir (**Niboyet/ Lacassagne**, s. 156, dn. 6).

⁵⁶⁸ **Andenas/ Nazzini**, s. 71; **Niboyet/ Lacassagne**, s. 156; **Çelikoğlu**, s. 34.

⁵⁶⁹ **Özbek**- İlamlı, C. I, s. 264.

olacaktır. İcra yetkilisi ayrıca hem borçluya hem de alacaklıya karşı takip prosedürüne ilişkin olarak aydınlatma ve bilgi verme yükümlülüğü altındadır⁵⁷⁰.

İcra yetkilisi, alacaklı ile yaptığı anlaşma üzerine alacaklının takip prosedüründeki talepleri doğrultusunda icra işlemleri yapacak olması dolayısıyla bir bakıma alacaklının talimatı altındadır⁵⁷¹.

Alacaklının icra edilebilir belgeyi veya mahkeme kararını (titre exécutoire, warrant of execution) icra yetkilisine vermesi, icra yetkilisini bu takibe ilişkin olarak yetkilendirdiğinin göstergesidir. Bununla birlikte takip türünü belirleyerek takibi başlatma hakkı, sadece alacaklıya aittir. Öyle ki alacaklının talebi çok düşük bir meblağa ilişkin olsa bile, alacaklı takibe devam edilip edilmeyeceğine karar verebilir. Ancak alacaklının takip talebi, caiz değil ise icra yetkilisi, bu talebi reddedebilir⁵⁷².

Borçlunun hacze konu olacak malvarlığının seçimi de yine alacaklıya aittir⁵⁷³. Bu açıdan bakıldığında, Fransız hukukundaki icra takiplerinde alacaklının tasarruf yetkisinin, Türk hukukundaki icra takipleri bakımından alacaklının tasarruf yetkisi

⁵⁷⁰ **Niboyet/ Lacassagne**, s. 157. Benzer şekilde Alman hukukunda da icra memurunun alacaklı ve borçlunun menfaat dengesi kapsamında somut icra takibine ilişkin aydınlatma ve bilgi verme yükümlülüğü hakkında bkz. yuk. § 4, A, II, 4, c, dd.

⁵⁷¹ Doktrinde icra yetkilisinin, alacaklının emir ve talimatlarına istinaden işlem yapmasını, alacaklının vekili olması şeklinde yorumlanmaktadır (bkz. **Niboyet/ Lacassagne**, s. 157; **Çelikoğlu**, s. 36, **Alpaslan**, s. 180). Bu görüşün kabulü halinde Türk icra memuru ile Fransız icra yetkilisinin hukuki nitelik bakımından en büyük farkını, Fransız icra yetkilisinin alacaklının vekili olması oluşturacaktır. Bu görüşe gerekçe olarak, alacaklının icra yetkilisine verdiği icra edilebilir belge gösterilmektedir. Bkz. ve karşı. aşağı. § 8, A, I ve II.

⁵⁷² Örneğin, takip masrafları, talepte bulunulan alacak miktarını aşıyorsa (**Niboyet/ Lacassagne**, s. 157, dn. 12). Fransız icra yetkilisinden farklı olarak, Alman icra memurunun, alacaklının takibe ilişkin talimatlarını hangi hallerde yerine getireceğine ilişkin olarak bu talimatlar, § 31/ II GVGA'ye göre, başta ZPO olmak üzere diğer Kanunlara ve GVGA'nın hükümlerine aykırı olmadığı müddetçe veya Kanunlar ve GVGA tarafından üzerinde kararlaştırılabilir nitelikte hüküm altına alınmış bir düzenlemeyse, icra memuru tarafından dikkate alınmaktadır. Bkz. ve karşı. yuk. § 4, A, II, 4, c, bb.

⁵⁷³ **Niboyet/ Lacassagne**, s. 157. Türk icra hukukunda ise taşınır ve taşınmaz malların haczine ilişkin İİK m. 85 gereğince, icra müdürünün borçlunun mallarını haczederken belli bir sıraya uyması gerektiği aşikârdır. Borçlunun malları haczedilirken icra dairesince uyulması gereken sıraya “hacizde sıra (tertip)” denir. Hacizde tertip ilkesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Aslan, Kudret**, “Hacizde Sıra (Tertip)”, AÜHFD, C. 54, Sa. 2, Y. 2005, (s. 269- 318), (**Aslan- Sıra**), s. 282-283.

karşısında daha geniş olduğu ifade edilebilir⁵⁷⁴. Zira takibe alacaklının iradesi yön vermektedir⁵⁷⁵. Alacaklıya tanınan bu geniş seçim hakkı çerçevesinde, eğer bu icra takibini başlatmakla seçim hakkını kötüye kullandığı tespit edilirse, alacaklı, hakkın kötüye kullanımı sebebiyle cezalandırılabilir⁵⁷⁶.

Kanaatimizce Fransız hukukundaki icra yetkilisinin (Huissier) hukukumuzdaki icra dairesi ile karşılaştırıldığında, icra dairesinden ziyade noterlik kurumuna benzerliği dikkat çekmektedir. Keza noter olmak için aranan hukuk mezunu olma şartının Huissier'ler için de mesleğe kabulde zorunlu bir şart olması, Huissier'in tıpkı noterler gibi Adalet Bakanlığı tarafından atanarak göreve başlamaları, faaliyetlerini noterlik daireleri gibi kendilerine ait büro veya işyerlerinde işveren sıfatıyla yanlarında çalıştırdıkları personel işbirliği ile yürütüyor olmaları, gelir ve giderlerinin kendilerine ait olması, cezai ve disiplin sorumlulukları bakımından ise, kamu görevlisi olarak kabul edilmeleri, bu iki mesleğin birbirine benzediğini göstermesi bakımından önemlidir.

2. Açık Arttırma Görevlisi (The Auctioneer Commissaire – Priseur)

Taşınır malların açık arttırma yoluyla satışının emredildiği durumlarda açık arttırma görevlileri bu malların satılmasına ilişkin işlemlerde tekel hakkını haizdir⁵⁷⁷. Takip esnasında haczedilmiş bir taşınırın mahkeme tarafından açık arttırma yoluyla satışına karar verildiği andan itibaren açık arttırma görevlileri, icra takibine sadece satış işlemlerini yapmak maksadıyla dâhil olmaktadır⁵⁷⁸.

⁵⁷⁴ Bkz. ve karş. aşağıda § 8, A, I ve II. Ayrıca İİK m. 85/ VI'e göre, icra memuru, taleple bağlı değildir. Alacaklı ile borçlu arasındaki menfaat dengesini sağlamakla yükümlüdür. Bkz. aşağıda § 8, C.

⁵⁷⁵ Çelikoğlu, s. 35.

⁵⁷⁶ Niboyet/ Lacassagne, s. 157.

⁵⁷⁷ Andenas/ Nazzini, s. 71.

⁵⁷⁸ Niboyet/ Lacassagne, s. 157.

3. Mahkeme Tellalı (Courtier en marchandise- Court Broker)

Ticaret mahkemesi (the Tribunal de commerce), mahkeme tellalını (court broker), hacizli taşınır malların açık arttırma yoluyla satılması için görevlendirebilir⁵⁷⁹.

4. Zabıt Kâtibi (Greffier du tribunal d'instance- the Court Clerk)

Asliye mahkemesi zabıt kâtibi, borçlunun maaş ve ücret haczine ilişkin işlemlerin yapılmasında yetkilendirilen görevli olarak, takip prosedüründe yer almaktadır⁵⁸⁰.

5. Noterler ve Hukuk Müşaviri Avukatlar (Notaries and Solicitors)

Noterler ve hukuk müşaviri avukatlar, icra takiplerinde ikinci derecede görev almaktadır. Noter ve hukuk müşaviri avukatların icra takiplerindeki rehin gibi adli teminatların (Nantissement de fond de commerce) ilgili resmi sicil defterlerine kaydedilmesi ve icra yetkilisinin borçlunun taşınmazlarının haczi bakımından yetkilendirildiğini gösteren haciz müzekkeresinin, mahkeme kararı üzerine hazırlanması gibi görevleri bulunmaktadır⁵⁸¹.

D. Hollanda Hukukunda

Hollanda, Fransa'dan 1813'de bağımsızlığını ilân ettikten sonra, medeni usul hukuku alanında çeşitli kanunlaştırma çalışmalarına başlamıştır. Ancak Medeni Usul Kanunu'nun yürürlüğe girmesi, 1838 yılının sonlarını bulmuştur. Geçen bu 25 yıllık süre zarfında ise, ulusal kanunlar henüz hazırlanamadığından Napolyon Bonapart'ın hazırlattığı Fransız Kanunlarının uygulanmasına devam edilmiştir. 1838'de yürürlüğe giren Medeni Usul Kanunu, (2 ve 3. Kitabı ve 4. kısımda icra hukukuna ilişkin düzenlemeler yer almaktadır⁵⁸²) kendisinden önce yürürlükte olan Fransız Usul

⁵⁷⁹ Andenas/ Nazzini, s. 71.

⁵⁸⁰ Niboyet/ Lacassagne, s. 157-158; Andenas/ Nazzini, s. 72; Çelikoğlu, s. 37. Fransız hukukunda borçlunun ücretinin haczine ilişkin usul ve esaslar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yavaş, Murat, "Maaş ve Ücret Haczi", TBBD, Sa. 84, Y. 2009, (s. 93-120), s. 95 vd.

⁵⁸¹ Niboyet/ Lacassagne, s. 158; Andenas/ Nazzini, s. 72.

⁵⁸² Alman hukukuna benzer şekilde, Hollanda'da da icra hukukuna ilişkin hükümler, Medeni Usul Kanunu içerisinde yer almaktadır. Bkz. aşı. § 4, D.

Kanunu'nun yerine yürürlüğe girmiştir. Bu sebeple Hollanda Medeni Usul Kanunu, Fransız Medeni Usul Kanunu'na benzemektedir.

19. yüzyılda, Hollanda'da başlayan kodifikasyon çalışmaları, güney eksenli olarak ilerlemek zorunda kalmıştır. O dönemde Alman Federal Medeni Usul Kanunu (Zivilprozessordnung- ZPO) henüz oluşturulmadığından, Alman Kanunlarından etkilenilmesi mümkün değildi. Bu sebepler silsilesi içinde, özel olarak icra hukuku eksenli incelendiğinde icra takiplerinde görevlendirilecek olan icra yetkilisinin görev ve yetkilerinin, Fransız icra yetkilisine benzer şekilde düzenlenmek durumunda kaldığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle, Hollanda icra teşkilatına ve icra yetkilisine ilişkin düzenlemelerde bazı küçük farklılıklar içermekle birlikte Fransız hukuku düzenlemelerinin büyük etkisi bulunmaktadır⁵⁸³.

Ülkede Fransızca konuşma ve yazma oranının gün geçtikçe azalmaya ve İngilizcenin ortak dil (lingua franca) olarak kullanılmaya başlanılmasına rağmen, dildeki bu dönüşüm hukuk sistemine aynı oranda yansımamış, İngiliz mahkeme sistemi ve akabinde icra hukuku sistemi, Hollanda sistemine dâhil edilmemiş ve Fransız sistemine benzer düzenlemeler yürürlükte kalmaya devam etmiştir. Sonuç olarak Hollanda icra teşkilatının Fransız icra teşkilatına benzediği ifade edilebilir⁵⁸⁴. Ancak bu benzerlikle birlikte kendine özgü bir icra teşkilatı sistemine sahip olduğunu da söylemek mümkündür.

I. Genel Olarak Hollanda İcra Teşkilatı

Hollanda icra teşkilatında Alman ve Avusturya icra teşkilatlarında yer alan, başta icra takipleri olmak üzere, medeni usul ve icra hukukuna ilişkin diğer bazı

⁵⁸³ **Delcasso, Juan P. C.**, “Efficiency in the Methods of Enforcement of Judgements: Public vs Private Systems”, *European Business Law Review (EBLR)*, Vol. 17, 2006/ 3, (s. 545-548), (**Delcasso-Efficiency**), s. 546.

⁵⁸⁴ **Rhee, C. H. Van**, “‘History of the Huissier de Justice’ in Low Countries”, *M-EPLI (Maastricht European Private Law Institute, Nr. 15, 2011, (s. 1-19), s. 2 vd.*

alanlarda da görevleri olan yardımcı adalet memurluğu kurumu ve yardımcı adalet memuru (Rechtspfleger) yer almamaktadır. Bununla birlikte Hollanda icra teşkilatında icra işlerini yürütmek üzere görevlendirilen üç tür personel bulunmaktadır.

II. Hollanda İcra Teşkilatının Yapısı, İcra Teşkilatında Yer Alan Görevliler, Görevlilerin Görev ve Yetkileri

Hollanda icra teşkilatında, yaklaşık olarak 325 tane mahkeme icra görevlisi (Gerechtsdeurwaarder) ve 225 tane de yardımcı mahkeme icra görevlisi mevcuttur⁵⁸⁵. Yardımcı mahkeme icra görevlileri, mahkeme icra görevlisine takip prosedüründe yardımcı olmaktadır. Aralarındaki fark, mahkeme icra görevlisinin atamasının Hollanda Kraliçesi (Queen) tarafından yapılması ve kendilerine ait bürolarının bulunmasıdır⁵⁸⁶.

İcra takiplerinde yer alan görevlilerin içinde en çok başvuru alan, mahkeme kararlarının icrasından sorumlu olan ve çalışmada “mahkeme icra görevlisi” olarak ifade edebileceğimiz “Gerechtsdeurwaarder” (Court Bailiff) dir. Diğer görevliler ise, asıl görevleri icra takiplerine ilişkin olmamakla birlikte sadece taşınmaz malların satışı bakımından noterler, ödenmeyen vergi ve harçların yani kamu alacaklarının tahsili bakımından kamu personeli olarak çalışan icra yetkilileridir. Ancak bu icra görevlilerinin görevine giren kamu alacağının tahsiline yönelik icra işlerinin de mahkeme icra görevlisi tarafından yerine getirilmesi için talepte bulunulabilir⁵⁸⁷.

1. Mahkeme İcra Görevlisi (Gerechtsdeurwaarders- Court Bailiff)

Yukarıda belirtildiği üzere mahkeme icra görevlisinin (Gerechtsdeurwaarders; Court Bailiff), asıl görevi özel hukuk ilişkilerinden doğan ve Hollanda Medeni Usul Kanunu Art. 430 (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering; Dutch Code of Civil Procedure- dCCP) anlamında icra edilebilir nitelikteki resmî belgelere dayanan hak ve

⁵⁸⁵ Jongbloed, s. 208, dn. 40.

⁵⁸⁶ Jongbloed, s. 208.

⁵⁸⁷ Jongbloed, s. 208.

alacak taleplerine ilişkin icra takiplerini yürütmek ve adli tebligatları yapmaktır⁵⁸⁸. Bu işler bakımından mahkeme icra görevlisi tekel hakkına sahiptir⁵⁸⁹.

1980 yılının ortalarından itibaren, mahkeme icra görevlilerinin faaliyetleri başarılı bir şekilde gelişme göstermiş ve buna bağlı olarak da iş hacimleri orantılı bir şekilde artmıştır. Bu görevlilerin gelişme göstermesinden önceki dönemde, icra teşkilatında az sayıda ve ortalama nitelikleri haiz personel istihdam edilmekte idi⁵⁹⁰.

Mahkeme icra görevlileri, mahkemece kendilerine verilen işleri yapmak, yargılama esnasında duruşma salonunda hazır bulunmak, ihtiyati hacze ilişkin evrak işlerinin yerine getirilmesi, taşınır malların haczine ilişkin işlemleri, kiralanan taşınmazın tahliye işlemlerini yürütmek ve cebri açık arttırmaları yönetmek gibi görevleri yerine getirmektedir⁵⁹¹.

15 Temmuz 2001 tarihinde yürürlüğe giren Mahkeme İcra görevlileri Kanunu (Gerechtsdeurwaarderswet) ile birlikte amaç, icra görevliliği mesleğinin serbest piyasa yönlendirmesini başlatmaktır. Bu Kanun, aslında hükümetin, piyasa güçlerinin, serbestleşmesi ve kanuni yapıda faaliyet göstermesine ilişkin bir çalışması olarak görülmüştür. Bu Kanun hazırlanırken, bir komite, icra memurluğunun serbest piyasa yönlendirmesini desteklemenin hukuki ve ekonomik duruma elverişliliğini ve faydasını araştırmıştır. Mesleki yeterlilik, ücretler, yürütme kılavuzlarında yer alan mesleki ilkeler, icra görevlisinin eğitimi ve mesleki itibarının korunması hakkında kurallar, bu komite tarafından incelemeye tabi tutulmuştur⁵⁹².

Kanun ile birlikte, mahkeme icra görevliliği için daha özerk bir yapı oluşturulmuştur. İcra görevlilerinin örgütlenmesi ve hukuki statüleri bakımından, 2001

⁵⁸⁸ EJE (European Judicial Enforcement) Information Sheets- Netherlands (EU, “Information Sheet-NI”), E-note 2, (E.T. 20.02.2018).

⁵⁸⁹ **Jongbloed**, s. 208.

⁵⁹⁰ **Jongbloed**, s. 209.

⁵⁹¹ **Jongbloed**, s. 209.

⁵⁹² **Jongbloed**, s. 209-210.

yılına kadar icra görevlilerinin mahkeme tarafından istihdam edilmesinden vazgeçilmiş, mesleğin yapılmasında daha fazla serbest piyasa eksenli bir düşünce uygulamaya konulmaya çalışılmıştır⁵⁹³.

Serbest meslek mensubu olan mahkeme icra görevlileri, serbest piyasada faaliyetlerine devam ettiklerinden, kendi aralarında rekabet ortamı meydana gelmiştir. Bu sebeple de icra görevlileri disiplin kuralları başta olmak üzere, yürütme kılavuzları ve meslek kurallarıyla daha sıkı kanuni düzenlemeler çerçevesinde denetim altında faaliyetlerini sürdürmeye başlamışlardır⁵⁹⁴.

Mahkeme icra görevlisi, görevini kanunlara ve meslek etiğine bağlı olarak ifa etmek zorundadır. Hollanda mahkeme icra teşkilatında icra görevlileri, Mahkeme İcra Görevlileri Kanunu'nun (Gerechtsdeurwaarderswet) yürürlüğe girmesiyle, serbest meslek faaliyeti gösteren çalışan statüsüne sahip olmuşlardır. Ancak Kanunla getirilen (Gerechtsdeurwaarderswet) özerkleşmeye rağmen, mahkeme icra görevlisinin ünvanında herhangi bir değişikliğe gidilmediğinden⁵⁹⁵ çalışmada, mahkeme icra görevlisi olarak ifade edilmeye devam edilecektir. Mahkeme icra görevlilerine, müşterisi konumunda olan alacaklılar ile başarıya bağlı olarak düzenlenebilen ücret sözleşmesi yapabilmesi hususunda bir esneklik sağlanmıştır⁵⁹⁶. Mahkeme icra görevlileri, icra takiplerinin yanı sıra, tebligatların yapılması, belli bir durumun tutanak altına alınması ve davadan önce alacak tahsili (prelitigation debt collection) gibi çeşitli işler bakımından da görevlendirilebilmektedir⁵⁹⁷.

Ücret anlaşması yapmada esneklik getirilmesiyle birlikte, mahkeme icra görevlilerinin denetiminden sorumlu “Kraliyet İcra Görevlileri Topluluğu” (The Royal

⁵⁹³ İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Projesi- “Hollandada Hukuk Kararlarının İcrası Hakkında Rapor”, (**Rapor- Hollanda**), 2013, s. 4; **Rhee**, s. 17.

⁵⁹⁴ **Jongbloed**, s. 208.

⁵⁹⁵ **Rapor- Hollanda**, s. 4.

⁵⁹⁶ **Jongbloed**, s. 209.

⁵⁹⁷ **Jongbloed**, s. 208-211; **Hess- Comperative Analysis**, s. 34; **Çelikoğlu**, s. 30.

Society of Bailiffs- Koninklijke Vereniging van Gerechtsdeurwaarders) adlı kuruluş, Hollanda Anayasası'nın 134. maddesi'ne göre, kamu tüzel kişiliği haiz Kraliyet İcra Görevlileri Mesleki Kuruluşu'na (The Royal Professional Organization of Bailiffs Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders- KBvG)⁵⁹⁸ dönüştürülmüştür⁵⁹⁹.

Ülkedeki her mahkeme icra görevlisinin, bu kuruluşa üye olması zorunludur. Kuruluş, Uluslararası Yargı Görevlileri Birliği'ne (UIHJ) de üye olarak, icra görevlilerini mesleki anlamda geliştirmeye yönelik, yol gösterici çeşitli düzenlemeler yapmaktadır⁶⁰⁰.

a. Mahkeme İcra Görevlisi Olarak Atanma Koşulları

Hollanda'da mahkeme icra görevlisi olarak atanabilmek için belli koşullar aranmaktadır. Buna göre adayın, Hollanda vatandaşı olması, mesleki eğitim alması, iki yıldan beri yardımcı icra görevlisi (junior Bailiif) olarak çalışması, mahkeme icra görevlisinin çalışma planının⁶⁰¹, uzmanlardan oluşan bir komite⁶⁰² tarafından kabul

⁵⁹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.kbvg.nl/1198/de-beroepsorganisatie/taak.html>, (E.T. 23.02. 2018).

⁵⁹⁹ **Rhee**, s. 10-11. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.kbvg.nl/1198/de-beroepsorganisatie/taak.html>, (E.T. 23.02.2018).

⁶⁰⁰ **Rapor- Hollanda**, s. 4; **Rhee**, s. 11. Bu kapsamda 01.04.2018 tarihinde yürürlüğe giren İcra Görevlisi Staj ve Sürekli Eğitim Yönetmeliği için bkz. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2018-11312.html>, (E.T. 28.05. 2018); Kalite Standartları Yönetmeliği için bkz. file:///C:/Users/User/Downloads/Reglement_KBvG_Normen_voor_Kwaliteit_per_01-10-2015.pdf, (E.T. 28.05.2018); İcra Dairesi Kanunu metni için bkz. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0012197/2018-01-01>, (E.T. 28.05.2018).

⁶⁰¹ Çalışma planının asgari olarak mahkeme icra görevlisinin faaliyetleri hakkında içermesi gereken hususlar, mahkeme icra görevlisi olarak çalışmak isteyen kişinin, icra faaliyetlerini ofis şartlarına uygun, faaliyetinin gerekliliklerini karşılayan yeterli maddi imkânı olan başka bir ifadeyle, icra faaliyetlerini yürütebileceğini ve icra takibinin üç yıl içinde tamamlanacağını gösteren makul gerekçelerdir (**Jongbloed**, s. 211).

⁶⁰² Adalet Bakanlığı tarafından atanacak uzmanlardan oluşan bir komite, mahkeme icra görevlisinin çalışma planı ile ilgili bir başarı belgesi düzenler. Çalışma planının detaylı incelenmesi ile ilgili olarak bu komite, Kraliyet İcra Görevlileri Mesleki Kuruluşu (KBvG) ve muhasebe denetim ofisiyle (Financial Supervision Office) görüşmeye yetkilidir. Başarı belgesi, iş planının sonuna ek bir madde olarak işlenir. Muhasebe denetim ofisi, mahkeme icra görevlisine ait işyerinin hesaplarını ve mali durumunu denetler. Yılda bir kere, hesap uzmanı tarafından, mahkeme icra görevlisinin

edilmesi, sabıka kaydının bulunmaması, mesleki disiplin organı olan icra görevlileri odası disiplin kurulundan (Chamber of Bailiffs)⁶⁰³ alınmış, kişinin aleyhinde herhangi bir disiplin cezasına hükmedilmediğini gösteren belge sahibi olması gerekir⁶⁰⁴.

Aday icra görevlisinin atanma usulü ise şu şekildedir: aday, Adalet Bakanlığı'na çalışmak istediği bölgeyi de belirten bir başvuru dilekçesi gönderir. Başvuru dilekçesiyle birlikte, icra görevlisi olmak için aranan şartları taşıdığına ilişkin belgeler ve çalışma planı da eklenmelidir. Ayrıca aday, varsa daha önceden stajyer icra görevlisi olarak çalıştığı ofislerin bilgisini de yine dilekçesinde belirtir. Adalet Bakanlığı, üç ay içerisinde, adayın başvurusunun reddini gerektirebilecek ve KBvG'nin tespit edebildiği bilinen herhangi bir durum ya da vakıa (örneğin, aday aleyhinde verilmiş disiplin cezası bulunması) varsa bildirilmesi talebini içeren bir yazıyla, adayın başvuru dilekçesinin ekleriyle birlikte birer örneğini, KBvG'nin ilgili komisyonuna gönderir⁶⁰⁵.

Komisyon, yapacağı incelemenin sonucunu, kendisine yapılan gönderimden itibaren üç ay içerisinde Adalet Bakanlığı'na bildirmelidir. Şayet gerekli koşulların bir ya da birkaçının sağlanmadığı tespit edilirse başvuruya ilişkin talep, başvuru tarihinden itibaren dört aylık süre içinde Adalet Bakanlığı'na reddedilir. Buna karşılık, icra görevlisi, atanmak için gerekli koşulları sağlıyorsa, atandıktan sonraki iki ay içinde icra görevlisi olarak, atandığı yerdeki yerel mahkeme başkanı önünde yemin eder. İcra görevlisi, faaliyetlerini sürdüreceği yerde bir işyeri de kurmalıdır⁶⁰⁶.

hesapları incelenmektedir. Denetim yapılması için mahkeme icra görevlisi, işyerine ve yaptığı işlere ilişkin belge ve kayıtları mali yılın bitiminden itibaren altı aylık süre içinde, bu denetim bürosuna göndermek zorundadır. Denetim bürosu, yapacağı incelemenin sonucunda hesaplar ve işlemlerde disiplin soruşturmasını gerektirecek derecede bir eksiklik veya hukuka aykırılık olduğunu tespit ederse, adeta bir cumhuriyet savcısı gibi hareket ederek mahkeme icra görevlisi aleyhine, Kraliyet İcra Görevlileri Mesleki Kuruluşu'na şikâyetle bulunur (**Jongbloed** s. 211 vd.).

⁶⁰³ Disiplin kurulu, üç hâkim ve iki mahkeme icra görevlisi olmak üzere beş üyeden oluşmaktadır. Kurul, disiplin soruşturmalarında, yargısal kararlar verebilmekte, başka bir deyişle, adeta bir mahkeme gibi hareket etmektedir (**Jongbloed**, s. 210, dn. 41).

⁶⁰⁴ **Jongbloed**, s. 210; **Rapor- Hollanda**, s. 5.

⁶⁰⁵ **Jongbloed**, s. 211.

⁶⁰⁶ **Jongbloed**, s. 211.

b. Mahkeme İcra Görevlilerine İlişkin Disiplin Kuralları

Mahkeme icra görevlisi veya yardımcı icra görevlisinin, görevlerini ihmal ettiği ya da görevlerini yerine getirirken hukuka aykırı şekilde hareket ettiği hallerde, onlar aleyhinde disiplin cezası verilebilir. Disiplin dosyaları ilk olarak, üç üyesi, Adalet Bakanlığı tarafından doğrudan atanan hâkimlerden; diğer iki üyesi ise, Ulusal İcra Görevlileri Derneği (the National Organization of Bailiffs) aracılığıyla atanan icra görevlilerinden olmak üzere, toplam beş üyeden oluşan İcra Görevlileri Disiplin Kurulu tarafından incelenir. Üyelerin görev süresi, dört yıldır. Bu süre sonunda görev süreleri, aynı süre için bir defa uzatılabilir. Kurul üyeleri, aynı zamanda ulusal dernek komisyonunun üyesi olamazlar. Adalet Bakanı, hâkim üyeyi disiplin kurulu başkanı olarak atar. Başkan, şikâyetle konu vakıayı çözmeye çalışabileceği gibi şikâyet başvurusunun mesnetsiz olduğu kanısına varırsa, başvuruyu reddedebilir. Disiplin kurulunun duruşmaları alenidir⁶⁰⁷.

Taraflar, disiplin kurulunun kararlarına karşı bir üst dereceli disiplin mahkemesine (Higher disciplinary court) başvurabilir. Amsterdam'daki temyiz mahkemesi (the court of appeal), yüksek dereceli disiplin mahkemesi olarak görev yapmaktadır. Yüksek Mahkemeye başvuru süresi, kurul kararının taraflara tebliğ tarihinden itibaren otuz gündür. Yüksek Mahkemede yapılacak duruşmalar da alenidir. Hem Disiplin Kurulu (Chamber) hem de yüksek dereceli disiplin mahkemesi (higher disciplinary court), hakkında disiplin soruşturması yapılan icra görevlisini, yargılama bitinceye kadar on iki aylık bir süre boyunca açığa alma, icra görevlisi hakkında kınama cezası verme, ihlâlin tekrarı halinde, icra görevlisini cezai müeyyideye mahkûm etme ya da icra görevlisinin görevine son verme hallerinden birine maruz kalacağı ihtarını içeren uyarı cezası verme, 5000 Euroya kadar para cezasına mahkûm etme (impose a penalty) ve meslekten ihraç etme gibi geniş yetkileri haizdir⁶⁰⁸.

Mahkeme icra görevlileri için görevlerini yerine getirirken uymaları gereken disiplin kuralları ile yine mahkeme icra görevlilerince tutulması gereken kayıtlara ve

⁶⁰⁷ Jongbloed, s. 212.

⁶⁰⁸ Jongbloed, s. 212.

hesaplara ilişkin de düzenlemeler bulunmaktadır. Buna göre, mahkeme icra görevlisi hem kendi çalışmalarına hem de işyerindeki demirbaş eşyalara ilişkin kayıtları tutmak zorundadır. Mahkeme icra görevlisinin haklarını ve yükümlülüklerini, tutulan bu kayıtlar gösterir. Mahkeme icra görevlisi, ayrıca kişisel malvarlığının da evlilik gibi bir nedenle ortak mal sayılan maddi değer unsuru içeren varlıklarını da gösterir şekilde söz konusu kayıtları tutmalıdır. Mahkeme icra görevlisi her yıl, iş aktifini ve kişisel malvarlığını gösteren bilançoya ek olarak, iş kazançlarını ve masraflarını gösteren bir bilânço hazırlar⁶⁰⁹.

Mahkeme icra görevlisi, icra takipleri dışındaki diğer işleriyle alakalı olarak üçüncü kişilerden aldıkları paraları muhafaza ettikleri münhasır hesaplar tutmakla da mükelleftir. Mahkeme icra görevlilerinin icra işleriyle alakalı olarak zimmetlerinde bulunan paralardan, takibe ilişkin olarak üçüncü kişilere ödeme yapılacaksa, yine bu hesaptan ödeme yapılacaktır⁶¹⁰.

c. Mahkeme İcra Görevlisinin Görevleri

Hollanda icra hukukunda, alacaklının, borçlu aleyhine icra takibi başlatabilmesi için, sadece bir mahkeme kararına ile değil, Hollanda Medeni Usul Kanunu’nun 430. maddesinde (Art. 430 dCCP) belirtilen resmî belgelerden birine sahip olması da yeterlidir⁶¹¹.

İcra edilebilir nitelikteki bu belgeler, öncelikle Hollanda mahkemeleri tarafından verilmiş olması kaydıyla hukuk mahkemeleri başta olmak üzere, ceza mahkemelerinin para cezalarına ilişkin verdiği kararlar, uzlaşma tutanakları, hakem veya hakem heyeti

⁶⁰⁹ Jongbloed, s. 212.

⁶¹⁰ Jongbloed, s. 212.

⁶¹¹ Mierlo, Antonius I. M / Hoebek, Bo Ra D., “Attachment of Assest in Netherlands”, Sa. 17, Y. 2011, s. 7, file:///C:/Users/User/Downloads/2012-05-04-attachment-of-assets-tvm.pdf, (E.T. 30.02.2018); Jongbloed, s. 196.

kararları, idari makamların ve Sosyal Sigortalar Kurumu'nun para alacağının varlığına ilişkin verdiği belgeler ile noter senetleridir⁶¹².

Hollanda takip hukukunda, yukarıda sayılan belgelerden birine sahip olan alacaklının alacağını tahsil edebileceği üç yol öngörülmüştür. Bunlar, borçlunun mallarının haczi⁶¹³, banka hesaplarına haciz konulması⁶¹⁴ ve ücret veya kazancının haczedilmesidir⁶¹⁵. Ancak bu yolların hukukumuzdaki icra takip türleri olan ilâmsız ve ilâmlı takip türleriyle doğrudan benzemediği, aslında bunların hukukumuzdaki takip yolları içinde yer alan haciz, satış ve paraların ödenmesi aşamasına karşılık geldiği anlaşılmaktadır.

Haciz, satış ve paraların ödenmesi olarak varlık gösteren icra işleri, yalnızca icra yetkilisi eliyle yapılmaktadır. İcra takiplerinde görevli olan mahkeme icra görevlisi, borçlunun yukarıda belirtilen mal, hak ve alacaklarına ilişkin haciz ve satış işlemlerinin yapılmasında yetkili olan tek organdır. İcra memuru dışında noter gibi

⁶¹² **Mierlo/ Hoebek**, s. 7; **Jongbloed**, s. 196.

⁶¹³ Öncelikle borçlunun borca yeter miktarda malları haczedilir, bunun üzerine icra memuru, borçluya borcunu ödemesi için iki günlük süre verir. Bu sürenin sonunda borç ödenmezse, mahkeme icra görevlisi, haczedilen malları açık arttırma yoluyla satar ve alacaklının alacağı ödenir (**Jongbloed**, s. 196; EJE (European Judicial Enforcement) Information Sheets- Netherlands (EU, "Information Sheet-NI"), E-note 1-5, E- note 3, <http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/note-3-attachment-tangible-movable-property-1->, (E.T. 30.02.2018)).

⁶¹⁴ Mahkeme icra görevlisi, borçlunun mevduat hesabına haciz konulduğunu bildiren haciz müzekkeresinin bir örneğini bankaya gönderir. Bundan sonra borçlu, artık bankadaki mevduatı üzerinde herhangi bir işlem yapamayacaktır (**Jongbloed**, s. 196; EJE (European Judicial Enforcement) Information Sheets- Netherlands (EU, "Information Sheet-NI"), E-note 1-5, E- note 3, <http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/note-3-attachment-tangible-movable-property-1->, (E.T. 30.02.2018)).

⁶¹⁵ Borçlunun ücretinin veya kazancının bir kısmına haciz konulabilir ve alacaklının alacağı, bu meblağ üzerinden tahsil edilebilir. Bu halde, mahkeme icra görevlisi, haciz müzekkeresinin bir örneğini, borçlunun işverenine gönderir. Bundan sonra işveren, çalışanın maaş veya ücretinin belirli bir orandaki kısmını, haftalık ya da aylık olarak icra görevlisine öder. Borçlunun maaş veya ücretinin haciz konulacak kısmı belirlenirken, borçlunun yaş aralığı, evli olup olmaması, bakmakla yükümlü olduğu kimselerin varlığı gibi hususlar dikkate alınır (**Jongbloed**, s. 196; EJE (European Judicial Enforcement) Information Sheets- Netherlands (EU, "Information Sheet-NI"), E-note 1-5, E- note 3, <http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/note-3-attachment-tangible-movable-property-1->, (E.T. 30.02.2018)).

başka bir resmi görevli tarafından bu işlerin yerine getirilmesi mümkün değildir⁶¹⁶. Dolayısıyla bu bakımdan mahkeme icra görevlisinin, alacağın tahsili hususunda münhasır yetkisi olduğu söylenebilir.

Mahkeme icra görevlisinin takip prosedürü kapsamında yaptığı icra işlemlerinin ücretleri, ilk olarak 2001 yılında Mahkeme İcra Görevlilerinin İcra İşlemlerine ilişkin Kararname (Besluit tarieven ambtshandelingengerechtsdeurwaarders) ile belirlenmeye başlamıştır. Daha sonra icra işlerine ilişkin ücretler, yıllık olarak düzenlenmiştir⁶¹⁷.

Mahkeme icra görevlisi, icra takiplerinde borçlunun malvarlığı hakkında çeşitli kuruluşlardan doğrudan bilgi edinebilmektedir. Bu kapsamda icra görevlisinin, nüfus kayıtlarına erişimi bulunmaktadır. İcra görevlisi, borçlunun gelir kaynakları hakkında (borçlu fiilen çalışıyor ise elde ettiği gelir veya borçlunun işsiz olduğu ya da iş görememezliği halinde ona ödenen sosyal güvenlik primleri) Hollanda Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan bilgi edinebilmektedir⁶¹⁸.

Avrupa Birliği üyesi devletlerin büyük çoğunluğunda çeşitli alanlarda siciller tutulmaktadır. Sicillere erişim hakkı kapsamında Devletlerin iç hukuk düzenlemelerinde farklılıklar bulunmakla birlikte, bazı devletlerce icra organlarına, borçlunun ödeme gücü hakkında, alacaklıları bilgilendirmek amacıyla bu sicillere erişim imkânı tanınmaktadır⁶¹⁹. İcra görevlisi, görevlerinin icrasında gerektiği takdirde ve oranda kolluk kuvvetlerinden yardım talep edebilmektedir (aynı yönde bkz. İİK m. 81, m. 82).

⁶¹⁶ **Jongbloed**, s. 196. Bkz. ve karş. yuk. § 4, C, II, 5.

⁶¹⁷ **Hollanda- Rapor**, s. 6.

⁶¹⁸ **Hollanda- Rapor**, s. 6.

⁶¹⁹ **Özbek**- İlamlı, C. I, s. 350 vd.

d. Kraliyet İcra Görevlisi Mesleki Kuruluşu (KBvG)

15 Temmuz 2001 tarihinde yürürlüğe giren Mahkeme İcra Görevlisi Kanunu'na (Gerechtsdeurwaarderswet)⁶²⁰ göre, Kraliyet İcra Görevlisi Mesleki Kuruluşu, (The Royal Professional Organization of Bailiffs; Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders– KBvG) merkez komisyonu, icra görevlileri ulusal konseyi ve icra görevlisi genel meclisinden oluşmaktadır⁶²¹.

Yönetim kurulu, kuruluşun genel yönetim ve idaresinden, icra görevlilerinin mesleki yeteneklerinin arttırılması için gereken eğitim, staj ve denetimin sağlanmasından sorumludur. Kurul, tek sayıda ve asgari olarak yedi üyeden oluşur. Komisyon başkan ve başkan yardımcısı, icra görevlisidir. Yardımcı icra görevlileri de asıl icra görevlileri gibi bu kurulda eşit olarak temsil edilmektedir. Kurul üyeleri, üç yıllığına seçilirler ve bu süre dolduktan sonra, bir defa daha tekrar seçilebilmeleri mümkündür. Kurul başkanı aynı zamanda genel kurul toplantısına da başkanlık etmektedir⁶²².

Üye konseyi, otuz asıl ve otuz yedek üyeden oluşmaktadır. Hollanda'da beş adet yüksek mahkeme bölgesi vardır. Her bölgedeki yüksek mahkeme, altı asıl ve altı yedek üye seçer. Konseyin her üyesi, asıl veya yardımcı icra görevlisidir. Üyeler, üç yıllık bir süre için görev yapar ve süre sonunda bir kereye mahsus olmak üzere tekrardan seçilebilirler⁶²³.

Konseyin çeşitli görevleri vardır. Örneğin, kuruluşun genel politikası hakkında yol gösterici fikirler sunabilir ve gerekli görürse konuya ilişkin olarak komisyondan görüş isteyebilmektedir. Konsey, yönetim kurulundan çeşitli konular hakkında bilgi isteyebilir ve komisyona kuruluşun politikasını ilgilendirebilecek konulara ilişkin

⁶²⁰ Bkz. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0012197/2020-01-01>, (E.T. 25.11.2019).

⁶²¹ Jongbloed, s. 209.

⁶²² Jongbloed, s. 209.

⁶²³ Jongbloed, s. 209.

olarak araştırma ve soruşturma yapma emri verebilir. Konsey, yönetim kurulu ile yapılan görüşmelerden sonra içtüzük çıkarabilir. Konsey, finansal muhasebe ve bütçe tasarısının hazırlanmasına ilişkin olan yönetim kurulu faaliyetlerini içeren raporlara binaen yıllık genel kurul toplantısında bilgilendirme yapmaktadır⁶²⁴.

İcra Görevlileri Genel Kurulu (General Assembly of Bailiffs), konseyi (council) meslek kurallarına (Professional Codes) ilişkin olarak bilgilendirir. Ayrıca Kurul, muhasebe raporlarını ve bütçenin oylanmasını onaylar. Kuruluş, masraflarını karşılamak için üyelerinden yıllık aidatlar talep edebilir. Genel kurul, kurulun önerisi üzerine aidatların miktarını belirlemektedir⁶²⁵.

E. İsveç Hukukunda

İsveç icra hukukuna ilişkin düzenlemeler, İcra Kanunu (Utsökningsbalken-Code of Execution) ve İcra Yönetmeliği'nde (Ordinance of Execution) yer almaktadır. İcra teşkilatına ilişkin hükümler ile doğrudan parasal yükümlülükler ve diğer yükümlülüklerin cebri icrasına ilişkin hükümler, İcra Kanunu'nda düzenlenmiştir⁶²⁶.

⁶²⁴ Jongbloed, s. 209.

⁶²⁵ Jongbloed, s. 210.

⁶²⁶ 1877 yılında oluşturulan İsveç İcra Kanunu, hâlâ yürürlükteki İcra Kanunu ile 1982 yılında değişene dek yürürlükte kalmıştır. Bu tarihlerde icra teşkilatına ilişkin çeşitli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. 1965 yılına kadar icra müdürü olarak ifade edebileceğimiz teşkilat görevlisi, aynı zamanda hem polis amiri hem savcı hem de icra görevlisi olarak görev yapmaktaydı. O zamana kadar büyük şehirlerde görevli olan icra müdürleri devlet tarafından; küçük şehirlerdeki ise belediyeler tarafından istihdam edilmekteydi. 1965 yılında bütün kıdemli icra görevlileri, icra, emniyet ve savcılık kurumları arasından birini seçerek artık tek bir kurumda görev yapacak şekilde çalışmaya başlamışlardır.

I. Genel Olarak İsveç İcra Teşkilatı

İsveç icra teşkilatının hukuki niteliği, devlet tüzel kişiliğinin bir parçası olarak kamu kurumu olmasıdır. Fransa, Hollanda ya da İngiltere’de görev yapan özel icra görevlileri ve yetkilileri, İsveç teşkilatında yer almamaktadır⁶²⁷.

İcra teşkilatı, tamamen kamu kurumu özelliği taşımaktadır. İsveç icra teşkilatı (Kronofogdemyndigheten), Ulusal Vergi Kurulu (Riksskatteverket)⁶²⁸ ile birlikte resmi bir cebri icra bölümü olarak adlandırılarak Ulusal Vergi Kurulu’nun yönetimi altında faaliyetlerini sürdürmekte idi⁶²⁹. 2006 yılında icra teşkilatının yeniden

⁶²⁷ Andenas/ Nazzini, s. 94

⁶²⁸ Ulusal Vergi Kurulu, idari amir yetkisini elinde bulunduran ve hükümetin resmi merkezi idare müdürlüğüdür (Governmental, Central Agency Of Administration) (Andersson, Torbjörn/ Fridén, Hugo, “National Reports- Sweden” Enforcement Agency Practice in Europe, BIICL 2005, (s. 229-241), s. 229).

⁶²⁹ Özbek- İlamlı, C. I, s. 267.

yapılandırılmasıyla birlikte icra teşkilatı kendi başına bir ulusal idari organ haline gelmiştir⁶³⁰.

Maliye Bakanlığına bağlı bir birim olarak görev yapan Ulusal Vergi Kurulu, kraliyet müfettişine (Kronoinspektören) özellikle haciz veya kiralanan bir taşınmazın tahliyesi için yetki verebilir. Kraliyet müfettişi, bir kamu görevlisidir⁶³¹.

İsveç İcra Kanunu'na göre (Utsökningsbalken), icra dairesi (Enforcement Authority), bir devlet kurumu olarak, ödeme yapılması ya da diğer mükellefiyetleri içeren mahkeme emirleri ve kararlarının icrasını yerine getirmektedir. İcra memurları kamu görevlisi niteliğindedir⁶³². İcra memurları, mahkemelerin belli bir miktar para borcunun ödenmesi veya diğer yükümlülüklerin yerine getirilmesi hakkında verdikleri kararların ve emirlerin icrasında, borçların yeniden yapılandırılmasında, iflas işlerinde görevli oldukları gibi, mahkeme dışındaki idari makamlar tarafından verilen belli bir miktar para borcunun ödenmesi veya diğer yükümlülüklerin ifasına ilişkin kararların icrasında da görev alırlar⁶³³. Bu kapsamda icra memurları, hukuk, idare ve diğer özel

⁶³⁰ Tarihsel süreç içinde icra teşkilatı yapılanması incelendiğinde 1965'ten 1988'e kadar icra teşkilatı, her birimin başında icra müdürünün bulunduğu; kırsal bölgelerde icra müdürüne yardım eden birkaç icra çalışanından oluşan daireler ve daha büyük şehirlerde birden fazla icra müdürü ile icra memurunun bulunduğu icra dairelerinden oluşan kendi içinde 81 bağımsız birimin tek bir çatı altında birleştiği bir kuruluş olarak görev yapmaktaydı. 1988 yılında, 81 bağımsız birimin yapılanması sebebiyle icra etkinliğinin sağlanamaması sorunu, birim sayısı 24'e düşürülerek her eyalette birer birim yer alacak şekilde çözülmeye çalışılmıştır. Birim sayısındaki değişikliğin beklenen etkiyi göstermemesi üzerine, 1997 yılında teşkilat yapısında bir kez daha değişiklik yapılmış ve birim sayısı bu kez bölge başına hesaplanarak 10'a düşürülmüştür. Son olarak ise 2006 yılında icra teşkilatı yeniden yapılandırılarak bölgesel birimler, tek bir ulusal idari organ şeklinde teşkilatlanmıştır ("İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Projesi- "İsveç İcra ve İflas Usulleri ve Mevzuatına İlişkin Rapor", (**Rapor- İsveç**), 2013, s. 5-6). Ayrıca bkz. https://www.kronofogden.se/.../kronofogden_in_english.pdf, (E.T. 09.11.2019).

⁶³¹ Andenas/ Nazzini, s. 94.

⁶³² Özbek- İlamlı, C. I, s. 267.

⁶³³ Andenas/ Nazzini, s. 94; Hedar, Karin Berglöf, "İsveç İcra Sistemi ve Teşkilat Yapısı", Adalet Bakanlığı ve Avrupa Birliği Tarafından Desteklenen İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Eşleştirme Projesi Kapsamında Uluslararası İcra ve İflas Hukuku Konferansı ve Çalıştayı- Tebliğ ve Raporlar, Ankara 2014, (s. 31-43); Özbek- İlamlı, C. I, s. 267.

ve genel mahkemelerin emir ve kararlarının icrasıyla birlikte, devletin vergi, harç ve para cezalarının tahsilini de yapmaktadır⁶³⁴.

İcra Kanunu'na göre, mahkeme hüküm ve kararları dışındaki icra emirlerinin yazılı kanunlara göre, doğrudan icra edilebilir nitelikte olması gerekir. Mahkeme emirleri, kararları ve idari makamlarca verilen ve özel olarak düzenlenmiş kararlar ile taraflardan birinin belli bir miktarda para borcunun ödenmesi veyahut para borcunun ödenmesinden başka bir edimi ifa etmesi hakkındaki hakem kararları da yine icra edilebilir niteliktedir⁶³⁵.

Elinde icra edilebilir bir belge olan alacaklı, borçlu aleyhine takip başlatmak istediğinde, icra dairesine başvurarak belgenin icrasını sağlayabilir. Başlı başına icra teşkilatını oluşturan icra dairesi ve burada çalışan kamu görevlisi niteliğindeki çalışanlar, mahkemelerden bağımsız bir kamu kurumu çatısı altında devlet alacaklarının cebri icrasında da görevlidir⁶³⁶.

II. İsveç İcra Teşkilatının Yapısı, İcra Teşkilatında Yer Alan Görevliler ve Görevlilerin Görev ve Yetkileri

İsveç icra teşkilatı, bir kamu kurumu olarak, mahkeme kararları başta olmak üzere, idari mercilerce verilen kararların, hakem kararlarının ve diğer icra edilebilir kararların icrasında görevlidir⁶³⁷.

İsveç icra teşkilatı, 84 bürodan oluşan 10 bölgesel daireye ayrılmaktadır. Teşkilatın her bölgesel kısmının başında, bir yönetici icra müdürü ve kurul bulunmaktadır. Genel olarak bölgesel icra daireleri bünyesinde yedi birimi

⁶³⁴ Andersson/ Fridén, s. 229-230; Hedar, s. 33; Kerameus, 9; Özbek- İlamlı, C. I, s. 244.

⁶³⁵ İcra edilebilir nitelikteki kararlara ilişkin hükümler, İsveç İcra Kanunu'nun 4. Bölümünde yer almaktadır (Hedar, s. 33).

⁶³⁶ Andenas/ Nazzini, s. 94; Andersson/ Fridén, s. 229; Hedar, s. 33; Özbek- İlamlı, C. I, s. 267; İsveç- Rapor, s. 13.

⁶³⁷ Bkz. yuk. § 4, E, I.

barındırmaktadır. Bunlar sırasıyla, idari yönetim birimi, seri (ivedi, kısa) yargılama birimi⁶³⁸, tahsil edilemeyen alacakların yeniden yapılandırılması birimi, saha çalışmaları birimi, özel tahsilat ıslah birimi ve iflas denetim birimidir⁶³⁹.

İcra dairesi, yürüttükleri icra takiplerinde, icra tedbirlerine de karar verebilir. Bu tedbirlere karşı mahkemeye başvurulabilmesine rağmen mahkeme, ihtiyati tedbir kararı vermedikçe tedbirler askıya alınamaz, devam eder. Ayrıca devam eden icra takibine karşı mahkemeye başvurmak da mümkündür. Ancak mahkemeye başvuru, icra takibini kendiliğinden durdurmaz. Takibin bu şekilde durması, mahkemenin takdir yetkisine bırakılmıştır⁶⁴⁰. İcra takiplerini yürütürken icra dairesi çalışanları, başta borçlunun vergi kayıtlarının yer aldığı vergi sicili olmak üzere, borçlu aleyhine daha

⁶³⁸ İcra teşkilatında yerel icra daireleri, seri (ivedi, kısa) yargılama usulleri aracılığıyla alacak talepleri hakkında sınırlı olarak karar verebilmektedir. Ancak bu talepler hakkında karar verme yetkisi, esasen genel mahkemelere aittir (**Özbek- İlamlı**, C. I, s. 267; **Andenas/ Nazzini**, s. 94; Council Europe- Synthesis, s. 253; **Gregow, Torkel**, “Sweden”, Methods of Execution of Orders and Judgements in Europe, Chichester 1996, (s. 305-322) s. 306; **Hedar**, s. 31-32; **Hess- Comperative Analysis**, s. 36; **Hesslén, Nicolas**, Droit de l’execution: Rapport suedois, “Seizure and Overindebtedness in the European Union”, Civil Procedure in Europe, Vol. 1, The Hague 1997, (s. 555-594), s. 575). İcra dairesinin seri yargılama usulüne başvurabilmesi için, alacağın kural olarak borçlu tarafından ikrar edilmiş bir para alacağı olması gerekmektedir birlikte alacağın vadesinde ödenmemiş olması, arabuluculuğa elverişli olması, başvurunun yazılı olarak yapılması ve başvuran tarafından imzalanmış olması, alacağın seri yargılama usulüne götürülme gerekçesinin de yerinde olması gerekir. Seri yargılama usulüne, özel hukuk kişileri (gerçek kişiler) ve ticari işletmeler davalı veya davacı konumunda katılabilirler. Kural olarak kayıtsız şartsız para borcu içeren talepler, seri yargılama yoluna götürülebilir, para borçları dışındaki diğer borçlar için istisnai bazı hallerde bu usulün uygulanması mümkündür. Örneğin, kiralaan bir taşınmazın tahliyesine karar verilmesi, taşınmazın elektriklerinin kesilmesi veya etrafının çitlerle çevrilmesine ilişkin bir karar elde etmek için, kiralaan taşınmazın maliki, ödenmeyen kira borçlarının tahsili ile birlikte kiracının taşınmazdan tahliyesi gibi para borcuna ilişkin alacağın yanında para borcu dışındaki bir hakkının yerine getirilmesine ilişkin taleplerini birleştirerek bu yola başvurabilir. Seri yargılama usulünde başvurudan itibaren en geç iki ay içerisinde karar verilebilmektedir. Başvuruların yüzde 80’i bu süre içinde sonuçlanmaktadır. İcra dairesi tarafından yapılan seri yargılama sonucu elde edilen karar, tahsil idaresi (recovery department) tarafından doğrudan icra edilebilir bir karar niteliğindedir. Bununla birlikte icra dairesinin seri yargılama esnasında verdiği her kararı, taraflar üst derece mahkemesine itiraz yoluyla götürülebilmektedir (Information About The Activities of The Swedish Enforcement Authority, <https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-for-foreign-affairs/diplomatic-portal/diplomatic-guide/9.-respect-for-the-local-laws-and-regulations/9.7-swedish-enforcement-authority/>, s. 2-3, (E. T. 14.04.2019)). Aynı yönde bkz. **Hedar**, s. 32; **Özbek-İlamlı**, C. I, s. 267.

⁶³⁹ **Andersson/ Fridén**, s. 231.

⁶⁴⁰ **Andenas/ Nazzini**, s. 94; **Hedar**, s. 32.

önceden yapılmış takiplere ilişkin bilgilerin tutulduğu sicil gibi daha birçok kamu siciline elektronik sistem üzerinden erişebilmektedir⁶⁴¹.

İcra dairesinin hem kamu hukuku hem de özel hukuk alacaklarına ilişkin icra takiplerinde görevli olduğu yukarıda ifade edilmişti. Kamu hukukundan kaynaklanan cebri icra takibine konu olan alacak kalemlerine örnek olarak, vergi borçları, tüketim vergileri, sosyal sigorta prim borçlarıyla birlikte televizyon lisans (tv lisance) ödemesi, trafik park cezaları gösterilebilir⁶⁴². Özel hukukta ise, adli ve idari mahkememelerce verilen nihai kararlar ile icra dairelerince seri yargılama sonucu verilen kararlar birer örnektir. Ayrıca çocuk ve eşe ödenen nafaka desteğine ilişkin yapılan sözleşmeler gibi bazı özel belgelerde icra edilebilir nitelikteki özel belgelere dayanan alacak kalemleri olarak, yine icra takiplerine konu edilebilmektedir⁶⁴³.

İcra teşkilatı, kamu davalarında, davacı veyahut hak sahibi olarak hareket etmektedir. Ancak icra teşkilatının bu konumu gözden geçirilmektedir; kamu davalarında icra teşkilatı yerine vergi teşkilatının devleti temsilen, davacı (hak sahibi) konumunda yer almasının daha uygun olabileceği düşünülmektedir⁶⁴⁴.

İcra teşkilatı, icra işlerinde avukatları⁶⁴⁵, yükseköğretim diplomasına sahip yöneticilerden oluşan kamu görevlilerini ve eğitici personeli istihdam etmektedir⁶⁴⁶. İcra daireleri, bu yapılanma içinde uzman bir avukat olan icra müdürü (Kronofogde)

⁶⁴¹ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 268. İcra dairesinin erişiminin bulunduğu diğer siciller ve kullanılan bilgisayar sistemi hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Hedar**, s. 34-35.

⁶⁴² **Hedar**, s. 33; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 267.

⁶⁴³ **Andersson/ Fridén**, s. 231; **Hedar**, s. 33; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 267.

⁶⁴⁴ **Andenas/ Nazzini**, s. 94.

⁶⁴⁵ Avukatların uygulamaya yönelik tecrübe sahibi olmaları ve icra teşkilatı tarafından verilen, özellikle icra faaliyetlerine ilişkin konuların ağırlıklı olarak anlatıldığı hizmet içi kurslara da katılmış olmaları beklenmektedir (**Andersson/ Fridén**, s. 231).

⁶⁴⁶ **Andersson/ Fridén**, s. 231.

tarafından idare edilmektedir⁶⁴⁷. İcra müdürü olabilmek için hukuk fakültesi mezunu olmak⁶⁴⁸ ve hâkimlik stajını tamamlamak gerekmektedir⁶⁴⁹. İcra memurları (Inspectors) ise, icra müdürünün gözetiminde icra takiplerinde görev yapmaktadır⁶⁵⁰.

Yönetici olarak çalışan personelin eğitimleri, üniversite düzeyinde hukuk eğitimi alınmasına bağlı olmasına rağmen personeller, aynı zamanda hizmet içi eğitim de almaktadır. Hizmet içi eğitimler, icra teşkilatı tarafından sağlanmaktadır. Bu eğitimler, personellerin hem teoriye hem de uygulamaya yönelik olarak daha donanımlı olmasını sağlamaktadır⁶⁵¹.

İdari personel, hizmet içi eğitim de almaktadır. İcra personelinin işe alınması ve eğitilmesinden sorumlu olan görevlilerin, üniversite derecesinde eğitim görmüş olmaları gerekmektedir. İcra personelinin eğitimi ve işe alınmasından sorumlu olan birim, üniversite düzeyinde eğitim görmüş kişilerden oluşmaktadır⁶⁵².

§ 5 İNGİLİZ HUKUK SİSTEMİNDE İCRA TEŞKİLATI

İngiltere ve Galler icra hukukunun temelini, içtihat hukuku ile yazılı Kanunlar oluşturmaktadır⁶⁵³. İcra hukuku alanındaki başlıca kanuni düzenlemeler, 1971 tarihli

⁶⁴⁷ <http://www.kronofogen.se/>, (E.T. 02.02.2019); **Rapor- İsveç**, s. 13; **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 268.

⁶⁴⁸ İsveç'te hukuk fakültelerinden mezun olan öğrencilerin, mezuniyet sonrasında mahkemelerde eğitim almasının önemine ilişkin olarak bkz. **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 268, dn. 175.

⁶⁴⁹ İcra müdürü, icra takiplerini yürütürken gereken tüm kararları, mahkemelerden veya diğer kurumlardan bağımsız olarak verme yetkisine sahiptir. Bu kapsamda Türk icra müdürüne benzer şekilde, İsveç icra müdürünün de örneğin haciz esnasında borçlunun kilitli yerleri ve dolapları açması için bir mahkeme emri veya kararına ihtiyacı bulunmamaktadır (aynı yönde bkz. İİK m. 80). Böylece icra müdürü takibin başarıyla sonuçlanması amacıyla yapacağı her icra işlemi için mahkeme kararı gerekmez, doğrudan icra işlemlerini yapabildiğinden, takip süreci daha hızlı ve daha etkin olarak işlemektedir (**Rapor- İsveç**, s. 13).

⁶⁵⁰ **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 268.

⁶⁵¹ **Andersson/ Fridén**, s. 231.

⁶⁵² **Andersson/ Fridén**, s. 231; **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 268.

⁶⁵³ Tam adı Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı (the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) olan İngiltere olarak ifade ettiğimiz ülkede, birbirinden ciddi farklılıkları haiz ve ayrı mahkeme teşkilatlarından oluşan üç ayrı hukuk sistemi bulunmaktadır. Bu üç sistem, İngiltere ve Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda sistemleridir (**Eruygur, Haluk**, "İngiliz Hukukunda

Gelir ve Maaş Haczi Kanunu (Attachment of Earnings Act) ile 1979 tarihli Haciz Emri Kanunu'dur (The Charging Orders Act). Ayrıca Medeni Usul Hukuku Kuralları (The Civil Procedure Rules- CPR); Yüksek Mahkeme Kuralları (The Rules of Supreme Court- RSC), İlçe Mahkemesi Kuralları (The County Court Rules; CCR) ve bu kurallara ilişkin uygulama Yönetmeliği'nde⁶⁵⁴ (Practice Directions- PD) de icra hukukuna ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır⁶⁵⁵.

19.07.2007 tarihinde yürürlüğe giren Yargı Yerleri, Mahkemeler ve İcra Kanunu (The Tribunals, Courts and Enforcement Act; TCEA) ile İngiliz icra hukukundaki önemli birçok Kanun ve icra hukukuna ilişkin kavram yeniden düzenlenmiştir⁶⁵⁶. İngiliz icra hukukunu yeniden şekillendiren TCEA'nın kabulüyle, asliye mahkeme

Malların Haczi", Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, (s. 401-433), (**Eruygur-** Haciz), s. 401). Çalışmada incelenen hukuk sistemi ise, İngiliz hukuku denildiğinde genel olarak bilinen ve anlaşılan İngiltere ve Galler hukukudur. Ayrıca çalışmada kullanılan İngiltere ibaresi ile yine İngiltere ve Galler hukuk sistemi kastedilmekte, İskoçya ve Kuzey İrlanda icra teşkilatlarının, İngiliz icra teşkilatından farklılık arz eden özellikleri de ayrıca belirtilecektir.

⁶⁵⁴ Yüksek Mahkeme tarafından hazırlanarak CPR'nin nasıl uygulanması gerektiğini açıklayan talimatnameyi ifade etmektedir. Bu talimatlar, ancak House of Lord's'un yasama bölümü başkanlığını yapan Lord Chancellor tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girebilmektedir (**Gündüz, Okan**, Anglo- Amerikan Hukuku Işığında Medeni Yargılama Hukukunda Dava Yönetimi, Ankara 2009, s. 101). Lord Chancellor'un hiyerarşik olarak en üst dereceli hâkim olarak politik ve idari görevlere sahip olduğuna ilişkin olarak bkz. **Oğuz, Arzu**, Karşılaştırmalı Hukuk, Ankara 2003 s. 276. Bu konuda, Lord Chancellor'un adli ve idari yetkilerle donatılmış bir memur olduğu görüşü için ise ayrıca bkz. **Gündüz**, s. 101, dn. 2.

⁶⁵⁵ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 264; **Andenas/ Nazzini**, s. 60; **Andenas, Mads**, "National Reports- England and Wales", Enforcement Agency Practice in Europe (Ed. Andenas/ Hess/ Oberhammer), BIICL, Great Britain 2005, (s. 131-153), s. 132; **Baur/ Stürner/ Bruns**, s. 734-736, kn. 59.34- 59.39.

⁶⁵⁶ İlk olarak bu Kanunla, Malların Haczi Sistemi (System of Seizure of Goods) yerine Malların Kontrol Altına Alınması'na (Taking Control of Goods) ilişkin düzenlemelere (TCEA Sections 62-70) sonrasında, borçlunun malvarlığı hakkında yeni bilgi edinme yöntemlerine ilişkin düzenlemelere (TCEA Sections 95-105) yer verilmiştir. Son olarak ise, borçlarını vadeli olarak ödemek isteyen borçlular için bir tedbirler paketi ve borca batık ancak bu durumdan kurtuluş yolu bulamayan borçlular için yeni bir kişisel iflas usulü benimsenmiştir. Ayrıca yine bu Kanunla "Writs of Fieri Facias, fi.fa."olarak bilinen asliye mahkemesi icra emirleri, "Writs of Control" olarak ve "Warrants of Execution" olarak bilinen ilçe mahkemesi icra emirleri ise "Warrants of Control" olarak yeniden isimlendirilmiştir (RSC O. 46, 47; CCR O. 26) (**Özbek-** İlamlı, C. I, s. 267; **Andrews, Neil**, The Modern Civil Procedures: Judicial and Alternative Forms of Dispute Resolution in England, Tübingen 2008, (**Andrews-** Procedures), s. 161; **Andrews-** Judgments in England, s. 14-15).

şerifleri ve ilçe mahkemesi icra memurları (Bailiffs), icra daireleri (Enforcement Agents) olarak yeniden adlandırılmıştır⁶⁵⁷.

2014 yılında ise, devlet tarafından, kanuna ve hukuka aykırı davranan icra personelinin iyileştirilmesine ilişkin yeni düzenlemeler getirilmiştir⁶⁵⁸. Devlet tarafından getirilen bu düzenlemeler, TCAE'nın 3. Kısımına ve 12. Numaralı sütuna eklenmiştir⁶⁵⁹. Bundan başka, icra personeline ilişkin olarak Malların Kontrol Altına Alınması Düzenlemesi'nde⁶⁶⁰ (Taking Control of Goods Regulations 2013), icra memurunun malların kontrol altına alınmasında izlemesi gereken prosedür hakkında; Malların Kontrol Altına Alınması'nda Harçlara İlişkin Düzenlemeler'de⁶⁶¹ (Taking Control of Goods –Fees- Regulations 2014) yüksek mahkemeye başvuru harçlarına ilişkin yeni hükümlere yer verilmiştir.

İcra Personelinin Sertifikalandırılmasına İlişkin Düzenlemeler'de (Certification of Enforcement Agents Regulations 2014) kişinin, icra personeli olarak görev

⁶⁵⁷ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 264; **Andrews-** Procedures, s. 162.

⁶⁵⁸ [https://consultjustice.gov.uk/digital-communications/transforming-bailiff-action-Transforming-bailiff-action-How-we-will-provide-more-protection-against-aggressive-bailiffs-and-encourage-more-flexibility-in-bailiff-collections-the-Government-Response-Response-to-Consultation-CP\(R\)12/2013-25.01.2013-\(E.T.29.03.2018\).](https://consultjustice.gov.uk/digital-communications/transforming-bailiff-action-Transforming-bailiff-action-How-we-will-provide-more-protection-against-aggressive-bailiffs-and-encourage-more-flexibility-in-bailiff-collections-the-Government-Response-Response-to-Consultation-CP(R)12/2013-25.01.2013-(E.T.29.03.2018).)

⁶⁵⁹ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2007/15/section/63>, (E.T. 28.03.2018). **Conway, Lorraine/Dent, Jack**, House of Commons Library, Bailiffs, Number: 04103, Briefing Paper 2017, s. 5; **Conway, Lorraine**, Enforcement Officers (formerly known as Bailiffs) House of Commons Library, Number: CBP04103, Briefing Paper 2019, (Lorraine- Enforcement), s. 3.

⁶⁶⁰ “Taking Control of Goods” kavramı, terminolojik olarak “Levying” kavramının yerini almış ve icra prosedürü, önceki sisteme nazaran sadeleştirilmeye çalışılmıştır. Yeni düzenlemelere göre, alacaklının alacağını elde edebilmesi için iki ayrı basamaktan oluşan ihtiyati ve kesin haciz tedbirlerinden başka, yeni kontrol altına alma usulleri de geliştirilmiştir. Değişikliklere ve yeni usule ilişkin olarak ayrıntılı bilgi için bkz. (**Kruse, John**, Notes on the Theory and Practice of Taking Control of Goods, A Guide to the Reformed Law, England 2019, (**Kruse-** Theory and Practice), s. 11); **Conway/ Dent**, s. 5.

⁶⁶¹ İngiliz içtihat hukukunda ve diğer mevzuatta bulunan asliye mahkemesine başvurulmasında alınan çoklu harç ve ücret ödeme düzenlemeleri kaldırılarak, icra takiplerinde mahkemeye ödenecek harç ve ücretlerde değişiklik yapılmıştır. Yeni sistem, aşamalı olarak ücret ödenmesini esas almasının yanında icra memuruna verdiği hizmet karşılığında takibin her basamağında memura ücret ödenmesine dayanmaktadır (**Conway/ Dent**, s. 5).

yapabilmesi için alması gereken sertifikadan önce, sahip olması gereken niteliklere ilişkin hükümler bulunmaktadır⁶⁶².

06.04.2014 tarihinde gerek kamu personeli olarak görev yapan gerekse de serbest meslek mensubu olarak bağımsız çalışan özel icra memurları olsun bütün icra memurlarının icra faaliyetini yürütürken uyması gereken kuralların yer aldığı, İcra Teşkilatı Ulusal Standartları (the National Standards for Enforcement Agencies- NSEA) olarak ifade edebileceğimiz ulusal standartlar getirilmiştir. Ulusal Standartlar ilk olarak 2003 yılında Lordlar Kamarası (Lord Chancellor's Department) tarafından İngiliz icra hukuku düzenlemelerinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (European Convention on Human Rights- ECHR) ile uyumlaştırılmasını sağlamak amacıyla kanuni düzenlemelere ek olarak bu kurallara da yer verilmesi öngörülmekte idi⁶⁶³. Söz konusu kurallar, kanunen bir bağlayıcılığı haiz olmamakla birlikte, icra takiplerini yürütürken gerek kamu görevlisi gerekse de özel sektör icra memurları, icra memurlarının işvereni statüsündeki kuruluşlar ve bu icra servisleri ve memurları aracılığıyla takip prosedürünü başlatmak isteyen alacaklılar için öngörülmüş ve hükümet tarafından hazırlanan asgari etik kuralları niteliğindeki düzenlemeleri içermektedir⁶⁶⁴.

⁶⁶² <http://www.legislation.gov.uk/ukxi/2014/421/contents/made>, (E.T. 28.03.2018).

⁶⁶³ **Kruse, John**, Bailiff Best Practice- A Guide to the National Standard for Enforcement Agents, PP Publishing 2011, (**Kruse- Best Practice**), s. 4; **Kruse, John**, Bailiffs- the Law and Your Rights, (**Kruse- Bailiff**), PP Publishing 2011, s. 37, s. 161; **Conway/ Dent**, s. 6. Bu düzenlemelere ilişkin olarak bkz. [https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/ attachme ntdata/file/353396/taking-control-of-goods-national-standards.pdf](https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachme ntdata/file/353396/taking-control-of-goods-national-standards.pdf), (E.T. 29.03.2018). Ayrıca bkz. **Kruse- Bailiff**, s. 14-15.

⁶⁶⁴ Ülkemizde de özellikle son zamanlarda uygulanabilirliğinin de artmasıyla birlikte büyük önemi haiz olan arabuluculuk faaliyetlerinde de Arabuluculuk Kanunu ve Yönetmeliği'nin yanında, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan ve Arabuluculuk Kurulu tarafından gözden geçirilerek kabul edilen Arabuluculuk Etik Kuralları uygulanmaktadır. Türk Arabuluculuk Etik Kurallarının, arabuluculara mesleklerinin icrasında rehberlik etmek ve yol göstermek, arabuluculuğa başvuran tarafları bilgilendirmek ve onların korunmasını sağlamak ve barışçıl bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak arabuluculuğa toplum tarafından duyulan kamu güvenini arttırmak olan üç temel amacı göz önünde bulundurulduğunda İngiliz Ulusal Standartlarının ülkemizdeki bu "Arabuluculuk Etik Kuralları"na

A. Genel Olarak İngiliz İcra Teşkilatı

İcra takiplerinde görevli personel, İngiliz mahkeme sistemine bakılarak tespit edilebilir. Zira her mahkeme, takip prosedüründe kendi bünyesinde çalışan görevlileri yetkilendirmektedir⁶⁶⁵. Ayrıca serbest meslek mensubu olan sertifikalı icra memurları da takip prosedüründe görevlendirilmektedir. İngiltere’de icra takibi, incelenen diğer ülkelerde olduğu gibi alacaklının takip talebiyle başlamaktadır. Daha sonra, takip prosedürüne mahkemenin müdahalesi gerçekleşir⁶⁶⁶. İcra takipleri, farklı yetkileri haiz iki mahkeme⁶⁶⁷ olan asliye mahkemesi (High Court)⁶⁶⁸ ile ilçe mahkemesi (yerel mahkeme- County Court), kamu görevlisi olarak çalışan ve serbest meslek mensubu özel icra memurlarından oluşan icra teşkilatı tarafından yürütülmektedir⁶⁶⁹.

benzer nitelikte düzenlemeler olduğunu söylemek mümkündür. Karş. için bkz. www.adb.Adalet.gov.tr/Sayfalar/Teskilat/mevzuat/etik_kurallar.html; https://assets.Publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/353396/taking-control-of-goods-national-standards.pdf, (E.T. 24. 01.2020).

⁶⁶⁵ **Grothaus, Achim**, Die Englische Zwangsvollstreckung und der Schutz der Familie, Berlin 1999, s. 37; **Eruygur- Haciz**, s. 403; **Özbek- İlamlı, C. I.**, s. 262.

⁶⁶⁶ Türk icra hukukunda alacaklının, özel hukuktan doğan bir miktar para veya teminat alacağı için daha önceden mahkemede dava açarak elinde bir ilâm (hüküm) olmadan alacağını elde etmek için doğrudan başvurulabildiği ilâmsız icra takibi, İngiliz icra hukukunda bulunmamaktadır (**Morse, Melissa**, “Enforcement Methods Available in England and Wales”, the Execution of Court Decisions in Civil Cases, Council of Europe Publishing, 15-17 October, Strasbourg 1997, (s. 85-95), s. 85; **Umar- Tarihi Gelişim**, s. 130; **Eruygur- Haciz**, s. 417; **Üstündağ- İcra**, s. 9; **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 56-57; **Berkin- Rehber, C. I.**, s. 7; **Yılmaz- İİK**, s. 316, 123; **Arsalan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyaz/ Hanağası- İcra**, s. 43; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes- İcra**, s. 87 vd.; **Karşı- İcra**, s. 135 vd.; **Muşul- İcra, C. I.**, s. 257).

⁶⁶⁷ **Eruygur- Haciz**, s. 403-404. İngiltere’de Medeni Usul Hukuku alanında 1999 yılında yapılan reformlarla, birçok dava türüne ait her iki mahkeme sisteminin yargılama hukukuna ilişkin kuralları yeknesaklaştırılmasına rağmen bu reformlar, icra takiplerini kapsayacak şekilde düzenlenmemiştir (**Özbek- İlamlı, C. I.**, s. 262, dn. 147; **Eruygur- Haciz**, s. 431; **Kruse- the Law of Seizure of Goods**, s. 6).

⁶⁶⁸ Asliye mahkemesi, aile hukukuna ilişkin davaların görüldüğü aile hukuku bölümü (family division); tereke yönetimi, iflasa tabi malların yönetimi, ipotek ve ticari şirketler hakkındaki davaların görüldüğü ticaret hukuku (chancery division) bölümü ve sözleşme hukuku ile haksız fiilden doğan uyuşmazlıklar hakkındaki davalara bakılan Queen’s Bench bölümü olmak üzere, üç bölüme ayrılmaktadır (**Oğuz**, s. 273). Ayrıca asliye mahkemesi bu davalara ek olarak, hem ceza hem de özel hukuka ilişkin olarak diğer mahkemelerin verdikleri kararların temyizden incelemesinde görevlidir (**Eruygur- Haciz**, s. 403, dn. 8).

⁶⁶⁹ İcra memurlarının esas görevli olduğu icra prosedürü, “Titre Executoires”dir. Taşınır malların haczi, medeni usul hukukunda “Execution” terimiyle ifade edilmektedir. Diğer icra edilebilir

B. İngiliz İcra Teşkilatının Yapısı, Teşkilatta Yer Alan Görevliler, Görevlilerin Görev ve Yetkileri

Asliye mahkemesi (High Court) ilâmlarının icrasında, baş şerif (High Sheriffs), şerif yardımcısı (Under Sheriffs) ve şerif memuru (Sheriffs's Officer) görevlendirilmiştir⁶⁷⁰. İlçe mahkemelerinde ise takipler, mahkemenin istihdam ettiği ve kamu görevlisi olan icra memurları (Bailiffs) tarafından yürütülmektedir⁶⁷¹. Örneğin sulh ceza mahkemeleri, kendi icra görevlilerini ya da mahkeme personelinin farklı kişileri, özel icra memurlarını, kamuya ait alacak ve cezaların tahsilinde - belediyeye ait vergi borçları ve para cezalarının tahsiline ilişkin takiplerde görevlendirir. Mahkemelerin dışında, vergi tahsil daireleri ve yerel belediye yetkilileri de hem kendi bünyelerindeki icra işlerinde görevli olarak çalışan personellerini hem de bu personeller dışında güvendikleri özel icra memurlarını cebri icra işleri için istihdam edebilmektedir⁶⁷².

I. Asliye Mahkemesi Şerif ve Memurları (High Court Sheriffs and Officers)

Asliye mahkemesi bünyesinde icra işlerinde görevli personele ilişkin kanuni düzenlemeler, 1887 Tarihli Şerif Kanunu'nda (the Sheriffs Act) yer almakta idi⁶⁷³. Bu Kanun hükümleri, 2003 yılında yürürlüğe giren (The Courts Act) Mahkemeler Kanunu ile büyük ölçüde yenilenmiştir⁶⁷⁴. Asliye mahkemesi bünyesindeki icra teşkilatı, baş şerif, şerif yardımcıları ve icra memurlarından oluşmaktadır.

belgelere ilişkin icra prosedürü için ise "Distress" ifadesi kullanılmaktadır (Özbek- İlamli, C. I, s. 263; Kennett, s. 83). Benzer açıklamalar için bkz. Kruse- Bailiff, s. 12 vd.

⁶⁷⁰ Grothaus, s. 37; Andenas/ Nazzini, s. 62; Özbek- İlamli, C. I, s. 263-264.

⁶⁷¹ Eruygur- Haciz, s. 403-404; Kennett, s. 84.

⁶⁷² Andenas/ Nazzini, s. 62; Andenas, s. 133.

⁶⁷³ <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/50-51/55>, (E.T. 22.03.2018); Andenas/ Nazzini, s. 62-63; Bailiff Pocket Book, (El Kitabı), s. 4.

⁶⁷⁴ Andenas, s. 133.

1. Baş Şerif (High Sheriff)

Baş şeriflik kurumu, bin yıldan fazladır kesintisiz olarak varlığını sürdüren en eski kraliyet memuriyetini ifade etmektedir. Kraliyetin asıl yetki sahibi memuru olan baş şerif, her eyalete bir yıldan fazla süreli olmamak üzere atanmaktadır. Fiiliyatta baş şerif, icra takiplerinin yürütülmesinde görev almaz ve bu işlerden herhangi bir gelir ya da kazanç sağlamaz. Kendisi daha çok sembolik olarak varlığını sürdürmektedir⁶⁷⁵.

2. Şerif Yardımcısı (Under Sheriff)

Baş şerifin, en fazla bir yıl süreyle görev yapabildiği ve icra hukuku boyutuyla daha çok sembolik bir önemi haiz olduğundan⁶⁷⁶ mahkeme tarafından icra edilmesi için verilen emirlere ilişkin icra prosedürünün yürütülmesinde görevli olarak, şerifin adı yer alsaydı da şerif, uygulamada görev yapmamaktadır. İcra işlemleri, şerif yardımcısı tarafından yerine getirilmektedir. Bu nedenle, uygulamada takip işlerini yürütecek bir şerif yardımcısı atanması gerekmektedir. Şerif yardımcısı olarak ise, genellikle “Solicitor” adı verilen ve icra hukuku alanında tecrübeli bağımsız avukatlar veya hukuk firmalarındaki diğer solicitorlarla birlikte çalışan avukatlar sıklıkla görevlendirilmektedir. Solicitorlar, hukuki ya da ticari konulara ilişkin olarak müvekkillerine hukuki danışmanlık yaparlar. Ayrıca müvekkillerinin taşınmazlarıyla ilgili işlemlerinin, sözleşmelerinin ve vasiyetnamelerinin hazırlanması, terekelerinin yönetilmesi işleri de yine solicitorlar tarafından yerine getirilir⁶⁷⁷.

Asliye mahkemesi ilâmlarının icrası, bu şerif memurları (Sheriff’s Officers) ve şerif yardımcısının emrinde çalışan icra memurlarınca yerine getirilir⁶⁷⁸. Buna göre, dava konusu olan şeyin değeri 15.000 Euronun üzerinde ve uyuşmazlık asliye

⁶⁷⁵ Onun asıl görevi geleneksel ve sembolik olmakla birlikte asliye mahkemesi hâkimlerinin günlük işleriyle ilgilenmeyi de kapsar (**Andenas/ Nazzini**, s. 62; **Andenas**, s. 133, dn. 6). **Kennett**, s. 81; s. 84, dn. 122; **Grothaus**, s. 37.

⁶⁷⁶ Bkz. yuk. § 4, B, II, 3, a.

⁶⁷⁷ **Grothaus**, s. 38; **Oğuz**, s. 278.

⁶⁷⁸ **Andenas/ Nazzini**, s. 62; **Grothaus**, s. 38; **Özbek- İlamlı**, C. I, s. 263; **Kennett**, s. 83; **Eruygur-Haciz**, s. 410.

mahkemesinde görülmesi gereken uyuşmazlıklardan biri ise asliye mahkemesi görevlidir⁶⁷⁹. Bununla birlikte, uyuşmazlık asliye mahkemesinde görülebilecek nitelikte olmasına rağmen icra takip prosedürünün işletilmesi amacıyla dosya, yerel (ilçe) mahkemeye (County Court) de gönderilebilmektedir⁶⁸⁰.

Şerif yardımcıları, baş şerifin günlük işlerinin de yerine getirilmesinden sorumlu olmalarına rağmen, mahkeme teşkilatının bir parçasını teşkil etmezler; onlar, baroya (Law Society) kayıtlı olarak görev yapmaktadır⁶⁸¹. Şerif yardımcıları ve memurlarının tamamı kendilerine ait bürolara sahiptir⁶⁸². Sonuç olarak, asliye mahkemesinde görülen davalar sonucu elde edilen ilâm üzerine yapılacak icra takipleri, başından sonuna kadar, alanında uzmanlaşmış hukuk firmaları ve bu firmalarda çalışan avukat ve diğer görevliler marifetiyle yürütülmektedir⁶⁸³.

3. Asliye Mahkemesi Memurları (High Courts Officers)

Asliye mahkemesi memurları, bu teşkilat içerisinde taşınır ve taşınmaz malların satılması için gerekli el koyma ve haciz işlemleri başta olmak üzere, diğer icra işlemlerini de⁶⁸⁴ yerine getirmektedir. Asliye mahkemesi memurlarına, alacaklı yerine

⁶⁷⁹ **Eruygur-** Haciz, s. 404-405; **Grothaus**, s. 39.

⁶⁸⁰ **Kennett**, s. 83; **Grothaus**, s. 39-42.

⁶⁸¹ **Andneas/ Nazzini**, s. 62. Solicitor, başka bir ifadeyle şerif yardımcılarının en yüksek mesleki organizasyonu Law Society'dir. Buraya üye olmak zorunlu olmasa da şerif yardımcılarının yaklaşık %80'i bu kuruluşa üyedir. Lord Chancellor ve diğer yüksek hâkimlerin onayına binaen solicitorların eğitimini ve mesleğe alınmalarını bu kuruluş yürütmektedir (**Oğuz**, s. 278). Ayrıca bkz. <https://www.lawsociety.org.uk/about-us/>, (E.T. 20.02.2019).

⁶⁸² **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 263-264; **Kennett**, s. 84; **Andenas**, s. 133-134; **Andenas/ Nazzini**, s. 62; **Andrews-** National Report, s. 535; **Budak, Ali Cem**, Making Foreign People Pay, Darmounth 1995, (**Budak-** Making Foreign People), s. 46; **Eruygur-** Haciz, s. 405-406, 410; **Kruse-** the Law of Seizure of Goods, s. 6; **Kruse-** Bailiff, s. 12, s. 35.

⁶⁸³ **Kerameus**, s. 11; **Kennett**, s. 84; **Özbek-** İlamlı C. I, s. 262-263; **Eruygur-** Haciz, s. 410; **Kruse-** Bailiff, s. 12.

⁶⁸⁴ **Özbek-** İlamlı C. I, s. 264; **Andrews-** National Report, s. 535-536; **Eruygur-** Haciz, s. 402, 416; **Kaye, Peter/ Bruce**, Morgan, "England and Walles", Methods of Execution of Orders and Judgements in Europe, Chichester 1996, (s. 51-72), s. 52; **Kruse-** Bailiff, s. 13, 140; **Martin**, s. 220-221.

borcun tahsilini yapma yetkisini sağlayan belgeye, “Warrant” veya “Warrant of control” denilmektedir⁶⁸⁵.

II. İcra Memurları (Bailiffs)

İcra memurları kendi içerisinde görevli oldukları mahkemeye göre adlandırılmaktadır. Buna göre, icra memurları kendi içerisinde, yerel (ilçe) mahkeme icra memurları, asliye mahkemesi icra memurları, sertifikalı icra memurları ve sulh ceza mahkemeleri icra memurları olarak ayrılmaktadır⁶⁸⁶.

1. Yerel (İlçe) Mahkeme İcra Memurları (County Court Bailiffs; County Court Enforcement Officers)

Yerel (İlçe) mahkeme icra memurları, merkezlerinin bulunduğu yerdeki yerel mahkeme⁶⁸⁷ tarafından istihdam edilmektedir⁶⁸⁸. Yerel (İlçe) mahkeme icra memurları, başta atanma ve denetim de dâhil olmak üzere, Devlet Memurları

⁶⁸⁵ **Conway/ Dent**, s. 4. 2014 yılında yapılan Kanun değişikliğinden önce ise, asliye mahkemesi kararında belirtilen borç miktarı ve masraflarının alınması için şerife hitaben çıkarılan ve borçluya ait mallardan borca yeter kadarının haczini ve satışını yapma yetkisi veren icra emri, writ of fieri facias (writ of fi.fa) olarak düzenlenmişti (**Eruygur-** Haciz, s. 405).

⁶⁸⁶ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 264; **Kerameus**, s. 11; **Grothaus**, s. 40. [İngiliz hukukunda icra memurları, yalnızca medeni yargı faaliyetinin yürütülmesinde mahkemeye yardımcı olan organlardan biri değildir. İcra memurları, ceza mahkemeleri tarafından verilen emirlerin icrasında da görevlidir ve bu görevleri çeşitli Kanunlarla güvence altına alınmıştır. Bkz. Adalet Erişim Kanunu (Access to Justice Act 1999- Section 92); Ceza Mahkemeleri Kanunu (the Magistrates Courts (Civillian Enforcement Officers) Rules 1990); Yerel (İlçe) Mahkeme Kanunu (the County Court Act 2003) **Conway-**Enforcement Officers, s. 6; **Grothaus**, s. 39-40].

⁶⁸⁷ 1846 yılında bir Kanun ile kurulan ve alt derece hukuk mahkemesi olan yerel (İlçe) mahkemeler, miktar veya değeri belirli meblağın altında kalan özel hukuk ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklarda uyuşmazlığın usulüne uygun olarak hızlı bir şekilde çözülmesinde görevlidir (**Oğuz**, s. 272; **Gündüz**, s. 104).

⁶⁸⁸ **Conway-** Enforcement Officers, s. 6; **Conway, Lorraine**: “The Current Regulation of Bailiffs”- House of Commons Standard Note- SN/HA/4103, 2013, (**Conway-** Bailiff Standart Note), s. 6; **Bailiff Pocketbook**, s. 3; Ülke çapında yaklaşık olarak 240 adet yerel (İlçe) mahkeme, mülkiyetin yeniden kazanılmasına ilişkin icra emirlerinin yerine getirilmesiyle ve ifa edilmeyen borçlara ilişkin davalarda yetkilidir. Yerel (İlçe) mahkeme icra memurları bu emirlerinin icrasında da görevlendirilir (**Bailiff Pocketbook**, s. 4). İcra memurları, Mahkemeler ve Yargı Yerleri Hizmetleri (HM Court and Tribunals Service) kurumu tarafından istihdam edilmektedir, (<https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunals-service>, (E.T. 02.04.2018)).

Kanunu'na tabi olan birer kamu görevlisidir⁶⁸⁹. İcra memurları, yerel (İlçe) mahkeme ve diğer mahkemeler tarafından yerel (İlçe) mahkemeye gönderilen emirlerin, kararların icrasında görevlidirler⁶⁹⁰.

İngiltere ve Galler'de yaklaşık olarak 650 adet yerel (İlçe) mahkeme icra memuru bulunmaktadır. Her yerel (İlçe) mahkemede, yazı işleri müdürünün (Chief Clerk) emri altında çalışan icra memurları mevcuttur⁶⁹¹. Alacaklı, miktar veya değeri 600 ile 5000 Pound'a kadar olan takip taleplerini, yerel (İlçe) ya da asliye mahkemesine başvurarak takibin bu mahkemelerde görevli olan icra memurları eliyle yapılmasını seçme hakkına sahiptir. Yerel (İlçe) mahkeme icra memurlarınca sıklıkla, ödenmeyen bireysel kredi ve kredi kartı borçlarından oluşan tüketici kredi borçlarına ilişkin icra takipleri yürütülür. Ancak miktar veya değeri 600 Pound'un altında olan takip taleplerinde, borcun tüketici kredilerinden doğmuş olup olmadığına bakılmaksızın mutlak surette yerel (İlçe) mahkemeye başvurulması ve yerel (İlçe) mahkeme icra memurlarınca bu takiplerin yapılması gerekir. Buna bağlı olarak yerel (İlçe) mahkeme icra memurlarının değeri 600 Pound'un altındaki icra takiplerinin yürütülmesinde tekel hakkı haiz olduğunu söylemek mümkündür⁶⁹². Ayrıca tüketici kredilerinden doğmayan ancak miktar ve değeri 5000 Pound'a kadar olan icra

⁶⁸⁹ **Özbek-** İlamlı, C.I, s. 264; **Andenas**, s. 134; **Conway-** Bailiff Standart Note, s. 6; **Andenas/Nazzini**, s. 62. İngiliz sisteminde yerel (İlçe) mahkeme icra memurlarından başka farklı türde icra çalışanları da mevcuttur. İcra takiplerinde görevlendirilen bu çalışanlardan yalnızca yerel (İlçe) mahkemelerde görevli olan icra memurları kamu personeli statüsündedir. Diğer icra çalışanları ise, özel sektör çalışanları olarak, alacak takibi yapmak isteyen ilgililere ticari usullere göre hizmet vermektedir. Bu icra çalışanları yaptığı icra takip işlemleri karşılığında ücretini ya alacaklıdan ya da alışlageldiği üzere borçludan tahsil etmektedir (**Kruse-** Bailiff, s. 12 vd.; **Eruygur-** Haciz, s. 412).

⁶⁹⁰ Yerel (ilçe) mahkemesi kararında belirtilen borç miktarı ve masraflarının alınması için icra memuruna hitaben çıkarılan ve borçluya ait mallardan borca yeter kadarcının haczini ve satışını yapma yetkisi veren icra emri, "warrant of execution" olarak ifade edilmektedir (**Eruygur-** Haciz, s. 405). **Conway-** Bailiff Standart Note, s. 3; Bailiff Pocketbook, (El Kitabı), s. 3.

⁶⁹¹ **Kennett**, s. 84; **Andenas/Nazzini**, s. 62; **Budak-** Making Foreign People, s. 47; **Eruygur-** Haciz, s. 412; **Kruse-** the Law of Seizure of Goods, s. 81.

⁶⁹² **Andenas**, 134; **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 264.

takiplerinde de yine yerel (İlçe) mahkeme icra memurları görevlidir⁶⁹³. Bununla birlikte, yerel (İlçe) mahkemelerden icra takibinin yapılması amacıyla dava dosyasının gönderilmesi de mümkündür⁶⁹⁴. Yerel (İlçe) mahkeme icra memurlarının hukuka aykırı işlemlerine karşı, görevli olduğu mahkemeye başvurulur⁶⁹⁵. Borçlu, icra memurunun yaptığı işlemin hukuka aykırı olduğuna ilişkin iddialarını şikâyet yoluyla ileri sürer⁶⁹⁶. Şikâyetin nasıl yapılacağı borçlu tarafından kolayca anlaşılabilir olmalı ve şikâyetle bulunmayı zorlaştıracı şartlar öngörülmemelidir⁶⁹⁷.

İcra memurunun işlemine karşı bir şikâyet yapıldıktan sonra, 10 iş günü içinde durum, borçluya bildirilmelidir. Bu bildirim, şikâyetin mahkemeye işleme alındığını ve mahkemenin şikâyet üzerine nasıl bir inceleme yapacağını gösteren açıklama da eklenerek açıklanan bu prosedüre ilişkin zaman dilimi de gösterilerek borçlu bilgilendirilmelidir⁶⁹⁸.

Şikâyet yoluna sertifikalı icra memuru, özel bir şirket için çalışan özel bir icra memuru, yerel (İlçe) ya da asliye mahkemesinde görevli bir icra memurunun işlemlerine karşı gidilebilir. İcra memurlarının çoğunluğu, devlete veyahut belediyeye

⁶⁹³ **Thorne, Marini/ Lane, Joe**, “a Law unto Themselves How Bailiffs are Breaking the Rules”, Citizens Advice, <https://www.citizensadvice.org.uk/debt-and-money/action-your-creditor-can-take/bailiffs/>, s. 4, (E.T. 02.11.2017).

⁶⁹⁴ **Grothaus**, s. 42; **Özbek- İlamlı, C. I.**, s. 263-264; **Kennett**, s. 83-84.

⁶⁹⁵ **Conway- Bailiff Standart Note**, s. 3; **Thorne/ Lane**, s. 5; **McDonagh, Ed/ Derricourt, Rosie/ Baker, Thelma**, “the Rules of Enforcement Making a Complaint About the Behaviour of Bailiffs in a Self-Regulated System”, Citizens Advice, www.citizensadvice.org.uk, s. 2 vd., (E.T. 02.11.2017).

⁶⁹⁶ **Conway/ Dent**, s. 10. **McDonagh/ Derricourt/ Baker**, s. 6. Örneğin, icra memuru, borçluyu korkuttuysa, taciz ettiyse, evine zorla girmeye çalıştıysa, fazladan bir ödeme veyahut yanlış bir ödeme yapmaya zorladıysa, başka birine ait bir mala el koyarsa, bu hallerde şikâyet yoluna başvurulur. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.gov.uk/your-rights-bailiffs/how-to-complain-about-a-bailiff>, (E.T. 02.11.2017).

⁶⁹⁷ Code of Conduct and Good Practice Guide, <https://www.cdergroup.co.uk/wp-content/uploads/CIVEA-Code-of-Conduct.pdf>, s. 8, (E.T. 21.02.2018).

⁶⁹⁸ Code of Conduct and Good Practice Guide, <https://www.cdergroup.co.uk/wp-content/uploads/CIVEA-Code-of-Conduct.pdf>, s. 8, (E.T. 21.02.2018).

ait alacakları tahsil etse de özel bir şirkette çalışmaktadır. Mahkeme dışında özel şirketler tarafından istihdam edilen icra memurları için şikâyet, ilk olarak memurları çalıştıran işveren şirkete yapılır⁶⁹⁹. Ayrıca icra memuru, bir meslek odası üyesi ise, alacaklı tarafından mensubu olduğu odaya da şikâyet edilebilmektedir⁷⁰⁰.

Şikâyet konu işlem, bir yerel (İlçe) mahkeme icra memuru tarafından yapılmış ise, şikâyet başvurusunda bulunmak isteyen ilgili, yerel (İlçe) mahkemenin ilgili mahkeme müdürüne (court manager) kimlik bilgisi, adresi, dosya numarası, icraya konan belge numarası ve yapılan işleme ait numarayı da ekleyerek başvurmalıdır. Mahkeme müdürü, icra memurunun şikâyet konu olan hukuka aykırı davranışı veya işlemine ilişkin araştırma yaparak şikâyetle bulunanı nasıl bir usul izleneceği noktasında bilgilendirecektir⁷⁰¹.

2. Asliye Mahkemesi İcra Memurları (High Court Enforcement Officers)

Asliye mahkemesi icra emirlerine (writs of control) ilişkin takiplerde asliye mahkemesi icra memurları (HCEOs) görevlidir⁷⁰². İcra memurları, sadece asliye mahkemesinin emirlerini değil, aynı zamanda alacaklının asliye mahkemesine icra edilmesi için getirdiği yerel (İlçe) mahkeme emirlerine ve kararlarına ilişkin icra takip

⁶⁹⁹ Conway/ Dent, s. 10.

⁷⁰⁰ Asliye mahkemesi icra memurlarının üye olduğu “High Court Enforcement Officers Association” ve diğer mahkemelerde çalışanların üye olduğu, “Civil Enforcement Association” olmak üzere icra memurlarının üye olabileceği ülke çapında faaliyet gösteren iki adet meslek birliği vardır. Odaların şikâyet üzerine yaptıkları işlemlere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.civea.co.uk/complaints> (şikâyet ilk olarak icra memurunun çalıştığı şirkete yöneltilecek ve 28 gün içinde cevap vermesi beklenmektedir, buradan cevap gelmez ya da verilen cevap yeterli görülmez ise şikâyet, Civil Enforcement Association’a yöneltilir. Şikâyet usulü için bkz. www.hceo.org.uk/images/content/documents/Complaints%20ProcedureMay%202017.pdf, Complaints_Leaflet.pdf, (E.T. 02.11.2017). Yüksek mahkeme İcra memurlarının şikâyet usulü için bkz. <https://www.hceo.org.uk/images/content/documents/Complaints%20ProcedureMay%202017.pdf>, (E.T. 02.11.2017).

⁷⁰¹ Conway/ Dent, s. 10.

⁷⁰² Bailiff Pocket Book, (El Kitabı), s. 3; HM Courts& Tribunals Service, “The Bailiff Manual”, A Procedural Guide for County Court Bailiffs, (El Kitabı), <https://www.Whatdotheyknow.com/request/125721/response/309953/attach/3/Bailiff%20manual%20redacted.pdf>. Cookiepassthrough, s. 121, (E.T. 09.06.2017).

prosedürünü de yürütürler⁷⁰³. Bu icra memurları, Lord Chancellor veya uygulamada daha çok High Courts of Justice'in bir bölümü olan the Queens Bench Division of the High Court⁷⁰⁴, un tayin ettiği delege (the Senior Master of the Queens Bench Division of the High Court) tarafından, Mahkemeler Kanunu'nun (Courts Act 2003) 2. Kısım (1) 7. Tablosuna ve Asliye Mahkemesi İcra Memurları Düzenlemesi'nin Altıncı Kısımına göre atanmaktadır⁷⁰⁵.

İcra memurları, çoğunlukla daha önceden şerif yardımcısı veya şerif memuru olarak çalışmış olanlar arasından seçilirler⁷⁰⁶. Şerif büroları, İngiliz sisteminde, asliye mahkemesi ilâmlarının icrasında görevlidir⁷⁰⁷. Şerif memuru, kendisine şerif yardımcısı tarafından verilen günlük talimatları yerine getirir. Şerif memuru, özel bir icra memuru olmakla birlikte temyiz mahkemesinin de (Supreme Court) bir memurudur⁷⁰⁸.

Asliye mahkemesi icra memurlarının yaptıkları işlemlere ilişkin şikâyetler, memur bir şirket tarafından istihdam ediliyorsa şirkete veya bütün asliye mahkemesi icra memurlarının üye olması gereken, Asliye Mahkemesi İcra Memurları Birliği'ne (High Court Enforcement Officers Association- HCEOA) yapılır⁷⁰⁹. Ayrıca ülkede,

⁷⁰³ **Conway/ Dent**, s. 4; The Bailiff Manual, (El Kitabı), s. 121; **Erugur**- Haciz, s. 410.

⁷⁰⁴ **Oğuz**, s. 273.

⁷⁰⁵ The Bailiff Manual, (El Kitabı), s. 121. Bu icra memurlarının ataması, 2003 yılında çıkarılan Mahkemeler Kanunu'na göre yapılmaktadır (**Conway/ Dent**, (E.T. 09.06.2017), s. 4).

⁷⁰⁶ **Andenas**, s. 133.

⁷⁰⁷ İrlanda'da ise, asliye mahkemesine ait "f.f.a" denilen icra emirleri, şeriflerce icra edilmektedir (**Özbek**- İlamlı C. I, s. 263, dn. 151; **Bradley, Pat**, "Republic of Ireland", Methods of Execution of Orders and Judgements in Europe, Chichester 1996, (s. 165-172), s. 166.

⁷⁰⁸ **Erugur**- Haciz, s. 410.

⁷⁰⁹ The Bailiff Manual, (El Kitabı), s. 121. (İngiltere'de yüksek mahkeme icra memurluğu yapabilmek için alınması gereken eğitime ilişkin yol gösterici olması amacıyla, ülke bazında geniş çapta üyeye sahip olan Yüksek Mahkeme İcra Memurları Birliği (High Court Enforcement Officers Association- HCEOA) kurulmuştur), <https://www.hceo.org.uk/members/how-to-become-a-member>, (E.T. 08.01.2018); [https://www.hceo.org.uk/images/content/documents/Complaints%20Procedure Ma y%202018.Pdf](https://www.hceo.org.uk/images/content/documents/Complaints%20Procedure%20Ma%202018.Pdf), (E.T. 17.05.2018).

borçlunun şikâyet usulü ile ilgili yapması gerekenlere ilişkin olarak ücretsiz danışmanlık hizmeti veren internet siteleri de bulunmaktadır⁷¹⁰.

Asliye mahkemesi icra memuru olarak çalışmak isteyen kişilerin alması gereken belirli eğitimler ve bu eğitim sonunda başarılı olmaları gereken sınavlar vardır. Aday, ancak bu sınavların sonunda başarılı olursa ve Kanun'da öngörülen diğer koşulları da sağlarsa, eğitiminin tamamlanmasının ardından alacağı sertifika ile asliye mahkemesi icra memuru olarak çalışabilmektedir⁷¹¹.

İcra memuru olmak isteyen kişinin ilk olarak, HCEOA'ya öğrenci üye (student member) sıfatıyla üye olması gerekir. Öğrenci üye olabilmek için ise, icra memuru adayın hukuk veya kredi yönetimi alanındaki eğitiminin 3. düzeyde olması gerekir, zira kurumun eğitim programı 4. seviyeden başlamaktadır. Adayın, birliğin eğitim programına girmek için gerekli eğitim seviyesine sahip olup olmadığının anlaşılması için adayın eğitim niteliklerini açıklayıcı bir belgeyi de birlik sekreterliğine göndermesi gerekmektedir. Adayın eğitim seviyesinin 3. düzeyde olduğu net bir şekilde anlaşılmıyorsa bu halde, belge, değerlendirme için belli bir ücret karşılığında (40 Pound) birliğin eğitim programı sağlayıcısı kurum olan İmtiyazlı Kredi Yönetim Enstitüsü'ne (Chartered Institute of Credit Management- CICM) gönderilir. Değerlendirme sonucu adayın eğitim seviyesinin 3. düzeyde olduğu anlaşılır ise, belge, bir sonraki mevcut yönetim kurulu toplantısında birliğin yönetim kuruluna sunulur⁷¹².

Birlik, her yıl dört yönetim kurulu toplantısı yapmaktadır. Belge, yönetim kurulunda geçerli kabul edilir ve adayın, öğrenci üye sıfatıyla üye olması uygun bulunursa, adaya diğer gerekli evrakla birlikte üyelik müracaat formu gönderilir. Aday, gerekli belgelerle birlikte ve yıllık üyelik ücretini ödeyerek birlik

⁷¹⁰ Bu servisler: National Debt Line; the Money Advice Service, Citizens Advice, StepChange Debt Charity'dir. Servislere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.gov.uk/your-rights-bailiffs>, (E.T. 23.12.2017).

⁷¹¹ <https://www.hceo.org.uk/members/how-to-become-a-member>, (E.T. 08.01.2018).

⁷¹² <https://www.hceo.org.uk/members/how-to-become-a-member>, (E.T. 18.01.2018).

sekreterliğinde başvurusunu tamamlar. Sekreterlik tarafından adaya bir kayıt numarasının yanında, birliğe ve birliğin internet üzerinden bağlantılı ve üyesi olduğu diğer sayfalara erişim sağlayabileceği bir kullanıcı adı ve şifre verilir. Öğrenci üye sıfatındaki aday, gerekli eğitimleri başarıyla tamamlayarak kariyer niteliklilerini ve eğitim seviyesini yükselttikçe birlik, öğrenci üyenin birlik üyesi olması yolunda başta eğitim alanı olmak üzere çeşitli yol gösterici faaliyetlerde bulunmaya devam eder. Bu sayede öğrenci üye, birlik üyesi sıfatını aldıktan sonra, asliye mahkemesi icra memuru olarak görevlendirilmek için Lord Chancellor'a başvuruda bulunabilecektir. Aday, atanma yazısını aldıktan sonra yetkili bir asliye mahkemesinde icra memuru olur. Aday artık, icra memuru olduğundan birliğin esas üyesi haline gelir. Buna tam üyelik denilmektedir⁷¹³.

İcra memuru olarak görev yapmak isteyen kişinin, gerekli akademik eğitimi almakla mükellef olmasının yanı sıra, 2004 yılına ait (No. 400), Asliye Mahkemesi İcra Memurları Düzenlemesi 2. Kısım, 4-(2)'de yer alan şartları da sağlaması gerekir. Aksi halde icra memurluğu yapamaz⁷¹⁴.

Adayın, asliye mahkemesinde icra memurluğu yapabilmesi için, icra hukuku ile ilgili olarak asliye mahkemesi kanunları, uygulamaları ve prosedürleri hakkındaki düzenlemelere hâkim olması gerekmektedir. Aday, gireceği asliye mahkemesi icra memurları sınavında başarılı olduktan sonra alacağı birlik üyesi sıfatıyla icra hukuku alanında icra faaliyetlerini yürütebilmek için gerekli donanım ve hukuki bilgi birikimine sahip olduğunu gösterebilir⁷¹⁵. Birlik, gerekli eğitimleri vermesi ve

⁷¹³ <https://www.hceo.org.uk/members/how-to-become-a-member>, (E.T. 18.02.2018).

⁷¹⁴ Asliye mahkemesi icra memurları düzenlemesinin 2. Kısım, 4-(2)'sinde yer alan bu şartlara göre adayın, herhangi bir suçtan dolayı hüküm giymemiş olması, hakkında ödenmemiş bir para cezasının olmaması, aleyhinde son altı yıl içinde verilen ve infaz edilmemiş herhangi bir mahkeme kararının olmaması, iflas etmemiş olması ya da müflis sıfatını haiz olmaması, son altı yıl içinde bir şirketin yöneticiliğini yapmaktan men edilmemiş olması, borçların alım-satımına ilişkin ticari bir işte faaliyet göstermemiş olması gerekir.

⁷¹⁵ <https://www.hceo.org.uk/members/how-to-become-a-member>, (E.T. 18.02.2018).

karşılığında adayın alabileceği sertifikaların sağlanması noktasında eğitim ortağı olarak CİCM ile çalışmaktadır. Birliğe öğrenci üye olarak kabul edilen kişi, CİCM'in vereceği eğitimlere katılma hakkını da elde eder. CİCM, 4. seviyede iki başlık altında eğitim vermektedir⁷¹⁶.

3. Sertifikalı Özel İcra Memurları (Certificated Private Bailiffs, Certificated Enforcement Agents)

Ulusal boyutta icra emirlerinin takibe konulmasına ilişkin işlem hacmine bakıldığında, şerifler ve yerel (İlçe) mahkeme icra memurları tarafından yürütülen icra takipleri ve yapılan icra işlemlerinin, toplam işlem hacmi içerisinde küçük bir oranı yansıttığı görülmektedir. Bu görevlilerden başka, cebri icra hizmetlerini yerine getiren özel hukuk gerçek ve tüzel kişileri de mevcuttur. İcra memurlarının en yaygın olarak görev yapan türünü, sertifikalı icra çalışanı ya da sertifikalı icra memurları (Certificated Enforcement Agents) olarak ifade edilebilecek bu kişiler oluşturmaktadır⁷¹⁷.

İcra takiplerinin çoğunluğunu oluşturan, kamu kesimine ait borçların takibi, sertifikalı bu özel icra memurlarınca yerine getirilmektedir⁷¹⁸. Sertifikalı icra memuru, para borçlarının tahsili için haciz işlemleri ile mahkemece verilen icra emri (warrant)

⁷¹⁶ 4. seviye sertifika eğitimi, giriş seviyesi niteliğindedir. Eğitimde öncelikle, asliye mahkemesinin görevli olduğu alanlar hakkında bilgiler verilir. Ayrıca, adayın becerilerini geliştirmek ve icra memuru olarak hareket edebilme özgüveninin sağlanması amaçlanır. Bu eğitim, adayı bir sonraki eğitim programı olan 4. seviye diploma eğitimine yönelik olarak çalışmaya hazırlayıcı bir işlevi haizdir. 4. seviye diploma eğitiminde ise, adayın, asliye mahkemesinde icra prosedürünü yürütebilme yeterliliğini kazanması amaçlanır. Ayrıca eğitimde, asliye mahkemesinin görevli olduğu alanlara dair kavramlar, prosedürlere ilişkin süreçler ve teknikler hakkında bilgiler verilir. Adayın iş yerindeki güvenini ve performansını arttırmak da bu eğitimin hedefleri arasındadır (<https://www.hceoa.Org.uk/members/how-to-become-a-member>, (E.T. 18.02.2018)).

⁷¹⁷ **Eruygur-** Haciz, s. 412-413. Nisan 2014'te yürürlüğe giren TCEA 2007'nin 2. kısmı uyarınca, önceden sertifikalı icra memuru olarak ifade edilen kişiler, sertifikalı icra personeli olarak yeniden adlandırılmıştır (**Conway/ Dent**, s. 5, dn. 2).

⁷¹⁸ **Andenas/ Nazzini**, s. 63.

üzerine, kira, konut dışı yerlerin vergileri, park cezaları, belediye vergisi, iştirak nafakası gibi borçları tahsil eder⁷¹⁹.

Sertifikalı icra memuru, genellikle özel bir borç tahsilat şirketi tarafından istihdam edilmektedir. Bu nedenle de mahkemenin memuru değildir. Ancak kişilerin icra memurluğu için sertifikalandırılması, mahkemenin bu kişilere, icra memurluğu yapabileceklerine ilişkin sertifika vermesine bağlıdır. İcra memurluğu yapmak isteyen kişi, mahkemenin memuru olmasa bile sertifikalandırma süreci mahkeme kanalıyla yürütüldüğünden, bu sayede mahkeme, icra memurlarının liyakat standartları üzerinde bir derece de olsa denetim yapma imkânını elinde bulundurmaktadır⁷²⁰.

Yerel (İlçe) mahkeme tarafından verilen bu sertifika, icra memuruna borçlunun İngiltere ve Galler sınırları içinde bulunan taşınır ve taşınmaz malları üzerinde haciz işlemlerini yürütebilme yetkisini vermektedir⁷²¹. Ayrıca bu sertifikanın her iki yılda bir yenilenmesi gerekmektedir. Sertifikaya hak kazanmak için, başvuru sahibi, kendisinin icra memurluğu yapmaya uygun ve yeterli olduğuna ve icra işlemlerini yürütebilmek için gerekli donanımına sahip olduğuna ilişkin olan sertifikayı ibraz ederek mahkemede yeterli kanaati oluşturması gerekmektedir. Başvuru sahibi bu noktada özellikle, cebri icra prosedürünün işleyişine ilişkin hukuki ve teknik bilgiye vakıf olduğunu ortaya koyabilmelidir⁷²².

Gezici (Bölge) hâkimi⁷²³ tarafından, yerel (İlçe) mahkemelerdeki kira hukuku kurallarına aykırılık nedeniyle haciz işlemlerini yapabilmeleri için verilen bir

⁷¹⁹ Eruygur- Haciz, s. 413.

⁷²⁰ Conway/ Dent, s. 5.

⁷²¹ Conway/ Dent, s. 5.

⁷²² Conway/ Dent, s. 5.

⁷²³ Circuits and circuit judge, bir kaza veya eyalet dâhilinde adli kazanın daha kolay çalışmasını sağlamak amacıyla kurulan kaza bölgelerini ifade eder. Bu bölgelerin her birinde çeşitli mahkemeler mevcuttur. Her bölgeye birer hâkim tayin edilmiştir. Bu hâkim, kendi bölgesinde

“Bailiff’s General Certificate” icra memuru genel sertifikasıyla icra memurları, sertifikalı olarak icra işlemlerini yapmaktadır⁷²⁴. Bu sebeple, sertifikalı icra memurlarının işlemlerine karşı şikâyet, sertifikayı veren yerel (İlçe) mahkemedeki gezici hâkime (circuit judge) yapılmalıdır. Şikâyet üzerine hâkim, icra memurunun yürüttüğü icra faaliyetine ilişkin olarak mahkemede açıklama yapmasını isteyebileceği gibi icra memurunun icra faaliyetini yürütürken kanuna aykırı hareket ettiği kanaatine varırsa, sertifikasının iptaline de karar verebilir⁷²⁵.

İcra memurları bu sertifikaları, önceden sadece ödenmeyen kira borçlarına ilişkin icra takiplerinde yetkilendirilmek için almakta idi. Son yirmi yıllık dönem içerisinde ise, belediye vergisi (Council Tax Arrears), karayolları trafik borçları (Parking Fines) ve konut dışındaki yerlerin emlak vergisi (Non- domestic rate) ve iştirak nafakası (Child support agency arrears) vb. nafaka borçlarının tahsilinde görevli olan çocuk destek kurumunun tahsil edemediği nafaka alacaklarına ilişkin olan icra işlemlerini yapabilmek için de bu sertifikanın alınması gerekmektedir⁷²⁶.

Her yerel (İlçe) mahkeme, o mahkemece verilen sertifikaya kayıtlı icra memurlarının listesini kamuya açık olacak şekilde mahkeme panosuna asarak, kamuyu bilgilendirmektedir⁷²⁷. Sertifikalı icra memurları ve asliye mahkemesi icra memurlarının sicil kaydı, Enforcement Team in HMCTS tarafından tutulmaktadır⁷²⁸.

Bazı özel icra memurları, Sertifikalı İcra Çalışanları Birliği’ne (Certificated Bailiffs Association- CBA) ya da İcra Personeli Birliği’ne (Association of Civil

bulunan mahkemeleri sıra ile gezerek oturumlar yapmaktadır (bkz. **Ovacık, Mustafa**, İngilizce-Türkçe Hukuk Sözlüğü, 2. bs., Ankara 1986, s. 64-65).

⁷²⁴ The Bailiff Manual, (El Kitabı), s. 121; Bailiff Pocketbook, (El Kitabı), s. 3.

⁷²⁵ The Bailiff Manual, (El Kitabı), s. 121.

⁷²⁶ Bailiff Pocketbook, (El Kitabı), s. 3; **Conway/ Dent**, s. 5.

⁷²⁷ Bailiff Manual, s. 121.

⁷²⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://certificatedbailiffs.justice.gov.uk/>, (E.T. 02.11.2018).

Enforcement Agencies) üyedir. Sertifikasyon sistemi özellikle “Warrants” adı verilen icra emirlerinin yerine getirilmesi bakımından önem arz eder çünkü bunlar (Warrants), sadece sertifika sahibi icra memurlarınca icraya konulabilmektedir⁷²⁹.

4. Sulh Ceza Mahkemesi İcra Memurları (Civillian Enforcement Officers, Magistrates Court Bailiffs)

Sulh ceza mahkemesi icra memurları, 1999 tarihli Adalet Erişim Kanunu (Access to Justice Act), 1990 tarihli Sulh Ceza Mahkemeleri Kuralları (Magistrates Courts⁷³⁰ (Civilian Enforcement Officers) Rules) ve 2003 tarihli yerel (İlçe) Mahkemeler Kanunu (County Courts Act) uyarınca sulh ceza mahkemesi tarafından istihdam edilmektedir⁷³¹.

Sulh ceza mahkemesi icra memurları, haciz müzekkeresi, yakalama- tutuklama müzekkeresi, para cezasının ödenmemesi üzerine hapis (commitment for non-payment of fines) ve mahkemece ödenmesi emredilen diğer giderler gibi bir dizi emri kapsayan icra prosedürünü yürütme yetkisini haizdir⁷³². Ayrıca, icra memurları, toplum cezası (Community Sentence) ihlalleri halinde, bunlara ilişkin icra emirlerinin yerine getirilmesinde de yetkilidir⁷³³.

İngiltere’den ayrı olarak, İskoçya ve Kuzey İrlanda’da ise icra memuriyeti daha farklıdır. İskoçya’da iki kademeli bir icra memurluğu sistemi mevcuttur. Buradaki icra memurları, İngiltere ve Galler’deki meslektaşlarından daha geniş yetkileri haizdir.

⁷²⁹ **Andenas/ Nazzini**, s. 63; **Andenas**, s. 134; **Erüygur-** Haciz, s. 412-414 vd.; **Kruse-** the Law of Seizure of Goods, s. 2, 82; **Kruse-** Bailiff, s. 13, 14.

⁷³⁰ İngiltere’deki alt derece hukuk mahkemelerinden biri olan magistrates mahkemelerinde hukuk eğitimi almamış sulh yargıcı olarak ifade edebileceğimiz hâkimler görev yapmaktadır. Bu mahkemelerin görev alanına basit nitelikteki hukuk ve ceza işleri girmektedir. Özel hukuk uyuşmazlığı olarak ise en çok aile hukukundan doğan uyuşmazlıklar bu mahkemelerde görülmektedir (**Oğuz**, s. 271-272; **Gündüz**, s. 103).

⁷³¹ **Conway/ Dent**, s. 4.

⁷³² **Conway/ Dent**, s. 4.

⁷³³ **Conway/ Dent**, s. 4.

Şerif memurları (Sheriff Officers), yerel mahkeme icra memurları, sertifikalı icra memurları ve özel icra memurlarıyla aynı tür icra işlemlerini yaparlar (İskoçya’da Şerif, İngiltere’deki yerel mahkeme gezici (bölge) hâkim ile aynı seviyededir).

İngiltere’deki asliye mahkemesi icra memurlarının İskoçya’daki karşılığı olan haberci güvenlik zabitlerinin (Messengers- At- Arms) her biri, deneyimli birer şerif memurudur. Kuzey İrlanda’da ise cebri icra prosedürü, devlet eliyle yürütülmektedir. Başta İngiltere olmak üzere, İngiliz hukukunun uygulandığı bölgelerde, icra memurları, borçların ödenmesine ilişkin icra işlemlerinin yanı sıra, mülkiyetin yeniden tahsisi (Repossessing Property) ve tutuklama, yakalama (Making Arrest) işlemlerini de yerine getirmektedir⁷³⁴.

Alacaklının, borçlunun üçüncü kişilerdeki alacak ve haklarına ilişkin haciz emri, borçlunun maaş veya ücreti üzerine haciz konulmasına ilişkin mahkeme emri veya mükellefiyetler emrini (charging order) alarak da icra takibinde bulunabilir. Bu halde, alacaklının mahkemeye başvurması ve bu emirlerin borçluya veya ilgili üçüncü kişiye tebliğ edilmesi gerekmektedir. İcra memurları bu süreç içinde sadece tebliğ işlemlerini yürütmekle görevlidir. İcra prosedüründe önemli bir icra organı olarak mahkeme ve alacaklının avukatı yer almaktadır⁷³⁵.

İngiliz cebri icra prosedüründe asliye mahkemesi (HC) karmaşık⁷³⁶ ve daha zor hukuk davalarına bakmaktadır. Sadece bir tane yüksek mahkeme vardır o da Londra’da Kraliyet Adalet Mahkemesi (Royal Court of Justice)’dir. Ancak yüksek mahkemenin, “District Registries” bölge kayıtları olarak ifade edilen ve daha çok

⁷³⁴ Bailiff Pocketbook, s. 4.

⁷³⁵ **Özbek-** İlamlı, C. I, s. 265; **Andrews-** National Reports, s. 535; **Budak-** Making Foreign People, s. 47; **Erugur, Haluk K.,** Yedieminlik, Ankara 2008, (**Erugur-** Yedieminlik), s. 108; **Erugur-** Haciz, s. 405; **Kaye/ Bruce,** s. 64; **Kennett-** Enforcement, s. 84; **Martin,** s. 232-233.

⁷³⁶ Karmaşık dava, kural olarak ikiden fazla tarafı bulunan, birden fazla uyuşmazlık konusuna sahip, uyuşmazlık miktar veya değeri maddi olarak yüksek olan, tahkikat aşamasında incelenecek ispat vasıtalarının ve belgelerin çok sayıda olduğu davaları ifade etmektedir (**Gündüz,** s. 36).

Liverpol, Cardiff gibi büyük şehirlerde bulunan daireleri de mevcuttur. Yüksek mahkemenin icra emirleri, mübaşirler (Tipstaff)⁷³⁷, mahkemenin icra işlerinde görevli çalışanları ve kendi icra memurlarınca yerine getirilmektedir⁷³⁸.

İcra memurunun, ödenmeyen bir borç için borçluya karşı takip prosedürünü başlatmadan önce izlemesi gereken bir yöntem sırası söz konusudur. Buna göre, ilk olarak alacaklı tarafından “Warrant of Control” olarak ifade edilen bir talimatın -ki bu mallarının kontrol edilmesi belgesidir- icra memuruna gönderilmesi gerekmektedir. Sonrasında icra memuru tarafından “Notice of Enforcement” olarak adlandırılan ve tebliğden itibaren yedi iş günü içinde borçlunun bilinen adresine gidileceğine ilişkin ihtar içeren bir cebri icra ihtar gönderilmektedir⁷³⁹.

Belirtilen süre sonunda borç ödenmezse, icra memuru, borçlunun konuta giderek, mallarına ilişkin bir tutanak düzenler. İcra memurunun tutanak altına aldığı borçluya ait mallara fiziksel olarak el koyması nadir rastlanan bir durumdur. Genellikle borcun ödenmesi şartıyla mallar borçlunun evinde (elinde) bırakılır ki buna da “Kontrol edilen Mallar Anlaşması” (Controlled Goods Agreement) denilmektedir. Borçlu, icra memurunu dikkate almaz ya da icra memuruyla yapılan bu anlaşmaya riayet etmez ve borcunu ödemezse, icra memuru, borçlunun adresine tekrar gelir ve tutanak altına aldığı malları satılmak üzere borçlunun elinden alır⁷⁴⁰.

İcra memuru çoğu olayda, barışçıl usullerle malları tutanak altına almaya çalışmaktadır. İcra memurunun ancak borçlunun izniyle eve girmesi mümkündür. İcra

⁷³⁷ **Ovacık**, s. 306; Bailiff Pocketbook, (El Kitabı), s. 4.

⁷³⁸ Bailiff Pocketbook, (El Kitabı), s. 5.

⁷³⁹ Mahkeme tarafından yedi günden daha kısa bir süre belirlenmişse o halde yedi gün dolmadan da borçlunun evine gidilebilmektedir. Ayrıca, alacaklı aksini talep etmedikçe ve dava açılması tehlikeye girmedikçe, esas uygulama, 14 günlük bir süre verilmesidir (Code of Conduct and Good Practice Guide), <https://www.cdergroup.co.uk/wp-content/uploads/CIVEA-Code-of-Conduct.pdf>, s. 4-5, (E.T. 21.02.2018).

⁷⁴⁰ Taking Control of Goods: National Standards, s. 3; www.stepchange.org, (E.T. 20.02.2018).

memurunun, kilitli ve kapalı kapıları çilingir yardımıyla zor kullanarak açması⁷⁴¹, 16 yaşından küçük bir çocuk evde tek başına bulunuyorsa eve bu halde girmesi, borçluya karşı zor kullanarak eve girmeye çalışması, icra memuru olduğunu ve amacını saklayarak borçluya iletişim kurması, kural olarak yasaktır⁷⁴².

İstisnai bazı hallerde, icra memurunun borçlunun evine zor kullanarak girme yetkisi mevcuttur. Buna göre, “HM Revenue & customs”’a karşı bir vergi borcu veya adli para cezasının (Criminal Fine) tahsili için ve icra memuruyla daha önceden yapılan Kontrol edilen Mallar Anlaşması’na (Controlled Goods Agreement) aykırı olarak ödeme yapılmaması gibi hallerde, icra memuru borçlunun mallarına el koymak ve malları borçludan almak amacıyla zor kullanarak borçlunun evine girebilir⁷⁴³. Burada da dikkat edilmesi gereken husus, borçluya karşı zor kullanma yetkisinin olduğunun bildirilerek ilk aşamada gönüllü olarak icra memurunun eve girmesine izin vermesinin sağlanması bu mümkün olmazsa, zor kullanma yetkisine dayanılarak eve girilmesidir. İcra memurları bu istisnai haller için, hâkimden icra memuruna zor kullanma yetkisi verildiğine dair bir belge alarak bu yetkiyi kullanabilmektedir⁷⁴⁴.

İcra memuru, sabah 06.00 ile akşam 21.00’a kadar borçlunun adresine gidebilir⁷⁴⁵. Bu saatler dışındaki bir saatte gidebilmesi için mahkemeden bir yetki belgesi alması gereklidir. Diğer durum, bu saatler dışında açık olan bir işyerine –gece

⁷⁴¹ Bkz. ve karş. aş. § 6, B, II, 2.

⁷⁴² **Eruygur-** Haciz, s. 424.

⁷⁴³ **Eruygur-** Haciz, s. 42 vd.

⁷⁴⁴ Aynı yönde uygulama için bkz. yuk. § 4, A, I, 2, d, cc, aaa. Ayrıca bkz. ve karş. aş. § 6, B, II, 2.

⁷⁴⁵ Benzer bir uygulamaya Alman icra prosedüründe de yer verilmektedir. Buna göre, yapılacak icra takip işlemi, borçlu veya borçlu ile birlikte oturanlar için hakkaniyete aykırılık oluşturuyorsa ya da icra memurunun eylemi ile elde edilmeye çalışılan sonuç arasında orantısızlık, mevcut ise, icra memuru, bu icra takip işlemini gece vakti ve resmî tatil günlerinde yapamaz. ZPO § 758a/ IV uyarınca, borçlunun konutunda gece vakti icra takip işlemi yapılabilmesi, ancak yerel mahkemenin (Amtsgericht) bu konuya ilişkin hususi bir kararının olmasıyla mümkündür. Gece vakti, akşam saat 21.00 ile sabah 06.00 saatleri arasını kapsamaktadır. İcra memuru, alacaklının talebi üzerine gece vakti veyahut resmî tatil günlerinde de icra takip işlerini ZPO § 758a’da öngörülen koşullar mevcutsa yapabilir.

vakti faaliyet gösteren bir işyeri için- bu saat sınırlamasına tabi olmadan bu saatler dışında da gidilebileceğidir. Pazar günleri ve dini bayramlar (kesinlikle gerekmedikçe pazar günleri ve dini bayramlarda borçlunun evine gidilemez) hariç olmak üzere haftanın diğer günleri, borçlunun evine gidilmesi mümkündür. Uygulamada genellikle borçlunun evine gidilmekle birlikte İngiltere ve Galler ülke sınırları içinde borçlunun malik olduğu konutuna ve yaşadığı bir yere veya borçlunun işlerini yürüttüğü adrese de gidilebilmektedir⁷⁴⁶.

Borçludan başka birine ait taşınmaza, icra memuru tarafından gidilmesi ancak borçluya ait mallar bu kişinin taşınmazında ya da mülkiyetinde olan bir yerde bulunuyorsa ise mümkündür. Ayrıca buralara girilebilmesi için de yine mahkeme tarafından verilmiş bir yetki belgesine ihtiyaç vardır. Borçlu, serbest meslek sahibi biri ise, borçlunun işyerine de gidilebilir. Ancak borçlu, bir işverene bağlı olarak çalışan bir kişi ise, işyerine gidilerek malların kontrolünün sağlanması söz konusu değildir. Borçlunun arabası da dâhil olmak üzere, kamuya açık bir otoyolda borçluya ait bir araç var ise, icra memuru bu aracı da haczedebilmektedir. Hatta bazı icra memurları, “Automatic Number Plate Recognition” otomatik plaka tanıma programlı kameralar kullanarak, borçlu adına kayıtlı aracı tespit ederek haczedebilmektedir⁷⁴⁷.

İcra teşkilatlarında görevlendirilecek personel, istihdam öncesi yapılan güvenlik incelemesinde bir icra memuru olarak ya da icra teşkilatında çalışabileceğine ilişkin doğrulanabilir ve yeterli referansı olanlar arasından tercih edilir. Doğrudan alacaklı ve borçlu (müşteriyle) görüşecek olan icra personelinin, bilgilendirme ve kısıtlama servisi tarafından kontrol edilmiş olması gerekir, zira 2006 yılında yürürlüğe giren mevzuatın bir sonucu olarak, icra personeli, Suçluların Yeniden Sivil Hayata Entegre Edilmesine İlişkin Kanun’dan (Rehabilitation of Offenders Act 1974) muaf tutulmaktadır⁷⁴⁸.

⁷⁴⁶ www.stepchange.org, (E.T. 10.02.2018).

⁷⁴⁷ www.stepchange.org, (E.T. 10.02.2018).

⁷⁴⁸ Code of Conduct and Good Practice Guide, <https://www.cdergroup.co.uk/wp-content/uploads/CIVEA-Code-of-Conduct.pdf>, s. 4-5, (E.T. 21.02.2018).

İcra personeli olarak çalışacak kişi, Suçluların Yeniden Sivil Hayata Entegre Edilmesine İlişkin Kanun (Rehabilitation of Offenders Act) kapsamında herhangi bir güvenlik incelemesinden geçmemektedir. Malları kontrol altına alarak doğrudan icra takibini yapacak olan çalışanın, daha önce ceza gerektiren herhangi bir suçtan “unspent criminal offence” (ceza verilmeyen) veya herhangi bir dolandırıcılık (fraud), sahtekârlık (dishonesty) veya şiddet (violence) suçundan bir ceza almamış olması gerekir. İcra çalışanları, cebri icra faaliyetini yürütürken, tamamıyla yürürlükteki mevzuatın izin verdiği sınırlar içerisinde hareket etmelidir. Bu çerçevede icra takibi sebebiyle alacaklı ve borçluya ait edindikleri bilgileri, sıkı bir şekilde korumak zorundadırlar⁷⁴⁹.

İcra çalışanlarının Bilgi Edinme Özgürlüğü Kanunu ile (Freedom of Information Act) uyumlu bir şekilde, bilgi korumaya ilişkin kanuni düzenlemeleri de dikkate alarak takip işlemlerini yapmaları gerekir. İcra çalışanları, takip prosedürü esnasında, borçlulara karşı sahip olduklarından fazla yetkileri varmış gibi davranarak, yanıltıcı veya hileli hareketlerde de bulunmamalıdır⁷⁵⁰.

⁷⁴⁹ Code of Conduct and Good Practice Guide, <https://www.cdergroup.co.uk/wp-content/uploads/CIVEA-Code-of-Conduct.pdf>, s. 4-5, (E.T. 21.02.2018). Bkz ve karşı. aşağı. § 6, E.

⁷⁵⁰ Code of Conduct and Good Practice Guide, <https://www.cdergroup.co.uk/wp-content/uploads/CIVEA-Code-of-Conduct.pdf>, s. 4-5, (E.T. 21.02.2018).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TÜRK HUKUKUNDA İCRA TEŞKİLATI SİSTEMİ,
İCRA TEŞKİLATININ TARİHSEL GELİŞİMİ,
ASIL ve YARDIMCI ORGANLARI,
ORGANLARIN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

§ 6 İCRA TEŞKİLATI

Türk hukukunda icra teşkilatı⁷⁵¹, İİK’da düzenlenen ve başta icra dairesi olmak üzere, iflas dairesi, iflas idaresi gibi çeşitli organlardan oluşan⁷⁵² bu teşkilat, aynı zamanda merkezi bir yapıyı haizdir⁷⁵³. Türk hukukunda alacaklının alacağına ilişkin olarak borçlu aleyhine icra takibi yapabilmesi için ilk olarak, bu talebini yetkili icra dairesine (İİK m. 34, m. 50) yazılı, sözlü veya elektronik olarak iletmesi gerekir (İİK m. 58). İcra dairesi⁷⁵⁴, kanunlarda başka bir merciin ya da mahkemenin kararına ihtiyacın öngörüldüğü haller dışında⁷⁵⁵ icra takipleri için icra teşkilatında birinci

⁷⁵¹ Kuru-İcra El Kitabı, s. 63; Gören Ülkü, s. 573; Karşlı- İcra, s. 91; Erişir- İhtiyati, s. 95.

⁷⁵² Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 243 vd.; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, Hanağası- İcra, s.

⁷⁵³ Alman icra teşkilatının parçalı yapısı karşısında, Türk icra teşkilatı, merkezi yapıya sahiptir. Bkz. ve karş. yuk. § 4, A, I, 1. Her icra takip türü için farklı bir icra organının görevli olmasının parçalı yapıyı ifade ettiği hakkında bkz. Burghardt, s. 4; Thomas/ Putzo/ Seiler, Christian (Bölüm yazarı), s. 1028, kn. 32; Yıldırım/ Deren- Yıldırım, s. 23; Çelikoğlu, s. 43; Arslan, s. 56. Brehm, s. 125; Behr, s. 420; Gerhardt, s. 9; Vogler, s. 3; Stamm, Reformbedarf, s. 67-68.

⁷⁵⁴ Bkz. aşağı. § 7, A, I.

⁷⁵⁵ Bkz. İİK m. 26/son, m. 121 ve m. 258. Ayrıca, İİK’ya göre yapılacak icra takiplerinde takip talebinin icra dairesine verilmesi ve ödeme emrinin de icra dairesi tarafından düzenlenip borçluya gönderilmesi usulünden farklı olarak, 7155 sayılı “Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun” (RG. T. 18.12.2018, Sa. 30630-ASKATK) ile abonelik sözleşmelerinden doğan para alacaklarının tahsili için özel bir takip prosedürü getirilmiştir. ASKATK m. 1’e göre, abonelik sözleşmelerinden ve bu sözleşmelerin ifası amacıyla tüketiciye sunulup bedeli faturaya yansıtılan mal veya hizmetten kaynaklanan para alacaklarına ilişkin haciz yoluyla ilâmsız icra takipleri, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi/ Projesi (UYAP) bünyesinde oluşturulan Merkezî Takip Sistemi (MTS) üzerinden başlatılacak ve haciz aşamasına kadar yürütülecektir. Başka bir ifadeyle, takip talepleri, alacaklının avukatı tarafından MTS üzerinden doldurulacaktır. Takip talepleri icra dairesine verilmeyecektir. Bununla birlikte ödeme emri de yine icra dairesi tarafından değil, doğrudan MTS tarafından düzenlenecektir. MTS-abonelik sözleşmeleri icra dairesi, İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Devam Projesi (Faz II) çerçevesinde oluşturulmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. Çalışmanın “Giriş” başlığı. ASKATK m. 2/II uyarınca, bu takipler, 7155 sayılı Kanun’da belirtilen yöntem dışında başka

derecede görevli olan icra organıdır⁷⁵⁶. Türk icra teşkilatı, merkez ve taşra teşkilatı olmak üzere ikiye ayrılarak incelenebilir.

A. Merkez Teşkilatı

I. Genel Olarak

Türk icra teşkilatına, merkez ve taşra teşkilatı şeklinde bakıldığında, dikkat çeken husus, 10 Ocak 2019 tarihli ve 27 sayılı “Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”nin yürürlüğe girmesine kadar olan dönemde, Türk icra teşkilatının merkez teşkilatı hakkında herhangi bir özel kanuni düzenleme bulunmamasıdır.

“Adalet Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında 2992 sayılı Kanun⁷⁵⁷”da, Adalet Bakanlığı’nın görevlerinin düzenlendiği ikinci maddenin (a) bendinde mahkemeleri açmak ve teşkilatlandırmak, ceza infaz ve ıslah kurumları, icra ve iflas daireleri gibi her derece ve türdeki adalet kurumlarını planlamak, kurmak ve idari görevleri yönünden gözetim ve denetimini yapmak ve geliştirmek ile aynı maddenin (k) bendi gereğince, icra ve iflas daireleri vasıtasıyla, icra ve iflas işlerini yürütmek, Adalet Bakanlığı’nın görevleri arasında sayılmaktaydı. Bakanlık merkez teşkilatının yapısı ise, Kanuna bağlı Ek- I sayılı cetvelde gösterilmişti.

şekilde başlatılamaz ve yürütülemez. Aksi halde icra memuru, bunu kendiliğinden gözetip talebi reddetmelidir (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes- İcra**, s. 243 vd.). 7155 sayılı Kanun ve bu özel takip yolu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Özekes, Muhammet**, “Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Yeni Takip Yolu (7155 Sayılı Kanun’un Düzenlemesi)”, İBD, C. 83, Sa. 3, Eylül 2018, (s. 225-256), (**Özekes- Abonelik**), s. 225; **Bahadır, Zeynep**, “Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usûlü”, AHBVÜHFD, C. XXIII, Sa. 3, Y. 2019, (s. 129-159), s. 129 vd.

⁷⁵⁶ **Ansay**, s. 17; **Postacioğlu, İlhan E.**, İcra Hukukunun Esasları, 4. Bs., İstanbul 1982, (**Postacioğlu- İcra**), s. 22; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes- İcra**, s. 81; **Postacioğlu/ Altay- İcra**, s. 123; **Üstündağ- İcra**, s. 12; **Pekcanitez- Şikâyet**, s. 23; **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 670; **Karşlı- İcra**, s. 39; **Çelikoğlu**, s. 146; **Arslan**, s. 89.

⁷⁵⁷ 29.03.1984 tarih ve 2992 sa. bu Kanun, 07.04.1985 tarihli ve 18365 sa. R.G.’de yayımlanarak yürürlüğe girmişti. Kanun metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2992.pdf>, (E.T. 05.02.2020).

2992 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu dönemde, icra dairelerinin bakanlığa dâhil konumda doğrudan bağlı bulunduğu bir ana hizmet birimi bulunmamaktaydı⁷⁵⁸. Bu sebeple, aynı Kanun'un 10. maddesinde Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün icra ve iflas dairesinde görevli memurlar hakkında ihbar ve şikâyetleri inceleyeceği ve ceza verilmesi gereken hallerde, evrakı ilgili makama göndereceği düzenlenmişti. Ayrıca bu Kanun'un 15. maddesi gereğince, icra dairelerinin denetimine ilişkin olarak icra ve iflas müdürlüklerini, icra mahkemesi kalemlerini denetlemek ve işlemlerini incelemek, danışma ve denetim birimlerinden biri olan Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın görevlerindendi. Kanun'un 18. maddesinde Bakanlık teşkilatı içerisinde yer alan yardımcı birimlerden Personel Genel Müdürlüğü içinde düzenlenen İcra Daireleri Şube Müdürlüğü yer almaktaydı. Ancak 3046 sayılı "Bakan Yardımcılarının Mali Hakları ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun"⁷⁵⁹ da bakanlıkların ne şekilde teşkilatlanacağı hüküm altına alınmıştı. Bu Kanun'un 16. maddesinin (j) bendindeki, görev ve hizmetin nitelik ve niceliğine göre en az üç şube müdürlüğü bulunmadıkça daire başkanlığı, en az üç daire başkanlığı bulunmadıkça genel müdürlük kurulamaz, şeklindeki hüküm, icra ve iflas dairesi genel müdürlüğünün kurulmasında çeşitli güçlükler sebep olmuştu. Bununla birlikte, Kanun'un 3. maddesinin (b) bendinde ise bakanlıkların kuruluş ve teşkilatlanmalarında etkili bir daire, iş bölümü, kontrol ve koordinasyonun sağlanmasının esas olduğu ifadesi bulunmaktaydı.

⁷⁵⁸ Bu durum, doktrinde haklı eleştirilere konu edilmiştir. Eleştirilere ilişkin olarak bkz. **Topuz, Gökçen**, "Türkiye'de İcra ve İflas Daireleri Görevlilerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri- İcra Dairelerinin Teşkilat Yapısı ve Sorunları", Adalet Bakanlığı ve Avrupa Birliği Tarafından Desteklenen İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Eşleştirme Projesi Kapsamında Uluslararası İcra ve İflas Hukuku Konferansı ve Çalıştay- Tebliğ ve Raporlar, Ankara 2014, (s. 77-84), s. 78 vd.; **Rüzgaresen**, s. 91 vd.

⁷⁵⁹ 27.09.1984 tarihinde kabul edilen, 0910.1984 tarihli ve 18540 sa. R.G.'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3046 sa. bu Ka. adı, "Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında 174 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 13.12.1983 Gün ve 174 Sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Bazı Maddelerinin Kaldırılması ve Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında 202 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun" iken, 02.07.2018 tarihli ve 703 sa. KHK'nin 41. maddesiyle yukarıda belirtildiği şekilde değiştirilmiştir.

İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Projesi kapsamında projenin en önemli amaçları arasında gösterilen etkin icra yoluyla etkin adaletin sağlanması ve eleştirilere sebep olan merkez teşkilat eksikliğinin giderilmesi amaçlarıyla 10 Ocak 2019 tarihli ve 27 sayılı “Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”nin 7. maddesi ile değişik⁷⁶⁰ “1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”nin 40. maddesinin (k) bendi gereğince, “İcra İşleri Dairesi Başkanlığı” kurulmuştur. Aynı Kararname’nin 51. maddesinde ise İcra İşleri Dairesi Başkanlığı’nın görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

II. İcra İşleri Dairesi Başkanlığı, Başkanlığın Teşkilat Yapısı

İcra Dairesi Başkanlığı’nın kendi içindeki teşkilatlanma yapısı incelendiğinde dikey ve yatay yönlü çeşitlilik ve genişlemeler içerdiği görülmektedir. Dikey yönde, başkanın altına yer alan iki daire başkanı bulunmaktadır. Bu daire başkanlıklarının altında alanına göre uzmanlaşmış, Ar-Ge- Proje Bürosu, Atama Bürosu, İşlemler Bürosu; Disiplin, Dosya- Sicil, Genelge- Görüş ve Terfi- İzin Bürosu olmak üzere toplamda 7 adet büro ve bu bürolarda görevlendirilmiş birer adet tetkik hâkimi, şube müdürü ve yeterli sayıda büro personeli yer almaktadır⁷⁶¹.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 51. maddesine göre, icra ve iflas sisteminin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak, icra ve iflas dairelerinin kurulması, kaldırılması ve aynı veya farklı yerlerdeki dairelerin birleştirilmesi ile yetki alanının belirlenmesi işlemlerini yürütmek, icra ve iflas dairelerinin yönetim, denetim ve gözetim işlemlerinin etkin bir şekilde yürütülmesi için gerekli önlemleri almak, icra ve iflas sistemiyle ilgili tarifeleri çıkarmak, doğrudan bakanlıkça ataması yapılan icra ve iflas dairesi personelinin; atama, yer değiştirme, nakil, terfi, görevlendirme, görevden uzaklaştırma, görevde yükselme, unvan değişikliği ve emeklilik işlemleri ile diğer özlük işlemlerini yerine getirmek, yapılacak sınavların usul ve esaslarını belirlemek, buna ilişkin işlemleri yürütmek ve bu personel

⁷⁶⁰ 10.01.2019 tarihli ve Sa. 30651, R.G. CBK. Nr. 27.

⁷⁶¹ İsveç icra teşkilatının da bürolar üzerine benzer şekilde teşkilatlanması hakkında bkz. ve karş. yuk. § 4, E, II.

hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetleri inceleyerek gerekli işlemleri yapmak veya yaptırmak ve Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak, İcra İşleri Dairesi Başkanlığı'nın görevleridir.

III. İcra İşleri Daire Başkanlığı Büroları ve Görevleri

İcra İşleri Daire Başkanlığı bünyesinde yer alan ilk büro, Araştırma ve Geliştirme- Proje (Ar- Ge) bürosudur. Bu büro, icra sisteminin iyileştirilmesi için yapılması planlanan projelerin yürütülmesi, yeni icra dairesi modelinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gereken işlemlerin yerine getirilmesinden sorumludur⁷⁶².

Yeni icra dairesi modeli kapsamında oluşturulan materyallerin gerek dijital ortamda gerekse fiziki olarak tasnifinin yapılarak arşiv oluşturulması, pilot adliyelerde açılış öncesi yapılması gereken işlerin pilot icra müdürleriyle koordineli olarak takibinin yapılması ve açılışların gerçekleştirilmesi, pilot icra daireleri ile ilgili iletişim ve koordinasyonun sağlanması, pilot icra dairelerinde düzenlenen anketler ve istek- öneri şablonlarının kalite yönetim sistemi çerçevesinde analiz edilmesi, pilot adliyelerle ilgili olan yazışmalar (doküman, broşür gönderimi, daire kurulması vs.) da Ar- Ge bürosu tarafından yapılmaktadır⁷⁶³.

İspanya ile hali hazırda devam eden IPA II devam projesinin yürütülmesi kapsamında büyük mahaller için yeni icra modeli tasarlanmak, bina araştırması, proje çiziminde teknik işlerle ortak çalışma, mahallere ziyaretler, proje kapsamındaki toplantı ve çalıştayların organizasyonun yapmak, proje ve Ar-Ge ile ilgili diğer yazışmalar ve bununla ilgili UYAP'tan gelen evrakın arzı ve takibi, faaliyet raporunun düzenlemek, 3- 6 aylık ve yıllık eylem planlarını hazırlamak dâhil olmak üzere bunlarla ilgili her türlü yazışma ve toplantılar, orta ve uzun vadeli amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesi için Başkanlığın stratejik planını hazırlamak, Ar- Ge çalışmaları

⁷⁶² <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/21>, (E.T. 02.02.2019).

⁷⁶³ <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/21>, (E.T. 02.02.2019).

kapsamında çeşitli kurumlarla ve Adalet Bakanlığı birimleri ile entegrasyona ilişkin olarak faaliyetler yürütmek ve buna ilişkin yazışmalar yapmak, internet sitesinin yönetimi ve dokümanlarını hazırlamak görevleri de Ar-Ge bürosunca yerine getirilmektedir⁷⁶⁴.

Atama bürosu, icra müdür ve icra müdür yardımcıları ile icra kâtiplerinin sınav işlemlerinin yapılarak icra müdür, müdür yardımcıları ve kâtiplerin açıktan veya naklen atamalarının yapılmasında, icra kâtiplerinin mazerete dayalı olarak yer değişikliği suretiyle tayin işlemlerinin yürütülmesinde, icra müdür ve icra müdür yardımcılarının naklen yer değişikliği kararnamesi ve yıl içerisinde mazerete dayalı olarak başka yerde geçici görevlendirme işlemlerinin yapılmasında, icra müdür ve yardımcıları ile icra kâtiplerinin başka kuruma geçişlerine ilişkin muvafakat işlemleri, sınav ve tayinlere ilişkin CİMER başvurularının değerlendirilmesinde görevlidir⁷⁶⁵.

İşlemler bürosu, başkanlıkta kullanılacak taşınır malların piyasa araştırması yapılarak satın alınması, onarım ihtiyacı bulunan taşınmaz veya taşınır malların bakım ve onarımlarının yaptırılması, geçici görev yolluklarının ödenmesi, başkanlığın idari işlemlerinden kaynaklı açılan davalara ilişkin vekâlet ücretlerinin ödenmesi, hizmet alımlarının yapılması, başkanlığın merkez teşkilatında görev yapan personelin maaşlarının ve SGK primlerinin ödenmesi, başkanlığa UYAP ortamında gönderilen evrakların tasnifi ile ilgili bürolara dağıtımının yapılması, posta ve elden teslim edilen belgelerin taranarak UYAP ortamına aktarılması ve hem fiziki hem UYAP ortamında bürolara dağıtımının yapılması, diğer büroların görev alanına girmeyen ya da büroları bütün halinde ilgilendiren iş ve işlemler ile yazışmaların yapılması, görevlerini yürütmektedir⁷⁶⁶.

Disiplin bürosu, icra müdür ve yardımcıları ile icra kâtiplerinin yaptıkları iş ve eylemleri ile ilgili, avukatlar ve vatandaşlar tarafından Cumhuriyet başsavcılıklarına

⁷⁶⁴ <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/21>, (E.T. 02.02.2019).

⁷⁶⁵ <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/Birimdetay/16>, (E.T. 02.02.2019).

⁷⁶⁶ <https://iadb.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/17>, (E.T. 02.02.2019).

yapılan şikâyet ve başvuruların değerlendirilmesi ve hakkında adli veya idari soruşturma açılmasına gerek görülen personel hakkında adli ve idari yönden değerlendirme yapılmak üzere ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarına yapılan şikâyetlerin ve başvuruların incelenmesi, CİMER başvurularının incelenip değerlendirilmesi, başkanlığa doğrudan yapılan şikâyet ve başvuruların değerlendirilmesi işlemlerini yapmaktadır⁷⁶⁷.

Dosya- Sicil Bürosu, icra müdürü, icra müdür yardımcısı ve icra kâtiplerinin özlük dosyalarını oluşturmak, muhafaza etmek ve dosya bilgilerinin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) ortamına aktarılması işlemlerini yapmak, bu personellerin başka kurumlara nakilleri nedeniyle özlük dosyalarındaki belgelerinin gönderilmesi işlemlerini yapmak, hali hazırda görevde olan ve emekliye ayrılmış personellerin açık sicil işlemlerini yapmak, icra müdür, müdür yardımcısı ve kâtiplerinin gizli sicil işlemlerini yapmak, 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu'nun 39, 40, 44. maddeleri ile geçici m. 205 kapsamında icra müdürü, icra müdür yardımcısı ve icra kâtiplerinin gerekli emeklilik işlemlerini yerine getirmek, personelin HİTAP ekranını periyodik aralıklarla kontrol ederek tespit edilen yanlışlıkların düzeltilmesini sağlamak, görevlerini yürütmektedir⁷⁶⁸.

Genelge- Görüş bürosu, icra müdürlüklerinden ve diğer kurum, kuruluş ve şahıslardan gelen özellikle icra dairelerinin işleyişine ve icra dairelerindeki işlemlere ilişkin görüş yazılarına cevap vermek, başkanlığın görev alanına giren konularda Genelge, Yönetmelik, Tarifelerin hazırlanması ve çıkarılması işlemlerini yerine getirmek, yedieminlikle ilgili gelen görüşlere cevap vermek, hazırlanması gereken lisans ile ilgili yönetmelik ve tarife çalışmalarını yapmak, icra müdürlüklerinin ortak sorunlarıyla ilgili çalışmalar yapıp gerekli görüş yazılarını yazmak, Adalet

⁷⁶⁷ <https://iidb.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/22>, (E.T. 02.02.2019). Ayrıca ilgili icra dairesi görevlisi hakkında kamu denetçiliği kurumuna başvurulmasına ilişkin olarak ayrıntılı bilgi için bkz. aş. § 8, E, II, 1.

⁷⁶⁸ <https://iidb.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/23>, (E.T. 02.02.2019).

Bakanlığı'nın başkaca birimlerinden gelen görüş ve rücu ile ilgili yazışmalara cevap vermek, rücu dosyalarının tasnif edilmesi, dosyalanması ve muhafazası işlemlerini sağlamak, görevlerini yerine getirmektedir⁷⁶⁹.

Terfi- İzin bürosu, Devlet Memurları Kanunu m. 56 vd. da memurların asalet tasdiki ve aday memurluğa son verme işlemleri başta olmak üzere, terfi, intibah, hizmet birleştirme işlemleri, kadro işlemleri, icra personeli ve icra dairelerine ait kayıtların tutulması ve istatistik işlemlerinin (icra personelinin izin, terfi, nakil, görevlendirme kararname, görevden ayrılış- başlayış tarihleri, disiplin cezaları, yeni personel kayıtları, mahallerdeki dolu boş kadro, personel ve daire sayıları, kadro kayıt numaraları ve derecelerine ilişkin kayıtların tutularak her türlü istatistiksel verilerin oluşturulması) yapılmasında görevlendirilmiştir⁷⁷⁰.

⁷⁶⁹ <https://iidb.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/24>, (E.T. 02.02.2019).

⁷⁷⁰ <https://iidb.adalet.gov.tr/Home/BirimDetay/25>, (E.T. 02.02.2019).

B. Taşra Teşkilatı

Türk icra teşkilatının taşra teşkilatı hakkında hazırlanmış özel bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Buna karşılık asıl olarak taşra teşkilatını oluşturan icra daireleri, iflas daireleri ve icra mahkemelerine ilişkin başlıca hükümler, İİK m. 1- 4 arasında yer almaktadır. Bundan sonra taşra teşkilatına ilişkin açıklamalar, ayrı başlıklar altında ele alınarak ayrıntılı bir şekilde incelenecektir⁷⁷¹.

§ 7 İCRA ORGANLARI

Türk icra teşkilatını, sadece icra işlerinin yapılması için kurulmuş olan asıl organlar ile diğer görevleriyle birlikte icra işleriyle de (kendilerine kanunlar tarafından görev verildikçe) meşgul olan yardımcı organlar oluşturmaktadır⁷⁷².

A. Asıl (Aslî) Organlar

İcra takibinin başlangıcından paraların paylaştırılmasıyla sona ermesine kadarki süreçte birçok icra organı takibin başarıyla sonuçlandırılmasında kanunlarca görevlendirilmiştir. İcra dairesi⁷⁷³ ve dairede çalışan görevliler, icra mahkemesi ve icra

⁷⁷¹ Bkz. aşa. § 7 ve § 8.

⁷⁷² İcra takiplerinde görevli organların atipik- tipik organ olarak sınıflandırılması hakkında bkz. **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 21, dn. 1. Doktrinde bir görüşe göre, icra organlarının asıl ve yardımcı icra organı olarak ayrılmasının öğrenim kolaylığı bakımından uygun olduğu, ancak bu ayrımın, takip prosedürüne ilişkin direktifleri veren asıl organ ve bu direktiflere göre işleri yapan yardımcı organ şeklinde de anlaşılabilceği, bu sebeple de yapılan ayrımın, icra organları ile icra denetim organları şeklinde ikiye ayrılması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Demir Saldırım, Sibel**, İcra Müdürünün Davranış ve İşlemlerinden Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara 2011, s. 8 vd.

⁷⁷³ 24.11.2021 tarihinde kabul edilerek, 31675 sayılı Resmi Gazete’de 30.11.2021 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 7343 sayılı “İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile 09.06.1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 1. maddesine, maddenin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere, “iş yoğunluğunun veya personel sayısının fazla olduğu icra dairelerinde dairenin, düzenli, uyumlu ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından icra müdür ve yardımcılarını arasından, icra müdürünün yetkilerini haiz bir icra başmüdürü görevlendirilebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin esaslar, yönetmelikle düzenlenir” şeklinde yeni bir fıkra eklenmiştir.

mahkemesi kararlarının kanun yolları aşamasında incelemekle görevli hukuk daireleri (BAM ve Yargıtay'ın ilgili hukuk daireleri), takip prosedüründeki asıl organlardır⁷⁷⁴.

I. İcra Dairesi

İcra iş ve işlemlerinde birinci derecede görevli organ olan icra daireleri ve dairede çalışan görevliler, icra teşkilatının en önemli unsurlarıdır⁷⁷⁵. İster cüz'i icra takiplerinden biri, isterse de külli icra takip yolu aracılığıyla alacağını elde etmek isteyen alacaklının, kural olarak öncelikle icra dairesine başvurması gerekmektedir. Takip, icra dairesine başvuru ile başlar ve icra dairesi aracılığıyla sürdürülür⁷⁷⁶.

Takip prosedürü içinde icra dairelerinin görevleri, İcra ve İflas Kanunu'nun çeşitli maddelerinde hüküm altına alınmıştır. Alacaklının alacak miktarı önem arzetmeksizin kural olarak bütün takip taleplerinin icra dairelerine verilmesiyle takip süreci başlamakta ve takibin türüne göre değişen ilk icra işlemi olarak ödeme emri veya icra emrinin borçluya gönderilmesi, sonrasında haciz işlemlerinin yapılması, sıra cetveli düzenlenmesi, borçlunun mallarının satışı üzerine öncelikle ödemenin, ödemenin tam olarak yapılamadığı hallerde paylaştırmanın yapılması, alacaklılar için

⁷⁷⁴ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 66; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 55; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 51; **Üstündağ-** İcra, s. 24; **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 26; **Postacıoğlu,** s. 22; **Yılmaz- İİK,** s. 36-37; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 25; **Boran Güneysu, Nilüfer,** “İcra Takip İşlemleri”, TBBD, Sa. 101, Y. 2012, (s. 31-60), (**Boran Güneysu-** İcra), s. 39; **Muşul-** İcra, C. I, s. 37; **Muşul-** Şikâyet, s. 5; **Arslan,** s. 48.

⁷⁷⁵ İcra dairelerini bu kadar önemli hale getiren esas husus, icra dairelerince, takibin ilerlemesine yönelik olarak borçluya karşı yapılan işlemlerin, icra takip işlemi sayılmasıdır. Zira diğer icra organlarının görevi, takibin ilerlemesini sağlamaktan daha çok denetimine yönelik işleri yürütmek olup; ayrıca bu organlar icra dairelerinin aksine, kural olarak doğrudan icra takip işlemi yapmaları için de oluşturulmamıştır (**Arslan,** s. 48).

⁷⁷⁶ **Ansay,** s. 17. 7155 sayılı Kanun'la kabul edilen abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacakları hakkındaki takip yolunda takip talebi, icra dairesine verilmemektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. § 4, A, I, 1.

borç ödemedenden aciz vesikasının düzenlenmesi, icra dairelerinin başlıca görevli olduğu işlemlerdendir⁷⁷⁷.

İcra daireleri, Kanun ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde görevlerinin ifası bakımından kendilerine tanınan yetkileri, icra mahkemesi veya herhangi bir merciiden direktif almadan doğrudan kullanmaktadır⁷⁷⁸. Ayrıca bu kapsamda, icra daireleri, diğer makam ve merciler ile doğrudan haberleşebilmektedir (bkz. İİK m. 357, m. 359)⁷⁷⁹.

1. İcra Dairesinin Türk Hukukundaki Tarihsel Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ve Modern sosyal-siyasi yapısının gelişiminde tarihi bir rehber olan Osmanlı Devleti, icra hukukunda ve ilerleyen kısımlarda daha ayrıntılı bir şekilde açıklanacak olan icra dairesinin oluşumu bakımından da önem arz etmektedir. Bu sebeple icra dairesinin tarihsel süreç içindeki gelişiminin incelenmesine, Osmanlı Devleti dönemi icra hukukunun başlangıç noktası olarak esas alınması uygun olacaktır.

Osmanlı Devleti'nin hukuk sistemi, İslam hukuku ekolüne tabidir⁷⁸⁰. Bu sebeple bu dönemde icra takip işlemleri de, halife veya halifenin temsilcisi tarafından görevlendirilen kadılar eliyle yürütülmekte idi. Kadılar, ceza hükümlerinin infazı hakkındaki takipler haricindeki takip işlerini, görevlendirdikleri yardımcılarını

⁷⁷⁷ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 63 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 55 vd.; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 51 vd.; **Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 151 vd.

⁷⁷⁸ **Ule**, s. 18-20, kn. 48-52; **Abel**, s. 178; **Kurt Konca**, s. 26-27. Fransız icra yetkilisinin ayrıca bkz. ve karşı. yuk. § 4, C, II, 1.

⁷⁷⁹ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 63; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 55; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 51; **Üstündağ-** İcra, s. 24; **Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 26; **Postacioğlu**, s. 22; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 25; **Boran Güneysu-** İcra, s. 39; **Muşul-** İcra, C. I, s. 37; **Muşul-** Şikâyet, s. 5; **Arslan**, s. 49. Doktrinde icra dairelerinin, mahkemelere bağlı olarak görev yaptığını ilişkin eski tarihli bir görüş de bulunmaktadır. Bkz. **Berkin, Necmeddin M.:** “İcra Dairelerinin Faaliyetlerini Tanzim Eden Hükümler”, İHFM, C. XLII, Sa. 1-4, Y. 1976, (s. 201-232), (**Berkin-** İcra Daireleri), s. 203.

⁷⁸⁰ **Akgündüz, Ahmet**, İslam ve Osmanlı Külliyyatı, C. 1, İstanbul 2011, s. 45.

aracılığıyla ve ceza hükümlerinin infazı hakkındaki takip işlerini ise özel olarak görevlendirdikleri mülki idare memurları eliyle yürütmekte idi⁷⁸¹.

İcra takip işleri, kadıların yardımcıları olan kassam ve muhızlılarla birlikte yine kadının denetiminde, beledi ve mülki yöneticilere bağlı olarak görev yapan muhtesip veya çavuşbaşı (subaşı) ekipleri tarafından yerine getirilmekte idi⁷⁸². Bu bakımdan borçlunun kendi rızasıyla yerine getirmediği borçları, kadının hükmüyle ilâma bağlandıktan sonra bu ilâmın kadının yardımcıları aracılığıyla icrası sağlandığından, icra takiplerinde görevli bir icra memuru ve bir icra dairesi henüz bulunmamakta idi⁷⁸³.

a. İlamatı- Hukukiyyenin Sureti İcrasına Dair Muvakkat Kanun (09.06.1879) Döneminde İcra Dairesi

Osmanlı Devleti'nde II. Abdülhamit'in ülkenin siyasi sorunlarını da göz önünde bulundurarak 23.12.1876 tarihinde meşrutiyetin ilânından sonra, Türk tarihinin ilk Anayasası olarak bilinen Kanuni Esasi'nin de ilân edilmesiyle başlayan kanunlaştırma çalışmalarının icra hukukundaki yansıması, "İlamatı Hukukiyyenin Sureti İcrasına Dair Muvakkat Kanun" ile bu Kanun'un uygulanması hakkındaki "Tezkere-i Aliye" Kararnamesi olmuştur. Bu dönemde adliye teşkilatında yapılmaya çalışılan yenilikler, özellikle 04.12.1878 tarihinde adliye nazırlığına Said Paşa'nın atanmasıyla ivme kazanmıştır. Bu yenilikler arasında, mahkeme dilekçelerinin mülki amirler yerine, doğrudan mahkemelere verilmesi, hukuk muhakemesi usulleri ile ceza muhakemesi usullerinin incelenmesi, mahkemelerde savcılık teşkilatının oluşturulması ve icra dairelerinin açılması sayılmaktadır⁷⁸⁴.

⁷⁸¹ **Atar, Fahreddin**, İslam Adliye Teşkilatı, Ankara 1979, (**Atar-** Teşkilat), s. 109; **Atar, Fahreddin**, İslam İcra ve İflas Hukuku (Fıkıhta İcra- İflas), İstanbul 1990, (**Atar-** İcra), s. 114-115.

⁷⁸² **Belgesay, M. Reşid**, İcra ve İflas Hukuku, C. 1, İstanbul 1956, (**Belgesay-** İcra), s. 12; **Ekinci, Ekrem Buğra**, Osmanlı Hukuku, İstanbul 2008, s. 377-378; **Ortaylı, İlber**, Hukuk ve İdare Adamı olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı, Ankara 1994, s. 45, 60, 64-65.

⁷⁸³ **Çelikoğlu**, s. 14.

⁷⁸⁴ **Demirel, Fatmagül**, Adliye Nezareti, Kuruluş ve Faaliyetleri (1876-1914), 2008 İstanbul, s. 143.

Said Paşa dönemindeki hukuk ve adaletle ilgili bu faaliyetler, Adliye Nezareti Teşkilat Nizamnamesi, Teşkilat-ı Mehakim Kanunu, Usul-ı Muhamat-ı Hukukiyye, Usul-ı Muhakemat-ı Cezaiyye ve yukarıda ifade edildiği üzere İlamat-ı Hukukiyye Kanun'larının benimsenmesiyle vücut bulabilmiştir. İlamat-ı Hukukiyye Kanunu ve uygulama Kararnamesi ile her bir mahkemeye, ilâmları icra yetkisi tanınarak mahkeme başkanının emri altında bir icra dairesi kurulmuştur⁷⁸⁵.

Merkezde hukuk mahkemelerinde verilen ilâmların icrasında, örneğin ticaret mahkemelerinde verilen ilâmlar için mahkeme reisleri ve onlara bağlı olan icra daireleri; şer'i mahkemelerde verilen ilâmların icrasında ise bidayet mahkemesi icra memurları görevlendirilmiştir. Taşradaki cebri icra işleri ise mahkeme ayrımı olmaksızın tüm hukuk mahkemelerinde verilen ilâmların icrasında bidayet mahkemelerinin reisleri görevlidir⁷⁸⁶. Yukarıda da açıklandığı üzere ilk defa bu Kanun'la (İlamat-ı Hukukiyye Kanunu) mahkemeye bağlı icra dairelerinin kurulması öngörülmüştür. Ancak icra dairesi kurulduğu bu ilk dönemde, mahkeme reisinin emir ve talimatlarına bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren bir teşekküldür⁷⁸⁷.

Mahkeme reisinin emir ve talimatı altındaki icra dairesinde icra memuru, icra muavini ve icra mübaşiri çalışmaktaydı. İcra takibinde bulunulmak istendiğinde doğrudan icra dairesine değil, mahkeme reisliğine başvurulması gerekmekte idi. Bu çerçevede icra memurunun da görevi, icra takip talebi hakkında karar vermek değil, mahkemece verilen kararı uygulamaktı. İcra memurları, tabi oldukları mahkeme reisinin emri ile icra işlemlerini yapmaktaydı. İcra işlemleri ile ilgili evrak düzenleme

⁷⁸⁵ **Demirel**, s. 143. Bu haliyle günümüz İngiliz icra teşkilatının, Osmanlı Devleti'nde icra dairelerinin ilk dönem yapısına benzediği söylenebilir. Bkz. yuk. § 5, A.

⁷⁸⁶ **Ansary**, s. 4.

⁷⁸⁷ İcra dairelerinin mahkemenin emir ve talimatları altında görev yaptığına ilişkin görüş için ayrıca bkz. **Berkin**- İcra Daireleri, s. 203.

ve kaydetme görevleri, icra muavinleri tarafından; icraya ilişkin tebligat işleri ise icra mübaşirleri aracılığıyla yerine getirilmekteydi⁷⁸⁸.

İcra memurları ve mübaşirleri icra işlemi esnasında, halin icabına göre gerekirse zaptiyeden ve diğer memurlardan yardım alırlardı⁷⁸⁹. İcra memurlarının icra işleri için gidecekleri yere ulaşmada kullanacakları her türlü vasıtanın ücreti başta olmak üzere diğer masrafları da tabi oldukları mahkemenin reisi tarafından belirlenirdi. Mahkeme ilâmının icrasına ilişkin verilecek dilekçe, mahkemeye hitaben yazılarak sonrasında icra dairesine havale edilirdi. Dilekçenin kaydedilmesinden sonra, alacaklıya bir makbuz verilirdi. Bunun üzerine icra dairesi tarafından borçluya ihbarname gönderilirdi⁷⁹⁰. Söz konusu ihbarnamede, alacaklı ve borçlunun adı, yerleşim yeri, tabiiyeti, ilâmı veren mahkemenin adı ve icraya konu olan hal açıkça yazılırdı. Borçlu, karşı tarafa ihbarname verildikten sonra borcu ödeyeceğini bildirirse, borcun rızaen ödenmesi; borçlunun ilâmın icrasını gönüllü olarak yerine getirmemesi halinde ise haciz ya da hapis yoluna başvurulurdu. Haciz işlemi esnasında icra memuru, hacze konu eşyanın bulunduğu yere giderek orada olan iki şahit huzurunda haczedilen eşyayı uygun bir yere naklettirirdi. Halin icabına göre, hacizli eşyanın nakledildiği bu yer mühürlenebilir ya da bir bekçinin korumasına verilebilirdi⁷⁹¹.

İcra dairesinin mahkeme reisinin emir ve talimatları altında faaliyetlerini sürdürmesi hali, sonraki zamanlarda yapılan Kanun değişikliklerinde aynı şekilde korunmuştur. Ta ki 1929 yılında 1424 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun yürürlüğe

⁷⁸⁸ **Demirel**, s. 208.

⁷⁸⁹ Benzer şekilde haciz yapan memurun yetkisinin düzenlendiği İİK m. 80'de, memurun zor kullanma yetkisi hüküm altına alınmakla birlikte, 81. maddede de bu zor kullanma yetkisinin kullanımı hakkında, zabıta memurları ile muhtarların görevleri açıklanmıştır. Buna göre, zor kullanmak hususunda bütün zabıta memurları icra müdürünün yazılı müracaatı üzerine kendisine muavenet ve emirlerini ifa etmekle mükelleftir.

⁷⁹⁰ İcra takiplerinde izlenen usul, Alman güncel ihtar (Mahnverfahren) prosedürüne oldukça benzemektedir. Bkz. ve karşı yuk. 4, A, II, 1, a.

⁷⁹¹ **Demirel**, s. 208-209.

girmesine kadar. Bu zaman dilimi içerisinde, Kanun’da birden çok değişiklik yapılmıştır. 1424 sayılı Kanun’la icra dairesi, ancak müstakil bir organ olarak mahkeme bünyesinden ayrılarak görev yapmaya başlamıştır⁷⁹².

b. 18.04.1929 Tarih ve 1424 Sayılı Kanun Döneminde İcra Dairesi

İcra memuriyetinin getirilmesi ve sonrasında icra memuruna en geniş yetki veren Kanun, 18.04.1929 tarihli ve 1424 sayılı Kanun’dur. Başka bir ifadeyle, icra memuru bu Kanun’la, tabi olduğu mahkeme reisinin emir ve talimatları altından çıkarılarak ilk defa icra kararı vermeye yetkilendirilmiştir⁷⁹³. 1914 yılına ait Muvakkat İcra Kanunu döneminde bidayet mahkemeleri hâkimlerine icra reisi sıfatı verilmiştir. 1424 sayılı Kanun’da da bu sıfat korunmakla birlikte icra daireleri, artık bidayet mahkemelerinin emri altında yer almamaktadır. Kanun’da icra memurlarının icra takip işlerini, icra reisliği ve savcılığın denetiminde ancak onlardan bağımsız olarak yerine getirecekleri hüküm altına alınmıştır (1424 sa. K. m. 3, 6, 10, 15, 38/ III).

2. 09.06.1932 Tarih ve 2004 Sayılı Kanun Çerçevesinde İcra Dairesinin Güncel Durumu

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu süreç içerisinde defaatle değişikliklere uğramıştır⁷⁹⁴. Bu kapsamda özellikle 2012 yılı içinde Kanun’da yapılan kapsamlı değişiklikler dikkat çekicidir. “Yargının Hızlandırılması Paketi” veya “Üçüncü Yargı Reformu” olarak da adlandırılan, 05.07.2012 tarihli ve 28344 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6352 sayılı “Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin

⁷⁹² Çelikoğlu, s. 15.

⁷⁹³ İcra memurunun mahkemeden bağımsız olarak icra takip iş ve işlemlerini yürütebilmesine ilişkin düzenlemeler, Muvakkat İcra Kanunu’nun tadilen kabulü hakkındaki 1917 yılına ait, kadük İcra Kanunu Tasarısı’nda (m. 1-3) da kabul edilmiştir (Çelikoğlu, s. 19, dn. 67).

⁷⁹⁴ İcra ve İflas Kanunu’nun zaman içinde uğradığı değişiklikler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Çelikoğlu, s. 17 vd.; Özbek, Mustafa Serdar, “İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağıyla Getirilmek İstenen Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, AÜHFD, C. 57, Sa. 3, Y. 2008, (s. 463-524), (Özbek- Değerlendirme), s. 467 vd.

Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun” ile İcra ve İflâs Kanunu’nun çeşitli maddeleri değiştirilmiş veya maddelerine bazı eklemeler yapılmıştır⁷⁹⁵.

İcra ve İflas Kanunu’ndaki değişikliklerden icra teşkilatı çerçevesinde icra dairesi ve burada çalışan görevlilerle ilgili olanlar incelendiğinde dikkat çeken husus, icra dairelerinde görevli personelin uzmanlaşmasını sağlamak ve böylece icra hizmetlerinin yerine getirilmesinde daha etkin bir sistem oluşturmak amacıyla, sadece icra dairelerinde çalışacak “icra kâtipliği” kadrosunun ihdas edilmiş olmasıdır.

İcra kâtipliği kadrosunun oluşturulmasıyla birlikte İcra ve İflas Kanunu’na da icra kâtipliği hakkında bir hüküm eklenmiştir. Bu bağlamda icra kâtipliğine ilk defa atanacaklar, kamu görevlerine ilk defa atanacaklar için yapılacak merkezî sınavda başarılı olanlar arasından Adalet Bakanlığı’nın bu konuda yetki vereceği adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından yapılacak uygulama ve sözlü sınav sonucuna göre; unvan değişikliği suretiyle atanacaklar ise uygulama ve sözlü sınav sonucuna göre atanırlar. Unvan değişikliği suretiyle icra kâtipliğine atanacaklar, tahsis edilen kadronun yüzde ellisini geçemeyecektir (İİK m. 1/ IV).

İcra görevlileri ile ilgili olarak dikkat çeken bu kapsamlı değişiklikten sonra Kanun’da yine icra dairesi ve personeline ilişkin yapılan diğer değişikliklere ilerleyen başlıklarda yeri geldikçe değinilecektir. İcra dairesinin güncel yapısında, dairenin başında icra müdürü bulunmaktadır. İcra dairesi, icra müdürü tarafından idare edilmektedir. İcra müdürü, İcra ve İflas Kanunu Tatbikatına Dair Nizamname⁷⁹⁶’nin 3. maddesinin birinci fıkrası gereğince, dairenin sorumlu amiridir⁷⁹⁷.

⁷⁹⁵ **Uyar/ Uyar/ Uyar-** İİK Şerhi, C. 1, s. 2 vd.

⁷⁹⁶ İcra ve İflas Kanunu Tatbikatına Dair Nizamname, 02.10.1932 gün ve 2215 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

⁷⁹⁷ İcra müdürlerinin birinci derecede görevleri, icra ve iflas işlerinin yapılması olmakla birlikte müdürlerin başka işlerde görevlendirilmesi de mümkündür. Bu bağlamda Noterlik Kanunu’nun 32. maddesine göre, dördüncü sınıf noterliklere Adalet Bakanlığınca geçici olarak icra müdürü ve icra müdür yardımcısı görevlendirilebilir (**Aydemir-** Noterlik, s. 174).

Her asliye mahkemesinin yargı çevresinde en az bir icra dairesi bulunur (İİK m. 1/ I). Nüfus ve iş yoğunluğunun çok olduğu yerlerde, birden fazla icra dairesi bulunmaktadır. Her icra dairesinde Adalet Bakanlığı tarafından atanacak bir icra müdürü⁷⁹⁸, yeteri kadar icra müdür yardımcısı, icra kâtibi ile adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından görevlendirilecek mübaşir ve hizmetli (müstahdem) bulunur (İİK m. 1/ II)⁷⁹⁹. İcra müdürünün, dairedaki görevleri bizzat kendisinin yapması zorunlu değildir. Buna göre dairece yapılması gereken görevler, icra müdürünün idaresi altında, dairedaki görevli diğer memurlar tarafından da yapılabilir.

İcra müdürü, müdür yardımcıları ve kâtiplerinin, yazılı sınav, sözlü sınav, nakil, görevlendirme, unvan değişikliği, görevde yükselme ve diğer hususlar, konuya ilişkin yönetmelikte düzenlenmektedir (İİK m. 1/ V)⁸⁰⁰.

İcra müdür ve yardımcıları Adalet Bakanlığı tarafından yaptırılacak yazılı sınav ve Adalet Bakanlığı tarafından yapılacak sözlü sınavın sonucuna göre atanırlar (İİK m. 1/ III). İcra kâtipleri arasından da yine Adalet Bakanlığı tarafından yaptırılacak

⁷⁹⁸ İİK’da 02.07.2012 tarihinde 6352 sayılı Kanun’la yapılan değişikliğe kadar, icra işlerinin az olduğu ilçelerde takip işlerinin yapılması için ayrı bir icra müdürünün atanması yerine, yazı işleri müdürlerine icra müdürlüğü görevi verilmekte idi (Uyar/ Uyar/ Uyar- İİK Şerhi, C. 1, s. 2).

⁷⁹⁹ 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun birinci maddesine göre, 09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 1 inci maddesine ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere, “İş yoğunluğunun veya personel sayısının fazla olduğu icra dairelerinde dairenin düzenli, uyumlu ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından icra müdür ve müdür yardımcıları arasından, icra müdürünün yetkilerini haiz bir icra başmüdürü görevlendirilebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, yönetmelikle düzenlenir.” şeklinde bir fıkra eklenmiş olup, mevcut dördüncü fıkrada yer alan “Bakanlığının” ibaresi “Bakanlığı veya Bakanlığın” şeklinde değiştirilmiştir.

⁸⁰⁰ 07.09.1991 tarihli ve 20984 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “İcra Müdür ve Yardımcılarının Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği”nin adı, 28826 sayılı Resmî Gazete’de 19.11.2013 tarihinde yayımlanan “İcra Müdür ve Yardımcılarının Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile “İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği” şeklinde değiştirilmiştir. Yönetmeliğin birinci maddesine göre yönetmeliğin amacı, icra müdürleri ve icra müdür yardımcıları ile icra kâtiplerinin göreve atanmalarında aranacak şartları, tabi olacakları sınavları, görev bölgeleri ile buralardaki asgari hizmet süreleri, nakil, usul ve esaslarını düzenlemektir.

yazılı sınav ve Adalet Bakanlığı tarafından yapılacak sözlü sınavın sonucuna göre icra müdür ve yardımcılığı kadrolarına atama yapılabilir (İİK m. 1/ III, c. 2)⁸⁰¹.

İcra ve İflas Kanunu m. 1/ VII'ye göre, icra müdürü, müdür yardımcısı veya icra kâtibinin herhangi bir nedenle yokluğu halinde bu görevlinin görev ve yetkileri, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilecek yazı işleri müdürü veya zabıt kâtibi aracılığıyla yapılır (İcra Memuru Atama ve Nakil Yön. m. 32/ B).

⁸⁰¹ 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un gerekçesinde açıklandığı üzere, İİK m. 1/ IV'de öngörülen değişiklik ile icra kâtipliği ile ilgili sınavlar, Adalet Bakanlığı veya Bakanlığın yetki vereceği adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları marifetiyle yapılacaktır.

II. İcra Mahkemesi

1. Genel Olarak

İcra mahkemesi, ilk olarak İİK m. 4/ I uyarınca, icra ve iflas dairelerinin muamelelerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazlar başta olmak üzere, İİK'nın kendisine verdiği diğer dava ve işleri yapmak amacıyla “icra tetkik mercii” adıyla kurulmuştur⁸⁰². 12.02.2004 tarihinde kabul edilen 5092 sayılı “İcra ve İflas Kanunu’nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun⁸⁰³” ile bugünkü adını alarak tek hâkimli bir ilk derece mahkemesi olan icra mahkemesi, görevini yerine getirmeye

⁸⁰² Bu mahkemenin “İcra Tetkik Mercii” adı ile görev yaptığı yıllarda, adında mahkeme ibaresinin yer almaması nedeniyle bir mahkeme olup olmadığına ilişkin tereddütler bulunmaktaydı. Mahkemenin gördüğü bir dava ile ilgili olarak, Rize İcra Tetkik Mercii tarafından bir kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı ve iptali talebiyle Anayasa Mahkemesine başvurulmuş, Anayasa Mahkemesi verdiği kararında “İcra tetkik mercii görevini yapanlar hâkim sıfatını taşımaktadırlar. Bu nitelikleri İcra ve İflâs Kanunu’nun çeşitli maddelerinde ve özellikle 4. maddesinde açıklanmıştır. Bu maddede «icra ve iflâs dairelerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazların tetkik mercii bulunan yerlerde müstakil icra hâkimleri ile muavinleri dir.» denilmektedir. İcra hâkimleri kendilerine sunulan şikâyet ve itirazları, belli usule uyarak yargılamakta ve objektif hukuk kurallarını bu şikâyet ve itirazlara uygulamak suretiyle bunları kesin hükme bağlamaktadırlar. Bu fonksiyonu gören icra tetkik mercilerinin mahkeme olarak kabul edilmeleri gerekir...” ifadeleriyle, icra tetkik mercisinin bir mahkeme olduğuna işaret etmiştir (bkz. Anayasa Mahkemesi’nin 26.10.1965 tarih ve E. 1965/25, K. 1965/57 sayılı kararı, R.G., T. 08.12.1965, Sa. 12171, s. 1). Keza Anayasa Mahkemesi, icra tetkik mercisinin, 1965 tarihli söz konusu karar ve 20.09.1966 tarih ve E. 15, K. 33 sayılı kararlarında gösterilen ve yine bu kararda benimsenen nedenlerle Anayasanın 151. maddesi uyarınca iptal başvurusunda bulunma yetkisine sahip bulunduğunu ifade etmiştir (bkz. Anayasa Mahkemesi’nin 08.10.1974 tarih ve E. 17, K. 41 sayılı kararı, R.G., T. 29.01.1975, Sa. 15133, s. 1). Anayasa Mahkemesi’nin somut norm denetimi kapsamında bu konuya ilişkin verdiği diğer kararlar örnekleri için bkz. **Tanrıver, Süha**, Medeni Usul Hukuku, C. I, Ankara 2016, (**Tanrıver-** Usul), s. 200, dn. 181.

⁸⁰³ R.G., T. 21.04.2004, Sa. 25380; 5092 Sa. Kanun m. 11 ile 2004 sayılı İİK’ya eklenen geçici 6. madde ile İİK’da yer alan, kaynağını İsviçre İcra ve İflas Kanunu’ndan alan (Aufsichtsbehörde: denetim ve gözetim makamı) “icra tetkik mercii”, “tetkik mercii” ve “mercii” ibareleri “icra mahkemesi”; “icra mercii hâkimi” ve “mercii hâkimi” ibareleri “icra hâkimi” olarak değiştirilmiştir (**Yılmaz-** İİK, s. 45-46, s. 46, dn. 7). **Karşı-** İcra, s. 66. Aynı yeknesaklığın “icra müdürü” ile “icra memuru” ibareleri için de sağlanması, kanun yapım tekniği bakımından isabetli olacaktır. Zira 25.11.1988 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 3494 sayılı Kanun’un geçici 2. maddesi ile icra memuru unvanı, icra müdürü olarak değiştirilmiştir. Ancak 05.07.2012 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 6352 sayılı Kanun’la değiştirilen İİK’nın 82., 115. ve 129. maddelerinde hala, icra memuru unvanının kullanıldığı görülmektedir (**Yılmaz-** İİK, s. 39-40; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 63, dn. 4).

devam etmektedir⁸⁰⁴. Keza icra mahkemesi, görevleri, yargılama usulü ve verdiği kararların niteliği bakımından sulh yahut asliye hukuk mahkemesi anlamında bir hukuk mahkemesi olmayıp, icra ve iflâs işleri için kurulmuş, hem hukuk hem de ceza yargısı alanında görevli özel bir mahkemedir⁸⁰⁵.

İcra mahkemesi, her asliye mahkemesinin yargı çevresinde, başka bir ifadeyle, her ilçede bulunmaktadır. Ayrı bir icra mahkemesinin olmadığı yerlerde asliye hukuk mahkemesi, icra mahkemesinin görevlerini de icra mahkemesi sıfatıyla⁸⁰⁶ yerine getirmektedir⁸⁰⁷ (5235 sa. Ka. m. 4, HMK m. 2/ II).

İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Kurulunun olumlu görüşü ile Adalet Bakanlığınca icra mahkemesinin birden fazla dairesi kurulabilir (İİK m. 4/ I, c. 2)⁸⁰⁸. Bu durumda icra mahkemesi daireleri numaralandırılır (İİK m. 4/ I, c.

⁸⁰⁴ **Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder/ Taşpınar Ayvaz, Sema/ Hanağası, Emel**, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 7. Bs., Ankara 2021, (**Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul), s. 757; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** Usul, s. 51. Bkz. ve karş. **Hanağası, Emel/ Özekes, Muhammet**, Yargı Örgütü ve Tebligat Hukuku, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1597, Eskişehir 2012, s. 32.

⁸⁰⁵ **Tanrıver-** Usul, s. 200. Bkz. ve karş. **Kuru, Baki**, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 2. Bs., Ankara 2018, (**Kuru-** Usul Ders kitabı), s. 640.

⁸⁰⁶ HSK'nın (o tarihte HSYK) 24.03.2005 tarih ve 188 sayılı kararı gereğince, icra mahkemelerinin ayrı olarak bulunmadığı yerlerde, bu mahkemelerin görev alanına giren iş ve davalarda o yerde bir adet asliye hukuk mahkemesi bulunuyor ise bu asliye hukuk mahkemesi hâkimi tarafından bakılır. Birden fazla asliye hukuk mahkemesinin bulunduğu yerlerde ise o yerdeki asliye hukuk mahkemelerinin arasındaki sayısal eşitlik de göz önünde bulundurularak asliye hukuk mahkemesince görülecektir. İlgili karar için bkz. (**Tanrıver**, s. 199, dn. 178). HSK'nın diğer kararı için bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 786, dn. 2.

⁸⁰⁷ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 63; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 55; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 51; **Üstündağ-** İcra, s. 24; **Arslan**, s. 49; **Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 26; **Postacioğlu**, s. 26 vd.; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 25; **Boran Güneysu-** İcra, s. 39; **Muşul-** İcra, C. I, s. 37; **Tanrıver-** Usul, s. 199; **Muşul-** Şikâyet, s. 5.

⁸⁰⁸ 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 2. maddesi ile İİK'ya eklenen 3/a maddesi gereğince, iş yoğunluğunun veya icra dairesi sayısının fazla olduğu yerlerde icra daireleri başkanlığı kurulmasına imkân tanınmakta ve bu başkanlığa icra dairelerinin gözetim ve denetimleri ile idari işlerine bakma görevi verilmektedir (Benzer şekilde bu husus, 42 madde olarak hazırlanan ancak geri çekilen 2008 yılına ait "İcra ve İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağı" içinde de öngörülmüştü. Söz konusu taslağın değerlendirmesi hakkında ayrıca bkz. **Özbek-** Değerlendirme, s. 468 vd.). Eklenen 3/a maddesinde, iş yoğunluğunun veya icra dairesi sayısının fazla olduğu illerde, Adalet Bakanlığı tarafından, yetki

3). İcra mahkemesinin birden fazla dairesi bulunan yerlerde iş dağılımı ve buna ilişkin esaslar, Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenir (İİK m. 4/ I, c. 4). İcra mahkemesi,

çevresi de belirlenmek suretiyle bir veya birden fazla icra daireleri başkanlığı kurulabilir. Başkanlığın kurulduğu yerlerde icra dairelerinin gözetimi, denetimi ve idari işleri başkanlık tarafından yürütülür. Ayrıca başkanlık, mevzuatla verilen görevleri yerine getirir. Kanaatimizce hem kanun yapım tekniği bakımından hem de getirilen hükmün adı bakımından İİK'ya eklenen 3/a maddesi çeşitli eleştirileri gündeme getirecek niteliktedir. İcra Daireleri Başkanlığı, bir başkan ve yeteri kadar başkan yardımcısından oluşmaktadır. Başkan birinci sınıf olmuş, başkan yardımcısı ise birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hâkim ve Cumhuriyet savcıları arasından muvafakatleri alınarak Bakanlıkça atanır (İİK 3/a, II, c. 2). Başkanlık, hükümden de anlaşılacağı üzere hâkim ve Cumhuriyet savcılardan oluşmakta ancak adı, icra daireleri başkanlığı şeklinde öngörülmektedir. Getirilmek istenen kurumun bu şekilde adlandırılması, adeta burada icra daireleri müdürlerinin kendi içlerinden seçerek ya da tamamının bir araya gelmesiyle oluşturulan bir üst kurul şeklinde anlaşılmasına sebep olmaktadır. Öte yandan icra daireleri başkanlığının başkan ve başkan yardımcıları, icra dairelerinde görev yapan kıdemli icra müdürü ve yardımcısı değil, bizzat birinci sınıf ve birinci sınıfa ayrılmış hâkimler ve Cumhuriyet savcılardan oluşmaktadır. Bu haliyle söz konusu başkanlık, icra teşkilatının merkez teşkilatında yer alan idari bir birim olan İcra İşleri Dairesi Başkanlığı'nın, taşra teşkilatındaki iz düşümü gibi görünmektedir. Oysaki İİK'nın 3/a maddesi ve 13. maddeye eklenen ibareler değerlendirildiğinde, getirilen icra daireleri başkanlığının, bir idari birim değil, aksine mevcut icra mahkemesinin toplu mahkeme şeklinde teşkilatlanmış hali olduğu görülmektedir. Bu sebeple kurulması öngörülen icra daireleri başkanlığında hâkim ve Cumhuriyet savcılarının bir mahkeme olarak görev yapacak olmasına karşılık, adının ise başkanlık şeklinde anılması da kanaatimizce uygun değildir. Bu durum, "icra tetkik mercii" adıyla kurulmuş olması dolayısıyla Anayasa Mahkemesi tarafından bile mahkeme olup olmadığı tartışılan ve sonunda, yerinde bir düzenlemeyle günümüzdeki ismi verilerek görevine devam eden icra mahkemesine ilişkin hadiseyi akıllara getirmektedir. Öncelikle başkanlık olarak hüküm altına alınan bu maddedeki kurumun isminde değişikliğe gidilmelidir. Zira bu haliyle adı mahkeme olmayan ancak bir mahkeme görevi yapan, hâkim ve Cumhuriyet savcıları arasından seçilen başkan ve yeteri kadar başkan yardımcısından oluşturulan ve toplu mahkeme niteliğinde bir kurum bulunmaktadır. Ayrıca hâkim ve Cumhuriyet savcılarının başka icra başmüdürü, icra müdürü, müdür yardımcısı ve icra kâtabi ve memurun da başkanlıkta görevlendirileceği hüküm altına alınmaktadır (bkz. İİK 3/a, II, c. son). Tek hâkimli icra mahkemelerinin, toplu icra mahkemesi haline gelmiş hali olan bu "icra daireleri başkanlığı"nda hâkim ve savcılar dışındaki görevlendirilen icra başmüdürü, icra müdürü, icra müdür yardımcısı, icra kâtabi ve memurun, mahkemedeki hukuki statüsünün ne olacağı da müphemdir. Başkanlığın bu şekilde teşkilatlanması, görevlilerin, artık zabıt kâtabi veya yazı işleri müdürü konumunda mı görülmesi gerekeceği, sorusunu da akla getirmektedir. Söz konusu başkanlığın her ilde değil, iş yoğunluğunun gerekli kıldığı durumlarda kurularak, icra dairelerinin gözetim ve denetimi olmak üzere kendisine verilen diğer görevleri ifa edecek olması, istisnai bir mahkeme olduğunu da ortaya koymaktadır. Bu sebeple Kanun değişikliği ile kendisi için öngörülen yerin de değişmesi gerekmektedir. Başka bir ifadeyle icra daireleri başkanlığı, İİK m. 3'ten sonra 3/a maddesi olarak değil, icra mahkemesinin görevlerini yürüten istisnai bir mahkeme olarak, İİK m. 4'te icra mahkemelerinden sonra gelecek şekilde 4/a maddesinde ve kanaatimizce icra mahkeme/leri başkanlığı adıyla düzenlenmelidir.

bir icra hâkimi ve buna bağlı yazı işleri müdürü, yeteri kadar kâtip ve mübaşirden oluşur⁸⁰⁹.

İcra mahkemesinde, kural olarak basit yargılama usulü (HMK m. 316-322) uygulanır (İİK m. 18/ I, c. 2). Bununla birlikte, icra mahkemesinin önüne gelen dava ve işler ivedi işlerden sayılır (İİK m. 18/ I) ve bu nedenle adli tatilde de görülür (HMK m. 103/ I, h). İcra mahkemesinde açıkça düzenlenen hususlarda İİK uygulanırken, hakkında hüküm bulunmayan hallerde, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, HMK kıyasen uygulama alanı bulacaktır⁸¹⁰.

İcra mahkemesi kararları, mahkemenin kural olarak belirli belge ve delillere dayalı bir biçimde sınırlı inceleme yapması nedeniyle, kural olarak maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir (bkz. HMK m. 303)⁸¹¹. Fakat ihalenin feshinin şikâyet yolu ile talebi üzerine verilen ret (uygulamada ve bundan sonraki başlıklarda ifade edildiği üzere ihalenin feshi davası) ve istihkak davaları hakkında verilen kararları bu durumun istisnalarını oluşturmaktadır⁸¹². İcra mahkemesi kararlarının kural olarak maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmemesinin bir sonucu olarak, söz konusu kararlara karşı yargılamanın iadesi yoluna da başvurulamamaktadır⁸¹³. İcra mahkemesi kararlarına karşı, ancak İİK m. 353-354 ve 363 vd. hükümlerine göre istinaf ve temyiz yoluna gidilebilmektedir⁸¹⁴.

⁸⁰⁹ **Kuru-** Usul Ders Kitabı, s. 640; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 55; **Hanağası/ Özekes**, s. 33; **Karlı-** İcra, s. 163; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 122.

⁸¹⁰ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 62.

⁸¹¹ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 786;

⁸¹² **Kuru-** Usul Ders Kitabı, s. 640; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 55; **Hanağası/ Özekes**, s. 33; **Karlı-** İcra, s. 163. Ayrıca bkz. **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 122; **Hanağası/ Özekes**, s. 33.

⁸¹³ İcra mahkemesinin yargılamanın iadesi yoluna başvurulanan kararları ve bu yola ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. § 8, E, I, 3.

⁸¹⁴ İcra mahkemesi kararları aleyhine kanun yollarına başvuru, özel hükümlerle düzenlenmiştir (İİK m. 353, m. 363 vd.). İcra mahkemesi kararlarına karşı kanun yolu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağı. § 8, E, I, 3.

İcra ve İflas Kanunu m. 4/ I, c. son gereğince, her icra mahkemesi hâkimi, kendisine Adlî Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığınca dönüşümlü olarak bağlanan icra ve iflâs dairelerinin muamelelerine yönelik şikâyetleri ve itirazları inceler, bu dairelerin gözetim ve denetimlerini yapmakta, idarî işlerine bakmaktadır. Söz konusu hüküm başta olmak üzere, icra mahkemesinin görevlerine ilişkin olarak İİK'nın aşağıda değinilecek bazı maddelerinden de anlaşılacağı üzere, bu mahkemenin idari, danışma ve yargısal nitelikte olmak üzere üç tür görevi bulunmaktadır⁸¹⁵.

2. Yargısal Görevi

İcra ve İflas Kanunu m. 4/ I'e göre, icra ve iflâs dairelerinin işlemlerine karşı yapılan şikâyetlerle itirazların incelenmesi, icra mahkemesi hâkimi yahut kanun gereğince bu görev kendisine verilmiş olan hâkim tarafından yapılır⁸¹⁶. Bir mahkemenin asıl fonksiyonu, uyuşmazlıkların çözümü hususunda yargılama faaliyeti yapmak ve bir karar vermektir. Bu bakımdan, icra mahkemesinin de İİK'da kendisine verilen denetim ve danışma görevleri gibi istisnai görevler dışında asıl fonksiyonu, Kanun tarafından bakmakla görevli kılındığı uyuşmazlıkları çözmektir⁸¹⁷.

Alacaklının takip talebi üzerine başlayan icra takibi sürecinde, alacaklının, borçlu veya zaman zaman ilgili üçüncü şahısların icra mahkemesine itiraz, şikâyet, dava ve benzeri yapacakları bir takım başvurular ile icra mahkemesinin yargı görevi de başlamaktadır⁸¹⁸.

İcra mahkemesinin en başta gelen görevleri, icra ve iflas dairelerinin işlemlerine karşı İİK'nun çeşitli hükümlerine istinaden yapılacak şikâyetleri (İİK m. 16-18) ve alacaklının (borçlunun yapmış olduğu) itirazın kaldırılması taleplerini (İİK m. 68-68/a,

⁸¹⁵ Bkz. Hanağası/ Özekes, s. 33.

⁸¹⁶ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- Usul, s. 55; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- Usul, s. 51.

⁸¹⁷ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- Usul, s. 55; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- Usul, s. 51.

⁸¹⁸ Bkz. ve karş. Hanağası/ Özekes, s. 33.

147, 150/a, 169/a, 170, 269/b, 269/c, 275) inceleyip karara bağlamaktır⁸¹⁹. Şikâyet ve ödeme emrine itirazın kaldırılması talepleri dışında icra mahkemesinin, İİK m. 26, 31/a, 33-33/a, 50, 71, 89, 97-99, 121, 134, 153, 228, 251, 254, 256, 285, 297, 318’de yer alan başka görevleri de bulunmaktadır⁸²⁰.

İcra mahkemesinin yargı görevine giren tüm bu dava ve işlerin Kanun’un madde sıralarını takip etmek suretiyle kısaca şöyle sıralanması mümkündür:

- İcra ve iflas dairelerinin işlemlerine karşı yapılacak şikâyetleri incelemek (İİK m. 16-18).

- Taşınmazın tahliyesine yönelik ilâmlı icrada, taşınmazda kimse bulunmaması halinde kiracıya ait malların satışına karar verilmesi (İİK m. 26/ IV).

- Gemiler hakkındaki ilâmların icrası sırasında, gemide bulunup da ilâma dâhil olmayan ve alınmayan eşyanın satışına karar verilmesi (İİK m. 31/a, VI).

- ilâmlı icrada, zamanaşımı, imhal veya itfa sebebiyle icranın geri bırakılması kararı verilmesi (İİK m. 33, 33/a).

- Takibin başlatıldığı icra dairesinin yetkisine itirazın incelenmesi (İİK m. 50/ IV).

- Genel haciz yolu ile takipte kendisine gecikmiş itirazda bulunulması ve icra mahkemesinin bu itiraz hakkında inceleme yaparak karar vermesi (İİK m. 65).

- Genel haciz yolu ile takipte itirazın geçici veya kesin kaldırılması taleplerinin incelenerek karar verilmesi (İİK m. 68-68/a).

- Genel haciz yolu ile takipte, borcun ve ferilerinin itfa edilmesi sebebiyle itirazın iptalinin talebi (İİK m. 71).

- Hukuken artık muhafazasına gerek kalmayan hacizli taşınır malların, ilgisince geri alınmaması halinde, bu malların satışına karar vermek (İİK m. 88/ VI).

⁸¹⁹ **Kuru-** Usul Ders Kitabı, s. 641 vd.; **Hanağası/ Özekes**, s. 33. Ayrıca bkz. aşağıda § 8, E, I, 2, a, b, c.

⁸²⁰ Söz konusu görevlere ilişkin olarak ayrıca bkz. **Özbek-** Değerlendirme, s. 479.

- Haciz ihbarnamesine gerçeğe aykırı olarak itiraz eden üçüncü şahsın tazminata mahkûm edilmesine karar vermek (İİK m. 89/ IV).

- Hacizli mallar hakkındaki istihkak davalarını görmek (İİK m. 97-99).

- İntifa hakkı, miras payı, şirket payı veya elbirliği mülkiyetinde olan hakların satış usûlünün tespiti (İİK m. 121).

- İhalenin feshinin dava (Kanun hükmündeki ifadesi ile şikâyet) edilmesi halinde bu hususta karar vermek (İİK m. 134).

- Hacizde sıra cetveline şikâyet hakkında karar verilmesi (İİK m. 142).

- Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte icranın geri bırakılması kararı vermek (İİK m. 149/a).

- İpotekli alacakta alacaklının gaip bulunması veya borcu almaktan imtina etmesi hallerinde ipoteğin terkinine karar vermek (İİK m. 153).

- Kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takipte ödeme emrine itirazın icra mahkemesine yapılması ve bu itirazın incelenmesi (İİK m. 168-170).

- Takibe başlandıktan sonra, ihtiyati haczin kaldırılması talebini incelemek (İİK m. 266).

- İlamsız tahliye talebi sırasında tahliye hakkında karar vermek (İİK m. 269/a, 269/c).

İcra mahkemeleri, hukuka ilişkin dava ve işleriyle birlikte, İİK m. 331 ve vedamı maddelerinde hüküm altına alınan icra suçlarına ilişkin dava ve işleri de görmektedir. Bu suçlar bakımından icra mahkemesi, ceza yargılamasındaki ilke ve kurallar çerçevesinde, tıpkı bir ceza mahkemesi gibi yargılama yaparak hüküm vermektedir. Görevlerinin bu kısmı anlamında özel bir ceza mahkemesi olduğu da doktrinde ifade edilmektedir. Ancak icra suçlarına ilişkin olarak gerek soruşturma gerekse kovuşturma evresinde Cumhuriyet savcılarının görevleri bulunmamaktadır. Cumhuriyet savcıları,

icra mahkemesinin icra suçlarına ilişkin kararlarına karşı, kanun yollarına başvurulması sürecinde görev almaktadır⁸²¹.

3. İdari Görevi

İcra ve İflas Kanunu'nun 13. maddesinde, icra ve iflâs dairelerinin, Kanun'un 4. maddesindeki esaslar çerçevesinde, icra mahkemesi hâkiminin daimi gözetim ve denetimi altında olduğu vurgulanmaktadır. Bu çerçevede icra mahkemesi hâkimi, Kanunda kendisine danışılması hususunda görev verilen istisnai hallerde (İİK m. 10; 97/ I; 121; 276/ II) vereceği kararlar ile icra dairelerinin iş ve işlemlerinin kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine uygun biçimde yürütülmesini sağlamaktadır. Bu denetimin gereği olarak da icra mahkemesi hâkimi, icra müdür ve yardımcıları başta olmak üzere, dairenin diğer görevlileri hakkında disiplin cezası tayinine de yetkilidir (İİK m. 13/ II; HSK m. 122)⁸²².

4. Danışma Görevi

İcra ve İflâs Kanunu'nda gösterilen hallerde, icra müdürünün yapacağı bazı işlemlerin nasıl yapılacağını icra mahkemesinden sorması ve icra mahkemesinin de bu yolda bir karar vermesi suretiyle, icra mahkemesi danışma niteliğinde görev yapmaktadır⁸²³.

İcra ve İflas Kanunu'nun 10. maddesi gereğince, iş görmekten memnuiyet gerektiren bir halin gerçekleştiğine kanaat getiren icra müdürü, keyfiyeti derhal icra mahkemesine bildirmekle mükelleftir. İcra mahkemesi, müracaatı yerinde görürse, işi yapılması için başka bir memura verir⁸²⁴.

İcra ve İflas Kanunu'nun m. 25 maddesine göre, çocuk teslimine ilişkin ilâmda, çocuğun teslim zamanı ve yeri belirtilmemişse icra müdürünün bu konuda karar

⁸²¹ Tanrıver- Usul, s. 202.

⁸²² Hanağası/ Özekes, s. 33.

⁸²³ Hanağası/ Özekes, s. 33. Daha dar bir ifade için bkz. Kuru- Usul Ders Kitabı, s. 641 vd.

⁸²⁴ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 54.

verilmesi için icra mahkemesine başvurması ile icra mahkemesinin çocuğun öğrenimine ve sağlığına ve geleceğine zarar vermeyecek biçimde teslim gününü ve yerini saptaması, mahkemenin danışma görevine bir örnek teşkil etmekteydi⁸²⁵. İİK m. 97/ I uyarınca, mahcuz mal üzerinde üçüncü kişinin istihkak iddası hakkında alacaklı veya borçlunun itirazı üzerine, icra memurunun dosyayı hemen icra mahkemesine göndererek, mahkemeden gelecek takibin devamı veya taliki kararına göre işlemlere devam edebilecektir⁸²⁶.

İcra ve İflas Kanunu m. 121'e göre, bir intifa hakkı ya da iştirak halinde bir mal hissesinin satılması gerektiğinde bu satışın nasıl yapılacağına icra müdürü tarafından icra mahkemesinden sorulması üzerine icra mahkemesinin satışın nasıl yapılması gerektiğini kararlaştırması da mahkemenin danışma görevine bir başka örnek olarak verilebilir. İİK kapsamında kiralanmış taşınmazın ilâmsız tahliyesi hakkında taşınmaz üçüncü bir şahsın bulunması halinde İİK m. 276/ II uyarınca, bu şahıs taşınmazda bulunmasını haklı kılacak resmi bir belge gösterememekle beraber, daireye ibraz olunan mukavele tarihinden evvelki bir zamandan beri taşınmazı işgal etmekte bulunduğunu beyan eder ve bu beyanı icra memuru tarafından yerinde yapılacak inceleme üzerine teyyüt ederse memur, İİK m. 276/I'de öngörüldüğü üzere bu şahsı derhal taşınmazdan çıkarmaz, bu halde tahliyeyi erteleyerek durumu icra mahkemesine üç gün içinde bildirmek zorundadır⁸²⁷.

⁸²⁵ **Hanağası/ Özkes**, s. 33. 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 39. maddesinde açıklandığı üzere, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmlar hakkındaki İİK m. 25, 25/a, 25/b, 341. maddeler, 5395 sa. Çocuk Koruma Kanunu'nda yeniden düzenlendiğinden yürürlükten kaldırılmaktadır. Bu halde icra dairesinin görevi de olmayacağından, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmlar hakkındaki mahkemenin bu danışma görevi de sona erecektir.

⁸²⁶ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**, s. 54.

⁸²⁷ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**, s. 54.

III. Bölge Adliye Mahkemesi'nin İcra ve İflas İşleri ile Görevli Hukuk Daireleri

İcra mahkemesinin kanun yoluna (istinaf) gidilebilen kararlarına (bkz. İİK m. 363/ I) karşı, taraf/ların başvurusu halinde bölge adliye mahkemesi tarafından, İİK m. 366/ I uyarınca HMK hükümlerine göre istinaf incelemesi yapılmakta ve on beş gün içinde karara bağlanmaktadır⁸²⁸. 5235 sa. Ka. m. 29'e göre, bölge adliye mahkemeleri, hukuk ve ceza dairelerinden oluşur. Her bölge adliye mahkemesinde en az üç hukuk ve en az iki ceza dairesi bulunmaktadır. 5235 sa. Ka. m. 35/ son gereğince, istinaf incelemesinin hangi hukuk dairesi tarafından yapılacağı, başka bir deyişle bölge adliye mahkemeleri hukuk daireleri arasındaki iş bölümü, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenecektir⁸²⁹.

IV. Yargıtay'ın İcra ve İflas İşleri ile Görevli Hukuk Daireleri

Bölge adliye mahkemesinin Kanun'da öngörülen şartları sağlayan nihai kararlarına karşı Yargıtay'a temyiz başvurusunda bulunulabilmektedir (İİK m. 364/ I; Geçici m. 16)⁸³⁰. Böylece icra mahkemelerinin istinaf incelemesinden geçen kararlarına karşı temyiz incelemelerinin büyük çoğunluğu 12. HD. tarafından

⁸²⁸ HMK m. 366/ I'de her ne kadar istinaf ve temyiz incelemelerinin HUMK'a göre yapılacağı belirtilmişse de 01.10.2011'de yürürlüğe giren HMK'nın "Diğer Kanunlardaki Yargılama Usulü İle İlgili Hükümler" başlıklı HMK m. 447. maddesinin ikinci fıkrasına göre, HUMK'a yapılan atıflar, HMK'nın ilgili hükümlerine yapılmış sayılacağından, istinaf ve temyiz incelemeleri, HMK'nın 341 vd. hükümlerine göre yapılacaktır.

⁸²⁹ Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesi tarafından, bölge adliye mahkemelerinin hukuk ve ceza dairelerinin numaraları ile aralarındaki iş bölümlerinin belirlendiği 02.06.2021 tarihli ve 431 sayılı karar için bkz. <https://www.hsk.gov.tr/bolge-adliye-mahkemelerinin-is-bolumlerine-iliskin-duyuru>, (E.T. 03.11.2021).

⁸³⁰ İİK m. 364/ I uyarınca, Yargıtay'da "Yargıtay İcra ve İflas Dairesi" adlı bir daire kurulmuştu. Yargıtay Kanunu'nda daha sonra yapılan değişiklik ile bu isim değiştirilerek söz konusu daire, 12. Hukuk Dairesi olarak kabul edilmiştir. Bkz. 21.01.2013 gün ve 2013/ 1 sayılı Yargıtay Büyük Genel Kurulu Kararı (R.G., T. 26.1.2013 ve sa. 28540, s. 251-278 (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 67, dn. 17). Ayrıca bkz. **Muşul-** İcra, s. 44 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 67-75; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 52-59; **Arslan**, s. 51.

yapılmakla birlikte, Yargıtay'ın 4., 6., 9., 11. ve 13. HD de kendilerine gönderilen başvuruları incelemektedir⁸³¹.

Bölge adliye mahkemeleri ve Yargıtay daireleri, icra dairelerinin kanun yolu incelemesine konu edilebilen icra takip işlemleri ile icra mahkemelerinin icra takipleri bakımından verdikleri kararlar hakkında bu işlemlerin ve kararların hukuka uygunluğunu denetlemektedir. Söz konusu mercilerin doğrudan bir icra takip işlemi yapma yetkisi bulunmamakla birlikte istisnai olarak bölge adliye mahkemeleri, HMK m. 353 ve m. 356 uyarınca, icra mahkemesinin icra takibi hakkında verdiği kararı kaldırarak icra takip işlemi niteliğinde olan yeni bir karara hükmedebilmektedir⁸³².

B. Yardımcı (Fer'i- Tali) Organlar

İcra mahkemeleri dışında kalan genel veya özel görevli mahkemeler⁸³³, Cumhuriyet savcılıkları⁸³⁴, Adalet müfettişleri ve kolluk kuvvetleri, kendilerine kanunlarca verilen görevler çerçevesinde icra teşkilatında yardımcı organlar olarak yer almaktadır⁸³⁵.

I. Mahkemeler

İcra ve İflas Kanunu'nda genel⁸³⁶ ve diğer özel mahkemelerin hangi icra iş, işlemleri ile davalarında görevli ve yetkili oldukları açıkça düzenlenmiştir. Bu

⁸³¹ Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu'nun 02.07.2021 tarihli ve 211 sayılı Kararı gereğince, temyiz incelemesinde 2021 yılı için yukarıda numaraları verilen daireler görevlidir. Karar için bkz. <https://www.yar gitay.gov.tr/documents/ek1-1632234416.pdf>, (E.T. 08.08.2021).

⁸³² **Arslan**, s. 52.

⁸³³ Bkz. İİK m. 29/ II, m. 33/ son, m. 67, m. 69, m. 72, m. 89/ III, m. 101/ I, II, m. 142, m. 154/ son, m. 258, m. 264-266, m. 271/ II, m. 275/ IV, V, m. 276/ III, m. 277- 284.

⁸³⁴ Bkz. İİK m. 13, m. 13/a, m. 333, m. 352-353, m. 357, m. 366.

⁸³⁵ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 81; **Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 59; **Muşul-** İcra, C. I, s. 68; **Konuralp**, s. 37; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 75.

⁸³⁶ Aynı yargılama hukuku disiplininin konusuna giren uyuşmazlıkların çözümü bakımından kurulan mahkemeler, genel mahkeme sıfatıyla anılırken; belirli kişi veya belirli meslek mensupları arasındaki uyuşmazlıkların, başka bir deyişle belirli türden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde görevli mahkemeler özel mahkeme olarak adlandırılmaktadır (**Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 99). 5235 sa. Ka.'da bu tür bir ayırım veya tanım

kapsamda icra mahkemeleri dışındaki mahkemelerin görevli oldukları iş, talep ve davalar İİK'nın madde sıralarını takip etmek suretiyle kısaca şöyle sıralanması mümkündür:

- İİK m. 29/ II uyarınca taşınmaz bulunan üçüncü kişilerin aynı hak iddialarına ilişkin dava.

- İİK m. 33/ IV gereğince açılacak olan istirdat davası.

- İİK m. 67'de düzenlenen itirazın iptali davası.

- İİK m. 69 uyarınca borçlunun itirazının geçici olarak kaldırılması üzerine açılacak olan borçtan kurtulma davası.

- İİK m. 72'de düzenlenen menfi tespit ve istirdat davaları

- İİK m. 89/ III gereğince, borçlunun üçüncü kişilerdeki alacak ve üçüncü kişilerde olan mallarının haczedilmesine ilişkin olarak üçüncü kişilerin söz konusu alacak veyahut mal hakkında açacakları menfi tespit davası.

- İİK m. 101'e göre, hacze takipsiz iştirakte, iştirak talebinde bulunanın bu talebine itiraz edildiği hallerde, iştirak talebinde bulunanın açacağı dava.

- İİK m. 142'de düzenlenen sıra cetveline itiraz davası.

- İİK m. 258 gereğince ihtiyati haciz kararı verilmesi.

- İİK m. 264'e göre, ihtiyati haczi tamamlayan merasim için dava açılması.

- İİK m. 265 uyarınca ihtiyati haciz kararına itiraz ve İİK m. 266 gereğince ihtiyati haczin kaldırılması talepleri.

-İİK m. 271/ II'ye göre, gizlice veya cebirle götürülen eşya hakkında iyi niyet sahibi üçüncü kişilerin hak iddialarının incelenmesi.

düzenlenmemiştir. Ancak Kanun'un düzenlenme biçimi, bu tür bir sınıflandırma yapılmasını mümkün kılmaktadır. 5235 sa. Ka. m. 4 ve m. 5 hükümlerine göre, hukuk mahkemeleri, sulh hukuk ve asliye hukuk mahkemeleri ile özel kanunlarla kurulan diğer hukuk mahkemeleri olarak ifade edilmektedir. Genel görevli mahkemeler ile özel görevli mahkemeler arası ayrım hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 100 vd.

- İİK m. 275/ IV- V hükümleri gereğince, kiralanan taşınmazların ilâmsız tahliyesine ilişkin kiracı veya kiralayanın hak iddia ve talepleri

- Kiralanan taşınmazın ilâmsız tahliyesinde, taşınmazda borçlu dışında üçüncü bir kişinin bulunması halinde, üçüncü kişinin taşınmazda haklı sebeple bulunduğunu göstermek amacıyla açtığı dava.

-İİK m. 277- 284 maddeleri arasında düzenlenen tasarrufun iptali davaları gösterilebilir.

II. Adalet Müfettişlikleri

İcra ve İflas Kanunu’nun “Gözetim ve Denetim” başlıklı 13. maddesinin birinci fıkrasına göre, icra daireleri⁸³⁷, Cumhuriyet savcıları ve Adalet müfettişleri vasıtası ile denetime tabi tutulmaktadır (İİK Yön. m. 102).

III. Cumhuriyet Savcılıkları

İcra ve İflas Kanunu’nun “Gözetim ve Denetim” başlıklı 13. maddesinin birinci fıkrasına göre, icra daireleri, Cumhuriyet savcıları ve Adalet müfettişleri tarafından denetlenmektedir. Cumhuriyet savcıları bu daireleri yılda en az bir defa teftiş ederler. Ayrıca İİK’nın 13/a maddesi uyarınca, yapılacak birinci teftişe ilişkin olarak Cumhuriyet savcılarınca ilk defa yapılacak teftişin, geçen bir yıllık işlemleri kapsamak üzere her yıl ocak ayı içinde yapılması ve düzenlenecek raporların birer örneğinin icra ve iflas dairesi ile Cumhuriyet savcılığında saklanması gerekmektedir. İİK m. 13/a’da, Cumhuriyet savcılıklarınca yapılacak teftişler bakımından genel bir düzenlemeyle yetinilmiş, İİK Yön. m.104’de teftiş usulü ve yapılması gerekenler ve teftiş raporunun düzenlenme şekli İİK Yön. m. 105’te ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır⁸³⁸.

⁸³⁷ İİK m. 13’ü değiştiren 4949 Sa. Ka. gerekçesinde icra ve iflas müdür ve müdür yardımcıları değil, icra ve iflas dairesi görevlileri ifadesi kullanıldığından, her ne kadar m. 13’de icra ve iflas müdür ve yardımcıları ifadesi yer alsa da hükmün, icra dairesi görevlileri şeklinde başka bir deyişle, dairede çalışan diğer görevlileri de kapsayacak şekilde anlaşılması gerekir (Yılmaz- İİK, s. 86, dn. 58).

⁸³⁸ Bkz. İİK yön. m. 104- 105.

IV. Zabıta (Polis) Teşkilatı

İcra müdürünün yazılı başvurusu üzerine, bütün kolluk kuvvetleri (polis, trafik polisleri, jandarma), İİK m. 80 uyarınca icra müdürünün zor kullanma yetkisi kapsamında haczi yapan icra dairesi görevlisine (memura) yardımcı olmakla ve görevlinin emirlerini yerine getirmekle mükelleftir (bkz. İİK m. 81/ I)⁸³⁹. Köylerde yapılacak hacizler bakımından muhtarlar da icra dairesi görevlilerinin emirlerini yerine getirmekle yükümlüdür (İİK m. 81/ II). İcra dairesi görevlileri, kanunen kendilerine tanınan bu yetkiyi, doğrudan doğruya Cumhuriyet savcılığına başvurmadan kullanır⁸⁴⁰.

İcra ve İflas Kanunu'nun 270. maddesi gereğince, hapis hakkı için tutulan deftere yazılan, üzerinde hapis hakkı bulunan, ancak gizlice veya zorla götürülen eşyanın⁸⁴¹ götürülmesinden on gün içinde icra dairesinin emri ve kolluk kuvvetlerinin yardımıyla geri alınabilmesi (İİK m. 271/ I, c. 1; TBK m. 338) de kolluk kuvvetlerine İİK m. 81 kapsamında getirilen yardım etme mükellefiyetine örnek olarak gösterilebilir.

C. Diğer Organlar

İcra teşkilatında diğer organlar, icra takip prosedürüne bağlı olarak oluşturulan ve konkordatoda somut olayın özelliklerine göre ortaya çıkan gerçek veya tüzel kişileri ifade eder. Bu kişiler, resmi görev ifa eden özel kişilerdir. İİK m. 221 vd., m. 237 vd., m. 240 hükümlerinde geçen iflasta alacaklılar toplanması, İİK m. 223, m. 227'ye göre iflas idaresi, İİK m. 287/ II- V'e göre konkordato komiseri, İİK m. 309/ ç'de ifade edilen konkordato tasfiye memuru, diğer organlara birer örnektir⁸⁴².

⁸³⁹ Bkz. aşı. § 8, B, 4.

⁸⁴⁰ Yarg. 12. HD., T. 25.12.2008, E. 19459, K. 23271, (Yılmaz- İİK, s. 460, dn. 26).

⁸⁴¹ Deftere yazılan bu eşyayı kaçıran hakkında İİK m. 335 uyarınca işlem yapılır (Yılmaz- İİK, s. 1185).

⁸⁴² Yıldırım/ Deren- Yıldırım- İcra, s. 27.

§ 8 İCRA DAİRESİ GÖREVLİLERİ, BU GÖREVLİLERİN GÖREVLERİ, YETKİLERİ, YÜKÜMLÜLÜKLERİ, SORUMLULUKLARI, HAKLARI VE DENETİMİ

A. İcra Dairesi Görevlileri

Türk icra teşkilatının birinci derecede önemli organı, icra dairesidir. İcra dairesinden kasıt, Adalet Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilâtı ile bağlı kuruluşlarında görev yapan memurların naklen atanmalarına ve ilk defa Devlet memuru olarak atanacakların seçimine ilişkin usullerin ve esasların düzenlendiği 10.07.2003 tarihli ve 25164 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan "Memur, Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği"ne göre, icra dairesinde çalışmaları için icra müdürü, müdür yardımcısı, icra kâtabi olarak atamaları yapılan memurlar ile mübaşir ve müstahdemlerdir⁸⁴³.

İcra takip talebi, kural olarak icra dairesine yapılmaktadır⁸⁴⁴. Takip talebi üzerine, borçluya icra dairesi aracılığıyla takibin türüne göre, ödeme veya icra emri gönderilir. Ödeme veya icra emrinin kesinleşmesi üzerine icra müdürü tarafından para alacaklarına ilişkin bir takip söz konusu ise, borçlunun haczi kabil malları haczedilir; satılır ve elde edilen meblağdan alacaklının alacağı ödenir. Konusu paradan başka bir şey olan takiplere ilişkin ilâmlar, İİK m. 24- 31'deki hükümlere göre icra edilir⁸⁴⁵.

İcra dairesi, İİK m. 13/ I, c. 1 gereğince, icra mahkemesinin daimî gözetimi ve denetimi altında olmasına rağmen, yaptığı ve yapacağı iş ve işlemler bakımından bağımsız olup icra mahkemesi veya diğer bir mercii ya da makamdan emir almaz. İcra

⁸⁴³ **Muşul-** İcra, C. I, s. 69;

⁸⁴⁴ 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun (AATUHK) ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda kamu idaresi ile fon yetkililerine, icra takiplerini yürütme yetkisinin verilmesi ve 7155 sayılı Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun (ASKATK) ile abonelik sözleşmelerinden doğan para alacaklarının tahsili için özel bir takip prosedürünün getirilmesi, bu kuralın istisnalarını teşkil etmektedir.

⁸⁴⁵ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 63; **Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 32; **Karşı-** İcra, s. 41; **Üstündağ-** İcra, s. 9; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 55; **Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 40 vd.; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 24; **Muşul-** Şikâyet, s. 11.

daresi faaliyetlerini, bağımsız olarak icra etmektedir. İcra dairesi, görevlerini ifa ederken Kanuna aykırı olarak hareket ederse bu iş veya işlemin, ilgililerin icra mahkemesine şikâyeti üzerine, düzeltilmesi veya iptali mümkündür (İİK m. 16; ayrıca bkz. İİK m. 5). İcra dairesi, icra işleriyle ilgili olarak, her daire ve makam ile doğrudan doğruya yazışmalarda bulunabilir (İİK m. 359)⁸⁴⁶. Ayrıca icra dairesi, borçlunun taşınmaz mallarını tespit ederek, ilgili sicil müdürlüğüne (UYAP üzerinden) haciz bildirisi gönderebilmektedir⁸⁴⁷.

İcra ve İflas Kanunu m. 1/ I gereğince, her asliye mahkemesinin yargı çevresinde yeteri kadar icra dairesi bulunmaktadır. Nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerlerde birden fazla icra dairesi mevcuttur. Daireler arasındaki iş dağılımı, icra mahkemesi aracılığıyla yapılmaktadır. Her icra dairesinde, Adalet Bakanlığı tarafından atanan bir icra müdürü bulunmaktadır (İİK m. 1/ II)⁸⁴⁸.

İcra müdürü, icra dairesinin sorumlu yöneticisi olarak görev yapmaktadır (İİK Niz. m. 3/ I). İcra müdüründen başka, icra dairesinde yeteri kadar icra müdür yardımcısı, icra kâtabi ile adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından görevlendirilen mübaşir ve hizmetliler de çalışmaktadır (İİK m. 1/ II).

İzin, hastalık gibi herhangi bir nedenle⁸⁴⁹ icra müdürü, müdür yardımcısı veya icra kâtabinin yokluğu durumunda bu görev ve yetkileri, adli yargı ilk derece

⁸⁴⁶ İcra işlemlerinin bir bölümünü, icra müdürü veya müdür yardımcısı yapabileceği gibi, icra müdürünün görevlendireceği icra kâtabi de yapabilir. Örneğin İİK m. 80'e göre, haciz işlemini, icra müdürünün kendisi yapabileceği gibi, bu işlemler için icra müdür yardımcısını veya icra kâtabini de görevlendirebilir. Uygulamada, haciz işleminin yapılması için görevlendirilen memur için infaz memuru ifadesi de kullanılmaktadır (**Muşul-** İcra, C. I, s. 70).

⁸⁴⁷ 26.06.2020 tarihinde UYAP'ta yapılan güncellemeye kadar olan dönemde, icra daireleri, UYAP üzerinden haciz bildirisi gönderememekte idi. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 63. UYAP üzerinden haciz bildirimi gönderilmesi, haczin kaldırılması ve UYAP'a getirilen diğer eklemeler hakkında ayrıntılı bilgi içeren güncelleme duyurusu için bkz. <https://iidb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/26062020-tarihli-uyap-guncelleme-duyurusu29062020091045>, (E.T. 02.01. 2021).

⁸⁴⁸ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 64, dn. 4.

⁸⁴⁹ **Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 28.

mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilen yazı işleri müdürü veya zabıt kâtabi kullanmaktadır (İİK m. 1/ VII).

I. İcra Müdürü ve Görevleri

İcra ve iflas dairelerinin mes'ul amirleri, icra ve iflas müdürleridir (İİK Niz. m. 3/ I). İcra dairesinin başında, işlerden sorumlu amir konumunda icra müdürü⁸⁵⁰ bulunur⁸⁵¹. Amir konumunda olan devlet memurlarının görev ve sorumluluklarının düzenlendiği Devlet Memurları Kanunu'nun 10. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, icra müdürü, amiri oldukları kuruluş ve hizmet birimlerinde, kanun ve diğer mevzuatla belirlenen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaktan ve yaptırmaktan⁸⁵², icra dairesinde görevli icra memurlarını ve diğer personellerini yetiştirmekten, onların hal ve hareketlerini takip ve kontrol etmekten sorumludur. İcra müdürü, maiyetindeki memurlara, hakkaniyet ve eşitlik içinde davranır. İcra müdürü, amirlik yetkisini Kanun ve diğer mevzuatta belirtilen esaslara göre kullanır (bkz. DMK m. 10/ II).

İcra müdürü, icra dairesinde görevli icra memurları ve diğer personele, kanunlara ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine aykırı emir veremez ve onlardan özel

⁸⁵⁰ İcra ve İflas Kanunu'nun uygulanmasında birinci derecede görevli olan icra müdürlerinin görevleri hem adli hem de idari niteliği haizdir. İcra müdürü, devlet adına icra takip prosedürünü yürütürken ne alacaklının ne de borçlunun vekili olarak hareket eder (**Uyar/ Uyar/ Uyar-** İİK Şerhi, C. 1, s. 2). Alman icra memurunun görevlendirildiği takipler bakımından alacaklıyla ilişkisi hakkında bkz. ve karşı. yuk. § 4, A, II, 4, c, bb. Fransız hukukunda icra yetkilisinin hukuki niteliği için ise bkz. ve karşı. yuk. § 4, C, II, 1, b.

⁸⁵¹ Alman ve Avusturya icra teşkilatlarında görevli olan yardımcı adalet memuru (Rechtspfleger) ve bu memurların hukuki statüleri bakımından ortaya çıkan anayasal sorunlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ve karşı. yuk. § 4, A, II, 3, a; § 4, B, II, 2, b.

⁸⁵² Avusturya'daki icra memurlarının, her tür icra takiplerinde değil, özellikle taşınır malların haczi ve satılmasına yönelik takiplerde mahkeme tarafından görevlendirilmesi hakkında bkz. ve karşı. yuk. § 4, B, II, 3, a. Haciz yapan memurun yetkisinin düzenlendiği İİK m. 80/ I uyarınca, icra müdürü, haczi kendi yapabileceği gibi yardımcı veya kâtiplerden birine de yaptırabilir. Maddede yer alan kâtiplerden biri ifadesinin, icra kâtibinin yanı sıra, icra müdürünün tek bir memur olarak görev yaptığı yerlerde, mahkeme kâtibinin de bu çerçevede hacizlerde görevlendirilebileceği yönünde görüş için bkz. **Uyar/ Uyar/ Uyar-** İİK Şerhi, C. 1, s. 1522. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün aynı yöndeki 14.02.1966 tarih ve 3047 sayılı mütalaası için bkz. **Uyar/ Uyar/ Uyar-** İİK Şerhi, C. 1, s. 1522, dn. 2.

bir menfaat temin edecek bir talepte bulunamaz, personellerin hediyesini kabul edemez ve onlardan borç alamaz (bkz. DMK m. 10/ III).

İcra müdürü, alacaklının takip talebinde bulunması üzerine borçluya ödeme veya icra emri göndermek başta olmak üzere⁸⁵³, haciz, satış ve diğer icra takip işlemlerini⁸⁵⁴ yapar. Bundan başka, takip alacaklısına yapılacak ödemeleri kabul eder, bu ödemeler, icra dairelerine ait banka hesaplarına yapılır. Dosya ve tutanakların düzenlenmesi (İİK m. 8), tevdi edilen değerli eşyaların ve paranın bankaya yatırılması (İİK m. 9) da yine icra müdürlerinin görevlerindendir.

İcra müdürü ve müdür yardımcılarının mesleğe kabulü, atama ve nakil işlemleri, İİK m. 1 gereğince, “İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği”ne göre, Adalet Bakanlığı tarafından yapılır. İcra müdürü olabilmek için gereken şartlar, detaylı olarak atama yönetmeliğinin 3. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, icra müdürü olmak isteyen kişinin, başta yönetmeliğin üçüncü maddesinde sayılan, icra müdürlüğüne atanma koşulları olmak üzere, Devlet Memurları Kanunu’nda, m. 48’de öngörülen devlet memurluğuna alınma şartlarını da sağlaması gerekmektedir⁸⁵⁵.

⁸⁵³ **Özbek, Mustafa Serdar**, “Genel Haciz Yoluyla İcra Takibinde Takip Talebi ve Ödeme Emrinde Banka Hesap Numarası Bilgilerinin Bulunmamasının Hukukî Sonuçları”, TNBD, Y. 2016, C. 3, Sa. 2, (s. 3-20), (**Özbek**- Genel Haciz Yolu), s. 6 vd.

⁸⁵⁴ İcra müdürlerince yapılan hangi işlemlerin icra takip işlemi olduğu, İİK’da yer almamaktadır. Bununla birlikte icra organlarınca borçluya karşı yapılan ve cebri icranın ilerlemesini sağlayıcı nitelikteki işlemlerin, icra takip işlemi olduğu ifade edilebilir. İcra takip işlemi kavramı, işlemin unsurları ve şekli, işlemlerinin hüküm ve sonuçlarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Boran Güneysu**- İcra, s. 37 vd. Aynı yönde bkz. **Yıldırım/ Deren- Yıldırım**, s. 25; **Arslan**, s. 61 vd.

⁸⁵⁵ Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

A) Genel şartlar:

1. Türk Vatandaşı olmak,
2. Devlet Memurları Kanunu’nun 40. maddesindeki asgari yaş şartlarını taşımak,
3. Devlet Memurları Kanunu’nun 41. maddesindeki öğrenim şartlarını taşımak,
4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

Atama yönetmeliğinin üçüncü maddesinde yer alan, icra müdürü ve müdür yardımcılarının atanma koşullarına ilişkin düzenlemeye göre, açıktan ilk defa veya naklen atanacak icra müdürü ve yardımcılarının için atanma koşulları;

a) Türk vatandaşı olması,

b) Yazılı sınavın yapıldığı yılın ocak ayının birinci günü itibariyle otuz beş yaşını doldurmamış olması,

c) Hukuk fakültesi, Adalet meslek yüksekokulu, meslek yüksek okullarının adalet bölümü veya adalet meslek eğitimi ön lisans programı mezunu olması, öğrenim yabancı ülkede yapılmış ise denklik belgesi almış olması,

d) Görev yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmaması,

e) Güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması sonucunun olumlu olması,

f) Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflâs, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmaması,

5. Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak,

6. Askerlikle ilgisi bulunmamak, askerlik çağına gelmemiş bulunmak, askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

7. TCK m. 53 hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek başta akıl hastalığı olmak üzere görevinin icrasına engel olan bir hastalığı bulunmamaktır.

B) Özel şartlar:

1. Hizmet göreceği sınıf belirtilen öğretim ve eğitim kurumlarının birinden diploma almış olmak,

2. Kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımaktır.

g) Kamu haklarından mahrum bulunmaması,

h) Askerlikle ilgisi bulunmaması veya askerlik çağına gelmemiş olması ya da askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmasıdır.

İcra kâtipleri arasından, icra müdür ve yardımcıları için atanma koşulları ise;

a) İcra kâtibi olarak fiilen en az bir yıl çalışmış olması,

b) Hukuk fakültesi, Adalet meslek yüksekokulu, meslek yüksekokullarının adalet bölümü veya adalet meslek eğitimi ön lisans programı veya Bakanlığın ihtiyaç durumuna göre belirleyeceği diğer alanlarda en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olması,

c) Yapılan denetimler sonucunda, hakkında düzenlenen raporların olumlu olmasıdır.

İcra müdürü ve müdür yardımcılığı yazılı sınav konuları, sınavın değerlendirilmesi ve sözlü sınava çağırılacakların belirlenmesi, Atama Yönetmeliği'nin 11. maddesine göre yapılmaktadır. Bu kapsamda yazılı sınav soruları, genel yetenek, genel kültür ile alan bilgisi konularından; genel yetenek ve genel kültür konuları, Türkçe, Matematik, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi, Türk Kültür ve Medeniyetleri, Temel Yurttaşlık Bilgisi'nden oluşmaktadır (Atama Yönetmeliği m. 11/ I)⁸⁵⁶.

Alan bilgisi konuları ise, Türk Ticaret Kanunu'nun başlangıç hükümleri, tacirleri düzenleyen birinci kitabın birinci kısmı, ticaret şirketlerinin genel hükümlerini düzenleyen ikinci kitabın birinci kısmı, kıymetli evrakı düzenleyen üçüncü kitabı ve deniz ticaretinde cebri icraya ilişkin özel hükümleri düzenleyen beşinci kitabın sekizinci kısmı, İcra ve İflâs Kanunu, İcra ve İflâs Kanunu'nun Tatbikatına Dair Nizamname, İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği, Harçlar Kanunu, Damga Vergisi Kanunu ve Katma Değer Vergisi Kanunu, Türk Borçlar Kanununun genel hükümlerini

⁸⁵⁶ Almanya'da icra memuru olmak için aranan eğitim şartları ve mesleki yeterlilik eğitimi hakkında bkz. ve karşı. yuk. § 4, A, II, 4, b. Fransız icra yetkilisi olmak için aranan eğitim şartları için ise bkz. ve karşı. yuk. § 4, C, II, 1, bb.

düzenleyen birinci kısmı, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmeliğin Dördüncü Kısım, Tebligat Kanunu ve Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliği kapsamaktadır (Atama Yön. m. 11/ II).

Yazılı sınavda genel yetenek ve genel kültür soruları yirmi, alan bilgisi soruları seksen puan ağırlığına sahip olacak şekilde değerlendirilir. Bu değerlendirme yapılırken genel yetenek ve genel kültür konuları ile alan bilgisi konuları kendi aralarında eşit olarak puanlanır (Atama Yön. m. 11/ III).

Yazılı sınavda yüz tam puan üzerinden en az yetmiş puan almak kaydıyla en yüksek puan alandan başlamak üzere, sınav ilânında belirtilen kadro sayısının bir katı fazlası aday sözlü sınava çağrılmaya hak kazanır. Yazılı sınavı kazanan en düşük puana sahip adayla aynı puanı alanlar da sözlü sınava çağrılır (Atama Yön. m. 11/ IV).

İcra müdür ve müdür yardımcılığı sözlü sınavında, Atama Yönetmeliği'nin 11. maddesinde hüküm altına alınan yazılı alan bilgisi, genel kültür ve genel yetenek konularından; Atama Yön. m. 11/A'ya göre icra kâtipliği sözlü sınavında ise genel kültür ve genel yetenek konuları ile alan bilgisi olarak genel hukuk bilgisi, icra ve iflâs hukuku ile kalem mevzuatından soru sorulmak suretiyle adayların alan bilgisi, genel yetenek ve genel kültürü, bir konuyu kavrayıp özetleme ve ifade yeteneği ile muhakeme gücü, genel görünümü, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu ile liyakati değerlendirilir (Atama Yön. m. 27/ I).

Sınav kurulu veya sınav biriminin her bir üyesi tarafından verilen puanlar ilgisine göre yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 ve Ek-3 Değerlendirme Formlarına ayrı ayrı kayıt olunur. Sözlü sınavda başarılı sayılmak için, üyelerin yüz tam puan üzerinden verdikleri notların aritmetik ortalamasının en az yetmiş puan olması gerekir. Sözlü sınav sonucu en yüksek puan alandan başlamak üzere sıraya konularak sözlü sınav başarı listesi hazırlanır (Atama Yön. m. 27/ III).

II. İcra Müdür Yardımcısı ve Görevleri

İcra müdür yardımcılarının mesleğe kabulü, atama ve nakil işlemleri, İİK'nın 1. maddesi uyarınca, İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği'nin 3. maddesinde yer alan koşulların sağlanmasına bağlı olarak yapılır. İcra müdür yardımcılığına atanma şartları açıktan ilk defa veya naklen atanacaklarda yukarıda detaylı bir şekilde açıklanan icra müdürlerinin atamasında aranılan koşulların tamamının icra müdür yardımcısı atamalarında da aranmasıdır⁸⁵⁷. Benzer şekilde icra kâtipleri arasından icra müdür yardımcısı olmak için yapılacak atamalarda da yine icra müdürlerinin atamasında aranılan koşulların tamamı aranmaktadır⁸⁵⁸.

İcra müdürü ve yardımcılığı yazılı sınav konuları, sınavın değerlendirilmesi ve sözlü sınava çağrılacakların belirlenmesi, Atama Yönetmeliği'nin 11. maddesine göre yapılacağı yukarıda açıklandığından tekrardan kaçınmak amacıyla icra müdürleri sınavı hakkında yapılan açıklamaların icra müdür yardımcısı olarak atanmak isteyenlerin tabi olduğu sınav için de geçerli olduğunu ifade etmekle yetiniyoruz⁸⁵⁹.

İcra müdürü ve yardımcılarının başka bir mahalde geçici görevlendirilmeleri, Adalet Bakanlığı tarafından yapılır (Atama Yön. 32/A, I). Birden fazla icra dairesi bulunan yerlerde icra müdür ve yardımcıları ile icra kâtiplerinin hangi dairede görev yapacağına komisyonlar tarafından karar verilir (Atama Yön. 32/A, II). İcra müdürünün herhangi bir nedenle görevde bulunamaması halinde yerine aynı dairede görev yapanlar arasından kimin vekâlet edeceğine icra dairesinin bağlı bulunduğu icra hâkimi tarafından karar verilir (Atama Yön. 32/A, III).

İcra dairelerinde icra müdürü, icra müdür yardımcısı ve icra kâtibinin bulunmaması halinde ise komisyon, öncelikle merkez veya mülhakat icra dairelerinde görev yapan icra kâtiplerini veya yazı işleri müdürlerini, bunun mümkün olmaması

⁸⁵⁷ Bkz. yuk. § 8, A, I.

⁸⁵⁸ Bkz. yuk. § 8, A, I.

⁸⁵⁹ Bkz. yuk. § 8, A, I.

halinde, yönetmeliğin 32/B maddesindeki şartları taşıyan zabıt kâtiplerini bu yerlerde geçici olarak görevlendirir (Atama Yön. 32/A, IV, c. 1). Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde icra kâtiplerinin geçici olarak görevlendirilmesi Bakanlık tarafından da yapılabilir. Bu kapsamda komisyon tarafından alınan kararlar Bakanlığa bildirilir (Atama Yön. 32/A, IV, c. 2).

III. İcra Kâtibi ve Görevleri

İcra kâtiplerinin mesleğe kabulü, atama ve nakil işlemleri, İİK m. 1'e göre, "İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği" nin 3/A maddesine göre Adalet Bakanlığı tarafından yapılır. 6352 sayılı Kanun ile ihdas edilen icra kâtipliği, hiyerarşide müdür ve müdür yardımcısı kadrolarından sonra gelmek üzere yer almakta ve dairede kendisine verilen görevleri yerine getirmektedir⁸⁶⁰.

İcra kâtipliğine açıktan ilk defa veya naklen atanacakların, Türk vatandaşı olması, merkezi sınavın yapıldığı yılın ocak ayının birinci günü itibariyle otuz beş yaşını doldurmamış olması, merkezi sınavda en az 70 puan alması, görev yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmaması ve güvenlik soruşturması ve/veya arşiv araştırması sonucunun olumlu olması gerekmektedir. Ayrıca bu kişi, TCK m. 53'de öngörülen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflâs, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamalıdır.

İcra kâtibi olarak atanacak kişi, kamu haklarından mahrum bulunmamalı, askerlikle ilgisi bulunmamalı veya askerlik çağına gelmemiş olmalı ya da askerlik

⁸⁶⁰ Kâtipler, icra müdür yardımcısından farklı bir statüde bulunmaktadır. Kâtiplerin icra müdürüne vekâlet edebilmeleri için, icra mahkemeleri tarafından bu konuda görevlendirilmiş olmaları gerekmektedir. İİK Niz. m. 4 uyarınca kâtibin vekalet edebilmesi için icra müdürünün ve müdür yardımcısının bulunmaması gerekir (Tikveş, s. 19, dn. 48). Ayrıca bkz. **Postacıoğlu/Altay-** İcra, s. 23; **Özbek-** Değerlendirme, s. 470.

çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmalıdır. Ayrıca bu kişi, en az lise veya dengi okul mezunu olup, örgün öğretim yoluyla verilen daktilo ya da bilgisayar dersini başarıyla tamamladığını belgelemeli veya başvuru tarihinde Millî Eğitim Bakanlığınca onaylı veya kamu kurumu ve kuruluşlarınca düzenlenen kurslar sonucu verilen daktilo ya da bilgisayar sertifikasına sahip olmalıdır. Bunlardan başka, uygulama sınavından en az bir hafta önce Adalet Bakanlığı'nın resmi internet sitesinde ilân edilecek yazılı metinler arasından, sınav sırasında her bir grup için komisyon tarafından çekilecek kura sonucu belirlenen metinden daktilo veya bilgisayarla verilen metne sadık ve anlam bütünlüğü korunmak suretiyle, kelime ve cümle tekrarına yer vermeden ve yanlış yazılan kelime sayısı toplam yazılan kelime sayısının yüzde kırkıdan fazla olmayacak şekilde üç dakikada en az doksan kelime yazılması, uygulama sınavında ve sözlü sınavda başarılı olunması gerekmektedir.

Unvan değişikliği suretiyle icra kâtipliğine atanacaklar, Adalet Bakanlığı merkez veya taşra kadrolarında fiilen en az bir yıl zabıt kâtibi olarak görev yapmış⁸⁶¹, en az lise veya dengi okul mezunu olmalıdır. Daktilo veya bilgisayar sertifikasına sahip olmasıyla birlikte ayrıca yukarıdaki paragrafta ayrıntılı bir şekilde belirtildiği üzere Bakanlık tarafından yapılacak yazılı ve sözlü sınavlardan başarılı olunması gerekmektedir. Son olarak ise yapılan denetimler sonucunda adayın hakkında düzenlenen raporların olumlu olması gerekmektedir.

İcra kâtipliği uygulama ve sözlü sınavlarına çağrılacaklar, Atama Yönetmeliği'nin 11/A maddesine göre belirlenmektedir. İcra kâtipliği uygulama ve sözlü sınavlarına başvurup da yönetmelikteki şartları taşıyanlardan, ilk defa açıktan veya naklen atanmak için başvuranların, merkezi sınavda aldıkları puana göre en yüksek puandan başlayarak ilân edilen kadronun yirmi katı kadarı; unvan değişikliği

⁸⁶¹ Bu şart, Atama Yönetmeliği'ne 18.11.2015 tarihinde 29536 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak getirilmiştir.

suretiyle atanmak isteyenlerin ise tamamı uygulama sınavına çağrılır (Atama Yön. m. 11/A, I).

İcra kâtipliği uygulama sınavında başarılı olanlardan, doğru kelime sayısı esas alınmak kaydıyla en fazla doğru kelime yazandan başlayarak ilân edilen kadronun üç katı kadarı sözlü sınava çağrılır (Atama Yön. m. 11/A, II). İcra kâtipliği sınavlarına girmek isteyenler, yetki verilen sınav birimlerinden sadece birine başvurabilirler (Atama Yön. m. 11/A, IV). Bakanlık tarafından bir sınav birimine birden fazla komisyon için sınav yapma yetkisi verilebilir (Atama Yön. m. 11/A, V)⁸⁶². Adaylara en fazla üç komisyon için başvuruda bulunma hakkı tanınabilir. Ancak adaylar, merkezi sınavda aldıkları puan durumlarına göre tercih ettikleri komisyonlardan yalnızca birinin uygulama sınavı listesine dâhil olabilir (Atama Yön. m. 11/A, VI, c. 1)⁸⁶³. Merkezi sınav puanı, tercih ettikleri komisyonlar için oluşturulan uygulama sınavı listeleri için yeterli olmayan adaylar uygulama sınavına girmeye hak kazanamaz (Atama Yön. m. 11/A, VI, c. 2)⁸⁶⁴.

IV. Mübaşir ve Görevleri

Mübaşirler, Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından icra dairesinde görevlendirilir (Atama Yön. m. 32/B, I) ⁸⁶⁵. Mübaşir kadrosuna atanabilmek için, adayın en az lise veya dengi okul mezunu olması bir özel şart olarak aranmaktadır (Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil

⁸⁶² Bu husus, Atama Yönetmeliği'ne 18.11.2015 tarihinde 29536 sayılı R.G.'de yayımlanarak eklenmiştir.

⁸⁶³ Bu husus, Atama Yönetmeliği'ne 18.11.2015 tarihinde 29536 sayılı R.G.'de yayımlanarak eklenmiştir.

⁸⁶⁴ Bu husus, Atama Yönetmeliği'ne 18.11.2015 tarihinde 29536 sayılı R.G.'de yayımlanarak eklenmiştir.

⁸⁶⁵ DMK m. 36/ X' a göre, yardımcı hizmetler sınıfı, kurumlarda her türlü yazı ve dosya dağıtmak ve toplamak, müracaat sahiplerini karşılamak ve yol göstermek; hizmet yerlerini temizleme, aydınlatma ve ısıtma işlerinde çalışmak veya basit iklim rasatlarını yapmak; ilaçlama yapmak veya yaptırmak için görevlendiren personeli ifade etmektedir. İcra dairesinde görevli müstahdemlerin bu sınıfa girdiğini söylemek kanaatimizce mümkündür.

Yönetmeliği⁸⁶⁶ m. 6/ XIV). Ayrıca mübaşir kadrosu için seçim yapılırken; hukuk fakültesi, adalet meslek yüksekokulu veya meslek yüksekokullarının adalet, adalet ön lisans, lise veya meslek liselerinin adalet alanı ve ilgili mevzuat uyarınca bunlara denkliği kabul edilen program veya alan mezunlarına öncelik tanınmaktadır (Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği m. 9/ II)⁸⁶⁷.

V. Hizmetli ve Görevleri

Hizmetliler, Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından icra dairesinde görevlendirilen personellerden biridir (Atama Yön. m. 32/B, I)⁸⁶⁸. Hizmetli kadrolarına atanabilmek için en az ilköğretim okulu (ortaokul) mezunu olmak gerekmektedir (Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği m. 6/ XV)⁸⁶⁹.

B. İcra Dairesi Görevlilerinin Yetkileri

Türk icra hukukunda icra dairesi görevlileri, görev alanlarına giren iş ve işlemleri kanunlarca kendilerine tanınan yetkiler çerçevesinde yerine getirmektedir. Bu kapsamda örneğin borçluya karşı haciz işlemlerini yapmak⁸⁷⁰, icra müdürü veya memurun görevi iken, bu haczin nasıl yapılacağı ise onun yetkisini ifade eden bir durumdur⁸⁷¹.

⁸⁶⁶ 10.07.2003 tarihli ve 25164 sayılı R.G.'de yayımlanarak yürürlüğe giren bu yönetmelik için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5015&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, (E.T. 20.01.2021)

⁸⁶⁷ Bu fıkra, bu yönetmeliğe 08.12.2020 tarihinde 31328 sayılı R.G.'de yayımlanarak getirilmiştir.

⁸⁶⁸ Hizmetlilerin, Adalet Komisyonu Başkanlığı aracılığı olmadan doğrudan Adalet Bakanlığı'na atanması gerektiği görüşü için bkz. **Gündoğan**, s. 79.

⁸⁶⁹ Bu şart, bu yönetmeliğe 09.10.2010 tarihinde 27724 sayılı R.G.'de yayımlanarak getirilmiştir.

⁸⁷⁰ İcra dairesinde görevli hangi memurların haciz işlerini yapabileceği, İİK m. 80'de tahdidi bir şekilde sayılmıştır. Bu kapsamda mübaşirin veya odacının (hizmetlinin), haciz yapamayacağına veya bu görevlilere haciz yaptırılamayacağına ilişkin olarak Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün 19.12.1950 tarih ve 99/1211 sayılı mütalaasına ilişkin olarak bkz. **Uyar/ Uyar/ Uyar- İİK Şerhi**, C. 1, s. 1522, dn. 3.

⁸⁷¹ **Rüzgaresen**, s. 102.

İcra müdürünün takip prosedüründeki yetkisi, göreviyle olduğu kadar sorumluluğuyla da bağlantılıdır. İcra müdürünün sorumluluğu, yetkisi çerçevesinde yapması gereken işlemleri yerine getirip getirmemesi üzerine gündeme gelmektedir. İcra müdürünün yetkisinin sınırı, sorumluluklarının başlangıç noktasını belirler⁸⁷².

I. Yetki Türleri

1. İcra Müdürünün Takdir Yetkisi

İcra ve İflas Kanunu'nda icra müdürlerinin görevlerini nasıl yerine getirmeleri gerektiğine ilişkin olarak takdir yetkisinin tanındığı haller mevcuttur. Bu hallerde icra müdürü işlemi bizzat kendisi değerlendirmede bulunarak gerçekleştirmektedir⁸⁷³.

İcra ve İflas Kanunu'nun 82. maddesinde, haczi caiz olmayan mal ve haklara ilişkin olarak, borçlunun haczi istenilen mal veya hakkının bu maddede sayılanlardan biri olup olmadığının değerlendirilmesi ve malın haczedilebilir olup olmadığına karar verilmesi, icra memurunun takdir yetkisini kullanmasına bir örnektir⁸⁷⁴. Burada takdir yetkisinden kasıt, icra müdürünün haczi caiz olmayan bir mal veya hakkın haczine karar verebilmesi değil aksine, malın haczi caiz bir mal olup olmadığını değerlendirebilme kabiliyetidir⁸⁷⁵. İcra müdürü, bu takdir yetkisini, icra takibi taraflarının menfaatlerini gözeterek şekilde kullanmakla mükelleftir⁸⁷⁶.

2. İcra Müdürünü Bağlayıcı Yetki

İcra müdürü, takip iş ve işlemleri ile ilgili olarak kendisine bir talepte bulunulduğunda, bu talebe olumlu veya olumsuz bir işlemle cevap vermek zorundadır.

⁸⁷² Rüzgaresen, s. 102.

⁸⁷³ Özbek- Değerlendirme, s. 470 vd.

⁸⁷⁴ Taşpınar Ayvaz, Sema, "İcra Müdürünün Yetkilerinin Kısıtlanmasına İlişkin HGK Kararının Eleştirisi", Terazi Hukuk Dergisi, Y. 2007, Sa. 10, (s. 71-79), (Taşpınar Ayvaz- İcra Müdürünün Yetkileri), s. 74 vd.

⁸⁷⁵ Kuru- İcra El Kitabı, s. 82; Rüzgaresen, s. 103.

⁸⁷⁶ Özçelik, s. 65. Ayrıca bkz. İİK m. 85/ VI, İİK m. 114/ II.

İcra müdürü, kanun, tüzük ve yönetmelikler tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirmek konusunda takdir hakkına sahip değildir. Söz konusu görevleri yapma mecburiyeti altındadır. Bu mecburiyet altında kullandığı yetki, icra müdürünü bağlayıcı yetki olarak tanımlanabilir. Başta İİK olmak üzere, çeşitli kanunlarda icra müdürünü bağlayıcı yetkisi çerçevesinde yapılması gereken işlemler için çeşitli süreler öngörülmüştür⁸⁷⁷.

İcra müdürü ve diğer icra dairesi görevlilerinin yaptıkları işlemlerin hukuki niteliğine ilişkin olarak, doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Doktrinde bir görüşe göre, icra müdürleri ve diğer görevlilerin işlemleri, idari niteliktedir⁸⁷⁸. Başka bir görüşe göre, yapılan işlemler, idari nitelikte olmakla birlikte, idare hukuku bağlamında sonuç doğurmamaktadır⁸⁷⁹. Konuya ilişkin olarak doktrindeki diğer bir görüşe göre, icra müdürü, bir adli memur statüsüne sahiptir. Bu sebeple de icra müdürü tarafından yapılan işlemler, Av. K. m. 35 kapsamında, adli işlem olarak değerlendirilir⁸⁸⁰. İcra müdürü ve diğer görevlilerin işlemlerinin hukuki niteliğine ilişkin son görüş ise, işlemlerin karma, başka bir deyişle bünyesinde adli ve idari nitelikleri barındıran işlemler olduğunu ileri sürmektedir⁸⁸¹.

İcra müdürleri ve diğer görevliler tarafından yapılan işlemlerin hukuki niteliği hakkında doktrinde ileri sürülen her görüşün, kendi içerisinde benimsenmesini

⁸⁷⁷ İcra müdürü veya memuru bu halde kanunun kendisine tanıdığı bu yetkiyi yine kanunda belirtilen şekilde kullanmak zorundadır. Bu sebeple söz konusu yetki, bağlayan veya bağlayıcı yetki olarak anılmaktadır (**Rüzgaresen**, s. 103). İcra müdürünü veya memurunu bağlayan yetkiye örnek olarak, İİK m. 61/ I gereğince kanuni şartları sağlayan bir takip talebinde bulunulması üzerine, üç gün içinde borçluya bir ilâmsız icra takibinde ödeme emri gönderilmesi gerektiği verilebilir. Konuya ilişkin bir diğer örnek olarak bkz. İİK m. 106/ I.

⁸⁷⁸ Bu görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Umar-** Tarihi Gelişim, s. 42- 43; **Berkin-** Rehber, C. I, s. 34.

⁸⁷⁹ Bu görüşe ilişkin olarak ayrıntılı bilgi için bkz. **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 19-20.

⁸⁸⁰ YHGK, T. 03.10.2007, E. 12-601, K. 695 (MİHDER, Sa. 9, Y. 2008/ I, s. 221-223); **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 83; **Çelikoğlu**, s. 28.

⁸⁸¹ **Özekes-** Temel Haklar, s. 24; **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 30-35. Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. aşağıda, § 2, B.

gerektiren önemli sebepleri bulunmaktadır. İşlemlerin hukuki statüsü elbetteki önem arz etmektedir. Bununla birlikte, hangi hukuki niteliği haiz olduğu kabul edilirse edilsin, işlemlere ilişkin önem arz eden diğer husus, icra müdürünün, bu işlemleri Kanun'da öngörülen uygun süre zarfında yerine getirmek zorunda olmasıdır⁸⁸².

3. İcra Müdürünün Emretme Yetkisi

İcra dairesi görevlilerine İİK ve çeşitli mevzuat hükümlerinde, başta icra takibinin tarafları; alacaklı, borçlu veya takip ilgilisi üçüncü kişiler olmak üzere takibin tarafı olmamakla birlikte, kendisine takip prosedüründeki bazı işlemlerin yerine getirilmesinde yardımcı olması için takiple ilgisi olmayan üçüncü kişilere de emretme yetkisi tanınmıştır⁸⁸³.

4. İcra Müdürünün Zor Kullanma Yetkisi

İcra takip prosedürlerinde birinci derecede görevli organ olan icra dairesi ve dairenin sorumlu amiri icra müdürlerinin bu görevlerine binaen İİK tarafından kendilerine diğer kamu görevlilerinden farklı olarak çeşitli yetkiler tanınmıştır⁸⁸⁴. Zor kullanma yetkisi bu yetkilerden biridir⁸⁸⁵. İcra müdürü, zor kullanma yetkisi kapsamında, kolluk kuvvetlerine ve köy muhtarlarına emir verebilmektedir (bkz. İİK m. 81; m. 270/ III; 271/ I)⁸⁸⁶.

⁸⁸² Bkz. İİK m. 61/ I, 79/ I, 112/ I, 133, 262/ II; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 83; **Çelikoğlu**, s. 28.

⁸⁸³ Emretme yetkisine örnek olarak İİK m. 24/ I gereğince, taşınır teslimine ilişkin bir ilâmın, icra dairesine verilmesi üzerine, icra memurunun bir icra emri tebliği suretiyle borçluya yedi gün içinde o şeyin teslimini emretmesi gösterilebilir. Bundan başka, icra müdürünün veya memurunun, İİK m. 81 uyarınca muhtar ve kolluk görevlilerine zor kullanma hususunda emretme yetkisi de bulunmaktadır. Takibe taraf olmayan üçüncü kişilere karşı emretme yetkisine ise İİK m. 89 örnek gösterilebilir. Benzer şekilde İİK m. 150/b, c. 1'e göre, rehin, kiraya verilmiş bir taşınmaz ise icra memuru, alacaklının talebi üzerine takibin kesinleşmesini beklemeden kiracıları da takipten haberdar eder ve işleyecek kiralardan icra dairesine ödenmesini emreder (**Rüzgaresen**, s. 104).

⁸⁸⁴ **Çiftçi-** Menfaat Dengesi, s. 243.

⁸⁸⁵ **Berkin-** İcra Daireleri, s. 212.

⁸⁸⁶ Fransız icra yetkilisinin zor kullanma hususunda kolluk kuvvetlerinden yardım istemesi hakkında bkz. ve karş. yuk. § 4, C, II, 1, b.

İcra ve İflas Kanunu'nun çeşitli maddelerinde de açıkça düzenlendiği üzere, takip prosedürü çerçevesinde, haczi yapan icra müdürünün veya memurunun, borçlunun üzerinde para, kıymetli evrak, altın, gümüş veya diğer kıymetli şeyleri sakladığını anlaması ve borçlunun bunları vermekten kaçınması halinde, borçlunun şahsına kuvvet istismal edebilmesi, bu zor kullanma yetkisinin en açık örneklerinden biridir (İİK m. 80/ IV). Bundan başka, icra müdürü veya memuru, mahkeme kararı gerekmeksizin borçlunun konutu başta olmak üzere borçluya ait kapalı yerleri, zor kullanma yetkisi kapsamında açtırma ve kapalı alanlara girebilme yetkisini haizdir⁸⁸⁷ (İİK m. 80/ III).

İlamlı icra takiplerinde de örneğin İİK m. 25a/ II ve İİK Yön. m. 24 uyarınca, çocukla şahsi ilişki kurulmasına ilişkin ilâmların icrası, borçlu tarafından yerine getirilmezse, ilâm hükmünün zorla yerine getirileceği düzenlenmişti⁸⁸⁸. Buradaki zorla yerine getirilme ifadesinden anlaşılması gereken, icra müdürü ile birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı,

⁸⁸⁷ İngiliz icra memurlarının görevlendirildikleri haciz işlemleri kapsamında kural, zor kullanılmadan borçlunun konutuna girilmesidir. Bu kuralın istisnaları dışında zor kullanılarak borçlunun konutuna girilmesi halinde, bu giriş, tüm haczi kanuna aykırı hale getireceği gibi borçluya da kanuna aykırı bu hareket dolayısıyla şikâyet hakkını kullanma imkânını doğuracaktır (**Eruygur-** Haciz, s. 424). Haciz işlemleri bakımından istisnaen borçlunun konutuna zor kullanılarak girilebilecek durumlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Eruygur-** Haciz, s. 424 vd. Bu konuda Alman icra memurunun mutlaka bir mahkeme kararı üzerine borçlunun konutuna girebilmesi hakkında bkz. ve karş. yuk. § 4, A, II, 4, c, cc.

⁸⁸⁸ 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 39. maddesiyle 5395 sa. Çocuk Koruma Kanunu'na eklenen 41/A maddesinin ilk fıkrası "Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair aile mahkemeleri tarafından verilen ilâm veya tedbir kararları, çocuğun üstün yararı esas alınarak Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince bu kısım hükümlerine göre yerine getirilir." şeklindedir. Söz konusu hükümden anlaşılacağı üzere, İİK'da çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların icrasında icra dairesinin görevine son verilerek bu görevin bir icra işi olmaktan çıkarılarak Adalet Bakanlığınca oluşturulan ayrı bir birimce yerine getirileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla Kanun değişikliği ile icra dairesinin çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların yerine getirilmesi bakımından ne bir görevi ne de bir zor kullanma yetkisi bulunmamaktadır. İcra müdürüne zor kullanma yetkisi verilen diğer haller, İİK m. 24/ III, İİK Yön. m. 23; İİK Yön. m. 24; İİK m. 26/ II, İİK Yön. m. 23; İİK m. 26/ III, İİK Yön. m. 23; İİK m. 30/ IV, İİK Yön. m. 25; İİK m. 31, İİK Yön. m. 25 maddelerinde yer almaktadır.

pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın⁸⁸⁹, bunların bulunmadığı yerlerde bir eğitimcinin hazır bulunması suretiyle ilâmın gereğinin yerine getirilmesi kastedilmektedir. Bu ilâmların icrası esnasında gerekli durumlarda kolluk kuvvetlerinden yardım alınabilmektedir⁸⁹⁰.

İcra müdürü veya yardımcılarının detaylıca açıklanan bu yetkilerinden başka, İİK m. 359 gereğince, resmi daire veya makamlarla doğrudan yazışma yapma yetkisi de bulunmaktadır. İcra daireleri, bir makam veya merciden izin almaksızın, yaptıkları işlemler hakkında her daire ve makam ile doğrudan yazışabilmektedirler. Ayrıca icra müdürü, kanunda kendisine bazı icra işlemlerinin yapılmasında tanınan yetkiye binaen kendiliğinden harekete geçebilmektedir. Buna göre, İİK m. 139 uyarınca icra memuru, satış tutarının bütün alacakları ödemeye yetmediği hallerde, kendiliğinden yeni hacizler yaparak haczi tamamlamaktadır⁸⁹¹. Benzer şekilde İİK m. 138/ I gereğince,

⁸⁸⁹ Çocukla kişisel ilişki kurulması hakkındaki ilâmların icrasında uzmanın görevi hakkında bkz. **Mavi, Ömer**, “İcra Takibiyle Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasının Sebepleri, İcra Uzmanının Rolü ve Çocuğun Durumu”, TBBD, Sa. 74, Y. 2008, (s. 269-281), s. 272 vd.; **Güven Aydın**, Çocukla Kişisel İlişki Kurulması Hakkındaki İlâmların İcrası, Ankara 2016, 151 vd.; **Özbay/ Aydemir**, s. 496 vd.

⁸⁹⁰ **Özbay-** Çocuk, s. 320-321. Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların icrası hakkında güncel uygulama ve MHKT’da öngörülen düzenleme hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Mardin, Çağrı**, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlâmların İcrası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 44 vd.; **Belgin Güneş, Derya**, “Mağdur Hakları Kanunu Taslağı’nın Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, SÜHFD, C. 29, Sa. 2, Y. 2021, (s. 913-931), s. 917 vd. Tasarı metni için bkz. https://mgm.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1211201_9144700MA%C4%9EDUR%20HAKLARI%20KANUN%20TASARISI.pdf, (E.T. 01.09.2021). Kamu Denetçiliği Kurumu’nun çocuk tesliminde hak ihlallerine ve yoksulluk nafakasına ilişkin özel raporu hakkında bkz. (<https://www.ombudsman.gov.tr/kdk-pdf/icra-teslim-raporu/mobile/index.html>), (E.T. 03.09.2021). Mağdur Hakları Daire Başkanlığı’nın Çocuk Teslimi Sürecine Mağduriyet Odaklı Yaklaşım sunumu için bkz. <https://magdur.adalet.gov.tr/cocuk-teslimi-surecine-magduriyet-odakli-yaklasim-01497>, (E.T. 03.09.2021). 7343 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 39. maddesi uyarınca, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmlar hakkındaki İİK m. 25, 25/a, 25/b, 341. maddelerinin, kanun değişikliği ile 5395 sa. Çocuk Koruma Kanunu’nda yeniden düzenlendiği gerekçesiyle yürürlükten kaldırılmasına ilişkin olarak ayrıca bkz. https://meclishaber.tbmm.gov.tr/develop/owa/haber_portal.haber_detay_dokuman?p1=152487, (E.T. 02.11.2021).

⁸⁹¹ Bu şekilde yapılan hacizlere, tamamlama haczi denilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Uyar/ Uyar/ Uyar/ Uyar/ Uyar-** İİK Şerhi, C. 1, s. 899 vd.; **Karşı-** İcra, s. 281 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar**

icra müdürü veya memurunca, hacizli mallar tamamen satıldıktan sonra bedelleri alakadarlara hisselerine göre re'sen paylaştırılmakta ve bir kısmı satıldıktan sonra icabına göre bedeli, hisseleri nispetinde alakadarlara avans olarak dağıtılmaktadır⁸⁹².

II. Yetkilerin Kapsamı ve Sınırı

İcra ve İflas Kanunu'nda icra müdürü ve icra dairesinde çalışan diğer memurlara icra takipleri bakımından oldukça kapsamlı yetkiler tanınmakla birlikte bu durum, söz konusu yetkilerin sınırsız olduğu şeklinde anlaşılmamalıdır. Kanun ve yönetmelikte düzenlenen bu yetkiler, konu ve zaman bakımından sınırlandırılmıştır.

1. Konu Bakımından Sınırlandırma

İcra müdür veya memurları Kanunda kendilerine tanınan yetkileri, makam veya merciden izin almadan doğrudan kullanmakta ve takip prosedürüne ilişkin iş ve işlemleri ifa etmektedir. Burada önem arz eden husus, kaynağını kanundan almayan hiçbir yetkinin kullanımına cevaz verilmediğidir. İcra müdürlerinin yetkilerinin konu bakımından sınırını, takip tarafları arasındaki menfaat dengesinin sağlanması⁸⁹³, taraflar arası eşitlik ve tarafsızlık⁸⁹⁴, borçlunun ve ailesinin hayatını sürdürmesine imkân tanınması gibi durumlar oluşturmaktadır⁸⁹⁵.

2. Zaman Bakımından Sınırlandırma

İcra müdürlerinin ve memurlarının, devlet memuru statsündeki diğer memurlarla karşılaştırıldığında hatta bazı durumlarda Cumhuriyet savcılarında bile daha kapsamlı yetkileri haiz olduğu görülmektedir⁸⁹⁶. Söz konusu kapsamlı yetkiler, zaman

Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 250 vd.; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 155 vd.

⁸⁹² Rüzgaresen, s. 106.

⁸⁹³ Bkz. İİK m. 85/ VI.

⁸⁹⁴ Rüzgaresen, s. 106, dn. 63. Ayrıca bkz. İİK m. 83/a.

⁸⁹⁵ Rüzgaresen, s. 106. Ayrıca bkz. İİK m. 82, m. 83.

⁸⁹⁶ İcra müdürü, borçluya ait yerlere haciz yapmak amacıyla zorla girebileceği gibi haczi caiz malları aramak ve gerekirse borçludan zorla bunları almak yetkisini de haizdir. Borçlunun evine girerken herhangi bir mahkeme kararına ihtiyaç duymadan takip işlemlerini yerine getirebilmektedir

bakımından bazı sınırlandırmalara tabidir. Örneğin İİK m. 51/ I, c. 1 uyarınca, güneşin batmasından bir saat sonra ile güneşin doğmasından bir saat önceye kadarki devrede (gece vakti) ve tatil günlerinde kural olarak icra takip işlemleri yapılamayacaktır⁸⁹⁷.

Tatil günlerinde haciz ve tebligat yapılabileceği gibi muhafaza tedbirleri de alınabilir (İİK m. 51/ I, c. 3). Bir borçlu hakkında kanunda gösterilen sebeplerden dolayı icra talik edilmiş veya konkordato için mühlet verilmiş ise, o borçluya karşı icra takip işlemi yapılamaz (İİK m. 51/ II).

III. İcra Müdürünün Yokluğunda İcra Müdürünün Takip Hukukuna İlişkin Yetkilerini Kimin Kullanacağı

İcra müdürünün herhangi bir sebeple yokluğu halinde, başkaca bir işlem gerekmezsiniz icra müdür yardımcısı, İİK Niz. m. 4 gereğince, icra müdürünün görevlerini üstlenecektir⁸⁹⁸. Ayrıca icra müdür yardımcısı, icra müdürünün görevli olduğu durumlarda müdür tarafından kendisine verilen iş ve işlemleri de yerine getirecektir.

(Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 55 vd.) Ceza Kanunlarını ihlâl ettiği iddisı olan kişinin evine girerken bile mahkeme kararına muhtaç olunması karşısında malvarlığı haklarına yönelik olarak işleyen takip prosedürü kapsamında mahkeme kararı olmaksızın borçlunun evine girilebilmesi hukuk mantığı açısından çelişkiye sebep olmaktadır (Rüzgaresen, s. 106).

⁸⁹⁷ İİK m. 51/ I, c. 2 gereğince, ancak gece iş görülen yerlerde gece vakti hasılat haczi yapılabilmektedir. Ayrıca borçlunun mal kaçırdığı anlaşılırsa gece vakti dahi haciz yapılması caizdir (İİK m. 51/ I, c. 4).

⁸⁹⁸ İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği'nin "Görevlendirme ve Atama" başlıklı 32/A maddesinin birinci fıkrası gereğince, icra müdür ve yardımcılarının başka bir mahalde geçici görevlendirilmeleri Adalet Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Birden fazla icra dairesi bulunan yerlerde icra müdür ve yardımcıları ile icra kâtiplerinin hangi dairede görev yapacağına komisyonlar tarafından karar verilir (Atama Yön. m. 32/A, II). İcra müdürünün herhangi bir nedenle görevde bulunamaması halinde yerine aynı dairede görev yapanlar arasından kimin vekâlet edeceğine icra dairesinin bağlı bulunduğu icra hâkimi tarafından karar verilmektedir (Atama Yön. m. 32/A, III). İcra dairelerinde icra müdürü, icra müdür yardımcısı ve icra kâtibinin bulunmaması halinde ise komisyon, öncelikle merkez veya mülhakat icra dairelerinde görev yapan icra kâtiplerini veya yazı işleri müdürlerini, bunun mümkün olmaması halinde bu Yönetmeliğin 32/B maddesindeki şartları taşıyan zabıt kâtiplerini bu yerlerde geçici olarak görevlendirir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde icra kâtiplerinin geçici olarak görevlendirilmesi Adalet Bakanlığı tarafından da yapılabilir (Atama Yön. m. 32/A, IV). Bu maddeye göre komisyon tarafından alınan kararlar Bakanlığa bildirilir (Atama Yön. m. 32/A, V).

İcra dairesi görevlilerinden icra kâtibinin, icra müdürünün yokluğunda, müdüre ait yetkileri kullanması noktasında, müdür yardımcısından farklı olarak, İİK Niz. m. 4 uyarınca, icra mahkemesi tarafından yetkilendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca icra müdürü, kendi görev alanına giren bir işi, ancak kanunen (örneğin İİK m. 80) böyle bir görevlendirmeye izin verildiği hallerde yerine getirmesi için, icra kâtibine havale edebilir⁸⁹⁹.

İcra kâtibinin herhangi bir görevlendirme olmadan yaptığı işlemlerin akıbetinin mutlak geçersizlik olarak görülmemesi gerekir⁹⁰⁰. Mücbir bir sebep – icra müdürünün vefatı gibi- dairede müdürlük konumunun boş kalması halinde, doktrinde yeni bir müdür ataması yapılana kadar icra kâtibi tarafından yapılan işlemlerin geçerli sayılması, işlemlere ilişkin varsa sürelerin saklı tutulmasının kabulünün, işlem güvenilirliği açısından daha uygun olacağı ifade edilmektedir⁹⁰¹.

C. İcra Dairesi Görevlilerinin Yükümlülükleri

İcra ve İflas Kanunu'nda, icra takiplerinde büyük önemi haiz icra dairelerine geniş yetkiler tanınmıştır. Takip prosedürü içinde ilgililerin haklarının, icra dairesinin öneminin ve hukuk güvenliğinin zarar görmemesi amaçlarıyla bu yetkilere bazı sınırlamalar getirilmiştir. Bu kapsamda İİK ve diğer mevzuatta, icra dairelerinin

⁸⁹⁹ **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 23.

⁹⁰⁰ Aksi yönde bkz. **Berkin-** İcra Daireleri, s. 203 vd.

⁹⁰¹ Yetkisiz memura yapılan başvurular bakımından sürelerin korunması veya bu memur tarafından yapılan işlemlerin, süresinde yapıldığının kabul edilmesi yerinde olacaktır. İcra dairesi mührünün ve icra müdürünün imzasının bulunması gereken bir ödeme emri, icra kâtibi tarafından düzenlenip imzalandığında, ödeme emrinin sadece bu nedene dayanarak geçersiz sayılmaması gerekir (**Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 24). Bu görüşe gerekçe olarak İİK m. 10 gösterilmektedir. İİK m. 10'da, icra ve iflas işlerine bakan memur ve müstahdemlerin maddede yer alan memnuiyet hallerini derhal icra mahkemesine haber vermeleri halinde, mahkemece bu müracaat yerinde görülürse, o işin diğer bir memura, memur bulunmayan yerlerde ise, icra kâtiplerinden birine verilmesi öngörüldüğünden, benzer şekilde müdürlük konumunun boş kalması halinde işlerin icra kâtibi tarafından geçerli olarak yerine getirildiğinin kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir (bkz. **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 24, dn. 6).

uyması gereken, olumlu ve olumsuz olmak üzere çeşitli yükümlülükler (İİK m. 8- 12) düzenlenmiştir⁹⁰².

I. Olumlu Yükümlülükleri

1. Dosya ve Tutanak Düzenlemek ve Saklamak (İİK m. 8; İİK Yön. m. 22)

İcra daireleri, yapılan her icra takibi hakkında bir dosya açar; ayrıca yaptıkları işlemlerle, kendilerine yapılan taleplere (İİK m. 58/ I) ve beyanlara (İİK m. 89/ II) ilişkin tutanak (zabıt; zabıt varakası) düzenlemek zorundadır (İİK m. 8/ I, c. 1)⁹⁰³. Sözlü itirazlar (İİK m. 62/ I) ve beyanların altı ilgililer (taraf veya vekili tarafından bizzat huzurda imzalanır veya UYAP ortamında elektronik imza ile talep açabilir) ve icra müdürü veya yardımcısı veya kâtabi tarafından tarih belirtilerek imzalanır⁹⁰⁴ (görüldü yapılır) (İİK m. 8/ I, c. 2; İİK Yön. m. 22). İşleme alınan takip talepleri, esas kaydına geçirilerek her bir dosyaya, takibin yapıldığı yıl ve dosya sıra numarasından oluşan bir esas numarası verilir⁹⁰⁵. Takibe ait bütün tutanaklar ve belgeler, bu dosyaya konulur (bkz. İİK Yön. m. 4, 5, 16, 22, 108)⁹⁰⁶.

⁹⁰² **Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 32; **Üstündağ-** İcra, s. 9; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 83; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyaz/ Hanağası-** İcra, s. 56; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 43; **Karlı-** İcra, s. 135 vd.; **Muşul-** İcra, C. I, s. 257; **Muşul-** Şikâyet, s. 9 vd.

⁹⁰³ **Kuru, Baki,** “İcra Tutanakları”, Makaleler, İstanbul 2006, (s. 467-478), (**Kuru-** Tutanaklar), s. 468; **Uyar, Talih,** “İcra Tutanakları ve İşlevleri”, İz. BD, Sa. 2, Y. 2004, (s. 131-141), (**Uyar-** Tutanaklar), s. 131; **Muşul-** Şikâyet, s. 22.

⁹⁰⁴ Memurlardan biri tarafından imzalanmayan tutanaklar, geçersizdir (**Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 33; **Muşul-** Şikâyet, s. 22). Aynı yönde bkz. Yarg. 8. CD., T. 27.02.1990, E. 1653, K. 2201; Yarg. 8. CD., T. 06.03.1990, E. 1583, K. 2402; Yarg. 8. CD., T. 21.11.1991, E. 10223, K. 11342; Yarg. 12. HD., T. 01.07.2013, E. 17921, K. 24458 (**Muşul-** Şikâyet, s. 22, dn. 43, s. 24-25). İlgililer açısından taleplerinin belgelenmesinde imza, geçerlilik koşulu olduğu gibi, icra dairesi çalışanları bakımından ise icra müdürünün yetkilerinin Kanun’un öngördüğü sınırlar içinde, icra müdür yardımcısının veya icra kâtabince kullanılabileceği hallerde, işlem tutanaklarının, imza atacak görevliler tarafından hazırlanacağını ifade etmektedir (**Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 48).

⁹⁰⁵ İcra daireleri tarafından dosyalarla birlikte tutulması zorunlu olan defterler (kayıtlar) de bulunmaktadır. Bu kayıtların elektronik ortamda tutulması gerekmektedir. Kayıtlar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İİK Yön. m. 3- 15.

⁹⁰⁶ Yangın, deprem, su baskını veya toprak kayması gibi nedenlerle icra dosyasının kaybolması halinde dosyalar, 4473 sayılı Yangın, Yer Sarsıntısı, Seylap veya Heyelan Sebebiyle Mahkeme ve Adliye Dairelerinde Ziyaa Uğrayan Dosyalar Hakkında Yapılacak Muamelelere Dair Kanun’a göre

İcra dairelerince verilen kararlar gerekçeli olarak tutanaklara yazılır⁹⁰⁷ (İİK m. 8/ II). İcra daireleri tarafından tutulan bu tutanaklar alenidir⁹⁰⁸. Hukuken korunmaya değer, güncel ve özel menfaati olan ilgililer⁹⁰⁹, bu durumu ispat ettikten sonra⁹¹⁰, tutanakları inceleyebilir ve bunların birer örneğini alabilirler⁹¹¹. Usulüne göre

yenilenir. Benzer şekilde bu sebepler dışında dosyanın çalınması, postada kaybolması veya icra takip işlemleri yapılırken düşürülmesi gibi bir sebeple kaybolması halinde de dosyanın yenilenip yenilenmeyeceğine, 4473 sa. K. kapsamında ilgili icra hâkimliklerince “Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü’nün Zayi Olan Dosyaların Yenilenmesi Hakkındaki Genelgesi” hükümleri çerçevesinde yapılacak inceleme sonucuna göre karar verilecektir (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 83-84).

⁹⁰⁷ İİK m. 88/ III; m. 113/ II; m. 114/ II; m. 133/ I; m. 134/ I; m. 208/ II; m. 217; m. 219/ I; m. 222; m. 223/ III maddelerinde belirtildiği üzere, icra dairesinin yaptıkları işlemler, birer karar niteliğindedir. Ancak bu kararlar HMK m. 294-303 kapsamında yazılı hüküm niteliğinde olmamalarına rağmen, İİK m. 8 hükmü gereğince, gerekçeli olarak yazılmaları gerekmektedir. Bir işlemin yapılmasında etkili olan maddi ve hukuki sebeplerin açıklanması ve karar merciinin savunması olan gerekçe, işlemten etkilenen ilgilinin aydınlatılması ve ilgiliye bilgi verme fonksiyonlarını taşımaktadır. Ayrıca kararların gerekçeli olarak yazılması, İİK m. 16’ya göre, icra dairesinin işlemi aleyhine şikâyet yoluna başvurulduğunda, İİK m. 18/ III’de öngörülen açıklama yapma sorumluluğunu da ortadan kaldırmaktadır. Bu sayede, icra mahkemesince, icra müdüründen kararın gerekçesini öğrenmek için açıklama istenmesi gerekmeyecek, böylece takip sürecinde yaşanabilecek olumsuzluklar ve zaman kaybı engellenecektir (**Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 57; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 43-44).

⁹⁰⁸ **Yıldırım/ Deren-Yıldırım-** İcra, s. 25; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 57; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 43-44.

⁹⁰⁹ Hükümde geçen ilgiliden maksat, sadece icra takibinin tarafları olan alacaklı ve borçlu ile bunların avukatları değil, aynı zamanda İİK m. 96-99 uyarınca istihkak iddiasında bulunanlar, İİK m. 100-101’e göre hacze iştirak etmek isteyen diğer alacaklılar, varsa borçlunun kefil ve rehin alacaklılarıdır (**Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 33-34).

⁹¹⁰ Bir kimse ile borç ilişkisinde bulunulacak olması, bu kişi hakkında tutulmuş bir icra takip tutanağının olup olmadığını incelemede yararı olduğunun kabulü gerekir. Zira bu kimse ile muhtemel bir sözleşme yapılması ihtimalinde, kişi hakkında özellikle ekonomik durumuna ilişkin yeterli bilgi sahibi olunamaması, İİK m. 277’de düzenlenen iptal davasıyla karşı karşıya kalınması rizikosunu da gündeme getirebilir (**Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 50). Borç ilişkisine girilecek taraf hakkında bilgi alma konusunda icra dairelerince tutulan aciz vesikası sicilinin işlevi de bulunmaktadır. Aciz vesikası sicili hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. § 3, A.

⁹¹¹ Elinde İİK m. 143 kapsamında borç ödemedi aciz vesikası bulunan alacaklı, kendi borçlusu hakkında verilen başka aciz vesikaları olup olmadığını icra dairesinden sorabilir. Ancak bu durumda icra müdürünün sadece varsa diğer aciz vesikalarının tarihini ve ne miktarda bir borç için düzenlendiğini bildirmesi yeterlidir. Soran alacaklı bakımından, herhangi bir hukuki yarar oluşturmadığından, diğer aciz vesikası sahibi alacaklıların kimlik bilgilerini paylaşması gerekmemektedir (**Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 34). Aynı yönde bkz. **Yılmaz-** İİK, s. 767. Av. K. m. 46/ II gereğince, avukat veya stajyer, vekâletname olmaksızın dava ve takip dosyalarını inceleyebilir. Bu inceleme isteğinin ilgililerce yerine getirilmesi zorunludur. Ancak vekâletname ibraz etmeyen avukata dosyadaki kâğıt veya belgelerin örneği veya fotokopisi verilmez.

düzenlenmiş icra tutanakları, aksi sabit oluncaya kadar geçerli resmî belgedir⁹¹². Sözlü itirazlar ile talepler, İİK Yönetmeliği'nin 16. maddesi gereğince tüm tutanaklar numaralandırılarak takip talebinin üzerine, diğer evraklar ise takip talebinin altına sırası ile takılır. İcra tutanakları düzenlenirken işlemler arasında boşluk bırakılmamalıdır.

İcra ve İflas Kanunu'nun 8/a maddesine göre⁹¹³, icra ve iflâs dairelerince yapılacak her türlü icra ve iflâs iş ve işlemlerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kullanılır; her türlü veri, bilgi, belge ve karar, sistem vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır (İİK m. 8/a, I).

Usulüne göre güvenli elektronik imza ile oluşturulan elektronik veriler senet hükmündedir (HMK m. 205/ II). Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı ispat gücünü haizdir. Güvenli elektronik imza, kanunlarda güvenli elektronik imza ile yapılamayacağı açıkça belirtilmiş olan işlemler dışında, elle atılan imza yerine kullanılabilir. Güvenli elektronik imzayla oluşturulan belge ve kararlarda, kanunlarda birden fazla nüshanın düzenlenmesi ve mühürleme işlemini öngören hükümler uygulanmaz (İİK m. 8/a, II).

⁹¹² İcra tutanaklarının doğruluğunun ispatı TMK m. 7/ II uyarınca, kural olarak, herhangi bir şekle tabi değildir. Ancak icra tutanaklarının 2021 yılı için, değeri 4.880 TL'yi aşan bir hukuki işlemi belgelendirdiği hallerde, HMK m. 200, m. 201 gereğince, bu tutanağın, hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bir iddiayla, tutanağın aksini ispat, ancak ve kural olarak kesin deliller (örneğin senet) ile mümkündür (**Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 34; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 87; **Karlı-** İcra, s. 63; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 58; **Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 44; **Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 49; **Tikveş,** s. 29). Borçlunun icra tutanağında yer alan kabul beyanını, baskı altında verdiği ve iradesinin fesada uğratıldığı iddiasıyla icra tutanağının geçersiz olduğunu şikâyet yoluyla ileri sürmesi halinde, bu iddiası, kesin bir delil ile ispatlanamayacağından, bu hususun icra mahkemesinde şikâyet yoluyla değil, ancak genel mahkemelerde yapılacak yargılama sonucuna göre incelenmesi gerekir (Yarg. 12. HD., T. 11.07.2006, E. 12305, K. 15211, **Muşul-** Şikâyet, s. 26, dn. 48).

⁹¹³ İİK'ya 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı Kanun'un 3. maddesiyle getirilen 8/a maddesiyle, icra ve iflas dairelerinde her türlü iş ve işlemlerde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sisteminin Kullanılması amaçlanmaktadır (Hükümet tasarısının 3. madde gerekçesi).

İcra dairesinin, zorunlu nedenlerden dolayı fiziki olarak düzenlemek durumunda kaldığı belge veya kararlar, yetkili kişilerce güvenli elektronik imzayla imzalanarak UYAP'a aktarılır ve gerektiğinde sistem vasıtasıyla ilgili birimlere iletilir. Bu şekilde elektronik ortama aktarılarak ilgili birimlere iletilen belge ve kararların asılları, gönderen icra ve iflâs dairesinde saklanır, ayrıca fiziki olarak gönderilmez. Ancak, belge veya kararın aslının incelenmesinin zorunlu olduğu hâller saklıdır (İİK m. 8/a, III). İcra dairesi, veri sorumlusu olarak elektronik ortama aktarılan verileri koruma yükümlülüğü altındadır. Bu kapsamda verilerin gizliliği ve UYAP ekran ve şifre kullanımının esaslarına da dikkat edilmesi gerekmektedir (bkz. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu- KVKK m. 12/ I, b; m. 12/ II, III, IV, V)⁹¹⁴.

Elektronik ortamdan fiziki örnek çıkartılması gereken hâllerde, icra müdürü veya görevlendirdiği personel tarafından belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek, imzalanır ve mühürlenir (İİK m. 8/a, IV). Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre, gün sonunda biter (İİK m. 8/a, V)⁹¹⁵.

Alacaklı, sistem üzerinde, bu sisteme entegre bilişim sistemleri vasıtasıyla dosya safahat bilgileri ile borçlunun mal, hak veya alacağını elli kuruluş karşılığında sorgulayabilir. Bu miktar her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 04.01.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılır. Adalet Bakanlığı yeniden değerlendirme oranında artırılan ücreti beş katına kadar artırmaya ve azaltmaya, ayrıca gün ve dosya esaslı olmak üzere, belirli sayıdaki sorgulamayı ücretten istisna tutmaya yetkilidir. Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinden bu ücret alınmayacağı gibi

⁹¹⁴ 24.03.2016 tarihinde kabul edilen 6698 sa. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu için bkz. [https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5#:~:text=MADDE%201%2D%20\(1\)%20Bu,uyacaklar%C4%B1%20usul%20ve%20esaslar%C4%B1%20d%C3%BCzenlemektir,\(E.T. 01.01.2021\).](https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6698&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5#:~:text=MADDE%201%2D%20(1)%20Bu,uyacaklar%C4%B1%20usul%20ve%20esaslar%C4%B1%20d%C3%BCzenlemektir,(E.T. 01.01.2021).)

⁹¹⁵ İcra dairesi çalışanlarının hukuka aykırı işlemde bulunduğu iddiasıyla İİK m. 16'ya göre şikâyet yoluna başvurusunu elektronik ortamda yapmak isteyen ilgili, UYAP, SMS Bilgi Sistemi üzerinden, gün sonuna (00.00) kadar işlemini gerçekleştirebilmektedir. Fiziki ortamda yapılacak başvurular için ise mesai saati sonunda süre sona ermektedir (İİK Yön. m. 16).

alacaklının bir gün içinde aynı dosya üzerinden beş kez yapacağı sorgudan da ücret alınmaz. Bu kapsamda alınacak ücret, Adalet Bakanlığı'nın belirleyeceği usule göre tahsil edilir ve takip gideri olarak borçluya yüklenemez (İİK m. 8/a, VI).

Elektronik işlemlerin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi vasıtasıyla yapılmasına dair usul ve esaslar, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle⁹¹⁶ düzenlenir (İİK m. 8/a, VII).

İcra ve iflâs dairelerinde işlemde olan dosya ve kayıtlar, yıllarına ve sıra numaralarına göre tasnif edilmiş şekilde elektronik ortamda korunur. Takipsizlik veya yerine getirilmesi (infaz) suretiyle işlemde kaldırılan dosyalarla, kullanılmayan

⁹¹⁶ İİK Yön. m. 16 gereğince, icra mahkemeleri, icra ve iflâs dairelerinin iş süreçlerindeki her türlü veri, bilgi ve belge akışı ile dokümantasyon işlemleri, bu işlemlere ilişkin her türlü kayıt, dosyalama, saklama ve arşivleme işlemleri ile uyum ve işbirliği sağlanmış dış birimlerle yapılacak her türlü işlemler UYAP ortamında gerçekleştirilir. Hâkim, icra müdürü, icra müdür yardımcısı, icra kâtabi ve diğer personel, iş listesini günlük olarak kontrol etmek ve süresinde yerine getirmekle yükümlüdür. Mahkemelere ve icra ve iflâs dairelerine fizikî olarak verilen ve gönderilen her türlü evrak, elektronik ortama aktarılarak UYAP'a kaydedilir ve ilgili birime gönderilir. Doğru ve güvenilir adli istatistikler elde edilebilmesi amacıyla verilerin sisteme doğru, eksiksiz ve zamanında girilmesinden UYAP'a veri girişi yapan personel sorumludur. Bu verilerin usulüne uygun girilmesini temin için icra müdürü de gözetim ve denetimle yükümlüdür. Taraf ve vekilleri ile diğer ilgililer, güvenli elektronik imza ile imzalamak suretiyle UYAP vasıtasıyla mahkemeler veya icra ve iflâs dairelerine elektronik ortamda bilgi ve belge gönderebilirler, takip açabilirler. İcra ve iflâs dairelerinde yapılacak sorgulamalarda vekil ile takip edilen dosyalarda, aynı konu hakkında Adalet Bakanlığı tarafından belirlenecek sürelerde sorgulama yapılması talep edilebilir. UYAP Avukat Portalı üzerinden ise her zaman sorgulama yapılabilir. Gelen evraktan sorumlu personel, UYAP üzerinden mahkeme veya icra ve iflâs dairelerine gönderilen ve iş listesine düşen belgeleri derhal ilgili kişiye ya da doğrudan kişinin dosyasına aktarır. Hâkimin veya icra müdürünün onayını gerektiren evrak, hâkimin veya icra müdürünün iş listesine yönlendirilir. Tutanak, belge ve kararlar elektronik ortamda düzenlenir ve gerekli olanlar ilgilileri tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanır. Elektronik ortamda düzenlenen ve güvenli elektronik imza ile imzalanan evrak, UYAP kapsamındaki birimlere elektronik ortamda gönderilir. Ayrıca fizikî olarak gönderilmez. Teknik nedenlerle fizikî olarak düzenlenen belge veya kararlar, engelin ortadan kalkmasından sonra derhal elektronik ortama aktarılır, yetkili kişilerce güvenli elektronik imza ile imzalanarak UYAP'a kaydedilir ve gerektiğinde UYAP vasıtasıyla ilgili birimlere iletilir. Bu şekilde elektronik ortama aktarılarak ilgili birimlere iletilen belge ve kararların asılları mahallinde saklanır, ayrıca fizikî olarak gönderilmez. Ancak, belge veya kararın aslının incelenmesinin zorunlu olduğu hâller saklıdır. Elektronik ortama aktarılması imkânsız olan belgeler ise fiziki ortamda saklanır ve gerektiğinde fizikî olarak gönderilir. UYAP üzerinden hazırlanmış ve güvenli elektronik imza ile imzalanmış evrakın dış birimlere elektronik ortamda gönderilememesi halinde; belge veya kararın fizikî örneği alınır, güvenli elektronik imza ile imzalanmış aslının aynı olduğu belirtilerek altı hâkim, icra müdürü veya görevlendireceği personel tarafından imzalanmak sureti ile gönderilir.

kartonlar, buna ait bir tevdi ve teslim cetveli düzenlenerek, arşiv işi ile görevlendirilen memura tevdi ve teslim olunur. Tevdi ve teslim cetveli, tevdi eden ve teslim alan memurlar tarafından imzalanır (İİK Yön. m. 108).

İcra dairelerince düzenlenen ve imzalanan bu dosyalar ile kartonların saklanması ve kaybolmasından icra ve iflâs müdürü, icra mahkemesi işlerinde icra mahkemesi yazı işleri müdürü sorumludur. Ancak, usulen yapılmış bir iş dağılımı mevcutsa, bu işle görevlendirilen kimse sorumlu olup, bu hal, gözetim görevi bakımından icra ve iflâs müdürü ile icra mahkemesi işlerine bakan yazı işleri müdürünü sorumluluktan kurtaramaz (İİK Yön. m. 110).

2. Parayı Ödemek ve Değerli Eşyaları Muhafaza Etmek (İİK m. 9; İİK Yön. m. 8 ve m. 110)

İcra dairesi yaptığı ilâmlı veya ilâmsız takip sonucunda, borçlunun borca yeter miktarda malını haczeder (İİK m. 80). Para ve değerli eşya dışında haczedilen diğer taşınır mallar, masrafı peşinen alacaklıdan alınarak muhafaza altına alınır. Bu malların alacaklı izin verirse, istenildiği zaman geri verilmek şartıyla geçici olarak borçluya veya üçüncü şahsa -yediemine- bırakılması da mümkündür (bkz. İİK m. 88/ II). Ancak para, banknot, hamile yazılı senet, poliçe gibi kıymetli evrak, altın, gümüş ve diğer kıymetli şeyler, yediemine verilemeyeceği gibi, borçlunun elinde de bırakılamaz; icra müdürü bunları kendisi muhafaza eder⁹¹⁷ (İİK m. 88/ I).

⁹¹⁷ İcra dairesi, TBK m. 561-569, m. 570 kapsamında muhafaza altına aldığı şeyleri saklayan (saklayıcısı) konumundadır. İcra dairesi, devletin icra organı olarak bu işlemleri gerçekleştirdiğinden en nihayetinde Devlet ile eşyalarına el konulanlar arasında bir saklama (vedia) ilişkisi doğmuş olur. İcra dairesince muhafaza altına alınanlar, misli olmayan mal niteliğinde ise, bu halde TBK m. 561-567 hükümlerinde düzenlenen “genel saklama sözleşmesi” söz konusu olup, mülkiyet hak sahibinde kaldığından, semereler de hak sahibine ait olacaktır. Para ve misli malların muhafaza altına alınması, TBK m. 570 kapsamında “misli şeylerin saklanması sözleşmesi”dir. Bu halde mülkiyet devlete geçeceğinden, yararın sahibi de Devlet olacaktır (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 87; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 46; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 60-61). Ayrıca bkz. **Eren, Fikret**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2017, s. 745 vd.; **Tiftik, Mustafa**, Türk Hukukunda Vedia Sözleşmesi, Ankara 2007, s. 31 vd.

İcra dairesince tahsil edilen para ve diğer kıymetli şeyler, nihayet ertesi iş günü çalışma saati sonuna kadar Adalet Bakanlığı'nın belirlediği bankadaki hesaba⁹¹⁸ yatırılmak zorundadır (İİK m. 9⁹¹⁹, İİK Yön. m. 8, m. 38, m. 92, m. 104, m. 110).

İcra müdürü, görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilen veya koruma ve gözetimle yükümlü olduğu para, banknotlar, tahvilat ve esham ve hamiline ait ve emre yazılı senetlerle, altın, gümüş ve diğer kıymetli şeyleri icra kasasında veya bankada muhafaza eder⁹²⁰. Bunları yanında tutamayacağı gibi cinsini de değiştiremez (İİK m. 9, 88, 89; İİK Niz. m. 30, m. 31).

İcra ve İflas Kanunu m. 134/ V gereğince, icra dairesi, nakden ödenen taşınmaz ihale bedelini, ihalenin feshi hakkındaki şikâyet başvurusu hakkındaki karar kesinleşinceye kadar, bankada nemalandırır. Bunun dışında icra dairelerince bankaya yatırılan paralara faiz yürütülemez⁹²¹.

⁹¹⁸ Bkz. İİK Yön. m. 92. Borçlulara gönderilen ödeme ve icra emirlerinde, borcun ve masrafların icra dairesine ait banka hesabına ödenmesi ihtar edilir (İİK m. 60/ II, m. 168/ II, m. 171/ II).

⁹¹⁹ 6352 sa. Ka.'nın 4. maddesi ile değiştirilen İİK m. 9 hükmü ile icra ve iflas dairelerinde yaşanan bazı sorunları önlemek için, tahsilat ve ödemelerin banka vasıtasıyla yapılarak icra ve iflas dairelerinin para ile ilişkisinin asgari düzeye indirilmesi amaçlanmaktadır (6352 sa. Ka. m. 4'ün gerekçesi). İcra dairesinin hesabına yatan paralardan alacaklıya veya mahcuz mallar yediemine bırakılmışsa yediemine, bilirkişiye başvurulması halinde bilirkişiye, gerekli olduğu hallerde çilingir veya şöfor gibi diğer ilgililere ödeme yapılacaksa da yine fiziki olarak değil, bu banka hesabı üzerinden ilgililerin banka hesabına ödemeler havale yapılacaktır (6352 sa. Ka.'nın hükümet gerekçesi).

⁹²⁰ İcra dairesine yapılacak bütün nakdi ödemeler, kural olarak doğrudan icra dairesine değil, icra dairesine ait banka hesabına yapılacaktır. Aynı şekilde icra dairesi de nakdi ödemede bulunacağı vakit, ilgisinin gösterdiği banka hesabına aktarılmak üzere, icra müdürünün re'sen verdiği talimatla ödemeyi gerçekleştirecektir; bu talimat, paranın icra dairesi hesabına yatırılmasından itibaren en geç üç iş günü sonuna kadar verilecektir (İİK m. 9/ II). İstisnaen, haciz esnasında borçlu ya da üçüncü kişi, infaz memuruna ödemede bulunursa, bu para, en geç tahsilatın yapıldığı günü takip eden ilk iş günü mesai saati sonuna kadar banka hesabına yatırılması için icra dairesi veya mahkeme kasasında muhafaza edilecektir (İİK m. 9/ II). Bunun dışındaki diğer tüm ödemeler İİK m. 9/ I uyarınca, icra dairesine ait banka hesabına yapılacaktır (Yılmaz- İİK, s. 79).

⁹²¹ Bu paralara faiz yürütülememesinin hak kayıplarına sebep olduğu görüşü ve eleştiriler için bkz. Pekantez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 46.

Takip konusu borç için borçlu ya da üçüncü bir kişi, icra dairesinin banka hesabına kısmen ya da tamamen ödemede bulunabilir (karş. ASPAY m. 10). Borçlunu borcu için kayıtsız ve şartsız olarak yapılan kısmi ödeme miktarı kadar borçlu, borcundan kurtulur⁹²². İİK m. 100 ve m. 101/ I gereğince, hacze iştirak, ödenen paranın icra dairesi hesabına girdiği ana kadar mümkün olduğundan, bu aşamadan sonra, borçlunun diğer alacaklıları, icra dairesi hesabına giren para haczettiremezler. Borçluya karşı birden fazla icra (ve iflas) takibi varsa borçlu, yapılan ödemenin hangi takibe istinaden olduğunu bildirmediği müddetçe TBK m. 101/ II⁹²³, m. 102⁹²⁴ hükümlerine göre işlem yapılır⁹²⁵.

3. İcra Dairesinin Aydınlatma Yükümlülüğü

İcra dairesi, takibin tarafları arasında eşitliği sağlamak başta olmak üzere, hukuki dinlenilme hakkına riayet etmek ve temel hak ihlallerine engel olmak amaçlarıyla, tarafları, sahip oldukları haklara ilişkin olarak bilgilendirmelidir⁹²⁶. Ancak bu

⁹²² İcra ve iflas dairelerine kısmi ödeme yapılmasına cevaz veren İİK m. 12, 6352 sa. Ka. m. 105 ile 02.07.2012 tarihinde kaldırılmıştır. Başlığı “icra dairesine ödeme” şeklinde olan 12. madde’de düzenlenen ve icra dairelerini, yapılan kısmi ödemeyi kabule zorlayan ifade, “bununla borçlu bu miktar borcundan kurtulur” şeklindeydi. İİK m. 9’da bu ifadeye yer verilmemiştir. Doktrinde bu ifadeye yer verilmemesinin, aynı sonuca varmaya engel olmayacağı ve cebri icraya konu edilen alacaklar bakımından TBK m. 84 hükmünün uygulanmaması gerektiği ileri sürülmektedir. Bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**, s. 59.

⁹²³ Borçlunun birden çok borcu halinde mahsubun alacaklı ve borçlunun bildirimine göre yapılacağının hüküm altına alındığı TBK m. 101 gereğince, birden çok borcu bulunan borçlu, ödeme gününde bu borçlardan hangisini ödemek istediğini alacaklıya bildirebilir. Borçlu bildirimde bulunmazsa, yapılan ödeme, kendisi tarafından derhâl itiraz edilmiş olmadıkça, alacaklının makbuzda gösterdiği borç için yapılmış sayılır.

⁹²⁴ Borçlunun birden çok borcu halinde mahsubun Kanun’a göre nasıl yapılacağının düzenlendiği TBK 102’ye göre, kanunen geçerli bir açıklama yapılmadığı veya makbuzda bir açıklık bulunmadığı durumda ödeme, muaccel borç için yapılmış sayılır. Birden çok borç muaccel ise ödemenin, borçluya karşı ilk olarak takip edilen borç için yapılmış olduğu kabul edilir. Takip yapılmamış ise ödeme, vadesi ilk önce gelmiş olan borç için yapılmış olur. Birden çok borcun vadesi aynı zamanda gelmişse, mahsup orantılı olarak; borçlardan hiçbirinin vadesi gelmemişse ödeme, güvencesi en az olan borç için yapılmış sayılır.

⁹²⁵ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**, s. 60.

⁹²⁶ İcra takipleri esnasında meydana gelen hak ihlalleri iddialarına karşı başvuru yollarına ilişkin olarak ayrıntılı bilgi bkz. şa. § 8, E, I ve II.

bilgilendirme, icra müdürünün haricen sahip olduğu kişisel bilgisini, hukuki danışman gibi kullanmasını gerektirmez⁹²⁷. Zira icra müdürü alacaklının ve borçlunun menfaatlerini eşit şekilde korumak zorundadır⁹²⁸.

II. Olumsuz Yükümlülükleri

İcra ve İflas Kanunu'nun 10. ve 11. maddelerinde hüküm altına alınan şartlar altında icra müdürünün ve icra dairesindeki diğer çalışanların⁹²⁹ bazı işlemleri yapması tamamen yasaklanmış ya da sınırlandırılmıştır. Bu yasaklar, hem icra dairelerinin alacaklı ve borçlu taraflar bakımından tarafsızlığına hizmet etmek hem de icra dairesi çalışanlarının görevlerini kötüye kullanmalarını engellemek için öngörülmüştür⁹³⁰.

1. İcra Dairelerinin İş Görmekten Memnuiyeti

İcra ve İflas Kanunu m. 10'da icra dairesi çalışanlarının yapmaktan yasaklı olduğu işler hüküm altına alınmıştır. Buna göre, icra dairesi çalışanları kendisinin, karı

⁹²⁷ Fransız icra yetkilisinin, alacaklının vekili olmasına ilişkin olarak bkz. ve karş. yuk. § 4, C, II, 1.

⁹²⁸ **Çiftçi-** Menfaat Dengesi, s. 175; **Özekes-** Temel Haklar, s. 80 vd.

⁹²⁹ İcra dairesinin diğer çalışanlarından kasıt, icra müdür yardımcıları, icra kâtipleri, sorumlu saymanlık teşkilatının olduğu icra dairelerinde çalışan saymanlık, veznedarlık, tahsildarlık gibi görevleri yerine getiren memurlar, mübaşirler, odacılar ve tellallar gibi tüm icra dairesi çalışanlarıdır (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 97, dn. 37; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 61, dn. 12). İİK m. 10'da, icra dairesi çalışanlarından müstahdemler için de bu yasağın geçerli olduğu hüküm altına alınmıştır. Ancak bu yasağın uygulamada nadiren işlerlik kazandığı görülmektedir. Zira icra müdürünün yokluğunda işlemler icra müdür yardımcısı; onun olmadığı hallerde ise icra kâtibi tarafından yerine getirilmektedir. İcra müdürü varken yapılan bir işleme ilişkin olarak müstahdem hakkında m. 10 kapsamında bir yasak söz konusu olursa, bu halde icra mahkemesine gidilmesine gerek olmaksızın doğrudan icra müdürüne bildirimde bulunulması yeterlidir. Artık icra müdürü, ilgili müstahdemin o işe bakmaması için gereken önlemleri alacaktır. Aynı husus icra kâtipleri bakımından da geçerlidir. Yasak kapsamında işi yapmaktan el çektirilenin sadece icra müdürü ve müdür yardımcısı olduğu, diğer çalışanlar bakımından icra mahkemesi aracılığıyla değil, icra dairesi amirinin alacağı önlemler çerçevesinde işlerin yapılması gerektiği görüşü için bkz. **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 36. Kanaatimizce de maddenin kaleme alınıp şekliinden ve özellikle "icra mahkemesi...o işi diğer bir memura...verir" ifadesinden anlaşılabacağı üzere burada öngörülen yasak, esasen icra müdürü, müdür yardımcısı ve icra katibini kapsamakta olup diğer çalışanlar bakımından ise iç işleyiş gereğince icra müdürü tarafından gerekli tedbirlerin alınması yeterli olacaktır.

⁹³⁰ **Prütting/ Gehrlein**, s. 2850, kn. 1; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 61; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 95; **Thomas/ Putzo**, s. 116, kn. 1; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 47; **Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 35; **Arslan**, s. 223.

veya kocasının, nişanlısının yahut kan ve sıhrî usul ve fûrunun veya üçüncü derece dâhil olmak üzere bu dereceye kadar kan ve sıhrî civar hısımlarının, kanuni mümessili veya vekili yahut müstahdemi bulunduğu bir şahsın menfaati olan işleri yapamaz⁹³¹, bu halde derhal icra mahkemesine durumu bildirmek zorundadır (İİK m. 10, c. 1)⁹³².

İcra mahkemesi, daire çalışanının başvurusunu yerinde görürse, işlemi o yerdeki diğer bir icra müdürüne veya müdür yardımcısına, orada bunlardan birinin bulunmaması halinde icra kâtiplerinden birine verir (İİK m. 10, c. 2; İİK Niz. m. 4/ II). İİK m. 10 hükmü, sadece icra dairesi çalışanları hakkında uygulanmaktadır. İcra mahkemesi hâkimleri bakımından, HMK m. 36 vd.'da düzenlenen ret sebepleri geçerlidir⁹³³ (bkz. ve karşı. İİK m. 10/a, I).

İcra müdürü ve icra dairesinin diğer görevlilerinin bu maddeye aykırı olarak yaptıkları işlemler, iptal edilmediği sürece, kural olarak geçerlidir⁹³⁴. İcra dairesi

⁹³¹ Üçüncü dereceye kadar hısımlar, alt soy, üst soy, kardeş, kardeş çocukları, amca, dayı, hala, teyzedir. Aynı derece, sıhrî hısımlar için de geçerlidir. İcra ve iflas işlerine bakan memur ve müstahdemlerin bazı hısımlarının işlerini görememesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Balaban, Bedriye Tuğçe**, Türk Hukukunda Hısımlık ve Hısımlığın Medeni Usul ve İcra ve İflas Hukuku Bakımından Sonuçları, Ankara 2016, s. 99 vd.

⁹³² Alman hukuku bakımından da icra memurunun reddi kurumu düzenlenmediğine ilişkin olarak bkz. ve karşı. yuk. § 4, A, II, 4, g. İcra takibinin tarafları ve ilgililerine, İİK veya diğer kanuni mevzuat çerçevesinde icra müdürü ve diğer daire çalışanlarının reddi hakkı tanınmamıştır (bkz. ve karşı. HMK m. 34 vd.) Ret kurumu yerine, iş görmekten memnuiyet hali düzenlenmiştir. İlgililerin, ret kurumu bulunmamasından dolayı muhtemel hak kayıplarının önüne icra dairesi çalışanlarının işlemlerine karşı gidilebilen şikâyet prosedürüne başvurulması yoluyla geçilebilmektedir (**Kuru-İcra El Kitabı**, s. 96; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**, s. 62; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra**, s. 47; aynı yönde bkz. **Prütting/ Gehrlein**, s. 2850, kn. 1). İİK m. 10'da düzenlenen yasakta yer alan hallerin, icra müdürünün reddi sebepleri olduğu görüşü hakkında ayrıca bkz. **Postacıoğlu/ Altay- İcra**, s. 32-33.

⁹³³ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**, s. 61; **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 96; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra**, s. 47; **Kuru- İcra Ders Kitabı**, s. 36; **Postacıoğlu/ Altay- İcra**, s. 36; **Arslan**, s. 224.

⁹³⁴ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**, s. 61; **Rosenberg/ Schwab/ Gottwald**, s. 150, kn. 14; **Brox/ Walker**, s. 9, kn. 12; **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 96; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra**, s. 47; **Kuru- İcra Ders Kitabı**, s. 36.

çalışanının İİK m. 10'a aykırı olmasına rağmen yaptığı işlemin, yedi gün içinde icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurularak iptali sağlanabilir⁹³⁵ (İİK m. 16).

2. İcra Dairelerinin Memnu İşleri

İcra dairesi görevlilerinin, ekonomik ve şahsi menfaatleri bulunan bir işi yapmaları, alacaklı ve borçlu taraf bakımından gözetmeleri gereken menfaat dengesinin sarsılmasına sebep olacağından İİK m. 11'de icra organlarının kendileriyle sözleşme yapmaları yasaklanmıştır⁹³⁶.

İcra dairesi görevlileri, dairelerince takip edilmekte olan bir alacak veya satılmakta olan bir şey hakkında kiminle olursa olsun kendileri veya başkaları hesabına sözleşme yapamazlar (İİK m. 11). Maddedeki yasağa aykırı olarak yapılan sözleşme ve işlemler, mutlak olarak hükümsüzdür ve ilgilinin zarar görmesi koşulu aranmaksızın süresiz şikâyet tabidir. Taraflar icazet vermek suretiyle dahi bu hükümsüz işlem ve sözleşmelere geçerlilik kazandıramazlar; zira bu yasak, sadece tarafları değil, kamu düzenini de ilgilendirmektedir⁹³⁷. İcra organlarının İİK m. 11 uyarınca yasak olan işlem ve sözleşmeleri, şahsi olarak yapmak yerine başkalarını aracı olarak kullanarak kendi hesaplarına yapmaları halinde de bu işlem ve sözleşmeler, mutlak olarak hükümsüzdür (bkz. ve karş. 6183 sa. Ka. m. 108/ I)⁹³⁸.

⁹³⁵ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 61; Kuru- İcra El Kitabı, s. 96; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 47; Postacıoğlu/ Altay- İcra, s. 38; Arslan, s. 224. Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis, s. 500, kn. 79. İİK m. 10'daki yasağa aykırı işlem yapan icra müdürü ve dairenin diğer görevlileri aleyhine aynı zamanda disiplin cezalarına hükmedilmesine ve bunların cezai sorumluluğuna da sebebiyet verebilir. Bu durumlar hakkında bilgi için bkz. aşa. § 8, D, III.

⁹³⁶ Kuru- İcra El Kitabı, s. 96; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 62; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 47.

⁹³⁷ Bu hükümsüzlüğün, süresiz olarak şikâyet yoluna başvurularak icra mahkemesi tarafından tespiti sağlanmalıdır (Kuru- İcra El Kitabı, s. 97; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 62; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 48; Arslan, s. 211; Postacıoğlu/ Altay- İcra, s. 39; Arslan, s. 224).

⁹³⁸ Kuru- İcra El Kitabı, s. 97; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 62; Arslan, s. 224. Ayrıca bkz. Taşpınar Ayvaz, Sema, "İcra ve İflas Hukukunda Hükümsüz İşlemler ve

İcra organlarının kendi kendileriyle sözleşme yapma yasağı dışında, İİK’da hüküm altına alınmamış ise de gerek takip işlemleri yürütülürken gerekse daire yönetimi ve personel ilişkileri bakımından, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 2000/10 numaralı Tavsiye Kararı m. 8/ II’de tanımlandığı üzere, gerçek, algılanan ve potansiyel çıkar çatışmasına neden olan davranışların da örneğin, hediye kabul etmenin de memnu işler kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir⁹³⁹.

D. İcra Dairesi Görevlilerinin Sorumlulukları

İcra dairesi görevlilerinin, icra takip işlemlerinin ifası esnasındaki davranışları ve yerine getirilen işler sebebiyle sorumlulukları doğmaktadır. Bu sorumluluklar; hukuki, ceza ve disiplin sorumluluğu olmak üzere üçe ayrılarak incelenebilir⁹⁴⁰.

I. Hukuki Sorumluluk

İcra müdürü ve icra dairesinin diğer görevlileri bakımından öngörülen bu sorumluluk, icra dairesi görevlilerinin, görevlerini yerine getirirken, alacaklının veya borçlunun vekili gibi değil, tam bir tarafsızlıkla hareket etmelerinin bir sonucudur. Bu sebeple icra dairesi görevlilerinin, İcra ve İflas Kanunu’nu uygular ve yorumlarken çok dikkatli hareket etmeleri gerekir⁹⁴¹.

İcra dairesi çalışanlarının, görevlerinin ifası sırasındaki (görevleri icabı) davranışları ve yaptıkları işlemler sebebiyle, takip alacaklısı, borçlusu veya üçüncü

Hükümsüzlük”, Ramazan Arslan’a Armağan C. II, Ankara 2015, (s. 1537-1550), (Taşpınar Ayvaz- Hükümsüzlük), s. 1548.

⁹³⁹ İlgili tavsiye kararı metni için bkz. <https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/resources/temp/BF9C9B6E-9936-43EB-A3EC-A2CC9DDB9C04.pdf>, (E.T. 08.08.2021).

⁹⁴⁰ Kuru- İcra El Kitabı, s. 98; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 62; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes- İcra, s. 48; Karşı- İcra, s. 45-4; Deren- Yıldırım/ Yıldırım- İcra, s. 43.

⁹⁴¹ Uyar, Talih, “İcra ve İflas Dairelerinin Eylem ve İşlemlerinden Dolayı Devletin Hukuki Sorumluluğu” (İİK m. 5), ABD., Sa. 2, Y. 2015, (s. 255-269), (Uyar- Sorumluluk), s. 256.

kişiler zarara uğrayabilir. Bu davranışlardan ve işlemlerden kaynaklanan zararın maddi veya manevi tazmini için dava açılması gerekmektedir⁹⁴².

İcra ve İflas Kanunu'nun 6. maddesine göre, icra dairesine tevdi veya bu dairece tahsil olunan veya muhafaza altına alınan paralar üzerinde ilgili memurun hukuki sorumluluk kapsamında ayrıca zimmet sorumluluğu da bulunmaktadır⁹⁴³. Söz konusu paraların memur tarafından zimmete geçirilmesi halinde, zimmete geçirilen miktar, cezai takibat sonucu beklenmeden ve tazmin yolunda bir hükme hacet kalmaksızın hazine tarafından derhal icra veznesine yatırılır (İİK m. 6, c. 2). Devletin asıl sorumlulara rücu hakkı saklıdır (İİK m. 6, c. son).

1. Tazminat Sorumluluğu

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Kamu Hizmeti Görevlileriyle İlgili Hükümler" başlığı altında, kamu hizmeti görevlilerinin görev ve sorumlulukları hakkındaki 129. maddesinin beşinci fıkrası gereğince, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurdan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve Kanun'un gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir. Söz konusu hükme istinaden, icra ve iflas dairesindeki görevlilerin hukuki sorumluluğu kapsamında açılacak davalara ilişkin bir düzenleme yapılmıştır⁹⁴⁴. İİK m. 5'e göre, icra ve iflas dairesi görevlilerinin kusurlarından doğan tazminat davaları, zararın meydana gelmesinde kusuru bulunan görevlilere rücu hakkı saklı kalmak kaydıyla, ancak idare aleyhine açılabilir⁹⁴⁵. Buna

⁹⁴² Uyar- Sorumluluk, s. 256; Yılmaz- İİK, s. 51; Postacıoğlu/ Altay- İcra, s. 41; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 48; Deren- Yıldırım/ Yıldırım- İcra, s. 43; Saldırım Demir, s. 33.

⁹⁴³ Kuru- İcra Ders Kitabı, s. 38.

⁹⁴⁴ Yılmaz- İİK, s. 51; Uyar- Sorumluluk, s. 256.

⁹⁴⁵ 657 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önceki dönemde, icra takip işlerinin yürütülmesi esnasında bir zararın meydana doğması halinde, hem icra memurunun kişisel kusuru hem de Devletin hizmet kusuru varsa, tazminatın, derece dikkate alınarak bu iki türlü kusurun TBK'nın 61 ve 62. maddelerine göre, memurla devlet arasında paylaşılacağı, bu durumda, memurla devletin zarar görene karşı sorumluluğunun müteselsil olacağı, zarar görenin genel mahkemede açacağı

göre, icra ve iflas dairesi müdür, müdür yardımcıları, icra kâtipleri ve diğer çalışanların, görevleri esnasında icra takibinin taraflarına ve üçüncü kişilere hukuka aykırı ve kusurlu hareketleriyle verdikleri zararlar için öngörülen tazminat davaları, ancak idare⁹⁴⁶ aleyhine açılacaktır⁹⁴⁷.

Açılacak tazminat davasında, icra dairesi görevlilerinin kamu hizmetini yerine getirirken sebep oldukları (hizmet kusurundan ileri gelen) bir zararın tazmini söz konusu olduğundan, davanın idare aleyhine tam yargı davası olarak idari yargıda açılması gerektiği düşünülebilir. Ancak İİK m. 5 hükmünde özel olarak bu davanın

tazminat davası ile zararın tamamını, icra memuruna veya devlete, özel hukuk hükümlerine göre tazminin sağlanacağı kabul ediliyordu (**Uyar-** Sorumluluk, s. 261). Böylece 1985 yılına kadar icra memurlarının görev esnasında kusurlu davranışlarıyla sebep oldukları zarardan, birinci derecede sorumlu olmaları kabul edilmişti. Ancak 3222 sayılı Kanun ile 1985 yılında İİK m. 5'te yapılan değişiklikten sonra, icra dairesi görevlilerinin davranışlarından kaynaklanan zarardan birinci derecede Devletin (Adalet Bakanlığı'nın) sorumlu olduğu hüküm altına alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesi gereğince, idarenin her türlü eylem ve işleminden dolayı devletin birinci derecede sorumluluğu kabul edilmiştir. İİK m. 5'in değişiklikten önceki halinin Anayasa'ya aykırı olduğunun ileri sürülmesiyle icra memurlarının birinci derecede sorumlulukları yerine, Devletin (Adalet Bakanlığı'nın) birinci derecede sorumluluğu ilkesi yeknesak olarak benimsenmiştir (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 48). Aynı yönde bkz. **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 42; **Karlı-** İcra, s. 45, dn. 83; **Taşpınar Ayvaz, Sema**, "İsviçre Federal İcra ve İflas Kanununda Yapılan Değişikliklere Genel Bir Bakış" (75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru'ya Armağan, 2004), (s. 599-670), (**Taşpınar Ayvaz-** Değişiklikler), s. 605.

⁹⁴⁶ İcra dairelerinin, Adalet Bakanlığı'ndan ayrı bir tüzel kişiliği bulunmaması dolayısıyla, açılacak tazminat davası, davalı olarak Adalet Bakanlığı'na yöneltilecektir (**Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 43).

⁹⁴⁷ **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 48; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 63; **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 42; **Karlı-** İcra, s. 45. İcra dairesi görevlisinin kusurlu işlem veya davranışından zarar gören kişi, icra mahkemesine başvurarak şikâyet yolu ile söz konusu işlemi iptal ettirme imkânına sahipken (İİK m. 16), bu yola başvurmadan, doğrudan doğruya kusurlu işleminden dolayı uğradığı zararın ödenmesini talep edip edemeyeceğine ilişkin olarak, bu gibi hallerde, zarar gören kişinin, kusurlu işlem hakkında, şikâyet yoluna gitmeyerek o işlemi iptal ettirmemiş olmasının, bir "birlikte kusur" (TBK m. 52) hali olarak sayılması ve bu nedenle de İİK m. 5'e göre tazminat davası açma hakkını kaybetmiş olacağı görüşü için bkz. **Uyar-** Sorumluluk, s. 258; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 100. Devletin, icra dairesi görevlilerinin eylem ve işlemlerinden dolayı sorumluluğunun doğması bakımından sadece şikâyet yoluna başvurulması şeklinde değil, ilgili alacağın tahsilini sağlayan hukuki imkânlar olarak anlaşılması gerekmektedir. Yargıtay'ın da konuya ilişkin olan bir kararında: "... alacaklı, takip hukukunun, alacağın tahsili için sağladığı hukuki yolları tüketmeden tasarrufun iptali davası açamayacağı (tasarrufun iptali davası açarak borçlunun kaçırdığı taşınmaza hukuken el koyup, sattırma imkanından yararlanmayan alacaklının 'birlikte (müterafik) kusurlu' (TBK m. 52) sayılacağı yönündeki kararı için bkz. Yarg. 4. HD., T. 16.10.2014, E. 16324, K. 13141, (**Uyar-** Sorumluluk, s. 269).

adliye mahkemelerinde açılacağı düzenlenmiştir⁹⁴⁸. Böylece icra dairesi görevlilerinin yerine getirdiği görevlerin, adli hizmet olarak kabul edildiği ve bu sebeple de davada görevli mahkemenin, idari yargı kolunda değil, adli yargı kolunda görevli mahkemelerden olduğu söylenebilir⁹⁴⁹. Ayrıca bu dava bir tazminat davası olduğundan doğal olarak ceza değil, hukuk mahkemelerinde görülecektir⁹⁵⁰.

Açılacak tazminat davasının şartları, TBK m. 49 vd. hükümlerinde düzenlenen haksız fiilden doğan tazminat davasının şartlarıyla benzer şekildedir⁹⁵¹. Buna göre, icra dairesi görevlisinin görevin ifası esnasında kusurlu hareketiyle bir zarara sebebiyet vermesi⁹⁵²; kusurunun ise ağır veya hafif kusur şeklinde olması yeterlidir⁹⁵³. Burada belirleyici olan, olağan nitelikleri haiz bir icra dairesi görevlisinin yapması gereken veya yapmaması gereken bir hareketi yapmamış veya yapmış olmasıdır⁹⁵⁴.

⁹⁴⁸ Uyuşmazlık Mahkemesinin 23.10.2017 tarih ve E. 222, K. 599 sayılı kararına göre: “İcra müdürlüğü görevlilerinin kusurlarından doğduğu iddia edilen maddi zararın idarece tazmini nedeniyle açılan davanın, İİK uyarınca, adli yargı yerinde görülmesi gerekir” (R.G., T. 21.11.2017 ve sa. 30247), (**Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 38, dn. 1).

⁹⁴⁹ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 63.

⁹⁵⁰ Bkz. aşa. § 8, D, I, 1.

⁹⁵¹ **Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 37.

⁹⁵² Devletin sorumluluğuna hükmedilen tazminat davaları, icra dairesi çalışanlarının görevleriyle ilgili olmayan şahsi kusurlarıyla işledikleri hukuka aykırı fiilleri sonucu (TBK m. 49 vd. kapsamında) açılan davaları kapsamamaktadır (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 98, dn. 2; **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 42). İşlemi veya davranışı davaya konu olan icra dairesi görevlisi, Adalet Bakanlığı’nın ihbarı üzerine veya kendiliğinden, açılan davaya bakanlık lehine müdahale edebilir; ancak bu halde de yine hüküm, Adalet Bakanlığı hakkında verilecektir. Zarara hükmedilmesi halinde ise bu zarardan Bakanlık ile icra dairesi çalışanının müşterek ve müteselsil sorumluluğundan söz edilemez (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 98). Kamu görevlisinin kişisel kusuru ile hizmet kusuru ayrımı ve kamu görevlisinin kişisel kusur sorumluluğu hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Kaya, Seyithan,** Kamu Görevlisinin Kişisel Kusuru ve Sorumluluğu, Ankara 2021, s. 109, 129 vd.

⁹⁵³ **İmre, Zahit,** “Doktrinde ve Türk Hukukunda Kusursuz Mesuliyet Halleri”, İÜHFD, C. 13, Sa. 4, Y. 1947, (s. 1475-1536), s. 1481; **Uyar-** Sorumluluk, s. 257; **Kaya,** s. 24 vd.

⁹⁵⁴ “Kusur, kanuna ve hadiseye yani işlerin icabına uymayan yahut akıl ve mantık ile bağdaşmayan veya örf ve adetin yahut sosyal ve hukuki geleneklerin dışında kalan yani mutad olmayan bir hareket tarzı olabileceği gibi, memurun kanunen yapılması istenilen bir görevi yerine getirmemesi, yetkilerini kötüye kullanması veya görevinin aksamadan yürütülmesi için gerekli tedbirleri almaması tarzında ihmali bir hareket tarzıdır” (**Berkin, Necmeddin M.:** “Cebri İcra Faaliyetinden Sorumluluk”, İÜHFM, C. XXXVII (37), Sa. 1-4, Y. 1972, (s. 217-241), (**Berkin-** Sorumluluk), s.

Uğranılan zarar ile icra dairesi görevlisinin kusurlu hareketi arasında uygun nedensellik bağının bulunması⁹⁵⁵ başka bir ifadeyle zararın, icra dairesi görevlisinin olumlu ya da olumsuz hareketinin olağan bir sonucu olarak doğması gerekmektedir⁹⁵⁶.

Tazminat davasında görevli mahkeme, İİK m. 5/ c. son ve HMK m. 2, gereğince asliye hukuk mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise HMK'nın haksız fiilden doğan davalarda yetkiye ilişkin 16. maddesi uyarınca, zarara sebep olan icra müdürü ve diğer daire görevlisinin, hukuka aykırı işlemi yaptığı, zararın meydana geldiği veya gelme ihtimalinin bulunduğu ya da zarar gören ilgilinin yerleşim yeri mahkemesi, ayrıca HMK m. 6 gereğince, davalı idarenin (Adalet Bakanlığı) bulunduğu yer olan Ankara asliye hukuk mahkemesidir. Dava, zarar gören ilgilinin, zararı öğrendiği tarihten itibaren bir yıl ve herhalde zarara sebep olan işlemin yapıldığı veya hukuka aykırı fiilin işlendiği tarihten itibaren on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar (İİK m. 7/ I)⁹⁵⁷.

İcra dairesi çalışanlarının görevlerinin ifası esnasında veya görev dışında, görevleriyle ilgili olmayan kişisel kusurlarıyla yaptıkları hukuka aykırı hareketleri üzerine açılacak tazminat davaları, devletin sorumluluğunun bulunmadığı davalardır.

236. Ayrıca kusur kısaca, hukuk düzenince kınanabilen nitelikteki hareket olarak tanımlanabilir (İmre, s. 1480). Ayrıca bkz. **Kaya**, s. 38 vd.

⁹⁵⁵ Örneğin, icra müdürü veya müdür yardımcısının kanun hükmünü yorumlayarak yerine getirdiği bir işlemin, şikâyet yoluna başvuru üzerine icra mahkemesince bozulmuş olması, ilgili icra müdürünün veya işlemi yapan diğer icra dairesi görevlilerinin hukuki sorumluluğunu doğurmayacaktır. Bu duruma istinaden de devlet aleyhine tazminat davası açılmayacaktır (**Uyar-** Sorumluluk, s. 258; **Ansay**, s. 26; **Berkin-** Sorumluluk, s. 238; **Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 37).

⁹⁵⁶ **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 48; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 63; **Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 42; **Karlı-** İcra, s. 45; **Uyar-** Sorumluluk, s. 256; **Saldırım Demir**, s. 64 vd., s. 84 vd.; **Kaya**, s. 27.

⁹⁵⁷ TBK m. 72/ I gereğince, haksız fiillerde zamanaşımı süresi, iki ve on yıldır. Ancak İİK m. 7'de özel olarak bu dava bakımından bir zamanaşımı süresi düzenlendiğinden açılacak tazminat davasında bir ve on yıllık zamanaşımı süreleri geçerli olacaktır (**Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 64, dn. 16). Ancak İİK ile TBK'nın söz konusu hükümlerindeki sürelerle ilişkin bu farklılık TBK'nın 2012 yılında, 818 Sa. Borçlar Kanunu'nun yerine yürürlüğe girmesiyle oluşmaktadır. Zira 818 Sa. BK'nın 60. maddesi gereğince, zamanaşımı süreleri, bir ve on yıllık süreler olarak yer almakta ve İİK'daki sürelerle aynı idi. Ayrıca ceza kanunlarında icra dairesi çalışanının hukuka aykırı fiili için daha uzun bir zamanaşımı süresinin belirlendiği hallerde, bu kanunlarda öngörülen süreler esas alınacaktır (İİK m. 7/ II) (**Karlı-** İcra, s. 45).

Başka bir deyişle, bu halde devlete (idare) karşı değil, TBK genel hükümler çerçevesinde doğrudan icra dairesi çalışanı aleyhine tazminat davası açılacaktır⁹⁵⁸.

2. Zimmet Dolayısıyla Sorumluluk

İcra ve İflas Kanunu'nun 6. maddesi gereğince, icra dairesine yatırılan veya icra dairesinin tahsil ettiği veya muhafaza altına aldığı paralar, ilgili daire çalışanı tarafından zimmetine geçirilirse icra dairesi çalışanı hakkında cezai soruşturma veya kovuşturma sonucu beklenmesi gerekmeksizin, söz konusu meblağ, Devlet (hazine) tarafından derhal icra dairesinin hesabına yatırılır⁹⁵⁹.

Zimmete geçirilen paraya ilişkin zararın tazminine dair bir hükmün ya da mahkeme kararının beklenmesi gerekmemektedir. Zira bu para, icra dairesinin hesabında olduğu müddetçe Devletin koruma sorumluluğu altındadır ki; buna Devletin zimmet sorumluluğu denilmektedir. Aksi durum, paranın alacaklısı bakımından hakkaniyete aykırılığa sebep olabilirdi. Devletin zimmet dolayısıyla bu sorumluluğu, İİK m. 9 uyarınca icra dairelerinin para kabul etmesi veya daireye para ödenmesi yasaklandığından ancak haciz esnasında borçlu veya diğer bir üçüncü kişinin ilgili infaz memuruna ödeme yapması halinde icra dairesi görevlisinin, bu parayı zimmetine geçirmesi ihtimalinde oluşabilmektedir⁹⁶⁰.

Devlet, icra dairesi görevlisinin sebep olduğu zararı ilgisine tazmin ettikten sonra, bu görevliye rücu davası açarak ödediği meblağı, görevliden tazmin eder⁹⁶¹. Bu

⁹⁵⁸ **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 48; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 63; **Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 42; **Karşı-** İcra, s. 45; **Uyar-** Sorumluluk, s. 262.

⁹⁵⁹ **Karşı-** İcra, s. 45.

⁹⁶⁰ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 99-100; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 49; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 65; **Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 42-43; **Karşı-** İcra, s. 45.

⁹⁶¹ İcra müdürü ve müdür yardımcısının birlikte kusurlu olması halinde Adalet Bakanlığı, bu iki görevliye karşı birlikte rücu davasını açacaktır (Yarg. 4. HD., T. 22.09.2003, E. 4573, K. 10365, **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 101, dn. 9).

halde de açılacak rücu davası, asliye hukuk mahkemelerinde görülecektir (bkz. İİK m. 5, c. 3; HMK m. 2)⁹⁶².

II. Ceza Sorumluluğu

İcra ve iflas dairesi görevlilerinin tazminat sorumluluğuna sebep olan olumlu veya olumsuz hareketleri, ceza kanunları bakımından bir suça da vücut verebilir. Bu durumda görevli hakkında ceza kovuşturması yapılması gerekecektir⁹⁶³.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 129. maddesinin son fıkrası gereğince, “Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır.” Kamu görevlileri hakkında ceza kovuşturması yapılmasını izne tabi kılan Anayasa hükmüne benzer bir düzenlemeye DMK'da da yer verilmiştir.

Devlet Memurları Kanunu'nun 24. maddesine göre, devlet memurlarının görevleri ile ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması ve haklarında dava açılması özel hükümlere tabidir. Buradan da anlaşılacağı üzere, devlet memuru ve diğer kamu görevlilerinin görevlerine ilişkin olarak işledikleri suçların kovuşturulması, özel yargılama usulüne bağlı olarak yapılmaktadır.

Memurların ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki 4483 sa. Ka.'nın 1999 yılında yürürlüğe girmesiyle Türk hukukunda özel bir mevzuat

⁹⁶² **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 99-100; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 49; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 65; **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 42-43; **Karşlı-** İcra, s. 45-46.

⁹⁶³ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 101-102; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 50; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 65; **Karşlı-** İcra, s. 45. Memur hakkında adli kovuşturma yapılması, disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmemektedir. Bu iki ayrı tür ceza bakımından mahsup ilişkisi de bulunmamaktadır. Memurun yaptığı tek fiil, hem disiplin cezası verilmesine hem de adli kovuşturma sonucu ceza almasına sebep olabilir (**Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 41).

üzerinden memurların yargılanmasını izne tabi kılan bir düzenleme getirilmiştir⁹⁶⁴. Bu Kanun gereğince, hakkında ifa ettiği kamu görevine ilişkin olarak suç işlediği ihbar veya şikâyeti bulunan⁹⁶⁵ memura karşı adli soruşturma başlatılması için idarenin buna izin vermesi gerekmektedir⁹⁶⁶. Burada dikkat edilmesi gereken husus, memurun görev esnasında işlediği ancak göreviyle ilgisi olmayan suçların, 4483 sa. Ka.’nın kapsamı dışında olduğudur⁹⁶⁷.

Memur ve diğer kamu görevlilerinin görevleriyle ilgili işledikleri suçlar hakkında soruşturma ve kovuşturma izni öngören 4483 sa. Ka.’nın uygulanmayacağı suçlar da bulunmaktadır. Bu kapsamda 3628 sa. Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu’nun⁹⁶⁸ 17. maddesi gereğince, “Bu Kanunda ve 18.06.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununda yazılı suçlarla, irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmi ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarının

⁹⁶⁴ 4483 sa. Ka.’dan önce, 1913’de yürürlüğe giren Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkit’teki düzenleme gereğince, suç işlediği ihbar veya şikâyetine maruz kalan memur hakkında yetkili idari amirince bir ön soruşturma yapılmaktaydı. Ön soruşturma sonucunda hakkında tahkikat yapılan memurun yargılanması gerektiğine karar verilirse bu idari merci tarafından memurun dosyası görevli ve yetkili yargı organına gönderilmekte idi. Bu prosedür, tahkik sistemi olarak da bilinmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Boz, Selman Sacit**, Memur Yargılamasında İzin ve İtiraz, Ankara 2014, s. 27- 28; **Gökcan, Hasan Tahsin/ Artuç, Mustafa**, Kamu Görevlisi ve Özel Yargılama Usulleri, 2. Bs., Ankara 2008, s. 288. Türk hukukunda memurlar hakkında ceza soruşturması usullerinin tarihsel süreçteki gelişimi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Aslan, Zehreddin/ Altındağ, Halil**, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, Ankara 2018, s. 124-125.

⁹⁶⁵ İhbar ve şikâyet başvurularında olması gereken özellikler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Boz**, s. 64-68; **Selçuk**, s. 97-98.

⁹⁶⁶ **Gökcan/ Artuç**, s. 288. 4483 sa. Ka. m. 2 gereğince, bu Kanun, devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında uygulanmaktadır. 4483 Sa. Ka.’nın uygulanarak izin prosedürüne işlerlik kazandırılması, suçun failinin kamu görevlisi olmasına ve işlendiği iddia edilen suçun, kamu görevlisinin görevinden kaynaklanması, başka bir deyişle kamu görevi ile suç arasında bir nedensellik bağı bulunmalıdır. Bunlarla birlikte, söz konusu suçun, suçüstü işlenmiş ağır cezayı gerektiren bir suç olmaması gerekmektedir (**Selçuk, Sami**, Kamu Görevlilerinin Yargılanması, Ankara 2017, s. 95-97).

⁹⁶⁷ **Aslan/ Altındağ**, s. 128.

⁹⁶⁸ 3628 sa. Ka.’dan başka, 5816 sa. Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Ka. m. 3; 298 sa. Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Ka. m. 174; 4054 sa. Rekabetin Korunması Hakkında Ka. m. 60 gereğince söz konusu kanunlarda yer alan suçları işleyen kamu görevlisinin yargılanmasında genel hükümlerin geçerli olacağı düzenlenmiştir (**Aslan/ Altındağ**, s. 129).

açıklanması veya açıklanmasına sebebiyet verme suçlarından veya bu suçlara iştirak etmekten sanık olanlar hakkında 02.12.1999 tarihli ve 4483 sa. Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.”

Ayrıca ağır cezayı gerektiren suçüstü hali de yine memurun genel hükümlere göre yargılanacağı bir istisnayı oluşturmaktadır. Ağır ceza halinin tespiti için 5235 sa. Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun’da ağır ceza mahkemelerinin görev alanına ilişkin belirlemeyi içeren 12. maddesine bakmak gerekmektedir. Buna göre, “Kanunların ayrıca görevli kıldığı haller saklı kalmak üzere, TCK’da yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/ I ve II), resmî belgede sahtecilik (m. 204/ II), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflas (m. 161) suçları, TCK’nın İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (m. 318, 319, 324, 325 ve 332 hariç) ve 12.04.1999 tarihli ve 3713 sa. Terörle Mücadele Kanunu’nun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezası gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir.” Bu maddede yer alan suçları veya cezaları gerektiren bir suçu işleyen kamu görevlisinin suçüstü yakalanması halinde 4483 sa. Ka. gereğince idari amirinden herhangi bir izin alınması gerekmeksizin Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan soruşturma yapılabilecektir⁹⁶⁹.

5271 sa. Ceza Muhakemeleri Kanunu (CMK)⁹⁷⁰ m. 161/ V gereğince, kamu görevlileri, kendilerine kanunlarca veya yetkili makamlarca verilen adliyeyle ilişkin bir görevi yapmakla mükelleftir. Bu görevlerin ihmal veya kötüye kullanılması fiilleri Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan soruşturulacaktır. Başka bir deyişle adliyeyle ilişkin iş ve görevler dolayısıyla suç işleyenler hakkında 4483 sa. Ka. veya diğer özel soruşturma hükümleri uygulanmamaktadır. Adliyede yapılan bir işin adli iş; görevin de adli görev olması sebebiyle, adliyede çalışan personelin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı 4483 sa. Ka. kapsamında izin sisteminin işletilmesi söz

⁹⁶⁹ Aslan/ Altındağ, s. 130.

⁹⁷⁰ R.G., T. 17.12.2004, sa. 25673.

konusu olmayacaktır. Yapılacak soruşturma genel hükümler çerçevesinde yürütülecektir.

İcra dairesi görevlilerinin yaptıkları takip iş ve işlemleri bakımından adliyele görülenler olduğu kadar adliye dışında (örneğin hacze gidilmesi gibi) işler de bulunmaktadır. Bu kapsamda adliyele görülecek iş kavramını bir üst terim olarak kabul eder ve icra takip işlemlerini adliyele yapılan adli iş olarak ifade edersek icra dairesi görevlilerinin yaptıkları işlerin de adli iş sayılması ve icra dairelerinin adliye çatısı altında bulunması dolayısıyla memur ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri iddia edilen suçlar hakkında soruşturma ve kovuşturmanın izne tabi olacağı hükmünü içeren 4483 sa. Kanun icra dairesi görevlileri hakkında işlerlik kazanamamaktadır.

Özlük hakları bakımından disiplin soruşturmaları da dâhil olmak üzere diğer işlemlerin tamamında, adalet hizmetlerine dâhil personel gibi işlem gören icra dairesi görevlilerinin, ceza soruşturması ve kovuşturması bakımından diğer memur ve kamu görevlilerinden ayrı tutularak, haklarında CMK m. 161/ V uyarınca savcılık tarafından doğrudan soruşturma yapılabilmesi, kamu hizmetlerinin yürütülmesinde devamlılık ve istikrarın sağlanmasını engelleyici niteliktedir. İcra dairesi görevlilerinin yaptıkları her icra takip işlemleri veya fiilleri bakımından doğrudan soruşturma tehdidi altında çalışmalarının beklenmesi hakkaniyete uygun olmayacağından 4483 sa. Ka. kapsamındaki soruşturma izni prosedürünün kanaatimizce icra dairesi görevlileri bakımından da kabul edilmesi yerinde olacaktır⁹⁷¹.

III. Disiplin Sorumluluğu

İcra ve İflas Kanunu'nun 13. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, icra ve iflas dairesi müdürü ve yardımcıları ile diğer görevlilerinin disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerinden dolayı haklarında DMK'nın disiplin cezalarına ilişkin hükümleri uygulanır.

⁹⁷¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. § 8, F.

Devlet Memurları Kanunu'nun 124. maddesi gereğince, kurumların kuruluş ve görev özellikleri dikkate alınarak, Devlet Personel Başkanlığı'nın görüşüne dayanılarak özel yönetmeliklerinde tayin ve tesbit edilen disiplin amirlerince, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacı ile kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve yönetmeliklerin devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara durumun niteliğine ve ağırlık derecesine göre DMK m. 125'de düzenlenen disiplin cezalarından biri verilir⁹⁷².

Devlet Memurları Kanunu m. 125'e göre, kendileri birer kamu görevlisi olan icra dairesi görevlilerine de verilecek disiplin cezaları, uyarma⁹⁷³, kınama⁹⁷⁴, aylıktan

⁹⁷² **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 40. Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiilin veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekrarründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü kez uygulamasında bir derece ağır ceza verilir. DMK m. 126/ I uyarınca, uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra, atamaya yetkili amirler il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hallerde valiler tarafından verilir. Devlet memurluğundan çıkarma cezası, amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verilir (DMK m. 126/ II). Disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulunun ayrı bir ceza tayinine yetkisi yoktur; cezayı kabul veya reddeder. Ret halinde atamaya yetkili amirler, onbeş gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbesttirler (DMK m. 126/ III). Özel kanunların disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullarla ilgili hükümleri saklıdır (DMK m. 126/ IV).

⁹⁷³ Uyarma, memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir. Uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller: verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak, özürsüz veya izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev mahallini terketmek, kurumca belirlenen tasarruf tedbirlerine riayet etmemek, usulsüz müracaat veya şikâyetle bulunmak, devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak, görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak, belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak, görevin işbirliği içinde yapılması ilkesine aykırı davranışlarda bulunmaktır.

⁹⁷⁴ Kınama, memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir. Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller: verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kusurlu davranmak, eşlerinin, reşit olmayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmemek, görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak, hizmet

kesme⁹⁷⁵, kademe ilerlemesinin durdurulması⁹⁷⁶ ve devlet memurluğundan çıkarma⁹⁷⁷ şeklindedir. İcra dairesi görevlisi, DMK m. 125'te düzenlenen her bir disiplin cezasını

dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak, devlete ait resmi araç, gereç ve benzeri eşyayı özel işlerinde kullanmak, devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzeri eşyayı kaybetmek, iş arkadaşlarına, maiyetindeki personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak, iş arkadaşlarına ve iş sahiplerine söz veya hareketle sataşmak, görev mahallinde genel ahlak ve edep dışı davranışlarda bulunmak ve bu tür yazı yazmak, işaret, resim ve benzeri şekiller çizmek ve yapmak, verilen emirlere itiraz etmek, borçlarını kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak, kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak, yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç vermektir.

⁹⁷⁵ Aylıktan kesme, memurun, brüt aylığından 1/30-1/8 oranı arasında kesinti yapılmasıdır. Aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil ve haller: kasıtlı olarak verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarda belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak, özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek, devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzerlerini özel menfaat sağlamak için kullanmak, görevle ilgili konularda yükümlü olduğu kişilere yalan ve yanlış beyanda bulunmak, görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek, görev yeri sınırları içerisinde her hangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz olarak kullanılmasına yardımcı olmak, hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmaktır.

⁹⁷⁶ Kademe ilerlemesinin durdurulması, fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademede ilerlemesinin bir-üç yıl durdurulmasıdır. Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiil ve haller: göreve sarhoş gelmek, görev yerinde alkollü içki içmek, özürsüz ve kesintisiz 3 ile 9 gün arasında göreve gelmemek, görevi ile ilgili olarak her ne şekilde olursa olsun çıkar sağlamak, amirine veya maiyetindekilere karşı küçük düşürücü veya aşağılayıcı fiil ve hareketler yapmak, görev yeri sınırları içinde herhangi bir yeri toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanmak veya kullandırmak, gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek, ticaret yapmak veya Devlet memurlarına yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak, görevin yerine getirilmesinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapmak, kişilerin yarar veya zararını hedef tutan davranışlarda bulunmak, belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak, açıklanması yasaklanan bilgileri açıklamak, amirine, maiyetindekilere, iş arkadaşları veya iş sahiplerine hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek, diplomatik statüsünden yararlanmak suretiyle yurt dışında, haklı bir sebep göstermeksizin ödeme kabiliyetinin üstünde borçlanmak ve borçlarını ödemedeki tutum ve davranışlarıyla Devlet itibarını zedelemek veya zorunlu bir sebebe dayanmaksızın borcunu ödemediği yurda dönmek, verilen görev ve emirleri kasten yapmamak, herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunmaktır.

⁹⁷⁷ Devlet memurluğundan çıkarma, bir daha Devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır. Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller: ideolojik veya siyasi amaçlarla kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak, boykot, işgal, kamu hizmetlerinin yürütülmesini engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak veya bu amaçlarla toplu olarak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek veya yardımda bulunmak, yasaklanmış her türlü yayını veya siyasi veya ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek, siyasi partiye girmek, özürsüz olarak bir yılda toplam yirmi gün göreve gelmemek, savaş, olağanüstü hal veya genel afetlere ilişkin konularda amirlerin verdiği görev veya emirleri yapmamak, amirlerine, maiyetindekilere ve iş sahiplerine fiili tecavüzde bulunmak, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak

gerektiren fiil ve hallerden biri içinde olursa, ilgili disiplin cezası kapsamında cezalandırılacaktır.

İcra dairesi görevlisi, disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiilin veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekrar işlediği takdirde, bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü kez uygulamasında bir derece ağır ceza verilecektir.

Devlet Memuru Kanunu m. 126/ I uyarınca, uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra, atamaya yetkili amirler il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hallerde valiler tarafından verilir⁹⁷⁸. Devlet memurluğundan çıkarma cezası, amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verilir (DMK m. 126/ II). Disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulunun ayrı bir ceza tayinine yetkisi yoktur; cezayı kabul veya reddeder. Ret halinde atamaya yetkili amirler, onbeş gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbesttirler (DMK m. 126/ III). Özel kanunların disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurullarla ilgili hükümleri saklıdır (DMK m. 126/ IV).

nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak, yetki almadan gizli bilgileri açıklamak, siyasi ve ideolojik eylemlerden arananları görev mahallinde gizlemek, yurt dışında Devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmak, 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanun'a aykırı fiilleri işlemek, terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmaktır.

⁹⁷⁸ İcra dairesi görevlilerine söz konusu disiplin cezaları, adli ve idarî yargı hâkim ve savcılar dışında kalan Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilâtlarında görevli memurlar ile sözleşmeli personel hakkında uygulanan 05.05.2017 tarihli ve 30029 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Adalet Bakanlığı Disiplin Yönetmeliği m. 5 vd. hükümlerine göre ve bu yönetmeliğe ek cetvelde yer alan disiplin amirlerince verilmektedir. Yönetmelik metni için bkz. <https://www.resmi-gazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170405-1.htm>, (E.T. 04.09.2021).

İcra dairesi görevlilerinin icra takibi kapsamında yapması gereken işler hakkında kanunlarda herhangi bir süre öngörülmuş ise bu sürede yapılmayan işlemler bakımından da ilgili görevlinin disiplin sorumluluğu doğabilir. Örneğin İİK m. 112/ I gereğince taşınır malların alacaklının satış talebinden itibaren iki ay içinde icra dairesi tarafından satılması gerekmektedir. Bu iki aylık süre geçtikten sonra dahi yapılan satış geçerlidir. İcra dairesi tarafından iki aylık süre içinde satış yapılmamış olsa da alacaklının satış talebi düşmez, ancak satışı süresinde yapmayan icra dairesi görevlisinin disiplin sorumluluğu söz konusu olabilmektedir. Keza İİK m. 16 gereğince şikâyet yoluna da başvurularak yapılmayan işlemin icra dairesince yapılması talep edilebilir⁹⁷⁹.

E. İcra Dairesi Görevlilerinin Denetlenmesi

I. İç Denetim

1. Cumhuriyet Savcısı Tarafından Yapılan Denetim

İcra daireleri ve görevliler, yılda en az bir kez Cumhuriyet savcıları ve adalet müfettişleri vasıtası ile denetime tabi tutulur (İİK m. 13, c. 2). Cumhuriyet savcıları bu daireleri yılda en az bir defa denetlerler (İİK m. 13, c. 3).

İcra ve İflas Kanunu m. 13/a’da yapılacak birinci teftiş⁹⁸⁰ hakkında düzenleme yer almaktadır. Buna göre, Cumhuriyet savcılarınca ilk defa yapılacak teftişin, geçen bir yıllık işlemlere şamil olmak üzere her sene ocak ayı içinde yapılması ve düzenlenecek raporların birer örneğinin icra ve iflas dairesi ile Cumhuriyet savcılığında saklanması gereklidir (İİK m. 13/a, I). Teftişlerin yapılması, savcılıkların

⁹⁷⁹ **Karış-** İcra, s. 46.

⁹⁸⁰ Gerek söz konusu hükmün kenar başlığında gerekse de İİK Yön. m. 103’te birinci teftiş ibarelerinin kullanılmış olması, ikinci, üçüncü vd. teftişler şeklinde bir düzenlemenin bulunduğu intibahını verse de Kanun ve yönetmelik genelinde diğer teftişlere ilişkin bir düzenlenmenin yer almadığı dikkat çekicidir.

açık olması hallerinde bunun kimler tarafından yerine getirileceği ve teftiş raporlarının nasıl düzenleneceği yönetmelikte belirtilir (İİK m. 13/a, II).

Teftiş ve denetimin ne şekilde yapılacağına ilişkin hükümler, Yönetmeliğin 102-105. maddeleri arasında düzenlenmiştir⁹⁸¹. İİK Yönetmeliğinin 104. maddesinde, icra dairelerinin iş ve işlemlerinin incelenmesinde çok ayrıntılı ve detaylı bir çalışma hüküm altına alındığı görülmektedir.

İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nin 104. maddesinde hüküm altına alınan bu kadar detaylı bir incelemenin yapılması konusunda sadece Cumhuriyet savcısının görevlendirilmesi⁹⁸², iş ve nüfus yoğunluğu bakımından seyrek olan il ve ilçelerin tam anlamıyla denetlenebilmesi bakımından yeterli olabilmektedir. Ancak aynı denetimin nüfus ve iş yoğunluğunun çok ve yoğun olduğu büyük şehirlere gelindiğinde sadece Cumhuriyet savcılarınca yapılması, savcıların kendi iş yoğunlukları da göz önünde bulundurulduğunda ne derecede yeterli ve amaca hizmet eder boyutta yapıp yapılamadığını müphem hale getirmektedir.

Yukarıda ifade edilen sebepler göz önünde bulundurulduğunda, denetime tabi tutulan icra dairesi ve burada yapılan yıllık işlemler olduğundan, bu işlemleri en ince ayrıntısına kadar bilen ve bu işlemlerin yapılmasında sürekli görevli olduklarından yapılacak hataların bile hangi kısımda olabileceği hakkında, Cumhuriyet savcılarında daha fazla bilgi sahibi olacaklarında kuşku duyulmayan icra müdürü ve müdür yardımcılarının, Cumhuriyet savcılarının yanında kıdemli bir icra müdürü ve müdür yardımcısından oluşan bir heyet tarafından icra dairesi işlemlerinin daha seri bir şekilde incelenebileceği aşikârdır. Kanaatimizce, Yönetmelik ve Kanun'un ilgili maddelerinde yapılacak değişiklik ile teftiş ve denetimin Cumhuriyet savcıları, kıdemli icra müdürü ve müdür yardımcısından oluşan bir heyet tarafından

⁹⁸¹ İİK Yön. m. 102'de teftişin genel olarak nasıl yapılacağı düzenlenmiştir. Yön. m. 103'te birinci teftiş, m. 104'te Cumhuriyet savcılıklarınca yapılacak teftişte gözönünde bulundurulacak hususlar, m. 105'te ise teftiş raporunun düzenlenme şekli hakkında açıklamalar hüküm altına alınmıştır.

⁹⁸² Söz konusu denetimde Cumhuriyet savcılarının görevlendirilmesi hakkında eleştiriler için bkz. **Özbek-** Değerlendirme, s. 477; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 4.

gerçekleştireceğinin düzenlenmesi, icra işlemlerinin denetlenmesinde daha etkin ve yerinde bir uygulama olacağından bu da icra hizmetlerinin verimliliğinin artırılmasına yardımcı olacaktır.

2. İcra Mahkemesi Tarafından Yapılan Denetim

İcra ve İflas Kanunu m. 13, c. 1'e göre, icra ve iflas daireleri, icra mahkemesi hâkiminin devamlı denetim ve gözetimi altındadır. Söz konusu denetim kapsamında kural olarak icra mahkemesi⁹⁸³, icra ve iflas daireleri tarafından yapılan iş ve işlemlerin kanuna ve somut olayın gereklerine uygun olup olmadığını denetlemekte ve kendisine kanunlarca verilen diğer görevleri yerine getirmektedir⁹⁸⁴.

İcra mahkemesi, Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığınca dönüşümlü olarak kendisine bağlanan icra ve iflas dairelerinin işlemleri hakkında ilgililer tarafından yapılan şikâyet ve itiraz başvurularını incelemekte ve karara bağlamaktadır⁹⁸⁵.

⁹⁸³ İİK m. 174'e göre, kambiyo senetlerine özgü iflas yoluyla takiplerde şikâyet başvurusunu incelemekle görevli mahkeme, asliye ticaret mahkemesidir. Bundan başka, ortaklığın satış suretiyle giderilmesi (izale-i şüyu) satışları hakkındaki şikâyet başvuruları, sulh hukuk mahkemesinde incelenerek karara bağlanır (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 681, s. 707). HMK m. 393/ II'ye göre, ihtiyati tedbir kararı, icra dairesi aracılığıyla yerine getirilse de söz konusu tedbirin uygulanması hakkındaki şikâyet incelemelerinde görevli mahkeme, ihtiyati tedbir kararını veren mahkemedir. İflas hükümleri kapsamında terekenin tasfiye memuru aracılığıyla yapılan işlemlerle tasfiyesindeki şikâyet başvuruları, sulh hukuk hâkimi tarafından incelenerek karar bağlanır. 6183 Sa. Ka. kapsamındaki işlemler bakımından şikâyet taleplerinde de icra mahkemesi görevli değildir (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 114).

⁹⁸⁴ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 65-66; **Uyar, Talih**, İcra Hukukunda Şikâyet, Manisa 1991, (**Uyar-** Şikâyet), s. 15; **Uyar, Talih**, "İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet Sebepleri", TBBT, Sa. 50, Y. 2004, (s. 97-120), (**Uyar-** Şikâyet Sebepleri), s. 98 vd.

⁹⁸⁵ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 104; **Karşlı-** İcra, s. 64. Alman hukukunda da icra mahkemesinin, icra memurunun işlemlerine yönelik şikâyetleri karara bağlaması hakkında bkz. ve karşı. yuk. § 4, A, II, 4, f, bb. Avusturya hukukunda da icra memurunun işlemlerine karşı şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurulmasına ilişkin olarak bkz. ve karşı. yuk. § 4, B, II, 3, c. Fransız icra yetkilisinin işlemlerindeki hukuka aykırılık iddiaları için bkz. ve karşı. yuk. § 4, C, II, 1, b. Hollanda mahkeme icra görevlisinin işlemleri hakkındaki hukuka aykırılık iddiaları hakkında ise bkz. ve karşı. yuk. § 4, D, II, 1, c ve d. İngiliz hukuku bakımından şikâyet prosedürü için bkz. ve karşı. yuk. § 5, B, II, 1, 2, 3 ve 4.

a. “Şikâyet” Yoluyla Denetim

aa. Genel Olarak

İcra teşkilatı içinde asli icra organlarından biri olan icra mahkemesi, kural olarak icra dairesi tarafından⁹⁸⁶ icra takibinin özelliklerine göre, borçluya yöneltilen, takibin ilerlemesi amacını güden icra takip işlemlerini, icra dairesinin takip prosedürü kapsamında aktif bir davranışını ve bazı hallerde de icra dairesinin pasif durumda kalarak icra takip işlemlerini yapmamasını, şikâyet başvurusu yoluyla inceleyerek karara bağlamaktadır⁹⁸⁷.

İcra ve İflas Kanunu’nun 16. maddesinde düzenlenen şikâyet yolu, takip prosedüründe ilgililere kanuna aykırı veya icra takibine uygun olmayan yapıldığı andan itibaren kaldırılmasını veya icra dairesince yapılmayarak sürüncemede bırakılan icra takip işleminin yapılmasını talep etme imkânı tanıyan icra hukukuna özgü bir hukuki çare, başvuru yoludur⁹⁸⁸.

⁹⁸⁶ Sadece icra dairelerinin iş ve işlemleri değil, aynı zamanda Kanun’da öngörülen hallerde, icra daireleri dışındaki özel organların da işlemleri hakkında şikâyet yoluna başvurulmaktadır. İİK m. 221/ IV kapsamında iflas bürosunun; İİK m. 225’e göre, alacaklılar toplanmasının; İİK m. 227 gereğince, iflas idaresinin ve İİK m. 287/ III uyarınca konkordato komiserinin işlemleri de şikâyet yoluna konu edilebilmektedir (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 104; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 60-61; **Uyar-** Şikâyet, s. 29; **Uyar-** Şikâyet Sebepleri, s. 97; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım-** İcra, s. 32).

⁹⁸⁷ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 104; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 77 vd.; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 6; **Uyar-** Şikâyet, s. 2 vd.; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 60; **Arslan,** s. 19; **Karşı-** İcra, s. 77; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 32; **Pekcanitez/ Simil,** s. 10-11; **Muşul-** Şikâyet, s. 55 vd.

⁹⁸⁸ **Jauernig/ Berger,** s. 34, kn. 14; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 35; **Gaul/ Schilken/ Becker-Eberhard/ Lakkis,** s. 474, kn. 18; **Uyar-** Şikâyet, s. 2 vd.; **Pekcanitez/ Simil,** s. 11; **Arslan,** s. 188; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 77; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 60-61. Şikâyetin, icra hukukuna özgü bir kanun yolu olduğu görüşüne ilişkin olarak ayrıca bkz. **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 57, dn. 1; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 103; **Yıldırım/ Deren-Yıldırım-** İcra, s. 31; **Karşı-** İcra, s. 77. Konuya ilişkin Yargıtay kararları hakkında ayrıca bkz. **Muşul-** Şikâyet, s. 56, dn. 100.

bb. Şikâyet Sebepleri

İcra dairelerinin, İcra ve İflas Kanunu hükümlerini hiç veya gereği gibi uygulamaması halinde şikâyet yoluna başvurulmaktadır. Bu kapsamda şikâyet yoluna, maddi hukuka ilişkin kuralların doğru bir şekilde uygulanıp uygulanmaması hakkında değil, takip hukuku çerçevesinde yer alan kurallar bakımından yanlış uygulama iddiaları için gidilmektedir⁹⁸⁹. İİK m. 16'da hüküm altına alınan şikâyet prosedürüne, icra organları tarafından yapılan işlemin, Kanun'a aykırı olması⁹⁹⁰, hadiseye uygun olmaması⁹⁹¹, hakkın yerine getirilmemesi⁹⁹², hakkın sebepsiz yere sürüncemede

⁹⁸⁹ İcra organları ve özellikle icra daireleri, ilgili mahkemelerin memuru sıfatıyla hareket ederek mahkemelerce verilen kararların infazını gerçekleştirebilmektedir. Örneğin mahkemelerce verilen ihtiyati tedbir kararlarının uygulanmasında icra daireleri görevlidir. İcra dairesi tarafından bu kararların uygulanması hakkında şikâyet yoluna değil, itiraz yoluyla kararı veren ve icra teşkilatı içinde yardımcı icra organı olan mahkemeye başvurulacaktır (Yarg. 12. HD., T. 17.11.1989, E. 4888, K. 14121) (**Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 58, dn. 3). Bununla birlikte, bir diğer yardımcı icra organı olan sulh hukuk mahkemesi tarafından verilen ortaklığın giderilmesi hakkındaki kararların, icra dairesi tarafından uygulanması halinde de kararların uygulanmasına ilişkin olarak yapılacak şikâyet başvuruları da yine sulh hukuk mahkemesine yapılacaktır (Yarg. 12. HD., T. 19.06.2007, E. 10389, K. 12534) (**Oskay, Mustafa/ Koçak, Coşkun/ Deynekli, Adnan/ Doğan, Ayhan,** İcra İflas Kanunu Şerhi, C. 1, Ankara 2007, (**Oskay/ Koçak/ Deynekli/ Doğan-** İİK, C. 1), s. 149-150, No. 4).

⁹⁹⁰ Başta İİK olmak üzere, İcra ve İflas Hukuku kapsamındaki diğer kanunlar, tüzük ve yönetmeliklere ait hükümlerin hiç uygulanmaması veya söz konusu hükümlerin yanlış uygulanmasıdır. Örneğin, icra müdürünün alacaklının talebi olmadan haciz yapması; icra müdürünün borçluya ait taşınmazı pazarlık suretiyle satması, İİK m. 126'ya göre, borçluya ait taşınmazın ilân yapılarak satılması gerekirken ilân yapılmaksızın satılmasıdır (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 105; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 61; **Uyar-** Şikâyet, s. 39 vd., **Karşı-** İcra, s. 107; **Pekcanitez/ Simil,** s. 70; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 30 vd.).

⁹⁹¹ Kanun tarafından icra dairesi görevlilerine yapılacak işlem hakkında takdir yetkisi tanındığı hallerde söz konusu olabilir. İcra müdürünün takdir yetkisi, bazı hükümlerde açıkça belirtilmiş olabileceği gibi (bkz. İİK m. 83, İİK m. 87) bazı hükümlerde ise takdir yetkisinin varlığı, hükmün lafzından ya da amacından (bkz. İİK m. 55, İİK m. 82, İİK m. 85) anlaşılmaktadır (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 105). Aynı yönde bkz. **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 32-33; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 62.

⁹⁹² İcra müdürünün görevi gereği yapması gereken bir işi veya işlemi yapmayacağını ifade etmesi veya talep karşısında sessiz kalarak sebepsiz yere işlemi yapmayı reddetmesi halidir (İİK m. 16/ II). Örneğin, İİK m. 58'e uygun olarak hazırlanan bir takip talebinin işleme konulmaması halinde, bir hakkın yerine getirilmemesi söz konusudur (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 105; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 62).

bırakılması⁹⁹³ olmak üzere dört tür sebebe istinaden müracaat edilebilmektedir⁹⁹⁴. İİK'da düzenlenmemiş olmakla birlikte, doktrindeki görüşlerden ve Yargıtay kararlarından anlaşıldığı üzere, kamu düzenine aykırılık teşkil eden hallerde de şikâyeteye başvurulabilir⁹⁹⁵. İcra dairesi görevlilerinin henüz yapmadıkları bir işlem hakkında görüş bildirmesi veya herhangi bir icra takip işlemine ilişkin bir bilgi vermesi, şikâyeteye konu edilemez. Şikâyet yoluna ancak icra dairesi görevlisinin olumlu veya olumsuz bir davranışı⁹⁹⁶ üzerine başvurulabilmektedir⁹⁹⁷.

⁹⁹³ İcra takip ilgisinin kanuni koşulları içeren bir talebi üzerine, icra müdürünün kanunen yapmakla mükellef olduğu bir işlemi, o işlem için kanunda öngörülen ya da işlem için uygun süre zarfında haklı bir sebebe dayanmaksızın yapmamasıdır. Ancak uygulamada bu sebebin özellikle bir hakkın yerine getirilmemesi sebebiyle icra işleminin yapılmaması halinden ayrılması kolay olmadığı için her iki sebebe de dayanarak şikâyet yoluna başvurulmaktadır (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 63). İcra müdürünün, genel haciz yoluyla icra takibinde, takip talebi üzerine üç gün içinde bir ödeme emri hazırlayarak borçluya göndermemesinde, hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması söz konusudur. Şikâyet üzerine icra mahkemesi, yapılmayan iş veya işlemin yapılmasını emreder (İİK m. 17/II) (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 106).

⁹⁹⁴ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 105-106; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 61-63; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz-** İcra, s. 78-79; **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 30 vd.; **Uyar-** Şikâyet Sebepleri, s. 97; **Karşı-** İcra, s. 79-80; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 32-33; **Pekcanitez/ Simil,** s. 25; **Muşul-** Şikâyet, s. 5. İcra takip işlemlerinde hukuka aykırılık halleri ve sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Arslan,** s. 187 vd. Alman hukukunda şikâyet sebeplerine ilişkin olarak bkz. ve karşı. yuk. § 4, II, 4, f, bb.

⁹⁹⁵ Bu kapsamda başta icra takibinin taraflarını olmak üzere, üçüncü kişilerin ve kamunun menfaatlerini korumak amacıyla getirilen düzenlemelere aykırı şekilde yapılan işlemler, kamu düzenine aykırılık teşkil eder (**Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 82; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 65; **Karşı-** İcra, s. 80; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 35).

⁹⁹⁶ İcra müdürü veya infaz memurunun, İİK m. 78 gereğince alacaklının haciz talebi üzerine borçlunun mallarını haczetmesi veya İİK m. 106 kapsamında alacaklının satış talebi üzerine borçlunun hacizli mallarını satışa çıkarması, ihalesi yapılan taşınmazın boşaltılması için taşınmazda olan ve kiracı olduğu iddiasında bulunan kişiye tahliye emri göndermesi, ilâma aykırı olarak infaz işlemleri gerçekleştirmesi, ilâmda adı geçmeyen kişiye icra emri göndermesi, icra müdürünün veya daire görevlisinin olumlu davranışlarına; icra müdürü veya infaz memurunun hacze gitmemesi, satışı yapmaması, taşınmazı ihaleye çıkarmaması ise icra müdürünün veya infaz memurunun şikâyeteye konu edilebilecek olumsuz davranışlarına birer örnektir (**Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 59-60). Diğer örnekler için bkz. Yarg. 12. HD., T. 04.03.1993, E. 1992/13125, K. 4050 (**Uyar/ Uyar/ Uyar-** İİK Şerhi, C. 1, s. 608-609, No. 9/ I); Yarg. 12., HD. T. 19.02.1993, E. 1992/14182, K. 3111 (**Uyar/ Uyar/ Uyar-** İİK Şerhi, C. 1, s. 608-609, No. 9/ II); Yarg. 12., HD. T. 05.04.1983, E. 1380, K. 2599 (**Uyar/ Uyar/ Uyar-** İİK Şerhi, C. 1, s. 615-616, No. 22).

⁹⁹⁷ **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 59.

cc. Şikâyet Süresi

Şikâyet yoluna, şikâyet konu edilen işlem, ilgisine tebliğ edilmiş ise işlemin tebliğ tarihinden, işlem tebliğ edilmemiş ise ilgilinin herhangi bir ispat mükellefiyeti altında olmadan⁹⁹⁸ işlemi öğrendiğini beyan ettiği tarihten itibaren⁹⁹⁹ (İİK m. 19/ I), kural olarak yedi gün içinde¹⁰⁰⁰ başvurulur (İİK m. 16/ I)¹⁰⁰¹. Ancak bir hakkın yerine getirilmemesi ve sebepsiz yere sürüncemede bırakılması sebeplerine istinaden yapılan şikâyet talepleri, her zaman ileri sürülebilir¹⁰⁰² (İİK m. 16/ II).

İcra ve İflas Kanunu'nun bazı hükümlerinde, süreli şikâyet hallerinde şikâyet süresinin başlangıç zamanı açıkça düzenlenmiştir (bkz. İİK m. 128/ a; İİK m. 134/ II, VII; İİK m. 235/ I, IV). İcra mahkemesi tarafından şikâyetin, hak düşürücü nitelikte olan şikâyet süresi içinde yapıp yapılmadığı re'sen dikkate alınır¹⁰⁰³. Şikâyetin süresi geçtikten sonra yapılması halinde, şikâyet incelenmeyecek; artık şikâyet konu işlem kesinleşmiş olacaktır. İcra dairesi de bu işlemini geri alamayacak veya

⁹⁹⁸ İcra takibinin karşı tarafı, ilgilinin bu işlemi beyan ettiği tarihten daha evvelki bir tarihte öğrendiğini iddia ediyorsa bunu itiraz yoluyla ileri sürerek ispatlamalıdır (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 106; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 65; **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 69). Örneğin şikâyetin karşı tarafı, şikâyet edenin icra tutanağında, şikâyet konu işlemden sonra yeni bazı işlemler yaptığını zira şikâyeti öğrendiğini beyan ettiği tarihten daha önceki bir tarihte öğrendiğini ispatlayabilir (**Kuru-** İcra Ders Kitabı, s. 43). İcra müdürü veya daire görevlilerinin olumsuz işlemlerine karşı şikâyetin süreye tabi olmadığı hakkında, ayrıntılı bilgi için bkz. **Üstündağ-** İcra, s. 46.

⁹⁹⁹ İlgililere ihalenin ilân yoluyla tebliğ edilmediği hallerde, ihalenin yapıldığı tarih hakkında ilgililerin ihaleyi öğrenme tarihi esas alınır (**Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 35; **Üstündağ-** İcra, s. 62, dn. 216; **Postacıoğlu/ Altay-** İcra, s. 70); (İBK T. 18.01.1942, 2/ 2 (R.G. T. 28.11.1943, Sa. 5316).

¹⁰⁰⁰ Ayrıca kambiyo senetlerine özgü haciz ve iflas yoluyla takiplerde bu süre, beş gündür (İİK m. 168/ I, b. 3; İİK m. 170/a; İİK m. 171/ II, b. 3). Buna karşılık, Alman hukuku bakımından ise şikâyet süresi öngörülmemiştir (**Thomas/ Putzo**, s. 1122, kn. 20; **Prütting/ Scheuch** (Bölüm yazarı), s. 1841, kn. 28). Bkz. ve karş. yuk. § 4, A, II, 4, c.

¹⁰⁰¹ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 106; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 65.

¹⁰⁰² Keza kamu düzenine aykırılık hallerinde de şikâyet başvurusu süresizdir (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 106, s. 109; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 82; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 65; **Karşı-** İcra, s. 80; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 35). Konu hakkında ayrıca bkz. YHGK, T. 11.05.2011, 12/ 724-289 (MİHDER, Sa. 107, Y. 2011, s. 4404-4408).

¹⁰⁰³ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 108; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 65.

değiştiremeyecektir¹⁰⁰⁴. Şikâyetin süreli ya da süresiz olarak öngörüldüğü bütün takiplerde şikâyet başvurusu, icra takibi sonuçlanıncaya kadar yapılabilmektedir¹⁰⁰⁵.

İcra hukukunda, medeni usul hukuku bakımından HMK (m. 95-101)'da yer verilen, elde olmayan sebeplerle sürelerin kaçırılmış olması halinde başvurulabilen eski hale getirme yoluna, şikâyet süresinin kaçırılması halinde de gidilip gidelemeyeceği konusunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır.

Doktrinde konuya ilişkin olan bir görüşe göre, medeni usul hukukunda, sürelerin ilgilinin kusuru olmaksızın kaçırılması halinde başvurulabilen eski hale getirme yoluna icra ve iflas hukukunda da aynı şartlar altında başvurulabilmelidir¹⁰⁰⁶.

Doktrindeki baskın görüşe göre ise, İcra ve İflas Kanunu kendi kendine yeten bir bütün teşkil eder. Bu Kanun'da, HMK'ya atıf yapılmadıkça, HMK hükümleri, icra ve iflas hukuku alanında uygulanmaz. Ayrıca İİK'daki süreler, kamu düzenine ilişkin olduğundan kamu düzenine ilişkin bir sürenin elde olmayan bir sebeple bile kaçırılması

¹⁰⁰⁴ **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 65.

¹⁰⁰⁵ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 110; **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 36. İcra müdürünün yaptığı işlemi değiştirmek yetkisine sahip olduğu görüşü için bkz. **Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 33; **Berkin-** İcra Daireleri, s. 215. Yazarlara göre, icra müdürünün yaptığı işlemleri değiştirme yetkisi, süreyle sınırlı olarak bulunmaktadır. Zira icra müdürünün noksan ve hatalı işlemlerinin denetlenerek düzeltilebilmesi amacıyla şikâyet kurumu öngörülmüştür. Şikâyet yoluna başvuru da kural olarak süreye bağlı olarak yapılmaktadır. İşleme karşı, şikâyet başvuru süresi geçtikten sonra, işleminden zarar görenlerin işlemi düzelttirmek yetkisi ortadan kalktığından aynı şekilde icra müdürü de bu halde işlemi değiştirmek hakkını haiz değildir. Buna göre, şikâyet süresi içinde icra müdürü, yaptığı işlemi değiştirebileceği gibi geri alabilecek veya söz konu işlem yerine başka bir işlem yapabilecektir (**Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 33). Ayrıca şikâyet süresi içinde icra müdürünün, yaptığı işlemi değiştirme veya geri alma yetkisini haiz olduğu, ancak söz konusu işlem, şikâyet yoluyla icra mahkemesine götürüldüğünde, bu değiştirme veya geri alma yetkisinin, icra mahkemesine geçtiğine ilişkin olarak bkz. **Berkin-** İcra Daireleri, s. 216.

¹⁰⁰⁶ **Kuru, Baki,** “İcra ve İflas Hukukunda Müddetler”, H. C., Oğuzoğlu'na Armağan, 1972, (**Kuru-** Müddetler), s. 636; **Kuru, Baki,** İcra ve İflas Kanunu Değişikliği Hakkında Düşünceler, 1962, (**Kuru-** Düşünceler), s. 39 vd.; **Ansay,** s. 38; **Belgesay-** İcra Şerhi, s. 26; **Gürdoğan, Burhan,** İcra Hukuku Dersleri, Ankara 1970, s. 22; **Bilge, Necip/ Önen, Ergun,** Medenî Yargılama Hukuku Dersleri, Ankara 1978, s. 309; **Olgaç, Senai/ Köymen, Haydar,** Kazaî ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflâs Kanunu, İstanbul 1960, s. 91. Yargıtay'ın eski hale getirme kurumunun şikâyet süresinin kaçırılması halinde de kıyasen uygulanabileceğine ilişkin eski dönem kararları da mevcuttur. Bu kararlar için bkz. **Pekcanitez-** Şikâyet, s. 80, dn. 64; **Postacioğlu/ Altay-** İcra, s. 70.

olması, İİK’da düzenlenmeyen bir sebebin, kıyasen eski hale getirme kurumunun şikâyet başvuruları bakımından da uygulanabileceği kabul edilemeyecek ve sürelerin elde olmayan sebeplerle kaçırılması, eski hale getirme yoluna başvurma hakkını¹⁰⁰⁷ vermeyecektir¹⁰⁰⁸.

dd. Şikâyet Üzerine Verilecek Kararlar

Şikâyet başvurularını inceleyerek karara bağlayacak yetkili mahkeme, söz konusu işlemi yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesidir¹⁰⁰⁹. Yetkili icra mahkemesi tarafından incelenen şikâyet başvurusu hakkında gösterilen sebepler, yeterli ve geçerli görülürse mahkeme, şikâyet başvurusunu kabul eder. Ancak mahkemece yapılan inceleme üzerine, şikâyetin süresi içinde yapılmadığı veya şikâyet nedenlerinin yerinde olmadığı tespit edilirse ilk halde, şikâyet usulden; ikinci halde ise esastan reddedilir¹⁰¹⁰. Kabul ve ret kararıyla birlikte bazı hallerde icra mahkemesi tarafından şikâyet incelenirken, şikâyet konusuz da kalabilir, bu halde şikâyet başvurusu hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilir¹⁰¹¹.

¹⁰⁰⁷ Medeni usul hukuku bakımından incelendiğinde de görüleceği üzere, eski hale getirme kurumu, örneğin dava açma süresini kaçırmış bir tarafa dava açma süresi kazandırmamaktadır. Bu kurum, yargılama devam ederken süresi içinde yapılması gereken ancak kişinin kusuru olmaksızın usul işlemini öngörülen süre zarfında yapamaması halinde HMK’da öngörülen koşullara binaen, usul işlemini yapabilmesini sağlamaktadır (**Pekcanitez- Şikâyet**, s. 81).

¹⁰⁰⁸ **Postacıoğlu/ Altay- İcra**, s. 70; **Üstündağ- İcra**, s. 74, dn. 193; **Berkin- Rehber**, C. I, s. 121; **Pekcanitez- Şikâyet**, s. 82; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra**, s. 66.

¹⁰⁰⁹ YHGK, T. 21.03.2001 ve 12-235 sayılı kararına göre, “...İİK’nın 4. maddesi gereğince, takip hangi icra dairesinde başlamış ise bu takiple ilgili itiraz ve şikâyetler, takibin yapıldığı icra müdürlüğünün bağlı bulunduğu icra mahkemesinde çözümlenir...”. Konuya ilişkin benzer bir karar için bkz. Yarg. 12. HD, T.13.10.2011, E. 3033, K. 18833 (**Kuru- İcra El Kitabı**, s. 110, dn. 17). Ayrıca İİK m. 79/ II gereğince, haczedilen mal icra takibinin yapıldığı yerden başka bir yerde ise istinabe yoluyla yapılan hacizlerde şikâyet prosedüründe haczi yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesi yetkilidir. Alman icra hukuku bakımından da şikâyet başvuruları, icra mahkemesi tarafından incelenerek karara bağlanmaktadır (**Prütting/ Gehrlein**, s. 2849, kn. 6; **Thomas/ Putzo**, s. 1121, kn. 6).

¹⁰¹⁰ **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra**, s. 69.

¹⁰¹¹ **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 116.

aaa. Şikâyet Talebinin Reddi Kararı

İcra mahkemesi yaptığı inceleme sonucunda şikâyet talebinin süresinde yapılmadığı ya da şikâyet sebeplerinin yerinde olmadığına kanaat getirirse şikâyeti ilk halde usulden, ikinci halde esastan reddeder¹⁰¹². İcra mahkemesi tarafından İİK m. 22 kapsamında icranın durdurulmasına karar verilmediği bir durumda, şikâyet icra mahkemesince incelenirken yapılan haciz, satış gibi geçici icra işlemleri, bu ret kararı ile birlikte kesinleşir. İcra mahkemesi, icranın durdurulmasına karar vermediyse şikâyetin reddi, takip işlemlerinin yapılmaya devam etmesini engellemeyecektir¹⁰¹³.

bbb. Şikâyet Talebinin Kabulü Kararı

İcra mahkemesi süresinde yapılan şikâyet başvurusunda dayanan sebepleri yerinde görürse şikâyet talebini kabul eder. İcra mahkemesi, İİK m. 17 gereğince üç çeşit karar verebilir:

İlk olarak mahkeme, şikâyete konu işlemi iptal edebilir. İptal kararı ile birlikte işlem, yapıldığı andan itibaren geçersiz hale gelir. İptal edilen işleme bağlı olarak yapılmış başka işlemler de varsa bu işlemler, iptal üzerine bozulmuş veya iptal edilmiş olacaktır¹⁰¹⁴.

İkinci olarak mahkemece, şikâyet konusu işlemin düzeltilmesine karar verilebilir (İİK m. 17/ I)¹⁰¹⁵. Düzeltme kararı, verildiği andan itibaren geçerlidir. İptal kararında

¹⁰¹² Pekcanitez- Şikâyet, s. 82; Kuru- İcra El Kitabı, s. 114; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 68; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz- İcra, s. 87.

¹⁰¹³ Kuru- İcra El Kitabı, s. 114; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 69; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 86.

¹⁰¹⁴ Muşul- Şikâyet, s. 613; Kuru- İcra El Kitabı, s. 115; Karşı- İcra, s. 84-85; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 69; Yıldırım/ Deren- Yıldırım- İcra, s. 39. İcra müdürünün haczettiği bir malın haczinin caiz olmadığı (İİK m. 82) hakkında icra mahkemesi tarafından bir karar verildiğinde bu haciz işlemi, iptal edilecek ve haciz işlemine dayanılarak yapılan satış hazırlıkları da iptal edilmiş olacaktır (Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 87).

¹⁰¹⁵ İcra mahkemesi tarafından verilen çeşitli düzeltme kararı örnekleri için bkz. Muşul- Şikâyet, s. 618, dn. 939 vd.; Kuru- İcra El Kitabı, s. 115 vd.; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 69-70.

olduğu gibi geçmişe etki olarak ortadan kalkma hali burada söz konusu değildir¹⁰¹⁶. Son olarak ise icra dairesi tarafından sebepsiz yere sürüncemede bırakılarak yapılmayan veya geciktirilen işlemler hakkında (İİK m. 16/ II) icra mahkemesi, şikâyet başvurusu üzerine yapılmayan veya geciktirilen, örneğin takip talebinin alınması, ödeme emri gönderilmesi veya haczin gerçekleştirilmesi gibi, işlemlerin yapılmasını emreder¹⁰¹⁷ (bkz. İİK m. 17 / II). İcra müdürü veya daire görevlisi, icra mahkemesinin verdiği karara karşı direnemez; mahkeme kararını yerine getirmek zorundadır (İİK Niz. m. 25/ II)¹⁰¹⁸.

ee. Şikâyet Talebi Üzerine Verilecek Kararlara Karşı Başvurulabilecek Kanun Yolları

İcra mahkemelerince verilen kararlar, hukuk ve ceza işleri (İİK m. 331- 354) hakkındaki kararlar olmak üzere iki türdür¹⁰¹⁹. Çalışmanın bu kısmında kanun yollarına başvuru bakımından icra mahkemesinin sadece hukuk işlerine ilişkin kararları aleyhine başvurulabilen kanun yolları incelenecektir¹⁰²⁰.

İcra ve İflas Kanunu'nda kanun yolları hakkında öngörülen hükümler, sadece icra mahkemeleri tarafından verilen kararlar aleyhine kanun yoluna başvurulduğunda uygulanabilir. Yardımcı icra organı olan genel veya özel mahkemelerin icra hukukunu

¹⁰¹⁶ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 115; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 88; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 70.

¹⁰¹⁷ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 87-88; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 69. İcra mahkemesi hâkimi, icra müdürüne ya da işlemi yapmaktan kaçınan icra dairesi görevlisine işlemi yapmasını emreder. İcra hâkimi, işlemi yapmayan görevlinin yerine geçerek işlemi kendisi yapamaz (**Muşul-** Şikâyet, s. 623, 627; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 115; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 70; **Özbek-** Değerlendirme, s. 478).

¹⁰¹⁸ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 86. Bu husus, Alman icra memuru bakımından da geçerlidir. Bkz. ve karş. yuk. § 4, A, II, 4, f, bb. İcra müdürünün ve daire görevlilerinin icra mahkemesinin talimatlarına göre hareket etmiş olması halinde sorumlulukların doğup doğmayacağı hakkında doktrindeki tartışmalar için bkz. **Uyar-** Sorumluluk, s. 261 vd.

¹⁰¹⁹ **Muşul-** Şikâyet, s. 641.

¹⁰²⁰ İcra mahkemesinin ceza işlerine ilişkin kararları bakımından kanun yolları başvurusu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 58-59.

ilgilendiren kararları¹⁰²¹ bakımından kanun yoluna başvuruda esas alınacak hükümler, İİK m. 353-354 ve m. 363-366 değil, HMK m. 341-360 ile m. 361- 373 arasında düzenlenenlerdir¹⁰²².

aaa. Eski Kanun Yolu Sisteminde

İcra mahkemesi kararlarına karşı kanun yolları hakkında İİK'nın çeşitli maddelerinde, İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkilerini Düzenleyen 5235 sayılı Kanun ile uyumlu hale getirmek için 5311 sayılı “İcra ve İflas Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile değişiklikler yapılmış; bölge adliye mahkemelerine ve istinaf başvurusuna ilişkin hükümler eklenmiştir¹⁰²³.

5311 sayılı Kanun’un 29. maddesi ile İİK’ya eklenen geçici 7. maddeye göre, bölge adliye mahkemelerinin, 26.09.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun’un geçici 2. maddesi uyarınca göreve başlama tarihinden önce verilen kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar İcra ve İflas Kanunu’nun bu Kanunla değişiklikten

¹⁰²¹ İİK m. 67 gereğince itirazın iptali, İİK m. 69/ II uyarınca borçtan kurtulma davası, İİK m. 72’deki menfi tespit davası, İİK m. 156/ I ve III uyarınca iflas davası, İİK m. 307-308’de konkordatonun bir olarak veya bütün alacaklılar hakkında feshi, İİK m. 277-284’e göre tasarrufun iptali davası kapsamında genel veya özel mahkemelerce verilen kararlar aleyhine kanun yolu başvurusu, kural olarak (İİK m. 164, m. 299, m. 307/ II gibi özel hükümler hariç olmak üzere) HMK’nın ilgili hükümleri çerçevesinde yapılacaktır (**Muşul-** Şikâyet, s. 641).

¹⁰²² **Muşul-** Şikâyet, s. 641.

¹⁰²³ İİK’da değişiklik yapan 5311 sayılı ve 02.03.2005 tarihli Kanun’un 01.05.2005 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilen 30. maddesi, 5328 sayılı ve 31.03.2005 tarihli Kanun ile öngörülen yürürlük tarihi, 01.06.2005 olarak değiştirilmiştir. 5311 sa Ka. 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. İstinaf incelemesiyle görevlendirilen bölge adliye mahkemeleri kurulmalarına rağmen ancak 20.07.2016 tarihinde fiilen göreve başladıklarından muhtelif kanunlarda istinaf kanun yolu hakkındaki düzenlemeler, 01.06.2005 tarihinden itibaren yürürlükte olmakla birlikte, ancak bu tarihten sonra BAM’ların fiilen göreve başlamasıyla uygulanabilir hale gelmiştir. Bu sebeple, çalışmanın bu kısmı bakımından önem arz etmesi sebebiyle değinilen, İİK’nın kanun yollarına başvuru hakkındaki 5311 sa. Ka. ile yapılan değişiklikten önceki hükümlerinin, 20.07.2016 tarihine kadar uygulandığına da değinilmelidir (**Muşul-** Şikâyet, s. 641-642; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 52-53). Çalışmada bu duruma istinaden 20.07.2016 tarihine kadar olan süreçte icra mahkemesi kararlarına karşı başvuru kanun yollarına ilişkin açıklamaların, eski kanun yolu sistemi başlığı altında ele alınması gerekmektedir.

önceki temyiz ve karar düzeltmeye ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Böylece 20.07.2016 tarihine kadarki icra mahkemelerinin takip hukukuna ilişkin verdikleri kararlara karşı, temyiz ve karar düzeltme yollarına başvurulacaktır¹⁰²⁴.

İcra mahkemesinin, icra organlarının işlemleri hakkında yapılan şikâyet başvurusu üzerine verdiği her karara karşı temyiz yoluna gidilememektedir¹⁰²⁵. İİK m. 363’de sınırlı sayıda belirtilen kararlar, Kanunda öngörülen şartları¹⁰²⁶ sağlamaları koşuluyla temyiz başvurusuna konu edilebilmektedir. İcra mahkemesi kararına karşı temyiz süresi, iki tarafın da duruşmada hazır bulunması halinde¹⁰²⁷ kararın taraflara tefhiminden itibaren 10 gündü (İİK m. 363/ I, son paragraf).

Temyiz edilen icra mahkemesi kararları, 15 gün içinde icra teşkilatının asli organlarından olan Yargıtay’ın İcra ve İflas işlerinde görevli hukuk daireleri tarafından karara bağlanır (İİK m. 366/ I). Dairenin verdiği bozma veya onama kararına karşı ise

¹⁰²⁴ **Muşul-** Şikâyet, s. 642-643; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 53.

¹⁰²⁵ Örneğin icra dairesi tarafından borçlunun, borcunu karşılamaya yeter miktardan daha fazla malının haczedildiği hakkında yapılan şikâyet başvurusu üzerine icra mahkemesinin verdiği karar karşı temyize gidilemez (Yarg. 12. HD., T. 22.06.2009, E. 3626, K. 11774), (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 71, dn. 25; **Uyar, Talih,** İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 13, 2. Bs., Ankara 2008, (**Uyar-** İİK Şerhi, C. 13), s. 22024- 22025). İİK m. 128/a, son uyarınca icra dairesince yapılan kıymet takdiri aleyhine şikâyet başvurusu hakkında icra mahkemesinin kararı temyiz edilemez (**Uyar-** İİK Şerhi, C. 13, s. 22021). İcra dairesinin satış hazırlıkları hakkındaki şikâyet talebine ilişkin olarak icra mahkemesinin verdiği karar, temyiz edilmez (**Uyar-** İİK Şerhi, C. 13, s. 22029-22030). İİK m. 128’e göre mükellefiyetler listesinin düzenlenmesine ilişkin şikâyet başvurusu hakkında icra mahkemesinin verdiği karar, temyize konu edilemez (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 72). Machuz malların muhafaza altına alınmasına ilişkin şikâyet başvurusu üzerine icra mahkemesince verilen karar, temyiz edilemez (**Uyar-** İİK Şerhi, C. 13, s. 22023, 22031- 22032).

¹⁰²⁶ 5311 Sa. Kanun değişikliğinden önce, icra organlarının işlemlerinin denetimi üzerine icra mahkemesinin verdiği kararlara karşı istinaf yerine, kural olarak temyiz yoluna gidilmekteydi. İİK m. 363’ün değişiklikten önceki halinde 18 bent halinde icra mahkemesinin hangi kararlarına karşı temyize başvurulabileceği düzenlenmiş; 4949 sayılı Kanun ile 12. bent kaldırılmış, kalan 17 bentteki kararlarla sınırlı olarak temyiz başvuruları kabul edilmişti. Bu bentlerdeki icra mahkemesi kararları ile İİK’da ayrıca temyiz yoluna başvurulabilecek nitelikte olduğu düzenlenenler (İİK m. 265/ V gibi) hariç olmak üzere, icra mahkemesinin diğer kararları, verildikleri anda kesin hale gelmekte idi (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 53; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayyavaz/ Hanağası-** İcra, s. 71 vd.; **Muşul-** Şikâyet, s. 650).

¹⁰²⁷ İcra mahkemesi kararı, taraflardan birinin yokluğu halinde tefhim edilmişse yokluğunda karar verilen taraf bakımından 10 günlük temyiz süresi, icra mahkemesi kararının kendisine (varsa vekiline) tebliği ile işlemeye başladığı (**Kuru-** İcra El Kitabı, s. 74).

10 gün içinde (HUMK m. 440-442’de düzenlenen sebeplere istinaden) temyiz talebini inceleyen Yargıtay’ın İcra ve İflas işlerinde görevli hukuk dairesinde veya Hukuk Genel Kurulu’nda karar düzeltmeye başvurulabilir (İİK m. 366/ III, c. 2)¹⁰²⁸.

Ortaklığın satış suretiyle giderilmesine ilişkin işlemler aleyhine şikâyet başvurularında görevli mahkeme, icra mahkemesi değil sulh mahkemesidir (HMK m. 4/b). Sulh mahkemesince verilen ortaklığın satış suretiyle giderilmesi kararı üzerine yapılan satış, İİK hükümleri kapsamında yapıldığından (HMK m. 322/ II), söz konusu satışa ilişkin şikâyetleri de yine sulh mahkemesi, icra mahkemesi sıfatıyla ve İİK’ya göre inceler. Bu halde verilen karara karşı Yargıtay’ın yerleşik içtihatlarına göre, kararın tebliğinden itibaren 8 gün içinde temyize; süresinde temyiz edilen karara ilişkin onama veya bozma kararları için ise kararın, taraflara tebliğinden itibaren 10 gün içinde karar düzeltmeye başvurulacaktır¹⁰²⁹.

bbb. Yeni Kanun Yolu Sisteminde

20.07.2016 tarihinde bölge adliye mahkemelerinin fiilen göreve başlamasından sonra icra organları ve özellikle icra dairelerinin işlemleri aleyhine şikâyet yoluna gidilmesi halinde, icra mahkemesinin verdiği kararlara karşı istinaf yoluna başvurulması gerekmektedir¹⁰³⁰. 5311 sayılı Ka. ile değiştirilen İİK m. 363’ün ilk

¹⁰²⁸ **Muşul-** Şikâyet, s. 658; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 78. Şikâyet başvurusu üzerine verilen kararların Yargıtay’da temyizen bozulması üzerine, tarafın bozma kararına uyulması talebine karşı icra mahkemesinin ilk kararında direnip direnemeyeceği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Muşul-** Şikâyet, s. 656.

¹⁰²⁹ Yargıtay’ın konuya ilişkin yerleşik içtihadı hakkındaki eleştiri için bkz. **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 79, dn. 65, 66.

¹⁰³⁰ Yeni kanun yolu sisteminde, kural olarak icra mahkemesinin tüm kararlarına karşı istinafa gidilebilmektedir. Hâlbuki eski kanun yolu sisteminde icra mahkemesinin hangi kararlarına karşı temyize gidilebileceği bentler halinde sayılarak sınırlandırılmıştı. Bu bentler ve Kanun’un diğer hükümlerinde temyize başvurulacağı belirtilen kararları dışındaki tüm kararları bakımından temyiz yolu kapalı; kararlar verildikleri anda kesin idi (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 53; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 69 vd.).

fıkrasında, istisnai olarak icra mahkemesinin hangi kararlarına karşı istinafa gidilemeyeceği düzenlenmiştir¹⁰³¹.

Kanunda sayılanlar dışında icra mahkemesinin diğer tüm kararlarına karşı, kanunda öngörülen şartlar çerçevesinde kararın tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde istinaf yoluna kural olarak başvurulabilecektir (İİK m. 363/ I, c. 2; karş. HMK m. 345)¹⁰³². İstinaf incelemesi, onbeş gün içinde karara bağlanır (İİK m. 366/ I). İstinaf başvurusu, satıştan başka icra işlemini durdurmaz (İİK m. 363/ IV, c. 1)¹⁰³³.

Aleyhine istinaf yoluna başvuru icra mahkemesi kararları hakkında bölge adliye mahkemesince verilen nihai karara karşı ise Kanun'da öngörülen şartlar çerçevesinde temyiz yoluna gidilebilmektedir (İİK m. 364/ I)¹⁰³⁴. Temyiz başvurusu da tıpkı istinafta olduğu gibi satıştan başka icra işlemini durdurmaz (İİK m. 364/ III).

¹⁰³¹ İcra mahkemesince İİK m. 85'in uygulanma biçimi, icra dairesi tarafından hesaplanan vekâlet ücreti, 103. maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyenin içeriği, yediemin ücreti, yediemin değiştirilmesi, hacizli taşınır malların muhafaza şekli, kıymet takdirine ilişkin şikâyet, ihaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı, satışın durdurulması, satış ilânının iptali, süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi, İİK m. 263' ün uygulanma biçimi, iflâs idaresinin oluşturulması, icra mahkemesinin iflâs idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı, iflâs idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası ve İİK m. 36' ya göre icranın geri bırakılmasına ilişkin kararları dışındaki kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabilir (İİK m. 363/ I, c. 1).

¹⁰³² İstinaf başvurusu için öngörülen parasal sınır, yıllık olarak belirlenen yeniden değerlendirme oranına göre her sene değişmekle birlikte, 2021 yılı için takip konusu alacağın, hakkın veya malın miktar veya değerinin 13.740 TL'yi aşması da istinaf başvurusu için öngörülen diğer şarttır.

¹⁰³³ İcra mahkemesinin şikâyet başvurusu üzerine verdiği kararlarına karşı istinaf başvurusu ve incelemesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Muşul-** Şikâyet, s. 660 vd.; **Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 55 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 70 vd.

¹⁰³⁴ 7165 sayılı Kanun'la ek 1. madde'de getirilen değişiklik üzerine, parasal sınırlara ilişkin olarak yeniden değerlendirme oranına göre belirleme yapılması usulü, temyiz başvurusu hakkında da 01.01.2020 tarihinden itibaren geçerli hale gelmiştir. Buna göre, 2021 yılı için icra mahkemesi kararı aleyhine yapılan istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesinin verdiği karara karşı temyize gidilebilmesi için, bu karara konu uyuşmazlık değerinin 78.630 TL'yi aşması gerekmektedir.

Temyiz incelemesi, HMK'nın ilgili hükümlerine göre (HMKm. 361-373) yapılarak onbeş gün içinde karara bağlanır (İİK m. 366/ I)¹⁰³⁵.

b. Ödeme Emrine İtiraz Üzerine Denetim

aa. Genel Olarak

İcra mahkemesi, Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından kendisine dönüşümlü olarak bağlanan icra (ve iflas) dairelerinin işlemleri hakkında ilgililerin şikâyet başvurularıyla birlikte, yine takip ilgililerince yapılan somut takibe ilişkin itiraz başvurularını incelemek suretiyle de icra (ve iflas) dairelerini denetlemektedir. Bu başlık altında ödeme emrine itiraz üzerine icra dairelerinin işlemlerinin incelenmesine ilişkin açıklamalarda bulunulacaktır.

bb. İtiraz Sebepleri

İtiraz sebepleri, kendi içinde maddi hukuka başka bir ifadeyle alacağa yönelik itiraz sebepleri¹⁰³⁶ ile borçlunun, alacaklının takip yapma yetkisinin bulunmadığı yönünde olan ve icra dairesinin kendiliğinden dikkate alamayacağı takip hukukuna

¹⁰³⁵ İİK'da BAM'ların kararlarına karşı temyiz yoluna başvuru süresi düzenlenmemiştir. İİK m. 364/ II gereğince, BAM'ların kararlarına karşı temyiz başvurusunun ve incelemesi, HMK'nın ilgili hükümlerine göre yapılacaktır. İİK'da hüküm altına alınmayan temyiz süresi için HMK m. 361/ I'de BAM'ların istinaf incelemesi üzerine verdikleri karara karşı kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde temyize gidilebileceğine ilişkin hüküm, BAM'ların istinaf başvurusu üzerine inceledikleri icra mahkemesi kararları hakkında verdikleri kararlar bakımından da uygulanabilecektir (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 57). Temyiz başvurusu ve incelemesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Muşul- Şikâyet**, s. 660 vd.; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 57 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 71 vd.

¹⁰³⁶ **Postacioğlu, İlhan E.**, “Ödeme Emrine İtirazın Mahiyeti Üzerine Bir Deneme”, İÜHFM, C. XIV (14), Sa. 3-4, Y. 1948, (s. 272-295), (**Postacioğlu- Mahiyet**), s. 272; **Postacioğlu, İlhan E.**, “Ödeme Emrine İtirazın Sıhhat Şartları”, İÜHFM, C. XVI (16), Sa. 3-4, Y. 1950, (s. 782-794), (**Postacioğlu- İtiraz**), s. 782; **Kuru, Baki**, “Ödeme Emrine İtiraz”, Adalet Dergisi (AD.), C. 52, Sa. 3-4, Y. 1961, (s. 268-293), (**Kuru- İtiraz**), s. 269-270. Alacağın hiç doğmadığı, alacağın takip talebinde gösterilen meblağ kadar olmadığı veya borcun sona erdiği itirazları, maddi hukuktan kaynaklanan sebeplere birer örnektir (**Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 100; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 223). Maddi hukuktan kaynaklanan itiraz sebeplerinin itiraz ve def'ileri de kapsayan daha geniş bir terim olduğu hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 222-223, dn. 2.

ilişkin itiraz sebepleri¹⁰³⁷ olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹⁰³⁸. Bunlarla birlikte, borçlu tarafından ileri sürülmesi bakımından itirazlar; imzaya ve borca olmak üzere iki çeşittir. Alacaklının takibi, adi senede dayanıyorsa bu halde senet altındaki imzanın borçlu tarafından ayrıca ve açıkça inkâr edilmesi (İİK m. 60/ II, b. 3, c. 1; İİK m. 62/ V), imzaya itiraz¹⁰³⁹; imzaya itiraz dışındaki tüm itirazlar ise borca itiraz olarak değerlendirilmektedir¹⁰⁴⁰.

cc. İtiraz Süresi

Borçlu, icra dairesinin ödeme emrini kendisine tebliğ ettiği tarihten itibaren kural olarak¹⁰⁴¹ yedi gün içinde¹⁰⁴² sözlü, dilekçe ile yazılı veya elektronik ortamda (UYAP üzerinden) yetkili icra dairesine itirazda bulunabilir¹⁰⁴³ (İİK m. 62/ I; İİK m. 8/a; İİK Yön. m. 22/ II; karşı. ASKATK m. 7/ I, ASKATY m. 11/ I, II).

¹⁰³⁷ **Postacioğlu-** İtiraz, s. 783 vd.; **Kuru-** İtiraz, s. 279 vd. Alacağın likit, miktarının belli olmadığı itirazı, salt yetki itirazı (İİK m. 50/ II), alacaklının sözleşme ile icra takibi yapma hakkından vazgeçtiğine yönelik itirazı, İİK m. 251/ II gereğince aciz vesikası verilen borçlunun yeni mal iktisabında bulunmadığına yönelik itirazı, takip hukukuna ilişkin sebeplere birer örnektir (**Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz-** İcra, s. 162; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 100).

¹⁰³⁸ **Postacioğlu-** İtiraz, s. 783 vd.; **Kuru-** İtiraz, s. 279 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 161 vd.; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 100 vd.; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 222 vd.

¹⁰³⁹ İmzaya itiraz kurumu, İsviçre Mevaz Kanun'da yer almamakla birlikte Türk icra hukukuna 538 sayılı ve 06.03.1965 tarihli Kanun değişikliği ile getirilmiştir (**Akil-** İtiraz, s. 57, dn. 137; **Kiraz, Taylan Özgür,** Yargı Kararlarıyla Birlikte İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması, 4. Bs., Ankara 2013, s. 95, dn. 102). İmzaya itirazın İİK'ya eklenmesi hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Umar-** Tarihi Gelişim, s. 133.

¹⁰⁴⁰ İtiraz sebeplerinin tasnifi ve imzaya itiraz örnekleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Akil-** İtiraz, s. 54 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 161 vd.; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 100 vd.; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 222.

¹⁰⁴¹ Çalışmada itiraz üzerine yapılan açıklamalarda, genel haciz yoluyla takip esas alınmıştır. Kambiyo senetlerine özgü haciz ve iflas yoluyla takip ve iflas yoluyla takipte, öngörülen süreler değişiklik göstermektedir. İtiraz süresi kural olarak birlikte Kanun'da öngörülen şartlarla borçlunun gecikmiş itirazda bulunması da mümkündür (bkz. İİK m. 65).

¹⁰⁴² İtiraz süresi, yedi gün olmakla birlikte, bu sürenin son günü bir tatil veya erteleme gününe (bkz. İİK m. 56) denk gelirse itiraz süresi, tatil veya erteleme gününü takip eden ilk çalışma gününün çalışma saati sonuna kadar uzar (İİK m. 19/ III, IV).

¹⁰⁴³ İtirazın, icra dairesine yapılacağı Kanun'da düzenlenmiş ancak geçerliliğine hangi mercii tarafından karar verileceği belirtilmemiştir. Bu sebeple itirazın yapıldığı icra dairesi, itirazın geçerliliği

dd. İtirazın Bertaraf Edilmesi

İcra dairelerinin re'sen dikkate almak zorunda oldukları hususları dikkate almamaları halinde bunun bir şikâyet sebebi olduğu ve bu halde şikâyet yoluna gidileceği belirtilmiştir (bkz. İİK m. 16). Şikâyet yoluna başvuru ile icra organlarının yaptıkları işlemler, icra mahkemesince şikâyet üzerine denetlenmiş olmaktadır. Buna karşılık, icra müdürünün ve müdür yardımcılarının ve diğer görevlilerin kendiliğinden dikkate almaları gerekmeyen hususlar ise takip ilgilileri tarafından ileri sürülmesi gereken, itiraz sebebi teşkil etmektedir¹⁰⁴⁴.

İcra takibine ilişkin olarak borçlunun itirazı üzerine alacaklı iki yola başvurabilir. Bunlardan ilki itirazın kaldırılması yolu diğeri ise itirazın iptali davası açılmasıdır. Bu suretle icra dairesinin işlemleri gerek şikâyet üzerine diğeri asli icra organlarından icra mahkemesince gerekse de itirazda bulunulmasıyla icra mahkemesi veya genel mahkemeler tarafından denetlenmiş olmaktadır¹⁰⁴⁵.

Borçlunun süresinde yaptığı itiraz ve Kanun'daki koşullar çerçevesinde gecikmiş itirazın kabulü ile icra takibi olduğu yerde durur. Alacaklının duran takibin devamını sağlaması için Kanun'da kendisine iki seçenek sunulmuştur. Alacaklı, İİK m. 67'e göre borçlunun itirazının iptali için dava açabilir; elinde İİK m. 68'de yer alan belgelerden biri varsa borçlunun itirazını kaldırma talebinde bulunup, vaki itirazı

hakkında da karar verecektir. İcra dairesinin burada yapacağı inceleme, şekli bir inceleme; itiraz süresine uyulup uyulmadığı, borçlunun sunduğu dilekçeden itiraz iradesine ulaşıp ulaşılamadığı gibi hususların tespitinden ibarettir. Konu hakkında Yargıtay'ın 30.01.1940 tarihli bir kararında ise "itirazın müddeti içinde yapılıp yapılmadığının tetkiki merciin (icra mahkemesinin) salahiyeti içindedir; icra memuru itiraz müddetinde yapılmadığından bahisle itirazın reddi hakkında karar veremez." şeklinde bir kararı da bulunmaktadır (**Akil-** İtiraz, s. 208, s. 209, dn. 811). İcra müdürünün yapacağı şekli inceleme hakkında ayrıca bkz. **Yıldırım/ Deren- Yıldırım-** İcra, s. 78.

¹⁰⁴⁴ **Postacıoğlu-** İtiraz, s. 783 vd.; **Kuru-** İtiraz, s. 279.

¹⁰⁴⁵ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 163; **Karlı-** İcra, s. 147 vd.

hükümden düşürerek takibe kaldığı yerden devam edebilir (İİK m. 68, İİK m. 68/a-İİK m. 70)¹⁰⁴⁶.

aaa. İtirazın İptali Davası

Alacaklı, borçlunun icra dairesinde geçerli kabul edilen itirazı üzerine duran takibe devam etmek isterse İİK m. 67 gereğince itirazın tebliği tarihinden itibaren bir yıl içinde genel veya özel mahkemelere başvurup, genel hükümler çerçevesinde alacağının varlığını ispat ederek itirazın iptalini dava edebilir¹⁰⁴⁷. Bu davayı genellikle elinde İİK m. 68/a vd. daki maddelerde düzenlenen belgelerden biri bulunmayan alacaklılar tercih etmektedir. Ancak elinde Kanun'da hüküm altına alınan belgelerden biri bulunan alacaklı da pek tabi bu yola başvurma imkânını seçebilmektedir¹⁰⁴⁸.

İtirazın iptali davasında görevli ve yetkili icra organı mahkeme, HMK'nın ilgili hükümleri kapsamında belirlendiği gibi (HMK m. 1-4; HMK m. 5 vd.) davadaki yargılama usulü de yine HMK'daki hükümlere göre tayin edilmektedir (İİK m. 67/I)¹⁰⁴⁹. İtirazın iptali davasının açılması için öngörülen bir yıllık süre, hak düşürücü niteliktedir. Bu süre zarfında dava açılmazsa, alacaklının ilâmsız icra takibi düşecektir.

¹⁰⁴⁶ Akil- İtiraz, s. 222; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz- İcra, s. 178 vd.; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 105 vd.; Yıldırım/ Deren- Yıldırım- İcra, s. 78-79; Karşlı- İcra, s. 157; Kiraz, s. 27 vd.; Yılmaz- İİK, s. 362 vd.

¹⁰⁴⁷ İtirazın iptali davası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yılmaz, Ejder, "İtirazın İptali Davasının Hukuki Niteliği", Prof. Dr. Saim Üstündağ'a Armağan, Ankara 2009, (s. 597-615), (Yılmaz- İptal), s. 599; Yıldırım/ Deren- Yıldırım- İcra, s. 100-101. Konu hakkında ayrıca bkz. Çağa, Tahir, "Ödeme Emrine İtirazın İptali Davasına Dair", BATİDER, C. VIII (8), Sa. 3, Y. 1976, (s. 21-31), s. 23; Kuru- İcra El Kitabı, s. 250; Karşlı- İcra, s. 157 vd.; Kiraz, s. 95 vd.

¹⁰⁴⁸ Çağa, s. 22; Kuru- İcra El Kitabı, s. 249; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 178; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 107; Yıldırım/ Deren- Yıldırım- İcra, s. 82.

¹⁰⁴⁹ Kuru- İcra El Kitabı, s. 252-253; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 183; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra, s. 107.

Ancak alacaklı, genel hükümler çerçevesinde alacağını dava etme hakkını haizdir (İİK m. 67/ IV)¹⁰⁵⁰.

bbb. İtirazın Kaldırılması

Alacaklının, borçlunun itirazını hükümden düşürmek için kullanabileceği bir diğer imkân, kanunda öngörülen şartlara sahip olması halinde itirazın kesin veya geçici kaldırılmasını talep edebilmesidir (bkz. İİK m. 68, m. 68/b; m. 68/a, m. 69)¹⁰⁵¹.

Alacaklı, borçlunun borca itirazı üzerine duran takibe devam edebilmek için İİK m. 68/ I'de hüküm altına alınan belgelerden birine¹⁰⁵² sahip ise icra teşkilatının asıl icra organlarından olan icra mahkemesinden itirazın kesin olarak kaldırılmasını isteyebilecektir¹⁰⁵³.

İcra mahkemesi yapacağı inceleme sonucunda alacaklının sunduğu belgenin İİK m. 68/ I'deki belgelerden biri olmadığına karar verirse borçlunun itirazı hakkında inceleme yapmadan, alacaklının söz konusu talebini reddeder¹⁰⁵⁴. İcra mahkemesinin

¹⁰⁵⁰ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 254; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 182; **Yılmaz-** İİK, s. 362 vd.; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 109; **Karşı-** İcra, s. 155.

¹⁰⁵¹ **Yılmaz-** İİK, s. 379.

¹⁰⁵² Alacaklının elinde, imzası ikrar veya noterlikçe onaylanan borç ikrarını içeren bir senet veya resmî dairelerin ya da yetkili makamların yetkileri dâhilinde ve usulüne göre verdikleri bir makbuz veya belge varsa alacaklı itirazın kendisine tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde itirazın kaldırılmasını isteyebilir. Alacaklı, bu süre içerisinde itirazın kaldırılması talebinde bulunmazsa yeniden ilâmsız icra takibi yapamaz (İİK m. 68/ I). Özel kanunlarda İİK m. 68/ I'deki belge niteliğinde kabul edilen belgeler de bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 195, dn. 2, 3; **Yılmaz-** İİK, s. 380- 381; **Karşı-** İcra, s. 180 vd; **Aydemir-** İlam Niteliğinde Belge, s. 327 vd.; **Fırat,** s. 33 vd.

¹⁰⁵³ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 278; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 195; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 114; **Karşı-** İcra, s. 160 vd.; **Kiraz,** s. 45 vd.

¹⁰⁵⁴ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 306-307; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 195; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 114; **Karşı-** İcra, s. 192.

belgeyi kabul etmesi üzerine ise borçlunun itirazı hükümden düşürülmüş olur, alacaklı bu aşamadan sonra artık haciz talebinde bulunabilir (İİK m. 78/ I)¹⁰⁵⁵.

Alacaklının elindeki adi senedin altındaki imzayı borçlu inkâr ederse alacaklı, itirazın kendisine tebliği tarihinden itibaren altı ay içinde icra mahkemesinden itirazın geçici olarak kaldırılmasını talep edebilir (İİK m. 68/a/ I). İİK m. 68/a hükmüne göre yapacağı inceleme sonucunda adi senet altındaki imzanın borçluya ait olmadığına karar verirse alacaklının geçici kaldırma talebini reddeder (bkz. İİK m. 66).

İmza incelemesi sonucu, mahkeme, imzanın borçluya ait olduğuna karar vermiş veya borçlu çağırıldığı duruşmaya gelmemiş ise icra mahkemesince borçlunun itirazının kaldırılmasına karar verilir (İİK m. 68/a/ III)¹⁰⁵⁶. İtirazın kaldırılması talebinin reddi veya kabulü kararı, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyen icra mahkemesi kararlarındandır. Bu sebeple söz konusu kararlar olağanüstü kanun yolu incelemesine götürülemez¹⁰⁵⁷.

c. İcra Mahkemesinin İstihkak Davası ve İhalenin Feshi Talebine İstinaden Yaptığı Denetim

İcra ve İflas Kanunu m. 8/ I gereğince, icra ve iflas daireleri yaptıkları işlemler ile takip borçlusu ve takiple ilgililerin somut takip bakımından icra dairesine sunduğu iddialarını ve taleplerini tutanak altına alır. Söz konusu sözlü itirazlar ile talep ve beyanların altları ilgililer ve icra müdürü veya yardımcısı ya da kâtabi tarafından imzalanır (İİK m. 8/ II).

¹⁰⁵⁵ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 311 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 212-213; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 123 vd.; **Karşı-** İcra, s. 191.

¹⁰⁵⁶ İtirazın geçici kaldırılması usulü ve itirazın geçici kaldırılmasının sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 313 vd.; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 216 vd.; **Yılmaz-** İİK, s. 386 vd.; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes-** İcra, s. 124 vd.; **Kiraz,** s. 45 vd.; **Karşı-** İcra, s. 194 vd.

¹⁰⁵⁷ Bu halde kanun yoluna başvuru hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşı. § 8, E, I, 3, a ve b.

İstihkak iddiası da İİK m. 8 uyarınca, icra dairesi tarafından tutanağa geçirilmelidir¹⁰⁵⁸. İcra mahkemesi, icra dairesince tutanak altına alınan bu iddianın kabulü veya reddi üzerine icra dairesinin verdiği kararın yerinde olup olmadığını inceleyerek asli icra organı statüsüyle icra dairesini bu iddialar hakkında verdiği karar bakımından denetlemiş olacaktır¹⁰⁵⁹.

İcra mahkemesi benzer şekilde, icra dairesinin, borçlunun taşınır ve taşınmaz mallarının açık arttırma yoluyla satmasına (ihalesine) ilişkin olarak takip ilgililerin kanunda sınırlı sayıda sayılan usulsüzlük veya kanuna aykırılık iddialarını şikâyet yoluyla incelemekle (İİK m. 134) icra dairesinin ihale işlemlerini hazırlık aşaması da dâhil olmak üzere denetlemektedir¹⁰⁶⁰.

aa. İstihkak Davası

İcra müdürü veya infaz memurunun, borçlunun mallarının haczi esnasında üçüncü kişiye ait bir mal da borçlunun zilyedinde bulunuyorsa¹⁰⁶¹ bu mal, borçluya ait olduğu kanısıyla haczedilebilir. Ancak bu halde üzerinde hak iddiası olan mal, artık çekişmeli mal haline gelmiştir. Bu haliyle mal, istihkak iddiasına konu edilebilir; bu istihkak iddiasının, borçlu ya da ilgilisi tarafından ileri sürülmesi¹⁰⁶²

¹⁰⁵⁸ İcra dairesi görevlilerinin yükümlülükleri hakkında bkz. yuk. § 8, C, I, 1.

¹⁰⁵⁹ Türk hukukunda istihkak davası sadece genel haciz yoluyla takipler ve icra hukuku alanında değil, hukukun diğer alanlarında ve dallarında; İİK m. 228'e göre iflasta, TMK m. 637-639 uyarınca miras sebebiyle istihkak, TMK m. 683'de istihkak davası ve 6183 sa. AATUHK m. 66-68 arasında olmak üzere çeşitli kanunlarda da hüküm altına alınmıştır. Çalışmanın bu kısmında, icra dairesinin daha ağırlıklı olarak görev üstlendiği genel haciz yoluyla takiplerde istihkak prosedürü esas alınarak açıklamalara yer verilmiştir.

¹⁰⁶⁰ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 700; **Karşı-** İcra, s. 355.

¹⁰⁶¹ Burada teknik anlamda zilyetlikten ziyade, malı elinde bulundurma hali söz konusudur (**Aslan, Kudret**, Hacizde İstihkak Davası, Ankara 2005, (**Aslan-** İstihkak), s. 252-253; **Güneren, Ali**, İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları, 3. Bs., Ankara 2014, s. 81-82; **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 542; **Üstündağ-** İcra, s. 209; **Yılmaz-** İİK, s. 546; **Karşı-** İcra, s. 301; **Uyar, Talih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt**, İcra Hukukunda İstihkak Davaları, Ankara 2018, (**Uyar/ Uyar/ Uyar-** İstihkak) s. 5).

¹⁰⁶² Takibe taraf olmayan üçüncü kişinin haczedilen mal üzerinde hak iddiasında bulunmak amacıyla icra mahkemesine başvurması, şikâyet değil, istihkak davası niteliğindedir. Üçüncü kişi, haczedilen malın kendisine ait olduğu iddiasıyla mal üzerindeki haczin kaldırılması talebiyle icra mahkemesine şikâyet adı altında başvurursa da hukuki nitelendirme HMK m. 33 gereğince hâkim tarafından yapılacağından icra mahkemesince bu başvuru, istihkak iddiası olarak kabul edilerek incelenecektir

gerekmektedir¹⁰⁶³. Borçlu, elinde bulunan bir malı başkasının mülkü veya rehni olarak gösterdiği ya da üçüncü bir şahıs tarafından o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia edildiği takdirde, icra dairesi bunu haciz ve icra tutanaklarına geçirir ve keyfiyeti iki tarafa bildirir (İİK m. 96/ I).

İcra dairesince tutanağa geçirilen istihkak iddiası, takibin taraflarına bildirildikten sonra, tarafların bu iddia hakkındaki itirazlarını sunması için yine icra dairesi tarafından kendilerine üç günlük süre verilir (İİK m. 96/ II, c. 1). Süre sonunda icra dairesi tarafından dosya derhal yetkili icra mahkemesine gönderilir (İİK m. 97/ I, c. 1).

İcra mahkemesi, davanın konusuz kalması dışında, yaptığı ilk inceleme sonucunda istihkak iddiasını esasa girmeden usulden veya esas incelemeye geçtiğinde söz konusu iddianın yersiz olduğu kanısıyla davayı esastan reddedebilir¹⁰⁶⁴. Bu ret kararı ile mal üzerine konulan haciz kesinleşmiş olur¹⁰⁶⁵. Davanın kabulü halinde ise üçüncü kişinin malı üzerindeki haciz kalkmış olacaktır¹⁰⁶⁶.

İstihkak iddiası ve davasının hukuken çok çeşitli sonuçları bulunmakta, konu hakkında gerek Türk hukukunda gerekse yabancı hukukta çoğunluğunu doktora tezi statüsünde monografik eserlerin oluşturduğu bir literatür yer almaktadır. Çalışmanın bu kısmının, istihkak iddiası ve açılacak davada icra teşkilatını ve özellikle icra dairesini ilgilendiren, dairece yapılması gerekenler, söz konusu işlemler hakkında icra

(**Muşul, Timuçin**, İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları, Ankara 2015, (**Muşul- İstihkak**), s. 206-207).

¹⁰⁶³ **Muşul- İstihkak**, s. 205; **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 542; **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**, s. 212-213; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra**, s. 123 vd.; **Karlı- İcra**, s. 191; **Yılmaz- İİK**, s. 546.

¹⁰⁶⁴ **Aslan- İstihkak**, s. 568 vd., s. 594 vd.

¹⁰⁶⁵ Dosya kendisine gönderilen icra mahkemesinin davanın reddi kararı ve sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Güneren**, s. 1218 vd.; **Aslan- İstihkak**, s. 594 vd., s. 612 vd.

¹⁰⁶⁶ Dosya kendisine gönderilen icra mahkemesinin davayı kabulü kararı ve sonuçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Güneren**, s. 1192 vd.; **Aslan- İstihkak**, s. 567 vd., s. 612 vd.; **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 570-571, s. 580-581; **Karlı- İcra**, s. 314 vd.

mahkemesinin kararları, bu kararların hükümlerine ve sonuçlarına ilişkin açıklamalarla sınırlandırılması uygun bulunmuştur.

bb. İhalenin Feshi

İcra takibi sonucunda borçlunun açık arttırma yoluyla mallarının satışı, cebri yollarla yapılan bir satış olduğundan, icra dairesinin arttırma hazırlık işlemleri başta olmak üzere satış hakkındaki¹⁰⁶⁷ işlemleri bakımından herhangi bir usulsüzlük veya kanuna aykırılık iddiaları genel mahkemelerde değil, icra mahkemesinde ileri sürülür. İcra mahkemesi, kendisine yapılan fesih başvurusu ile yukarıda da ifade edildiği şekilde icra dairesinin yaptığı işlemlerin kanuna ve hukuka uygunluğunu denetleyecektir.

İcra ve İflas Kanunu m. 134/ II, c. 1'e göre, ihalenin feshi, şikâyet yoluyla icra mahkemesinden¹⁰⁶⁸ ihale tarihinden itibaren kural olarak yedi gün içinde talep edilebilir¹⁰⁶⁹. İcra mahkemesi, yaptığı inceleme sonucunda ihalenin feshi talebinin

¹⁰⁶⁷ Burada satıştan kasıt, hem açık arttırma yoluyla hem de pazarlık suretiyle yapılan satışlardır. Zira pazarlık suretiyle satış bakımından doktrinde baskın görüş, onun da cebri icra hukukuna ait bir işlem olduğu yönündedir. Bu sebeple pazarlık suretiyle satış ve hazırlık aşamasındaki usulsüzlüklerin ve hukuka aykırılık iddialarının da yine icra mahkemesinde şikâyet yolu ile ileri sürülmesi gerekmektedir (pazarlık suretiyle satış hakkında doktrindeki farklı görüşler ve konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Uyar/ Uyar/ Uyar- İİK Şerhi**, C. 2, s. 2460, dn. 46-49).

¹⁰⁶⁸ Çalışma konusu bakımından önem arz eden husus, denetimi hangi mahkemenin yaptığından ziyade icra dairesinin, asli ve yardımcı icra organı mahkemeler tarafından işlemlerinin incelenmesidir. Bununla birlikte, ortaklığın satış suretiyle giderilmesinde görevli mahkeme, sulh hukuk mahkemesi olduğundan (HMK m. 4/b) ortaklığın giderilmesi suretiyle satış, icra dairesi (icra müdürü veya infaz memuru) tarafından yapılmış olsa da ihalenin feshi yoluyla yapılan işlemi incelemekle görevli mahkemenin, icra mahkemesi değil, sulh hukuk mahkemesi olduğunun da belirtilmesi gerekmektedir (**Uyar/ Uyar/ Uyar- İİK Şerhi**, C. 2, s. 2463. Aynı yönde Yargıtay kararları için bkz. Yarg. 12. HD., T. 20.11.2012, E. 16796, K. 33822; Yarg. 12. HD., T. 20.06.2012, E. 6815, K. 21560, **Uyar/ Uyar/ Uyar- İİK Şerhi**, C. 2, s. 2463, dn. 15).

¹⁰⁶⁹ İhalenin feshi sebebinin sonradan öğrenildiği hallerde bu süre, bir yıldır (İİK m. 134/ II).

Kabulüne¹⁰⁷⁰ veya reddine karar verir¹⁰⁷¹. İcra mahkemesinin ihalenin feshi talebinin reddi hakkındaki kararı, maddi anlamda kesin hüküm oluşturan bir karar olduğundan bu karara karşı, olağanüstü kanun yoluna başvurulabilir¹⁰⁷².

3. İcra Mahkemesi Kararlarına Karşı Kanun Yolu Denetimi

İcra organlarının (icra ve iflas dairelerinin) işlemlerine karşı şikâyet ve itiraz başvuruları, kural olarak icra mahkemesince incelenmekte ve bu dairelerin denetimi ve gözetimi de yine icra mahkemelerince yapılmaktadır¹⁰⁷³.

İcra mahkemesi tarafından hukuk işlerine ilişkin olarak verilen kararlara karşı kanun yoluna başvuru usûl ve kuralları, İİK m. 353-354 ve İİK m. 363 ve 366 arasındaki hükümlerde düzenlenmiştir. Kanun yoluna başvuruda esas olan İİK'daki

¹⁰⁷⁰ Örneğin fesih talebinin kabulü kararından sonra icra mahkemesi, yapması gereken işlemi yapmayan icra müdürünün yerine geçerek söz konusu işlemin yapılmış sayılmasına ilişkin bir karar veremez (**Uyar/ Uyar/ Uyar- İİK Şerhi**, C. 2, s. 2477). “Kabul kararı, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden bu karara karşı yargılamanın iadesi yoluna gidilemez. İcra tetkik mercii hâkimlerince verilen kararlar kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden, bu kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulamaz. Ancak tetkik mercii'nin ihalenin feshi talebinin reddine ilişkin kararları, maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiği için bunlara karşı yargılamanın iadesi isteminde bulunulması mümkündür.” Yarg. 12. HD., T. 13.06.2000, E. 8866, K. 9783 (**Karşı- İcra**, s. 365, dn. 1124. Aynı yönde bkz. **Kuru- İcra El Kitabı**, s. 723). Kabul kararına karşı kanun yararına temyize de başvurulamayacağına ilişkin olarak ayrıca bkz. **Uyar/ Uyar/ Uyar- İİK Şerhi**, C. 2, s. 2478.

¹⁰⁷¹ İİK m. 134/ II uyarınca, icra mahkemesi fesih talebini esastan incelemiş ve reddetmişse talepte bulunanı ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına mahkûm eder. Usulden reddedilen fesih talepleri bakımından para cezasına hükmedilmemektedir (İİK m. 134/ II, c. 5). İhalenin feshi talebinin reddi kararı, kanunda öngörülen temyiz sınırını geçmesi halinde, temyize kabil bir icra mahkemesi kararıdır. Fesih talebinin reddi kararı, maddi anlamda kesin hüküm niteliğinde olduğundan bu karar, yargılamanın iadesine konu edilebilmektedir. Burada önem arz eden husus, maddi anlamda kesin hüküm etkisinin ihalenin feshi talebinde bulunan taraflar ve ileri sürülen fesih sebebiyle sınırlı olduğudur (**Kuru- İcra El Kitabı**, s. 721-722; **Karşı- İcra**, s. 364). İhalenin feshi talebinin reddi kararı, aynı taraflar bakımından maddi anlamda kesin hüküm oluşturur (HMK m. 303). Bu sebeple de ihalenin feshini talep eden kişi, aynı fesih sebebine dayanarak daha sonra icra mahkemesinde fesih talebinde bulunamayacağı gibi, genel veya diğer mahkemelerde tazminat veya tapu iptali davası da açamayacaktır (**Kuru- İcra El Kitabı**, s. 722). Bununla birlikte, Yarg. HGK, bu konu hakkında karşı görüştedir. HGK'nın ilgili kararı için bkz. T. 01.06.2011, 1/ 321-382, Legal 2011/ 108, (s. 4806-4813). Yarg. 17. HD.'nin, HGK ile aynı görüşteki 13.02.2012 tarihli ve E. 1487, K. 8517 numaralı kararı için ise bkz. **Yılmaz- İİK**, s. 567.

¹⁰⁷² **Kuru, Baki**, Hukuk Muhakameleri Usulu, 6. Bs., C. V, İstanbul 2001, (**Kuru- Muhakeme**, C. V), s. 5267-5268.

¹⁰⁷³ Bkz. yuk. § 8, E, 2.

özel düzenlemeler olmakla birlikte, HMK’da mahkeme kararlarına karşı kanun yoluna başvuru hakkındaki hükümler¹⁰⁷⁴ (İİK m. 364/ II; HMK m. 361-373; HUMK m. 427-439), icra mahkemesi kararları bakımından da uygulanabilir niteliktedir¹⁰⁷⁵.

Çalışmanın bu kısmında, icra organlarının işlemlerine karşı şikâyet ve itiraz başvuruları hakkındaki icra mahkemesi kararlarına karşı başvurulabilen olağan ve olağanüstü kanun yollarının, 20.07.2016 tarihinde bölge adliye mahkemelerinin göreve başladığı tarihin esas alınmış, bu tarihten önce ve bu tarihten sonra başvurulabilen kanun yolları şeklinde ayrılarak incelenmiştir.

a. Olağan Kanun Yolları

aa Genel Olarak

İcra mahkemesi kararlarına karşı başvurulabilen olağan kanun yolları, yürürlükteki kanuni düzenlemeler gereğince istinaf ve temyizdir. Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere, bölge adliye mahkemeleri 20.07.2016 tarihinde göreve başlamadan evvel geçerli olan olağan kanun yolları, temyiz ve karar düzeltmeden (tashih-i karar) ibaretti¹⁰⁷⁶.

Çalışmada esas olarak bölge adliye mahkemelerinin fiili olarak faaliyete geçtiği dönemden sonra geçerli olan kanun yolları hakkında açıklamalarda bulunulacaktır. Bununla birlikte bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasına kadar geçerli olan başvuru usulü hakkındaki hükümlere, aynı surette yeri geldikçe değinilecek ve bu hükümler yürürlükteki düzenlemelerle karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

¹⁰⁷⁴ İlk derece mahkemelerinin kararlarına karşı başvuru kanun yolları, 5235 sayılı Kanun ile HUMK’u değiştiren 5236 sayılı Kanundan önce, temyiz (HUMK m. 427-439, m. 443); karar düzeltme (HUMK m. 440-442) ve yargılamanın iadesinden (HUMK m. 445-454) oluşmakta idi (Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- Usul, s. 586).

¹⁰⁷⁵ Muşul- Şikâyet, s. 647; Kuru- İcra El Kitabı, s. 721-722; Karlı- İcra, s. 364; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 220-222; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes- İcra, s. 130 vd.

¹⁰⁷⁶ Karlı- İcra Tetkik Mercii, s. 6 vd.; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- Usul, s. 592.

bb. İstinaf

20.07.2016 tarihinde bölge adliye mahkemelerinin fiilen göreve başlamasıyla birlikte, icra mahkemelerince verilen kararlara karşı 5311 sayılı Kanun’la değiştirilen İİK m. 363’de istinaf başvuru usulünün ne şekilde yapılacağı düzenlenmiştir¹⁰⁷⁷. İİK m. 363/ I’de istisnai olarak icra mahkemesinin hangi kararlarına karşı istinaf incelemesi yapılmayacağı sayılmıştır. Yıllık değerlendirme oranına göre değişen parasal sınırı aşan¹⁰⁷⁸ icra mahkemesi kararları hakkında, icra mahkemesi kararının tebliğ veya tefhiminden itibaren on gün içinde kural olarak istinaf başvurusunda bulunulabilecektir (İİK m. 363/ I, c. 2; karş. HMK m. 345)¹⁰⁷⁹.

İcra teşkilatının bir diğer asli icra organı olan bölge adliye mahkemelerinin¹⁰⁸⁰ icra ve iflas hukuku işleriyle görevli dairesi tarafından yapılacak istinaf incelemesi, onbeş gün içinde karara bağlanır (İİK m. 366/ I, II). İstinaf başvurusu, satıştan başka icra işlemini durdurmaz (İİK m. 363/ IV, c. 1).

Aleyhine istinaf yoluna başvurulmuş icra mahkemesi kararları hakkında bölge adliye mahkemesince verilen nihai kararlara karşı ise Kanun’da öngörülen şartlar çerçevesinde temyiz yoluna gidilebilmektedir (İİK m. 364/ I)¹⁰⁸¹. Temyiz başvurusu

¹⁰⁷⁷ İstinaf başvurusunun getirilmesiyle birlikte, karar düzeltme yolu ortadan kalkmıştır (Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 67; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- Usul, s. 587).

¹⁰⁷⁸ 2021 yılı için uyuşmazlığın değerinin 13.740 TL’yi geçmesi gerekmektedir (karş. HMK m. 341). İİK m. 363’de açıkça “... ait olduğu alacak, hak veya malın değer ve miktarının... geçmesi şartı” aranmaktadır. Halbuki HMK’da yer alan istinaf hükümlerinde (bkz. HMK m. 341/ IV) “alacağın tamamının dava edilmiş olması durumunda kararda asıl talebinin kabul edilmeyen bölümü 5.880 TL’yi geçmeyen taraf, istinaf yoluna başvuramaz” ifadesi yer almaktadır (Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 68).

¹⁰⁷⁹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes- İcra, s. 55; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra, s. 72 vd.

¹⁰⁸⁰ Bkz. yuk. § 7, A, III.

¹⁰⁸¹ 7165 sayılı Kanun’la ek 1. madde’de getirilen değişiklik üzerine, parasal sınırlara ilişkin olarak yeniden değerlendirme oranına göre belirleme yapılması usulü, temyiz başvurusu hakkında da 01.01.2020 tarihinden itibaren geçerli hale gelmiştir (Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes- İcra, s. 57). Buna göre, 2021 yılı için icra mahkemesi kararı aleyhine yapılan istinaf başvurusu üzerine bölge adliye mahkemesinin verdiği karara karşı temyize gidilebilmesi için, kararın 78.630 TL’yi aşması gerekmektedir.

da tıpkı istinafta olduğu gibi, satıştan başka icra işlemini durdurmaz (İİK m. 364/ III). Temyiz incelemesi, HMK'nın ilgili hükümlerine göre (HMK m. 361-373) yapılarak onbeş gün içinde karara bağlanır (İİK m. 366/ I).

cc. Temyiz

Bölge adliye mahkemesinin istinaf incelemesi üzerine verdiği, 2021 yılı için miktar veya değeri 78.630 TL'yi aşan kararına karşı yine kendisi de asli bir icra organı olan Yargıtay'ın icra ve iflas işleriyle görevli hukuk dairelerine Kanun'da öngörülen diğer koşulları taşıması şartıyla temyiz başvurusunda bulunulabilir (bkz. İİK m. 364/ I).

İcra ve İflas Kanunu'nda BAM'ların kararlarına karşı temyize başvuru süresi düzenlenmemiştir. İİK m. 364/ II gereğince, BAM'ların kararlarına karşı temyiz başvurusu ve incelemesi, HMK'nın ilgili hükümlerine göre (HMK m. 361-373) yapılacaktır¹⁰⁸². İİK'da hüküm altına alınmayan temyiz süresi bakımından HMK m. 361/ I'de BAM'ların istinaf incelemesi üzerine verdikleri karara karşı kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde temyize gidilebileceğine ilişkin hüküm, BAM'ların istinaf başvurusu üzerine inceledikleri icra mahkemesi kararları hakkında verdikleri kararlar bakımından da uygulanabilecektir¹⁰⁸³. Yargıtay'ın ilgili dairesi, bu incelemeyi onbeş gün içinde karara bağlar. İstinafta olduğu gibi temyiz de satıştan başka hiçbir icra işlemini durdurmamaktadır (İİK m. 364/ III).

¹⁰⁸² Doktrinde İİK m. 366/ I hükmünün istinaf incelemesi bakımından HMK'ya yapılan atfın, sadece HMK m. 354 ve m. 355 ile sınırlı şekilde yorumlanmaması gerektiği ileri sürülmektedir. Zira İİK'da istinaf usulü hakkında yer alan hükümler, m. 363-365 ve kısmen de m. 366'dan oluşmaktadır. Bunların dışında istinaf dilekçesinde nelerin yer alması gerektiği, dilekçenin verilmesi, istinafa ilişkin harç ve giderlerin yatırılması, dilekçeye cevap, katılma yoluyla istinaf başvurusu yapılması gibi konularda İİK'da hüküm bulunmadığından İİK m. 366/ I'in, bu hususlarda HMK'nın ilgili maddelerine (HMK m. 342, m. 343, m. 344, m. 347, m. 353) göre işlem yapılması şeklinde yorumlanması gerektiği ifade edilmektedir. Hatta hükmün bu şekilde değiştirilmesi de önerilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** İcra, s. 71.

¹⁰⁸³ **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 57.

b. Olağanüstü Kanun Yolları

Gerek kanun yolu incelemesinden geçerek gerekse de kanun yoluna başvurulmadan kesinleşen kararlar bakımından¹⁰⁸⁴ uyumsuzluğa ilişkin karar veren hâkimin de hatalı veya eksik şekilde karar vermiş olma ihtimaline binaen, bu hataların ve eksikliklerin ağır derecede olması halinde düzeltilebilmeleri için olağan kanun yollarının yanı sıra, olağanüstü kanun yollarına başvurulabilmesi kabul edilmiştir. Olağanüstü kanun yollarına ancak kesin hükümlerdeki ağır yargılama hatalarının ve eksikliklerinin giderilmesi amacıyla başvurulmaktadır¹⁰⁸⁵.

Olağanüstü kanun yolları, yargılamanın iadesi ve kanun yararına temyiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹⁰⁸⁶. İcra mahkemesi kararlarına karşı başvurulabilirlikleri çerçevesinde bu iki kanun yolu, aşağıdaki başlıklarda HMK'da ve İİK'da düzenlenen hükümler ile yeri geldikçe de HUMK'daki hükümlere değinilerek açıklanacaktır.

aa. Yargılamanın İadesi

Yargılamanın iadesi yoluna, kanun yoluna başvurularak ya da kanun yoluna başvurulmadan kesinleşen kararlar bakımından HMK m. 375'te düzenlenen sebeplerle sınırlı olarak başvurulabilmektedir. İcra mahkemesinin verdiği kararlar ise kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden, istisnai olarak kesin hüküm niteliği taşıyan icra mahkemesi kararlarına karşı ancak bu yola başvurulabilir¹⁰⁸⁷. Buna yukarıda da detaylı bir şekilde incelenen icra mahkemesinin ihalenin feshi talebinin

¹⁰⁸⁴ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- Usul, s. 586-587.

¹⁰⁸⁵ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- Usul, s. 587-589.

¹⁰⁸⁶ Kanun yolları içinde düzenlenmiş olmakla birlikte, kanun yararına temyiz ne olağan ne de olağanüstü kanun yolu olduğu, kanun yararına temyize sadece kesin hükümlere karşı gidilebildiğinden olağan kanun yolu olmadığı, bununla birlikte, başvurunun kabulü halinde verilecek kararda sadece yargılama hatasının gösterilmesi, hükmün taraflar bakımından değişmemesi gerekçesiyle de olağanüstü kanun yolu olmadığı görüşü hakkında bkz. **Pekcanitez, Hakan/ Yeşilirmak, Ali**, Medeni Usul Hukuku, 15. Bs., C. III, İstanbul 2017, (**Pekcanitez/ Yeşilirmak**), s. 2319.

¹⁰⁸⁷ **Muşul**- Şikâyet, s. 669; **Yılmaz, Zekeriya**, Yargılamanın Yenilenmesi, Ankara 2013, (**Yılmaz Z.**), s. 43; **Namlı, Mert**, Türk ve Fransız Medeni Usul Hukuku'nda Yargılamanın Yenilenmesi, İstanbul 2014, s. 11.

reddine ilişkin kararı (bkz. İİK m. 134) ile icra mahkemesinin istihkak davası sonucunda verdiği kararları¹⁰⁸⁸ (bkz. İİK m. 96-99, m. 228), maddi anlamda kesin hüküm teşkil eden istisnalardır¹⁰⁸⁹.

Yargılamanın yenilenmesi hakkında İİK’da herhangi bir düzenleme yer almadığından, bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihine kadar olan dönemde icra mahkemelerince verilen ihalenin feshi talebinin reddi (İİK m. 134) hakkındaki kararlara karşı kesinleşinceye kadar, HUMK’da iadei muhakemeye ilişkin hükümlere (HMUK m. 427-444) göre yargılamanın iadesi yoluna başvurulurken (bkz. HMK Geçici m. 3/ II)¹⁰⁹⁰; bölge adliye mahkemelerinin 20.07.2016 tarihinde göreve başlamasından sonra, icra mahkemelerince verilen fesih talebinin reddi hakkındaki kararlarına karşı, HMK m. 374-381 arasında düzenlenen yargılamanın iadesine ilişkin hükümler kapsamında başvuru yapılacaktır¹⁰⁹¹.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 375. maddesinde sınırlı sayıda sayılarak hüküm altına alınan yargılamanın iadesi sebeplerine istinaden icra mahkemesinin sadece

¹⁰⁸⁸ Doktrinde ve uygulamada kabul edilen, icra mahkemesinin istihkak davalarında verdiği kararların maddi anlamda kesin hüküm olduğudur. Ancak Yargıtay, bir kararında bunun tam aksini bildirmiştir. Bu karara göre, “... istihkak davalarında verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceği için bunlar hakkında yargılamanın iadesi yoluna gidilmemesi gerekir.” (Yarg. 17. HD., T. 13.02.2012, E. 1487, K. 8517, **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 81, dn. 76). Konuya ilişkin olarak son dönem Yargıtay kararları değerlendirmesi hakkında ayrıca bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 679, dn. 11.

¹⁰⁸⁹ Bkz. yuk. § 8, E, I, 2, c, bb. İcra mahkemesinin takip hukukuna ilişkin kararları, kural olarak kesin hüküm oluşturmamaktadır. Örneğin icra mahkemesinin itirazın kaldırılması talebinin reddi veya kabulüne ilişkin kararları, sonradan genel veya diğer mahkemelerde açılacak davalar bakımından maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmemektedir. Bu sebeple de bu ret ve kabul kararları bakımından yargılamanın iadesi yoluna başvurulamaz (**Kuru-** Muhakeme, C. V, s. 5044, 5265).

¹⁰⁹⁰ 20.07.2016’dan önce verilen ve 28.07.2020 tarihinde 7251 Sa. Ka ile HMK Geçici 3. maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikten önce, aleyhine yargılamanın iadesi yoluna başvurulmuş kararlar hakkında uygulanacak hükümler, HUMK m. 445-454 arasında yer almaktadır (**Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 711 vd.).

¹⁰⁹¹ **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes-** İcra, s. 57-58. 20.07.2016 tarihinden önce verilen ihalenin feshi talebinin reddi ile istihkak davalarına ilişkin (İİK m. 96 vd.) icra mahkemesi kararlarına karşı yargılamanın iadesi davası açıldığında bu davaya, HMK geçici m. 3 gereğince HUMK m. 427-444 arasındaki hükümlere göre bakılacaktır (HUMK çerçevesinde görülecek yargılamanın iadesi davası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 711 vd.).

ihalenin feshi talebinin reddi ve istihkak davaları hakkında verdikleri kararlara karşı yargılamanın iadesi yoluna başvurulabilecektir (HMK m. 375). Örneğin icra ve iflas dairelerinin hukuka aykırı işlemlerine karşı şikâyet yoluna başvurulması üzerine icra makemesince şikâyet başvurusu hakkında verilen karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediğinden bu kararlar aleyhine yargılamanın iadesi yoluna başvurulamayacaktır¹⁰⁹².

Yargılamanın iadesine başvuru süresi bakımından her sebebe istinaden ilgili fıkra hükmünde başvuru süresi ayrıca belirtilmiştir. Bu süre, ilgili sebebin tebliğ ya da öğrenilme tarihinden itibaren üç ay ve her halde iade talebine konu edilen hükmün kesinleşmesinden itibaren on yıldır (HMK m. 377/ I)¹⁰⁹³.

Yargılamanın iadesine sadece bu yola başvuruda hukuki yararı olmak koşuluyla kural olarak davanın taraflarınca, süresi içinde, ihalenin feshi talebinin reddi veya istihkak davası hakkında karar veren icra mahkemesinde dava açarak başvurabilmektedir¹⁰⁹⁴.

Yargılamanın iadesine konu olayı en iyi bilen mahkeme, kararı veren mahkeme olduğundan, inceleme de bu icra mahkemesi tarafından yapılarak iade talebi karara bağlanacaktır (HMK m. 378/ I)¹⁰⁹⁵. Yargılamanın iadesi davası, hükmün icrasını durdurmamakla birlikte, dava veya hükmün niteliğine göre icranın durdurulması talebinde bulunulursa, talepte bulunandan alınacak teminat karşılığında, iade talebini

¹⁰⁹² Aynı yönde bkz. Yarg. 12. HD., T. 22.01.2015, E. 2014/ 32820, K. 2015/ 1521, (**Muşul- Şikâyet**, s. 672).

¹⁰⁹³ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 638-639; **Yılmaz, Z.**, s. 446.

¹⁰⁹⁴ HMK m. 376/ I gereğince, davanın taraflarından birisi veya aleyhine hüküm verilen tarafın yerine geçenler istisnai olarak, borçluları veya yerine geçmiş oldukları kimselerin aralarında anlaşarak kendilerine karşı hile (TBK m. 36) yapmaları nedeniyle hükmün iptalini isteyebilirler (HMK m. 377/ I, b. c).

¹⁰⁹⁵ Yargılamanın iadesi davası, mutlaka kararı veren icra mahkemesinde görülmelidir (**Yılmaz, Z.**, s. 450). HMK m. 378/ I hükmünde, iade talebinin sadece kararı veren mahkemece incelenerek karara bağlanması tabirinin, o yerde aynı derecede başka bir mahkeme olsa bile mutlak olarak iade talebinin, hükmü veren mahkeme tarafından incelenerek karara bağlanması şeklinde anlaşılması gerektiği hakkında bkz. **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 677.

inceleyen icra mahkemesi tarafından icranın durdurulmasına karar verilebilir (İİK m. 24/ II, İİK m. 32/ I).

İcra mahkemesi yaptığı inceleme sonucunda, iade talebine konu olan sebebin doğru olmadığına dair kanaate varırsa yargılamanın iadesi talebini reddeder. İade talebine ilişkin sebebin yerinde olduğu kanısına varırsa, talep hakkında yeniden yargılama yaparak oluşan yeni duruma binaen ya onama ya da kısmen ya da tamamen değiştirme kararı verir¹⁰⁹⁶.

bb. Kanun Yararına Temyiz

İlk derece mahkemeleri ve BAM'ların verildikleri anda kesin olan kararları ile istinaf ve temyiz kanun yolu incelemesinden geçmeden kesinleşen kararlarına karşı, HMK m. 363'e göre kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilir.

İcra mahkemesinin, süresinde istinaf ve temyiz yollarına başvurulmadığı için kesinleşen ihalenin feshi talebinin reddi hakkındaki kararı ile istihkak davasında verdikleri kararlara karşı, bu kararların yürürlükteki hukuka ve mantığa aykırılık içermesi halinde, bu yola başvurulabilir. Burada amaç, aykırılık içeren kararın bozulurak Resmî Gazete'de yayımlanması ve gelecekte bu tür kararların verilmesinin önüne geçilmesidir¹⁰⁹⁷.

İcra mahkemesinin sadece maddi anlamda kesin hüküm niteliğini haiz; ihalenin feshi talebinin reddi hakkındaki kararı ile istihkak davalarına ilişkin verdiği kararlara karşı, kanun yararına temyiz yoluna başvurulabilmektedir¹⁰⁹⁸.

¹⁰⁹⁶ İcra mahkemesinin talep üzerine vereceği onama, kısmen ya da tamamen değiştirme kararları, hangi yargılamanın aidesi sebebine dayanılarak dava açıldığına göre değişmektedir (**Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası-** Usul, s. 666 vd.; **Yılmaz, Z.**, s. 446 vd.).

¹⁰⁹⁷ **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2319-2320.

¹⁰⁹⁸ **Kuru-** İcra El Kitabı, s. 81; **Kuru-** Muhakeme, C. V, s. 4847-4848.

II. Dış Denetim

1. Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık)

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu¹⁰⁹⁹ (KDKK) m. 1 gereğince, kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak amacıyla Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK) oluşturulmuştur¹¹⁰⁰.

Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK, Ombudsmanlık), vatandaş devleti üstün otoritesine karşı koruyan bir kurum olarak öngörülmüştür. KDK, vatandaşların yönetime katılma veya en azından idarenin aldığı kararları etkileme imkânına kavuşmalarına ilişkin olarak büyük önemi haizdir. Bu kapsamda, ombudsmanlık kurumunun uygulamaları, idari kararların alınmasında vatandaş odaklı yönetim sisteminin yerleşmesine katkı sağlamaktadır. Böylelikle KDK, idarenin iş ve işlemlerinin daha anlaşılır ve daha açık şekilde yürütülmesine ve demokratik kültürün toplumda yerleşmesine yardımcı olan bir kurum görevini üstlenmektedir¹¹⁰¹.

Devlet memuru olan icra müdürü, müdür yardımcısı ve kâtibinin takip esnasında alacaklı ve borçluya veya ilgili üçüncü kişilere karşı, her türlü özensiz tutumu veya davranışı hakkında, Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvurulması mümkündür¹¹⁰².

Kurumun görevi, KDKK m. 5 uyarınca, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmaktır. Ancak kurumun denetim faaliyetinin dışında kalan işlemler de bulunmaktadır. KDKK m. 5/ II, c gereğince, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, kurumun denetimi dışında tutulmuştur¹¹⁰³.

İcra mahkemesinin şikâyet üzerine denetimi¹¹⁰⁴, yargı yetkisinin kullanılması niteliğinde olduğundan¹¹⁰⁵ bu işlemler, KDK tarafından denetlenemeyecek işlemler arasındadır. Kaldı ki KDK'ya başvuru ve usulünün düzenlendiği KDKK m. 17/ III, b'ye göre, yapılan başvuru, yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkinse incelenmeyecektir¹¹⁰⁶.

-
- ¹⁰⁹⁹ 14.06.2012 tarihinde kabul edilen ve 28338 sayılı Resmî Gazete’de 29.06.2012 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6328.pdf>, (E.T. 20.08.2021).
- ¹¹⁰⁰ **Efe, Haydar/ Demirci, Murat**, “Ombudsmanlık Kavramı ve Türkiye’de Kamu Denetçiliği Kurumundan Beklentiler”, Sayıştay Dergisi (SD), Sa. 90, Temmuz-Eylül 2013, (s. 49-72), s. 54; **Odyakmaz, Zehra**, “Kamu Denetçiliği Kurumu’nun Erkler Arasındaki Yeri ve Yargı Yetkisinin Kullanılmasından Anlaşılması Gerekenler”, I. Uluslararası Kamu Denetçiliği- Ombudsmanlık Sempozyumu, 03.09.2013 Ankara, (s. 65-95); **Kağıtçıoğlu, Mutlu**, “Kamu Denetçiliği Kurumunu (Türk Ombudsmanını) Yeniden Tasarlamak”, Anayasa Hukuku Dergisi (AYHD), C. 7, Sa. 14, Y. 2018, (s. 457-512), s. 458. Ayrıca Avrupa Birliği’nin en yüksek karar organı olan Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında Maastricht Anlaşması’yla alınan tavsiye kararında Avrupa Birliği’ne üye tüm ülkelerde ombudsmanlık benzeri bir kurumun kurulması tavsiye edilmiştir. Bununla birlikte, AB içinde Avrupa Birliği’nin kurum ve organlarının kötü yönetimleri hakkındaki şikâyetlerin incelendiği Avrupa Ombudsmanlık Kurumu kurulmuştur. Avrupa Ombudsmanlığı’nın kurulması, ilk defa uluslararası bir örgüt içinde ombudsmanlık kurumunun kurulması bakımından önemi haizdir (**Efe/ Demirci**, s. 53).
- ¹¹⁰¹ **Akıncı, Müslüm**, Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsmanlık, İstanbul 1999, s. 293; **Odyakmaz**, s. 65; **Kağıtçıoğlu**, s. 459; **Efe/ Demirci**, s. 59.
- ¹¹⁰² <https://www.ombudsman.gov.tr/Home/BizeHangiKonulardaBasvurabilirsiniz.html>, (E.T. 20.08.2021). Keza icra dairesi çalışanlarının tutum ve davranışlarına ilişkin olarak Kamu Görevlileri Etik Kurulu’na başvuruda bulunulması da mümkündür. Söz konusu kurumun varlığı ya da bu kuruma başvurulmuş olması, KDK’ya başvurulmasına engel teşkil etmemektedir (**Odyakmaz**, s. 70).
- ¹¹⁰³ **Odyakmaz**, s. 66; **Kağıtçıoğlu**, s. 457; **Efe/ Demirci**, s. 55.
- ¹¹⁰⁴ Bkz. yuk. § 8, E, 2, a.
- ¹¹⁰⁵ **Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra**, s. 67; **Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra**, s. 51 vd.; **Karlı- İcra**, s. 65 vd.; **Postacıoğlu/ Altay- İcra**, s. 79 vd.
- ¹¹⁰⁶ Yargı yetkisinin kullanılması kavramından ne anlaşılması gerektiği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Odyakmaz**, s. 71 vd.; **Efe/ Demirci**, s. 60; **Kağıtçıoğlu**, s. 497.

Kurumun kararları tavsiye niteliğini haiz olduğundan¹¹⁰⁷ icra takipleri gibi hak kayıplarının ciddi boyutlara ulaşabileceği bir hukuk alanında sadece tavsiye niteliğinde bir kararla¹¹⁰⁸, ihlâlin gideriminin beklenilmesinin, doğrudan icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvuru imkânının bulunması karşısındaki etkisi, tartışılabilir nitelikte olduğundan, bunu göz önünde bulunduran ve isteyen her icra takip ilgisinin KDK'ya başvurusu kanaatimizce mümkündür¹¹⁰⁹.

2. Sayıştay

6085 sayılı Sayıştay Kanunu m. 4/ I, ç gereğince, Sayıştay, kamu idareleri bütçelerinde yer alıp almadığına bakılmaksızın özel hesaplar dâhil tüm kamu hesapları, fonları, kaynakları ve faaliyetlerini denetlemekle görevlidir. Bu kapsamda icra dairelerince tutulan hesaplar da Sayıştay incelemesinden geçmektedir. Sayıştay'ın yaptığı bu denetim, mali denetim olarak da adlandırılabilir¹¹¹⁰.

3. Bireysel Başvuru

Bireysel başvuru, temel hak ve özgürlükleri kamu gücü tarafından ihlâl edildiği iddiasıyla kişilerin başvurabilecekleri ikincil ve yardımcı niteliği haiz bir kendine özgü bir hukukî çare olarak ifade edilebilir¹¹¹¹. Doktrinde bireysel başvurunun tanımı hakkında bir birlik olmamakla birlikte, bireysel başvuru tabiri daha çok, anayasa

¹¹⁰⁷ Odyakmaz, s. 66; Efe/ Demirci, s. 52; Kağıtçıoğlu, s. 482.

¹¹⁰⁸ Dursun, Hasan, "Türkiye'de Ombudsmanlığın (Kamusalığın) Etkin Olarak İşleyebilme Yetisi Yoktur", TBBD, Sa. 95, Y. 2011, (s. 377-418), s. 396.

¹¹⁰⁹ İcra dairesi görevlileri hakkında doğrudan İcra İşleri Daire Başkanlığı'nın disiplin bürosuna da doğrudan başvurulabilmesi hakkında bkz. yuk. § 6, A, III.

¹¹¹⁰ Erdem, Murat, "Türkiye'de İcra ve İflas Daireleri Görevlilerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri-İcra Müdürlerinin Sorumlulukları ve Denetimi", Adalet Bakanlığı ve Avrupa Birliği Tarafından Desteklenen İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Eşleştirme Projesi Kapsamında Uluslararası İcra ve İflas Hukuku Konferansı ve Çalıştay-ı Tebliğ ve Raporlar, Ankara 2014, (s. 85-90), (Erdem-Sorumluluk), s. 88.

¹¹¹¹ Aydın, Öykü Didem, "Türk Anayasa Yargısında Yeni Bir Mekanizma: Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru", GÜHFD, C. XV, (15), Sa. 4, Y. 2011, (s. 121-170), s. 125
Korkmaz, Ramazan, Medeni Uusl Hukuku Açısından Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru, 2. Bs., İstanbul 2017, s 1; Rosenberg/ Schwab/ Gottwald, s. 93, kn. 13.

şikâyeti olarak da ifade edilen Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yerine kullanılmaktadır¹¹¹². Ancak çalışmanın bu kısmında, bireysel başvuru ifadesinin, hem Anayasa Mahkemesi'ne hem de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Bireysel Başvuruyu kapsayan bir üst kavram olarak kullanılması uygun bulunmuştur¹¹¹³.

a. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru

Hukumuza çeşitli yargı kolları önünde ileri sürülen temel hak ve özgürlüklere tam bir hukuki koruma sağlanması için Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolu getirilmiştir¹¹¹⁴. Bireysel başvuru yolu, ilk olarak bireysel anlamda kişilerin, Anayasa ve uluslararası metinler tarafından teminat altına alınan haklarının korunmasını sağlamaktadır. İkinci olarak ise; bireysel başvuru kapsamında verilen kararlar ile bir yandan Anayasa'nın uygulanmasında ortaya çıkan sorunlara çözümler getirilmekte diğer yandan Anayasa'nın yorum yoluyla gelişmesi ve Anayasal düzenin korunmasına hizmet edilmektedir. Şüphesiz ki bireysel başvuru yolu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM), Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine yapılan başvuruların azalmasında önemli ölçüde katkıda da bulunmaktadır¹¹¹⁵.

¹¹¹² Doktrinde 'Bireysel Başvuru' kavramına ilişkin yapılan çeşitli tanımlar için bkz. **Pekcanitez, Hakan**, "Mukayeseli Hukukta Medeni Yargıda Verilen Kararlara Karşı Anayasa Şikâyeti", AYD, C. 12, Y. 1995, (s. 257-287), (**Pekcanitez-** Anayasa Şikâyeti), s. 261; **Göztepe, Ece**, Anayasa Şikâyeti, Ankara 1998, s. 20; **Aydın**, s. 125; **Sağlam, Musa**, Bireysel Başvuru 'Anayasa Şikâyeti' HUKAB Sempozyumu Serisi 1, Ankara 2011, s. 1; **Ergül, Engin**, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Bireysel Başvuru ve Uygulaması, Ankara 2012, s. 5-6; **Özbey, Özcan**, Türk Hukukunda Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Hakkı, Ankara 2012, s. 73; **Doğru, Osman**, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Rehberi, İstanbul 2012, s. 1; **Çınar, Sinan**, "Bireysel Başvuruda Bulunma Usulü", UMD, Sa. 6, Y. 2016, (s. 97-137), s. 98.

¹¹¹³ Bkz. aça. § 8, E, II, 3, a ve b.

¹¹¹⁴ **Uzun, Cem Duran**, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti) Beklentiler ve Riskler, SETA Analiz, Şubat 2012, Sa. 50, (s. 1-25), http://file.setav.org/Files/Pdf/20121122115131_setaanayasa_mahkemesine_bireysel_basvuru_yolu.pdf, (E.T. 03.09.2021), s. 6; **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2852; Bireysel başvurunun Türk hukukuna getirilmesi süreci hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Korkmaz**, s. 45 vd.

¹¹¹⁵ **Acu, Melek**, "Bireysel Başvuruya Konu Haklar", TBBD Sa. 110, Y. 2014, (s. 403-434), s. 405.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nda “Anayasa Mahkemesinin Görev ve Yetkileri” başlıklı 148. maddeye getirilen üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralar ile hukukumuzda başvurulabilir kılınan bireysel başvuru usulüne göre herkes, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin, kamu gücü tarafından ihlâl edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi’ne başvurabilir¹¹¹⁶ (bkz. AY. m. 148/ III).

Bireysel başvuru hakkında oldukça benzer bir düzenlemeye 6216 sayılı Kanun’da da yer verilmiştir¹¹¹⁷. 6216 sayılı Ka. m. 45/ I gereğince, herkes, Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlâl edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi’ne başvurabilir¹¹¹⁸.

Bireysel başvuruya konu edilebilecek hak ihlallerinin kamu gücünü kullanan devlet organlarınca yapılması gerektiği yukarıdaki iki düzenlemeden de açıkça anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, kamu gücünü kullanan temel organlar; yasama, yürütme ve yargı organları olmakla birlikte, kişilere, yasama ve yürütme organlarının işlemlerine karşı doğrudan AYM’ye bireysel başvuru hakkı tanınmamıştır (bkz. 6216 sa. Ka. m. 45/ III)¹¹¹⁹.

¹¹¹⁶ 12.07.2012 tarih ve 28351 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren AYM İçtüzüğü’nün 59-84 maddeleri arasında bireysel başvuru usulü ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

¹¹¹⁷ 03.04.2011 tarih ve 27894 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan, 30.03.2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6216.pdf>, (E.T. 20.11.2020).

¹¹¹⁸ Ancak bireysel başvuru kısıntısı olarak da ifade edilen bazı hak ve işlemler, bireysel başvuruya konu edilememektedir. 6216 sa. Kanun m. 45/ III gereğince, yasama işlemleri, idarenin düzenleyici işlemleri, Anayasa Mahkemesi kararları ve Anayasa’nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamamaktadır.

¹¹¹⁹ Bireysel başvuruya konu edilemeyen hak ve işlemler hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Yalçınöz, Bahadır**, “Bireysel Başvuruya Konu Olamayacak İşlem ve Kararlar”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155545>, (s. 188-206), s. 188, (E.T. 02.09.2021).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 138 vd. maddelerinde yargı organları hüküm altına alınmıştır. Kişiler, hak ihlâli söz konusu olduğunda ihkak-ı hak yasak olduğundan, bizzat hakkını almaya çalışmayacak; Devletin hak ihlâllerinin tespiti ve ihlâl üzerine doğan zararın giderilmesinde görevli kıldığı mahkemeler aracılığıyla hakkını edinmeye çalışacaktır¹¹²⁰.

İcra teşkilatının asli organlarından birini teşkil eden icra mahkemelerinin; icra dairelerinin işlemleri üzerine yaptıkları denetim¹¹²¹ veya ilk derece mahkemesi olarak görevli oldukları icra uyuşmazlıkları¹¹²² hakkında verdikleri kararları da, Anayasa'da korunan temel hak ve özgürlüklerden birinin ihlâli iddiası karşısında, iç hukukta

¹¹²⁰ Bkz. yuk. § 1, A.

¹¹²¹ Ortaklığın giderilmesi talebi sonucunda taşınmazın satışı suretiyle ortaklığın giderilmesine karar verildiği hâlde, görevlendirilen satış memuru tarafından taşınmazın satışa çıkarılmayarak mahkeme kararının uygulanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının; icra safhası da dâhil yargılamanın yedi yıl sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlâl edildiği iddialarına ilişkin, AYM baş. No: 2014/ 17682 ve oybirliğiyle kabul edilen 08.03.2017 karar tarihli başvuru hakkında bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/17682>, (E.T. 04.09.2021). Eşlerden birinin borcundan dolayı aile konutunun haczedilemeyeceğine ilişkin olarak diğer eş tarafından yapılan itirazın aktif dava ehliyeti olmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlâl edildiği iddiasına ilişkin AYM Baş. No: 2016/10454 ve oyçokluğuyla kabul edilen 12.12.2019 karar tarihli başvuru hakkında bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/10454>, (E.T. 04.09.2021). İcra emrinin iptali talebiyle yapılan şikâyet başvurusunda icra hukuk mahkemesince şikâyet dilekçesi karşı tarafa tebliğ edilmeden dosya üzerinden karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlâl edildiği iddiasına ilişkin AYM Baş. No: 2014/19289 ve oybirliğiyle kabul edilen 27.10.2016 karar tarihli başvuru hakkında bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/19289>, (E.T. 04.09.2021).

¹¹²² İcra dairesinin yaptığı kıymet takdirine, itiraz talebiyle açılan davada keşif ve bilirkişi incelemesi için gereken gider avansının yatırılmadığı gerekçesiyle davanın reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlâl edildiği iddiasına ilişkin AYM Baş. No: 2018/26844 ve oybirliğiyle kabul edilen 24.02.2021 karar tarihli başvuru hakkında bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/26844>, (E.T. 06.09.2021).

öngörülen diğer başvuru yollarının (istinaf, temyiz gibi) kural olarak tüketilmesinden sonra¹¹²³, ilgili başvuru süresine uyularak bireysel başvuruya konu edilebilecektir¹¹²⁴.

İhlal nedeniyle Anayasa mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilecek haklar çok çeşitli olmakla birlikte, icra mahkemesi kararları bakımından ihlâl konu edilen anayasal temel haklar özellikle, adil yargılanma hakkı¹¹²⁵, mülkiyet hakkı¹¹²⁶, aile hayatına saygı hakkı¹¹²⁷, özgürlüğü kısıtlama yasağı¹¹²⁸dır. Ayrıca adil yargılanma hakkının unsurlarını oluşturan mahkemeye erişim hakkı, hakkaniyete uygun

¹¹²³ İcra mahkemesince verilen karar üzerine istinaf ve daha sonra temyize gidilmesine rağmen, hala hak ihlâli giderilememişse bu halde bireysel başvuru düşünülebilir. Bununla birlikte, icra mahkemesinin kararı, Kanun'da öngörülen parasal sınırları geçmediği için istinaf ve akabinde temyize götürülemiyorsa o zaman söz konusu iç hukuk yolunun tüketilmesi şartı aranmadan bireysel başvuruda bulunulabilecektir (**Korkmaz**, s. 165). Uyuşmazlık değerine göre kararın kesin olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlâl edildiği iddiasına ilişkin AYM Baş. No: 2017/26048 ve oybirliğiyle kabul edilen 29.01.2020 karar tarihli başvuru hakkında bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2017/26048>, (E.T. 04.09.2021).

¹¹²⁴ **Postacıoğlu, İlhan E./ Altay, Sümer**, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 7. Bs., İstanbul 2015, s. 1070-1072; **Pekcanıtez/ Yeşilırmak**, s. 2856; **Şirin, Tolga**, Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti) Usul Hukuku, 2. Bs., Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi- 7, Ankara 2019, s. 149.

¹¹²⁵ AİHS m. 6; AY m. 36, m. 38, m. 138-142. Ayrıca bkz. **Aydın**, s. 129-130.

¹¹²⁶ **Aydın**, s. 129 vd.

¹¹²⁷ Çocuk ile başvuru baba arasında kişisel ilişki kurulması yönünde verilmiş mahkeme kararlarına rağmen kişisel ilişki tesis edilememesi, buna neden olan şahısların cezalandırılmaması ve konu ile ilgili olarak AİHM tarafından 06.12.2011 tarihinde verilen ihlâl kararı gereklerinin iç hukukta yerine getirilmemesi nedenleriyle aile hayatına saygı hakkının ihlâl edildiği iddiasına ilişkin AYM Baş. No: 2013/3181 ve söz konusu ihlâl iddiaları 03.02.2016 tarihinde oybirliğiyle kabul edilen başvuru hakkında değerlendirme için bkz. **Doğan, Emsalgül**, "Bireysel Başvuru Çerçevesinde Anayasa Mahkemesi'nin Verdiği İcra ve İflâs Hukukuna İlişkin Kararların Değerlendirilmesi", AÜHFD, C. 1, Sa. 68, Y. 2019, (s. 83-126), s. 107. Söz konusu başvuru için ise bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/3181>, (E.T. 06.09.2021). Bu başvuru, AİHM'e götürülmesi bakımından da çalışma açısından önem taşımaktadır. Başvurunun AİHM'e götürülmesine ilişkin ayrıntılı bilgi için ise bkz. aşa. § 8, E, II, 3, b, bb.

¹¹²⁸ AYM'nin konuya ilişkin 28.02.2008 tarihli ve E. 96, K. 65 sayılı kararı için (R.G., T. 10.04.2008, Sa. 26843), bkz. <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2008-65-nrm.pdf>, (E.T. 06.09.2021).

yargılanma hakkı, gerekçeli karar hakkı ve makul sürede yargılanma hakkına¹¹²⁹ yönelik ihlâl iddiaları da yine icra mahkemesi kararları aleyhine ileri sürülmektedir.

İcra mahkemesinin bireysel başvuruya konu edilen ve Anayasa Mahkemesince inceleme konusu yapılan kararlarında, anayasal temel hak ve özgürlüklerin ihlâl edilip edilmediği hususu tespit edilmektedir. Bunun haricinde Anayasa Mahkemesi, icra mahkemesinin uyuşmazlığın esası hakkında verdiği kararın adil olup olmadığını inceleyememektedir¹¹³⁰.

aa. Anayasa Mahkemesi'ne Başvuru Usulü

Anayasa mahkemesine bireysel başvurunun nasıl yapılacağı 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinde ayrıntılı bir şekilde düzenlendiği gibi İçtüzük'te de başvuru usulüne ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

aaa. Başvurulacak Merciler

6216 sa. Ka m. 47/ I gereğince, icra takibi kapsamında Anayasa'da korunan temel hak ve özgürlüklerden birinin ihlâli iddiası taşıyan icra mahkemesi kararı aleyhindeki, bu Kanun'da ve İçtüzük'te belirtilen şartları taşıyan bireysel başvurular, Anayasa Mahkemesi'ne doğrudan (şahsen) ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikleri aracılığıyla götürülebilmektedir¹¹³¹. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar ise İçtüzük'le düzenlenmekle birlikte, bu üç yoldan ayrı olarak posta yoluyla başvuru kabul edilmemektedir¹¹³².

¹¹²⁹ Yargılamanın makul süreyi aştığı, bu sebeple de adil yargılanma hakkının ihlâl edildiği iddiasına ilişkin, AYM Baş. No: 2013/1313 ve oybirliğiyle kabul edilen 26.02.2015 karar tarihli başvuru hakkında bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/1313>, (E.T. 06.09.2021). İcra mahkemesinde yapılan yargılamalarda makul sürenin ihlâl edildiğine ilişkin diğer bir örnek için ise ayrıca bkz. **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2858, dn. 26.

¹¹³⁰ **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2862.

¹¹³¹ Bireysel başvurular, Kanun'da ve İçtüzük'te belirtilen şartlara uygun biçimde, İçtüzük ekindeki ve Anayasa Mahkemesi'nin internet sitesinde yayımlanan başvuru formu kullanılarak yapılabilir (İçtüzük m. 63/ I).

¹¹³² Bkz. İçtüzük m. 59 vd. Ayrıca bkz. **Korkmaz**, s. 91 vd.

bbb. Başvuruda Yer alması Gereken Bilgiler

Başvuru dilekçesinde başvurunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgileri, icra mahkemesinin hangi işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlâl edildiği ileri sürülen hak veya özgürlük ve dayanılan Anayasa hükümleri belirtilmelidir. Ayrıca ihlâl gerekçelerinin, başvuru yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemişse ihlâlin öğrenildiği tarih ile varsa uğranılan zarara ilişkin bilgiler de dilekçede yer almalıdır¹¹³³. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlâl neden olduğu ileri sürülen icra mahkemesi işlemi veya kararının aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi gerekmektedir (6216 sa. Ka. m. 47/ I; İçtüzük m. 59).

ccc. Başvuru Süresi

Bireysel başvuru, iç hukuk başvuru yollarının tüketildiği tarihten; herhangi bir iç hukuk başvuru yolu öngörülmemişse ihlâlın öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmalıdır. Haklı bir mazereti¹¹³⁴ nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Anayasa Mahkemesi, öncelikle başvurunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder (6216 sa. Ka. m. 47/ V).

bb. Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru Üzerine Verilebilecek Kararlar

Anayasa Mahkemesi, kendisine yapılan her bireysel başvuruyu doğrudan esastan incelemeye geçmez. İlk olarak, bir ön inceleme niteliğinde bireysel başvurunun kabul edilmesi gerekmektedir. Bireysel başvurunun kabul edilebilmesi için başvurunun 6216 sayılı Kanun'un 45 ile 47. maddeleri arasında öngörülen şartları taşıması gerekmektedir.

¹¹³³ Başvurulara ilişkin bilgi, belge ve diğer her türlü talep yazılı şekilde yapılmalıdır. Duruşma, tanık dinlenilmesi veya keşif esnasında yapılanlar hariç, bu usule uyulmaksızın yapılan talepler dikkate alınmaz (İçtüzük m. 69/ III).

¹¹³⁴ İçtüzük m. 64/ II kapsamında mücbir sebep veya ağır hastalık hali, haklı mazaret örneği teşkil etmektedir (Pekcanitez/ Yeşilirmak, s. 2874).

aaa. Başvurunun Reddi Hakkında Karar

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü m. 66/ I ve II gereğince, bireysel başvuru bürosu tarafından öncelikle şekli açıdan incelenen icra mahkemesinin kararları aleyhine yapılan başvurularda eksiklik tespit edilirse, mahkeme yazı işleri tarafından bu eksikliğin tamamlattırılması için başvurucuya ve varsa kanuni temsilcisi ya da avukatına, en fazla onbeş günlük kesin süre verilir. Eksikliğin söz konusu sürede tamamlanmamasının sonuçları hakkında başvuru bilgileri (6216 sa. Ka. m. 47/ VI).

Başvurunun, İçtüzüğün 59. maddesinde öngörülen şartlar başta olmak üzere, Kanun'un ve İçtüzüğün diğer maddelerinde düzenlenen şartları da taşımadığı veya eksikliklerin verilen kesin sürede tamamlanmadığı tespit edilirse Komisyonlar Başraportörü tarafından başvurunun reddine karar verilecektir (İçtüzük m. 66/ III).

Başvurusunun reddi kararı kendisine tebliğ edilen başvuru, dilerse bu karara karşı tebliğinden itibaren 7 gün içinde komisyona itirazda bulunabilir. İtiraz üzerine komisyonun verdiği karar kesindir (İçtüzük m. 66/ III).

bbb. Başvurunun Kabul Edilebilirliği Hakkında Karar

Bireysel başvuru bürosu tarafından yapılan şekli inceleme sonucunda herhangi bir eksiklik bulunmadığı tespit edilen veya eksikliği verilen kesin süre içinde tamamlanan başvurular, kabul edilebilirlik incelemesinden geçecektir.

Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilmesi için başvurunun, 6216 sa. Ka. m. 45-47 arasında düzenlenen şartları taşıması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle başvuru, icra mahkemesi kararının, Anayasa'da güvence altına alınan temel bir hakkını veya özgürlüğünü ihlâl edici nitelikte olduğu iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmalıdır¹¹³⁵.

Kabul edilebilirlik incelemesi, İçtüzük m. 3/ I gereğince, iki üyeden oluşan kurulları ifade eden komisyonlarca yapılmaktadır. Komisyon, 6216 sa. Ka. m. 49/ III' e göre, icra mahkemesi kararının veya işleminin, başvuru hakkının herhangi bir temel

¹¹³⁵ Pekcanitez/ Yeşilirmak, s. 2875; Korkmaz, s. 193 vd.

hakkını ihlâl edip etmediğine ilişkin olarak yaptığı incelemede, gerekli gördüğü bilgi, delil ve belgeleri ilgililerden talep edebilir.

Başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilirse, bu kararın bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığı'na gönderilir. Bakanlık gerekli gördüğü hallerde yazılı olarak görüşünü Mahkeme'ye bildirir (6216 sa. Ka. m. 49/ II; İçtüzük m. 71/ I). Komisyonun kabul edilebilirlik kararından sonra, esas hakkında incelemeye başlanmaktadır¹¹³⁶.

ccc. Başvurunun Kabul Edilemezliği Hakkında Karar

6216 sayılı Kanun m. 48/ II gereğince, Mahkeme, başvuruya konu edilen icra mahkemesi kararının veya işleminin, Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımadığı ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı veya açıkça dayanaktan yoksun olduğuna kanaat getirirse başvurunun kabul edilemezliğine karar verir¹¹³⁷.

Konu¹¹³⁸, zaman¹¹³⁹ ve kişi¹¹⁴⁰ bakımından yetkisizlik, başvurunun süresinde yapılmaması¹¹⁴¹ veya olağan kanun yollarının tüketilmesinin arandığı durumlarda, bu

¹¹³⁶ **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2875.

¹¹³⁷ İçtüzük m. 28/ II'ye göre bölümler, başvurunun kabul edilebilirliği hakkında bir engelin bulunduğunu tespit eder ya da bu engel sonradan ortaya çıkarsa incelemenin her aşamasında ilgili başvuruya ilişkin olarak kabul edilemezlik kararı verebilirler.

¹¹³⁸ AYM Baş. No: 2013/8524 ve 13.04.2016 tarihinde konu bakımından yetkisizlik sebebiyle kabul edilemez olduğuna hükmedilen başvuru hakkında bilgi için bkz. **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2877, dn. 64. AYM Baş. No: 2016/7034 ve 19.11.2020 tarihli ve konu bakımından yetkisizliğe örnek bir diğer karar için bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/7034>, (E.T. 07.09.2021).

¹¹³⁹ Anayasa Mahkemesi'nin zaman bakımından yetkisinin başladığı anda hali hazırda kesinleşmiş mahkeme kararı aleyhine yapılan başvuruda, diğer kabul edilebilirlik şartlarının incelenmesine gerek olmaksızın zaman bakımından yetkisizlik sebebiyle 23.03.2016 tarihinde kabul edilemezliğine karar verilen AYM Baş. No: 2013/2960'lu başvuru için bkz. **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2877, dn. 63.

¹¹⁴⁰ Mülkiyet hakkının ihlâl edildiğine ilişkin iddianın başvuru yönünden kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle oybirliğiyle 25.10.2018 tarihinde kabul edilemez olduğuna hükmedilen AYM Baş. No: 2013/2960 başvuru hakkında bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/17196>, (E.T. 07.09.2021).

¹¹⁴¹ Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlâl edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle oybirliğiyle 08.06.2017 tarihinde kabul edilemez olduğuna hükmedilen AYM Baş. No: 2014/15887 başvuru hakkında bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/>

yollara (olağan kanun yollarına) başvurulmaması¹¹⁴² halinde kabul edilmezlik kararı verilebilir¹¹⁴³. Verilen kabul edilemezlik kararı kesin olup, bu karar da ilgililere tebliğ edilir (6216 sa. Ka. m. 48/ IV).

ddd. Başvurunun Esasan İncelenmesi

6216 sayılı Kanun'un 48. maddesi gereğince, kabul edilebilirliğine hükmedilen icra mahkemesi kararı, bu karardan sonra¹¹⁴⁴, bölümler tarafından esasa ilişkin olarak başvurucunun ihlâl iddiaları hakkında incelemeye tabi tutulur (bkz. 6216 sa. Ka. m. 49/ I).

Bireysel başvuruya konu edilen icra mahkemesi kararı hakkında gerek İçtüzük gerekse 6216 sa. Ka.'da uygulanacak bir usul hükmü bulunmuyorsa ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun düşen hükümleri uygulanabilir (6216 sa. Ka. m. 49/ VII).

Anayasa Mahkemesi, 6216 sa. Ka. m. 50 gereğince, esas incelemesini yaptığı başvurucunun başvurusunda, hakkının ihlâl edilip edilmediğine ilişkin karar verir.

15887, (E.T. 07.09.2021). Süre aşımı nedeniyle 08.06.2016 tarihinde kabul edilemezliğine hükmedilen AYM Baş. No: 2014/4714 başvuru örneği için bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/4714>, (E.T. 07.09.2021).

¹¹⁴² Mahkemeye erişim hakkının ihlâl edildiğine ilişkin AYM Baş. No: 2016/6935 iddianın, başvuru yolları tüketilmediği için 04.07.2019 tarihinde oybirliğiyle kabul edilemez olduğuna hükmedilmesi hakkındaki karar için bkz. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2016/6935>, (E.T. 06.09.2021).

¹¹⁴³ **Postacıoğlu, İlhan E./ Altay, Sümer**, Medeni Usul Hukuku Dersleri, 7. Bs., İstanbul 2015, (Postacıoğlu/ Altay- Usul), s. 1074; **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2877; **Korkmaz**, s. 169 vd.; **Şirin**, s. 150 vd.

¹¹⁴⁴ 6216 sa. Ka. m. 49/ V ve İçtüzük m. 73 gereğince, kabul edilebilirlik kararı verildikten sonra, esas inceleme yapılırken tedbir kararı verilebilir. Başvurucunun yaşamına ya da maddi veya manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlikenin varlığının anlaşılması halinde, bölümlerce esas inceleme aşamasında gerekli tedbirlere kendiliğinden veya başvurucunun talebi üzerine karar verilebilir. Ayrıca İçtüzüğün 80. maddesine göre, bölümler ve komisyonlar yargılamanın her aşamasında maddede düzenlenen hallerde düşme kararı verebileceği gibi; yine İçtüzüğün 75. maddesi gereğince, başvurunun yapısal bir sorundan kaynaklandığını ve bu sorunun başka başvurulara da sebep olduğunu veya olma ihtimalini barındırdığını öngörerek tespit ederlerse pilot karar usulünü uygulayabilirler (**Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2889). Pilot karar usulü hakkında ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. **Korkmaz**, s. 207-210; **Şirin**, s. 275 vd.

İhlal kararı verildiği hallerde söz konusu ihlâlin ve sonuçlarının giderilmesi için ne yapılması gerekiyorsa buna da hükmedilecektir¹¹⁴⁵.

Anayasa Mahkemesince verilen kararların imzalı asıl suretleri, mahkeme arşivinde saklanır. Bölümlerin esas hakkındaki kararlarının birer örneği gerekçeleriyle birlikte başvurucuya, Adalet Bakanlığı'na ve diğer ilgililere tebliğ edilir¹¹⁴⁶ (6216 sa. Ka. m. 50/ III; İçtüzük m. 81/ III). Başvurular hakkında bölümlerin ve komisyonların verdikleri kararlar kesindir (İçtüzük m. 81/ III).

İlgili bölüm tarafından ihlâlin, icra mahkemesi kararından kaynaklandığı tespit edilirse bu ihlâlin sonuçlarını ortadan kaldırmak için dosya, yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilir¹¹⁴⁷. Kendisine dosya gönderilen ve yeniden yargılama yapacak olan mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin ihlâl kararında belirttiği ihlâli ve sonuçlarını giderecek şekilde ve mümkünse dosya üzerinden karar verecektir (6216 sa. Ka. m. 50/ II; AYM İçtüzük m. 79).

b. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Bireysel Başvuru

Türkiye tarafından 18.05.1954 tarihinde İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi- AİHS) onaylanmasıyla¹¹⁴⁸ sözleşmeyle veya ilgili protokollerle güvence altına alınan insan

¹¹⁴⁵ Burada verilen karar ile yerindelik denetimi yapılması, idari işlem ve eylem niteliğini haiz bir karar verilmesi söz konusu değildir (bkz. 6216 sa. Ka. m. 50/ I; İçtüzük m. 79/ II).

¹¹⁴⁶ Anayasa mahkemesince başvurunun esası hakkında yapılacak inceleme, 6216 sa. Ka. m. 50 vd. hükümlerinde detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. 6216 sa. Ka. m. 50 vd.

¹¹⁴⁷ AYM Baş. No: 2013/3954 dosyada tespit edilen ihlâlin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması hakkında gereğinin yapılması için verilen kararın bir örneğinin ilk derece mahkemesine gönderilmesine 26.02.2015 tarihinde karar verilen başvuruya ilişkin olarak ayrıntılı bilgi için bkz. **Pekcanitez/ Yeşilırmak**, s. 2881, dn. 71.

¹¹⁴⁸ Türkiye Cumhuriyeti Devleti, AİHS'yi 04.11.1950 tarihinde imzalamış; Sözleşme, 03.09.1953'te yürürlüğe girmiştir. Sözleşme metni için bkz. https://www.anayasa.gov.tr/media/3542/aihs_tr.pdf, (E.T. 10.09.2021).

haklarının ihlâli halinde kişilere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) Bireysel Başvuru imkânı tanınmıştır¹¹⁴⁹.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 90/ V gereğince, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır¹¹⁵⁰.

aa. Genel Olarak

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90. maddesine getirilen beşinci fıkra hükmü nedeniyle, AİHS, iç hukuk bakımından Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemeyen bir Kanun haline gelmiştir¹¹⁵¹. Hak ihlâli iddiasında olan kişinin AİHM'e başvurabilmesi için öncelikle, iç hukuk yollarına başvurarak söz konusu ihlâl iddiasını ileri sürmesi gerekmektedir¹¹⁵². İç hukuk yollarının kapalı olması veya başvurulacak bir iç hukuk yolu bulunmakla birlikte, söz konusu başvurunun tüketilmesi, ihlâli ortadan kaldırıcı

¹¹⁴⁹ **Tezcan, Durmuş/ Erdem, Mustafa Ruhan/ Sancakdar, Oğuz/ Önok, Rifat Murat**, İnsan Hakları El Kitabı, 4. Bs., Ankara 2011, s. 562; **Fendoğlu, Hasan Tahsin**, İnsan Hakları Hukuku, Ankara 2017, s. 152; **Gözlügöl, Said Vakkas**, Avrupa İnsan Hakları Hukuku, Ankara 2014, s. 425. Ancak AİHM'e bireysel başvurunun, bir kanun yolu olmadığı unutulmamalıdır; zira şartları sağlayan başvuru hakkında mahkemenin yaptığı inceleme, sadece AİHS'de veya protokollerde yer alan hakların ihlâl edilip edilmediğinin tespiti üzerinedir. Yoksa iç hukuk mahkemelerince verilen hükmün bozulması veya iptali kararı verilmemektedir. İç hukukta ilgili mahkemece sözleşmenin teminatı altındaki hak ve özgürlüklerin ihlâlinin söz konusu olmadığı başvurular bakımından iç hukuk yargılamasından kaynaklı hukuki yanlışlıklar incelenmemektedir (**Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2892).

¹¹⁵⁰ AİHS'nin Türk Hukuku'ndaki yeri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Gözlügöl**, s. 501 vd.

¹¹⁵¹ **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2892.

¹¹⁵² **Tezcan/ Erdem/ Sancakdar/ Önok**, s. 779.

etkinlikte değilse¹¹⁵³ bu hususun ispatıyla iç hukuk yollarına gidilmeden de doğrudan AİHM'e başvurulabilir¹¹⁵⁴.

Usulüne uygun olarak yapılan başvurular üzerine AİHM'den verilen kararlarınbağlayıcılığı noktasında akit devletler, taraf oldukları davalar hakkında AİHM tarafından verilen kesinleşmiş kararlara uyma taahhüdü altındadır¹¹⁵⁵. Devletlerin, ilgili AİHM kararına uyup uymadığına ilişkin denetim, Bakanlar Komitesince yapılmaktadır¹¹⁵⁶.

bb. İcra Mahkemesi Kararları Bakımından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Bireysel Başvuru

İcra mahkemesi kararının sözleşme ve protokollerle korunan hak ve özgürlükler hakkında ihlâl sebepleri olduğu iddiasında olan bir başvuru¹¹⁵⁷, sözleşmenin tarafı olan

¹¹⁵³ Etkin iç hukuk yollarından kasıt, yetkili mahkemede dava açılması, istinaf ve temyiz kanun yollarına başvurulması ve Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvurunun yapılmasıdır (**Postacioğlu/ Altay-** Usul, s. 1081).

¹¹⁵⁴ AİHM'e başvurunun kabul edilebilirlik şartları ve başvuru usulü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Özbey, Özcan**, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Bireysel Başvuru Yöntemleri, Ankara 2008, s. 96 vd.; **Postacioğlu/ Altay-** Usul, s. 1080 vd.; **Kalabalık, Halil**, İnsan Hakları Hukuku, 5. Bs., Ankara 2017, s. 269 vd.; **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2893 vd.

¹¹⁵⁵ AİHM'in vereceği ihlâl kararı, iç hukuktaki mahkemelerce verilen kararın kesin hüküm etkisini ortadan kaldırmaz, zira AİHM başvurusu, ikincil bir kanun yolu niteliğinde değildir. İhlâl kararıyla birlikte HMK m. 375/ I, i gereğince yargılamanın iadesi yoluna başvurulabilecektir (**Postacioğlu/ Altay-** Usul, s. 1085). AİHM kararının tebliğinden itibaren üç ay ve her halde iade talebine konu edilen hükmün kesinleşmesinden sonraki on yıl içinde (HMK m. 377/ I) yargılamanın iadesi yoluna gidilebilecektir (**Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2895-2896).

¹¹⁵⁶ **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2893.

¹¹⁵⁷ Örneğin; aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilen kişisel ilişki kurulmasına ilişkin kararların icrasındaki bazı ihlâl iddialarının, AYM'ye götürüldükten sonra, aynı şekilde AİHM'deki bireysel başvuruya da konu edildiği görülmektedir. Böyle bir başvuruya örnek olarak C. K. tarafından AYM Baş. No: 2013/3181 ile AYM'ye götürülmüştür. AYM ilgili kararında, kişisel ilişki kurulması hakkında tedbirlere hükmedilmesine rağmen, tedbirin etkin şekilde icra edilmediği, çocuğun üstün yararı göz ardı edilmeden baskı hissetmeyeceği bir ortamda uzman desteği ile başvuruyla görüşmesine yönelik girişimde bulunulmadığını tespit etmiş; kamusal makamlarca yeterli çaba gösterilmediği için AY m. 20'de öngörülen aile hayatına saygı hakkının ihlâl edildiğine 03.02.2016 tarihinde oybirliği ile karar vermiştir. Başvuru bu nedenle da yetinmemiş ilgili kararı, aile hayatına saygı hakkının ihlâl iddiasıyla AİHM'e de götürmüştür. AİHM, söz konusu olay hakkında, icra hukukunda karşılaşılan direnme türünün, aile hayatı alanı için uygun olmadığı belirtilmiştir. Mahkeme bu kararında, ebeveynle çocuğu bir araya getirmek için devletin tedbir alma yükümlülüğünün mutlak olmadığını, ancak savunmacı devletin dava koşullarına uygun tüm pratik

Türkiye Cumhuriyeti Devleti hakkında bireysel başvuruda bulunacaktır. Burada her ne kadar ihlâl bir mahkeme kararından kaynaklansa da bireysel başvurunun muhatabı, Devlettir. Kabul edilebilirlik koşullarının sağlanması ve etkin iç hukuk yollarının tüketilmesinden sonra, iç hukuk mahkemelerince verilen en son karardan itibaren altı ay içinde AİHM'e yazılı olarak başvurulması gerekmektedir¹¹⁵⁸.

F. İcra Dairesi Görevlilerinin Hakları

I. Dava ve Şikâyetlere Karşı Korunma Hakları

İcra müdürleri ve icra dairesinde görevli diğer memurlar, 657 sa. DMK'ya göre, özlük hakları bakımından disiplin soruşturmaları da dâhil olmak üzere diğer işlemlerin tamamında, adalet hizmetlerine dâhil personel gibi işlem görmektedir. 657 sa. Ka.'na tabi memurlar hakkında, Cumhuriyet savcılığında soruşturma açılabilmesi için bağlı olunan kurum amirinden izin alınması gerekmektedir (Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerin Yargılanması Hakkında 4483 sa. Ka. m. 3). Ancak icra müdürü ve icra dairesi görevlileri aleyhine bir ihbar veya şikâyetle bulunulduğunda, iddianın haklı veya haksız olup olmadığına bakılmaksızın doğrudan ilgili müdür veya diğer icra dairesi görevlisi hakkında, Cumhuriyet savcılığı tarafından doğrudan soruşturma yapılmakta, icra dairesi görevlisi savcılık huzuruna çağırılarak ifadesi alınabilmektedir¹¹⁵⁹.

İcra müdürleri, takip prosedürüne ilişkin işlemleri hakkında sıklıkla Cumhuriyet savcılıklarına da şikâyet edilmektedir. Doğrudan savcılık kanalıyla ilgili şikâyet hakkında beyanda bulunulmak zorunda bırakılması hali, icra müdürü veya diğer

tedbirleri almaması sebebiyle AİHS m. 8'de yer alan özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlâl edildiği kanaatine varmıştır (C.K/Türkiye, No.16192/06 (06.12.2011) bu karar için bkz. <https://nomkararlarbilgibankasi.Anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2008-65-nrm.pdf>), (E.T. 06.09.2021).

¹¹⁵⁸ **Pekcanitez/ Yeşilirmak**, s. 2894. AİHM'e başvuruda sürenin başlangıcı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Tezcan/ Erdem/ Sancakdar/ Önok**, s. 769 vd.

¹¹⁵⁹ **Erdem-** Sorumluluk, s. 89; **Gündoğan**, s. 62. İcra dairesi görevlilerinin cezai sorumluluğu ve yargılanma usulü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. yuk. § 8, D, II.

görevlileri gerek psikolojik gerekse maddi bütünlüklerini sarsıcı etkilere neden olmaktadır. Bu sebeple, diğer devlet memurlarında olduğu gibi icra müdürünün ve icra dairesi görevlilerinin aleyhine Cumhuriyet savcılığında soruşturma açılabilmesi, bağlı olunan kurum amirinin iznine başka bir deyişle, icra daireleri bakımından 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 51. maddesine göre, İcra İşleri Dairesi Başkanlığı'nın iznine tabi tutulması esasının getirilmesi kanaatimizce yerinde olacaktır¹¹⁶⁰.

II. Özlük Hakları

Devletin cebri icra faaliyetini yürütmekle görevlendirdiği icra organlarından takip ilgililerinin en fazla muhatap olduğu icra dairesi görevlileri, birer devlet memurudur. İcra dairesi görevlileri, devlet memuru olarak kanunların kendilerine verdikleri yetkiler çerçevesinde kamu görevini ifa etmektedir. İcra dairesi görevlilerinin, yürüttükleri icra takip işlemlerinin özellikle ekonomik çaptaki sorumlulukları da dikkate alındığında¹¹⁶¹, emekleri sonucu elde ettikleri maaşlarının¹¹⁶² daha tatmin edici düzeye getirilmesinin, özlük hakları bakımından iyileştirilmesi gereken ilk unsur olduğu aşikârdır¹¹⁶³.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerden çalışmada incelenen Almanya örneğinde bir icra memuru, devletten aldığı maaşla birlikte, sunduğu hizmetlere ilişkin olarak GvKostG kapsamında hizmet bedelleri belirlenen her işlem karşılığında, bu Kanun'da gösterilen bedel üzerinden belirli bir ücret almaktadır. İcra memuru teşvik ödemesi olarak ifade edilen bu ücreti de asıl maaşına ek gelir olarak elde etmektedir. Teşvik ödemelerinin

¹¹⁶⁰ **Rüzgaresen**, s. 102, 107; aynı yönde bkz. **Erdem-** Sorumluluk, s. 89.

¹¹⁶¹ Bkz. yuk. § 8, D, I.

¹¹⁶² İcra dairelerinde; icra müdürü, icra müdür yardımcısı ve icra kâtibi olarak görev yapan lisans mezunu görevlilerin 2021 yılının ilk yarısındaki aylık net maaşlarının (%15 gelir vergisi diliminde), hizmet süreleri ve dereceleriyle yer aldığı tablo için bkz. <https://www.kamujans.com/kamu-memurlar/icra-mudurlukleri-personelinin-2021-yili-maasi-h556682.html>, (E.T. 09.09.2021).

¹¹⁶³ **Gündoğan**, s. 64 vd.

ne şekilde yapılacağı “İcra Hizmetlerinde Görevli Memurlara Yapılan Ödemelere İlişkin Yönetmelik”te düzenlenmiştir¹¹⁶⁴.

Türk hukukunda icra müdürleri ve diğer daire çalışanları hakkında maaşlarının iyileştirilmesi amacıyla Alman meslektaşlarıyla benzer şekilde, kanaatimizce belirli takip işlemleri çerçevesinde teşvik ödemeleri öngörülebilir¹¹⁶⁵. Almanya’da icra memuru, ZPO § 758a’da öngörülen koşullar altında alacaklının talebi ile gece vakti veya resmî tatil günlerinde de icra takip işlemlerini yapabilmektedir. Bu halde alman icra memuru, yerine getirdiği işler için ücretlerin düzenlendiği GvKostG § 11’de, ZPO § 758a/ IV, c. 2’ye yapılan atıf gereğince, iki katı ücret almaktadır¹¹⁶⁶.

Türk hukukunda ise İİK m. 51 uyarınca, güneşin batmasından bir saat sonra ile güneşin doğmasından bir saat önceye kadarki devrede (gece vakti) ve tatil günlerinde takip muameleleri yapılamaz. Ancak, gece iş görülen yerlerde gece vakti hasılat haczi yapılabilmektedir. Tatil günlerinde ise haciz ve tebligat yapılabileceği gibi muhafaza tedbirleri de uygulanabilir. Borçlunun mal kaçırdığı anlaşılırsa gece vakti dahi haciz yapılması caizdir. Buna göre, ancak İİK’da öngörülen hallerde, gece vakti haciz yapılabilmektedir. Türk hukukunda icra dairesi görevlileri, gece vakti yapılan icra takip işlemleri için mesai saatleri dışında yapılmaları sebebiyle Alman meslektaşları gibi iki katı ücret almak bir yana, ek bir ücret bile almamaktadır.

İcra takip giderleri kapsamında değerlendirilen bu icra takip işlemleri sebebiyle oluşan masraflar, mesai saatleri dışında bir emeğin sonucu olduğundan kanaatimizce

¹¹⁶⁴ Almanya’da icra memurunun maaşı hakkında bkz. ve karş. yuk. § 4, A, II, 4, d, aa.

¹¹⁶⁵ Türk icra dairesi görevlileri, son yapılan 4. Dönem toplu sözleşme metninin 24. maddesinde; "(1) 17 Nisan 2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tutarlara İlişkin Karara ekli (III) sayılı cetvelin "F. Adalet Hizmetleri Tazminatı" bölümündeki oranlar çerçevesinde maaşlarına ek olarak, bu cetveldeki oranlar çerçevesinde adalet hizmeti tazminatı almaktadırlar. Ayrıntılı bilgi için bkz. <https://www.adalet.tv/adalet-tazminatindan-kimler-hangi-oranda-faydalanacak/2956/>, (E.T. 09.09. 2021). Almanya’da icra memurunun ücreti hakkında bkz. ve karş. yuk. § 4, A, II, 4, d, bb.

¹¹⁶⁶ Almanya’da icra memurunun çift ücret alması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ve karş. yuk. § 4, A, II, 4, c, bb.

Alman hukukundakine benzer şekilde, Türk hukukunda icra dairesi görevlilerine ek ücret verilmesi hakkında İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nde yer alacak bir hüküm ile resmî tatil günlerinde ve gece vakti yapılabilecek icra takip işlemleri için ek bir ücret ödenmesi sağlanabilir¹¹⁶⁷.

İcra dairesi görevlilerinin özlük hakları çerçevesinde incelenmesi gereken sorunlu bir noktayı, İcra ve İflas Kanunu m. 5 çerçevesinde, rücu tazminatları oluşturmaktadır. İİK m. 5 gereğince Devlet, icra dairesi görevlisinin sebep olduğu zararı, ilgisine tazmin ettikten sonra, bu görevliye rücu davası açarak, ödediği tazminatı icra dairesi görevlisinden talep etmektedir¹¹⁶⁸. Ancak icra dairesi görevlilerinin kendilerine rücu edilen, idarenin ödediği yüklü tazminatları ödemedi çoğu zaman ciddi sıkıntılar yaşadıkları da bir gerçektir. Kanaatimizce bu sebeple, icra dairesi görevlilerine yönelik olarak, takip prosedürü karşısında yüklendikleri bu rücu edilen meblağları tazmin yükümlülüğünün hafifletilebilmesi amacıyla, mesleki sorumluluk sigortası veya benzeri bir düzenleme öngörülebilir¹¹⁶⁹.

Örneğin bu kapsamda icra dairesi çalışanları hakkında, iş, aile hukuku alanlarında yaygın olarak yapılan bir zarar sigortası olan hukuki sorumluluk (himaye) sigortası yapılması düşünülebilir. Bu hususta bizim de katıldığımız görüşe göre, devlet memuru olarak görev yapan doktorlar hakkında 21.07.2010 tarihli ve 2010/ I sayılı Tebliğ ile getirilen zorunlu mali sorumluluk sigortası benzeri bir meslek sigortasının icra dairesi görevlileri için de oluşturulması mümkündür¹¹⁷⁰. Keza Türk hukuku bakımından doktorlardan sonra, bu konuda en kapsamlı güvenceyi sağlayan bir sigorta

¹¹⁶⁷ Aynı yönde bkz. **Gündoğan**, s. 64.

¹¹⁶⁸ İcra dairesi görevlisinin tazminat sorumluluğu hakkında bkz. yuk. § 8, D, I, 1.

¹¹⁶⁹ Aynı yönde bkz. **Erdem-** Sorumluluk, s. 89.

¹¹⁷⁰ Bizim de katıldığımız görüşe göre, doktorların sahip olduğu bu meslek sigortasına benzeri bir sigortanın icra dairesi görevlilerince de bireysel olarak yapılması, rücu tazminatları bakımından bir koruma sağlayabilir. Devlet hazinesine önerinin reddine sebep olmayacak nitelikte bir yüklenme getirmesi bakımından doktorlarınkine benzer şekilde, sigortaya ilişkin prim ödemelerinin (bkz. 2010/ I sayılı Tebliğ m. 3/ I) Adalet Bakanlığı ve icra dairesi görevlilerince belli oranlarda paylaşılarak yapılması yerinde olacaktır (**Alpaslan**, s. 237).

türü olarak NK m. 162 kapsamında noterlik faaliyetinden zarar gören kişiyi ve hukuki sorumluluğu doğan noteri koruması amacıyla noterlerin yaptıracağı mesleki mali sorumluluk sigortası da gösterilebilir¹¹⁷¹.

İcra dairesi görevlilerinin nakil ve atama usulü bakımından da özlük haklarına ilişkin olarak aksayan hususlar bulunmaktadır. Atama Yön. m. 34'e göre, icra müdür ve yardımcılarının atama ve nakil yerleri, "Hâkimler ve Cumhuriyet Savcıları Hakkında Uygulanacak Atama ve Nakil Yönetmeliği"nde gösterilen 5 bölgeye ayrılmıştır¹¹⁷².

İcra müdür ve yardımcıları, zorunlu atamaya tabi personeldir. Bunların asgari hizmet süreleri beşinci ve dördüncü bölgelerde iki, üçüncü bölgede üç, ikinci bölgede dört, birinci bölgede beş yıldır (Atama Yön. m. 35/ I). Adli teşkilâtı kapatılan ilçelerde faaliyet gösteren icra dairelerinde görev yapan icra müdür ve yardımcıları, kapatılmadan önceki bölge hizmet süresine, bölgesi değiştirilen yerlerde görev yapanlar ise atandıkları tarihteki bölge hizmet süresine tabidir (Atama Yön. m. 35/ II).

¹¹⁷¹ Türkiye Noterler Birliği (TNB), 40 yılı aşkın bir süredir sigorta şirketleri ile tüm noterleri kapsayan toplu sigorta sözleşmeleri akdetmektedir. Bunun haricinde noterler, şahsi olarak mali sorumluluk sigortası sözleşmesi de yapabilmektedir. İlgili sigorta şirketi, mesleki mali sorumluluk sigortası uyarınca sigorta ettiren noterler birliği veya noterin ödediği prim karşılığında, sigortalıyı mesleki faaliyetiyle bağlantılı fiillerden zarar gören kişilere ödenecek tazminattan kurtarma başka bir deyişle, mesleki riziko gerçekleştiğinde zarara sebep olanı veya sebep olan kişiyi çalıştıran sigortalı notere, sözleşme gereğince ödemedede bulunma taahhütü altına girmektedir (ayrıntılı bilgi için bkz. **Ulukapı, Ömer**, "Yargıtay Kararları Işığında Noterlerin Hukuki Sorumluluğu", SÜHFD, C. 21, Sa. 1, Y. 2013 (s. 209-241), s. 236; **Düzgün Aslan, Ülgen**, "Noterlerin Mesleki Sorumluluk Sigortası", GÜHFD C. XVII (17), Sa. 1-2, Y. 2013, (s. 491-512), s. 501 vd.; **Kurt, Leyla Müjde**, "Noterlerin Hukuki Sorumluluğu", GÜHFD, C. XVIII (18), Sa. 2, Y. 2014, (s. 85-118), s. 111; **Aydemir**- Noterlik, s. 281-282.

¹¹⁷² Hâkimler ve Cumhuriyet Savcıları Hakkında Uygulanacak Atama ve Nakil Yönetmeliği'nin 2. maddesine göre, Adalet teşkilâtı bulunan yerler, coğrafi ve ekonomik şartları, sağlık, sosyal ve kültürel durumları; mahrumiyet dereceleri ile ulaşım, gelişme ve önemli merkezlere yakınlıkları ve diğer durumları bakımından beş bölgeye ayrılmıştır.

Atama Yönetmeliği'nin 36. maddesinin birinci fıkrası gereğince, icra müdür ve yardımcılığı sınavını kazananlar nihai başarı listesindeki sıralamaya¹¹⁷³ göre, kadro ve ihtiyaç durumu dikkate alınarak kur'a ile atanmaktadır.

İcra kâtiplerinin atamaları ise Atama Yön. m. 28/ IV gereğince, icra kâtipliği kadroları için yapılan sınav sonucu; açıktan ilk defa veya naklen atanacaklar için merkezi ve sözlü sınavda aldıkları puanların aritmetik ortalamasına, unvan değişikliği suretiyle atanacaklar için sözlü sınav sonucuna göre en yüksek puandan başlayarak düzenlenen nihai başarı listesine göre yapılmaktadır. Bu nihai başarı listesi düzenlenirken hukuk fakültesi, adalet meslek yüksekokulu, yüksekokulların adalet programı ile adalet ön lisans programı mezunları, en yüksek puanı alan adaydan başlanarak; diğer adaylar ise bu sıralamayı takiben kendi aralarında en yüksek puandan başlayarak sıralanmaktadır.

Atama Yönetmeliği'nin 36. maddesinin ikinci fıkrasına göre, kur'a ile icra müdürü olarak atananlar, ilk olağan nakle hak kazandıklarında kadro ve ihtiyaç durumuna göre icra müdür yardımcısı olarak da atanabilmektedir. İcra müdürü ve müdür yardımcılarının atanmalarına ilişkin olarak gerek yapılacak sıralamada nihai başarı listesinin esas alınması, gerek kur'a çekilerek atamaların yapılması usülleri, sınava giren adayların haklarının gözetilmesi bakımından oldukça yerindedir. Ancak Yönetmelik m. 36/ II gereğince, icra müdürü olarak atananların ihtiyaç halinde icra müdür yardımcısı olarak atamasının yapılması, kanaatimizce icra müdürü ile müdür yardımcısı arasında herhangi bir fark olmadığına işaret eder bir anlayışı göstermektedir. Bu anlayışa hizmet eden bir diğer hüküm, nihai başarı listelerinin oluşturulmasına ilişkin m. 28'de de göze çarpmaktadır.

¹¹⁷³ Atama Yön. m. 28/ I'e göre, icra müdür ve yardımcılığı sınavına katılanların yazılı sınav puanının yüzde yetmiş ile sözlü sınav puanının yüzde otuzunun toplamı tespit edildikten sonra en yüksek puan alandan başlamak üzere nihai başarı listesi hazırlanmaktadır. Bu sıralamaya tabi tutulanların nihai puanlarının eşit olması halinde, yazılı sınavda alınan puana öncelik tanınmaktadır. Yazılı sınav puanlarının da eşit olması halinde, kura çekilmek suretiyle sıra belirlenir ve bu konuda yapılan işlemler sınav kurulunca düzenlenecek tutanakta gösterilir (Atama Yön. m. 28/ II). İcra müdür ve yardımcılığı nihai başarı listesinde en yüksek puan alandan başlamak üzere adları yazılı olanlardan, sınav ilânında yer alan boş kadro sayısı kadar asıl, diğerleri de yedek olarak kazanmış sayılırlar. Hazırlanan bu liste kurul başkan ve üyeleri tarafından imzalanır ve Personel Genel Müdürlüğü'ne teslim edilir (Atama Yön. m. 28/ III).

Atama Yönetmeliği'nin 28. maddesine göre oluşturulan başarı listelerinin de kanaatimizce icra müdür ve yardımcılar bakımından ayrı ayrı oluşturulması mesleki yeterlilik bakımından, icra dairesinin sorumlu amiri olacak kişinin (İİK Niz. m. 3/ I) daha donanımlı olanlar arasından seçilmesine imkân verecektir. Bununla birlikte kanaatimizce m. 28/ IV'te icra kâtipliği kadroları için nihai başarı listeleri düzenlenirken, hukuk fakültesi, adalet meslek yüksekokulu, yüksekokulların adalet programı ile adalet ön lisans programı mezunları arasından en yüksek puanı alan adaydan başlanması; diğer adayların ise bu sıralamayı takiben kendi aralarında en yüksek puandan başlaması usulünün, icra müdürleri ve icra müdür yardımcısı adaylarının sıralaması bakımından ayrı ayrı benimsenmesi de yine yerinde bir değişiklik olacaktır.

SONUÇ

Avrupa Birliği ve Türk Hukuku'nda İcra Teşkilatı hakkında hazırlanan bu doktora tezinde, ilk olarak icra teşkilatı kavramı, icra teşkilatı modellerinin neler olduğu açıklanmıştır. Türk icra teşkilatının, bu modeller içinde kendine özgü bir icra teşkilatını haiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince verilen Rec (2003) 17 Sayılı Tavsiye Kararı çerçevesinde Türk icra hukukunda çeşitli kanuni düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda özellikle aile arabuluculuğunun hukukumuz bakımından uygulanabilirliğine yönelik düzenlemeler yapılması gündemdedir. Bununla birlikte, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmların icra edilmesinde değişiklikleri öngören hükümleri de içeren Mağdur Hakları Kanunu Tasarısı hazırlanmıştır.

Mağdur Hakları Kanunu Tasarısı'nda, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmların icrası görevi, icra dairelerinden alınarak, Bakanlık bünyesinde kurulacak olan Mağdur Hakları Daire Başkanlığı'na bağlı, adlî destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerine bırakılması öngörülmektedir. Mağdur Hakları Kanun Tasarısı'nın 16. maddesine göre, çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâm veya tedbir kararı, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde diğer taraf veya vekili, çocuğun oturduğu yer adlî destek ve mağdur hizmetleri müdürlüğüne başvurabilir. Talebi alan müdürlük, teslim yükümlüsüyle irtibat kurarak belirlenen gün ve saatte kararda belirtilen koşullarda, herhangi bir işlem veya ihtar gerek kalmaksızın çocuğun bulunduğu adreste, müdürlükte veya belirlenen başka bir yerde karşı tarafa teslimini ister. Bu tasarının yürürlüğe girmeye hazırlanması yönündeki çalışmalar da, tavsiye karara uyulmaya çalışıldığıнын güzel örneklerinden birini teşkil etmektedir.

Çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâm veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi hakkında ayrıca, 24.11.2021 tarihinde kabul edilerek, 31675 sayılı Resmi Gazete'de 30.11.2021 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 7343 sayılı "İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"'un 39. maddesinde "İİK'nın 25, 25/a, 25/b, 133 ve 341 inci maddelerinin

yürürlükten kaldırıldığı” hususunda düzenleme yapılmış ve konumuzla ilgili olan İİK’nın çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair aile mahkemesince verilen ilâm ve tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin mevcut İİK’deki hükümlere nazaran çok daha ayrıntılı düzenlemeler içeren maddelerin, 03.07.2005 tarih ve 5365 sa. Çocuk Koruma Kanunu’na Üçüncü Kısımdan sonra gelmek üzere “Çocuk teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması” başlıklı Dördüncü Kısım ile aşağıdaki madde eklenmesi ve mevcut Dördüncü Kısımın, Beşinci Kısım olarak teselsül ettirilmesi hususunda yeni hükümler ihdas edilmiştir.

Kanun’un 39. maddesiyle 5395 sa. Çocuk Koruma Kanunu’na eklenen 41/A maddesinin ilk fıkrası “Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair aile mahkemeleri tarafından verilen ilâm veya tedbir kararları, çocuğun üstün yararı esas alınarak Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince bu kısım hükümlerine göre yerine getirilir.” şeklindedir. Söz konusu hükümden anlaşılacağı üzere, İİK’nın mevcut halindeki çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların icrasında icra dairesinin görevine son verilerek bu görev bir icra işi olmaktan çıkarmakta ve Adalet Bakanlığınca oluşturulan ayrı bir birimce yerine getirilmesi düzenlenmektedir. Dolayısıyla bu kanun değişikliği ile MHKT’da da öngörüldüğü şekilde icra dairesinin, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların yerine getirilmesi bakımından bir görevinin kalmaması, kanaatimizce yerinde bir düzenleme olmuştur.

Avrupa Birliği’ne üye devletlerdeki icra takip prosedürlerinde görevli olanlar için, Avrupa’da bağımsız bir yargı görevlisi yapısının oluşturulmasını amaçlayan bir çatı organizasyon olan Uluslararası Yargı Görevlileri Birliği’nde (UIHJ) ülkemizdeki icra dairesi çalışanlarının temsilinin sağlanabilmesi ancak AB’ye üye olduktan sonraki süreç için mümkündür. Bu sebeple öncelikle, UIHJ ile iş birliği içinde olan ve Avrupa Birliği’ne (aday) üye devletlerde, başta icra memuru olarak çalışanlar olmak üzere, icra memuriyeti mesleğine benzeyen ve yargı görevlisi olarak çalışanları temsil etmek, görevlilerin hukuken korunmaya değer menfaatlerini korumak, mesleki gelişimlerini teşvik etmek ve bu sayede ilerlemelerini sağlamak amaçlarıyla kurulan bir uluslararası dernek olan Avrupa Yargı Görevlileri Birliği’ne (UEHJ) katılımı gerekmektedir.

Türk icra müdürlerinin ulusal çapta şehirlerde icra müdürleri (memurları) odaları ve merkezde (Ankara) bir “İcra Müdürleri Birliği” olmak üzere ulusal boyutta teşkilatlanması sağlanabilir. Ülkemizin üyeliğe aday devlet statüsünde olmasından dolayı UEHJ’ye, ilk aşamada gözlemci üye kuruluşu olarak katılım sağlanıp Avrupa Birliği bölgesinde bu mesleğin ihtiyaçları ve gelişimi hakkında ne tür çalışmaların yapıldığı ve birliğin sistemi anlaşılabilir. Daha sonrasında, bu birlik vasıtasıyla benimsenen öğretilerin ulusal teşkilatlanma içine dâhil edilebilmesi için tam üyelik başvurusunun yapılması, icra memuriyeti mesleğine farklı bir bakış açısı kazandırabilir.

Avrupa Birliği’ne üye ülkelerden icra teşkilatları çalışma kapsamında ele alınan Almanya icra teşkilatı, Türk icra teşkilatının merkezi yapısı karşısında parçalı yapıyı haizdir. Ülkemiz bakımından, İİK’da yapılan değişiklik ile çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilâmların icrasında artık icra dairelerinin değil, adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin görevlendirilmesiyle Türk icra teşkilatının da bu ilâmların icrası bakımından parçalı bir teşkilat yapılanmasına sahip olacağı söylenebilir.

Alman ve Avusturya icra teşkilatlarında görevli olan organlardan biri olan yardımcı adalet memuru olarak ifade ettiğimiz Rechtspfleger, Türk hukuku bakımından karşılığı olmamakla birlikte, hukukumuzda hâkim, zabıt kâtabi ve icra müdürüne ait bir takım görevleri üstlendiği ifade edilebilir. Ancak yardımcı adalet memuru, her iki ülke sisteminde de hâkim olmamasına rağmen, hâkimlere ait bazı yargısal işlerin kendilerine devredilmesi, iç hukuk sistemlerindeki kanuni düzenlemelerle mümkün kılınmıştır. Hatta bu görevliler, hâkimlere ilişkin yasaklılık ve ret sebeplerine istinaden bazı işlemleri yapmaktan yasaklı oldukları gibi, takibin taraflarınca reddedilebilmektedir. Ancak Türk icra dairesi görevlileri hakkında, HMK m. 34 vd. düzenlenen hâkimin yasaklılığı ve reddi kurumunun uygulanması söz konusu değildir. İcra dairesi görevlilerin yapmaktan memnu olduğu işler, İİK m. 10’da sınırlı sayıda sayılarak gösterilmiştir.

Alman icra teşkilatının bir diğer organı olan Alman icra memurunun (Gerichtsvollzieher), Türk icra organları arasında, icra dairesi görevlilerinden hem icra memurunun hem de icra müdürünün bir kısım görevlerini, kendisine ait iş yerinde

şahsen ifa ettiği görülmektedir. Türk icra dairesi görevlileri bakımından kendilerine ait iş yerinde icra işlerini yürütmek söz konusu olmamakla birlikte, bu çalışma usulü bakımından Alman icra memurunun, Türk hukukundaki noterlik kurumuyla benzediği söylenebilir.

Alman icra memurları incelendiğinde, bir Alman icra memurunun, devletten aldığı maaşla birlikte, sunduğu hizmetlere ilişkin olarak GvKostG kapsamında hizmet bedelleri belirlenen her işlem karşılığında, bu Kanun'da gösterilen bedel üzerinden belirli bir ücret aldığı görülmektedir. "İcra Hizmetlerinde Görevli Memurlara Yapılan Ödemelere İlişkin Yönetmelik"'te düzenlenen ve icra memuru teşvik ödemesi olarak ifade edilen bu ücreti de asıl maaşına ek gelir olarak elde etmektedir.

Türk hukukunda icra müdürleri ve dairedaki diğer görevliler, son yapılan 4. dönem toplu sözleşme metninin 24. maddesinde; "(1) 17 Nisan 2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tutarlara İlişkin Karara ekli (III) sayılı cetvelin "F. Adalet Hizmetleri Tazminatı" bölümündeki oranlar çerçevesinde maaşlara ek olarak, bu cetveldeki oranlar çerçevesinde adalet hizmeti tazminatı almaktadırlar.

Adli hizmet tazminatları yeterli düzeyde olmadığı ve icra dairesindeki her görevli bu tazminattan faydalanamadığından, icra dairesi görevlilerinin maaşlarının iyileştirilmesi amacıyla yapılacak kanuni düzenlemeler çerçevesinde Alman hukukunda icra memurlarına benzer şekilde, yapılan belirli takip işlemlerine istinaden icra dairesi görevlilerine, teşvik ödemeleri yapılabilir.

Almanya'da icra memuru, ZPO § 758a'da öngörülen koşullar altında alacaklının talebi ile gece vakti veya resmî tatil günlerinde de icra takip işlemlerini yapabilmektedir. Bu halde alman icra memuru, yerine getirdiği işler için ücretlerin düzenlendiği GvKostG § 11'de, ZPO § 758a/ IV, c. 2'ye yapılan atıf gereğince, iki katı ücret almaktadır.

Türk hukukunda icra dairesi görevlileri, Kanun'da öngörülen şartlar kapsamında resmi tatil günlerinde ve gece vakti icra takip işlemi yapabilmektedir. İcra takip giderleri kapsamında değerlendirilen bu icra takip işlemleri sebebiyle oluşan masraflar, mesai saatleri dışında bir emeğin sonucu meydana gelmektedir. Alman

hukukundakine benzer şekilde, Türk icra dairesi görevlilerine yaptıkları bu işlemler karşılığında ek ücret verilmesi için, İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nde düzenleme yapılarak resmî tatil günlerinde ve gece vakti yapılabilecek icra takip işlemleri için ek bir ücret ödenebilir.

İncelenen diğer icra teşkilatı örneklerinden Hollanda hukukundaki mahkeme icra görevlileri ile Fransız hukukundaki icra yetkilileri, özerk yapılanmaları itibarıyla birbirlerine benzemekle birlikte, Fransız icra yetkilisinin hukuk lisansı mezunu olması, icra yetkilisi olmak için aranan bir koşul iken Hollanda mahkeme icra görevlisi için böyle bir şart öngörülmemesi noktasında birbirinden ayrılmaktadır. Fransız icra yetkililerinin görev ve yetki bakımından, Hollanda mahkeme icra görevlisinin hem icra faaliyetlerinde hem de diğer görevleri bakımından daha geniş yetkilere sahip olduğu da aralarındaki bir diğer farkı oluşturmaktadır.

Hollanda ve Fransa icra teşkilatı modelleri, hukukumuzdaki noterlik kurumuna benzer özerk bir yapıyı haizdir. Bu özerk yapıları dolayısıyla icra yetkilileri esas itibarıyla alacaklının takibi başlatması ve yürütülmesine ilişkin talepleri çerçevesinde icra işlemlerini yürütmek üzere alacaklı ile anlaşılır. Gelirleri de yürüttükleri icra faaliyetlerinin hem sayısal hem de miktar itibarıyla çokluğuyla doğru orantılı olarak artmaktadır. Bu sebeple icra organları birbiri ile rekabet halinde faaliyetlerine devam etmektedir.

Fransa ve Hollanda'da icra sisteminin etkin bir şekilde işleyişi, sadece çalışanlara ilişkin çeşitli kanuni düzenlemelerin yapılmasından ve mesleki özerklikten ileri gelmemektedir. Zira bahsettiğimiz bu ülkeler, Türkiye'yle kıyaslandığında hem yüz ölçümü hem de nüfus yoğunluğu bakımından ciddi anlamda küçüktürler. Bu sebeple ülkemizde özerk bir icra teşkilatının uygulanabilirlik açısından sağlıklı sonuçlar doğurmayacağı aşikârdır. Ancak bu ülkelerce icra teşkilatı ve burada çalışan personele ilişkin ihdas edilen örneğin kalite standartları yönetmeliği, personel staj yönetmeliği, mesleğe kabul için getirilen standartlara ilişkin kanuni düzenlemeler ve icra teşkilatının iyileştirilmesine yönelik olan diğer düzenlemeler ulusal hukukumuza dâhil edilebilir niteliktedir.

Almanya, Avusturya ve Fransa’da icra işlerinde görevli olan ancak farklı isimlerle anıldığı için bu kısımda, icra görevlisi diyebileceğimiz personeller bakımından öngörülen staj programları incelendiğinde, Fransa’da icra yetkilisi olmak isteyen adayların tabi olduğu zorunlu iki yıllık stajın, benzer şekilde Türk icra müdür, müdür yardımcısı ile icra kâtipleri açısından da uygulanması yerinde olacaktır. Böylece icra dairesi görevlisi adayı, staj süresinin ilk bir yıllık dönemini, icra dairelerinde tamamladıktan sonra, geri kalan sürede, avukat ve noter bürolarında görev yaparak, memuriyete atandıklarında muhatap olacakları meslek mensuplarıyla daha staj aşamasında çeşitli mesleki tecrübeler edinerek, daha donanımlı bir şekilde mesleklerine hazırlanma imkânına sahip olacaklardır.

Alman aday icra memurları bakımından da öngörülen staj süresi boyunca atanmış bir memur gibi maaş veya ücret alınabilme imkânının, Türk aday icra müdürü, müdür yardımcısı ve icra kâtipleri için de öngörülmesi, icra memuriyetinin meslek olarak seçiminde ekonomik kaygıları haiz, başta stajyerler olmak üzere meslek seçimi araştırması yapan genç nesilde meslek olarak icra memuriyetinin seçilmesinde, mesleğin daha prestijli hale gelmesine olumlu katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği’ne adayların staja kabul ve staj programına ilişkin eklenecek hükümler ile bu önerilerin hayata geçirilmesi mümkündür.

BadenWürttemberg Eyaleti’nde kurulan meslek yüksekokulu sistemi esas alınarak ülkemiz şartlarına uyarlanan, icra dairesi görevlilerinin mesleğe atandıktan sonra sürekli eğitimi için bir kurumun oluşturulması da yine icra dairesi görevlilerinin atanma sonrasında icra hukuku başta olmak üzere kendilerine işlerinin ifası esnasında yardımcı olan alanlardaki hukuk bilgilerini güncel tutmalarını sağlayacaktır.

Adalet meslek yüksekokullarının eğitim ve öğretim sistemi ve süresinin, hukuk fakültelerinin eğitim ve öğretim süresinin beş yıla çıkarılmasının planlandığı gelecek öngörülerine uygun şekilde Adalet meslek yüksekokullarındaki eğitim ve öğretimin yeniden düzenlenmesi kapsamında, eğitim ve öğretim süresinin üç yıl olarak değiştirilmesi de yerinde bir değişiklik olarak kabul edilebilir.

Türkiye’de icra müdürü, müdür yardımcısı veya icra kâtibi olmak için Adalet meslek yüksekokullarından mezun olma şartı bulunmamakla birlikte, diğer lisans programlarından mezun olanların icra dairesi görevlisi olarak atanmak için sınava girme ön şartı olarak, İngiliz icra memurları hakkında öngörülen sertifikalandırma programlarını edinmeleri şartı getirilebilir.

Sertifika programları kapsamında, ileride meslek edinecekleri alan hakkında edindikleri teorik ve uygulamaya yönelik bilgiler sayesinde, sınavı kazandıktan sonra diğer kazananlar için öngörülen staj programı süresini daha kısa sürede tamamlama imkânı tanınmasıyla adaylar, icra memuriyetine donanımlı bir şekilde başlayabilirler. Söz konusu sertifika programlarının sevk ve idaresi, yukarıda öneri olarak sunulan Türk İcra Müdürleri Birliği’ne bırakılabilir.

Avrupa Birliği üyesi devletlerin icra teşkilatlarından, Türk icra teşkilatına uyarlanabilecek öneriler ve değerlendirmelerle birlikte, özerk icra sistemlerinin ülkemizde uygulanamayışı da çok yönlü bir şekilde açıklandıktan sonra, çalışmada Türk icra teşkilatı ve icra teşkilatı hakkındaki kanuni düzenlemeler çerçevesinde var olan ve olması gerekenler hakkında ulaşılan sonuçlara da değinilmelidir.

10 Ocak 2019 tarihli ve 27 sayılı “Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”nin 7. maddesi ile değişik “1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”nin 40. maddesinin (k) bendi kapsamında İcra İşleri Dairesi Başkanlığı’nın kurulmasıyla, Türk icra teşkilatı, Adalet Bakanlığı bünyesinde bir merkez teşkilatına sahip olmuştur.

İcra İşleri Dairesi Başkanlığı, dikey ve yatay yönlü çeşitlilik ve genişlemeler içerecek şekilde teşkilatlanmıştır. Dikey yönlü olarak Başkanı’nın altında, iki Daire Başkanı yer almaktadır. Bu kapsamda daire başkanlıklarının altında alanına göre uzmanlaşmış, Ar-Ge, Atama Bürosu, İşlemler Bürosu; Disiplin, Dosya- Sicil, Genel-Görüş ve Terfi- İzin Bürosu olmak üzere toplamda 7 adet büro ve bu bürolarda görevlendirilmiş birer adet tetkik hâkimi, şube müdürü ve yeterli sayıda büro personeli bulunmaktadır. İcra teşkilatında bu dairelerin çeşitli bürolara ayrılması, icra sisteminin etkinliğine olumlu yönde hizmet eder nitelikte olduğu görülmektedir.

Türk icra teşkilatı asıl olarak, sadece icra işlerinin yapılması için oluşturulan asli organlar ve diğer görevleriyle birlikte kendilerine kanunlar tarafından görev verildikçe icra işleriyle meşgul olan tali organlardan oluşmaktadır.

Adalet Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilâtı ile bağlı kuruluşlarında görev yapan memurların, naklen atanmalarına ve ilk defa Devlet memuru olarak atanacakların seçimine ilişkin usullerin ve esasların düzenlendiği, 10.07.2003 tarihli ve 25164 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan "Memur, Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği"ne göre, icra dairesinde çalışmaları için icra müdürü, müdür yardımcısı, icra kaitibi olarak atamaları yapılan memurlar, mübaşir ve müstahdemler, icra teşkilatının birinci derecede önem arz eden organı olan icra dairesini oluşturmaktadır.

İcra takip talebi kural olarak kendisine yapılan icra dairesi, İİK m. 13/ I, c.1 gereğince, icra mahkemesinin daimî gözetimi ve denetimi altında olmasıyla birlikte, yaptığı ve yapacağı iş ve işlemler bakımından bağımsızdır. İcra mahkemesi veya diğer bir mercii ya da makamdan emir almaz.

İcra müdürü ve müdür yardımcılarının mesleğe kabulü, atama ve nakil işlemleri, İİK m. 1 gereğince, "İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği" hükümleri çerçevesinde Adalet Bakanlığınca yapılmaktadır. İcra müdürü olabilmek için gereken şartlar, Atama Yönetmeliği'nin 3. maddesinde yer almaktadır. Buna göre, icra müdürü olmak isteyen, başta yönetmeliğin üçüncü maddesinde sayılan, icra müdürlüğüne atanma koşulları olmak üzere, Devlet Memurları Kanunu'nda öngörülen koşulları da sağlamalıdır.

İcra müdür yardımcılığına atanma şartları bakımından, açıktan ilk defa veya naklen atanacaklarda, icra müdürlerinin atamasında aranılan koşulların tamamı, icra müdür yardımcısı atamalarında da aranmaktadır.

İcra ve İflas Kanunu m. 1 gereğince, icra kâtiplerinin mesleğe kabulü, atama ve nakil işlemleri, "İcra Müdür ve Yardımcıları ile İcra Kâtiplerinin Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği" nin 3/A maddesi kapsamında Adalet Bakanlığınca yapılmaktadır. 6352 sayılı Kanun ile getirilen icra kâtipliği, hiyerarşide icra müdürü ve müdür yardımcısı kadrolarından sonra gelmektedir.

İcra teşkilatı görevlileri bakımından, sorumluluk ve görev tanımının görevlilerde bir bilinç olarak oluşturulması bu algıyı kırabilecek önemli unsurların başında gelmektedir. Bununla birlikte, icra memuriyetinin bir meslek olarak tercih edilmesinde, mesleğin, işsiz kalma korkusuyla son çare olarak görülmesinden ziyade, gönüllülük esasına dayalı olarak seçilmesi, ancak icra memuriyetine bir saygınlık kazandırılması başta olmak üzere görev kapsamlarının net bir şekilde tanımlanması amaçlarıyla bu mesleğe ve takip prosedürü çerçevesinde yerine getirilecek iş ve görevlere ilişkin hükümlerin özel kanun çerçevesinde düzenlenmesi de yerinde olacaktır.

İcra memuriyeti için başta icra görevlilerinin mesleğe girişi bakımından öngörülecek bir sınav sistemi olmak üzere, mesleğe girdikten sonra icra hukuku alanı ve bağlantılı alanlarda verilecek düzenli eğitimlerle, görevlilerin bilgisinin güncelliği muhafaza edilebilecektir. İcra dairesi görevlilerinin öngörülebilir sigorta sistemiyle muhtemel tazminat davaları bakımından daha etkin şekilde korunması, mahkemelerden bağımsız olarak sürdürdükleri faaliyetlerinin icrası esnasında tazminat ödeme korkusu olmadan ancak icra işlerine daha bağlı ve olması gereken hukuk bakımından daha doğru kararlar vererek işlerini yapmaları sağlanacaktır.

İcra dairesi görevlileri, icra takip prosedürlerindeki işlemlerini bağımsız olarak yürütmektedir. Takip prosedürleri kapsamında kanunen kendilerine tanınan yetkiler, takdir yetkisi, bağlayan yetki, emretme ve zor kullanma yetkisi olarak gruplandırılabilir. Bu yetkiler kapsamlı olmakla birlikte, konu ve zaman bakımından sınırlandırılmıştır. İcra dairesi görevlilerinin bağımsızlığı ise iç ve dış olarak ifade edilen çeşitli denetimlerle sınırlandırılmıştır. Bu çerçevede icra dairesi görevlileri, yılda en az bir kez olmak üzere, Cumhuriyet savcıları ve adalet müfettişleri tarafından denetlenmektedir.

İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nin 104. maddesinde hüküm altına alınan detaylı bir denetimin yapılması konusunda sadece Cumhuriyet savcısının görevlendirilmiş olması, iş ve nüfus yoğunluğu bakımından seyrek olan il ve ilçelerde soruna sebep olmamaktadır. Ancak bu denetimin, nüfus ve iş yoğunluğunun çok ve

yoğun olduğu büyük şehirlere gelindiğinde sadece Cumhuriyet savcılarınca yapılması, yeterli ve amaca hizmet eder nitelikte olmasını engellemektedir.

Denetime tabi tutulan icra dairelerinde yapılan yıllık işlemler olduğundan, denetimde Cumhuriyet savcılarının yanında, kıdemli bir icra müdürü ve müdür yardımcısından oluşan bir heyetin oluşturulması, icra dairesi işlemlerinin daha seri ve amaca uygun şekilde incelenmesini sağlayacaktır. Yönetmelik ve Kanun'un ilgili maddelerinde yapılacak değişiklik ile teftiş ve denetimin Cumhuriyet savcıları, kıdemli icra müdürü ve müdür yardımcısından oluşan bir heyet tarafından gerçekleştireceğinin hüküm altına alınması, icra takip işlemlerinin denetlenmesinde ve icra hizmetlerinin etkinliğinde verimliliği arttıracaktır.

İcra daireleri, Cumhuriyet savcılarının denetiminden başka, Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığınca dönüşümlü olarak bağlandıkları icra mahkemelerine, ilgililer tarafından yapılan şikâyet ve itiraz başvuruları hakkında, bu mahkemelerin verdikleri kararlar bakımından da denetlenmektedir.

Dış denetim kapsamında ise icra daireleri, Kamu Denetçiliği Kurumu'nun, mali hesapları bakımından Sayıştay'ın doğrudan denetimine tabidir. Bununla birlikte, icra dairesi işlemlerine karşı ilgilisi tarafından, şikâyet yoluna gidildiğinde, icra mahkemesinin söz konusu işlemlere ilişkin olan ve doğrudan görevli oldukları icra uyuşmazlıkları hakkında verdikleri kararları, kanunlarda öngörülen şartları taşıyorlarsa bireysel başvuru yoluyla, Anayasa Mahkemesi'nin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin denetiminden geçmektedir.

İcra dairesi görevlilerinin yürüttükleri icra takipleri sebebiyle aleyhlerinde açılan davalar ve başvuru şikâyetler karşısında korunma haklarının, yürürlükteki kanuni düzenlemeler çerçevesinde bulunmadığı söylenebilir. Başka bir deyişle, icra müdürü ve icra dairesi görevlileri aleyhine bir suçlamada bulunulduğunda, iddianın haklı veya haksız olup olmadığına bakılmaksızın doğrudan soruşturma başlatılarak, savcılık huzurunda ifadeleri alınmaktadır.

İcra müdürleri ve icra dairesinde görevli diğer memurlar, 657 sa. DMK'ya göre, özlük hakları bakımından disiplin soruşturmaları da dâhil olmak üzere, diğer

işlemlerin tamamında, adalet hizmetlerine dâhil personel gibi işlem gördüğünden, 657 sa. Ka. 'a tabi memurlar hakkında kanunda öngörülen istisnai suç ve haller de dikkate alınarak, 4483 Sa. Ka. gereğince Cumhuriyet savcılığınca soruşturma açılabilmesi için bağlı olunan kurum amirinden izin alınması usulü, icra dairesi görevlileri için de kabul edilmelidir. Böylece, icra dairesi görevlileri hakkında soruşturma yapılmasının, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 51. maddesine göre, merkez teşkilatı bakımından kurum amiri olan İcra İşleri Dairesi Başkanlığı'nın iznine tabi tutulması, yerinde bir düzenleme olacaktır.

İcra ve İflas Kanunu m. 5 gereğince açılan tazminat davaları sonucunda Devlet, ödediği tazminatları, icra dairesi görevlisine rücu etmektedir. Rücu tazminatlarının ödenebilmesi için icra dairesi görevlileri hakkında, iş, aile hukuku alanlarında yaygın olarak yapılan bir zarar sigortası olan hukuki sorumluluk (himaye) sigortası uygulamasının getirilmesi düşünülse de Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 125. maddesi buna imkân tanımamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 129/ IV'e göre, tazminat davaları ancak idare aleyhine açılabilir. Ancak icra dairesi görevlilerine rücu edilecek tazminatın ödenebilmesi için, devlet memuru olarak görev yapan doktorlar hakkında 21.07.2010 tarihli ve 2010/ I sayılı Tebliğ ile getirilen zorunlu mali sorumluluk sigortası benzeri bir meslek sigortasının oluşturulması öngörülebilir. Doktorlardan başka söz konusu sigortayı noterler de akdetmektedir. Doktorların ve noterlerin sahip olduğu bu sigortaya benzer bir sigortanın icra dairesi görevlilerince bireysel olarak imzalanmasıyla, rücu tazminatları bakımından bir koruma sağlanabilir. Devlet hazinesine önerinin reddine sebep olmayacak nitelikte bir yüklenme getirmesi bakımından doktorlarınkine benzer şekilde, sigortaya ilişkin prim ödemeleri, (bkz. 2010/ I sayılı Tebliğ m. 3/ I) Adalet Bakanlığı ve icra dairesi görevlilerince belli oranlarda paylaşılabilir.

Zorunlu atamaya tabi personel olan icra müdür ve yardımcılarının Atama Yönetmeliği'nin 36. maddesinin ikinci fıkrasına göre, kur'a ile icra müdürü olarak atananlardan, ilk olağan nakle hak kazandıklarında kadro ve ihtiyaç durumuna göre icra müdür yardımcısı olarak da atanmaları da mümkündür.

Atama Yönetmeliği m. 36/ II'ye göre, icra müdürü olarak atananların ihtiyaç halinde icra müdür yardımcısı olarak atamasının yapılması, icra müdürü ile müdür yardımcısı arasında herhangi bir fark olmadığını göstermektedir. Ancak bu anlayışın değişmesi gerekmektedir. Bu anlayışa hizmet eden bir diğer hüküm de, nihai başarı listelerinin oluşturulmasına ilişkin Atama Yön. m. 28'dir.

Atama Yönetmeliği'nin 28. maddesi kapsamında oluşturulan nihai başarı listelerinin, icra müdür ve yardımcılar bakımından ayrı ayrı oluşturulması mesleki yeterlilik bakımından, icra dairesinin sorumlu amiri olacak kişinin (İİK Niz. m. 3/ I) daha donanımlı olanlar arasından seçilmesini sağlayacaktır.

Atama Yönetmeliği m. 28/ IV'te icra kâtipliği kadroları için nihai başarı listeleri düzenlenirken, hukuk fakültesi, adalet meslek yüksekokulu, yüksekokulların adalet programı ile adalet ön lisans programı mezunları arasından en yüksek puanı alan adaydan başlanması; diğer adayların ise bu sıralamayı takiben kendi aralarında en yüksek puandan başlaması usulünün, icra müdürü ve müdür yardımcısı olmak isteyen adaylar bakımından ayrı ayrı kabul edilmesi de uygun bir değişiklik olacaktır.

KAYNAKÇA

- ABEL, Wolfgang: “Der Rechtspfleger im Rechtssystem der Bundesrepublik Deutschland”, Ankara Law Review, C. 1, Sa. 2, Kış 2004, (s. 177-200).
- ACU, Melek: “Bireysel Başvuruya Konu Haklar”, TBBD, Sa. 110, Y. 2014, (s. 403-434).
- AKGİRAY, Hasan Basri: “İcra Memurları ve Başkâtiplerin Statüsünün Yeniden Düzenlenmesi Zorunludur”, İBD, C. XI, Sa. 7-8, Y. 1970, (s. 548-554).
- AKGÜNDÜZ, Ahmet: İslam ve Osmanlı Külliyyatı, C. 1, İstanbul 2011.
- AKINCI, Müslüm: Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsmanlık, İstanbul 1999.
- AKİL, Cenk: “Alman Yardımcı Adalet Memuru Yasası”, EÜHFD, C. XV, Sa. 1-2, Y. 2011, (s. 287-309), (Akil- Yardımcı).
- AKİL, Cenk: Genel Haciz Yoluyla Takipte Ödeme Emrine İtiraz, Ankara 2017, (Akil-İtiraz).
- ALANGOYA, Yavuz: “Kanun Yolunun Anayasal Temeli ve HUMK m. 427 Hükmü ile Kanun Yolu Kapatılmış Olan Kararlara Karşı Kanun Yoluna Müracaat İmkânı”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, (s. 17-48).
- ALİMCİ, Assiye: “Alman Hukukunda Vadesi Gelmiş Alacakların Tahsilinde İnkasso Sistemi”, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2014.
- ALPASLAN, Mehmet Emin: İcra Dairelerinin Özerkleştirilmesi: Fransız İcra Görevliliği Modeli, İstanbul 2018.
- ANDENAS, Mads/ NAZZİNİ, Renato: “Market Integration, the Harmonization Process, and Enforcement Practices in the EU Member States”, Enforcement Agency Practice in Europe (Ed. Andenas/ Hess/ Oberhammer), The British Institute of International and Comparative Law (BIICL), Great Britain 2005, (s. 53-101).
- ANDENAS, Mads: “National Reports- England and Wales”, Enforcement Agency Practice in Europe (Ed. Andenas/ Hess/ Oberhammer), BIICL, Great Britain 2005, (s. 131-153).
- ANDERSSON, Torbjörn/ FRIDÉN, Hugo: “National Reports- Sweden”, Enforcement Agency Practice in Europe (Ed. Andenas/ Hess/ Oberhammer), BIICL, Great Britain 2005, (s. 229-241).
- ANDREWS, Neil: “The System of Enforcement of Civil Judgements in England”, Comparative Studies on Enforcement and Provisional Measures, (Ed. Sturmer,

- R./ Kawano, M.), Tübingen 2011, (s. 13-20), (Andrews- Judgements in England).
- ANDREWS, Neil: The Modern Civil Procedures: Judicial and Alternative Forms of Dispute Resolution in England, Tübingen 2008, (Andrews- Procedures).
- ANSAY, Sabri, Şakir: Hukuk ve İcra İflas Usulleri, 5. Bs., Ankara 1960.
- ARAS, Aslı: Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü, (6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Çekişmesiz Yargılama Usulü), Ankara 2017.
- ARSLAN Ramazan/ TANRIVER, Süha: Yargı Örgütü Hukuku, Ankara 2001.
- ARSLAN, Aziz Serkan: İcra Takip İşlemleri, Ankara 2018.
- ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder/ TAŞPINAR AYVAZ, Sema/ HANAĞASI, Emel: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 7. Bs., Ankara 2021, (Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- Usul).
- ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder/ TAŞPINAR AYVAZ, Sema/ HANAĞASI, Emel: İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 7. Bs. Ankara 2021, (Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası- İcra).
- ASLAN, Kudret: “Hacizde Sıra (Tertip)”, AÜHFD, C. 54, Sa. 2, Y. 2005, (s. 269 – 318), (Aslan- Sıra).
- ASLAN, Kudret: Hacizde İstihkak Davası, Ankara 2005, (Aslan- İstihkak).
- ASLAN, Zehreddin/ ALTINDAĞ, Halil: Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, Ankara 2018.
- ATALI, Murat: “Avusturya Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, MUIİHT- IV, TBBY, 30 Eylül- 1 Ekim 2005, Ankara 2006, (s. 50-104).
- ATAMAN, Engin: İcra ve İflas Hukukunda Mal Beyanı ve Mal Beyanından Kaynanlanan Suçlar, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, EÜSBE, Erzincan 2010.
- ATAR, Fahreddin: İslam Adliye Teşkilatı, Ankara 1979, (Atar- Teşkilat).
- ATAR, Fahreddin: İslam İcra ve İflas Hukuku (Fıkıhta İcra- İflas), İstanbul 1990, (Atar- İcra).
- AYDEMİR, Fatih: “1518 Sayılı Tarım ve Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu m. 12’de Düzenlenen İlam Niteliğinde Belge ve Bu Belgeye İlişkin Uygulamadaki Hukuki Sorunlar”, EBYÜHFD, C. XXIII, Sa. 3-4, Aralık 2019, (s. 313-360), (Aydemir- İlam Niteliğinde Belge).

- AYDIN, Öykü Didem: “Türk Anayasa Yargısında Yeni Bir Mekanizma: Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru”, GÜHFD, C. XV, (15), Sa. 4, Y. 2011, (s. 121-170).
- AYDIN, Öykü Didem: “Türk Anayasa Yargısında Yeni Bir Mekanizma: Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru”, GÜHFD, C. XV, Sa. 4, Y. 2011, (s. 121-170).
- BAHADIR, Zeynep: “Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usûlü”, AHBVÜHFD, C. XXIII, Sa. 3, Y. 2019, (s. 129-159).
- BALCI, Umut: “Türk Hukukunda Güveni Kötüye Kullanma Suçları”, AÜSBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.
- BAUMGART, Gustav- Adolf: Der Gerichtsvollzieher, Berlin 1964.
- BAUMBACH, Adolf/ LAUTERBACH, Wolfgang/ ALBERS, Jan/ HARTMAN, Peter: Zivilprozessordnung, 77. Aufl., München 2019.
- BAUR, Fritz/ STÜRNER, Rolf/ BRUNS, Alexander: Zwangsvollstreckungsrecht, 13. Aufl., Heidelberg 2006.
- BECKER- EBERHARD, Ekkehard: “Weitere Aufgaben Für Gerichtsvollzieher/ -innen- Was ist Rechtlich Möglich und Was (noch) Nicht?”, DGVZ, S. 9, 2014, (s. 209-227).
- BEHR, Johannes: “Reform der Zwangsvollstreckung”, Rechtspfleger Zeitung, H. 11, 1981, (s. 417-425).
- BELGESAY, M. Reşit: Adliye Hukuku, C. I, İstanbul 1944, (Belgesay- Adliye).
- BELGESAY, Mustafa Reşit: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C. 2, İstanbul 1940, (Belgesay- Usul Şerhi).
- BELGESAY, Mustafa Reşit: İcra ve İflas Hukuku, C. 1, İstanbul 1954, (Belgesay- İcra).
- BELGESAY, Mustafa Reşit: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, İstanbul 1954, (Belgesay- İcra Şerhi).
- BELGİN GÜNEŞ, Derya: “Mağdur Hakları Kanunu Taslağı’nın Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, SÜHFD, C. 29, Sa. 2, Y. 2021, (s. 913-931).
- BERBEROĞLU YENİPİNAR, Filiz: İcra Takibinde Şikâyet, Ankara 2020.
- BERKİN, Necmeddin M.: “Cebri İcra Faaliyetinden Sorumluluk”, İÜHFM, C. XXXVII (37), Sa. 1-4, Y. 1972, (s. 217-241), (Berkin- Cebri İcra).
- BERKİN, Necmeddin M.: “İcra Dairelerinin Faaliyetlerini Tanzim Eden Hükümler”, İÜHFM, C. XLII, Sa. 1-4, Y. 1976, (s. 201-232), (Berkin- İcra Daireleri).

- BERKİN, Necmeddin M: “İngiltere’de Cebri İcra ve Hukuki Sorumluluk” MHAD, Prof. Dr. Hüseyin Nail Kubalı’ya Armağan, Sa. 11, Y. 1974, (s. 539-561), (Berkin- İngiltere’de Cebri İcra).
- BERKİN, Necmeddin M: Tatbikatçılara İcra Hukuk Rehberi, C. I, II, İstanbul 1979, (Berkin- Rehber, C. I, II).
- BERKİN, Necmeddin, M.: İflas Hukuku Dersleri, 2. Bs., İstanbul 1966, (Berkin- İflas).
- BERKİN, Necmettin M.: “Cebri İcra ve Cebri İcraya Konu Olan Ödemeler”, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Dergisi, Sa. 1, Y. 1974, (s. 243-258), (Berkin- Ödemeler).
- BERKİN, Necmettin M.: “İcra Tebliğleri ve 538 Sayılı Kanun’un Getirdiği Yenilikler, İÜHFM, C. XXXIII, Sa. 1-2, Y. 1967, (s. 129-140), (Berkin- Tebliğ).
- BİLGE, Necip/ ÖNEN, Ergun: Medenî Yargılama Hukuku Dersleri, Ankara 1978.
- BİLGİN, Mahmut: İcra ve İflas Hukukunda Sıra Cetveli, 3. Bs., Ankara 2016.
- BORAN GÜNEYSU, Nilüfer: “İcra Takip İşlemleri”, TBBD, Sa. 101, Y. 2012, (s. 31-60), (Boran Güneysu - İcra).
- BORAN, Nilüfer: İcra Takibinin İptali ve Taliki, İzmir 2006.
- BOZ, Selman Sacit: Memur Yargılamasında İzin ve İtiraz, Ankara 2014.
- BRADLEY, Pat: “Republic of Ireland”, Methods of Execution of Orders and Judgements in Europe, Chichester 1996, (s. 165-172).
- BREHM, Wolfgang: “Zentralisierung der Zwangsvollstreckung”, Rechtspfleger Zeitung, H. 4, 1982, (s. 125-129).
- BUDAK, Ali Cem/ KARARASLAN, Varol/ APAYDIN, Eylem/ AYDEMİR, Fatih: Avukatlık ve Noterlik Hukuku, (Ed. Ali Cem Budak), İstanbul 2021, (Aydemir-Noterlik).
- BUDAK, Ali Cem: “Prof. Dr. Baki Kuru’nun *Nizasız Kaza* İsimli Eserinden Beri Çekişmesiz Yargı Alanında Meydana Gelen Başlıca Değişiklikler”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Ankara 2004, (s. 273-306), (Budak-Çekişmesiz).
- BUDAK, Ali Cem: Making Foreign People Pay, Darmouth 1999, (Budak- Making Foreign People).
- CAVALIER, George: “French Bankruptcy Law and Enforcement Procedures”, Comperatives Studies on Enforcement and Provisional Measures, (Ed. Sturmer, R./ Kawano, M.), Tübingen, 2011, (s. 163-171).

- CHRISTMANN, Günter: “Zum Beschwerderecht des Gerichtsvollziehers im Kostenprüfungsverfahren nach § 766 Abs. 2 ZPO”, DGVZ, Nr. 2, 1990, (s. 19-21).
- CİRHİNOĞLU, Zafer: Türkiye’de Hukuk Mesleği, Ankara 1997.
- CLARK, S. David: “The Organization of Lawyers and Judges, (Chapter. 3)”, International Encyclopedia of Comperative Law, (Ed. Cappelletti, Mauro), Volume XVI, Civil Procedure, (s. 1-100).
- CONWAY, Lorraine/ DENT, Jack, House of Commons Library, Bailiffs, Number: 04103, Briefing Paper 2017, (<https://commonslibrary.parliament.uk/>).
- CONWAY, Lorraine: “Enforcement Officers (formerly known as Bailiffs)”- House of Commons Briefing Paper – Number: CPB0413, 2019, (Conway- Enforcement), (<https://commonslibrary.parliament.uk/>).
- CONWAY, Lorraine: “The Current Regulation of Bailiffs”- House of Commons Standard Note- SN/HA/4103, 2013, (Conway- Bailiff), (<https://commonslibrary.parliament.uk/>).
- ÇAĞA, Tahir: “Ödeme Emrine İtirazın İptali Davasına Dair”, BATİDER, C. VIII (8), Sa. 3, Y. 1976, (s. 21-31).
- ÇELİKOĞLU, Topel Cengiz: İcra Dairesi Kararı, Bursa 2017.
- ÇINAR, Sinan: “Bireysel Başvuruda Bulunma Usulü”, UMD, Sa. 6, Y. 2016, (s. 97-137).
- ÇİFTÇİ, Pınar: “Menfaat Dengesi Çerçevesinde Genel İcra Hukuku ile Kamu İcra Hukukunun Karşılaştırılması”, DEÜHFD, C. 12, Özel Sa. 2010, (Basım Yılı: 2012), (s. 313-379), (Çiftçi- Karşılaştırma).
- ÇİFTÇİ, Pınar: İcra Hukukunda Menfaat Dengesi, Ankara 2010, (Çiftçi- Menfaat Dengesi).
- DEMİREL, Fatmagül: Adliye Nezareti, Kuruluş ve Faaliyetleri (1876- 1914), İstanbul 2008.
- DEREN-YILDIRIM, Nevhis: “İcra Hukuku’nda Paylaştırmaya İlişkin İlkeler Hakkında Düşünceler”, İcra Hukuku Analizleri, (Gaul, Hans Friedhelm/ Deren-Yıldırım, Nevhis), 5. Bs., İstanbul 2016, (s. 2-21), (Deren-Yıldırım-Düşünceler).
- DOĞAN, Emsalgül: “Bireysel Başvuru Çerçevesinde Anayasa Mahkemesi’nin Verdiği İcra ve İflâs Hukukuna İlişkin Kararların Değerlendirilmesi”, AÜHFD, C. 1, Sa. 68, Y. 2019, (s. 83-126).
- DOĞRU, Osman: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Rehberi, İstanbul 2012.

- DURŞUN, Hasan: “Türkiye’de Ombudsmanlığın (Kamusalılığın) Etkin Olarak İşleyebilme Yetisi Yoktur”, TBBĐ, Sa. 95, Y. 2011, (s. 377-418).
- DÜZGÜN ASLAN, Ülgen: “Noterlerin Mesleki Sorumluluk Sigortası”, GÜHFD, C. XVII (17), Sa. 1-2, Y. 2013, (s. 491-512).
- EFE, Haydar/ DEMİRCİ, Murat: “Ombudsmanlık Kavramı ve Türkiye’de Kamu Denetçiliği Kurumundan Beklentiler”, Sayıştay Dergisi (SD), Sa. 90, Temmuz-Eylül 2013, (s. 49-72).
- EICH, Alexander: “Vollstreckungspersonen-Ursprünge und Entwicklungen bis zum Gerichtsvollzieher des Heutigen Rechts”, DGVZ, Nr. 1-2, 1995, (s. 13-19).
- EKİNCİ, Ekrem Buğra: Osmanlı Hukuku 2008.
- ERDEM, Murat: “Avusturya Yardımcı Adalet Memuru Kanunu”, (Çeviri), SaÜHFD, C. 2, Sa. 1, Temmuz 2014, (s. 135-154), (Erdem- Kanun).
- ERDEM, Murat: “Türkiye’de İcra ve İflas Daireleri Görevlilerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri- İcra Müdürlerinin Sorumlulukları ve Denetimi”, Adalet Bakanlığı ve Avrupa Birliği Tarafından Desteklenen İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Eşleştirme Projesi Kapsamında Uluslararası İcra ve İflas Hukuku Konferansı ve Çalıştayı- Tebliğ ve Raporlar, Ankara 2014, (s. 85-90), (Erdem-Sorumluluk).
- EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2017.
- ERGÜL, Engin: Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Bireysel Başvuru ve Uygulaması, Ankara 2012.
- ERKUT, Celal: İdari İşlemin Kimliği, Ankara 1990.
- ERUYGUR, Haluk K.: Yedieminlik, Ankara 2008, (Eryugur- Yedieminlik).
- ERUYGUR, Haluk: “İngiliz Hukukunda Malların Haczi”, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, (s. 401-433), (Eryugur- Haciz).
- EZER, Feyzullah/ ÇELİK, Sami: “Türkiye’de Adalet Eğitimi ve Adalet Meslek Yüksekokulları Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi”, MKÜSBED, C. 12, Sa. 31, Y. 2015, (s. 272- 278).
- FENDOĞLU, Hasan Tahsin: İnsan Hakları Hukuku, Ankara 2017.
- FIRAT, Erhan: “Aile Arabuluculuğu”, yayınlanmamış doktora Tezi, Erzincan 2021, (Firat- Aile).
- FIRAT, Erhan: Özel Kanunlarda Düzenlenen İlam Niteliğindeki Belgeler, Ankara 2016, (Firat- Belge).

- FİCHTNER, Frank: “Die Durchsetzung von Ansprüchen Auf Leistung Zug um Zug zwischen materiellem Recht, Verfahrensrecht und Verfassungsrecht”, Diss., Köln 2002.
- FURTUN, Hakan/ GÜRLER, Cemalettin: “Alman ve Türk Hukuklarında Adli Hizmet Uzmanlığı- Rechtspfleger Kurumuna Kısa Bir Bakış”, ABD., C. 65, Sa. 2, (Bahar 2007/2), (s. 58- 60).
- GAUL, Hans Friedhelm: “Der Rechtspfleger als Vollstreckungsorgan und Entscheidungsorgan in der Zwangsvollstreckung”, Rolf Stürner 70. Yaş Armağanı, (Festschrift für Rolf Stürner zum 70. Geburtstag), Tübingen 2013, (s. 687-739), (Gaul- Der Rechtspfleger).
- GERHARDT, Walter: Grundbegriffe des Vollstreckungs und Insolvenzrechts, 1985.
- GİLLES, Peter, (Çev. Abdülkadir, Haşhaş): “Almanya’da Kararlara Karşı Kanun Yolları: Çeşitlilik, Karmaşıklık, Klişeler ve Sorgulanabilir Meşruiyet”, DEÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, (s. 123-132), Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan (Basım Yılı: 2015), (Gilles, Çev. Haşhaş- Meşruiyet).
- GİLLES, Peter, (Çev. Erişir, Evrim): “2002 Usul Hukuku Reformu Sonrası Hipertrofik Bir Medenî Yargının Problem Sahası Olarak Alman Kanun Yolu Sistemi”, Medenî Usûl Hukukunda Kanun Yolları ve Arabuluculuk Kanun Tasarısı, MUIİHT- VI, İzmir/Çeşme 19-20 Ekim 2007, Ankara 2008, (s. 19- 51), (Gilles, Çev. Erişir- Kanun Yolu).
- GÖKCAN, Hasan Tahsin/ ARTUÇ, Mustafa: Kamu Görevlisi ve Özel Yargılama Usulleri, 2. Bs., Ankara 2008.
- GÖREN ÜLKÜ, Nazlı: İcra Hukukunda Ödeme Emri, İstanbul 2008.
- GÖZLER, Kemal: İdare Hukuku, C. I-II, 2 Bs., Bursa 2009, (Gözler- İdare).
- GÖZLÜGÖL, Said Vakkas: Avrupa İnsan Hakları Hukuku, Ankara 2014.
- GÖZTEPE, Ece: Anayasa Şikâyeti, Ankara 1998.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref A./ TAN, Turgut: İdare Hukuku- Genel Esaslar, C. I, 9. Bs., Ankara 2013.
- GRAF, Philipp J: “Der Rechtspfleger”, Öffentliche Sicherheit, Sa. 5-6, Y. 2006, (s. 67-70), <https://docplayer.org/8328124-Der-rechtspfleger-in-ausserstreitangelegenheiten-somit-der-rechtspfleger-zustaendig.html>, (E.T. 09.11.2018).
- GREGOW, Torkel: “Sweden”, Methods of Execution of Orders and Judgements in Europe, Chichester 1996, (s. 305-322).
- GROTHAUS, Achim: Die Englische Zwangsvollstreckung und der Schutz der Familie, Berlin 1999.

- GUTH, Monika: Schriften zum Schweizerischen Zivilprozessrecht- Etudes de droit de Procedure Civile Suisse, Band/Volume 5, Die direkte Vollstreckung von Urteilen ohne Einleitungsverfahren, Basel 2010.
- GÜNDOĞAN, Ali: İcra Dairelerinin Değişim ve Dönüşüm Şifreleri, İstanbul 2019.
- GÜNEREN, Ali: İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları, 3. Bs., Ankara 2014.
- GÜRALP, Ayşe Gülin: Anglo-Amerikan ve Kıta Avrupası Medeni Yargılama Hukuku Sistemleri'ndeki Reform Çalışmaları Yeni Gelişmeler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, İstanbul 2011.
- GÜRDOĞAN, Burhan: İcra Hukuku Dersleri, Ankara 1970.
- GÜVEN Aydın: Çocukla Kişisel İlişki Kurulması Hakkındaki İlamların İcrası, Ankara 2016.
- HABSCHEID, Walther J.: “Der Rechtspfleger in der Gerichtsorganisation-eine Wiederbesinnung”, Festschrift für Walter F. Lindacher zum 70. Geburtstag (Walter F. Lindacher’e 70. Yaş Armağanı), 2007, (s. 29-67).
- HANAĞASI, Emel/ ÖZEKES, Muhammet: Yargı Örgütü ve Tebligat Hukuku, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1597, Eskişehir 2012.
- HANAĞASI, Emel: “Fransız Hukuku’nda Hızlı Yargılama Usulleri ve Geçici Önlemler” (Prof. Dr. Ramazan Arslan’a Armağan, C. 2, Ankara 2015, (s. 901-940), (Hanağası- Hızlı Yargılama Usulleri).
- HASSENJAGER, Beate: Weisungsbefugnisse des Glaubigers?, Bochum 1993.
- HEDAR, Karin Berglöf: “İsveç İcra Sistemi ve Teşkilat Yapısı”, Adalet Bakanlığı ve Avrupa Birliği Tarafından Desteklenen İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Eşleştirme Projesi Kapsamında Uluslararası İcra ve İflas Hukuku Konferansı ve Çalıştay- Tebliğ ve Raporlar, Ankara 2014, (s. 31-43).
- HENDERSON, Ketth/ SHAH, Angana/ ELENA, Sandra/ AUTHEMAN, Violaine, Regional Best Practices: Enforcement Of Court Judgement (White Paper 5), IFES Rule of Law White Paper Series (Ed. Henderson, Keith) April 2004, http://www.pdf.usad.gov/pdf_docs/PBAABS93.pdf, (E.T. 11.06.2020).
- HESS, Burkhard/ MACK, Marcus, “National Reports- Germany” Enforcement Agency Practice in Europe, BIICL 2005, (s. 169-193).
- HESS, Burkhard: “Comperative Analysis of the National Reports”, Enforcement Agency Practice in Europe (Ed. Andenas M/ Hess, B./ Oberhammer, P.), the British Institute of International and Comperative Law (BIICL) 2005, Great Britain, (s. 25-46), (Hess- Comperative Analysis).

- HESS, Burkhard: “Different Enforcement Structures”, *Comperative Studies of Civil Enforcement and Provisional Measures*, Tübingen 2011, (s. 49-67), (Hess- Enforcement Structures).
- HESS, Burkhard: “Minimum Procedural Standarts for Enforcement of Provisional and Protective Measures at European Level”, *Enfrocement Agency in Europe*, the British Institute of International and Comperative Law (BIICL) 2005, (s. 265-285), (Hess- Procedural Standarts).
- HM Courts& Tribunals Service, “The Bailiff Manual”, A Procedural Guide for County Court Bailiffs, (<https://www.whatdotheyknow.com/request/125721/response/309953/attach/3/Bailiff%20manual%20redacted.pdf>.Cookiepassthrough1), (E.T. 09. 06.2017).
- HORTSMAN, Frank: *Thesis EU Private International Law*, Nederland 2012.
- İL, Sunay: “Aile Arabulucuğu (Family Meditation)”, *Toplum ve Hizmet*, Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Yayını, C. 20, Sa. 1, Nisan 2009, (s. 23-31).
- İMRE, Zahit: “Doktrinde ve Türk Hukukunda Kusursuz Mesuliyet Halleri”, *İÜHFD*, C. 13, Sa. 4, Y. 1947, (s. 1475-1536).
- JONGBLOED, Ton: “National Reports- Netherlands”, *Enforcement Agency Practice in Europe*, BIICL 2005, (s. 195-213).
- KAGITÇIOĞLU, Mutlu: “Kamu Denetçiliği Kurumunu (Türk Ombudsmanını) Yeniden Tasarlamak”, *Anayasa Hukuku Dergisi (AYHD)*, C. 7, Sa. 14, Y. 2018, (s. 457-512).
- KALABALIK, Halil: *İnsan Hakları Hukuku*, 5. Bs., Ankara 2017.
- KARACA, Tuğba, “Lizbon Antlaşması’yla Tanınan Ayrılma Hakkı Çerçevesinde Brexit Süreci, Brexit’in Birleşik Krallık ve AB Üzerinde Muhtemel Etkileri”, *ASBE*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.
- KARAGÖZOĞLU, Nursen: “Aile Uyuşmazlıklarında Arabuluculuğa Elverişlilik”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara 2017.
- KARSLI, Abdürrahim: “Alman Hukukundaki Mahnverfahren Usulünün Türk Hukukunda İlamsız İcra Usulü ile Karşılaştırılması”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Ankara 2009, (s. 311-330), (Karlı- Alman).
- KARSLI, Abdürrahim: *İcra Tetkik Mercii Kararlarının Temyizi*, İstanbul 1995, (Karlı- İcra Tetkik Mercii).
- KARSLI, Abdürrahim: *İcra ve İflas Hukuku*, 3. Bs. İstanbul 2014, (Karlı- İcra).

- KAWANO, Masanori: “Civil Enforcement as a Fundamental of Effective Justice”- Comperative Studies on Enforcement and Provisional Measures, (Ed. Sturner R./ Kawano M.), Tübingen 2011, (s. 3-12).
- KAYA, Seyithan: Kamu Görevlisinin Kişisel Kusuru ve Sorumluluğu, Ankara 2021.
- KAYE, Peter/ BRUCE, Morgan: “England and Walles”, Methods of Execution of Orders and Judgements in Europe, Chichester 1996, (s. 51-72).
- KENNET, A. Wendy: Enforcement of Judgements in Europe, Oxford Monographs in Private International Law, General Editor: P. B. Carter QC, 2005.
- KERAMEUS, Konstantinos D.: “Enforcement Proceedings”, International Encyclopedia of Comperative Law, (Sorumlu Ed. Zweigert, K./ Drobnig U.), Vol. XVI, Civil Procedure, (Baş Ed. Cappaletti, Mauro), Chapter 10, Tübingen 2002.
- KİRAZ, Taylan Özgür: Yargı Kararlarıyla Birlikte İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması, 4. Bs., Ankara 2013.
- KOCAOĞLU, N. Kağan: “Roma Hukuku’nda Adli Teşkilatlanma”, ABD, Sa. 1, Y. 2013, (s. 187- 200).
- KORKMAZ, Ramazan: Medeni Uusl Hukuku açısından Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru, 2. Bs., İstanbul 2017.
- KOSTKIEWCZ, Jolanta Kren/ MİLANİ, Dominik/ PENON, Ilija/ WEİNGART, Denise: Schuldbetreibungs und Konkursrecht, 2. Aufl., Zürich 2014.
- KOYUNCU, Nuran/ GÖK, Ümmügülsüm: “Türk Hukuk Tarihinde ve Karşılaştırmalı Hukukta Hâkimlik Mesleğine Giriş ve Hâkim Yardımcılığı”, NEÜHFD, C. 2, Sa. 1, Y. 2019, (s. 68- 86).
- KÖKSAL, Mehmet: Yargı Örgütü Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 2018.
- KÖNİG, Rainer: “Rechtsstaatsprinzip und Gleichheitssatz in der Zwangsvollstreckung”, Diss., Tübingen 1985.
- KRUSE, John: Bailiff Best Practice- A Guide to the National Standards for Enforcement Agents, United Kingdom 2016, (Kruse- National Standarts).
- KRUSE, John: Bailiffs- the Law and Your Rights, PP Publishing, 2011, (Kruse- Bailiff).
- KRUSE, John: Notes on the Theory and Practice of Taking Control of Goods, A Guide to the Reformed Law, England 2019, (Kruse- Theory and Practice).
- KURT KONCA, Nesibe: “Hâkim Yardımcılığı Kurumu ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı- SETA

- Yayınları, İstanbul 2016, https://setav.org/assets/uploads/2016/11/20161024155749_hakim-yardimciligi-kurumu-pdf.pdf, (E.T. 15.02.2019).
- KURT, Leyla Müjde: “Noterlerin Hukuki Sorumluluğu”, GÜHFD, C. XVIII (18), Sa. 2, Y. 2014, (s. 85-118).
- KURU, Baki: “İcra Tutanakları”, Makaleler, İstanbul 2006, (s. 467- 478), (Kuru-Tutanaklar).
- KURU, Baki: “Ödeme Emrine İtiraz”, Adalet Dergisi (AD.), C. 52, Sa. 3-4, Y. 1961, (s. 268-293), (Kuru- İtiraz).
- KURU, Baki: Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. I, II, III, IV, V, VI, İstanbul 2001 (Kuru- Usul, C. I, II, III, IV, V, VI).
- KURU, Baki: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Ankara 2013, (Kuru- İcra El Kitabı).
- KURU, Baki: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 3. Bs., Ankara 2019, (Kuru- İcra Ders Kitabı).
- KURU, Baki: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders kitabı, 2. Bs., Ankara 2018, (Kuru- Usul Ders Kitabı).
- KURU, Baki: Nizasız Kaza, Ankara 1961, (Kuru- Nizasız).
- LACKMANN, Rolf, “Zur Beschwerdebefugnis des Gerichtsvollziehers”, DGVZ, S. 12, 2015, (s. 242-245), (Lackmann- Beschwerdebefugnis).
- LACKMANN, Rolf: Zwangsvollstreckungsrecht, 10. Aufl., 2013, (Lackmann-Recht).
- LESSİNG, Volker: “Türk Alman Dostluğunun Bağlantı Halkasını Teşkil Eden Alman Yardımcı Adalet Memuru (Rechtspfleger) Kimdir?”, (Çev.: Öztan, Bilge / Öztan, Fırat), AÜHFD, C. 40, Y. 1988/ 1-4, (s. 347- 371).
- MARDİN, Çağrı: Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.
- MARTİN, D. F.: “A Comparative Study of Enforcement in England and France”, Civil Justice Quarterly 1982, Vol. 1, (s. 219-236).
- MAVİ, Ömer: “İcra Takibiyle Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasının Sebepleri, İcrada Uzmanın Rolü ve Çocuğun Durumu”, TBBD, Sa. 74, Y. 2008, (s. 269-281).
- MCDONAGH, Ed/ DERRİCOURT, Rosie/ BAKER, Thelma: “the Rules of Enforcement Making a Complaint About the Behaviour of Bailiffs in a Self-Regulated System”, Citizens Advice, www.citizensadvice.org.uk, (E.T. 02.11.2017).
- MENUT, Bernard: “Fransa İcra Sistemi ve Teşkilat Yapısı”, Adalet Bakanlığı ve Avrupa Birliği Tarafından Desteklenen İcra Dairelerinin Etkinliğinin

Arttırılması Eşleştirme Projesi Kapsamında Uluslararası İcra ve İflas Hukuku Konferansı ve Çalıştay-ı- Tebliğ ve Raporlar, Ankara 2014, (s. 59-70).

MERİÇ, Nedim: “Alman Hâkim Yardımcılığı Kanunu Çevirisi”, MİHDER, C. 7, Sa. 20, Y. 2011/3, İstanbul 2011, (s. 13-42), (Meriç- Alman).

MERİÇ, Nedim: Türk-İsviçre Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Başvuru Yolları, Ankara 2015, (Meriç- Paylaştırma).

MİERLO, Antonius I. M / HOEBEK, Bo Ra D.: “Attachment of Assest in Netherlands”, Sa. 17, Y. 2011. (file:///C:/Users/User /Downloads/ 2012- 05-04-attachment-of- assets-tvm. pdf, (E.T. 30.02.2018)).

MORSE, Melissa: “Enforcement Methods Available in England and Wales”, the Execution of Court Decisions in Civil Cases, Council of Europe Publishing, 15-17 October, Strasbourg 1997, (s. 85-95).

MUSIELAK, Hans- Joachim/ VOIT, Wolfgang, Zivilprozessordnung, 16. Aufl., München 2019.

MUŞUL, Timuçin: İcra ve İflas Hukukunda İstihkak Davaları, Ankara 2015, (Muşul- İstihkak).

MUŞUL, Timuçin: İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet, 2. Bs., Ankara 2018, (Muşul- Şikâyet).

MUTHORST, Olaf: Grundzüge des Zwangsvollstreckungsrechts, 2. Aufl., München 2015.

NAMLI, Mert: Türk ve Fransız Medeni Usul Hukuku’nda Yargılamanın Yenilenmesi, İstanbul 2014.

NİBOYET, Marie-Laure/ LACASSAGNE, Sabine: “National Reports- France” Enforcement Agency Practice in Europe, BIICL, Great Britain 2005, (s. 155-167).

NOACK, Wilhelm: Pfandungsvollstreckung in Körperlichen Sachen unter Berücksichtigung der Dienstvorschriften für Gerichtsvollzieher, Hannover 1961.

ODYAKMAZ, Zehra: “Kamu Denetçiliği Kurumu’nun Erkler Arasındaki Yeri ve Yargı Yetkisinin Kullanılmasından Anlaşılması Gerekenler”, I. Uluslararası Kamu Denetçiliği-Ombudsmanlık-Sempozyumu, 03.09.2013 Ankara, (s. 65-95), <https://www.ombudsman.gov.tr/document/yayinlar/sempozyumlar/kdk-sempozyu m-1.pdf>, (E.T. 20.08.2021).

OERKE, Alexander: Gerichtsvollzieher- Parteiherrschaft, Freiburg 1991.

OĞUZ, Arzu: Karşılaştırmalı Hukuk, Ankara 2003.

- OĞUZOĞLU, H. Cahit: Roma Hukuku, Ankara 1959.
- OLGAÇ, Senai/ KÖYMEN, Haydar: Kazaî ve İlmî İçtihatlarla Türk İcra ve İflâs Kanunu, İstanbul 1960.
- ORTAYLI, İlber: Hukuk ve İdare Adamı olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı, Ankara 1994.
- OSKAY, Mustafa/ KOÇAK, Coşkun/ DEYNEKLİ, Adnan/ DOĞAN, Ayhan: İİK Şerhi, C. 1, Ankara 2007.
- ÖZBAY, İbrahim/ AYDEMİR, Fatih: “Güncel Kazai İçtihatlar Çerçevesinde Aile Mahkemelerinde Görev Yapan Uzmanların Hukuki Statüsü ve Reddi”, MİHDER, C. 16, Sa. 46, Y. 2020, (s. 463-514).
- ÖZBAY, İbrahim/ YARDIMCI, Taner Emre: Tebligat Hukuku, 2021.
- ÖZBAY, İbrahim: “Avukatlık Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Tutanağının İlam Niteliği”, AÜEHFD, C. VIII, Sa. 3-4, Y. 2004, (s. 387-418), (Özbay- İlam).
- ÖZBAY, İbrahim: “Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Muhalefet Edenlerin Cezalandırılması (İİK m. 25/a; İİK m. 341)”, Haluk Konuralp Anısına Armağan, C. 2, Ankara 2009, (s. 319-331), (Özbay- Çocuk).
- ÖZBEK, Mustafa Serdar: “Avrupa Konseyince Adalet Hizmetlerinin Etkinliğinin Artırılması İçin Öngörülen Tedbirler”, AÜHFD, C. 55, Sa. 1, Y. 2006, (s. 207-292), (Özbek- Adalet Hizmetleri).
- ÖZBEK, Mustafa Serdar: “Genel Haciz Yoluyla İcra Takibinde Takip Talebi ve Ödeme Emrinde Banka Hesap Numarası Bilgilerinin Bulunmamasının Hukukî Sonuçları”, TNBD, C. 3, Sa. 2, Y. 2016, (s. 3-20), (Özbek- Genel Haciz Yolu).
- ÖZBEK, Mustafa Serdar: “İcra ve İflâs Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağıyla Getirilmek İstenen Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, AÜHFD, C. 57, Sa. 3, Y. 2008, (s. 463-524), (Özbek- Değerlendirme).
- ÖZBEK, Mustafa Serdar: “İcra ve İflâs Kanununda Mal Beyanında Bulunma Yükümlülüğünün İhlâli Hâlinde Öngörülen Tazyik Hapsi ve Disiplin Hapsinin Mükerrer Cezalandırma Yasağı Bakımından Değerlendirilmesi”, DEÜHFD, C. 16, Özel Sayı 2014, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, (s. 2447-2511), (Basım Yılı: 2015), (Özbek- Mal Beyanı).
- ÖZBEK, Mustafa Serdar: İlamlı İcranın Etkinliği, C. I, II, 4. Bs., Ankara 2018, (Özbek- İlamlı, C. I, II).
- ÖZBEY, Özcan: Türk Hukukunda Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Hakkı, Ankara 2012.
- ÖZÇELİK, Volkan: İcra Müdürünün Takdir Yetkisi, Ankara 2014.

- ÖZEKES, Muhammet/ ERİŞİR, Evrim: “Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi, MİHDER, Sa. 3, 2006, (s. 1235-1274).
- ÖZEKES, Muhammet: “Abonelik Sözleşmelerinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Yeni Takip Yolu (7155 Sayılı Kanun’un Düzenlemesi)”, C. 83, Sa. 3, İBD, Eylül 2018, s. (225-256), (Özekes- Abonelik).
- ÖZEKES, Muhammet: “Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi”, DEÜHFD, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan, 2009/1 Özel Sayı, İzmir 2010, (s. 921-940), (Özekes- Yeni Bir İcra Sistemi).
- ÖZEKES, Muhammet: İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Ankara 2009, (Özekes- Temel Haklar).
- ÖZEKES, Muhammet: İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Ankara 1999, (Özekes- İhtiyati).
- ÖZTEK, Selçuk: “Türk İcra Hukukunun Eleştirisi”, MUIİHT- VII: İlamsız İcra, İzmir 2008, (Basım Ankara-2009), (s. 201-209), (Öztek- Eleştiri).
- ÖZTEK, Selçuk: İcra ve İflas Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası, İstanbul 1994, (Öztek- Vesika).
- ÖZYÖRÜK, Mukbil: İdare Hukuku Dersleri (Teksir), Ankara 1973, (Ankara Üniversitesi Web Sitesi).
- PARLAK, Ece: “Sosyal Hizmet Perspektifinden Aile Arabuluculuğu Uygulamalarının İncelenmesi: Türkiye İçin Bir Model Önerisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.
- PEKCANITEZ, Hakan Y.: İcra- İflas Hukukunda Şikâyet, Ankara 1986, (Pekcanitez- Şikâyet).
- PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ ÖZEKES, Muhammet: İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 6. Bs., Ankara 2020, (Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes- İcra).
- PEKCANITEZ, Hakan/ SİMİL, Cemil: İcra-İflas Hukukunda Şikâyet, 2. Bs., İstanbul 2017.
- PEKCANITEZ, Hakan/ YEŞİLIRMAK, Ali: Medeni Usul Hukuku, Pekcanitez Usul, 15. Bs., C. III, İstanbul 2017.
- PEKCANITEZ, Hakan: “Hukuk Eğitimi, Hukukta Probleme Dayalı Öğretim”, Makaleler, C. II, İstanbul 2016, (s. 90-93), (Pekcanitez- Eğitim).

- PEKCANITEZ, Hakan: “Mukayeseli Hukukta Medeni Yargıda Verilen Kararlara Karşı Anayasa Şikâyeti”, AYD, C. 12, Y. 1995, (s. 257-287), (Pekcanitez-Anayasa Şikâyeti).
- PEKGÖZ, Vildan: “İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, Cevdet Yavuz Armağanı, (s. 2377-2406).
- POHLMANN, Petra: Zivilprozessrecht, 4. Aufl., München 2018.
- POSTACIOĞLU, İlhan E./ ALTAY, Sümer: İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 2010, (Postacioğlu/ Altay- İcra).
- POSTACIOĞLU, İlhan E./ ALTAY, Sümer: Medeni Usul Hukuku Dersleri, 7. Bs., İstanbul 2015, (Postacioğlu/ Altay- Usul).
- POSTACIOĞLU, İlhan E.: “Ödeme Emrine İtirazın Mahiyeti Üzerine Bir Deneme”, İÜHFM, C. XIV (14), Sa. 3-4, Y. 1948, (s. 272-295), (Postacioğlu- Mahiyet).
- POSTACIOĞLU, İlhan E.: “Ödeme Emrine İtirazın Sıhhat Şartları”, İÜHFM, C. XVI (16), Sa. 3-4, Y. 1950, (s. 782-794), (Postacioğlu- İtiraz).
- POSTACIOĞLU, İlhan E.: İflas Hukuku Esasları, C. I, İstanbul 1949, (Postacioğlu- İflas).
- RHEE, C. H. Van: “‘History of the Huissier de Justice’ in Low Countries”, Maastricht European Private Law Institute, (M-EPLI), Nr. 15, 2011, (s. 1-19).
- RİCK, Nicole: Schuldnerschutz in der Zwangsvollstreckung- Ein Rechtsvergleich zwischen Deutschland und England, Aachen 2002.
- ROSENBERG, H. C. Leo/ GAUL, Hans Friedhelm/ SCHILKEN, Eberhard/ BECKER-EBERHARD, Ekkehard/ LAKKİS, Panajotta: Zwangsvollstreckungsrechts, 12. Aufl., München 2010.
- ROSENBERG, H. C. Leo/ SCHWAB, Karl Heinz/ GOTTWALD, Peter: Zivilprozessrechts, 18. Aufl., München 2018.
- RÜZGARESEN, Cumhuri: “Türkiye’de İcra ve İflas Daireleri Görevlilerinin Sorunları ve Çözüm Önerileri- İcra Müdürlerinin Statüsü, Hak ve Yetkileri”, Adalet Bakanlığı ve Avrupa Birliği Tarafından Desteklenen İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Eşleştirme Projesi Kapsamında Uluslararası İcra ve İflas Hukuku Konferansı ve Çalıştayı- Tebliğ ve Raporlar, (s. 91-111).
- SAFAR, Patrick/ RUSHE, Ray: French Huissiers de justice (bailiffs/ judicial officers), (file:///C:/Users/User/Downloads/FrenchBailiffs_BD.pdf), (E.T. 22.03.2018).
- SAĞLAM, Musa: Bireysel Başvuru ‘Anayasa Şikâyeti’, HUKAB Sempozyumu Serisi 1, Ankara 2011.

- SALDIRIM DEMİR, Sibel: İcra Müdürünün Davranış ve İşlemlerinden Doğan Hukuki Sorumluluk, Ankara 2011.
- SALDIRIM, Mustafa: “İcra ve İflas Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısındaki İcra Teşkilatına İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi”, MİHDER, Sa. 1, Y. 2009, (s. 75-92).
- SCHNEİDER, Herald: Die Ermessens- und Wertungsbefugnis des Gerichtsvollzieher, Köln 1993.
- SELÇUK, Sami: Kamu Görevlilerinin Yargılanması, Ankara 2017.
- SEVGİLİ GENÇAY, Fatma Didem: “Fransa’da Kamu Personel Rejimi”, İn.ÜHFD, C. 5, Sa. 1, Y. 2014, (s. 225-240).
- STAMM, Jürgen: “Reformbedarf in der Zwangsvollstreckung?- die Schaffung eines zentralen Vollstreckungorgans”, JZ, Nr. 2, 2012, (s. 67-76), (Stamm-Reformbedarf).
- STAMM, Jürgen: Die Prinzipien und Grundstrukturen des Zwangsvollstreckungsrechts, Tübingen 2007, (Stamm- Grundstruktur).
- STÖBER, Kurt: Forderungspfandung, 15. Aufl., Rothenburg ob der Tauber 2010.
- SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral: “İcra Hukukunda Oranlılık İlkesi”, Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce’ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, İzmir 2001, (s. 177-203), (Sungurtekin Özkan- Oranlılık).
- ŞİRİN, Tolga: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti) Usul Hukuku, 2. Bs., Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi- 7, Ankara 2019, <https://www.anayasa.gov.tr/media/7431/usulhukukuinternetkitap.pdf>, (E.T. 06.09.2021).
- TANRIVER, Süha: İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Ankara 1996, (Tanriver- İlamlı).
- TAŞPINAR AYVAZ, Sema: “İcra Müdürünün Yetkilerinin Kısıtlanmasına İlişkin HGK Kararının Eleştirisi”, Terazı Hukuk Dergisi, Y. 2007, Sa. 10, (s. 71-79), (Taşpınar Ayvaz- İcra Müdürünün Yetkileri).
- TAŞPINAR AYVAZ, Sema: “İcra ve İflas Hukukunda Hükümsüz İşlemler ve Hükümsüzlük”, Ramazan Arslan’a Armağan, C. II, Ankara 2015, (s. 1537-1550), (Taşpınar Ayvaz- Hükümsüzlük).
- TAŞPINAR AYVAZ, Sema: “İsviçre Federal İcra ve İflas Kanununda Yapılan Değişikliklere Genel Bir Bakış”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru’ya Armağan, 2004, (s. 599-670), (Taşpınar Ayvaz- Değişiklikler).

- TAŞPINAR AYVAZ, Sema: “Türk Hukukunda Bir İcra Sicil Düzenlemesi Örneği, ‘Aciz Vesikası Sicili’”, Haluk Konuralp Anısına Armağan, C. 2, Ankara 2009, (s. 579-621), (Taşpınar Ayvaz- Sicil).
- TAŞPINAR AYVAZ, Sema: “Zabıt Kâtiplerinin Reddi”, DEÜHFD, C. 11, Sa. Özel Sayı, Y. 2010, (s. 595-615), (Taşpınar Ayvaz- Ret).
- TAT ARSLANPINAR, Tuğçe: “İcra Dairesi Tarafından Vaktinden Evvel Satış”, TBBD, Sa. 151, Y. 2020, (s. 199-234).
- TERCAN, Erdal: Medeni Usul Hukukunda Eski Hale Getirme, Ankara 2006.
- TEZCAN, Durmuş/ ERDEM, Mustafa Ruhan/ SANCAKDAR, Oğuz/ ÖNOK, Rifat Murat: İnsan Hakları El Kitabı, 4. Bs., Ankara 2011.
- THOMAS, Heinz/ PUTZO, Hans: Zivilprozessordnung, 40. Aufl. 2019.
- THORNE, Marini/ LANE, Joe: “a Law unto Themselves How Bailiffs are Breaking the Rules”, Citizens Advice, <https://www.citizensadvice.org.uk/debt-and-money/action-your-creditor-can-take/bailiffs>, (E.T. 02.11.2017).
- TİFTİK, Mustafa: Türk Hukukunda Vedia Sözleşmesi, Ankara 2007.
- TİKVEŞ, Özkan: İcra ve İflas Kanunu (Şerh), İstanbul 1990.
- TOĞRUL, İsa: “İcra ve İflâs Hukuku’nda Mal Beyanında Bulunmamanın ve Gerçeğe Aykırı Mal Beyanında Bulunmanın Sonuçları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AÜSBE, Ankara 2011.
- ULUKAPI, Ömer: “Yargıtay Kararları Işığında Noterlerin Hukuki Sorumluluğu”, SÜHFD, C. 21, Sa. 1, Y. 2013, (s. 209-241).
- UYAR, Talih, İcra Hukukunda Şikâyet, Manisa 1991, (Uyar- Şikâyet).
- UYAR, Talih/ UYAR, Alper/ UYAR, Cüneyt: (İcra Hukukunda) Şikâyet, Ankara 2018, (Uyar/ Uyar/ Uyar- Şikâyet).
- UYAR, Talih/ UYAR, Alper/ UYAR, Cüneyt: İcra Hukukunda İstihkak Davaları, Ankara 2018, (Uyar/ Uyar/ Uyar- İstihkak).
- UYAR, Talih/ UYAR, Alper/ UYAR, Cüneyt: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 1-2-3, 3. Bs., Ankara 2014, (Uyar/ Uyar/ Uyar- İİK Şerhi, C. 1, 2, 3).
- UYAR, Talih: “İcra İflas Dairelerinin Teftişi (İİK md. 13)”, Prof. Dr. Osman Berki’ye Armağan, 1977, (s. 907-912), (Uyar- Teftiş).
- UYAR, Talih: “İcra Tutanakları ve İşlevleri”, İBD, Sa. 2, Y. 2004, (s. 131-141), (Uyar- Tutanaklar).

- UYAR, Talih: “İcra ve İflas Dairelerinin Eylem ve İşlemlerinden Dolayı Devletin Hukuki Sorumluluğu (İİK m. 5)”, ABD., Sa. 2, Y. 2015, (s. 255-269), (Uyar- Sorumluluk).
- UYAR, Talih: “İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet Sebepleri (İİK. 16)”, TBBD, Sa. 50, Y. 2004, (s. 97-120), (Uyar- Şikâyet Sebepleri).
- UYAR, Talih: “Sıra Cetveli Düzenlenmeden Paraların Paylaştırılması”, Ergun Önen’e Armağan 2003, (s. 431- 446), (Uyar- Sıra Cetveli).
- UYAR, Talih: “Yargılamanın Gecikmesi ve Hızlanmasında Özellikle İcra Hukuku Açısından Hâkim, Taraf ve Avukatların Rolü”, Yargı Reformu 2000 Sempozyumu, İzmir 2000, (s. 152-169), (Uyar- Yargılama).
- UYAR, Talih: İcra Hukukunda İlamlı Takipler, 2. Bs., Manisa, 1991, (Uyar- İlamlı).
- UYAR, Talih: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 13, 2. Bs., Ankara 2008, (Uyar- İİK Şerhi).
- UZELAC, Alan: “The Role Played by Bailiffs in the Proper and Efficient Functioning of Judicial System- an Overview with Special Consideration of Issues Faced by Countries in Transition”, Council of Europe- Multilateral Seminar on the Role, Organization, Status and Training of Bailiffs, Varna 19-20 September 2002, (Final Version 08.01.2003, (s. 1-50)).
- UZUN, Cem Duran: Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru (Anayasa Şikâyeti) Beklentiler ve Riskler, SETA Analiz, Şubat 2012, Sa. 50, (s. 1-25), (http://file.setav.org/Files/Pdf/20121122115_131_setaanayasa_mahkemesine_bireysel_basvuru_yolu.pdf), (E.T. 01.09.2021).
- ÜLKÜ GÖREN, Nazlı: İcra Hukukunda Ödeme Emri, İstanbul 2008.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim: “İcra Dairelerinin Reorganizasyonu ve Uygulamadaki Engellerin Kaldırılması”, İBD, Y. 1993/10-12, (s. 719-726), (Üstündağ- Reorganizasyon).
- ÜSTÜNDAĞ, Saim: İcra Hukukunun Esasları, İstanbul 2004, (Üstündağ- İcra).
- VOGLER, Ernst: “Wieweit gilt der Gerichtsvollzieher als Vertreter des Glaubigers?”, Diss., Göttingen 1930.
- WALKER, Wolf-Dietrich, “Alman Hukuku’nda Cebri İcrada Temel Hakların İhlali ve Korunması”, (Çev. Erişir, Evrim), MUIİHT- VII: İlamsız İcra, İzmir 2008 (Basım Ankara-2009), (s. 156-179).
- WARNE, Jonathan/ DANE, Tom: “England And Walles, International Commercial Dispute Resolutions”, West Sussex 2009, (s. 223- 259).

YALÇINÖZ, Bahadır: “Bireysel Başvuruya Konu Olamayacak İşlem ve Kararlar”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/155545>, (s. 188-206), (E.T. 02.09. 2021).

YARKOV, Vladimir: “The Various European Systems of Enforcement”, The Efficiency of Civil Enforcement Proceedings in Europe, UIHJ-CEPEJ, 1st Global Forum on Enforcement, Wednesday 10 December 2014, Strasbourg–France, s. 6/6, http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/meetings/2014/forum_enforcement, (E.T. 23.08.2018).

YAŞA, Uğur: “Aile Bütünlüğünün Korunmasında Aile Arabuluculuğunun Gerekliliği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İÜSBE 2019.

YAVAŞ, Murat: “Maaş ve Ücret Haczi”, TBBB, Sa. 8, Y. 2009, (s. 93-120).

YILDIRIM, Kâmil Mehmet / DEREN-YILDIRIM, Nevhis: İcra ve İflas Hukuku, 7. Bs., İstanbul 2016, (Yıldırım/ Deren- Yıldırım- İcra).

YILDIRIM, Kâmil Mehmet: “Alman Hukukunda Çekişmesiz Yargı”, MUIİHT- IV, Medeni Usul Hukuku’nda Çekişmesiz Yargı, İcra ve İflas Kanunu’nda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, Ankara, 30 Eylül- 11 Ekim 2005, Ankara 2006, (s. 18-48), (Yıldırım- Çekişmesiz Yargı).

YILDIRIM, Kâmil Mehmet: İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları, İstanbul 1995, (Yıldırım- İptal).

YILDIRIM, Mehmet Kâmil: “İcra Hukukunun Anayasa ile İlişkisi ve Ölçülülük İlkesi”, MÜHF-HAD, Sa. 1-3, Y. 1989, (s. 98-115), (Yıldırım- Ölçülülük İlkesi).

YILMAZ, Ejder: “İtirazın İptali Davasının Hukuki Niteliği”, Prof. Dr. Saim Üstündağ’a Armağan, Ankara 2009, (s. 597-615), (Yılmaz- İptal).

YILMAZ, Ejder: “Olağanüstü Durumlarda Borçluya Mühlet Verilmesi”, BATİDER, C. 9, Sa. 1, Y. 1977, (s. 153-191), (Yılmaz- Mühlet).

YILMAZ, Ejder: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, Ankara 2016, (Yılmaz- İİK).

ZIEGLER, Hans-Günther: Die Stellung des Gerichtsvollziehers in der Zwangsvollstreckung nach dem Entwurf einer Zivilprozessordnung von 1931, Diss., Freiburg 1936.

ZİYTAĞ, Gülcan/ GÜRLER, Cemalettin: “İcra Dairelerinin Etkinliğinin Arttırılması Model Uygulaması Üzerine”, ABD., Sa. 3, Y. 2016, (s. 545-551).

İnternet Kaynakları

<http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/note-2-actors-enforcement-4>, (E.T. 10. 02.2019).

<http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/note-2-actors-enforcement-1>, (E.T. 22.03.2019).

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Vict/50-51/55>, (E.T. 22.03.2018).

<https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunals-service>, (E.T. 02.04.2018).

<https://www.citizensadvice.org.uk>, (E.T. 02.11.2017).

<https://www.gov.uk/your-rights-bailiffs/how-to-complain-about-a-bailiff>, (E.T.02.11.2017).

<https://www.cdergroup.co.uk/wp-content/uploads/CIVEA-Code-of-Conduct.pdf>, (E.T. 21.02.2018).

<https://www.hceoa.org.uk/images/content/documents/Complaints%20ProcedureMay%202017.pdf>, (E.T. 02.11.2017).

<https://www.hceoa.org.uk/images/content/documents/Complaints%20ProcedureMay%202017.pdf>, (E.T. 09.06.2017).

<https://www.whatdotheyknow.com/request/125721/response/309953/attach/3/Bailiff%20manual%20redacted.pdf.Cookiepassthrough>, (E.T. 09.06.2017).

<https://www.hceoa.org.uk/members/how-to-become-a-member>, (E.T. 08.01.2018).

<https://www.hceoa.org.uk/images/content/documents/Complaints%20ProcedureMay%202018.Pdf>, (E.T. 17.05.2018).

<https://www.gov.uk/your-rights-bailiffs>, (E.T. 23.12.2017).

<https://www.hceoa.org.uk/members/how-to-become-a-member>, (E.T. 08.01.2018).

<http://certificatedbailiffs.justice.gov.uk>, (E.T. 02.11.2018).

<https://www.stepchange.org>, (E.T. 20.02.2018).

<http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/note-2>, (E.T. 20.02.2018).

<https://www.kbvg.nl/1198/de-beroepsorganisatie/taak.html>, (E.T. 23.02.2018).

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2018-11312.html>, (E.T. 28.05. 2018).

file:///C:/Users/User/Downloads/Reglement_KBvG_Normen_voor_Kwaliteit_per_01-10-2015.pdf, (E.T.28.05.2018).

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0012197/2018-01-01>, (E.T. 28.05.2018).

<http://www.europe-eje.eu/en/fiche-thematique/note-3-attachment-tangible-movable-property-1->, (E.T. 30.02.2018).

https://www.kronofogden.se/kronofogden_in_english.pdf, (E.T. 09.11.2019).

<https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-for-foreign-affairs/diplomatic-portal/diplomatic-guide/9-respect-for-the-local-laws-and-regulations/9.7swedish-enforcement-authority>, (E. T. 14.04.2019).

https://www.adb.adalet.gov.tr/sayfalar/teskilat/mevzuat/etik_kurallar.html, (E.T. 10.01.2020).

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/353396/taking-control-of-goods-national-standards.pdf, (E.T. 24.01.2020).

<https://www.uhj.com>, (E.T. 25.04.2021).

<https://www.uehj.eu/about-us.com>, (E.T. 25.04.2021).

<https://dgvb.de/europaeische-union-der-gerichtsvollzieher-gegruendet-uehj>, (E.T. 25.04.2021).

<http://www.gesetze-iminternet.de>, (E.T. 23.03.2020).

<http://gesetze.berlin.de>, (E.T. 03.03.2020).

<https://www.mit-recht-in-diezukunft.de/gerichtsvollzieher>, (E. T. 20.09.2018).

https://www.studiereninbw.de/fileadmin/studieninfobw/pdf/Studienfuehrer-2016-17_MWK_20160916_web.pdf, (E. T. 20.09.2018).

<https://www.dgvb-bw.de/der-beruf/ausbildung>, (E. T. 20.09.2018).

<https://www.badenwuerttemberg.de/ng/pid/bundesweiteinmaligerbachelorstudiengang-zum-gerichtsvollzieher>, (E.T. 20.09.2018).

<https://www.dgvb-bw.de>, (E.T. 25.06.2020).

<https://www.bay-gv-bund.de>, (E.T. 25.06.2020).

<http://www.gerichtsvollzieher-berlin.de>, (E.T. 25.06.2020).

<http://www.Gerichtsvollzieherbund-brandenburg.de>, (E.T. 25.06.2020).

<http://www.dgvb-mv.de>, (E.T. 25.06.2020).

<http://www.gerichtsvollzieherbund.de>, (E.T. 25.06.2020).

<http://www.xn--der-ffentliche-dienst-kec.de/dgvb>, (E.T. 25.06.2019).

<https://www.sozialwerk-dgvb.de/>, (E.T. 25.06.2020).

<https://dgvb.de/portrait-des-dgvb/>, (E.T. 25.06.2020).

<https://docplayer.biz.tr/21742880-T-c-adalet-bakanligi-personel-genel-mudurlugu-icra-dairelerinin-etkinliginin-arttirilmasi-projesi-avusturya-calisma-ziyareti-degerlendirmeraporuhtml>, (E.T. 22.08.2017).

<http://alex.onb.ac.at>, (E.T. 25.12.2018).

<https://www.ris.bka.gv.at>, (E.T. 25.12.2018).

<http://www.adalet.gov.tr>, (E.T. 25.01.2019).

<http://huissier-Justice.fr/en./publications.aspx>, (E.T. 20.03.2018).

<https://www.legifrance.gouv.fr>, (E.T. 07.02.2018).

<https://www.huissier-justice.fr/nos-missions>, (E.T. 07.02.2018).

<https://www.ombudsman.gov.tr>, (E.T. 20. 03.2021).